

Memòria i emergència en l'independentisme català.

El cas de la Plataforma pel Dret de Decidir

Ricard Vilaregut Sáez

investigador IGOP-UAB
Doctorand

Direcció:

Salvador Martí Puig

*profesor titular Universitat
de Salamanca*

Co-direcció:

Pedro Ibarra Güell

catedràtic UPV-EHU

Tutor IGOP:

Quim Brugué Torruella

catedràtic IGOP-UAB

Universitat Autònoma de Barcelona
Servei de Biblioteques

1500704886

Tesi doctoral

Memòria i emergència en l'independentisme català.
El cas de la Plataforma pel Dret de Decidir

Doctorand

Ricard Vilaregut Sáez,
investigador IGOP-UAB

Direcció:
Salvador Martí Puig,
profesor titular Universitat
de Salamanca.

Co-direcció:
Pedro Ibarra Güell,
catedràtic UPV-EHU.

Tutor IGOP:
Quim Brugué Torruella,
catedràtic IGOP-UAB.

Universitat Autònoma de Barcelona

Servei de Biblioteques
Biblioteca de Comunicació
i Hemeroteca General

*Dedicat a una gran lluitadora.
Una dona que per nació té la família
i per ideologia els fills.
Dedicat a la millor mare del món.*

SUMARI

Capítol 1. Introducció	10
Presentació i agraïments.....	10
Plantejament i objecte d'estudi.....	13
Pregunta de recerca, hipòtesis, objectius i justificació.....	20
Metodologia.....	24
Capítol 2. Marc teòric.....	29
2.1 Acció col·lectiva. Societat civil i moviments socials	29
2.1.1 Societat civil. Definició operativa i principals actors	29
2.1.2 Moviments socials. La dinàmica de la <i>contesa política</i>	39
2.2 L'estudi dels moviments socials. Principals escoles	48
2.2.1 La mobilització de recursos	48
2.2.2 L'estructura d'oportunitats polítiques	51
2.2.3 L'anàlisi de marcs	57
Capítol 3. Elements de context. Estructura i agència	66
3.1 Elements d'estructura	66
3.1.1 Reemergència de les nacions sense estat	67
3.1.2 Descentralització i governança.....	77
3.1.3 Desafecció i participació política no convencional.....	84
3.2 Elements d'agència.....	92
3.2.1 Independentisme català. Definició operativa i sectors del moviment	93
3.2.2 Evolució del moviment polític independentista (1968/2010)	103
3.2.3 Formes d'intervenció política del moviment.....	115
Capítol 4. El cas d'estudi: la Plataforma pel Dret de Decidir (PDD).....	125
4.1 Història de la PDD.....	125
4.2 Els recursos de la Plataforma	181
4.2.1 Recursos organitzatius: Estructura, funcionament intern, finançament.....	181
4.2.2 Repertori d'acció col·lectiva: Convencional, no convencional	186
4.2.3 Recursos discursius: Discurs principal, discursos secundaris	189
4.2.4 Recursos col·lectius: adhesions, entitats sòcies, suports externs	194
4.2.5 Recursos personals: experiència i diagnosi promotors	202
4.3 Marcs interpretatius de la comunitat de referència	213
4.3.1 Característiques socioeconòmiques.....	215
4.3.2 Posició ideològica	217
4.3.3 Diagnòstic, pronòstic i motivació	223
4.4 Conclusions del cas d'estudi: els impactes de la PDD	232

Capítol 5. L'anàlisi de les dades	240
5.1 Selecció de les variables	240
5.1.1 El procés estatutari: Obertura i contramoviment	241
5.1.2 La resposta estatal: Impugnació i sentència.....	243
5.1.3 L'independentisme al govern: La paradoxa d'ERC	246
5.1.4 Desafecció dels partits polítics	249
5.1.5 Independentisme català: Capital social i articulació en xarxa	252
5.1.6 Els principals impactes de la PDD: Transversalitat i Dret de Decidir	256
5.1.7 Alineament de marcs: Ruptura Espanya i necessitat independència.....	259
5.2 El relat i l'operacionalització	262
5.2.1 El relat.....	262
5.2.2 L'operacionalització de les variables	269
5.3 La dinàmica del moviment: El factor relacional	271
Capítol 6. Les conclusions	276
6.1 Les preguntes d'investigació	276
6.2 La memòria del moviment	281
6.3 Aportacions de la investigació.....	286
6.4 Línies de recerca futures	288
Capítol 7. Bibliografia i fonts consultades	290
7.1 Sobre moviments socials.....	290
7.2 Sobre nacionalisme	296
7.3 Sobre sistema polític	299
7.4 Sobre independentisme català.....	302
7.5 Altres fonts	306
Capítol 8. Annexos.....	308
8.1 Entrevistes	308
8.2 Documents relacionats amb el cas d'estudi.....	310
8.3 Documents relacionats amb el moviment independentista	330

ÍNDEX TAULES

Taula 1. Anàlisi de la Plataforma Dret de Decidir	26
Taula 2. Diferents enfocaments	35
Taula 3. Relació entre partits, grups de pressió i moviments socials	37
Taula 4. Nombre efectiu de mitjans a Catalunya (excepte els digitals)	38
Taula 5. Índex de autoexposició ideològica en la demanda de informatius mediàtics	38
Taula 6. Marc i variables d'anàlisi	65
Taula 7. Evolució percentual de la distribució del total de despesa pública (obligacions reconegudes) en els diferents nivells de govern (1992 a 2006):	78
Taula 8. Tipologies de participació	90
Taula 9. Pregunta: en els darrers 12 mesos, ha realitzat vostè alguna de les activitats següents?	91
Taula 10. Iniciativa i àmbits d'incidència	124
Taula 11. Percentatge en les votacions de les entitats membres de la PDD sobre el referèndum de l'Estatut	136
Taula 12. Resultats Referèndum Estatut, juny de 2006	137
Taula 13. Característiques de funcionament intern del a PDD	184
Taula 14. Repertori d'acció col·lectiva 2006-2010	187
Taula 15. Dades quantitatives activitats PDD	188
Taula 16. Resum de les adhesions	195
Taula 17. Quadre resum tipologia entitats sòcies	196
Taula 18. Repeticions dues vegades entitats sòcies per etapes	197
Taula 19. Repeticions tres vegades Entitats sòcies per etapes	197
Taula 20. Resum repeticions socis per total d'etapes	197
Taula 21. Suports per àmbit	201
Taula 22. Itineraris socials i polítics de 40 membres actius/promotors de la PDD	203
Taula 23. Configuració de la PDD	236
Taula 24. Quadre resum a partir dels marcs de diagnòstic, pronòstic i motivació dels adherits a la PDD	237
Taula 25. Tipologia impactes	237
Taula 26. Impactes de l'acció política de la PDD (2005-2010)	238
Taula 27. Quadre resum d'impactes segons rellevància	239
Quadre primer: variables dividides entre agència i estructura	269
Quadre segon: variables dividides en relació a la pregunta d'investigació	270

ÍNDEX GRÀFICS

Gràfica 1. Percentatge anual de població adulta integrant d'alguna associació a Catalunya	30
Gràfica 2. Percentatge de la audiència de informatius per cadenes de televisió a Catalunya el any 2010	39
Gràfica 3. Evolució dels països integrants de la Unió Europea	73
Gràfica 4. Abstenció a les eleccions catalanes (1980-2010)	85
Gràfica 5. Vot en blanc a les eleccions catalanes (1980-2010)	86
Gràfica 6. Vot extraparlamentari a les eleccions catalanes (1980-2010)	86
Gràfica 7. Percentatge de ciutadans que pensen que anar a votar no serveix per a res (1995-2010)	86
Gràfica 8. Evolució del percentatge de participació en manifestacions polítiques. Catalunya i Espanya. 2002-2009	90
Gràfica 9. Mapa de distribució i participació registrada a les quatre onades de les consultes sobre la independència (13D-28F-25A-20J)	169
Gràfica 10. El dret a decidir als mitjans	189
Gràfica enquesta 1.- Edat dels enquestats	215
Gràfica enquesta 2. Lloc de naixement dels enquestats	216
Gràfica enquesta 3. Nivell d'estudis dels enquestats	216
Gràfica enquesta 4. Situació laboral enquestats	217
Gràfica enquesta 5.- Definició de la identitat política dels adherits a la PDD des del punt de vista nacional. Pregunta: Amb quin concepte et sents més identificat?	218

Gràfica enquesta 6.- Preferència sobre l'eix nacional dels adherits a la PDD. Pregunta: Amb quin concepte et sents més còmode?.....	218
Gràfica enquesta 7.- Definició de la posició en l'eix esquerra-dreta dels adherits a la PDD. Pregunta: En quina posició ideològica et situes?	219
Gràfica enquesta 8. - Posició dels adherits a la PDD en relació a l'eix de divisió nacional i/o social prioritari. Pregunta: Quin dels dos eixos – nacional o social- creus prioritari? Gràfica enquesta 9.- Motivacions que al·leguen els adherits a la PDD per justificar la seva participació en l'espai independentista/sobiranista. Pregunta: Participo en la PDD perquè...	219
Gràfica enquesta 9.- Motivacions que al·leguen els adherits a la PDD per justificar la seva participació en l'espai independentista/sobiranista. Pregunta: Participo en la PDD perquè...	220
Gràfica enquesta 10.- Motius que al·leguen els adherits a la PDD per justificar la seva voluntat d'independència. Pregunta: Jo vull una Catalunya independent perquè.....	220
Gràfica enquesta 11. Diagnòstic del perquè de l'aparició de plataformes como la PDD. Pregunta: Com s'explica l'aparició de tantes plataformes i entitats en l'espai independentista/sobiranista?.....	223
Gràfica enquesta 12.- Diagnosi de les relacions Catalunya-Espanya dels adherits a la PDD. Pregunta: com definiries la relació de Catalunya envers L'estat Espanyol?	224
Gràfica enquesta 13.- Diagnosi sobre la situació de l'independentisme. Pregunta: com definiries la situació actual de l'espai polític del sobiranisme/independentisme?	224
Gràfica enquesta 14.- Pronòstic general sobre la possibilitat d'independència dels adherits a la PDD. Pregunta: Creus que la independència s'aconseguirà.....	225
Gràfica enquesta 15.- Pronòstic dels adherits a la PDD en relació a les possibilitats de construir un estat propi a curt termini. Pregunta: Què en penses de la possibilitat d'aconseguir la Independència a curt termini?	225
Gràfica enquesta 16.- Pronòstic sobre les estratègies per aconseguir la independència dels adherits a la PDD. Pregunta: Quina creus que és la millor estratègia per avançar cap a la independència?.....	226
Gràfica enquesta 17.- Sobre els principals problemes relacionats amb el progrés de l'independentisme dels adherits a la PDD Pregunta: Quin creus que és el principal handicap per la independència?	226
Gràfica enquesta 18.- Sobre les relacions entre partits polítics de l'àmbit nacional català. Pregunta: Com definiries la relació entre els partits polítics catalanistes/sobiranistes?	227
Gràfica enquesta 19.- Sobre les relacions entre partits polítics i societat civil (sobiranista) dels adherits a la PDD. Pregunta: Com definiries la relació entre els partits polítics catalanistes/sobiranistes i les plataformes i entitats de la societat civil?	227
Gràfica enquesta 20.- Sobre el conflicte de la PDD. Pregunta: Quin creus que ha estat el principal motiu del conflicte intern?.....	228
Gràfica 21. Valoració mitjana anual dels partits per la societat catalana. Puntuació de 0 a 10.....	251

ÍNDIX FIGURES

Figura 1. Estructura de la PDD.....	182
-------------------------------------	-----

¿Independencia?

“Nunca el sentimiento independentista había alcanzado un tal nivel. “Bueno”, dicen los escéptico-realistas, “¿y qué?”. ¿Adónde lleva esta exacerbación nacionalista? ¿Y cómo podrían conseguir la independencia? Este realismo ramplón olvida dónde germinan los cambios sociales: en las mentes de las personas. La psicología política y la experiencia histórica coinciden en señalar que cuando una mayoría social piensa algo contrario a lo proclamado en los frontispicios institucionales y cuando este pensar se hace práctica, son las instituciones las que cambian. Ciertamente, hay resistencia al cambio, frecuentemente mediante represión. Pero si el cambio mental y social es profundo, el cambio institucional acaba teniendo lugar, en tiempos y formas que varían según los intereses en juego (...). En último término, lo que ocurre en la sociedad civil es lo que decide la suerte de los procesos de cambio, siempre empujando, y a veces desbordando, los cauces institucionales”.

Manuel Castells
La Vanguardia, 24 de Julio de 2010

Independència?

“Mai el sentiment independentista havia arribat a un nivell tan alt. *Bé, i què?* Diuen els escèptics realistes. *Cap a on porta aquesta exacerbació nacionalista? I com podrien aconseguir la independència?* Aquest realisme « *ramplón* » oblida des d'on germinen els canvis socials: en la ment de les persones. La psicologia política i la experiència històrica coincideixen en assenyalar que quan una majoria social pensa diferent a allò proclamat en els frontispicis institucionals i quan aquest pensar es fa pràctica, són les institucions les que canvien. Certament, hi ha resistència al canvi, normalment mitjançant repressió. Però si el canvi mental és profund, el canvi institucional acaba produint-se en temps i formes que varien segons els interessos en joc (...). En darrera instància, el que passa en la societat civil és el que finalment decideix la sort dels processos de canvi, sempre empenyent, i de vegades desbordant, els paràmetres institucionals”.
[Traducció pròpia].

Manuel Castells
La Vanguardia, 24 de Julio de 2010

Capítol 1. Introducció

Presentació i agraïments

Començo a redactar el contingut d'una tesi doctoral que s'ha anat coent, a foc lent, durant els darrers deu anys, i amb una intensitat especial a partir del desembre de 2007. Articles, capítols de llibres, i estudis monogràfics han anat seguint l'evolució d'un moviment, l'independentisme a Catalunya, que no ha parat de créixer els darrers anys, almenys pel que fa al seu coneixement i reconeixement; un moviment que ha sobreviscut a la construcció i la consolidació del procés autonòmic i que, malgrat les fragmentacions, escissions i contextos adversos, ha situat la pròpia reivindicació en el primer pla de l'actualitat política.

El procés de redacció d'aquesta tesi va començar el 12 de juliol de 2010. El dissabte anterior, dia 10 de juliol, se celebrava a Barcelona una de les manifestacions més importants de les que s'han fet a Catalunya en els darrers trenta anys: hi va haver un milió i mig de persones, segons els organitzadors; un milió cent mil segons la Guàrdia Urbana i no més de 350.000 persones, segons l'entitat *Contrastant*; una manifestació en què, malgrat les consignes, la simbologia i el sentiment eren d'una orientació independentista, cal posar en dubte que la majoria de manifestants s'adherissin plenament a aquesta reivindicació i el que significava. Un hipotètic estudi sobre si el perfil dels assistents s'acostava més al *català emprenyat* que al *català independentista*, segurament donaria com a resultat un *català emprenyat cada vegada més independentista*. Veritat o percepció, tot apunta que el gran paraigua ideològic que anomenem catalanisme es podria estar sobiranitzant per moments, per bé que no en sabem encara la fondària, ni si és per reacció o per convicció. Ara bé, exactament un dia després d'aquesta manifestació sobiranista/independentista se'n produí una altra, de manifestació, aquesta de caràcter espontani. La victòria de la selecció espanyola al Mundial de Sud-àfrica va desencadenar una significativa manifestació d'adhesió a una espanyolitat centralitzada amb crits, banderes i eslògans, també poc vista a Barcelona i la seva àrea metropolitana. Catalunya és, alhora, més sobiranista i espanyolista que mai? En la darrera tesi que s'ha publicat sobre l'acomodació dels nacionalismes sense estat a l'Europa occidental, el politòleg Iván Serrano (2009) apuntava una possible tendència al retorn del paradigma clàssic, segons el qual *cada estat vol una nació, cada nació vol un estat*. Com influirà tot plegat en l'esdevenir català, no ho sabem ni tampoc és la nostra feina aventurar hipòtesis de futur. Més aviat em centraré en l'emergència d'aquest moviment de reivindicació en clau independentista/sobiranista en el perquè, i en el com s'ha arribat fins a aquí. Però no ho faré directament —una tasca impossible per a una sola tesi— sinó indirectament a través d'un dels actors que al llarg del cicle que específicament estudiaré —2005–2010— ha estat capaç de mobilitzar milers de persones, organitzant i/o convocant les tres grans manifestacions d'aquest cicle, a

banda d'estar al darrere de les quatre onades de consultes sobiranistes que s'han produït en el bienni 2009–2010.

El procés de redacció té un primer punt i a part el 29 de setembre de 2010. És el primer esborrany fet, a punt d'entregar als directors de la tesi —Pedro Ibarra, Quim Brugué i Salvador Martí. He intentat seguir els tres principis que cadascú d'ells em va suggerir en una de les primeres sessions de treball: que el tema i el contingut s'entenguessin; que mantingués una coherència entre l'objecte d'estudi, la pregunta d'investigació i la metodologia; i que fos capaç d'extreure resultats el més concrets possibles. Com en tota tesi, no va ser fàcil focalitzar l'anàlisi: no tenia clar si analitzar el moviment independentista a través de la Plataforma pel Dret de Decidir, si analitzava el cycle de mobilització intensiu a través de la mateixa plataforma, o si analitzava el cycle de mobilització en si mateix. Finalment, la Plataforma pel Dret de Decidir (a partir d'ara, PDD), ha estat l'objecte concret d'estudi, i el seu estudi intensiu i integral em va portar a incloure'l dins un cycle (2005–2010), un moviment, l'independentista català, i uns factors sistèmics, estructurals i conjunturals, relacionats. La mirada ha estat, doncs, des de la Plataforma, la seva història, el context polític en què va actuar, i els recursos utilitzats, ja fossin aquests discursius, organitzatius o de repertori. És per tant, una tesi amb una forta base empírica, els resultats dels quals ens permeten apuntar —només apuntar— alguns elements de l'emergència de l'independentisme català els darrers anys.

El procés de redacció va tenir un segon punt i a part, amb les eleccions autonòmiques que donaven pas a la novena legislatura des de la restauració de la Generalitat de Catalunya. Uns resultats que, si bé no afectaven directament els objectius i l'àmbit d'aquesta tesi doctoral, tenien l'interés de comprovar els efectes electorals del cycle de mobilització protagonitzat per la PDD i l'independentisme català en els darrers cinc anys en l'escenari de la política institucional. A grans trets, i com a anàlisi d'urgència, els resultats electorals del 28 de novembre de 2010 ens apunten que l'emergència de l'independentisme a Catalunya del darrer cycle no ha tingut una traducció proporcional —en clau de representació parlamentària— en les tres candidatures que defensaven explícitament la independència en les darreres eleccions autonòmiques. Amb les dades a la mà es pot observar que la proposta d'independència, com més suport i adhesions semblava tenir, menys representació electoral ha obtingut. L'entrada al Parlament amb quatre diputats d'un nou partit, Solidaritat Catalana per la Independència —un nou partit, que en realitat actua com un grup de pressió que té la independència com a únic objectiu (*single issue*)— és l'efecte principal del cycle de mobilització independentista que, de fet, va coincidir amb la forta baixada d'Esquerra Republicana de Catalunya, referència electoral fins llavors exclusiva de l'independentisme, que retrocedí de 21 a 10 diputats. En termes globals significa una pèrdua de set diputats adscrits a partits independentistes, precisament, repetim, en un moment en què es detectava un creixement sensible de les adhesions rupturistes. En aquest sentit, però, cal assenyalar tres precisions:

- a) En unes eleccions no es decideix la independència sinó la composició d'un govern i, per tant, el votant està subjecte a una complexitat de preferències diverses i causals.
- b) Malgrat la independència no consti com un element constitutiu de la majoria de partits, això no significa que una part de diputats del parlament no es signifiquin favorablement a la voluntat/necessitat de la independència a mitjà o curt termini;¹
- c) Més que un declivi de les adhesions independentistes, caldrà veure si tant la reivindicació com les adhesions s'han transformat en termes de pluralitat —més partits ho assumeixen directament o indirectament— i de complexitat —el concepte independència abraça diferents opcions, possibilitats i estratègies.

Aquesta tesi doctoral té un punt i final, que és el Nadal de 2010. I amb el text ja definitivament tancat —repassat, corregit, alineat i enllustrat— és l'hora dels agraïments que, per definició, són desmemoriats (sempre et deixes alguna persona). En primer lloc, cal agrair el sistema públic educatiu català i basc —en especial l'universitari i, en concret, l'UOC, l'UPV-EHU i l'UAB— haver-me permès formar-me al si de les seves estructures. Això m'ha donat l'oportunitat de tenir com a director, co-director i tutor de la tesi a Salvador Martí, Pedro Ibarra i Quim Brugué, que, com es diu habitualment, i no per això deixa de més cert que mai, a més de grans acadèmics són excel·lents persones. Agraïments sentits a l'Institut de Govern i Polítiques Públiques (IGOP-UAB), el seu fundador, ànima i actual coordinador de doctorat Joan Subirats, als investigadors i PAS de l'institut, al Jaume Badosa, als companys de l'equip de moviments socials i a tot el personal que volta per la seu d'Urrutia. En l'àmbit acadèmic no vull deixar-me tot un seguit de col·legues des dels meus inicis m'han influït, ajudat, ensenyat, suggerit, i corregit: Antoni Batista, Roger Buch, Fermí Rubiralta, Mercè Cortina, Marc Martí i Raimundo Viejo. En segon lloc, especials agraïments a la Plataforma pel Dret de Decidir, que m'ha permès accedir a tota la documentació generada per realitzar amb més profunditat i exhaustivitat de la que m'esperava —el somni de tot investigador— una anàlisi integral d'aquesta plataforma. Els seus integrants, les entitats i la xarxa política associada, han estat unes portes obertes de bat a bat per endinsar-me en el cor mateix de l'independentisme català. Un càlid agraïment als germans Rafel i Carles Castellanos, a les germanes Eva i Blanca Serra, al Pau Juvillà, l'Elisenda Romeu, la Carme Forcadell, en Carles Riera, en Pep Cruanyes, l'Oriol Ampuero, la Mònica Sabata, en Gerard Fernández, en Jaume López i per extensió a totes les persones entrevistades, així com els que han participat en el grup de contrast (Muriel Casals, Josep Pera, David Fernández, Pere Puges). En tercer lloc, a tots els amics i les amigues d'Osona, Girona, Barcelona, el País Basc i Badalona que m'han acompanyat en el meu recorregut vital, social, polític i fins i tot sentimental. Sense ells res no val; amb ells, tot té sentit. També a tota la meua família extensa, la directa i la indirecta, parant una especial atenció a la persona que m'acompanya,

¹ Segons la revista el Temps (desembre de 2010), dels 135 diputats del nou parlament català, almenys 58 d'ells s'han manifestat, en algun moment i públicament, favorables a la independència.

m'assessora, em cuida i em fa feliç: l'excel·lent xicoteta que tinc la sort de tenir al meu costat (gràcies per ser com ets, Gisela!). I, finalment, a la meua estimada mare, que és a qui dedico aquesta tesi.

Plantejament i objecte d'estudi

Aquesta tesi doctoral parteix de la premissa següent: el model de construcció i gestió de l'autonomia a Catalunya està passant per una fase de crisi i/o esgotament pel que fa a l'encaix amb el model autonòmic impulsat per l'Estat espanyol concretat amb la llei de la LOAPA de l'any 1982. Una crisi que en els darrers mesos i anys ha generat una extensa profusió analítica sobre aquesta dificultat d'encaix entre Catalunya i Espanya, especialment en premsa, però també en l'àmbit acadèmic². De fet, el procés d'elaboració d'un nou estatut que actualitzés la relació de Catalunya amb les estructures polítiques i jurídiques de l'Estat espanyol, impulsat pel govern de coalició, PSC-PSOE, ERC i ICV-EUIA, sorgit de les eleccions de novembre de 2003, i amb el suport del principal partit de l'oposició —CiU—, ja és un indicador de la presumpta caducitat del model autonòmic sorgit de la transició. Amb tot, si bé el resultat del cicle que analitzem és la introducció en l'agenda política catalana d'aquesta crisi i/o esgotament del model, en un futur caldrà veure si és o no relativa, si s'agreuja, si és provisional o si per contra el model autonòmic es reforça. En aquesta tesi, doncs, no aprofundirem en aquest desencaix i/o crisi, però sí que explicarem els motius de la seva visibilització, així com la detecció de les principals variables que expliquen el perquè del sorgiment de la (presumpta) crisi relacional Catalunya-Estat.

Al llarg d'aquest darrers cinc anys hem assistit a un procés estatutari que ha comptat amb un llarg procés de redacció, aprovació, negociació, validació en referèndum i que finalment ha estat revocat parcialment per un Tribunal Constitucional deslegitimant a ulls de l'opinió pública catalana. Un procés estatutari que ha durat set anys i que, si bé no ha aconseguit un dels objectius de l'estatut —posar noves bases de relació amb l'Estat— ha provocat canvis importants en el que s'anomena catalanisme polític. Entre alguns d'aquests canvis hi ha l'augment del coneixement i el reconeixement de la reivindicació independentista, que ha agafat una intensitat gens menyspreable. En el marc de la temporalitat que abraça aquesta tesi —2005–2010— un partit polític independentista, ERC, ha format part de la coalició governamental, s'han produït les tres manifestacions més nombroses de signe nacional fetes a Catalunya des de la transició, s'han fet 560 consultes populars que preguntaven explícitament per la independència, s'ha constatat un desplaçament en clau sobiranista d'una part de les elits polítiques catalanes i, en definitiva, mai com ara s'havia parlat, en l'esfera pública central, de la possibilitat d'independència de Catalunya. Tot plegat permet apuntar,

---

² En el darrer llibre del catedràtic de ciència política i especialista en sistemes federalistes Ferran Requejo (2010): *Camins de democràcia. De l'autonomia a la independència*, editat per Avenç editorial, s'hi pot veure un compendi d'articles que tenen la crisi d'encaix entre Catalunya i l'Estat espanyol com a eix central.

com diu Roger Buch (2007), a una sobiranització del catalanisme en clau independentista, reflectida als mitjans de comunicació, l'opinió pública i els programes electorals. De fet, en la visibilització d'aquesta crisi hi té molt a veure l'objecte d'estudi, la PDD i, per extensió, l'independentisme català.

Els tres grans elements de context en la qual s'emmarca aquesta tesi en l'etapa que analitzem —2005–2010— han estat:

- **El procés estatutari:** la constitució d'un govern de coalició format per tres partits d'esquerra (PSC-ERC-ICV) que, a l'inici del mandat, l'any 2003, es proposà reformar l'estatut d'autonomia fins llavors vigent, comptant amb el suport del principal partit de l'oposició —CiU— que fins aleshores havia governat. Si bé en el moment de la proposta de nou estatut el govern espanyol era en mans del partit Popular, a partir de les accidentades eleccions de 2004 —amb un sagnant atemptat quatre dies abans atribuït a Al-qaeda— el govern estatal passà a mans del PSOE. El PSOE en primera instància donà un suport explícit a la redacció del nou estatut català segons manifestà el nou president, José Luis Rodríguez Zapatero.
- **Una mobilització social del catalanisme en clau independentista.** A partir de l'aprovació de l'estatut pel Parlament català, i d'un pacte entre PSOE i CiU —partit governant a l'Estat i principal partit de l'oposició a Catalunya—, per desencallar la negociació i primera retallada al congrés espanyol, el referèndum afirmatiu de la societat catalana —de caràcter vinculant— i, finalment, la impugnació al Tribunal Constitucional per part del Partit Popular, s'inicia un cicle de mobilització impulsat del moviment que històricament ha reivindicat la independència. Un cicle que va creixent en intensitat, abraçant altres sectors del catalanisme i introduint el debat independentista al si de l'opinió pública catalana. Les manifestacions del 18 de febrer de 2006, de desembre de 2007, les anomenades consultes sobiranistes i, finalment, la gran manifestació del 10 de juliol són els testimonis d'aquest cicle de mobilització.
- **La (pressumpta) crisi del model.** La virulenta reacció d'una part de l'opinió pública espanyola al nou estatut, tot i retallat, les constants declaracions anticatalanes de significatius membres de la política i societat de l'Estat, i la llarga deliberació del Tribunal Constitucional per emetre una sentència sobre el recurs a l'Estatut —4 anys, amb un resultat final difícil d'assumir pels impulsors polítics de l'estatut— va provocar un augment de la insatisfacció del conjunt del catalanisme envers l'encaix entre Catalunya–Espanya. Una crisi de model i/o de confiança entre Catalunya i Espanya que es podia copsar en articles en premsa, assajos acadèmics, i programes electorals dels principals partits, d'una magnitud i abast —estructural o conjuntural— que s'haurà de confirmar o refutar en un futur proper.

Malgrat totes les prudències analítiques sobre l'abast i recorregut, durant l'etapa 2003–2010 s'ha constatat una clara emergència de l'independentisme, entès aquest concepte en un doble significat: d'emergència en sentit de creixement, revalorització i creença (del moviment que impulsa la reivindicació) en la possibilitat de fer-se efectiu; i d'emergència en sentit d'urgència, ja que, efectivament, una bona part dels actors personals i col·lectius de l'independentisme, i una part del catalanisme *sobiranitzat* analitzava aquesta crisi relacional amb l'Estat com una oportunitat per avançar definitivament, o almenys acostar-s'hi més, envers la construcció d'un estat propi. Indicadors com l'evolució electoral dels darrers 10 anys de partits que han estat la referència i monopoli electoral de l'independentisme (ERC, fins a les darreres eleccions), les enquestes i sondejos d'opinió realitzades en aquest període, i el debat públic generat avalen aquesta tendència a l'alça que també s'haurà de verificar en un futur.

I si bé aquest escenari fora l'ideal per a una investigació sobre el perquè d'aquest ascens de la possibilitat de la independència, és a dir, per esbrinar el perquè d'aquesta emergència, els objectius d'aquesta tesi seran més modestos. Com hem assenyalat en la presentació, seria forassenyat plantejar-se un objectiu d'aquest abast, més propi d'un programa d'investigació que no pas d'una tesi. Ens centrarem, doncs, en un dels actors que ha estat més actiu en les tres elements de context que hem descrit, des d'una expressa voluntat d'anàlisi micro. Es tracta de la Plataforma pel Dret de Decidir, un nou actor polític i social nascut al caliu de l'aprovació del nou estatut i la temuda retallada que es produiria al Congrés dels Diputats uns mesos després, i evolucionant cap a una plataforma que actuava en paràmetres de *nation* i *state-building*.³ Una plataforma coneguda per les dues manifestacions organitzades —18 de febrer de 2006 i 1 de desembre de 2007— que li van donar una categoria d'actor polític rellevant, especialment pel que fa al propi espai sociopolític, l'independentisme català. Ara bé, el greu conflicte intern que patí la PDD l'any 2008 li significà la pèrdua de centralitat aconseguida, que fou substituïda per un seguit de nous actors organitzats —de la mateixa xarxa del moviment— i d'un seguit d'iniciatives i campanyes en clau d'agitació en el propi espai, amb les consultes sobiranistes com a eina principal de mobilització. L'espiral de mobilització en clau independentista que s'introduí a la societat catalana en paral·lel a l'elaboració, el desenvolupament i la impugnació del nou Estatut d'autonomia culminà amb la gran manifestació de 10 juliol de 2010, on la PDD formà part dels convocants, per bé que en una posició secundària.

Així doncs, la PDD esdevé l'organització idònia per realitzar aquesta investigació, entesa com un cas d'estudi intensiu que ens ajudarà a assolir els objectius generals i específics que presentaré més endavant. Situem en cinc grans aspectes una justificació més acurada del perquè de la tria de la PDD:

---

³ Si bé el criteri d'aquesta tesi és traduir al català tota referència conceptual de l'anglès i el castellà, mantindrem els conceptes de *Nation* i *State Building*, per la dificultat de trobar una referència clara i entenedora, especialment pel que fa al concepte de *State Building* (construcció estatal, al meu parer, no acaba d'encaixar)

- Sorgeix en un marc global on l'estat nació tradicional s'està posant en qüestió com a conseqüència del procés de globalització i el desenvolupament d'un sistema de governs als nivells intraestatal i supraestatal; i, alhora, el seu naixement es produeix en una determinada conjuntura política interna, marcada per la reforma de l'Estatut d'autonomia.
- Es configura com una plataforma plural en la qual, en moments puntuals, s'apleguen diferents actors polítics, socials, econòmics i culturals —a part de persones a títol individual— del moviment independentista català, així com del sobiranisme i el catalanisme.
- Té un perfil a mig camí entre una entitat i una federació, i alhora esdevé un grup de pressió amb ànima de moviment social que actua en el marc de l'anomenada societat civil, mantenint unes relacions de cooperació i/o conflicte —depenent del cas i del moment— amb els actors polítics tradicionals del catalanisme — especialment els partits amb representació parlamentària.
- Per la seva mida i abast —ni massa gran, ni massa petita—, l'anàlisi de la PDD permet una aproximació al detall que facilita la concreció d'una aportació teòrica rellevant als debats actuals de la literatura en moviments socials i nacionalisme.
- Es disposa d'un bon accés a la Plataforma, sigui directe, a través de la documentació generada i els membres que n'han format part, o sigui indirecte, a través de l'abundant calaix de notícies que ha generat (disponible via web dels principals mitjans). I a més, la possibilitat de mantenir una privilegiada posició observació participant ha estat determinant per captar l'essència de la plataforma.

Aquest serà l'objecte–subjecte d'estudi, que si bé ens donarà algunes pistes per entendre l'escenari d'emergència de l'independentisme català en el darrer cicle, aquesta serà una qüestió col·lateral als objectius i la pregunta d'investigació que plantejarem en el proper apartat.

Amb tot, si bé la PDD i l'independentisme català seran l'eix central, aquesta tesi està emmarcada en l'estudi de l'acció col·lectiva, i específicament en l'estudi dels moviments socials. Les diferents perspectives i tradicions que des de la psicologia política, el racionalisme, l'estructuralisme o el culturalisme han afrontat la sistemàtica pregunta de per què un grup de persones s'organitza per intervenir en qualsevol etapa del procés polític, han generat un seguit de literatura que si bé han respost parcialment la pregunta, no s'ha aconseguit, encara, un model que integri les diferents perspectives. Evidentment, aquesta tesi tampoc no resoldrà aquest debat. El que sí que he fet, però, és utilitzar les tres grans perspectives teòriques que expliquen el sorgiment dels moviments socials d'una manera instrumental, per aplicar al cas d'estudi, la Plataforma pel Dret de Decidir, i als objectius i la pregunta d'investigació

que plantejo. Estic parlant de la perspectiva que posa més èmfasi en els recursos que disposa el moviment en qüestió (discursius, organitzatius, de repertori en l'acció col·lectiva); de la que se centra en les oportunitats que genera la conjuntura i l'estructura del sistema polític en què s'inscriu el moviment; i, finalment, de la teoria que explica les mobilitzacions a partir dels marcs culturals presents en una societat i la capacitat del moviment per connectar-los favorablement als seus interessos. Una anàlisi integral de la PDD a través de les tres perspectives que s'emmarquen en el programa d'investigació de *la dinàmica de la contessa política* proposat per tres de les màximes autoritats en l'estudi de l'acció col·lectiva, McAdam, Tarrow i Tilly (1996, 2005).

Els elements centrals d'aquesta tesi seran: la interacció i el dinamisme relacional entre política convencional i no convencional —i els actors que la propugnen—, la integralitat de perspectives analítiques sobre moviments socials, la contextualització en un cicle determinat, i l'èmfasi descriptiu de les variables que en clau d'agència i estructura expliquen la reivindicació nacional. Ara bé, com hem dit, la meua mirada serà des de l'objecte d'estudi, o sigui, des de la PDD i el moviment que l'embolcalla. De fet, gràcies a l'anàlisi exhaustiva i micro del cas d'estudi n'ha sortit un possible connector que, a banda d'explicar la pregunta d'investigació amb el context general d'emergència de l'independentisme català, enllaça —o això crec—, amb les tres teories abans esmentades. Es tracta de la memòria del moviment, entès com una acumulació d'experiències, trajectòria, generacions, relacions, estratègies, discursos i, especialment en el cas que ens ocupa, de crítica a l'autonomisme del catalanisme polític i reivindicació constant i reiterada d'un estat propi. Ampliarem el concepte en la part final d'aquesta tesi i com a resultat de l'anàlisi intensiva del cas d'estudi.

Finalment, cal aclarir que si bé aquesta investigació ens parla de nacionalisme, per motius d'abast i necessitat de control teòric i metodològic he optat per no incorporar aquesta dimensió en la tesi, en tota la profunditat que de ben segur es mereixia. De fet, Ramón Maíz (1997) en el clàssic *Nacionalismo y movilización política: un análisis pluridimensional de la construcción de las naciones*⁴ vincula l'estudi del nacionalisme a partir de l'estudi dels moviments socials, sent una referència que hem seguit atentament. Amb tot, crec pertinent d'apuntar, ni que sigui breument i en la introducció, en quin marc se situa aquesta tesi en relació amb els principals debats sobre nacionalisme, i específicament en quelcom tan àmpliament teoritzat com és el constructe de les nacions.

I és que els termes *nació* i *nacionalisme* han estat subjectes a interpretacions més donades per la conjuntura històrica, interès partidista, perspectiva ideològica i fins i tot la biografia personal dels que l'han construït. De fet, la lluita per l'hegemonia de la definició del que és nació té la seva importància ja que quan es valida, reconeix i

⁴ Maíz R. (1997) "*Nacionalismo y movilización política: un análisis pluridimensional de la construcción de las naciones*" en Maíz, Revista Nacionalismo y movilización ZONA ABIERTA, 79, Madrid.

assumeix el concepte com a normatiu, el pas a reivindicar un estat propi augmenta considerablement. Uns debats que a l'hora d'analitzar els processos de construcció nacional i estatal (*nation & state building*) de moviments nacionalistes sense estat, s'han de tenir en compte, encara que sigui succintament.⁵

De definicions sobre nació i nacionalisme en tenim de múltiples i variades, centrades en principis culturals, polítics, històrics, territorials, ètnics i fins i tot psicològics. En la Recomanació 1735 de l'Assemblea del Consell d'Europa (2006), *la Comissió d'Afers Jurídics i Drets Humans* en l'epígraf sobre "El concepte de Nació" determina que un estudi del concepte de nació i el seu ús a Europa conclou que és difícil, per no dir impossible, arribar a una definició comuna del concepte de nació. Malgrat això, en el quart paràgraf el document emfatitza que

"El terme nació està profundament arrelada en la cultura dels pobles i la història i incorpora elements fonamentals de la seva identitat".

Traducció pròpia

Una manca de consens en la fixació del terme que té la seva correspondència en relació amb les grans teories del nacionalisme, de les quals disposem de dues grans perspectives que històricament n'han marcat tendència: la *primordialista* (Shils, 1957; Geertz, 1973) i la *modernista* (Gellner, 1998; Hobsbawm, 1990). Mentre que els primers argumenten el caràcter immutable de les nacions, amb arrels antropològiques que n'estableixen un lligam etnocultural, els *modernistes* vinculen la nació com un producte construït a partir de l'aparició de l'estat modern. Entre totes dues es posiciona Anthony Smith (1983)⁶, que situa la nació com a producte de la modernització però amb una base etnocultural preexistent. Aquest plantejament és conegut com a *perennialista* per bé que el mateix Smith es defineix com a etnosimbolista. Segons Ramón Maíz (1997:5), existeix un triple consens en la literatura sobre nació i nacionalisme:

- El nacionalisme es considera un fenomen estrictament modern, inseparablement vinculat a l'estat. Per tant, la gènesi de tot nacionalisme s'inscriu, siguin quines siguin les arrels etnohistòriques, en un context politicoinstitucional específic. I això val tant per al nacionalisme induït des de l'estat nació, com per impugnar-lo reclamant-ne un de propi.
- La nació no constitueix un fet primordial, objectivament cristal·litzat, sinó el producte contingent d'un procés de construcció social i política que es dona en determinats contextos polítics i socials.

⁵ Succintament perquè el debat sobre aquesta qüestió no és objecte d'aquesta tesi doctoral. Les referències al nacionalisme que he consultat específicament les trobem a l'apartat del annex, bibliografia nacionalisme.

⁶ Anthony Smith és editor de la revista *Nations and Nationalism*, i autor del clàssic *Theories of Nationalism* (1983). És considerat com un dels grans especialistes en l'estudi del nacionalisme i principal referència d'aquesta tesi.

- El concepte de nació esdevé així una categoria més pràctica que objectiva i substancial, destinada a donar compte de la percepció política d'una identitat col·lectiva nacional i, per tant, d'un fenomen de masses i no d'elits.

Ara bé, tenint en compte aquest triple consens, la pregunta que ens hem de fer té a veure amb les precondicions que faciliten la mobilització d'un determinat moviment nacionalista. Per entendre-ho, cal parar compte en dues grans classificacions teòriques. Duna banda la clàssica, suggerida per Miroslav Hroch (1985) que n'assenyala tres grans fases: a) una primera fase en la qual els intel·lectuals es preocupen per la nació en potència, marquen ortografies i gramàtiques, recopilen folklore, i reescriuen la història; b) la fase següent és la del període d'agitació patriòtica, en el qual es multipliquen els partits i les associacions i es difonen les regles del propi nacionalisme; c) una tercera fase, amb l'esclat del moviment nacionalista, esdevingut com un moviment de masses.

La segona classificació, més actualitzada i precisa és la suggerida pel mateix Maíz (1997:15) a partir de cinc grans fases d'actuació:

- 1) **una prèvia etnicitat**, diferenciada objectivament a l'entorn d'una sèrie de trets diferenciats i diferencials de l'estat matriu on s'emmarca (llengua, cultura, tradició, territori, etc.),
- 2) **que genera una matriu prepolítica d'interessos** nacionals comuns, dels quals la comunitat, mitjançant la tasca de les seves elits i intel·lectuals, va prenent consciència...
- 3) **per acabar conformant una identitat col·lectiva** assumida per sectors més o menys amplis de la població, l'expressió política de la qual, tard o d'hora, originarà...
- 4) **un moviment nacionalista** que, descobrint i generalitzant la diferència nacional a sectors més amplis, reivindica, com una evidència política indiscutible, uns interessos nacionals compartits i uns objectius d'autogovern determinats...
- 5) **com són el dret d'autodeterminació i/o l'exigència d'un propi estat**, que permeti assolir un autogovern que canalitzi la defensa dels interessos propis de la comunitat.

A banda de fer una síntesi d'un debat tan suggestiu com sovint paralitzador, la proposta de Maíz, a redós de l'etnosimbolisme de Smith, deixa sense efecte la clàssica definició entre nacionalisme ètnic i nacionalisme cívic; de fet, recents investigacions ja demostren que tot moviment nacionalista, d'una tendència o altra, està compost per

ambdós atributs, analitzables separatament però que operen sempre en conjunt (Brubaker, 1996).

En definitiva, en relació amb el debat mai conclòs sobre el constructe de les nacions, és a dir, si aquestes són una expressió d'una realitat constituïda, o si són construccions d'unes elits, per tant, d'una realitat construïda, en el cas català partirem de l'apriorisme següent: donant per descomptat que almenys a Catalunya ja existeixen els *ingredients* necessaris (des de qualsevol de les perspectives) per ser estudiada com una nació amb tots els atributs i paràmetres científics per ser considerada com a tal, la primera premissa de la qual partim té a veure amb el fet que la construcció del nacionalisme no tan sols és patrimoni d'unes elits que seleccionen relats i mites, que marquen els *tempos* d'actuació i en determinen les pautes de comportament. Com apunta l'historiador Agustí Colomines (Colomines: 2001) aquesta premissa beu d'una llarga tradició historiogràfica per la qual el nacionalisme no seria sinó un moviment d'elits que, a causa de la pròpia provisió d'interessos, *inventen* nacions allà on no les hagués, o les hagués poc. Una perspectiva que en el cas català va ser refutada per l'historiador i especialista en les vinculacions del catalanisme popular i el moviment obrer de principis del segle XX, Josep Termes, en la ponència presentada al Col·loqui d'Historiadors (Termes: 1974). El professor Termes assenyalava la preexistència d'un catalanisme popular previ a l'aparició de les primeres organitzacions regionalistes, rebutant així la tesi de l'origen burgès del catalanisme, difosa especialment per Solé Tura en el llibre *Catalanisme i revolució burgesa* (Solé Tura: 1970). De fet, Termes se situa en la línia d'Anthony Smith, el qual, sense negar la importància de les elits pel que fa a la configuració dels nacionalismes, afirma que existeix un substrat, un imaginari col·lectiu, que determina la supervivència d'unes nacions que no són inventades sinó més aviat persistents. Per tant, en aquesta tesi partirem d'una perspectiva més centrada a ressaltar la importància dels agents mobilitzadors (partits, societat civil) en el despertar de les consciències nacionals més que en la producció de les mateixes; uns agents mobilitzadors que podran o no mobilitzar segons la seva capacitat organitzativa, posició en el sistema polític, i segons el context i les oportunitats que l'estructura i conjuntura determinin.

Pregunta de recerca, hipòtesis, objectius i justificació

Una vegada assenyalat el plantejament i fixat l'objecte d'estudi, ara cal determinar i precisar la pregunta de recerca. En primera instància, aquesta tesi vol esbrinar el perquè de l'aparició, amb la força que ho va fer, d'un nou actor en l'escenari polític català, una pregunta que he mantingut al llarg del procés d'investigació. La capacitat i rellevància de la PDD al llarg dels 5 anys d'activitat en què centrem l'anàlisi (2005-2010), el perquè de la seva ràpida estructuració, capacitat d'impacte i capacitat de convocatòria, el greu conflicte intern que va patir, i la causalitat d'aquesta plataforma en relació amb els diferents elements del sistema polític (estructura) i en relació amb

el moviment independentista (agència) són qüestions que susciten un gran interès i potencialitats acadèmiques. D'aquí el manteniment i l'aposta – al llarg de tota la investigació – per la següent pregunta d'investigació, que, com hem dit, guiarà aquesta tesi:

Com s'explica l'aparició, la trajectòria i la capacitat de mobilització de la Plataforma pel Dret de Decidir?

Com l'aparició entenc el sorgiment i/o el naixement de la Plataforma, en un sentit estricte però a partir d'uns antecedents més o menys immediats que condueixen a una mínima estructuració orgànica. Com a trajectòria entenc la seva estructuració, consolidació, expansió, i evolució —a l'alça i a la baixa— al llarg del període que analitzem (2005-2010). I pel que fa a la capacitat de mobilització, em refereixo a l'èxit de convocatòria aconseguit en les manifestacions que ha organitzat i col·laborat. Aquesta tesi s'emmarca en un determinat debat acadèmic, en aquest cas estrictament nominal, sobre si és l'agència o l'estructura el que determina l'acció col·lectiva, i d'un interès social, marcat per un ascens rellevant de les adhesions a la reivindicació independentista, que han estat àmpliament contrastades al llarg del cicle que analitzem. Tant el debat acadèmic com el social han mantingut una relació intensa de l'un amb l'altre, influint-los i complementant-se. Dit això, la pregunta principal que haurem de resoldre anirà acompanyada —i relacionada— amb quatre preguntes secundàries que aquesta tesi també intentarà resoldre, o almenys apuntar:

1. Quins han estat els factors més rellevants de l'estructura (sistema polític) que han afavorit l'acció política de la Plataforma pel Dret de Decidir?
2. Quins han estat els factors més rellevants de l'agència (del moviment) que han afavorit l'acció política de la Plataforma pel Dret de Decidir ?
3. Què ha significat per a l'estructura i l'agència el cas de la Plataforma pel Dret de Decidir?
4. Quina relació es pot establir entre el cas d'estudi de la Plataforma pel Dret de Decidir i l'emergència de l'independentisme a Catalunya?

Hipòtesi general i objectius

Com veiem, les preguntes d'investigació fan referència al debat sobre si la PDD s'explica pel context polític i normatiu on ha desenvolupat la seva acció política, és a dir, per una suma de factors exògens com el procés de l'Estatut, la conjuntura —nacional-estatal i internacional— i el sistema polític on s'inscriu la PDD —català i espanyol- o si és més aviat producte de factors endògens relacionats amb la capacitat del moviment independentista de fer-se present a l'àgora pública, com la innovació discursiva i de repertori, les aliances, o bé l'organització. Per bé que aquesta tesi ha seguit una clara ascendència empírica, examinant a fons l'objecte d'estudi i amb un plantejament metodològic determinat per la pregunta d'investigació i disseny de la recerca, la investigació ha estat guiada per una sola hipòtesi, que és la següent:

L'aparició, trajectòria i capacitat de mobilització de la Plataforma pel Dret de Decidir és degut al moviment on s'inscriu, l'independentista català. Un moviment en que l'acumulació d'experiències —èxits i fracassos- la insistència en l'objectiu, la renovació del discurs, i en definitiva la pròpia capacitat de tria, adaptació i aprofitament de les oportunitats que la conjuntura i estructura política li ofereix, és l'element principal que respon la pregunta d'investigació.

A partir d'aquestes consideracions, els reptes d'aquesta tesi doctoral seran els següents:

- Esbrinar quines són les variables principals que permeten entendre l'aparició, trajectòria i capacitat de mobilització de la PDD, i establir-ne la rellevància de cadascuna d'elles.
- Especificar la relació entre l'acció política de la PDD i les diferents oportunitats polítiques que presenta el sistema polític, bo i mantenint el moviment independentista com a variable independent. En aquest sentit, més que veure com les oportunitats polítiques determinen l'acció del moviment, es tractarà de veure com el moviment controla i utilitza les oportunitats polítiques a favor seu.
- A partir de la perspectiva teòrica *de la dinàmica de la contesa política*, utilitzar i aplicar amb coherència les diferents perspectives analítiques de l'estudi dels moviments socials, amb un èmfasi especial a l'encaix entre les teories de mobilització de recursos, l'estructura d'oportunitat polítiques i la dels marcs interpretatius.

Justificació acadèmica i social

Hem titulat aquest apartat a partir de dos nivells, l'acadèmic i el social, i aquest fet no és ni casual, ni retòric ni evidentment irrellevant. Per què? En primer lloc, perquè entenem que la generació de coneixement, atribut propi de l'activitat acadèmica, té una funció social. Serveix, o hauria de servir, per a alguna cosa. I de què pot servir una investigació com la plantejo? En primer lloc, i des de una perspectiva macro, en l'aprofundiment de la democràcia, però no *de qualsevol democràcia*: d'una democràcia deliberativa que tingui en compte, en un ajustat equilibri, l'acció política en clau convencional i l'acció política en clau no convencional, sense caure en determinismes que anul·lin, ideològicament o normativament, ambdues perspectives, que entenc que fan augmentar el nivell qualitatiu de les democràcies. Aquesta és una tesi que més enllà del tema específic —l'independentisme català i la PDD— parla del paper de la societat civil, de processos de configuració d'agendes, de debat públic, de la interacció amb les diferents institucions —de moviment i sistèmics— que conformen un determinat sistema polític, amb la voluntat gens dissimulada de contribuir a la millora d'aquests processos per tal de configurar una societat més justa i democràtica.

En un altre nivell, aquesta tesi vol ajudar a l'acció col·lectiva de la Plataforma pel Dret de Decidir, concretament en la definició en la selecció de les millors estratègies per afrontar els objectius que es planteja, siguin aquests a curt termini —la socialització del dret de decidir— com els finalistes —la independència i/o la construcció d'un estat propi. Amb tot, cal aclarir que no es tracta tant d'una coincidència de l'autor en els plantejaments finalistes de l'objecte d'estudi —que també, encara que amb matisos— sinó en la pròpia presa de posició en relació amb l'objecte que s'investiga, la PDD. La meua perspectiva, lluny de prendre una posició asèptica, i encara menys escèptica, és la de l'investigador que pretén que la seva feina d'alguna manera pugui ajudar a l'objecte d'estudi, que de fet és d'on he extret *la matèria* per realitzar aquesta tesi. Ras i curt, que acompleixi una funció social producte d'un retorn del coneixement acadèmicament generat a la societat d'on precisament provenen les fonts per acreditar aquest coneixement. I això, o almenys així ho he intentat, és perfectament compatible amb l'anàlisi rigorosa, clara, sense hipoteques paternalistes i amb una actitud crítica envers l'acció política desenvolupada per l'objecte d'estudi. Aquesta visió i/o presa de posició envers l'objecte d'estudi és un element prou important que el jurat que valori aquesta tesi ha de tenir en compte —en la direcció que el mateix jurat cregui oportuna.

I no se m'acudeix millor manera de contribuir al doble objectiu que em plantejo —millora del sistema democràtic i millora de l'acció col·lectiva de la PDD— que tractar de cercar i adaptar les eines i teories que m'ofereix l'acadèmia, particularment les que m'ofereix la ciència política i especialment la branca que estudia els moviments socials. Ara bé, la pregunta *boomerang* és fa evident: i què aporto jo —i l'estudi de cas PDD indirectament— a l'acadèmia?, què li retorno a la societat pels importants recursos destinats a formar-me com a investigador? I, més concretament, —i realísticament—

què puc aportar en termes de generació de coneixement? La veritat és que m'agradaria poder aportar molt més del que segurament podré fer. En tot cas, la meua possible i modestíssima aportació, que hauran de jutjar el tribunal i la vida acadèmica de la tesi, serà en relació amb la teoria de moviments socials. Específicament, intentarem fer aportacions en els aspectes següents:

- A partir del relat sobre el perquè de l'aparició, trajectòria i capacitat mobilitzadora de la PDD, apuntar les característiques principals de l'independentisme català i suggerir el perquè del seu creixement en el darrer cicle i la millor manera d'estudiar-lo.
- A partir de la utilització empírica de les tres grans teories que analitzen els moviments socials (teoria mobilització recursos, estructura d'oportunitats polítiques, marcs interpretatius), i específicament gràcies a la descripció acurada de l'obertura i eixamplament d'un conjunt d'EOP per part d'un moviment, generar algunes conclusions sobre la compatibilitat, la incompatibilitat i la connexió i/o vinculació entre les diferents perspectives teòriques.
- A partir de les conclusions derivades del cas d'estudi, aportar algun element teòric que complementi el debat sobre l'estudi dels moviments en nacionalismes sense estat, específicament sobre la relació entre els factors endògens i exògens que en faciliten la mobilització.

Metodologia

La investigació com a procés

És d'una obvietat flagrant que tota investigació necessita d'un procés. Ara bé, una cosa és el procés d'investigació i una altra la investigació com a procés. I no és una qüestió purament semàntica, de retòrica. Implica una determinada manera d'investigar, que en delimita i condiona els resultats finals. El procés d'investigació ens remet a una qüestió procedimental, mecànica, a una verificació de dades que parteixen d'un disseny d'investigació codificat, amb una seqüència ben definida i destinada, sovint, a resoldre un debat acadèmic, i on el fenomen social és instrumental. La investigació com a procés és una altra cosa. Remet a una qüestió dinàmica, més oberta que tancada, on la investigació no està continguda per un debat teòric que en pot limitar —no sempre— les conclusions, sinó per una aposta per un disseny d'investigació que té en l'anàlisi empírica del cas d'estudi, l'element d'on s'extrauen les possibles deduccions i interpretacions. I on el fenomen social no és tan sols una qüestió instrumental sinó la seva raó de ser.

La tria de la investigació com a procés no és, però, intencionada però tampoc no és casual. I la tria de l'aposta empírica com a mètode i principi rector d'aquesta tesi

tampoc. Tot plegat no és casual però sí causal com a conseqüència del mateix procés que vaig endegar ara fa 10 anys. El juliol de l'any 2001 vaig decidir que el treball de fi de carrera (Humanitats a la Universitat Oberta de Catalunya) el faria sobre l'organització armada Terra Lliure i el Moviment Català Alliberament Nacional. Uns quants anys després, el treball per obtenir el DEA a la Facultat de Polítiques de la Universitat del País Basc (UPV-EHU) va girar al voltant dels diferents espais polítics de l'independentisme posttransició, prestant una atenció especial al perquè del desembarcament col·lectiu de l'independentisme català a ERC iniciat a partir de l'any 1987 i fins el 1995. Una estada al País Basc que vaig aprofitar per fer una recerca sobre l'independentisme basc que va finalitzar amb un llibre, pendent de publicar, amb el títol de *L'esquerra abertzale, un moviment en transició*. El 2006, se'm va concedir la beca d'iniciació a la recerca de l'Institut de Ciències Polítiques i Socials (ICPS), que va finalitzar l'any 2007 amb un treball titulat *Independentisme català. Estat de la qüestió i proposta d'indicadors*. L'estiu de 2008 vaig fer una estada de recerca a la Universitat escocesa d'Stirling amb el propòsit d'examinar de prop la configuració i les relacions entre l'Scottish National Party i la seva comunitat de referència (la xarxa social vinculada a l'independentisme escocès). Articles, ponències i capítols de llibres han acompanyat aquesta activitat acadèmica en el camp del nacionalisme i dels moviments socials que es poden consultar a la bibliografia. Aquesta activitat acadèmica en l'àmbit del nacionalisme i dels moviments socials s'ha combinat amb projectes de recerca bàsica i aplicada en el marc de l'equip de recerca de moviments socials i democràcia de l'institut on tinc inscrita la meua recerca, l'IGOP. Finalment, cal esmentar la col·laboració amb la filial catalana del diari *El País* (en la secció del Quadern) com a crític/ressenyador de llibres relacionats amb la política, especialment la relacionada amb els nacionalismes.

El model d'anàlisi empírica

Enrique Laraña, en la introducció al llibre *La Construcción de los movimientos sociales* (1999:10) assenyalava que *"En molts aspectes (els teòrics sobre moviments socials) ens assemblen als famosos cecs hindús de la paràbola clàssica: cadascú d'ells col·locava la seva mà en una part diferent de l'elefant i en conseqüència cadascú d'ells descrivia un animal també diferent"*. Amb aquesta senzilla i encertada metàfora Laraña descriu la necessitat, però també la problemàtica, d'un anàlisi integral de les diferents perspectives teòriques que analitzen els moviments socials, que de fet és un dels reptes d'aquesta tesi doctoral. Per no caure en el perill del daltabaix metodològic, i fins epistemològic, aquesta investigació ha tingut una cura especial – i l'estratègia- a no separar-se de la pregunta d'investigació, que és allò que ha de resoldre en primera instància, per llavors aportar o apuntar possibles interpretacions, mètodes d'investigació i futures línies de recerca. Per això, més enllà de l'ordre final dels capítols, el disseny de la investigació ha comptat, en primer lloc, amb una anàlisi integral i exhaustiva de l'objecte d'estudi, la PDD. Una anàlisi integral de l'objecte d'estudi emmarcada en les tres grans teories sobre moviments socials que analitzarem amb més precisió en el marc teòric, l'aplicació de la qual queda de la manera següent:

Taula 1. Anàlisi de la Plataforma Dret de Decidir

Perspectives teòriques	Eixos d'anàlisi	Fonts Informació
1. Mobilització recursos	Recursos organitzatius Recursos personals Recursos col·lectius Recursos discursius Repertori d'acció col·lectiva	Anàlisi documentació PDD Entrevistes
2. Estructura d'oportunitats polítiques	Oportunitats estàtiques Oportunitats variables	Estudi context (premsa)
3. Anàlisi Marcs	Marc interpretatiu comunitat referència (adherits PDD)	Enquesta
Caràcter Instrumental	Selecció de variables	Deducció interpretativa

Les tècniques i les fonts d'informació

Aquesta investigació s'ha fonamentat en l'ús intensiu de totes les tècniques i fonts possibles d'informació, que s'han anat utilitzant a mesura que s'avançava en la construcció de la tesi. Les principals tècniques i fonts d'informació al llarg del procés han estat:

- L'entrevista en profunditat a cinc membres de la PDD, l'entrevista semiestructurada a vint membres promotors de la PDD i l'enviament d'un qüestionari a quinze membres més que han tingut una relació estreta o directa. Les quaranta persones entrevistades han respost, com a mínim, les vuit mateixes preguntes. A més, realització de deu entrevistes relacionades.
- Una enquesta virtual, feta expressament per la tesi, als 20.000 signants de la campanya *Decideixo Decidir* promoguda per la PDD de la qual es van rebre 1.600 respostes.
- Dos grups de contrast que tenien per objectiu la confirmació de dades i la discussió de perspectives. Un grup fou realitzat amb els membres de la PDD, i un altre amb observadors, aliens orgànicament a la PDD però coneixedors de la plataforma. I, finalment, he discutit aspectes parcials de la tesi amb diferents companys investigadors per tal de complementar-la i millorar-la.

Pel que fa a les fonts d'informació, les principals han estat:

- Tota la documentació facilitada per la PDD en forma de manifestos, actes de reunions, escrits polítics, marxandatge, bases de dades d'adhesions individuals i col·lectives, reculls de premsa i documentació relacionada amb el procés de mediació.
- Les fonts indirectes provinents d'enquestes de mitjans de comunicació, del CIS, ICPS, CEO i universitats —UOC— així com d'altres treballs acadèmics relacionats amb l'independentisme català.
- La informació generada al voltant de la PDD i el cicle 2005–2010 en mitjans de premsa escrita, premsa digital i material audiovisual.
- L'observació participant en manifestacions, actes, campanyes i assemblees (a partir de desembre de 2007) de la PDD.
- La bibliografia general i específica sobre moviments socials, nacionalisme, independentisme i democràcia.
- Els treballs d'investigació generats pel propi autor (tesina, beques, llibres i articles publicats).

L'estructura de la tesi

L'estructura d'aquesta tesi està pensada a partir de sis capítols, precedits per aquest mateix capítol introductor. Així, dedicarem el **capítol 2** a examinar les principals teories sobre l'acció col·lectiva a partir de la consideració d'un moviment social com a formant part del que s'anomena com a societat civil. La descripció del model que inspira aquesta tesi, la dinàmica de la contesa política de MAdam, Tarrow i Tilly (2001, 2005), donarà pas a la deconstrucció de les principals teories que han hegemonitzat l'estudi dels moviments socials, com són la teoria vinculada a la mobilització de recursos, la teoria de l'estructura d'oportunitats polítiques, i la teoria que se centra en els processos de significació de la realitat a partir de la metodologia dels marcs interpretatius.

El **capítol 3** ens parlarà dels elements de context dels quals partirà la descripció del cas d'estudi. Així, una breu síntesi de la reemergència actual de les Nacions sense estat ens portarà a les oportunitats i handicaps que per als nacionalismes sense estat representa la Unió Europea. En segon lloc, la descripció dels principals elements del sistema polític —descentralització, pluripartidisme, desafecció, governança— que han contextualitzat l'acció política de la PDD ens portarà a una descripció del moviment on s'inscriu la Plataforma, l'independentisme català: la justificació del perquè de la consideració de moviment, l'emergència, les parts i sectors que el componen, l'evolució històrica, el mapa ideològic i estratègic i, finalment, les diferents formes d'intervenció política, formen part d'aquest capítol. El **capítol 4** està íntegrament dedicat a una anàlisi

integral de la PDD, subdividida en tres apartats que correspondran a les tres grans teories sobre moviments socials desenvolupades al **capítol 2**. Així, la descripció de la història de la PDD inclourà els elements de context que han acompanyat el propi procés de sorgiment, creixement i desenvolupament (elements d'estructura d'oportunitat política), per tot seguit descriure els diferents recursos organitzatius, col·lectius, personals, de repertori i discursius que ha utilitzat la PDD per desenvolupar la pròpia acció política (teoria de mobilització de recursos), per acabar amb una anàlisi dels *frames* de la seva comunitat de referència, els adherits i simpatitzants de la PDD (anàlisi de marcs interpretatius). A partir de la conceptualització teòrica del **capítol 2**, dels elements de context del **capítol 3** i de la descripció integral de la PDD del **capítol 4**, en el **capítol 5** extraurem les principals variables deductives de l'estudi. I ho farem a partir d'un primer apartat en què haurem de seleccionar i interpretar les principals variables d'agència i estructura que hem cregut més rellevants. Un segon apartat d'aquest mateix capítol el dedicarem a elaborar un relat coherent i aplicat que resolgui les preguntes d'investigació, ajudat per una operacionalització de les variables que finalment ens donarà la seqüència del procés. En aquest mateix apartat inclourem un factor afegit que creiem rellevant sobre el cas presentat. Es tracta de *la dinàmica del moviment* a partir del factor relacional, vinculat a la proposta de *la dinàmica de la contesa política* de McAdam, Tarrow i Tilly (2001, 2005).

El **capítol 6** està dividit en tres parts: la primera d'elles, dedicada a resoldre les preguntes d'investigació; la segona i relacionada amb la hipòtesi, la descripció d'un connector que engloba les diferents perspectives teòriques sobre moviments socials i que en el cas de la PDD i de l'independentisme català es tractaria de la memòria del moviment. La tercera part resumirà les aportacions principals així com les futures línies de recerca futures vinculades. El **capítol 7** el dediquem íntegrament a la bibliografia, i el **capítol 8** a les entrevistes i els annexos que inclouran els principals manifestos i textos polítics de la PDD així com d'altres textos relacionats amb el moviment independentista.

Capítol 2. Marc teòric.

Introducció

Tota investigació parteix d'un mínim marc teòric on s'emmarca teòricament el fenomen i el cas que volem analitzar. Pel que fa al cas que ens ocupa, la PDD, estariem parlant d'una acció col·lectiva situada en coordenades teòriques de societat civil i de moviment social. Aquesta serà la tasca fonamental del primer apartat, que vincularem amb la proposta de dinàmica de la contesa política dels autors que prenem com a referència en la investigació. En el segon apartat d'aquest mateix capítol ens centrarem a descriure i situar els principals debats existents en la literatura sobre moviments socials, cadascuna d'elles amb les acotacions i aplicacions específiques que tenen a veure amb una millor subjecció teòrica del cas que en el quart capítol analitzarem en profunditat.

2.1 Acció col·lectiva. Societat civil i moviments socials

2.1.1 Societat civil. Definició operativa i principals actors

En les democràcies liberals representatives el paper dels diferents actors polítics és imprescindible pel bon funcionament del sistema polític en general, i per les institucions en particular. Com ens recorda el darrer informe sobre l'estat de la democràcia (Paulo Resendo: 2010), el sistema polític tindrà més qualitat democràtica com més sensible sigui a les percepcions i voluntat d'intervenció de la població, i com a mostra de la més àmplia diversitat d'interessos, preocupacions i demandes socials. Així, la pluralitat i diversitat dels diferents agents d'una societat que intervingui en l'esfera pública es considera com a positiva. Dit d'una altra manera, com més gran sigui la implicació dels ciutadans en associacions i activitats col·lectives que fan públiques les seves demandes i reivindicacions, més forta serà la democràcia. Uns ciutadans que agrupats sota diferents formes d'organització col·lectiva exerciran pressió sobre els governants, generaran opinió pública i intentaran condicionar – aturant o promovent- lleis i normatives governamentals.

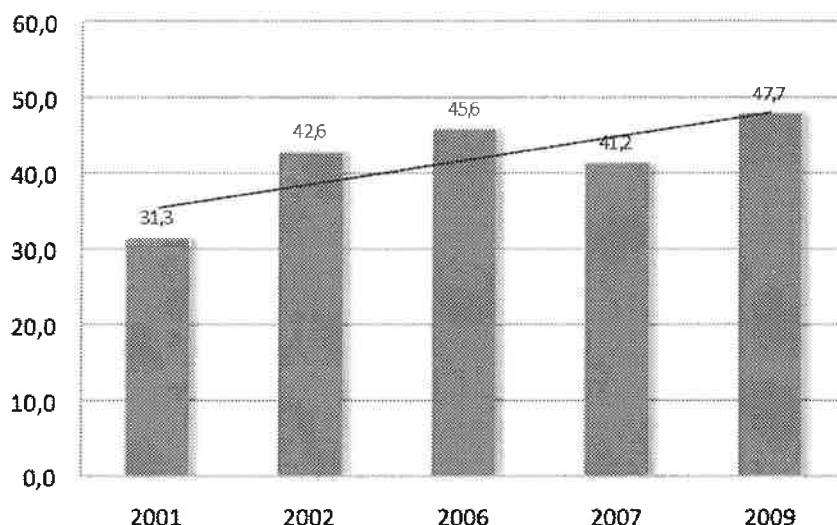
Un lloc comú dels estudiosos del nacionalisme català versa sobre la força de la societat civil catalana, que donada la manca d'estructures polítiques pròpies, ha jugat un paper clau en el procés de recuperació i construcció de la llengua, cultura i institucions pròpies (Balcells, 1992). A Catalunya (comunitat autònoma) podem constatar

l'existència d'una destacada densitat de la xarxa associativa que és degut, segons Sanmartín (2010: 75)⁷

“ al paper facilitador de l'administració catalana i la major utilització en aquest territori dels diferents de participació hauria de tenir un efecte positiu sobre la seva xarxa associativa, ja que es facilita en major mesura els diferents tràmits a realitzar i les organitzacions es troben amb més possibilitats d'estar presents i incidir a l'àmbit públic”.

I de fet, la xarxa associativa catalana presenta uns bons nivells de densitat, lleugerament superiors a la mitjana estatal i relativament estables des de la transició fins ara. Els indicadors referents a les associacions culturals dels catalans, en general varien poc al llarg del temps, producte d'un fenomen estructural associat a que les motivacions d'associacionisme no solen presentar massa variacions en relació a cicles de 5-15 anys. No obstant això, com veiem en el següent gràfic, la pujada de 16 punts percentuals en el període 2001-2009 evidencia una tendència a l'alça de l'associacionisme català.

Gràfica 1. Percentatge anual de població adulta integrant d'alguna associació a Catalunya

Font: Informe sobre l'estat de la democràcia 2010, fet a partir de dades del estudi 2798 del CIS.

Les diferents teories sobre capital social donen per descomptat la importància de la societat civil, especialment pel que fa a la dimensió quantitativa de l'associacionisme

⁷ San Martín, J. (2009). Catalunya, paradís de la societat civil? Explicacions i conseqüències de la participació en associacions. Tesis doctoral per publicar (UAB)

de caràcter altruista, que repercuteix en la fortalesa cívica i democràtica d'un país⁸. Com assenyala Sarasa (1998:981)⁹:

“La força de la societat civil en un país es constata, en certa manera, per la riquesa del seu teixit organitzatiu i per la capacitat que té aquest per canalitzar els interessos i identitats dispersats que conviuen en una societat. És força corrent que la societat civil d'una nació sigui avaluada sobretot, si no exclusivament, en termes de densitat organitzativa, capacitat de mobilitzar recursos propis i de coordinació entre entitats. Certament però, la societat civil és quelcom més complex de mesurar que el simple recompte d'associacions de dret i de fet, de fundacions, de corporacions i entitats privades de tota mena”.

Traducció pròpia

A nivell general doncs, l'acció política de la PDD es situa en aquest marc determinat -el que anomenem com a societat civil- com a part integrant d'un moviment i sota l'articulació organitzativa, primer d'una plataforma, i més endavant com una entitat jurídicament conformada. Per tant, per categoritzar la condició i posició de la PDD en el sistema polític català, caldrà situar les coordenades que defineixen societat civil en un pla teòric.

Què entenem doncs, per societat civil i quins són els seus límits? Una definició de mínims de societat civil seria tot allò que existeix en oposició a la societat política (estat i administració) i que hi manté una parcial independència. Societat civil inclouria totes les organitzacions (empresarials o socials) grups d'interès i de pressió, moviments socials, mitjans de comunicació, i església. Ara bé, donat el caràcter sociopolític del sistema polític en que s'inscriu la PDD – socialdemocràcia, és a dir, lliure mercat amb intervenció de l'estat en sectors estratègics com l'educació, la sanitat i les pensions- i la creixent interrelació entre estat, mercat, família i societat, quedava pendent una conceptualització més acurada de societat civil, definint els propis límits i la seva interacció amb l'estat. Una versió actualitzada de la definició de societat civil inclouria *“a tots els ciutadans que actuen col·lectivament en l'esfera pública amb l'objectiu d'expressar els seus interessos, passions o idees així com per intercanviar informació, aconseguir objectius comuns i efectuar demandes a l'estat”* (Casquete 1998). Johan Keanne (1992) entén la societat civil com *“ un agregat d'institucions, els membres dels quals participen d'un conjunt d'activitats no estatals (producció econòmica i cultural,*

⁸ Des de finals de la dècada dels vuitanta el concepte de capital social ha agafat una gran rellevància a nivell internacional. A partir de l'estudi de Robert D. Putnam (1993) sobre les regions italianes, el capital social s'ha situat en el centre de l'interès d'una part important de la comunitat acadèmica i de les mateixes institucions públiques. L'enorme rellevància assolida per la teoria del capital social s'explica per les demostrades externalitats positives sobre el conjunt de la societat detectades a les societats amb una configuració rica i estable de capital social. Un concepte però, subjecte a una forta anàlisi crítica, el resum de la qual podem trobar a Jordana (2000): Instituciones y capital social: ¿qué explica qué?. A Revista de Ciencia Política, Vol num 1.

⁹ Sarasa, S. (1998): en el prefaci de la Societat Civil Catalana a: *La Societat Catalana*, Giner, S. Institut d'Estadística de Catalunya (IDESCAT).

vida domèstica i associacions d'ajuda mútua) que preserven la seva identitat alhora que exerceixen tot tipus de pressions i control sobre les institucions de l'estat". Finalment, i sense voler ser massa exhaustius, destaquem l'aportació de Cohen i Arato (1992) que ens ofereixen una definició segons la qual la societat civil "és l'esfera d'interacció social compresa entre l'economia i l'estat, formada per l'esfera íntima (especialment la família), l'esfera de les associacions (en particular per les de caràcter voluntari), els moviments socials i les formes de comunicació política".

Podem veure com la diferència bàsica és l'interès general (associacions) contraposada a l'interès pel control i gestió del poder (estat) i la recerca de satisfacció individual (el mercat i els seus agents). La definició de Cohen i Arato, més enllà d'alguna dificultat conceptual¹⁰, analíticament presenta una clarificació que ens és molt útil: separa la societat civil, de l'esfera política – institucional-, i de l'esfera econòmica. I de la mateixa manera, indirectament, clarifica conceptualment, separant-los, els termes de societat i societat civil. Aquesta darrera definició, està centrada exclusivament per societats regides per sistemes de democràcia pluralista i es complementa amb els criteris per l'existència de societat civil que assenyala Taylor (1990), que són extrapolables a la realitat catalana i al cas d'estudi que plantejarem. I aquests criteris, segons Taylor (1990:45), són:

- En un sentit mínim, societat civil existeix on hi ha llibertat d'associació, alienes a la ingerència estatal i jurídicament reglades i garantides.
- En un sentit també prou restringit, allà on la societat s'estructura a si mateixa, i coordina les seves accions a través d'associacions lliures de la tutela estatal.
- I aprofundint més, allà on el conjunt d'associacions amb les característiques anteriors pot influir en el decurs de la política estatal.

Ara bé, tot model i definició de societat civil estarà emmarcada pel sistema polític en què s'inscriu, que en les democràcies pluralistes està desenvolupat a partir de dues dimensions. La dimensió simbòlica-institucional de la Política (polity) entès com l'estructuració de la relació entre l'estat i la ciutadania, la gestió del conflicte d'interessos, la confrontació ideològica i les relacions entre actors; i la dimensió aplicada de les polítiques públiques (policy), entesa com les pràctiques i experiències de participació ciutadana que incideixen en la elaboració de polítiques públiques concretes, que directament afectaren la vida dels ciutadans. El model que s'inscriu la societat civil entén que l'eix central de la democràcia no s'ha de sustentar només per la legitimitat de les decisions del govern, sinó que aquest s'ha de sotmetre a la sobirania popular (Held, 1987; Barber, 1984). Pedro Ibarra (2005:35) apunta que "tota definició

¹⁰ Casquete (2008) mostra la seva sorpresa per la inclusió de la família – institució privada més antiga- en la societat civil per bé que Cohen i Arato ho defensen com una "estructura de socialització i associació fora de l'estat".

està condicionada per les grans tradicions ideològiques que n'han marcat el debat, centrat en el grau d'intervenció de l'estat"¹¹. Martí, Parés, Viejo i Vilaregut (2010) aprofundeixen en aquesta línia a partir dels tres grans enfocaments normatius de les actuals democràcies occidentals:¹²

a) L'enfocament Lliberal:

El liberalisme constitueix l'enfocament predominant sobre la qüestió que ens ocupa, donat que la democràcia liberal és la forma generalitzada que adopten els règims democràtics del nostre temps, i específicament la del subsistema polític català. La raó és senzilla: la tradició lliberal defensa una radical autonomia de la societat davant l'estat, ja que aquesta és prèvia al mateix estat i a més facilita el lliure intercanvi econòmic, encara que pugui incorporar elements d'altres tradicions. El liberalisme parteix normativament d'un concepte de llibertat entesa com la no interferència d'un actor polític sobre l'altre. Per tant, les relacions entre ciutadans, entre institucions i entre ciutadà i institució, i finalment, envers el paper de la societat civil, està condicionada per aquesta interpretació de la llibertat. De manera sintètica es pot expressar mitjançant la senzilla fórmula "*som lliures mentre ningú no ens impedeixi fer el que volem*". Aquesta idea de llibertat negativa deriva d'una tradició de pensament que C. B. Macpherson (1994) va denominar *de l'individualisme possessiu*, ja que fa de l'individu el propietari de l'eix central de la seva argumentació. Aquest *individu propietari* és l'equivalent polític de l'*homo economicus*, això és, un individu que regeix el seu comportament per un càlcul de tipus cost-benefici en totes i cada una de les seves accions. La teoria política de l'individualisme possessiu es remunta a l'Anglaterra del segle XVII i troba els seus principals autors en figures destacades com Thomas Hobbes i John Locke.

b) L'enfocament neorepublicà:

Abans que el liberalisme es convertís en la concepció hegemònica de la política moderna, existia una altra tradició, més antiga, que es coneix com a republicanisme, amb Maquiavel i Rosseau, entre d'altres, com a teoritzadors més rellevants, teoria que va gaudir d'una important ressonància en les constitucions contemporànies (especialment França i els EUA). En els últims temps, la tradició republicana ha conegut una important recuperació gràcies a la seva readaptació per teòrics com Skinner, Pocock o Pettit – d'aquí el sufix neo. A grans trets, el republicanisme no estableix una separació nítida entre societat i estat, i de fet, atorga – i exigeix- a l'estat que intervingui per

¹¹ Ibarra, P (2005): Manual de sociedad civil y Movimientos sociales. Editorial Síntesis, Madrid.

¹² Viejo, Martí, Parés i Vilaregut (2009). La participación ciudadana en la esfera pública: enfoques teórico-normativos y modelos de democracia. Dins el llibre Participación y calidad democrática. IGOP. Editorial Ariel.

facilitar les condicions del desenvolupament igualitari i equitatiu. Igual com el liberalisme, el neorepublicanisme també es funda en un concepte de llibertat que condiciona la seva interpretació del paper estatal en l'organització de la societat. La llibertat republicana, però, és radicalment diferent a la llibertat liberal. Allà on aquesta última s'entén com a no interferència, la primera ho entén com a no dominació, i per això se la identifica com a "llibertat positiva" en les paraules d'Isaiah Berlin. Amb altres paraules, des del republicanisme no és acceptable que les normes mitjançant les quals es governa siguin diferents de les que governen la societat civil o una part d'aquesta, començant per la seva part més ínfima, l'individu.

c) L'enfocament autònom:

Existeix un tercer enfocament, característic de bona part de les xarxes activistes i de moviments alternatius que combina elements de liberalisme i neo-republicanisme. Es tracta de l'enfocament autònom o de l'autonomia. El seu origen polític és inherent a la pròpia política del moviment i la seva genealogia teòrica ens remet a autors com a Moro, Spinoza o Marx. En el present, corrents de pensament com el post/operisme o el post/estructuralisme d'autors com Foucault, Guattari, Negri¹³ i d'altres que donen continuïtat a aquesta tradició de pensament. En comú amb el liberalisme, l'autonomia comparteix una clara distinció entre societat política i societat civil. Encara que manté punts en comú amb l'enfocament liberal i neorepublicà, l'enfocament autònom comprèn el primer com un espai d'absència de llibertat i el segon com un àmbit que s'ha de regular d'acord amb una certa idea de llibertat. A diferència del liberalisme, tanmateix, l'autonomia no comparteix la idea de llibertat liberal i es pensa en el seu conjunt des de fora de l'Estat, en la convicció que l'organització social és possible sense ell. Degut precisament a la convicció autònoma que una ordenació constitucional i les seves legislacions mai no poden realitzar plenament la llibertat republicana, l'autonomia assumeix que la llibertat únicament es pot conquerir envers la lluita antagonista per ella mateixa.

Les diferències entre cada enfocament els podem veure sintetitzats en el quadre següent:

---

¹³ Veure principals referències a la bibliografia

Taula 2. Diferents enfocaments

	Relacions estat-societat	Objectius organitzatius	Defensa llibertat	Relacions organitzacions/individus	Posició davant l'estat
Enfocament Liberal	Separació	Agregació interessos individuals	Negativa	Protagonisme individu davant organització	Desconfiança. Estat com a enemic
Enfocament Republicà	Unitat i confluència	Foment interessos col·lectius.	Positiva	Confluència objectius col·lectius	Protagonisme de l'estat. L'estat com a garant
Enfocament Autònom	Autonomia del moviment	Foment de l'autoorganització col·lectiva	Negativa i positiva	Objectius autònoms amb auto-organització	Desconfiança envers estat i el mercat

Font: Elaboració pròpia a partir del Manual de sociedad civil y movimientos sociales de Pedro Ibarra (2005: 21) i article Participación ciudadana en la esfera pública: enfoques teórico-normativos y modelos de democracia (2009: 29-53)

Els actors de la societat civil

A partir de la separació de la societat civil en relació a l'esfera política institucional i econòmica feta per Cohen i Arato (1992) i de la descripció dels tres grans sistemes normatius en què s'inscriu (Martí, Parès, Viejo, Vilaregut: 2009) ens queda delimitar amb més precisió els actors que intervenen en la societat civil no institucional i no econòmica. Així, en l'àmbit territorial en que s'inscriu aquesta tesi – Catalunya- el model de societat civil inclouria moviments socials, església, sindicats, partits, entitats sociopolítiques, que poden ser d'interès o de pressió, i mitjans de comunicació. Ara bé, per una clarificació en la delimitació d'actors, hem d'entrar en una triple qüestió a escatir: envers la separació partit politics-institucions, pel que fa a la distinció entre grups de pressió i d'interès, i envers la definició de moviment social¹⁴.

Pel que fa al primer debat, la ràpida transició d'un govern autoritari a un sistema democràtic que es va donar a l'estat Espanyol durant l'anomenada transició, va dotar al sistema de partits d'un poder que el constituí en un element central del nou sistema polític. La recerca d'una estabilitat duradora fou el motiu d'una transferència en matèria econòmica (finançament estatal)-, procedimental (eleccions amb llistes tancades) i executiva (parlament supeditat al govern). Aquesta atribució de poders al partits que al mateix temps foren els encarregats de construir les institucions democràtiques – Parlament, Consells, Ajuntaments, Diputacions, etc- ha portat a una fusió entre partit/institucions que dificulta la separació que conceptualment s'aplica entre un partit i una institució. Una fusió/confusió particularment específica en partits polítics que han mantingut una constant presència en tasques de govern de la institució en qüestió (Ajuntaments, Generalitat, Diputacions, Consells Comarcals).

¹⁴ Donat que aparentment no guarda cap relació en el cas d'estudi, deixarem de banda el cas de l'església

Donada aquesta situació, la classificació del partit polític en l'àmbit de la societat civil, si bé normativament és correcta, a la pràctica és una classificació poc operativa.

Pel que fa a la segona qüestió, en moltes ocasions, i a causa de la poca nitidesa de les seves fronteres, s'utilitza indistintament els termes grups de pressió i grups d'interès. Els grups d'interès són actors del sistema social que articulen les aspiracions dels individus o col·lectius, proporcionant-los congruència i viabilitat. Els grups de pressió promouen aquestes aspiracions actuant en un context polític, incidint en el procés de presa de decisions de les institucions a fi de condicionar la formulació de polítiques públiques i la seva implementació. Els sindicats, per exemple, per la seva trajectòria d'alta institucionalització i corporativisme de les últimes dècades, han estat integrats en una tipologia plural que Jerez (1997) estableix sobre aquesta categoria. Per a Letamendía (1997) els sindicats, entesos com associacions estables que tenen per objecte la mobilització centrada en la defensa dels interessos dels treballadors, són inicialment grups d'interès per a passar ben aviat a grups de pressió, fet que mostra el dinamisme dialèctic entre funcions. Aquesta és una puntualització important i necessària ja que des d'una perspectiva molt àmplia també podríem parlar de les entitats sociopolítiques com a grups d'interès (Jordana 1999). I si bé aquesta consideració és certa, també ho és afirmar que les entitats constitueixen una específica i diferenciada forma d'acció col·lectiva, que tenen en la pressió un important element identificador. A més, si ens atenem a l'evolució de la majoria de moviments i entitats sociopolítics ens adonarem que la recerca d'objectius que no repercuteixen en un interès material i individual n'és una característica definitòria. Per tal motiu creiem que en relació a les entitats sociopolítiques és més oportú parlar de grups de pressió que de grups d'interès.

Pel que fa a la tercera qüestió, cal entendre els moviments socials com un actor privat i col·lectiu caracteritzats per la participació voluntària d'uns membres que comparteixen objectius comuns i que a través d'una acció coordinada i organitzada pretenen intervenir l'àmbit públic i polític. Segons Ibarra, Martí i Gomà (2002:14).

“Els moviments socials són un actor col·lectiu de caràcter mobilitzador que persegueix objectius de canvi, desafiant les interpretacions dominants sobre diferents aspectes de la realitat” .

A diferència dels grups de pressió i dels partits, els moviments socials tendeixen a un tipus d'organització més horitzontal, variable i informal, a uns discursos més transversals i no exclusivament lligats als interessos dels seus membres, així com unes estratègies d'acció no convencionals i que inclouen, no sempre, la confrontació amb les institucions. D'altra banda els moviments socials no pretenen ocupar ni exercir el poder, sinó exercir una oposició visible per pressionar les autoritats perquè canviïn o abandonin una determinada política i per introduir nous temes en l'agenda política. Així un element característic d'aquest tipus d'actor és el rol de confrontació,

desafiament al poder polític i de protesta. Tarrow (1997:45) defineix els moviments socials com:

“ un desafiament col·lectiu plantejats per persones que comparteixen objectius comuns i de solidaritat, en el marc d’una interacció mantinguda amb les elits, els oponents i les autoritats”

Traducció pròpia.

Per intentar aclarir la relació entre partits, moviments i grups de pressió, caldrà fer una distinció dels tres grans sectors que intervenen en el procés polític, que com podem veure amb el quadre següent mantenen un seguit de diferències prou rellevants:

Taula 3. Relació entre partits, grups de pressió i moviments socials

	PARTITS POLÍTICS	GRUPS DE PRESSIÓ	MOVIMENTS SOCIALS
1.Orientació envers el poder polític	Exercir-lo	Pressionar-lo	Canviar-lo
2.Relacions amb partits/institucions	-----	Complementaria	Conflictiva
3. Organització	Formalitzada, jeràrquica	Formalitzada	Horitzontal, informal, xarxa comunitària
4. Interessos	Indeterminats, determinables	Determinats	Indeterminats /Indeterminables
5.Mitjans de representació	Electorals	Convencionals	No convencionals (amb matisos)
6.Tipus d’acció col·lectiva	Agregar interessos generals	Agregar interessos sectorials	Interessos amb identitat col·lectiva
7. Estratègia	Competència	Cooperació	Conflicte
8. Objectiu finals	Sistèmics	A-sistèmics	Anti-sistèmics.

Elaboració pròpia a partir d'Ibarra, Gomà i Martí (2002)

Finalment, cal tractar els mitjans de comunicació com un element essencial en els actuals sistemes pluralistes. El paper dels mitjans en les societats gestionades per la democràcia liberal és clau en la mediació del debat públic i en la informació política en relació als debats, problemes i preferències de la ciutadania, és a dir, actuen com a transmissors de la majoria de missatges polítics que interactuen en l’escenari polític. Vallès (2003) identifica els tres principals rols dels mitjans de comunicació: com a ressó més o menys fidel dels missatges emesos per altres actors polítics com els partits, les organitzacions i els ciutadans; com a comparsa vinculada a determinades opcions i idees polítiques a través d’un determinat enfocament informatiu; i com a protagonista

de l'escena política, a partir d'una estratègia pensada com a tal. Evidentment, cap dels tres rols són desenvolupats a la vegada ni amb la mateixa intensitat, però tots tres tenen una influència real en el procés polític. I de la mateixa manera que amb l'associacionisme, com més pluralitat, diversitat i independència, més qualitat en la democràcia. A Catalunya, la tendència als darrers anys és d'una forta estabilitat i consolidació dels mitjans de comunicació convencionals, llevat de les ràdios, que han augmentat en nombre de cadenes i en audiència, i dels portals digitals, dels que no disposem dades fiables.

Taula 4. Nombre efectiu de mitjans a Catalunya (excepte els digitals)

	RÀDIO	TV	PREMSA	TOTAL
2007	29	4	15	16
2008	45	4	16	22
2009	48	5	17	23
2010	48	4	14	22

Font: Informe sobre l'estat de la democràcia 2010, fet a partir de dades dels baròmetres d'opinió política del CEO, segona onada 2010.

Ara bé, segons l'informe sobre l'estat de la democràcia (Resendo, 2010: 157) s'assenyala que a Catalunya, en relació a l'any 2007 tant les cadenes de televisió com les emissores de ràdio estan més concentrades en pocs grups empresarials, i tan sols la premsa escrita sembla haver crescut en independència¹⁵. Les altres dos grans característiques que defineixen el mercat mediàtic català és el nivell d'autoexposició ideològica del consumidor, i el percentatge d'audiència de les cadenes de televisió¹⁶.

Taula 5. Índex de autoexposició ideològica en la demanda de informatius mediàtics

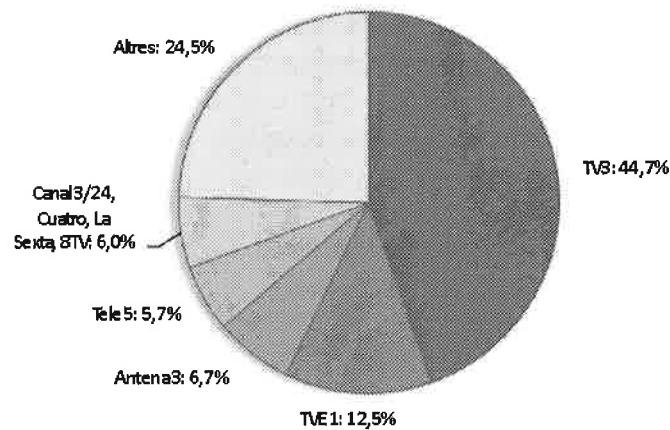
	2008		2010	
	Esquerra-Dreta	Pertinença nacional	Esquerra-dreta	Pertinença nacional
TV	0,43	0,17	0,27	0,54
RADIO	0,47	0,4	0,32	0,67
PREMSA	0,42	0,46	0,37	0,64
TOTAL	0,44	0,34	0,32	0,62

Font: Informe sobre l'estat de la democràcia 2010, fet a partir de les dades del baròmetre d'opinió política del CEO, segona onada 2010.

¹⁵ Els principals grups, que administren gran part dels mitjans a Catalunya són: Grup Godó, Planeta, Pressa, Zeta, Unitat Editorial, Vocento i Grup Hermes. El 2007 el grup Recoletos va ser comprada per la italiana RCS Media Group i els diaris i ràdios de la qual ara són controlats per Unitat Editorial. Ono va perdre espai per als diaris del Grup Hermes.

¹⁶ Unes dades que tenen com a referència el consum dels informatius, i per tant no tenen en compte la totalitat del consum mediàtic.

Gràfica 2. Percentatge de la audiència de informatius per cadenes de televisió a Catalunya el any 2010.

Pel que fa a l'autoexposició ideològica dels espectadors, en la següent taula es pot veure com la demanda mediàtica és més d'esquerres (menor que 0,5) i catalanista (major que 0,5) que la mitjana de la població a Catalunya. I com a última dada a tenir en compte és que malgrat la fragmentació – relativa pel nivell de concentració empresarial en aquest sector- podem veure com la televisió Pública – TV3- és la televisió preferida d'un 44'7% de la població catalana per informar-se. Aquestes dades sobre els mitjans de comunicació mostren la força dels mitjans en la construcció d'un imaginari polític col·lectiu, i així s'ha constatat en la darrera legislatura, amb la l'articulació d'actors comunicatius que han demostrat una rellevant capacitat d'incidència en la elaboració de determinats relats.

2.1.2 Moviments socials. La dinàmica de la *contesa política*

Com ja hem explicat a l'apartat introductor, a partir de situar les variables que ens permetran encarar el cas d'estudi de la PDD, l'objectiu d'aquest capítol és donar cobertura teòrica a partir de les diferents perspectives que intenten explicar el perquè, el quan i el com sorgeixen els moviments socials. Els debats i les perspectives que assenyalarem com a més rellevants ens serviran de coixí teòric per aplicar empíricament l'acció política de la PDD (aparició, trajectòria i capacitat de mobilització).

A grans trets, les grans preguntes que des del seu inici han orientat l'estudi dels moviments socials giren al voltant de dos grans qüestions íntimament relacionades: el perquè sorgeixen, i el com s'organitzen els moviments socials. El diàleg sobre quines de les dues perspectives expliquen més i millor els moviments socials i sobre la posició de variable dependent o independent dels moviments al si del sistema polític ha estat objecte de grans i apassionats debats en la literatura sobre moviments socials. És a

finals dels anys 90 quan diversos autors teoritzen sobre la necessitat d'integrar, d'alguna manera, les diferents perspectives que són determinants per fer un estudi complet d'un moviment (McAdam, Mcarthy i Zald, 1997, Tejerina, 1998; Rivas, 1999). Uns debats que actualment han intentat d'integrar-se a partir del treball de McAdam, Tarrow i Tilly a través de la seva proposta centrada en el concepte de *dinàmica de la contesa política* (2001, 2005)¹⁷, entesa com una interacció episòdica, pública i col·lectiva entre els reivindicadors i els seus oponents a través d'episodis conflictius que es donen quan (McAdam, Tarrow i Tilly, 2005: 52):

- a) almenys un govern és un dels reivindicadors, és l'objecte de les reivindicacions o d'alguna manera forma part de les reivindicacions;
- b) les reivindicacions, en cas que siguin satisfetes, afectarien els interessos d'almenys un dels reivindicadors

Com hem assenyalat en la introducció, *dinàmica de la contesa política* presenta un nou marc analític en l'estudi dels moviments socials a través dels processos de relació entre les diferents formes de participació política disponibles en una determinada societat, que ells anomenen episodis de *contesa continguda* i *contesa transgressiva*¹⁸. En el primer cas, fa referència a una contesa política en què les parts del litigi/conflicte/lluita estan formades per actors prèviament establerts i utilitzen mitjans convencionals. Per contra, en la contesa transgressiva no s'utilitzen mitjans convencionals i almenys alguna de les parts és un actor nou. Ambdues tipologies de participació política, continguda i transgressiva, convencional i no convencional, tenen molt a veure l'una amb l'altra i, per tant, s'han d'analitzar conjuntament. Ibarra i Martí en el pròleg a l'edició en castellà (2005:12) apunten que "*la superació d'aquesta falsa dicotomia trenca el bloqueig epistemològic d'un sector de l'acadèmia que insisteix a tractar la política convencional i no convencional com dos compartiments estancs*". De fet, els mateixos McAdam, Tarrow i Tilly (2005:179) assenyalen la necessitat d'una mirada més àmplia en l'estudi dels moviments:

"molts analistes observen de prop les interaccions d'individus, grups i partits. Però a l'insistir en els incentius individuals i els pactes entre elits, ambdues explicacions ignoren en gran mesura l'enorme quantitat de comtessa política que va precedir i acompanyar cada un dels episodis, a més dels canvis i conflictes polítics que van crear nous actors i noves identitats, transformant la política institucional".

Traducció pròpia

¹⁷ McAdam, Tarrow i Tilly (2001): *Dynamics of contention*. Cambridge University press. Existeix una versió en castellà, que és la que hem utilitzat preferentment, titulada com a *Dinàmica de la contienda política*, editada per l'editorial Hacer (2005). La traducció al català del terme *Dinamyc of Contentious Polítics* no ha estat fàcil. Després d'algunes consultes, el concepte que hem escollit (de totes les possibles) és "*dinàmica de la contesa política*" que és el terme que farem servir a partir d'ara.

¹⁸ La traducció adaptada als estudis sobre moviments socials a Catalunya seria la de participació política convencional (contesa continguda) i participació política no-convencional (contesa transgressiva)

A partir de l'obvietat que els sistemes polítics es conformen a través de les relacions entre governs, governants i governats que constantment interaccionen, McAdam, Tarrow i Tilly assenyalen quatre categories d'actors essencials en tota contesa política (2005:37):

Agents del govern (bàsicament partits polítics però també membres funcionaris):

- Membres del sistema polític (actors polítics constituïts que tenen un fàcil accés als organismes i recursos governamentals)
- Desafiadors (actors polítics constituïts que no tenen aquest accés)
- Subjectes (persones o grups no organitzats)
- Actors polítics externs (altres governs i actors fora del territori)

A partir d'aquesta mínima classificació, els autors assenyalen els diferents *mecanismes, processos i episodis* que expliquen les diferents tipologies d'acció col·lectiva — vagues, guerres, revolucions, protestes, etc.— però que tenen, en la interacció amb els diferents agents del sistema polític corresponent, com a mínim una explicació complementària als plantejaments d'anàlisi estàtica propis de cada paradigma, escola o disciplina acadèmica.

La dinàmica de la contesa política només té sentit si s'analitza des d'una perspectiva clarament dinàmica i processual. I si bé la mirada de *la dinàmica de la contesa política* està més pensada per a les etapes de transició de règims dictatorials a règims lliberals, la flexibilitat relacional de la proposta de *la dinàmica de la contesa política* dona moltes possibilitats d'aplicació a l'anàlisi dels moviments socials en sistemes pluralistes. De fet, a partir de la comparació de catorze processos, episodis de revolta, protesta o proposta, d'onades de democratització i de lluita política en clau nacionalista, els autors mostren seqüències causals derivades de mecanismes i processos presents en tots els episodis de *la dinàmica de la contesa política*¹⁹.

La primera gran aportació de *la dinàmica de la contesa política* és que intenta desbloquejar la relativa dificultat de la literatura de moviments per proposar un model integrador, amb una proposta de consens a partir d'algunes mínimes connexions entre les grans perspectives que han dominat l'estudi de l'acció col·lectiva. No s'aconsegueix del tot però s'obre la porta. Més concretament, la dinàmica de la *contesa política* amplia la categoria analítica de procés polític, enlairant-la, més que en una teoria

¹⁹ Els episodis comparats són: Revolució francesa/Moviment Drets civils americà; Conflicte Hindú-musulmà a l'Índia/moviment contra l'apartheid surafricà; Guerrilla Ma-Mau de Kenia/Revolució groga Filipina; Moviment antiesclavista norteamericà/ transició espanyola; Democratització mexicana/Unificació suïssa; Revolució sandinista/mobilització Tiananmen; Descomposició URSS/Unificació Italiana.

explicativa general, en un programa d'investigació. Així, a través d'una acurada dissecció i selecció de plantejament ancorats en l'estructuralisme, el racionalisme i el culturalisme, McAdam, Tarrow i Tilly identifiquen les diferents connexions entre aquests processos, precisament a través de posar en valor el factor relacional entre actors, conjuntures, estructures, interpretacions i sediments històrics, i concluen el següent (McAdam, Tarrow i Tilly 2005: 27):

“S’ha de traspassar de l’agenda estàtica en l’estudi dels moviments socials amb la seva tendència a tractar els actors d’un en un, per passar a una explicació més dinàmica i relacional de la contesa política”.

La segona gran aportació de *la dinàmica de la contesa política* és que relativitza les fronteres entre la política institucional de la no institucionalitzada, és a dir, que per entendre fenòmens col·lectius de canvi i ruptura s’ha d’analitzar dinàmicament la política normativitzada (eleccions, institucions, grups d’interès, etc.) i la política no institucionalitzada (protestes, vagues, moviments, etc.). Segons els autors, episodis aparentment tan dispars com el *watergate* de Nixon o la revolta del Mau-Mau a Kenya no es poden entendre sense aquesta interacció entre la política institucional i la no institucional i sense una anàlisi longitudinal del procés. Cal assenyalar però, que si bé *la dinàmica de la contesa política* s’ha convertit en una obra de referència en l’estudi dels moviments socials —d’altra banda com no podia ser d’una altra manera ja que està feta per tres dels més reconeguts especialistes en aquest camp—, ha rebut algunes crítiques envers la pretesa causalitat d’aquests mecanismes, processos i episodis, ja que ni es donen en tots els casos estudiats, ni tampoc no es demostren seqüències clares de causalitat²⁰. En tot cas, com assenyalen els prologuistes de la versió espanyola (Ibarra i Martí, 2005: 13): “la dinàmica de la contesa política s’ha d’entendre com un punt de partida i no com un punt d’arribada. D’un atrevit però suggerent i rigorós punt de partida”.

Ara bé, la pregunta que cal fer-se és: com s’ha arribat a aquesta proposta de consens definit per McAdam, Tarrow i Tilly... si és que efectivament existeix?

Etales, escoles i perspectives analítiques

Cal partir de la base que en els darrers deu o quinze anys els estudis sobre moviments socials han tingut un notable creixement en l’àmbit acadèmic, essent ja un àmbit d’investigació consolidat²¹. Segons Ibarra (2000:6), per sintetitzar les diferents tendències analítiques en l’estudi dels moviments, els conceptes clau que cal utilitzar serien: *la fragmentació, la constant autoreferència i les recurrents perplexitats conceptuals*. Per respondre a la pregunta de com s’ha arribat a un relatiu consens

²⁰ Volum 8, nº 1 de la revista *Mobilization* (2003).

²¹ I així ho demostren els diferents congressos de ciència política, nacionals, estatals i internacionals, on els panels sobre moviments socials i acció col·lectiva tenen cada vegada més espai.

envers les tres grans perspectives sobre les quals edifiquem l'estudi de cas, haurem d'endinsar-nos en la literatura especialitzada que des de diferents perspectives i escoles, i des de diferents moments històrics, intenta donar respostes a les principals preguntes sobre els moviments socials. Posem-nos, doncs, a fer un repàs dels principals perspectives teòriques, afegint-hi els reptes analítics que s'hi plantegen.

En el període que va dels anys 50 a principis dels setanta, l'estudi del moviments es va centrar en els enfocaments que remarcaven la irracionalitat, disfunció i/o anomalia en l'acció col·lectiva, entesa també com *un defecte* del sistema social que generava una resposta emocional que sovint desembocava en més normes i més control social. Espontaneïtat individual davant una injustícia i formes de mobilització desconnectades del procés polític i la mateixa estructura del moviment portaven a la categorització de *comportament col·lectiu*, definida en primera instància per Kornhauser (1959), una perspectiva que amb les seves variants correctores, desembocava en la "*teoria del greuge personal o col·lectiu*". Una perspectiva iniciàtica que en certa manera va posar les bases estructural i funcionalista de posteriors anàlisis macrosocials on s'explicava el sorgiment dels moviments com a producte de tensions derivades de processos de secularització, industrialització i democratització. Especialment Smelser amb *la Theory of Collective Behaviour* (1962) situava l'inici del comportament col·lectiu a partir d'una combinació d'elements com les tensions estructurals, la presència de factors de precipitació, la mobilització dels participants de l'acció i uns determinats factors de control social. Ted Gurr (1970), amb la seva teoria sobre la privació relativa dels moviments, resultats d'unes expectatives no consumades, aprofundeix en la teoria del greuge²². Blumer Killian i Turner (1957) van més enllà i complementen la teoria del greuge i del comportament col·lectiu i a través de l'interaccionisme simbòlic, on apunten la importància de la percepció de la tensió per part dels participants com a oportunitat per construir la mobilització, amb una sèrie de significats que es van creant i desenvolupant a través de l'acció de protesta. Aquesta primera etapa va desembocar en dues grans línies, protagonitzades per dues escoles que marcaran la pauta partir de llavors: l'escola europea dels nous moviments socials i l'escola nord-americana de la mobilització de recursos.

És a partir dels anys 70 quan sorgeix amb força la perspectiva racionalista, instrumental, impulsada per l'escola nord-americana. És el moment de la teoria de la mobilització de recursos (TMR) centrada a demostrar que els moviments socials

²² Cal assenyalar que pel cas que estudiem, en la teoria del greuge existeixen un parell de variants que s'han de tenir en compte. En primer lloc, pel que fa a la caracterització del moviment independentista català, la teoria de la frustració relativa de Ted Gurr si pot explicar el sorgiment, o més aviat la tria del propi moviment per una determina forma acció col·lectiva. I és que l'estudi dels nacionalismes no pot absteure's de un dels arguments principals que motiven l'acció política del nacionalisme, com és la sensació de frustració o impotència davant la manca de reconeixement de la pròpia diversitat cultural i política de l'estat en el que està immers, o per la mateixa negativa d'aquest davant la reivindicació d'un estat propi (Vilaregut:2004). Per tant, si entenem que tota acció política de moviments nacionals sense estat és degut a una percepció d'injustícia davant una actitud agressiva de l'estat que no el deixa emancipar-se o no en reconeix les particularitats culturals/ètniques, els anàlisis que sorgeixen d'aquesta perspectiva, poden explicar una part del perquè del sorgiment.

expressen conductes racionals, amb objectius polítics precisos i amb estratègies de mobilització pròpies que necessiten disposar de diferents recursos, siguin humans, materials, financers, d'interès, etc. No n'hi ha prou amb l'existència d'una injustícia o greuge per explicar el naixement, el manteniment i l'expansió d'un moviment. Per tant, es passa de la irracionalitat dels comportaments col·lectius a la seva profunda racionalitat. Aquesta perspectiva donava —dóna encara— una dimensió analítica més amplia, per bé que els primers i principals teòrics opten per centrar-se en “com el moviment s'organitza”, deixant de banda les causes i perquè de l'aparició dels moviments socials, així com la dimensió identitària, entre altres aspectes. Aquesta teoria neix en un moment on la mirada econòmica influïa força en l'àmbit de les ciències socials, i on les teories de l'elecció racional dominaven la mirada acadèmica als moviments. És bàsicament l'escola nord-americana qui impulsa aquesta perspectiva, a través, sobretot, de les aportacions fetes per McCarthy i Zald (1987) que detallarem amb atenció més endavant.

També durant els anys 70, però especialment durant els 80 i també com a complement i resposta a les anteriors formes d'estudiar els moviments, sorgeix una perspectiva diferent, més centrada en els nous moviments socials sorgits a l'escalf del Maig del 68 (pacifisme, feminisme, ecologisme, antiracisme, etc.) i liderada pels autors europeus. Aquesta perspectiva no se centra tant en els processos organitzatius —per bé que els accepta—sinó més aviat en la identitat creada. Es dóna categoria d'actor polític als moviments socials, i se'ls entén com una nova forma (alternativa, diferent, pròpia, innovadora en alguns casos) de comportament polític així com de creadors d'una nova visió del món, que a vegades és només discursiva, de vegades és també pràctica. És una visió més culturalista, centrada en la importància de les crisis de valors i sistemes morals com a motor de creació de l'acció col·lectiva, una perspectiva força contraposada a la purament instrumentalista i/o racional dels impulsors de la teoria de mobilització de recursos. Més que “el com s'organitza el moviment”, analitzen “el perquè del moviment” —quina finalitat persegueix—per bé que amb una especificitat centrada en la nova identitat creada i no tant en l'estratègia desenvolupada²³.

A finals dels 80 i gràcies a la publicació anual de la revista *International Social Movements Research*, es va produint un intent de confluència, que no és tant d'anàlisi integral com de tenir en compte la pluralitat d'enfocaments presents (formes organitzatives, crisis estructurals, identitat, context polític, interessos grupals, construcció discursiva o pràctica de nous mons) materialitzada en els estudis dels casos que es presentaven a la citada revista. Però, malgrat els esforços, i en paral·lel a la pujada en l'interès i estudis sobre *Moviments Socials*, no s'aconsegueix reeixir del tot en la proposta unitària i/o plurianalítica a l'hora d'estudiar els moviments. Bàsicament coexistien dues perspectives: els que es decanten per un marc analític cultural i

²³ De les tres tendències que s'integren en l'anomenada escola europea, fortament influenciada per l'interaccionisme simbòlic de Blumer, els autors a tenir en compte són: Habermas, Offe, Rucht (Alemanya) Touraine (Francesa) i Mellucci, Dianni i Pizzorno (Italiana). També Inglehart, Dalton i Kuchhler. Veure principals estudis de cada autor a la bibliografia.

identitari i que entenen els moviments socials fonamentalment com una forma d'acció col·lectiva compromesa en la construcció d'una manera de ser i estar al món. I la segona, la instrumental, centrada en el fet que allò important d'estudiar és com els moviments socials s'organitzen, aconseguen i administren recursos i assoleixen o no els seus objectius. El problema no era la falta de reconeixement mutu entre perspectives sinó la complexitat d'aplicar en un mateix cas els diferents enfocaments.

En aquest context, i a partir de les dues escoles, la teoria de mobilització de recursos i de la dels nous moviments socials sorgeix amb força la teoria de l'estructura d'oportunitats polítiques (EOP). Una teoria que sorgeix gràcies a l'evolució de les altres perspectives —quantitat, qualitat i trajectòria— que va permetre observar, comparativament, la presència de factors externs als moviments socials que en condicionaven l'activitat i fins i tot l'aparició. La novetat és que amb aquesta perspectiva se centra en el context sociopolític en què s'insereixen les activitats dels moviments, és a dir, el procés polític. L'estat i la conjuntura política i social entren en joc i determinen l'acció dels moviments a partir de les oportunitats que genera la seva acció o inacció en determinats temes. Les aliances, l'accés a les elits, l'obertura o tancament del sistema o el paper del *mass media*, etc., seran elements que caldrà tenir en compte a l'hora d'entendre per què sorgeixen, perduren o desapareixen els moviments socials. L'aparició de l'EOP va posar en crisi la posició de variable independent que fins llavors mantenien els moviments socials²⁴.

A partir de l'any 2000, l'estudi dels moviments socials va estar, en part, condicionat per la dimensió global que van prendre l'acció dels moviments a Seattle i Porto Alegre, que, etiquetats com a moviments per una altra globalització van centrar bona part de l'interès dels especialistes en moviments socials. La pregunta girava a l'entorn de saber com i de quina manera afectava el procés de la globalització en l'acció dels moviments. En la utilització de les eines tecnològiques estava clar, però amb què més? Existien més oportunitats i més globals d'estructura política? Es produïen canvis significatius i determinants en l'organització —ara en xarxa— en la ideologia i en el repertori d'acció col·lectiva dels moviments? Els sistemes de govern multinivell s'havien d'entendre com una nova EOP? Es podia parlar d'un desplaçament de la confrontació —abans estat, ara mercat?²⁵

Pel que fa a Catalunya, històricament l'estudi dels moviments s'ha centrat més en l'estudi de l'interior dels moviments socials (qui, com, què) que no pas en el context social en què es mouen els moviments (per què, què motiva que apareguin) per bé que als darrers anys s'ha començat a estudiar els impactes dels moviments i les xarxes en

²⁴ Com a principals autors d'aquesta línia, emparentada filialment amb la teoria de mobilització de recursos, tenim a Tilly, Mc Adam i Tarrow. A Europa, els principals referents són Kriesi, Della Porta, Rucht i Rootes. Veure principals estudis de cada autor a la bibliografia.

²⁵ Wallerstein, Touraine, Fernández Buey, o Angel Calle en són els principals impulsors que han centrat els seus estudis en base a l'aparició de la casuística global. Veure principals estudis de cada autor a la bibliografia.

les polítiques públiques²⁶. De fet, és a partir de l'aparició i cert predomini de l'EOP que aquesta tendència intramoviment s'ha anat modificant, tot cercant la síntesi i/o la connexió entre la dimensió micro —la que estudia el moviment— i la dimensió macro —que n'estudia el context. Estudis centrats en l'impacte dels moviments socials en les polítiques públiques com *Creadores de democràcia radical* (Ibarra, Martí, Gomà: 2002) o altres que se centren en els processos d'institucionalització que afecten els moviments socials (Cruells, Coll: 2007), sobre l'aprofitament o no dels canals de participació política (Parès, Martí: 2008) sobre les relacions de gènere que es donen dins els moviments (Alfama i d'altres 2006), i finalment, sobre la política del moviment (Viejo, 2008). Treballs tots que s'han centrat precisament en la línia de veure els impactes de l'activitat dels moviments socials en el sistema polític en general (model governance però acotat en les polítiques públiques) la seva relació amb les institucions (negociació/conflicte, estatalització o no de les demandes, etc.) i des d'una categorització d'actor polític amb una política pròpia. També, en paral·lel a les dues línies bàsiques de recerca esmentades, s'ha treballat defugint el concepte rígid de moviment social, per centrar-se en la idea de xarxa crítica per a categoritzar les mobilitzacions antiglobalització de principis de segle a Barcelona (Pelaez, i altres, 2004).

Cap a una síntesi?

Arran de la clara separació entre els que estudien els moviments a partir del context o del mateix moviment, Mcadam, Zald y McCarthy (1988) intenten omplir el buit conceptual entre les perspectives macro i micro sobre la que es desenvolupaven els dos grans corrents. La cultura entra en joc, entesa que com un recurs existent en processos macrosocials, però que interpretada i reelaborada pels moviments passa a ser un recurs propi del moviment i, per tant, analitzada des d'una perspectiva micro. La creació o readaptació d'un marc, l'expansió d'oportunitats culturals i les subcultures presents en els activistes del moviment passen a ser incorporades a estudis centrats en la micromobilització. En aquest moment entra en joc la psicologia social, la qual fa una aportació que dóna més coherència a aquesta perspectiva (Javaloy, Rodriguez i Espelt, 2001). Es tracta de la complementarietat de la identitat i la sensació d'injustícia amb "*els paquets d'emocions*" que tenen els moviments (Gamson, 1992) que sumats als marcs de diagnosi, pronòstic i motivació dels activistes que impulsen la mobilització (Snow i Benford, 1986) obren una nova perspectiva que cal tenir en compte, un enllaç que intenta connectar ambdues grans perspectives. Cal destacar la importància de la teoria de marcs interpretatius com un valor més metodològic que teòric per la càrrega d'operacionalització empírica que aporta des d'una perspectiva dinàmica, tant de dins

²⁶ Un compendi sobre l'evolució dels moviments socials i el seu estudi es pot veure a Enric Prat (2004): els moviments socials a la Catalunya Contemporània. Publicacions de la Universitat de Barcelona. I també, Xavier Godàs (2004): El concepte de nous moviments socials: Una revisió crítica. Nous Horitzons, Barcelona.

els moviments (discurs oficial i percepció de la realitat dels militants) així com el discurs present en la societat.²⁷

Uns debats sobre escoles teòriques centrat en l'objectiu d'aconseguir alguna mena d'acord acadèmic que ha tingut un punt de trobada i relatiu consens sota el paraigua conceptual ampliat de la citada *dinàmica* de la *contesa política* (McAdam, Tarrow i Tilly, 2005) els quals analitzen les tres grans perspectives —els recursos i estructures de mobilització, l'estructura d'oportunitat polítiques i els processos socials i culturals d'interpretació i significació de la realitat— que mantenen uns forts ancoratges, respectivament, amb l'escola racionalista, l'estructuralista, i la cultural / fenomenològica. Així, tot estudi hauria d'incloure una anàlisi dels recursos —simbòlics, personals, discursius, materials, etc.— que disposa i és capaç de gestionar el propi moviment, amb les oportunitats que genera un determinat sistema polític, sigui per l'obertura, la conjuntura o el tancament de les seves elits polítiques i, finalment, relligar-ho amb les marcs culturals i cognitius presents en una societat, i més específicament, en la capacitat de connexió del moviment en aquests marcs. Unes perspectives que, embolcallades amb una aposta relacional i dinàmica del procés polític, a priori ens permetrien respondre integralment, la pregunta del perquè del sorgiment, desenvolupament i capacitat de mobilització d'un determinat moviment, que, de fet, és la pregunta d'investigació per al cas que plantegem. Evidentment, s'han de tenir en compte altres aspectes tan importants com la percepció de greuge i injustícia, la conjuntura nacional, estatal o internacional, el capital social, les xarxes organitzatives (Diani, 2004), i les identitats del moviment, aspectes tots cridats a integrar-se en la proposta relacional que proposen McAdam, Tarrow i Tilly (2005). Amb tot, però, el repte de la síntesi continua vigent. Moltes variables a tenir en compte i molta dificultat de fer-les operatives, una limitació reconeguda però que dificulta una observació més completa del fenomen, producte de la indissimulada intenció d'establir alguna llei o teoria general que en un futur permeti alguna predicció més o menys fiable. El repte principal de l'estudi dels moviments socials continua sent la capacitat d'interrelacionar totes aquestes causalitats que s'han donat en la llarga trajectòria dels estudis sobre moviments socials, amb la voluntat d'aconseguir una certa integralitat o connexió entre les teories. De tot plegat, Ibarra (2000:17) en destaca dos grans conclusions:

- Que s'ha d'incrementar el major nombre possible de variables i/o conjunt de causes en l'estudi.
- Que s'ha de limitar la dimensió de l'objecte d'estudi, ni una esporàdica mobilització, ni un gran moviment: un entremig n'és la mesura recomanada.

²⁷ A L'Estat Espanyol, els impulsors d'aquesta perspectiva són Ramón Maiz, Perez Ledesma, Raimundo Viejo, Ramón Rivas, Benjamín Tejerina i Pedro Ibarra. Veure principals estudis de cada autor a la bibliografia.

Intentarem aplicar aquestes dues grans conclusions. Aquest és el gran repte de la tesi al cas d'estudi que proposem: la Plataforma pel Dret a Decidir. Ara bé, aquest cas d'estudi s'ha de circumscriure en el marc d'un cicle d'acció col·lectiva, que en el cas que ens ocupa ha estat d'agitació independentista, més en clau de proposta que no pas de protesta, en què precisament la PDD n'ha estat un dels principals dinamitzadors i impulsors. L'anàlisi de cicles va més enllà de considerar els processos de mobilització com el resultat de canvis en un determinat context social i polític, és a dir, a partir d'una relació bidireccional, entenent la mobilització com un resultat d'una complexa interacció autònoma entre diferents actors, normes i processos (elits, institucions, xarxes d'activistes, mitjans de comunicació i, si s'escau, d'aparició d'un contramoviment) originada en el marc d'una determinada estructura d'oportunitats que genera uns factors favorables que s'hauran, però, d'aprofitar. I per tal de poder triar les variables concretes per aplicar al cas concret de la PDD haurem d'examinar amb més deteniment les tres grans perspectives de les quals parteixen McAdam, Tarrow i Tilly, com són la teoria de mobilització de recursos, l'estructura d'oportunitats polítiques i la teoria dels marcs interpretatius.

2.2 L'estudi dels moviments socials. Principals escoles

2.2.1 La mobilització de recursos

En ciència política, parlar de l'agència és parlar de l'actor, d'un actor concret. En aquest cas, la Plataforma pel Dret a Decidir seria l'actor, però una PDD que cal veure fins a quin punt és una organització d'un moviment social (OMS) més ampli, l'independentisme català. En el debat que ens ocupa, una anàlisi intensiva de l'actor concret ens pot permetre entrar en el debat sobre si és l'estructura o l'agència el que determina l'acció col·lectiva. En aquest apartat, doncs, a partir del cas de la PDD analitzarem les possibilitats de la perspectiva de la teoria de mobilització de recursos (a partir d'ara, també TMR) per tal de poder seleccionar les variables que més ens podran ajudar a resoldre la pregunta d'investigació.

En la literatura sobre moviments socials, la teoria de mobilització de recursos ha estat, i és encara, una de les teories més influents sobre la qual s'analitzen la majoria de processos d'acció col·lectiva, i en especial la que estudia els moviments. De fet, malgrat algunes crítiques que assenyalarem més endavant, cap estudi sobre moviments socials no pot prescindir d'aquesta perspectiva teòrica, parcialment o totalment. Com s'ha apuntat unes ratlles més amunt, aquesta perspectiva teòrica sorgeix en part per contrarestar els estudis dels anys 50–60, centrats en els enfocaments que remarcaven la disfuncionalitat sistèmica de tot procés de protesta o mobilització col·lectiva —sigui en format moviment o no— una perspectiva que ha estat fortament criticada posteriorment a causa del component pejoratiu de la proposta —les protestes dels moviments socials “*molestes*” i són negatives per a un

“bon” funcionament de la democràcia. Cal dir, però, que aquesta és una perspectiva marcada pel context social en què va sorgir —primera meitat segle XX— en moments extremadament violents, amb societats en situació de conflicte permanent i amb una consolidació baixa de sistemes democràtics tal com els entenem avui dia. L’individu agregat a una massa era la categoria principal d’anàlisi, un individu influït per unes tensions estructurals que li comportava una tendència a deixar-se arrossegar per un comportament col·lectiu titllat d’irracional. Malgrat les mancances, una revisió d’aquesta perspectiva donà lloc a la teoria del greuge i/o la injustícia, que sí que ha aportat elements explicatius de fenòmens d’acció col·lectiva (Gurr, 1970).

En certa manera, la teoria de la mobilització de recursos demostrava que els moviments socials expressen conductes racionals, amb objectius polítics precisos i amb estratègies de mobilització que necessiten disposar de diferents recursos, siguin humans, materials, o cognitius. Melucci (1985) ho va resumir sintèticament en l’estudi del “*com s’organitzen els moviments*”. No es descarta en absolut alguns pressupòsits teòrics de la teoria del greuge, de fet s’hi integren, ni tampoc les orientacions i motivacions ideològiques i les tensions estructurals que desemboquen en episodis de privació de llibertats col·lectives²⁸. Ara bé, els autors d’aquesta escola situen la variable independent de l’acció col·lectiva en els recursos que disposa el moviment —els que té i els que pot aconseguir. Una perspectiva que té, en la influent teoria de l’acció col·lectiva d’Olson (1966) una clara referència. Olson propugnava que la participació als moviments té a veure en la satisfacció d’interessos particulars, definits per l’interès personal dels activistes, que veien en l’acció col·lectiva la manera de satisfer les seves necessitats; en definitiva, que la participació col·lectiva té un component instrumental, definit per uns incentius que n’expliquen la mobilització. Bàsicament, Olson pretenia respondre a la pregunta de per què hi ha persones que s’impliquen als moviments i n’hi ha que s’hi mantenen indiferents. Davant les crítiques a la teoria olsoniana per excessivament racionalista, els autors principals que van focalitzar el seu estudi amb la identitat del moviment (Melucci, Touraine, Buey, Ibarra) han assenyalat que els incentius no han de ser necessàriament materials i/o de projecció personal; també poden ser de pertinença a un grup, d’acumulació d’experiència o bé de projecció personal en termes de socialització identitària; unes apreciacions que s’han de considerar en tota participació col·lectiva però que, com assenyala Ibarra (2005), a

²⁸ Més concretament, la teoria de la frustració relativa mostra una perspectiva que encaixa especialment per entendre l’aparició de la branca més radical de l’independentisme català, el Moviment català d’Alliberament Nacional (MCAN), i específicament per la tria de la violència política i armada (Vilaregut: 2004). Tal i com diu Ted Gurr (1970): “*la fractura producida entre la esperanza y la posibilidad de apertura de dichos cauces y la insatisfacción de su negación generaría reacciones de ansiedad, frustración y cólera, que tendrían como resultado la radicalización de los discursos políticos, sobre todo cuando, desde una situación anterior de privación total de las formas de expresión, parecen entreabrirse los primeros rayos de esperanza, que sin embargo, el paso del tiempo no tardará en dejar claro que se trata algo así como una mera ilusión óptica alejada de la realidad, como es el caso precisamente de la imagen social que proyecta el desarrollo sociopolítico en el estado Español*”. Una teoria que en certa manera és extrapolable a tot el moviment independentista català, ja que de fet, com de fet, la idea del greuge o injustícia com a desencadenant de la majoria de protestes col·lectives és quelcom assumit per totes les teories posteriors, i especialment, tractada com una variable estructural, és adequada per entendre els moviments nacionalistes sense estat.

banda que resulta complicat operacionalitzar aquests incentius i/o motivacions en la participació, Olson no té en compte els valors culturals, morals, les ideologies, i les estructures socials que fan participar l'individu en alguna mobilització col·lectiva. Les mobilitzacions nacionalistes en són un clar exemple.

D'aquestes mancances olsonianes i de la teoria del greuge neix, creix i es desenvolupa la teoria de mobilització de recursos a través bàsicament de l'escola nord-americana. McCarthy i Zald (1987) en foren els principals inductors, si no de la perspectiva general, sí de la seva concreció i definició operativa que més significació ha tingut. La idea subjacent a la TMR parteix de la base que a tota proposta d'acció col·lectiva, per dur-se a terme amb una mínimes condicions de perdurabilitat, li calen recursos humans, logístics, i organitzatius. En un nivell concret, estem parlant de la quantitat —nombre— i qualitat —experiència, membres— dels recursos humans; dels recursos financers i físics que disposa un moviment; i del sistema organitzatiu que tria el moviment —més o menys eficient. La hipòtesi que es deriva d'aquesta perspectiva és la següent: en la mesura que un moviment és capaç d'obtenir i gestionar de la manera més eficaç aquest conjunt de recursos (personals, logístics i de repertori) més probabilitat tindrà de sostenir-se en el temps i aconseguir els seus objectius. L'ús de "recursos" per a referir-se a les diferents dimensions d'anàlisi de la qual parteix la TMR ja ens indica una certa orientació "economicista", en el sentit de buscar la màxima eficiència amb el mínim cost possible per aconseguir els màxims resultats. La principal crítica a aquesta perspectiva és que si bé aporta una dimensió analítica més ampla, possibilitant la incorporació de la ideologia i el discurs com a recursos, els principals teòrics opten per centrar-se massa en "com el moviment s'organitza", deixant de banda les causes i perquè de l'aparició dels moviments socials, així com la dimensió identitària, entre altres aspectes. Els aspectes clau d'aquesta teoria són, com bé indica el nom, "*mobilització i recursos*", entès el primer a la manera de Charles Tilly (1978:69) com "*el procés pel qual un grup passa de ser un conjunt passiu d'individus a ser un grup participant actiu en la vida pública*"; i el segon a la manera de Jenkins & Klandermans (1995: 532) "*el procés pel qual un grup s'assegura el control sobre els recursos necessaris per a l'acció col·lectiva*". Amb tot, cal dir que amb el temps la TMR va anar evolucionant a partir de la incorporació/aparició de la perspectiva de la EOP i, per tant, d'incorporar, tímidament, la perspectiva de procés i més tímidament encara, la d'identitat.

De fet, les crítiques principals no resoltes per la TMR ressalten la incapacitat de mantenir una visió completa del moviment, per bé que a priori, atesa la desconexió entre perspectives i dificultats metodològiques dels autors europeus i americans, no sembla pas que fos una preocupació excessiva. Harold R. Kerbo (1982), reconeixent la capacitat de la TMR per analitzar el que ell anomena "*moviments d'opulència*", entesos com els moviments que sorgeixen en contextos de pau social i satisfacció de necessitats bàsiques cobertes, critica que la TMR té problemes per analitzar el que ell anomena "*moviments de crisi*", entesos aquests com moviments espontanis que responen a una situació d'alta excepcionalitat i/o grans protestes. L'altra gran crítica,

recollida per Casquete (1998), és la dificultat de separació conceptual entre uns moviments social i un grup d'interès i/o de pressió, ja que un moviment social no té el grau de professionalització, organització centralitzada, ni té un accés regular i regulat envers el poder polític com sí que tenen els grups de pressió. Finalment, i fonamentalment, i dins el propi marc analític, la principal crítica a la TMR és que no incorpora els valors, normes i discursos com una font de recursos culturals que el moviment —i la societat— també disposa.

Recollint les noves perspectives teòriques i algunes crítiques, Mcharty i Zald (1987) sense renunciar a la centralitat de la TMR com a variable independent, revisen, a l'alça, el concepte de TMR en dues direccions. D'una banda, incorporant aspectes identitaris i/o psicosocials com les idees, la ideologia, el capital social d'una determinada societat i els factors ambientals, definits aquests, literalment o com a metàfora, d'una determinada història política de cada societat. I de l'altra, a partir del triangle social–recursos–mobilització Mcharty i Zald (1987) fan un exercici de deconstrucció teòrica de la categoria de *“moviment social”* assenyalant cinc parts o sectors que s'han de tenir en compte per a una anàlisi completa del fenomen *moviment social, contramoviment, organitzacions del moviments social, indústria del moviment, i sector del moviment*. Aquest cert viratge estructural–funcional implicava reformular una definició més àmplia de moviment social, que Mcharty i Zald (1987:217) definien com *“un conjunt d'opinions i creences en un grup poblacional que representa preferències de canvi d'alguns elements de l'estructura social o de la distribució de recompenses en una societat”*.

Si bé els cinc conceptes presenten oportunitats d'anàlisi, el concepte d'organització de moviment social és que el encaixa millor al cas d'estudi que presentem, a partir de la constatació que els moviments socials es manifesten a través *“d'una àmplia varietat d'organitzacions socials”*, on Mcharty i Zald (1987:164) defineixen OMS com *“una organització formal o complexa que identifica els seus objectius amb les preferències d'un moviment i intenta fer realitat aquests objectius”* i obren, per tant, la porta a un nou camp analític, de tipus relacional, orientat a establir les relacions de competència o complementarietat entre les diferents organitzacions d'un mateix moviment (Mcharty i Zald, 1987:179).

2.2.2 L'estructura d'oportunitats polítiques

En coherència al debat en què situem aquest estudi, aquest apartat prendrà com a referència a una de les teories que ha tingut més impacte en l'estudi dels moviments socials. I si partim de la relació envers la pregunta d'investigació que guia aquesta tesi, i a partir de la descripció del cas d'estudi, es pot constatar com l'estructura d'oportunitat polítiques (a partir d'ara, també EOP) ha tingut un paper destacat en la PDD. La rellevància de l'EOP en l'estudi dels moviments socials és un fet inqüestionable, que n'ha marcat qualsevol anàlisi sobre la qüestió. De fet, la mirada a les institucions com a factor regulador i/o orientador de l'arena sociopolítica ha estat

una tendència creixent en la ciència política dels darrers anys, especialment gràcies a la perspectiva que van obrir els teòrics del nou institucionalisme (March i Olsen, 1989; Powell i DiMaggio, 1991). Aquests autors mantenen que les institucions exerceixen una funció de lideratge i ordre en les relacions d'interès que mantenen els diferents actors d'un sistema polític. Com assenyala Giddens (1994:67):

“l'estructura institucional estableix un conjunt de normes en cada àmbit d'actuació concret perquè així els individus puguin prendre decisions favorables als seus interessos sense posar en perill la persistència regulada de la societat”.

L'estructura, entesa com un conjunt d'institucions de la qual es dota una societat per regular-se, és, doncs, una referència clau per entendre el context i la tipologia d'acció política que desenvolupa tot moviment social. De la mateixa manera que amb la TMR, l'anàlisi de l'evolució teòrica i pràctica de l'EOP ens permetrà triar millor les variables concretes per analitzar el cas de la PDD.

Les oportunitats del moviment

Com hem assenyalat en la introducció, el concepte d'estructura d'oportunitats polítiques (EOP) sorgeix com a complement de les mancances observades en la teoria de mobilització de recursos. El primer a treballar el concepte d'EOP va ser Eisinger (1973: 11), seguit per Kitschelt a la meitat dels vuitanta (1986). Però és en la dècada dels noranta amb autors com Kriesi, (1992, 1995, 1996) Rucht (1996), Mc Adam (1996) i, especialment, Tarrow, en la seva obra de referència *Power in Movement* (1997), que la perspectiva de l'estructura de l'oportunitat política es converteix en “la” referència per a l'estudi de l'acció col·lectiva. Tarrow (1997) després d'anys d'estudi es fa la pregunta següent: *per què l'acció política col·lectiva es produeix en determinats moments de la història i no en altres? I per què els moviments socials adopten diferents formes organitzatives segons l'entorn polític en què interactuen?* Tarrow proposa el concepte d'EOP, definit de la manera següent (1997:35):

“amb el concepte d'estructura d'oportunitats polítiques em refereixo a dimensions consistents de l'entorn polític –que no han de ser necessàriament formals, permanents o nacionals- que fomenten l'acció col·lectiva de la gent. El plantejament és el següent: la gent participa en accions col·lectives com a resposta a un canvi en la pauta d'oportunitats o restriccions polítiques, i mitjançant l'acció col·lectiva genera noves oportunitats que seran aprofitades per altres en cicles de protesta cada vegada més grans”.

Traducció pròpia.

Com ja hem apuntat, la novetat és que amb aquesta perspectiva es té molt en compte el context sociopolític en què s'insereixen les activitats dels moviments. L'estat i la

conjuntura política determinen l'acció dels moviments a partir de les oportunitats que genera la seva acció o inacció en determinats temes. L'accés a les elits i la interacció que mantenen entre elles, les obertures i facilitats per la participació política que ofereix —o no— el sistema, els aliats i suports seran elements fonamentals a l'hora d'entendre per què sorgeixen, perduren o desapareixen els moviments socials. Com segueix Tarrow (1997: 49)

El concepte d'estructura d'oportunitats polítiques ens ajudarà també a explicar la difusió dels moviments, com s'estén l'acció col·lectiva i com es formen noves xarxes, que es tendeixen d'un grup social a altre a l'anar-se explorant i creant les oportunitats. El concepte d'oportunitat política posa l'èmfasi en els recursos externs al grup —al contrari que els diners o el poder—, que poden ser explotats inclús per lluitadors dèbils o desorganitzats. Els moviments socials es formen quan els ciutadans corrents, de vegades animats pels líders, responen a canvis en les oportunitats que redueixen els costos de l'acció col·lectiva, descobreixen aliats potencials i mostren en que són vulnerables les elits i les autoritats”.

Traducció pròpia

De fet, la postura de Tarrow és contundent: assegura que el com i el què dels moviments està determinat per l'EOP. És a dir, que la variable que determina l'acció col·lectiva dels moviments és sempre el context i l'estructura. L'EOP comporta un seguit de dimensions fonamentals en l'anàlisi dels moviments socials, de les quals n'hi ha tres que són determinants. Tot seguit les descrivim assenyalant-ne algunes observacions a partir de l'estudi de Kriesi (1999).

a) Grau d'obertura del sistema polític institucionalitzat

Aquesta dimensió té a veure amb tres qüestions principals que estan relacionades per una casuística que les pot complementar o anular. El grau de descentralització que té l'estat —el terreny de joc on es desenvolupa l'acció dels moviments—, els mecanismes de participació ciutadana que ofereix, i la capacitat d'aquest estat de convertir els *inputs* que rep de la societat en *outputs* satisfactoris, són les variables principals que cal tenir en compte. Així doncs, en primer lloc tenim el grau de descentralització com a variable explicativa que a priori hauria de fer més fàcil l'acció col·lectiva dels moviments. Així, la hipòtesi diu que com més descentralització administrativa, amb tot el que comporta de més centres de decisió i més actors burocràtics i institucionals (autonomies, municipis, etc.) comportaria més oportunitats d'accés als moviments per introduir les seves demandes sense necessitat de fer accions de tipus no convencionals. I, pel que fa a l'economia, els estudis assenyalen que com més desenvolupada sigui una regió/autonomia, més recursos disposen les opcions polítiques nacionals/regionals per defensar els seus interessos i, si s'escau, avançar en els propis objectius socials o nacionals.

D'altra banda, cal partir de la base que, en general, el processos de democratització incentiven i afavoreixen la mobilització política dels nacionalismes (Gurr, 1993). Mentre que l'existència de mecanismes de participació directa —referèndums, consultes, etc.— o indirecta, el que fa és disminuir l'acció disruptiva i noconvencional dels moviments, la inexistència o disminució de menys mecanismes de participació i/o accés a les decisions governamentals enfortirà el distanciament entre l'estat i una ciutadania que cada vegada li serà més desafecta i tendent a l'acció de tipus no convencional. D'això en deriva que la permeabilitat en l'accés al poder polític, proper o llunyà, no tendria a mitigar l'acció dels moviments, sinó que més aviat n'augmentaria les oportunitats (Kriesi, 1999). I finalment, la capacitat de l'estat de recollir i fer efectives les demandes dels ciutadans expressades de diferents formes —enquestes, protestes, etc.— també hauria de ser un factor condicionant, per excés o per defecte, en l'acció dels moviments. Les subvencions i d'altres elements indirectes que fomenten la formalització, institucionalització i professionalització dels moviments són altres elements que cal tenir en compte (Cruells i Coll, 2007).

b) Estabilitat o inestabilitat de les alineacions entre elits

Aquesta dimensió es refereix, fonamentalment, a la relació entre els partits polítics amb representació parlamentària, que en l'àmbit dels moviments nacionalistes es veu marcada per una competència per l'hegemonia i la referència electoral de la comunitat de referència. Bàsicament, la seqüència seria la següent: un moviment social tindrà més oportunitats en funció de la conjuntura politicoelectoral del moment, és a dir, tenint en compte la posició dels partits en l'esquema govern-oposició. Com més polaritzat sigui el binomi oposició-govern, més canvis en la composició de governs, i més tensió conflictiva entre partits polítics, a priori més oportunitats i capacitat d'intervenir políticament tindrà el moviment. I en relació amb la dimensió anterior, com més plural i federalitzant sigui el sistema polític, més marge de joc combinatori tindran els moviments.

Cal dir, però, que aquesta dimensió tindrà molt a veure amb el caràcter sistèmic de la reivindicació. Un moviment —per exemple l'ecologista— que propugni mesures que són difícilment assumibles pel sistema polític —com podria ser la prohibició del parc automobilístic pels seus efectes contaminants— no trobaria massa complicitats al si de l'estructura institucional; ara bé, si el mateix moviment proposa mesures com la limitació de velocitat i de circulació en espai cèntrics urbans, té més possibilitats de complicitat per part dels partits de l'oposició, que fins i tot en podrien fer cas per interessos que poc tenen a veure amb la demanda —com a tàctica de desgast del govern. D'altra banda, com més gran sigui el grau de coherència, coordinació interna i professionalització dels partits i l'administració pública, més limitat serà l'accés formal i, per tant, més disruptiva i contenciosa l'acció; una variable que cal tenir en compte

atesa la progressiva fusió/confusió entre partits polítics i administració local, autonòmica i central abans esmentada.

c) Capacitat de l'estat i la seva propensió a la repressió

Segons ens indica la literatura especialitzada (Tilly, 1978; Tarrow, 1994; De la Porta, 1995), la repressió del moviment (absència de canals de representació, precarietat de drets, repressió policial i judicial, etc.) sol augmentar els costos de l'acció col·lectiva, dificultant els mecanismes de cooperació dels actors i dificultant, doncs, els processos de mobilització. Aquesta dimensió té dues parts, com veiem en l'enunciat —capacitat de l'estat i propensió a la repressió, que sovint van lligats l'un a l'altre. Pel que fa a la primera part, aquesta té a veure amb definició d'un estat, de si és feble o fort (Kriesi, 1999). I això també té a veure amb la relació entre els diferents poders —legislatiu, judicial, executiu— que té cada estat, la seva independència, el seu grau de cohesió, i la seva fortalesa de conjunt. El cas de l'Estat espanyol ens ensenya que l'aprovació de l'Estatut a les Corts generals i la sentència d'un Tribunal Constitucional després d'haver-se fet el referèndum vinculant han estat, precisament, una mostra de la manca de coordinació entre l'executiu, legislatiu i el judicial. La idea subjacent és que, en principi, com més cohesió, professionalització i trajectòria consolidada dels estats, menys oportunitats per als moviments socials. Com més centralització i més formalitat en els canals d'accés polític —delimitada per actors reconeguts com els grups d'interès— menys oportunitats per als moviments. Exemples d'estats forts en són el francès i en menor mesura l'alemany, i exemples d'estat febles en són el suís i també en menor mesura l'holandès. Ara bé, la centralitat i la fortalesa implica una limitació o un avantatge per als moviments socials? L'estudi comparatiu de Kriesi (1999) demostrava que precisament en els estats més forts —França i Alemanya— és on es donaven les xifres més altes de protestes, molt per sobre de Suïssa, estat considerat com a feble. En el mateix estudi es demostrava que a banda de l'augment de les protestes, el més rellevant era el tipus d'accions que realitzaven els moviments: com més tancament estatal, més accions no convencionals. I com més tancament de l'estat i més accions no convencionals, més repressió de l'estat. I això no vol dir que la repressió no pugui ser utilitzada pel moviment —i fins i tot buscada en alguns moviments— que, per bé que normalment, en contextos de contesa política moderada, la variable repressiva estatal sovint exerceix més d'inhibidor de l'acció col·lectiva que de propulsor.

L'evolució de l'EOP

Des de llavors fins a avui, les anàlisis basades en l'estructura d'oportunitats polítiques s'han desenvolupat cap a dissenys d'investigació més dinàmics, centrats en la conveniència de combinar altres models com són l'estudi dels cicles de protesta i/o les

onades de mobilització. Conceptes fonamentals en la investigació de l'acció col·lectiva, especialment pel que fa a la no convencional, com són els cicles de protesta i les onades de mobilització —i fins i tot les revolucions— han esdevingut eines vàlides per estudiar el desenvolupament cíclic de l'acció col·lectiva. Gràcies a la investigació empírica operacionalitzada d'aquests conceptes es pot copsar la relació entre els repertoris modulars de l'acció col·lectiva i el progrés cíclic de qualsevol moviment.

Així, mentre que Costain (1992) es va fixar la forma en què determinats moviments aprofiten les oportunitats que el sistema institucional ofereix, altres autors com Jenkins i Perrow (1997) s'han fixat com canviava la forma de les institucions durant un període llarg d'interacció amb els moviments. D'altra banda, mentre Adell (2003) es fixava amb la necessitat d'incloure altres oportunitats com la cultura, l'economia i els mitjans de comunicació, Tarrow i McAdam (1995) es van dedicar a cicles complets de protesta per veure la influència a posteriors cicles de mobilització, protagonitzades o no pels mateixos actors, i Della Porta (1995) examinava en quina mesura les respostes negatives de l'estat —la repressió, fonamentalment— perjudicava o afavoria l'acció col·lectiva dels moviments²⁹. No obstant això, malgrat l'acceptació majoritària de la perspectiva de l'EOP, i amb una crítica essencial sobre les mancances a l'hora de recollir la dimensió cultural dels fenòmens, David S. Meyer (2004) avaluava críticament la trajectòria de la investigació basada en l'EOP, assenyalant les dificultats a què havia conduït una anàlisi excessivament sincrònica. Gamsom i Meyer (1992) aprofundien en la crítica, assenyalant que, com si amb l'EOP es pretenia explicar-ho tot —analitzant tots els aspectes que tenien a veure amb el context dels moviments socials: institucions polítiques, cultura, crisis de tot tipus, aliances polítiques, canvis socials, etc.— es corria el perill de no acabar explicant res. El mateix Mc Adam (1998), davant el perill que l'EOP es convertís en un calaix de sastre, fa un esforç de clarificació analítica, assenyalant tres qüestions per tenir en compte: a) la distinció entre les oportunitats polítiques i altres oportunitats —culturals, etc.— b) la distinció entre les diferents dimensions que componen una EOP; i c) la distinció entre les diferents variables dependents que componen una EOP. Mc Adam (1998:92) acaba afirmant el següent:

“És millor definir els recursos i les oportunitats polítiques de manera restringida per veure'n la seva contribució relativa a l'aparició i desenvolupament dels moviments socials. Per tant, necessitem reconèixer que un determinat nombre de factors i processos faciliten la mobilització per així intentar definirla i operacionalitzar-la de tal manera que mantinguin la pròpia singularitat analítica”.

Traducció pròpia.

²⁹ Una perspectiva complementada per Ubassart (2009) centrada en l'estudi dels *outpouts* no buscats dels moviments a partir de les mesures d'emergència desenvolupada per estats com l'espanyol i Italià per fer front a episodis d'acció col·lectiva violenta d'ETA i les Brigades Roges.

Finalment, en aquesta línia de revisió dels límits de l'EOP, Rucht (1996) aclareix que una cosa és l'entorn contextual dels moviments i, l'altra, les oportunitats polítiques concretes del moviment. De fet, a partir d'aquesta observació en aquesta tesi hem inclòs un capítol específic —el següent— sobre els elements de context d'estructura, però també d'agència. Això ens ha permès seleccionar millor les variables més rellevants del cas que presentem i aïllar —que no vol dir menystenir— les variables de context.

2.2.3 L'anàlisi de marcs

Podríem dir que la teoria metodològica dels marcs interpretatius (*analysis frames*) és la gran teoria emergent en l'estudi dels moviments socials. Com hem dit en la introducció d'aquest capítol, un estudi integral d'un moviment hauria de poder complementar, sense caure en un daltabaix epistemològic, les teories de mobilització de recursos, l'estructura d'oportunitats polítiques i, finalment, la relació entre l'emmarcament cognitiu del moviment i la societat en la qual s'inscriu, que és el que passem a analitzar.

L'anàlisi de marcs interpretatius té el seu origen en les anàlisis metadiscursives de Gregory Bateson (1972) i Erving Goffman (1974) com a mètode d'interpretació que permet identificar discursos confrontats entre actors diferents. Maria Bustelo (2007:43) ho defineix així:

“un principi d'organització que transforma la informació fragmentaria o casual en una problemàtica estructurat i significatiu en el que s'inclou, implícita o explícitament una solució”.

Ras i curt, l'anàlisi de marcs permet desvetllar els esquemes d'interpretació que organitzen la realitat i classifiquen els esdeveniments. I per bé que últimament aquesta metodologia s'ha utilitzat en l'àmbit de l'avaluació de polítiques públiques, on ha tingut la major repercussió ha estat en els estudis sobre moviments socials per tal de complementar les teories de la identitat i la mobilització de recursos. En un pla més concret, l'anàlisi i de la teoria de Marcs té molt a veure amb la implantació dels *cultural studies* d'origen anglosaxó i sorgeix amb força atesa la rellevància dels processos comunicatius en la societat de la informació de les societats occidentals. Com assenyala Viejo (2007:12):

“El punt de partida que explica l'avantatge de l'anàlisi de marcs rau en què no es limita únicament a la comprensió de la lògica que opera en el funcionament institucional-formal sinó que aspira a entendre també la lògica cultural de la decisió”.

Traducció pròpia.

Què és un marc interpretatiu (*frame*)? ³⁰

Un *frame* és una hipercondensació d'un significat. Un *frame* és el logo de Windows, que ens remet a altres conceptes com ara: sistema operatiu, Internet, Bill Gates, capitalisme avançat, etc. Els *frames*, però, són també col·lectius, uneixen significats i conceptes, simplifiquen la realitat. Són canviants, perquè són construïts, i d'aquí ve el quid de la qüestió. En plena era de la comunicació, la lluita per construir un determinat *frame* —i tapar-ne un altre— que sigui majoritari resulta fonamental, és la clau de volta per als qui volen intervenir políticament en la societat. O, si més no, la detecció d'un *master frame*, per qui governa, pot ser una bona oportunitat per guanyar legitimitat³¹. Però hi ha *frames* que són permanents, travats. El colom blanc amb una branca d'oliva al bec és un *frame* permanent: la imatge del colom està associat directament amb la pau. Georges Lakoff, en la seva obra *No pensis en un elefant* (2006) ens feia avinent precisament que hi ha *frames* instal·lats que són difícils de desactivar. L'elefant és el símbol del partit republicà als Estats Units, i la seva funció és evocar uns determinats valors —autoritat, seguretat, ordre, llibertat individual, etc.— uns valors que han estat construïts —i modelats a conveniència— per un conjunt de *thinks thanks* que durant anys han fet precisament aquesta tasca: construir *frames* i distribuir-los, dia si, dia també, al conjunt de la societat americana a través dels propis —o d'altres— mitjans de comunicació. En un pla més general, s'ha d'entendre un marc (*frame*) com l'expressió concreta d'una cultura col·lectiva elaborada a través d'un esquema mental que classifica, interpreta i eventualment facilita la mobilització davant esdeveniments exteriors (Bárcena, Ibarra, i Zubiaga, 1998). Així, el "*marc d'acció col·lectiva*" es refereix al conjunt de creences col·lectives que serveixen per generar una disposició individual favorable a les accions promogudes per un moviment social.

En aquest sentit, a partir de Snow i Benford (1992: 22) podem convenir que un marc interpretatiu:

“Un conjunt de creences i significats agrupats, orientats a l'acció que inspiren i legitimen campanyes i activitats dels moviments socials donen sentit al món social dels seus participants i ajuden a conformar les seves pròpies identitats socials i col·lectives”.

(Traducció pròpia).

En aquest apartat examinarem les possibilitats de l'anàlisi de marcs pel que fa al cas d'estudi que tractem. Abans de veure el possible model d'anàlisi de marcs aplicat a la

³⁰ Donada la dificultat d'una traducció flexible al català dels diferents accepcions i del concepte Frame (framing, etc) combinaré l'ús de la traducció de Marc Interpretatiu amb l'original Frame.

³¹ El primer que va fer José Luis Rodríguez Zapatero en prendre possessió de cap del govern va ser fer retornar l'exèrcit espanyol de l'Irak. El president va aprofitar l'existència d'un potent *frame* en la societat espanyola. Un *Frame* provinent del No a la Guerra que havia protagonitzat les més grans manifestacions a l'estat espanyol d'ençà de la restauració de la democràcia. Aquest era un *frame* construït per un moviment social ampli i transversal, diguem que fàcil de detectar i actuar sobre ell.

PDD, repassarem i emmarcarem, mai millor dit, els orígens de la teoria metodològica dels marcs.

L'origen de la teoria de marcs

L'origen de l'estudi dels marcs aplicats a l'acció col·lectiva dels moviments socials arrenca del metalingüisme de Bateson (1972) quan tracta d'entendre els processos comunicatius que es donaven més enllà del llenguatge, entesos com una producció col·lectiva a través de la interacció amb el context i el contacte comunicatiu. Com assenyala Rivas (1998:182), l'aportació de Bateson rau "*en la seva idea del caràcter dinàmic i col·lectiu dels marcs, i la rellevància d'aquests per a les relacions socials*". Bateson va obrir una nova perspectiva d'investigació en l'àmbit de la comunicació que va ser aprofitat per altres disciplines de coneixement, des de la psicologia, la comunicació, i l'antropologia, reinterpretant i adaptant la teoria de marcs en funció del seu àmbit i interès acadèmic³².

Pel que fa a la ciència política, la teoria de marcs és una variant de l'anàlisi de discurs, especialment en la vessant que li confereix Van Dijk (1985, 1988)³³. El caràcter dinàmic de la teoria de marcs la fa especialment flexible davant les anteriors anàlisis centrades en les ideologies, sovint estàtiques i de caràcter descriptiu. Els marcs, doncs, s'han d'entendre com una derivació adaptativa de les ideologies —producte del context competitiu i informacional en el qual es mou— per bé que més relacionada amb la pragmàtica de les decisions del dia a dia que no pas amb la rigidesa de plantejaments ideològics sovint restrictius. Raimundo Viejo (2008:18) relaciona l'anàlisi de marcs en una tríada contextual:

- En relació amb l'existència de discursos competitius entre si procedents de diferents emissors.
- En relació amb les pràctiques mediàtiques que estructurin l'opinió publicada (no s'ha de confondre amb l'opinió pública)³⁴.

³² Un resum d'aquestes perspectives en les ofereix Raimundo Viejo (2008): la psicologia cognitiva (Tversky i Kahneman, 1981); la intel·ligència artificial (Schank i Abelson, 1975; Minsky, 1975); la lingüística (Tannen, 1993; Van Dijk, 1977); els estudis de la comunicació (Pan y Kosiki, 1993; Scheufele, 1999); la antropologia (Bateson, 1972; Geertz, 1973); la ciència política (Schon i Rein, 1994; Triandafyllidou i Fotiou, 1998); i de la sociologia de la vida quotidiana (Goffman, 1974).

³³ Van Dijk examina al mateix temps la semàntica d'un determinat text i les estratègies discursives dels productors, posant al descobert el vincle entre la representació textual d'allò real i la producció social que se'n deriva dins d'unes determinades relacions de poder.

³⁴ A grans trets, mentre l'opinió pública és el conjunt d'opinions i arguments que compartim amb d'altres semblants, l'opinió publicada és el conjunt d'opinions i arguments que es fixen als mitjans de comunicació.

- En relació amb unes determinades audiències que disposen d'unes bases culturals comunes en les quals poden ressonar els discursos enunciats pels emissors i filtrats per les pràctiques mediàtiques.

En aquest context és on els discursos generats pels actors, cadascú amb la seva càrrega de significació i relat interpretatiu de la realitat, entren en competició en el marc d'una única esfera pública per tal d'influir en el *marc general* d'interpretació (*masterframe*). No cal dir que en la configuració d'aquest marc general els mitjans de comunicació juguen un paper decisiu, ja que en fan la tria en funció d'interessos propis, però també condicionats per la conjuntura i l'estructura política i, evidentment, també gràcies a l'eficàcia dels moviments a l'hora de traslladar a l'àgora pública els seus objectius i les seves estratègies.

El model d'aplicació a l'acció col·lectiva

Per resseguir el camí que ens porta de l'anàlisi dels marcs a l'aplicació de l'acció col·lectiva, i més específicament a la teoria dels moviments socials, hem de resseguir el camí traçat per Goffman en la seva obra cabdal, *Anàlisiys frames: an essay on the organization of experience* (1974). Segons Rivas (1998:194) la importància de Goffman rau en el fet que:

“va desenvolupar un sistema complex de conceptes per investigar la naturalesa de la construcció social de la realitat. Així, el terme marcs designa els elements de base d'aquesta construcció i l'expressió anàlisi de marcs es converteix en la paraula d'ordre per l'estudi de l'organització de l'“experiència”.

Traducció pròpia

Goffman ens parla de l'existència de marcs primaris, que poden ser naturals “*no ordenats, no orientats, inanimats, no guiats, purament físics, i els socials, formats per atributs que incorporen la voluntat, la finalitat, l'esforç controlat d'una intel·ligència, d'una força viva, com la d'un ésser humà*” (Goffman, 1974:184). Segons Goffman, els marcs primaris d'una persona formen part de l'element central de la seva cultura i, precisament, la coincidència d'aquest marcs primaris amb els marcs emesos per l'actor en qüestió —moviment, partits, mitjans— donen lloc a la ressonància de marcs definida pel mateix autor. I com que els marcs interpretatius omplen de significat, aclareixen i organitzen els esdeveniments, això fa possible la mobilització. En la interpretació d'aquest marcs, en les seves relacions amb un conjunt indeterminat de forces i agents, rau la potencialitat d'aquesta teoria.

Més enllà d'aquestes aportacions, fonamentals per entendre l'estat actual de la teoria, Rivas (1998: 205) assenyala que la qüestió no resolta per Goffman és:

“la no detecció d'un marc de marcs de la cultura (entès com un sistema de creences i ideologia que hi opera) que és precisament sobre el que s'han ocupat els analistes del discurs polític i dels moviments socials que han treballat la teoria de marcs”.

Traducció pròpia

Dit i fet, els investigadors Gamson, Fireman i Rytina (1982) van posar les bases per poder aplicar la metodologia per a l'estudi dels moviments socials. Defensors de lligar l'acció col·lectiva al concepte de procés polític, Gamson, en la seva obra *Talking politics* (1992) a través d'un seguit de grups de discussió va analitzar com es genera l'opinió política en temes *calents* de la societat americana (crisi industrial, energia nuclear, conflicte àrab-israelià) i d'allà va extreure la definició següent que ens recorda Rivas (1998:190):

“Els marcs són formes explicatives que impliquen la necessitat d'actuar, un procés resultant de la negociació de significats a l'interior dels moviments o allà on existeixi una pugna per fer prevaldre un o altre marc”. Traducció pròpia

Els marcs, però, han de ser provocats amb quelcom que els faci activar, ser presents, mobilitzar-se. Gamson va identificar l'existència de tres components que acompanyen l'acció col·lectiva (1992:39):

- Un component d'injustícia, que barreja elements de racionalitat i sentiment. Aquest element és imprescindible per activar els dos següents.
- Un component de consciència sobre la possibilitat de canviar les coses a través de l'acció col·lectiva.
- Un component d'identitat, com a procés de definició d'un nosaltres envers els altres (adversaris).

D'aquests tres elements definits per Gamson més l'aportació anterior de Goffman, es d'on Snow i Benford (1986, 1988, 1992) van construïnt el model d'anàlisi per entendre l'acció política dels moviments socials. El model empíric que mostra Snow i Benford (1992) és descendent directe de l'interaccionisme simbòlic que, ajudat pel construccionisme, explica com els moviments produeixen un significat que constantment està en negociació, producte de la interacció amb els altres elements del sistema polític —institucions, processos, actors. Ara, del *frame* es passa al *framing*, és

a dir, com una tasca d'emmarcament entesa segons la definició donada per Chong i Druckman (2007: 104): “Un procés mitjançant el qual la gent desenvolupa una conceptualització particular d'un assumpte o reorienta el seu pensament sobre un assumpte”.

S'obre la porta, doncs, al dinamisme en la competència dels significats emesos per diferents actors i les seves estratègies —partits, moviments, mitjans, etc. Aquesta dinàmica dels significats produïts, d'emmarcament dels *frames* que interessen al moviment per avançar en els seus objectius, en pot significar una bona part de l'èxit dels moviments, mesurable a través dels diferents impactes del moviment —substantius, simbòlics, relacionals (Ibarra, Gomà i Martí, 2004). Segons la definició de Snow i Benford (1992:37):

“Els moviments emmarquen o assignen significats, interpreten situacions i condicions rellevants amb l'objectiu de mobilitzar a participants potencials —propers a les seves reivindicacions- aconseguint el suport de tercers i desmobilitzar els antagonistes”.

Traducció pròpia.

Estem parlant, doncs, d'objectius que tenen en la creació, adequació i adaptació dels propis marcs d'interpretació i significació de la realitat una vessant clarament estratègica. Perquè finalment això es produeixi, Snow i Benford (1992: 25) utilitzen el terme d'alineament de marcs per entendre el següent:

“El vincle entre les orientacions interpretatives individuals, com els interessos, valors i creences individuals, objectius i la ideologia coincideixen amb el de les organitzacions dels moviments socials, i fa que siguin congruents i complementaris”.

Traducció pròpia.

Ara bé, com es produeixen les connexions entre els *frames* emesos del moviment i la recepció dels destinataris? Evidentment, això forma part de la casuística que determini el context però, també, i fonamentalment, de l'estratègia discursiva del moviment. Snow i Benford ens mostren quatre formes d'enllaç o connexió dels marcs (1992: 75):

1 CONNEXIÓ DE MARCS O PONT ENTRE MARCS (*frame bridging*). Es refereix al vincle entre dos o més marcs que, si bé ideològicament són congruents, estructuralment estan desconnectats respecte a una determinada qüestió.

2 AMPLIFICACIÓ DE MARCS (*frame amplification*). Es refereix a l'enfortiment, aclariment i reforçament d'un marc que s'ha d'enfrontar a determinades circumstàncies adverses —poca mobilització, dificultat del context, contradiccions conjunturals, etc.

3 EXTENSIÓ DE MARCS (*frame extension*). Es tracta d'una estratègia discursiva destinada a ampliar el propi frame a altres sectors que li podrien donar suport, per bé que per a això caldria una reformulació i/o adequació *del frame* en qüestió.

4 TRANSFORMACIÓ DE MARCS (*frame transformation*). En aquest cas, i amb l'objectiu d'arribar a sectors no ja potencials sinó més aviat allunyats, consistiria a donar una volta més de cargol al frame en qüestió, de tal manera que en permeti una transformació en clau tàctica.

Ara bé, si fins ara hem assenyalat les diferents formes d'enllaç i connexió dels marcs per aconseguir la desitjada alineació de marcs entre moviment i societat, Snow i Benford també assenyalen els quatre factors que afecten la possibilitat i la potència mobilitzadora del moviment (1992: 44). I són:

- El grau de desenvolupament i interconnexió dels processos d'emmarcament (abans assenyalats).
- L'alineació amb un sistema de creences més ampli.
- La rellevància i fidelitat narrativa dels marcs emesos en el significat vital dels participants potencials (la seva concordança, la credibilitat empírica, i la ressonància cultural).
- Els cicles de protesta en els quals estan inserits els moviments.

Finalment, pel que fa a la relació entre les grans teories des de les quals analitzem la PDD, Jonson i Nakes (2005) identifiquen una seqüència relativa a com s'amplia l'EOP a partir dels processos d'emmarcament. La seqüència seria la següent (2005:37)³⁵ :

Estratègies d'emmarcament que afecten...

La mobilització, que finalment afecta...

L'alteració favorable de les EOP

³⁶ Ho descartem per dos motius: el primer d'ells, perquè s'escapa de l'abast i possibilitats d'aquesta tesi; el segon motiu, perquè entenem que si bé els mitjans de comunicació generalistes exerceixen de mediadors entre els discursos i pràctiques del moviment i la resta de la societat amb una càrrega de subjectivitat (precisament l'objecte a analitzar) el fet que el moviment tingui mitjans propis i afins, i que la comunitat de referència sigui l'àmbit preferencial a mobilitzar, això li resta càrrega valorativa a l'anàlisi dels mitjans generalistes.

De tot plegat deriva la hipòtesi següent: la capacitat d'un moviment per incidir en els valors centrals de l'àgora pública anirà molt lligada a la seva habilitat estratègica, a un bon aprofitament de les oportunitats polítiques favorables, i a situar, dins els marcs cognitiu/interpretatiu de la societat a la qual es dirigeix, la seva reivindicació en forma de *frame*.

El model d'anàlisi per aplicar a la PDD

El nostre model d'anàlisi pel que fa a la teoria de marcs està determinat per la pregunta següent: com podem determinar el grau d'alineament de marcs en el cas de la PDD? Per intentar validar la hipòtesi de la coincidència entre els marcs emesos i els marcs rebuts, analitzarem les percepcions de la comunitat de referència de la mateixa plataforma – l'espai sociopolític de catalanisme/sobiranisme/independentisme català. Descartarem l'anàlisi del discurs emès pels mitjans de comunicació generalistes en relació al tema (issue) principal de la PDD —el dret a decidir— i ens centrarem en el perquè de l'àmplia mobilització aconseguida per la PDD, almenys en un primera i segona fase, que segons la teoria de marcs vindria determinada per una coincidència entre els *frames* emesos i els *frames* rebuts³⁶. A un nivell més concret es tractaria de veure quina tipologia de *frame* s'ha establert entre la PDD i la comunitat de referència (*connexió, amplificació, extensió i transformació*).

Pel que fa als discursos principals de la PDD, serà a través de les entrevistes als promotors de la PDD i a la pròpia documentació generada, que n'extraurem els més rellevants.³⁷ Pel que fa a la comunitat de referència, proposem una aplicació metodològica, assajada i amb resultats satisfactoris en treballs anteriors per qui firma aquesta tesi (Vilaregut 2009; Vilaregut i Castellet, 2010). Es tracta d'un sistema d'organització de la informació rebuda a partir de la classificació marcs de diagnòstic, pronòstic i motivació elaborada per Snow i Benford (1992) que expliquem tot seguit:

MARC DE DIAGNÒSTIC

Tot marc de interpretatiu ha de conceptualitzar un esdeveniment com a problemàtic, símptoma d'un problema més greu que necessita resoldre's. En fer un diagnòstic-situacional, el marc interpretatiu no només problematitza la situació sinó que n'assigna unes causes i un origen del problema. Allò que passa no passa per casualitat, sinó que és l'expressió d'un problema real, un problema que té un responsable, algú a qui atribuir-li responsabilitats. El marc de diagnòstic situa les coordenades cognitives personals que podrien convidar a la mobilització.

³⁷ Mentre que les entrevistes als promotors estan descrites al capítol 4, apartat recursos personals, els resultats de l'enquesta a la comunitat de referència es pot trobar al apartat marcs interpretatius de la comunitat de referència del mateix capítol 4.

MARC DE PRONÒSTIC

Es parteix de la base que la mobilització i/o participació política no es dona només amb la consciència d'una determinada diagnosi. La resolució i/o atenuació del conflicte i/o problemàtica s'ha de veure com a possible o almenys probable, amb uns alts o baixos costos de participació que seran proporcionals a la percepció que la problemàtica diagnosticada anirà a més. En aquest sentit, tot marc de pronòstic ha de comportar implícitament l'existència d'uns incentius que poden ser materials, econòmics, ètics, morals o de pertinença que facin possible la mobilització.

MARC DE MOTIVACIÓ

Reblant més el clau, l'existència d'una diagnosi i un pronòstic de la situació, no asseguren del tot que la persona en qüestió opti per la mobilització. La tasca del moviment és la d'assegurar la viabilitat de l'acció a través de la confiança en l'acció col·lectiva o individual. Es parteix de la consciència que la participació pot contribuir a la restitució de la problemàtica detectada en la diagnosi i el pronòstic. Per tant, tot marc de motivació explicita una voluntat de ser protagonista per canviar la realitat.

Seguint McAdam, Tarrow i Tilly (2005) la teoria de marcs pot complementar les dues grans teories sobre les quals bastim aquesta investigació —mobilització de recursos (TMR) i l'estructura d'oportunitats polítiques (EOP), en el sentit de poder extreure les variables més rellevants del cas d'estudi. Caldrà, però, examinar els marcs de la PDD a través d'una enquesta, i llavors operacionalitzar els resultats. En el quadre següent podem veure la sistematització proposada per Viejo (2008) per tal d'operacionalitzar els resultats de l'enquesta que hem fet des d'una perspectiva d'anàlisi de marcs.

Taula 6. Marc i variables d'anàlisi

Tasca central	Variàble principal	Variàble secundària
Marc de diagnòstic	El problema	El tema La problematització
Marc de pronòstic	La solució	Les estratègies
Marc de motivació	Els protagonistes L'acció col·lectiva	Agència/"Nosaltres" Interpel·lació

Font: elaboració pròpia a partir de Viejo (2008)

Capítol 3. Elements de context. Estructura i agència

Introducció

A partir de l'observació de Rucht (1996) de separar els elements contextuals en l'anàlisi dels moviments socials, ens proposem precisament separar els elements d'estructura estàtics que tenen a veure amb el cas d'estudi, és a dir, aïllats parcialment, en benefici d'una tria posterior i més acurada de les variables més concretes i dinàmiques (capítol 5). En aquest capítol doncs, situarem els elements que creiem que són més rellevants en l'acció política de la PDD, tots ells que de caràcter estàtics i, per tant, que tenen a veure amb les condicions estructurals del fenomen però que han condicionat l'aparició, la trajectòria i la capacitat de mobilització de la PDD, per bé que, com diem, de manera estructural. En segon lloc, descriurem les característiques de l'element principal de l'agència, el moviment independentista català, que a priori és on s'inscriu la PDD. A partir de la descripció del moviment, que servirà per entendre millor la genealogia de la PDD, podrem extraure les principals variables i reforçar, o no, la hipòtesi que guia aquesta investigació.

3.1 Elements d'estructura

La literatura especialitzada sobre moviments socials ens indica que, com més democràcia, més possibilitats i oportunitats per l'acció dels moviments. I, si a un nivell concret seran les oportunitats que genera una determinada conjuntura, a un nivell general seran les característiques de cada sistema polític les que poden afavorir la tipologia d'acció dels moviments socials (Kriesi: 1995; 1999) i la capacitat d'impacte, que dependrà de si depén o no d'una estructura favorable.

En el cas català, estem parlant d'un sistema polític que cal situar en l'evolució historicopolítica de Catalunya, amb una dictadura que durant 40 anys va practicar polítiques de supressió envers la cultura i la societat catalanes, i d'una transició política a un règim democràtic que, amb totes les mancances en relació amb les aspiracions nacionals catalanes, va significar la recuperació d'una institució que des del punt de vista simbòlic restablia la legalitat republicana de la preguerra civil —la Generalitat— i la constitució d'un òrgan de govern i representació del propi territori —el Parlament. Es va crear, doncs, un entramat institucional i polític, caracteritzat per una descentralització de competències, formalitzat en el règim jurídic de l'estat de les autonomies impulsat en la llei de la LOAPA, vigent des de l'any 1982. Aquesta descentralització ha derivat en un particular subsistema polític català de tall pluralista, amb un doble eix que, en l'àmbit polític s'articula amb el que s'anomena catalanisme, i amb la implementació d'un model de governança que afavoreix una major capacitat d'influència de la societat civil organitzada. I, finalment, estem parlant d'un augment del descrèdit i/o desafecció envers el sistema polític que facilita un traspàs de les

formes de participació política convencional a les formes de participació política no convencional en el si d'aquest subsistema. Aquest seguit d'elements propis del sistema polític català s'ha de complementar amb la crisi dels estats-nació, visualitzats amb un seguit de canvis i transformacions que han facilitat la reemergència de les nacions sense estat.

3.1.1 Reemergència de les nacions sense estat

De la mateixa manera que ho hem fet en el camp dels moviments socials i la societat civil, en aquest subapartat ens fixarem en la perspectiva teòrica que, sota el nom de reemergència de les nacions sense estat analitza el constant degoteig de nous estats i reivindicacions nacionals en un context de globalització social i econòmica. Els canvis i les transformacions principals de la globalització al si dels estats seran apuntats d'una forma merament descriptiva, amb el benentès que serà el diferent nivell d'utilització i adaptació a aquest canvis per part dels moviments nacionals el que afectarà o no l'oportunitat dels propis moviments. En segon lloc, descriurem la pèrdua de competències dels estats, amb la construcció d'un sistema de govern multinivell al si de la Unió Europea que, malgrat els retrocessos en la concepció d'aquesta estructura suprapolítica (de l'Europa de les Nacions de finals dels 90 a l'Europa dels estats de principis de segle XXI), segueix sent una oportunitat, petita, però ben aprofitada malgrat els actuals inconvenients en les inèrcies estatistes de la UE, per les nacions i regions subestatal per fer sentir la seva veu.

El nacionalisme en la globalització

Si una conclusió podem treure sobre el nacionalisme i els moviments nacionalistes és que se semblen a la matèria: que no s'eliminen sinó que constantment es transformen. Ho podem veure en l'actual procés de globalització econòmica i social, que malgrat la progressiva pèrdua de competències dels grans estats, la demanda de reconeixement d'identitat jurídica i política de moviments nacionals inserits o no en estats estan assolint uns nivells d'intensitat força rellevants. De fet, fins a 27 nacions europees s'han constituït en nous estats durant els últims 90 anys de les quals 17 s'han organitzat en estat en els darrers 20 anys³⁸; i, més recentment, la resolució de la Cort Internacional de Justícia de l'ONU, de 22 de juliol del 2010, va donar per bona la declaració unilateral d'independència de Kosovo, com a via d'accés a la independència, creant un precedent envers una qüestió que ha revaloritzat l'estratègia de bona part dels nacionalismes sense estat europeus que s'emmarquen al si de les democràcies

³⁸ Noruega, Albània, Finlàndia, Polònia, República Txeca, Hongria, Irlanda, Ciutat del Vaticà, Islàndia, Irlanda, Xipre, Malta, Lituània, Letònia, Bielorússia, Estònia, Ucraïna, Moldàvia, Eslovènia, Croàcia, Macedònia, Bòsnia-Herzegovina, Eslovàquia, Montenegro i Kosovo.

pluralistes: la sentència de la Cort Internacional valida que la voluntat de qualsevol comunitat nacional, expressada democràticament en un referèndum, està per damunt de la integritat territorial dels Estats.

Quines claus ens ajudarien a entendre el perquè d'aquest augment d'estats? L'estudi *Noves estatalitats i processos de sobirania* compara els processos de creació d'estats a Europa que es van produir en la dècada dels noranta, durant l'esfondrament del bloc comunista, amb les demandes de sobirania actuals³⁹. En l'estudi es compara el procés que van seguir països com ara Bòsnia i Hercegovina, Eslovènia, Estònia, Letònia i Ucraïna, entre altres, amb la situació que es viu en territoris amb reivindicacions independentistes fortes i estructurades com Irlanda del Nord, Groenlàndia, el Quebec, Catalunya, Escòcia, el País Basc i Flandes. En el primer grup el casos seleccionats comparteixen un mateix inici estatalitzador: l'espurna que va accelerar la creació d'aquells estats va ser el desmembrament d'un sistema polític institucional (soviètic o iugoslau). Els casos del segon grup comparteixen uns denominadors comuns que ajuden a explicar el grau de desenvolupament de les seves reclamacions sobiranistes: disposaven d'institucions pròpies durant l'edat moderna (segle XV al XVIII); són societats que no pertanyen a la cultura majoritària o dominant de l'estat del qual formen part, i actualment tenen graus de descentralització alts. L'estudi conclou que el rebuig a les demandes de més democratització solen incrementar la demanda d'independència i que per entendre els processos d'independència és molt important analitzar el paper que fa l'estat a l'hora de gestionar i/o respondre internament les demandes o iniciatives independentistes i/o sobiranistes (descentralització, pluralitat interna, etc). En termes de tipologia de la reivindicació dels moviments nacionals, el cas de Kosovo i l'estudi *Noves estatalitats i processos de sobirania* ens situa en un terreny de joc clarament centrat en paràmetres d'onades de democratització⁴⁰.

Però, com afirma Beck (1998), partir de la interconnexió mundial que provoca la globalització s'ha de repensar la premissa fonamental de disciplines com ara la història, la sociologia, l'economia que sostenen que la unitat primària d'anàlisi és la nació, la societat o la cultura. Així doncs, cal parar compte a diferents transformacions motivades per quatre grans canvis que s'han donat producte del procés de globalització, i que també afecten les estratègies de mobilització dels moviments nacionalistes.

³⁹ Jaume López coord. (2010). *Noves estatalitats i processos de sobirania*. Editat pel Centre d'estudis de Temes Contemporanis. En l'estudi han participat 21 centres universitaris d'Europa i el Quebec.

⁴⁰ Com assenyalava l'estudi de López (2010) cal recordar que el dèficit democràtic dels estats matriu i el poc respecte pels diversos territoris ja va provocar una onada separatista als anys noranta. La immensa majoria d'aquells episodis no van començar com a moviments polítics i socials pròpiament independentistes, sinó com a demandes democràtiques amb una àmplia transversalitat social. Des de sectors ecologistes, passant pels que volien renovar la federació, fins a arribar als separatistes. La falta d'una resposta adequada a aquestes peticions de més reconeixement va anar radicalitzant les posicions. El cas més paradigmàtic va ser el d'Ucraïna, que en el termini de vuit mesos va fer dos referèndums completament antagònics. En el primer, un 70% de la ciutadania va votar a favor de continuar a la federació soviètica, sempre que es reconegués la sobirania de les seves repúbliques. Però la desconfiança en la federació i les seves promeses descentralitzadores van provocar que en una segona consulta un 90% dels ciutadans donessin suport a la creació.

Canvis que afecten elements clàssics de sobirania que actualment estan en vies de traspàs cap a organismes supraestats com la Unió Europea (moneda, exèrcit, política exterior) i de transformacions internes en el disseny institucional dels estats-nació (descentralització, polítiques de reconeixement cultural-lingüístic). A l'assaig *Grans imperis, petites nacions* (Colomer, 2006) es parla de la conveniència o no dels grans blocs geopolítics, i sobre el paper que poden jugar les petites nacions en l'actual ordre mundial. Amb la principal tesi de l'oportunitat que tenen les nacions sense estat per desenvolupar-se sempre que estiguin vinculades a alguna de les grans àrees imperials existents (entès aquest concepte com una àrea de mida gran, amb absència de límits permanents, amb força presència d'unitats territorials diverses i amb diferents nivells de govern), Colomer assaja les noves possibles formes de sobirania en un món marcat per aliances comercials, militars i de comunicació. Segons l'autor, la diferència entre la independència formal i l'autonomia de les petites nacions només és una qüestió de grau, recomanant l'esforç en assolir una relació directa amb la pròpia "àrea imperial", —que en el cas català serien les institucions de la Unió Europea— com a mesura de viabilitat a curt termini de les nacions sense estat.

Estem parlant també, de **canvis en l'àmbit econòmic**, com els que s'explica en el clàssic *Size of nations* (2002) on els autors, Alesina i Spolare, han teoritzat abastament sobre els avantatges econòmics de les petites unitats territorials, siguin subestats, regionals o transnacionals. Alesina i Spolare argumenten que la grandària òptima d'un país està determinada per la compensació del cost/beneficis entre els beneficis de la mida i els costos derivats de l'heterogeneïtat del país en qüestió. En un país gran els costos per càpita poden ser baixos, però les preferències heterogènies d'un nombre alt de població fan difícil la distribució dels serveis i l'elaboració d'una determinada política. Seguint aquesta lògica, els països petits ho tindrien més fàcil a l'hora de respondre més eficientment les preferències dels ciutadans, enfortint així processos de legitimació que, en el cas de les regions i/o nacions amb autogovern, en facilitaria una major adhesió.

Estem parlant també, de canvis en les noves **adaptacions identitàries producte de moviments migratoris**, fet que comporta la readaptació multicultural que afecta de la mateixa manera nacions amb estat o sense. L'encaix de la multiculturalitat en societats de democràcia pluralista i lliberal ha generat força literatura al respecte. Will Kymlicka (1999) assegura que les societats de règim democràtic del segle XXI són multiculturals, multiètniques, multireligioses i, sovint, multilingües (amb o sense reconeixement oficial). Com s'articula el triangle democràcia-nacionalisme-multiculturalitat? La relació entre els processos de construcció nacional en estats compostos, la pluralitat interna de les cultures, la possibilitat de les identitats sobreposades, i la igualtat d'oportunitats en la producció cultural de la ciutadania —sigui quin sigui el seu

origen— són, com assenyala Maíz (1997) l'objecte principal de debats en l'àmbit acadèmic⁴¹.

Finalment, cal parar compte als canvis producte de la **socialització de noves eines tecnològiques**, que, a través de l'ús intensiu d'Internet, blocs, i tota mena d'aplicacions de les xarxes socials —facebook, twitter, twenty, etc.— generen noves oportunitats als moviments nacionalistes per relacionar-se i organitzar-se, saltant barreres governamentals i fer-se visibles al món (Castells, 2002). Segons argumenta Saül Gordillo (2006), Catalunya ha estat pionera en l'ús de les noves tecnologies, fet que s'ha concretat en la introducció, expansió i acceptació del domini *Punt.cat* en el panorama digital internacional, que ha arribat a obtenir fins a 35.000 dominis.

Transformacions i canvis que han estat tots ells importants i no per això han significat la tan proclamada fi dels nacionalismes en l'era global, anunciat amb massa premeditació; una era global que, probablement, s'estigui demostrant com a generadora de més oportunitats que no d'impediments per als agents mobilitzadors dels nacionalismes sense estat, els mateixos que han carregat amb la sovint merescuda pèrdua de prestigi del concepte nacionalisme —que en la seva versió imperialista i feixista han arrasat el segle XX. Probablement, els arguments de pertinença i reivindicació dels i les militants nacionalistes (el perquè i sobre la base per la qual em mobilitzo en la defensa de la qüestió nacional) hagin canviat en paral·lel amb les transformacions de l'era global, i de fet, en la capacitat d'adaptació rau l'èxit o fracàs de tot nacionalisme.

Per tant, la revalorització de les petites unitats territorials, del refugi identitari davant la globalitat (*Castells 2002*) o, senzillament, d'una tradició en la continuïtat d'una reivindicació històrica com és el reconeixement polític de les comunitats nacionals que aspiren a més autogovern són altres elements que s'han tenir en compte a l'hora d'explicar el perquè les expressions organitzades que recullen aquesta demanda obtinguin cada vegada més suport social i electoral. És el que alguns autors anomenen com la reemergència de les nacions sense estat, un procés que hauria començat en la segona meitat del segle XX (Guibernau, 1999; Keating 1996) en un marc d'interacció relacional i d'oposició entre els moviments organitzats de les nacions i els mateixos estats dels quals jurídicament formen part. Les explicacions a la reemergència d'aquests nacionalismes subestatsals presenten una doble vessant segons Serrano (2009). Mentre algunes explicacions ressalten el caràcter exogen, vinculats a la seva (re)aparició com a actors polítics a causa de la pèrdua de legitimitat i eficàcia dels estats-nació, altres aproximacions posen l'èmfasi en factors endògens, és a dir, en elements de «fortalesa» interna que han permès a aquestes identitats resistir els processos d'homogeneïtzació per part dels estats. D'acord amb Serrano (2009) la millor estratègia per comprendre el fenomen és una combinació de les dues

⁴¹ Autors consultats que han treballat en aquests debats són Sizek, Kymlicka, Tamir, Habermas i el mateix Maíz. Veure principals referències en la bibliografia.

dimensions, l'exògena i l'endògena; aquesta posició parteix del supòsit que les identitats subestatals tindran comportaments diferents, en funció de les característiques en què els elements d'aquesta doble dimensió estiguin presents per a cada cas. I quan parlem de "nacions sense estat" ens referim a comunitats-nacions on existeix un mínim de protesta, resistència o voluntat de reconeixement, no solament cultural, sinó també política i jurídica; que habiten en sistemes pluralistes de règim liberal (amb partits, moviments, grups de pressió, mitjans de comunicació, etc.); i que no estan reconegudes per l'ordenament jurídic internacional. Nacions, per tant, amb el consegüent inconvenient de no posseir totes les eines *nacionalitzadores*, que sí que disposa l'estat amb el qual es disputen l'hegemonia (Billig, 1995) i que adopten tot tipus d'estratègies, que van des de l'institucionalisme, la mobilització i la pressió civil, així com la construcció nacional en paràmetres d'*state building* a través de qualsevol manifestació política, social, cultural, lúdica, esportiva, etc.

Aquest ressorgiment de demandes de més poder polític de nacions sense estat ens indica que s'ha d'anar més enllà de les teories del nacionalisme que han predominat al llarg dels anys 80–90, sobrepassades pels canvis produïts en el marc de la globalització. De fet, una mirada generalista a mitjans de comunicació envers la utilització del terme nació i nacionalisme ens suggereix una concepció un punt disgregada. Sovint es fa referència a una concepció del nacionalisme més pròpia del segle XX, amb tots els atributs i les característiques que tradicionalment han estat atribuïts a les concepcions de nació i/o poble com són el dret de pertinença sobre una base ètnica o sobre la base de la reivindicació d'una singular i específica història, cultura, territori, etc., més que no pas a altres de més vinculats a un nacionalisme que, sense deixar aquests atributs, n'hagi incorporat altres d'associats a la sempre canviant modernitat (multiculturals, internacionalistes, d'identitat, etc).

En els darrers anys han sorgit noves perspectives d'anàlisi que, recollint el bagatge anterior, presenten nous enfocaments per entendre el perquè del nacionalismes en l'era de la globalització. En aquest sentit, Montserrat Guibernau (1999:22) assenyala que "*el nacionalisme és la resposta a dos elements que constitueixen una modernitat enllaçada amb el procés de globalització: el dubte radical i la fragmentació*". Aquests dos atributs més el component progressista i emancipador són els tres grans elements que sens dubte apareixen en la gènesi i l'evolució de l'independentisme català, com veurem més endavant (Vilaregut, 2007). En definitiva, la globalització com a provocadora de les identitats refugi, la internacionalització com a generadora de més estats nacionals, i l'oportunitat de l'economia i encaix competitiu en un món global serien les grans oportunitats dels nacionalismes sense estat⁴².

⁴² A banda de Guibernau, els autors consultats que han treballat més intensament el nacionalisme en la globalització són Antony Giddens, Benedict Anderson, Antony Smith, i a nivell català, Resina, Boix i Rubert de Ventós. Podeu veure les principals referències a l'apartat bibliogràfic.

Europa com a oportunitat?

Com hem vist, atributs específics i ben definidors dels estats nació com la moneda, l'exèrcit o la sobirania econòmica, estan transferits als recentment creats organismes supranacionals, i el que apunta a una major rellevància són les aliances comercials i de comunicació. En un context de globalització social i econòmica, doncs, la cessió de poder dels estats nació cap a òrgans col·legiats sembla un fenomen, si no irreversible, un element que s'ha de tenir en compte en tota anàlisi⁴³. En el cas de l'Estat espanyol aquest procés s'ha traduït externament envers la consolidació d'una Unió Europea cada vegada més estatal i menys subestatal, però que amb la dotació d'un sistema de govern multinivell genera un seguit d'oportunitats que amb major o menor mesura estan sent aprofitades per les nacions i/o regions subestats europees⁴⁴.

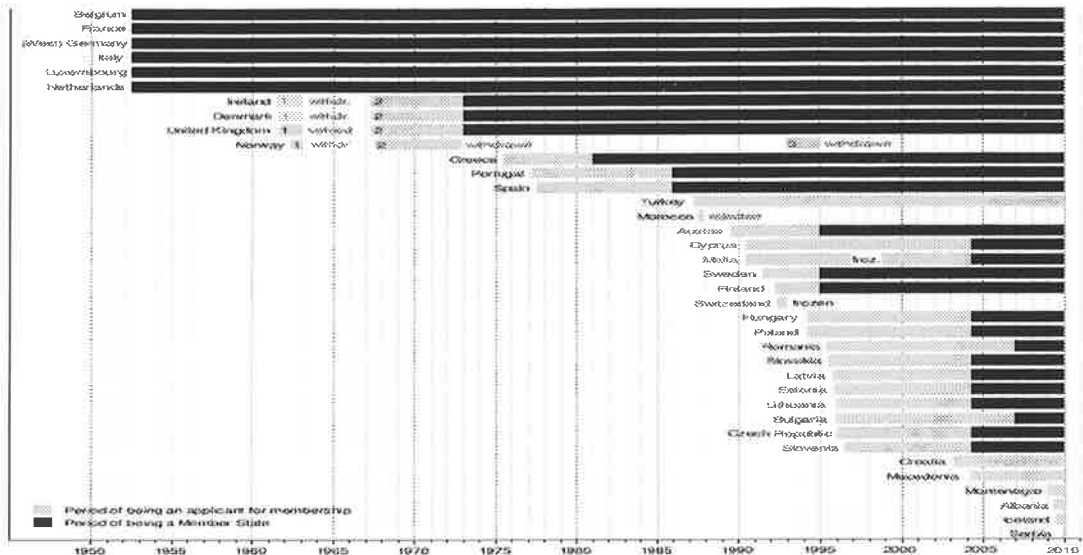
Com hem assenyalat, fins a 27 nacions europees s'han constituït en nous Estats durant els últims 90 anys i actualment, la força de l'independentisme a Escòcia, Flandes, el País Basc o Irlanda del Nord, juntament amb els casos "ja resolts" de Montenegro i Kosovo, són indicadors que la qüestió de l'encaix de les nacions sense estat a la UE continua sent una assignatura pendent de resoldre, i al mateix temps la gran oportunitat de les entitats subestats per assolir els seus objectius de més reconeixement (jurídic, cultural, etc). De fet, el procés de construcció d'Europa és vista per les nacions sense estat com una de les línies estratègiques principals de la seva acció política, a partir de la convicció que Daniel Innerarity (2006) parlant d'Europa, assenyalava amb precisió: *"Som davant una de les més grans innovacions polítiques de la història, un laboratori per assajar una nova formulació de la identitat, el poder i la ciutadania en el marc de la mundialització"*.

Actualment, el projecte de construcció europea bascula entre una Europa institucional de quinze estats membres consolidats, una Europa de dotze membres en vies de consolidació i una llista d'espera de cinc membres pendents d'incorporar. A la gràfica següent en podem veure l'evolució:

⁴³ Una afirmació que no obvia, però tampoc hi entra, en el debat sobre si la no la globalització, si genera o no un conflicte entre allò local i allò global, i, si ho fa, de quina manera afecta els estats-nació (Held, 1999:3). Ens trobem tres grans posicionaments: les aproximacions hiperglobalistes consideren que sí que existeix globalització i que erosiona el poder dels estats; les escèptiques qüestionen l'existència mateixa de la globalització, i per tant la capacitat d'impacte; i finalment, els transformacionistes, que consideren que la globalització afecta la naturalesa dels estats, cosa que els obliga a readaptar-se, però sense que això signifiqui veure amenaçat el seu rol com a actor polític principal (Serrano, 2009)

⁴⁴ Segons Colomer (2006) fins a 200 governs subestats tenen delegacions diplomàtiques a Brussel·les, separades dels propis estats matriu.

Gràfica 3. Evolució dels països integrants de la Unió Europea

Font: web del Parlament Europeu

I més com a causa que com a conseqüència de l'augment de les reivindicacions nacionals i regionals, l'entramat institucional europeu s'ha dotat d'un sistema de govern multinivell on més enllà de derivades estatocèntriques propugnades pels estats membres, els moviments nacionals intraestats tenen l'oportunitat de participar, visibilitzar-se, influir i pressionar.

Els tres òrgans principals involucrats en la legislació i la presa de decisions a la UE són: la Comissió Europea, el Parlament Europeu, i el Consell d'Europa.⁴⁵ En aquests tres poders la presa de decisions està centrada en diferents contrapesos entre els diferents òrgans: així, mentre la Comissió Europea sempre comença qualsevol tipus de llei, el Parlament Europeu i el Consell d'Europa són els que l'han de aprovar. El disseny institucional de la UE compta també amb tres òrgans financers: El Banc Europeu d'Inversions, el Fons Europeu d'Inversions i el Banc Central Europeu. Segons assenyala l'eurodiputat d'ERC Oriol Jonqueres⁴⁶, on s'han fet alguns petits avenços per tal que les regions tinguin un rol més important ha estat en la *política de cohesió* (fons estructurals i fons de cohesió) i és a partir del 2000 que es va donant més importància als principis pels quals estava regida la política de cohesió, a través d'una política de fons estructurals que contribueixi al desenvolupament i la convergència econòmica i social de regions amb dificultats estructurals.

Com ens indica l'eurodiputat, ha estat en les successives reformes de la política de cohesió que ha anat guanyant importància el concepte de '*multilevel governance*', que

⁴⁵ Per més informació, cal consultar: http://europa.eu/institutions/consultative/cor/index_en.htm

⁴⁶ Entrevista feta per e-mail

està lligat amb el principi de *partnership* (col·laboració directa Unió Europea – regions subestats). Aquest concepte guanya importància a mesura que es va produint el procés de descentralització als anys 80 al si dels estats europeus pertanyents a l'UE. La Unió Europea, tenint en compte aquest procés descentralitzador, crea, amb el tractat de Maastrich, el Comitè de les Regions, a priori l'espai d'influència de les regions i nacions sense estat a la UE per bé que només té una funció consultiva. El problema, segons l'eurodiputat, és que l'òrgan principal de representació de les regions europees està força mediatitzat pels estats. En el cas de l'Estat espanyol els representants són escollits pel Senat —segons moció aprovada el 20 d'octubre de 1993— que designa un membre per autonomia i, per tant, no és un espai prioritari per a les anomenades nacions històriques com Catalunya, el País Basc i Galícia.

En aquest context, doncs, la representació amb més impacte de les nacions sense estat ve de la mà del partits que n'aglutinen els interessos. L'Aliança Lliure Europea (ALE) formalment és un grup parlamentari que actua en l'àmbit europeu —actualment amb set diputats, un d'ells d'ERC— per bé que formalment és un partit polític anomenat Partit Democràtica dels Pobles (PDPE). Es tracta d'un grup parlamentari i un partit articulat com a coordinadora de diverses formacions polítiques que nacions i regions d'Europa agrupats en la defensa del dret a l'autodeterminació des d'una perspectiva centrada en la democràcia i la defensa dels drets humans. Concretament, l'ALE se centra en els principis següents:

- La defensa dels drets humans i dels pobles.
- La defensa del medi ambient i d'un desenvolupament sostenible.
- La construcció d'una societat justa i més solidària, amb polítiques que promoguin el progrés, la cohesió social i la igualtat d'oportunitats.
- La reorientació d'una Europa massa propensa a un concepte marcadament economicista, en la qual prevalen els principis de liberalisme, competència i centralisme.
- Una línia política exclusivament basada en la democràcia i, per tant, no violenta.
- L'abolició de l'energia nuclear i la potenciació de fonts d'energia alternativa.
- La participació de les nacions/regions constitucionalment dotades de competències pròpies en les reunions del Consell de Ministres quan es tracti de qüestions de la seva competència.
- L'accés directe de les regions/nacions històriques al Tribunal de Justícia Europeu.
- Les reformes democràtiques de les institucions europees i el reforç del paper del Comitè de Regions.

- La defensa i la salvaguarda de la diversitat lingüística i cultural de la Unió Europea.

L'Aliança Lliure Europea (ALE) és una coalició que permet als partits independentistes aliar-se entre ells per ser més forts la qual cosa fa que el dret a l'autodeterminació no sigui una reivindicació no aliena a l'agenda política al Parlament Europeu. Segons veiem al web, l'objectiu principal de l'ALE és articular el nacionalisme i el regionalisme democràtic dins d'una estructura política que permeti el desenvolupament d'iniciatives concretes en l'àmbit europeu i facilitar la participació en la política europea de partits que, per la seva pròpia dimensió o per la del territori que representen, se'n veurien ineludiblement exclosos⁴⁷. Actualment, l'ALE compta amb més de 200 representants electes a Europa, en els àmbits nacional i regional, i és, segons l'eurodiputat Jonqueres, l'espai més efectiu de pressió que disposen les nacions i moviments sense estat. Podem concloure, doncs, que ha estat l'articulació dels moviments nacionals el que ha provocat un augment de la *multilevel governance*? Pel que fa a la Unió Europea, el sistema de governabilitat multinivell de què s'ha dotat aquest organisme, junt amb el fet que el dret a l'autodeterminació no és una reivindicació aliena a l'agenda política al Parlament Europeu gràcies a la presència de partits independentistes que s'alien entre ells per ser més forts, tot plegat afavoreix que la qüestió de les nacions sense estat a Europa continuï essent un debat viu i dinàmic. Ara bé, aquesta és tan sols una hipòtesi a tenir en compte en el debat sobre la rellevància dels factors endògens o exògens com a facilitadors de les emergències en les reivindicacions nacional, però que escapa de l'abast d'aquesta tesi.

L'Europa dels estats

En el si de la literatura acadèmica consultada existeix una divergència d'opinions entre els autors sobre el nivell d'aplicació de la *multilevel governance*.⁴⁸ Alguns opinen que s'ha avançat molt, ja que el fet que actors regionals, locals, privats i públics puguin intervenir en la execució dels fons de cohesió i estructurals és molt important per tal que aquests fons tinguin un gran impacte en la cohesió social, econòmica i territorial de la regió i/o nació en qüestió. Altres autors, però, són més escèptics i diuen que *la multilevel governance* de ens locals i regionals es més aviat simbòlica i que, a més, hi ha una disfunció d'interessos: mentre la Unió Europea aposta per la *multilevel governance*, els estats el que fan es deixar participar les regions, però sense deixar-les "governar". . És a dir, participen en el procés de gestió però no poden exercir la

⁴⁷ <http://www.e-f-a.org/home.php>

⁴⁸ Les referències més importants sobre la multi-level governance i la Cohesion Policy a la UE són: Leonardi, R (2005): 'The Impact and Added Value of Cohesion Policy', *Regional Studies*, Vol.40.2, pp. 155-166; Mairate, A. (2006): 'The Added Value' of European Union Cohesion Policy, *Regional Studies*, Vol.40.2, p 167-177; Allen, D. (2005): 'Cohesion and Structural Adjustment', in: H.Wallace, W. Wallace and M.A. Pollack (eds), *Policy-making in the EU*, Oxford: Oxford UP (fifth ed), ch.9.

decisió, ja que tots els projectes que s'han de presentar a la UE per aconseguir fons han de rebre el vistiplau de l'estat central. Això ens indica que no tots són llums en *l'oportunitat europea*, també ombres.

Actualment estem vivint un moment certament crític del projecte europeu, des del punt de l'eficàcia i l'eficiència burocràtica i administrativa, així com des del punt de vista de la democràcia i la representació, on la construcció europea està passant per uns moments d'adequació a les noves estructures. De fet, mentre s'ha avançat significativament en els processos d'articulació a escala militar, policial i econòmica, l'articulació política està passant per una fase de relatiu estancament. Una articulació que ha afectat el paper del que en llenguatge europeu s'anomena regions o entitats subnacionals, que passa per un moment de forta incertesa. En aquest sentit, el paper de les regions o entitats subnacionals ha passat per diverses etapes; des d'un període a la dècada de 1990 que es podria denominar de certa «eufòria regional» quan bona part dels líders regionals es transmetien les virtuts del procés d'integració europea, fins al context més recent, quan alguns partits nacionalistes i independentistes han començat a introduir un sentit més crític a tot el que suposa el context d'integració europea i el model d'UE actual. És el trànsit que va del discurs de l'Europa de les Nacions dels anys vuitanta i noranta a l'evidència de l'Europa dels estats d'avui en dia. El sociòleg Carles Riera afirmava en un article publicat a la revista *Eines* el següent (2008:17):⁴⁹

“ El gran fre al progrés d'un projecte europeu sòlid és la pervivència dels estats nació. El nacionalisme dels estats i el seu corporativisme són un obstacle permanent a la construcció d'una Europa unida i políticament forta. La feblesa de les institucions polítiques europees i les grans dificultats per a avançar cap a un tractat constitucional europeu, cap a una veritable Constitució europea, són dues de les conseqüències d'aquest fre”.

El mateix autor ens recorda els dos grans miratges que en termes de construcció europea van afectar bona part dels líders i els moviments de les nacions sense estat arran de l'emergència de nous estats fruit de la dissolució de la Unió de Repúbliques Socialistes Soviètiques (Riera 2008:29):

a) El miratge que aquest fenomen facilitaria la sobirania de les velles nacions sense estat de l'Europa occidental, menystenint que la independència d'aquelles nacions es veia facilitada per la doctrina dels EUA de promoure processos d'autodeterminació amb la condició que aquests augmentessin la seva àrea d'influència i que, a les acaballes de l'URSS, contribuïssin a la seva descomposició i acceleressin el pas de més territoris a l'economia de mercat;

⁴⁹ Carles Riera (2008): Revista *Eines*. Fundació Irla, Tardor 2008.

b) El miratge que aquestes noves nacions sobiranes contribuirien a reforçar la Unió Europea (UE). Els fets posteriors han desmentit aquesta hipòtesi en força casos, ja que algunes de les noves nacions europees provinents de l'antic bloc de l'est han jugat un paper clarament obstaculitzador dels progressos polítics de la Unió Europea, fins i tot prioritjant les seves aliances amb els EUA.

3.1.2 Descentralització i governança

Una anàlisi del cicle de mobilització de l'independentisme català, protagonitzat parcialment per la PDD, necessàriament ha de tenir en compte que s'ha desenvolupat en un determinat sistema polític, que en va facilitar la pròpia acció política. La política de descentralització administrativa de l'Estat espanyol sorgit de la transició, de fet condicionada per la pressió dels diferents moviments democratitzadors del moment, va portar a un major àmbit competencial de la Generalitat, creant un espai de centralitat simbòlic i institucional català que durant 30 anys ha desenvolupat polítiques de *nation-building* que han ajudat a la reproducció de mecanismes de socialització catalanocèntriques. Aquesta descentralització administrativa ha derivat en un particular subsistema polític català de tall pluralista, amb la implantació de cinc partits polítics amb representació parlamentària que permet un sistema de combinacions obert pel que fa al govern de les institucions, siguin locals o autonòmiques; a això s'hi ha d'afegir la implantació del paradigma de la governança que ha facilitat la intervenció de la societat civil en cada vegada més espais de decisió i influència. Tot seguit n'apuntem les característiques principals d'aquestes variables de context i estructurals que sens dubte expliquen, des d'una perspectiva diacrònica, l'acció política de la PDD.

El debat sobre la descentralització autonòmica

Cal partir de la base que l'actual descentralització autonòmica, a Catalunya, lluny d'obtenir una forta legitimitat, actualment està passant pels nivells més baixos de legitimitat, especialment a partir de la crisi de l'Estatut. Les darreres enquestes sobre la necessitat de superar l'actual barrera competencial donen fe d'aquesta manca de legitimitat actual, per bé que, com hem assenyalat en la introducció, aquesta presumpta crisi del model autonòmic s'ha de posar en qüestió i veure'n l'evolució a l'alça o a la baixa⁵⁰.

En tot cas, les enquestes sobre la legitimitat del model autonòmic ens mostren uns resultats que ens situen al debat sobre si el procés de descentralització administrativa i

⁵⁰ Veure les referències als estudis del CEO en l'apartat d'altres fonts del capítol bibliogràfic. No hem inclòs les gràfiques i estudis per motius d'espai.

de gestió propulsat a l'Estat espanyol des de la transició i fins ara, més que ajudar a un sentiment federal i/o plurinacional en clau estatal i espanyola, probablement hagi ajudat a una major identificació nacional en les denominades nacions històriques, especialment, el País Basc i Catalunya. O això apunta l'estudi *Más allá de las identidades: el sentimiento autonomista en España*⁵¹, on els investigadors Marc Guinjoan i Toni Rodón (2009) apunten que com més autonomia i cessió de competències, més voluntat autonomista, per bé que aquesta voluntat no és fruit d'una relació identitària amb el territori. És a dir, que la voluntat de més poder regional no resta la voluntat de mantenir la mateixa identitat estatal, llevat precisament les autonomies que tenen algun partit nacional no estatal amb una posició central com el País Basc i Catalunya. Ara bé, mentre Guibernau (2010) assenjala que en l'àmbit general els processos reals de descentralització en estats plurinacionals actuen més aviat com a antídoto de secessions, estudis com els de Moreno (1997) apunten que en el cas espanyol el procés de descentralització en autonomies ha significat una forta consolidació de les principals forces d'àmbit no estatal de Catalunya i el País Basc (CiU i PNV). Ramón Maíz, a l'article "*Cuando los efectos devienen causas: déficit federal y nacionalismos institucionalmente inducidos en la España de los noventa*"⁵² a partir de la tesi del caràcter induït dels nacionalismes interns, i des d'una perspectiva federalitzant, reflexiona sobre l'encaix de les nacionalitats de l'estat en el procés de construcció autonòmica assenyalant aquest procés com "*un resultat inestable d'un complex procés de mobilització política que es dona en determinats contextos socials i institucionals arran d'una interacció constant entre partits, electors, governs i administracions*" (Maíz, 1999:174). Una situació que es dona malgrat la descentralització de recursos que l'Estat espanyol ha realitzat a les autonomies des de la restauració de la democràcia, que com veiem a la taula següent ha estat prou rellevant:

Taula 7. Evolució percentual de la distribució del total de despesa pública (obligacions reconegudes) en els diferents nivells de govern (1992 a 2006):

Nivell	1992	93	94	95	96	97	98	99	00	01	02	03	04	05	2006
Estatel	60	62	61	60	61	66	63	58	57	56	49	49	47	46	45,2
Autonòmic	24	23	24	25	25	21	23	27	28	29	35	34	36	37	38,1
Municipal	14	14	14	14	13	11	12	14	14	14	15	16	16	16	16,7

Font: Article "Más allá de las identidades: el sentimiento autonomista en España". Guinjoan (M i Rodon, Toni —2009— Publicat a la revista AECPA) a partir de dades obtingudes de la Secretaria General de Financiación Territorial del Ministerio de Economía y Hacienda, y base de dades econòmiques del sector públic espanyol (BADESPE) i del Instituto de Estudios Fiscales (Ministerio de Economía y Hacienda).

⁵¹ Guinjoan; M i Rodon, T. (2009). Más allá de las identidades: el sentimiento autonomista en España. Publicat a la revista AECPA.

⁵² Maiz, R. (1999): Revista Espanyola de Ciencia política, Vol 1. Num, 1.

Aquesta situació de decalatge entre el sentiment de pertinença estatal i/o nacional i el nivell de descentralització de l'estat ha estat analitzat per diferents estudis sobre els 30 anys de descentralització autonòmica a l'Estat espanyol, mesurant els diferents resultats i impactes del procés autonòmic⁵³. Qüestions com la rendibilitat, la producció legislativa, la capacitat organitzativa, el perfil de les elits polítiques, i el nivell de satisfacció de la població de les comunitats autònomes han estat examinades per conèixer el grau de legitimitat i eficàcia d'aquest model que recordem sorgeix com a resposta a les demandes de les nacionalitats històriques durant la transició. Les preguntes d'investigació que han guiat bona part d'aquests estudis han girat al voltant de com es que el procés de descentralització autonòmica endegat fa 30 anys no ha afavorit el sentiment d'adhesió a un projecte estatal espanyol. A partir del principi d'incertesa i indefinició en l'evolució de l'estat de les autonomies assenyalat per Subirats (1997)⁵⁴ i la investigació des d'una perspectiva neoinstitucionalista de Maiz (1999) s'assenyala que la manca del foment de relacions plurals i mecanismes de tolerància i cooperatius per part de l'estat com a principal inconvenient per tal d'avançar en un model federalitzant. Altres autors, des d'una perspectiva crítica amb els nacionalismes⁵⁵ assenyalen que el procés de descentralització ha comportat que les entitats subnacionals adoptessin "*comportaments estratègics deslleials*" i que, de fet, tot procés d'institucionalització de la diferència i/o federalització no constitueix un remei sinó un incentiu per al nacionalisme de secessió⁵⁶. Aquest conjunt de factors reforcen la hipòtesi de *com més descentralització administrativa, més força dels nacionalismes històrics*, la derivada de la qual pot estar en l'actual procés de recentralització de l'estat de les autonomies per part de les dues grans forces polítiques de l'estat, PP i PSOE —i, especialment, aquest darrer producte del desgast provocat pel procés estatutari català. En tot cas, partim de la hipòtesi que tant el procés de descentralització com la seva baixa legitimitat han afavorit l'acció col·lectiva de l'independentisme català en general, i de la PDD en particular.

Pluripartidisme fluid

Una derivada sistèmica per entendre l'acció política de la PDD té a veure amb el sistema polític en què s'inscriu la Plataforma. Cal partir de la base que a Catalunya i a la resta de l'Estat espanyol hi ha implantat un sistema polític lliberal democràtic,

⁵³ Els autors consultats han estat Linz, Montero, Ramos, Maiz, Subirats, Mota. Veure referències a la bibliografia.

⁵⁴ En l'Informe Espanya 1996: *15 años de experiència autonòmica: un balance* (Subirats 1997) s'assenyala el recel de les elits i amplis sectors de la població de les entitats subnacionals a la política federalitzant de l'estat, vista com un instrument d'homogeneïtzació i neocentralisme.

⁵⁵ Altres autors que segueixen aquesta línia crítica amb els nacionalismes sub-estats són Nordlinger (1972), Mac Garry & O'Leary (1993) i Linz (1997). Veure principals referències a la Bibliografia.

⁵⁶ De fet, la tesi del professor de l'UAB Jordi Arguelaguet[¶] ens assenyala la importància de tenir partits polítics d'auto referència nacional en polítiques públiques cabdals pel Nation Building com l'educació. Argelaguet (1996): l'impacte dels partits en la política lingüística de la generalitat de Catalunya en l'ensenyament obligatori. Tesi Doctoral dipositada a l'UAB.

caracteritzat per la preeminència d'uns actors, els partits polítics, que exerceixen de mediadors entre les demandes socials —individuals i col·lectives— i les institucions creades (ajuntaments, diputacions, Generalitat, etc.); uns partits que a causa de l'evolució dels sistemes democràtics —i en especial del nostre sistema democràtic, jove i nascut després d'una llarga dictadura— han monopolitzat l'esfera de la decisió política al llarg dels anys. A la literatura especialitzada hi ha un intens debat sobre el paper dels partits polítics avui en dia, a causa de les transformacions econòmiques, productives i, sobretot, comunicatives de les nostres societats⁵⁷. Al llarg de la història s'han donat, principalment, tres models de partit:⁵⁸

- Els partits de notables de la primera meitat de segle XX, format per les elits econòmiques i aristocràtiques, que bàsicament responien als propis interessos de classe i/o posició social.
- Els partits de masses sorgits amb la socialdemocràcia a partir de la Segona Guerra Mundial i com a adaptació al paper creixent del moviment obrer, de la força del socialisme, etc. Estaven formats pels treballadors assalariats, amb un intercanvi ideològic i estratègic important entre la direcció i les bases.
- Els partits d'electors dirigits per una executiva, normalment amb professionals a *full time* en la política, destinats a convèncer el màxim d'electors per aconseguir el poder i llavors desenvolupar el seu programa de govern.

Una segona classificació per entendre els sistemes polítics en democràcies lliberals té a veure amb la densitat dels partits que competeixen pel poder institucional, que sovint comporta l'accés a altres tipus de poder i/o influència (econòmic, social, etc). Segons Vallès (2004) tenim quatre models:

- El sistema de partit dominant, en la qual un sol partit manté, passant pels processos electorals corresponents, un lideratge constant durant llargs períodes. El cas del PRI a Mèxic, de la socialdemocràcia a Noruega o Suècia en serien els exemples més paradigmàtics.
- El sistema bipartidista, definit per un equilibri de forces i alternança en el poder per part de dos partits polítics, els quals, sumats, poden arribar al 80 % de l'electorat. Seria el cas dels EUA, la Gran Bretanya, el Canadà i ara mateix l'Estat espanyol.
- El sistema pluripartidista limitat, que compta de tres a cinc forces polítiques en la qual cap d'elles no pot governar en solitari. Per fer-ho, cal formar coalicions entre ells.

⁵⁷ Especialment Duverger, Pannebianco, Kurcheimer i Sartori. Veure principals referències a la bibliografia. Classificació extreta de Vallès (2004): Manual de Ciència Política, Editorial Ariel.

⁵⁸ Classificació extreta de Vallès (2004): Manual de Ciència Política, Editorial Ariel.

- El sistema pluripartidista polaritzat és aquell en el qual hi ha més de cinc partits amb opcions de governar, i on, a més, existeix una distància ideològica gran entre tots dos partits extrems. Itàlia, i sobretot Israel, en són els grans exemples.

Quin és el model català? Pel que al model de partit, bàsicament seria el tercer, per bé que alguns partits mantenen algunes característiques del segon, com seria el cas d'ERC i ICV. Pel que fa al model de sistema, estem parlant del tercer, un sistema pluripartidista limitat per bé que apunta a un sistema pluripartidista polaritzat.⁵⁹ Aquest sistema pluripartidista, que preferim anomenar fluid, afavoreix el que Tarrow (1997) anomena una *oportunitat derivada de l'alineació entre elits*, és a dir, en la tipologia de relació entre els partits polítics amb representació parlamentària, i les oportunitats per al moviment que això pot generar. En el cas català, doncs, les oportunitats s'amplien més a causa de la competència entre partits nacionalistes i independentistes per ser la referència electoral de la pròpia comunitat de referència. Com ens recorda Maíz (1999:57):

“El procés de mobilització nacionalista, a redós de les seves mal-leables objectius d'autodeterminació, es presta sovint a la utilització estratègica de les demandes de secessió amb la idea d'aconseguir objectius de menor abast, de caràcter externs (mes competències i autogovern), o interns (major solidaritat interna de la comunitat). Això porta a un discurs comunitarista que realça la contraposició nosaltres /ells i emfatitza les diferències nacionals, la qual cosa, si bé esdevé de gran utilitat mobilitzadora, genera una peculiar espiral maximalista a la qual resulta difícil sostreure's. En efecte, el dilema que se'ls presenta als líders nacionalistes sobre aquest tema és, en nombroses ocasions, un trade-off entre un radicalisme maximalista, amb dificultats d'aconseguir la majoria suficient per estendre i consolidar el moviment, o la moderació, acompanyada del mer ús retòric de l'autodeterminació com a eventual amenaça o, a efectes interns, de reforç identitari de la militància, a canvi d'un major suport electoral. L'absència d'autonomia dels líders respecte a les bases i la competició entre elits en el si dels propis partits nacionalistes impulsa l'adopció de demandes maximalistes i sol contribuir a l'extremisme”.

Traducció pròpia

El paradigma de la governança

Aquest procés de construcció europea, de descentralització intraestatal i de sistema pluripartidista entra sota el paradigma de la governança, que és en la seva escala local

⁵⁹ En la legislatura 2006-2010, van ser 6 els partits amb representació parlamentària. En les eleccions que han donat pas a la legislatura 2010-2014, s'ha augmentat a 7 partits, amb la inclusió de Solidaritat Catalana per la Independència, precisament un partit que com indica el seu nom indica té com a principal eix, la independència.

on produeix més impacte. De fet, aquest paradigma no és altra cosa que una extensió de la teoria pluralista de Robert Dahl (1982) a partir de la base que els sistemes polítics plurals estan oberts de tal manera que tot grup de persones que es vegi afectat per una política concreta disposa de diverses oportunitats i canals per exposar el seu cas i negociar una solució al problema plantejat. La incapacitat d'aquest model pluralista per vehicular la quantitat de demandes de la societat civil organitzada i la desconfiança i el descrèdit de la política institucional porta a implementar, per pressió, d'aquest model pluralista en forma de governança.

Un paradigma, doncs, que sorgeix davant la doble i creixent complexitat de les problemàtiques socials d'una banda, i de l'administració per donar respostes eficaces als nous i vells problemes de societats complexes. Es passa per tant, d'unes responsabilitats governamentals molt ben definides a cada nivell, sovint amb un alt grau de compartimentació i jerarquitzeació, a una progressiva cooperació entre actors públics i privats per fer efectius els objectius d'una determinada política (Casademunt, i altres, 2006). Per referir-se a aquesta nova situació al nivell conceptual es parla de "*governança*" o "*govern en xarxa*" com a nou paradigma de govern basat en l'elaboració de les polítiques públiques a partir de xarxes autoorganitzades i interorganitzacionals (Rhodes, 1997).

Les característiques que defineixen la governança són la no existència d'un centre jeràrquic, l'estructura multinodal, la determinació relacional dels processos i els resultats, i la interdependència entre els actors per resoldre problemes, perseguir objectius i aconseguir certs resultats. Com a resultat obtenim una nova institucionalització entesa com l'existència d'interaccions més o menys sostingudes amb algun nivell d'estabilitat (Blanco, Gomà, 2002). Segons aquest autors, aquest model s'enfronta a dos reptes principals. D'una banda, la legitimitat que s'ha d'obtenir a través d'un aprofundiment en clau democràtica, més ciutadana i participativa, i d'altra banda, la funcionalitat, ja que ha de ser capaç d'afrontar noves temàtiques i satisfer noves expectatives. Per això, Blanco i Gomà (2002:65) defensen que:

“els governs haurien de reforçar la seva capacitat de conformació i lideratge de xarxes i apostar per l'enfortiment de la resta d'actors socials en un espai públic altament participatiu”.

La realitat actual apunta que la lògica política més tradicional i les noves lògiques participatives coexisteixen en tensió i complementarietat. Només es pot donar un canvi gradual a mitjà i llarg terminis, però aquest canvi no pot deixar d'impulsar-se si es volen afrontar els reptes actuals i complexos plantejats. En aquest nou context la capacitat de governar deixa d'exercir-se d'una forma unidireccional, jeràrquica i monopolista per part dels decisors públics cap a la resta. Segons Casademunt (2006:112):

“S’estableixen noves relacions entre regulacions públiques i privades competint per uns mateixos espais d’influència i conformació social. Sorgeixen actors amb unes lògiques de funcionament i incidència autònomes respecte als partits tradicionals: nous grups de pressió, grups comunitaris, multiplicitat d’ONG’s, etc. El resultat és que les polítiques públiques s’han d’elaborar a través d’una negociació constant entre diferents organismes públics i semipúblics (o semi privats), diversos departaments institucionals, diferents nivells de govern, diferents actors privats i de vegades també comunitaris. Progressivament a l’Estat li és més difícil justificar per ell sol un interès general, ja que aquest es construeix i es legitima a través de l’anomenat consens amb els agents socials”.

La governança com a nou paradigma d’anàlisi és, actualment, objecte d’una forta teorització acadèmica per diferents autors de l’escena internacional i nacional.⁶⁰ Subirats, Parès i Blanco (2010:36) assenyalen les tres grans tipologies de la governança, que presentem tot seguit⁶¹:

- L’autogovernança (*self governance*), entesa com la capacitat de la xarxa d’entitats socials d’un territori (barri, ciutat, país) de governar-se a si mateixes de forma autònoma, en contraposició a les formes clàssiques de govern, jeràrquiques i autoritàries.
- La governança jeràrquica (*hierarchical governance*) com a resultat de la combinació entre les formes emergents de govern —pluralistes i interactives— amb les anteriors formes de govern tradicionals —burocràtiques, jeràrquiques. Implica el reconeixement de l’estat, que malgrat la fortalesa, necessita de la col·laboració d’altres actors socials.
- La governança de mercat (*market governance*) on l’estat perd protagonisme a favor d’actors privats que actuen en paràmetres de mercat —sota els principis de la nova gestió pública— i, per tant, cercant la recerca de beneficis com a *leiv motiv*. Són polítiques de desregulació, promoció de la competència entre proveïdors, externalització de serveis, agències de gestió pública–privada, etc.
- La cogovernança o governança en xarxa (*network governance*) que implica la utilització de formes organitzades de cooperació, col·laboració o interacció amb els diferents actors —amb espais de participació i deliberació— però que no impliquin una posició central jeràrquica de l’estat.

⁶⁰ En autors com Rhodes; 1997; Stoker, 1998; Kooiman, 1993; Hewitt, 1998; Sorensen i Torfing, 2005; Blanco i Gomà, 2002; Subirats, Blanco i Parès, 2009. Veure referències a l’apartat bibliogràfic.

⁶¹ Subirats, Parès i Blanco (2009): Calidad democrática y redes de gobernanza: evaluar la participación desde el análisis de las políticas públicas (dins Participación y calidad democrática, 2009) Ariel, Madrid.

Com hem apuntat en el capítol teòric, davant la rigidesa del concepte de moviments socials, a partir de la problemàtica en la categorització de les mobilitzacions antiglobalització de principis de segle a Barcelona (Pelaez, i d'altres, 2004), en el marc de l'equip de moviments socials de l'IGOP s'ha treballat la idea de xarxa crítica com a element que superi les dificultats d'agrupar mobilitzacions que agrupen diferents actors; unes xarxes que desenvolupen la seva acció política en el marc d'unes democràcies de tall pluralista que s'estan dotant de cada vegada més canals d'accés a la decisió i influència de la societat civil. Malgrat la dificultat d'establir-ne una relació de causalitat —què provoca què? — entre xarxes crítiques i el paradigma de la governança, el resultat es la generació de més oportunitats de participació d'actors com la PDD. I si bé aquest model de governança és especialment vàlid per a polítiques públiques d'urgència (pactes nacionals d'immigració, d'habitatge, joventut, etc.) cada vegada és més utilitzada per influir en l'elaboració d'altres polítiques o lleis de caràcter nacional i independentista, especialment si una part del moviment —en aquest cas un partit polític— manté responsabilitats de govern.

3.1.3 Desafecció i participació política no convencional

Realitat o percepció, al llarg del període que analitzem (2005–2010) força debats de l'opinió publicada han posat de relleu l'augment d'una desafecció política, entesa com un fenomen vinculat a l'apatia política, el cinisme democràtic, l'alienació democràtica, o la desconfiança política. Amb tot, cal assenyalar que la definició de “desafecció” és un concepte subjecte a altres interpretacions, atès que atribueix certes connotacions negatives a la ciutadania, assumint implícitament que és la ciutadania la que es desinteressa per la política, quan podria ser que fos el sistema polític i la seva classe política qui està provocant aquest distanciament. Aquest fet té una gran rellevància, ja que “culpant” la ciutadania de la situació la classe política esquivia la seva responsabilitat i continua reproduint els dèficits del sistema actual sense buscar-hi solucions reals (Parès, 2010). Aquest treball se situa més aviat en aquesta crítica⁶². Així, a partir de la descripció del procés de descrèdit de la política dels darrers anys, veurem com això ha facilitat l'augment del que anomenem participació no convencional.

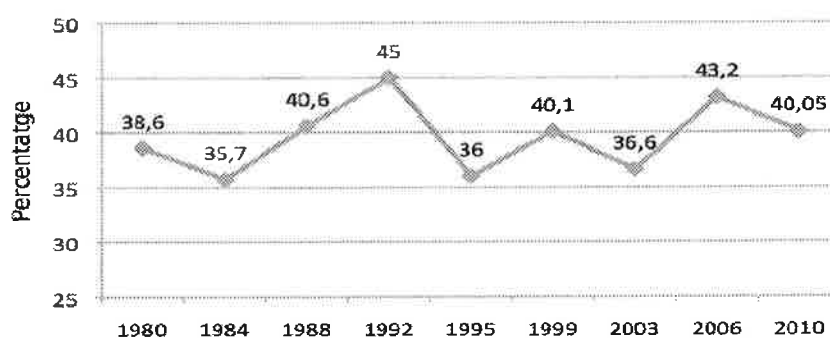
Desafecció i/o descrèdit de la política

Un seguiment de l'actualitat política catalana en els darrers anys i dels estudis i enquestes d'opinió sobre el grau de satisfacció ciutadana amb la política (CIS, CEO) posa de manifest un augment significatiu del que comunament s'ha anomenat

⁶² I per tal motiu preferim anomenar aquest fenomen com a descrèdit de la política, especialment la de tipus convencional i/o institucional.

desafecció i/o descrèdit de la política⁶³, fet que ha provocat un important debat, tant públic com acadèmic, per intentar desxifrar-ne els motius (Torcal, 2008). De fet, la mateixa votació en el referèndum de l'Estatut del juny de 2006 va obtenir pitjors resultats que el referèndum de l'Estatut anterior (1979) amb tots els indicadors electorals possibles a la baixa: més abstenció, més vot negatiu, en blanc i nul. Causa o conseqüència d'aquest descrèdit de la política estem assistint a quatre variacions rellevants en les diferents conteses electorals que s'han donat a Catalunya els darrers vint anys: en una abstenció estructural situat al voltant del 40 %; en un augment del vot en blanc; i en un augment del vot a partits extraparlamentaris; i, finalment, amb un augment preocupant dels ciutadans que manifesten la poca confiança amb el mecanisme del vot⁶⁴. En els quadres següents podem veure l'evolució dels quatre indicadors:

Gràfica 4. Abstenció a les eleccions catalanes (1980–2010)

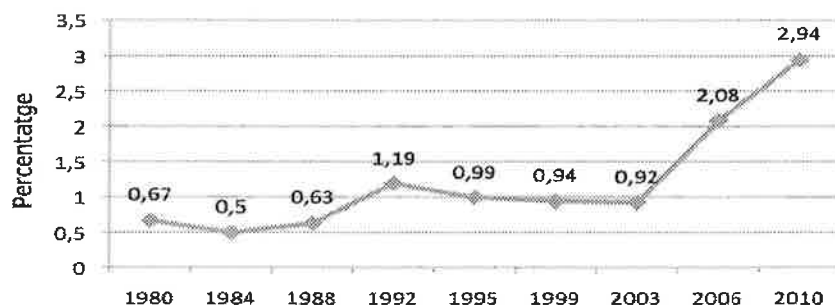

Font: informe sobre l'estat de la democràcia 2010, extret d'Idescat, a partir de les dades del Departament de Governació i Administracions Públiques.

⁶³ Segons definició de l'informe La desafecció política a Catalunya. Una mirada qualitativa, d'Isamel Blanco i Pau Mas. Informes breus de la Fundació Jaume Bofill, com a desafecció política, i/o distanciament polític s'entén "la baixa participació electoral, l'increment del vot en blanc, la baixa identificació amb els agents tradicionals (sindicats, partits), la poca confiança amb les institucions i el desprestigi dels polítics professionals".

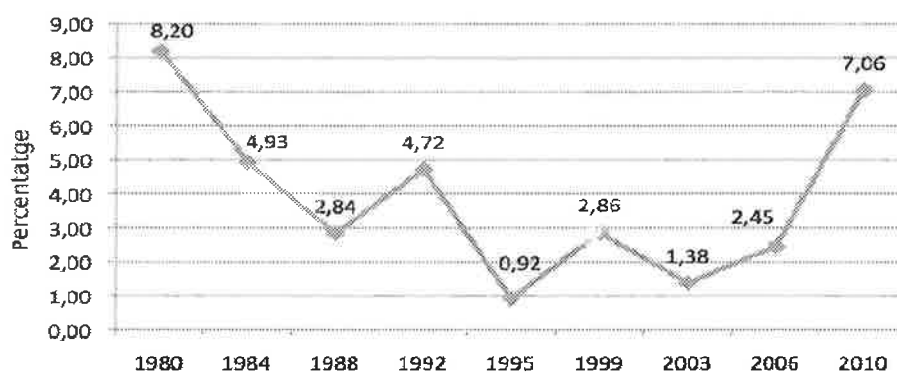
⁶⁴ En les eleccions que donen pas a la legislatura 2010-2014, la participació ha augmentat 4 punts percentuals en relació a les de 2006. Una participació més alta de l'esperada, per bé que l'abstenció s'ha situat en un 40,05%, molt similar a la de l'any 1999 i només superada pels comicis dels anys 1988 i 1992. Uns índexs força de participació força baixos que combinats amb altres indicadors que explicarem més endavant, entenc que no invalida aquesta afirmació.

Gràfica 5. Vot en blanc a les eleccions catalanes (1980–2010)

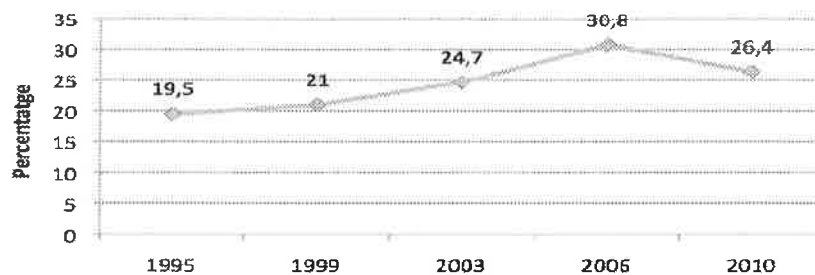
Font: informe sobre l'estat de la democràcia 2010, extret d'Idescat, a partir de les dades del Departament de Governació i Administracions Públiques.

Gràfica 6. Vot extraparlamentari a les eleccions catalanes (1980–2010)

Font: Informe sobre l'estat de la democràcia 2010, extret d'Idescat, a partir de les dades del Departament de Governació i Administracions Públiques.

Gràfica 7. Percentatge de ciutadans que pensen que anar a votar no serveix per a res (1995–2010)

Font: Informe sobre l'estat de la democràcia 2010. Elaboració a partir de les dades extretes dels diferents estudis preelectorals a les eleccions al Parlament de Catalunya (1995, 1999, 2003, 2006, 2010). CIS

Aquestes variacions en els darrers anys han estat analitzades per diferents estudis a partir de les transformacions que ha patit la participació política en les darreres dècades. I mentre alguns autors ho analitzen com una crisi de la participació política, altres ho analitzen com una transformació en les formes de participació i, per tant, com una crisi acotada a les seves formes més convencionals com el vot electoral o la militància a un partit i/o sindicat o, senzillament, com una actitud crítica envers el funcionament d'elements tradicionals del sistema polític. A l'informe sobre *Actituds polítiques i comportament electoral a Catalunya* (Vallès, 2008), s'assenyalen els factors següents del fenomen de la desafecció, un dels quals encaixa a la perfecció en el cas de la PDD⁶⁵.

- Una certa tendència al creixement del vot blanc i nul.
- La baixa afiliació als partits i sindicats establerts.
- L'aparició de propostes polítiques que es presenten com moviments alternatius o d'oposició als partits convencionals, en forma de "plataformes" locals en les eleccions municipals o de nous partits en les eleccions autonòmiques.
- El declivi de la participació en altres formes d'intervenció col·lectiva com poden ser la participació en les associacions de veïns o en les associacions escolars de pares.
- *La tendència a la constitució de plataformes reivindicatives d'àmbit territorial o sectorial al marge o en contra dels partits establerts.*

Per què es produeix aquesta desafecció? Quim Brugué (2008) assenjala el perill de la debilitat de la política, especialment el producte d'una liberalització de la política que va en perjudici d'una democràcia en clau deliberativa. Segons Brugué (2008:12):

“avui ens trobem amb la paradoxa d'una creixent complexitat social (cada vegada som més diferents, més diversos i més plurals) i al mateix temps d'una creixent renúncia a allò que ens ha de permetre viure junts, és a dir, la política”.

Altres autors (Subirats, 2003; Font, 2001) també avisen del decalatge d'abordar els nous problemes derivats de societats cada vegada més complexes amb eines i instruments d'una política cada vegada més desbordada. A l'Informe sobre l'estat de la democràcia a Catalunya (Anduiza, 2008) es recull una seqüència interessant sobre el fenomen del descrèdit de la política:

---

⁶⁵ Josep Maria Vallès coord (2008). *Actituds polítiques i comportament electoral a Catalunya: Materials per a un debat social*. Generalitat de Catalunya, Departament de Participació Ciutadana.

- Una incapacitat creixent per abordar i resoldre els problemes col·lectius,
- Combinada amb una sobrecàrrega de les demandes ciutadanes envers les institucions representatives,
- Que posa de manifest els fenòmens d'enquistament i burocratització dels partits polítics i/o de les institucions,
- I que genera i una pèrdua de credibilitat general de la política aguditzada en moments de canvi econòmics i socials rellevants.

Cal situar aquesta desafecció en els reptes i els problemes d'apatia ciutadana que afronta el nostre sistema democràtic i representatiu en els darrers anys, i que no és un fenomen circumscrit a Catalunya sinó que afecta la resta de democràcies consolidades del nostre entorn. A *l'informe sobre la desafecció de Vallès (2008)* es constata la multicausalitat d'elements que conflueixen en aquesta desafecció, com les variables sociodemogràfiques i actitudinals, el poder de l'economia i els seus agents, la banalització de la política exercida per alguns *mass media*, la manca de pedagogia sobre processos i institucions polítiques, la distància entre els interessos dels ciutadans i les possibilitats de fer-hi front d'una manera àgil, els migrats mecanismes de participació, i l'autoreferència i bunquerització dels partits polítics. A grans trets, doncs, emergència de noves complexitats socials i incapacitat política i administrativa per donar respostes són els dos grans eixos sobre els quals han girat els debats actuals de la literatura acadèmica per afrontar aquests dos grans reptes.⁶⁶

La participació política no convencional

Un dels aspectes que assenjala l'informe sobre l'estat de la democràcia de 2008 és que un dels símptomes de la desafecció, més enllà dels indicadors habituals (baixada del vot electoral, baixa afiliació sindical, política i d'associacionisme), és: *"el recurs ciutadà a les formes de presència pública alternatives als canals de la democràcia representativa"*. Com a formes de presència pública alternativa entenem les accions de tall movimentista, com ara manifestacions, campanyes, boicots o consultes, les quals serien formes d'acció no convencional, més pròpies de la democràcia participativa o autònoma (Parès, Martí, Viejo, Vilaregut 2009). Un descrèdit de la política que probablement hagi provocat una estimulació en la participació política no convencional (manifestacions, campanyes, recollida signatures, etc.) que

⁶⁶ Els autors consultats en relació a aquesta problemàtica són Giddens, 1987; Held; 1995; Dalton, 1996; Inglehart, 1990; Beck, 1998; Castells, 2001; Putnam, 2002; Subirats, 2003; Innineraty, 2006. Veure referències a la bibliografia.

complementen les formes de participació convencionals a priori desafectes (vot, militància a partits i sindicats, etc.).

Què entenem, però, per participació política? En l'àmbit de la literatura especialitzada existeix un consens força generalitzat que una participació extensiva de la ciutadania en els afers públics és un indicador qualitatiu del bon estat de la democràcia. Per bé que darrerament s'ha popularitzat el concepte participació ciutadana, a causa del caràcter específic del nostre objecte d'estudi, una plataforma sociopolítica que actua en el marc de la societat civil, nosaltres utilitzarem el concepte participació política a partir d'una definició de mínims proposada pels professors Anduiza i Bosch (2004) segons la qual, participació política seria *"qualsevol acció dels ciutadans dirigida a influir en el procés polític o en els seus resultats"*. Per tant, per participació política s'entenen les accions dirigides a la composició de càrrecs representatius (vot electoral); les accions dirigides a influir en les actituds dels polítics (negociació, influència); les accions, com per exemple boicots, realitzades per altres actors rellevants políticament (empreses, entitats, moviments); les accions i actes a favor o en contra de lleis, normes o situacions (les manifestacions); i, també, la participació en associacions de caràcter polític (partits polítics, sindicats, moviments). Hi ha autors que també situen la participació política a través d'accions de naturalesa individual, com pot ser anar a comprar (que pot ser un acte profundament ideològic, per exemple comprant productes que respectin criteris medioambientals o bé territorials, etc.), portant una samarreta amb missatges polítics, o bé en la lectura de diaris, o la conversa entre amics i família sobre política. En tot cas, les *formes de participació* es troben lligades tant al disseny institucional (a les estructures institucionals de participació ciutadana) com a la voluntat d'intervenir i/o incidir en allò públic per part de la ciutadania, estigui organitzada o no. Per tant, cal diferenciar els dos grans grups des d'on s'exerceix la participació política, entesa segons la definició presentada⁶⁷:

- D'una banda, per pràctiques institucionals de participació política entenem totes les pràctiques en les quals l'administració juga un paper rellevant, bé sigui perquè és qui ha pres la iniciativa de portar a terme una determinada pràctica participativa o bé sigui perquè, encara que la iniciativa no hagi estat institucional, l'Administració ha adoptat una posició de lideratge i de compromís sobre aquesta experiència participativa.
- De l'altra, per pràctiques no institucionals de participació política entenem totes les pràctiques de participació que es donen al marge de l'Administració. Es tracta, doncs, de pràctiques participatives en les quals l'Administració no assumeix el lideratge de la participació; ja sigui perquè són iniciativa de la societat civil o perquè gaudeixen d'un alt grau d'autonomia respecte de les institucions.

⁶⁷ Conclusions extretes d'una grup de discussió realitzat a l'entorn de l'article Martí M. Parès, M. Viejo R. Vilaregut R. (2010): Participación ciudadana en la esfera pública: enfoques teórico-normativos y modelos de democracia.

En el quadre següent podem veure les grans diferències entre les diferents tipologies de participació segons si s'efectua en un marc institucionalitzat o no institucionalitzat.

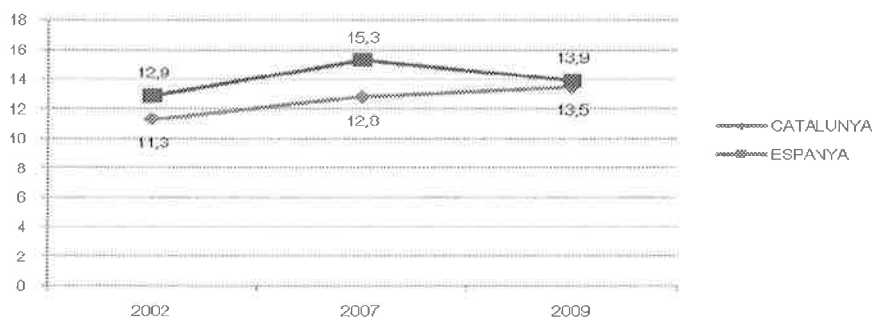
Taula 8. Tipologies de participació

Participació	Institucionalitzada	No Institucionalitzada
Institucional	Participació institucional en un marc institucionalitzat (parlaments, partits, sindicats, eleccions, etc.)	Participació institucional en un marc no institucionalitzat (centres socials, moviments, plataformes, campanyes, etc.)
No Institucional	Participació no institucional en un marc institucionalitzat (corrupció, clientelisme, etc.)	Participació no institucional en un marc no institucionalitzat (protestes, revoltes, etc.)

Font: elaboració pròpia a partir de Parès, Martí, Viejo i Vilaregut (2010).

Ara bé, aquesta participació no passa exclusivament pel vot i la participació en associacions; també la protesta és una forma de participació política. Carola Castellà (2010), en una gràfica comparativa Catalunya–Espanya mostra l'increment de les protestes en el període 2002–2009.

Gràfica 8. Evolució del percentatge de participació en manifestacions polítiques. Catalunya i Espanya. 2002–2009.

Font: Article "Ciutadania i comportament polític: drets, valors democràtics i participació ciutadana". Carola Castellà. *Informe sobre l'estat de la democràcia*, 2010.

Així doncs, a Catalunya, els darrers anys, s'observa un increment progressiu de la participació de la ciutadania en manifestacions legals: si l'any 2002 era de l'11,3 % dels enquestats, l'any 2009 arribava al 13,5 %. Aquest augment de dos punts té molt a

veure amb les mobilitzacions de l'espai sociopolític de l'independentisme, organitzador de les manifestacions més importants dels últims 30 anys.

De fet, les dades del 2002 i el 2009 indiquen una tendència ja observada en el quinquenni 2000–2005, com sabem marcat per les importants manifestacions esdevingudes a Catalunya (contra els atemptats de l'11-M a Madrid i l'assassinat d'Ernest Lluch, contra la guerra d'Iraq, contra el Pla hidrològic nacional, les manifestacions estudiantils contra la LOU, etc). A l'Informe sobre l'estat de la democràcia de l'any 2010 podem completar la informació amb altres enquestes on podem veure que aspectes com el boicot, el fet de signar manifestos i la col·laboració amb associacions són les formes de participació política més esteses a Catalunya l'any 2009. Veiem els principals ítems, comparats amb la resta de l'Estat (Castellà, 2010):

Taula 9. Pregunta: en els darrers 12 mesos, ha realitzat vostè alguna de les activitats següents?

	CATALUNYA			ESPANYA		
	2002	2007	2009	2002	2007	2009
Posar-se en contacte amb un polític o amb una autoritat o funcionari estatal autonòmic o local	18.1	19.0	13.3	23.5	13.7	11.0
Col·laborar amb un partit polític	1.7	4.4	4.5	3.1	4.7	3.8
Col·laborar amb alguna altra organització o associació	14.9	19.2	22.1	16.8	14.7	17.1
Firmar una petició en una campanya de recollida de firmes	25.4	20.0	24.3	23.3	19.4	22.2
Boicotejar o deixar d'utilitzar certs productes	16.3	11.8	14.3	17.9	8.9	9.3
Donar diners a un grup o una organització política	22.0	6.7	5.7	25.9	3.4	3.6
Participar en activitats il·legals de protesta	1.8	2.0	2.9	1.5	1.4	1.1
Participar en manifestacions legals	11.3	12.8	13.5	12.9	15.3	13.9

Font: article "Ciutadania i comportament polític: drets, valors democràtics i participació ciutadana". Carola Castellà. Informe sobre l'estat de la democràcia 2010

En tot cas, la hipòtesi que com menys participació convencional, més participació no convencional, seria tan plausible com arriscada, atesa la fortalesa demostrada pel sistema representatiu, i objecte d'una anàlisi més llarga, complexa i profunda que s'escapa del nostre abast. Sí que es pot afirmar, però, que existeix una complementarietat i alternança en les formes de participació política convencional i menys convencional, i que *"el recurs d'una part dels ciutadans actuacions i formes de presència pública alternatives als canals de la democràcia representativa"* encaixa amb les variades formes de participació política de la militància independentista, com veurem a l'apartat següent.

3.2 Elements d'agència

Introducció

Formalment la PDD forma part d'un espai polític ampli de fronteres difuses, el catalanisme/nacionalisme, un espai conformat per diferents sensibilitats pel que fa a les estratègies mobilitzadores i de relació entre Catalunya i l'estat matriu, per bé que a la pràctica aglutina la majoria de sectors polítics, socials, cívics i culturals del país. Com veurem en aquest mateix apartat, independentisme i sobiranisme mantenen una relació dialèctica complementària, per bé que normativament són conceptes diferents. Pel que fa al nacionalisme i al catalanisme, la vinculació entre ambdós ha estat objecte d'una polèmica més vinculada als usos socials partidistes que no pas a la pròpia definició. I és que diferència entre catalanisme i nacionalisme i si són o no dues cares de la mateixa moneda no és fútil, ja que el seu ús i la seva construcció estan directament relacionats amb la lluita política entre els dos pols de pensament hegemònics a la Catalunya posttransició. La qüestió fonamental que deriva en aquesta confusió, sovint interessada, dels conceptes catalanisme i nacionalisme té dues premisses fonamentals: en primer lloc, el fet que Catalunya sigui una nació inserida en un estat amb el qual manté una relació complexa i ambigua obliga les peripècies conceptuals, que —i també cal dir-ho—, reflecteixen la diversitat identitària, políticament i socialment parlant de la societat catalana.

El concepte catalanisme, probablement perquè està més associat a reivindicació cultural i no jurídica, ha estat àmpliament utilitzat per tots els partits catalans, inclòs el Partit Popular, en la seva franquícia catalana. Pel que fa al terme nacionalisme, aquest ha estat utilitzat gairebé en exclusiva a CiU per bé que en un sentit més ampli i normatiu acull també les propostes independentistes i sobiranistes. El debat generat és fruit que sectors vinculats al socialisme català no accepten la igualtat conceptual entre catalanisme i nacionalisme, vinculant catalanisme amb federalisme i autogovern, a partir d'una pertinença a un estat plurinacional, és a dir, amb un DEMOS compartit. La qüestió de fons rau que els termes nacionalisme i/o catalanisme tenen una tremenda flexibilitat definitòria, i poden acollir propostes tan diverses com la voluntat de reconeixement cultural, d'autonomia política, de federació i fins i tot d'independència. De fet, Jordi Llorens (2004) defineix el catalanisme com un *"moviment polític i social, l'objectiu del qual ha estat canalitzar les aspiracions d'autogovern, dins i fora de l'Estat espanyol, d'una part significativa de l'opinió pública catalana"*. Mentre que per al politòleg Miquel Caminal (1998) *"la paraula catalanisme té una gran virtut i una possible trampa: afirma una identitat i una voluntat d'autogovern sense haver de fer ús del concepte nacionalisme"*, l'historiador Agustí Colomines (2001) té clar que *"el catalanisme polític és com normalment es designa al moviment de reivindicació nacional català, i per tant, és nacionalisme"*. Més enllà de la conceptualització normativa, el debat sobre catalanisme i/o nacionalisme està

relacionat amb la lluita política entre els dos pols de pensament hegemònics a la Catalunya posttransició: PSC i CiU; un debat on es barregen el concepte normatiu en si, uns determinats —i interessats— usos socials i polítics, i un projecte polític associat, i que es repeteix, en menor mesura, en el debat sobre la diferència entre independentisme, sobiranisme i autodeterminisme.

Partint de la pertinença a un espai més ampli, el catalanisme/nacionalisme, i a un nivell més concret la PDD, s'ha de situar en un subconjunt d'aquest espai polític i social, l'independentisme català. Per tant, en primer lloc caldrà analitzar les característiques d'aquest moviment a partir de les preguntes següents: és o no un moviment, l'independentisme català? Com es pot definir teòricament i operativament? D'on sorgeix i es desenvolupa? Com ha evolucionat? Quins discursos i quines pràctiques polítiques conté? En aquest apartat intentarem respondre aquestes qüestions a partir d'una definició operativa sobre el moviment, les parts i els sectors que el conformen, una breu descripció sobre l'evolució històrica, per acabar amb una mostra sobre les diferents formes d'intervenció política d'aquest moviment. L'objectiu és caracteritzar el moviment del qual la PDD forma part per veure'n les implicacions reals en la seva trajectòria política.

3.2.1 Independentisme català. Definició operativa i sectors del moviment

L'objectiu d'aquest primer apartat serà justificar la consideració de l'independentisme català com a moviment. I ho farem a partir d'una definició teòrica, operativa, i substantiva, continuant amb una caracterització de les parts i sectors que formen part d'aquest moviment que, de fet, ajudaran a justificar empíricament el perquè de la consideració de moviment pel que fa a l'independentisme català.

Definició operativa

La primera tasca serà definir què és un moviment social, entenent, però, que un moviment no és altra cosa que una part del que entenem com a societat civil, que hem definit al capítol 2, per bé que amb les acotacions específiques que ens permetran moure'ns amb una comoditat relativa amb la definició relacionada amb l'independentisme català.⁶⁸ Un dels problemes de la definició de moviment és precisament el seu caràcter polisèmic, que tant pot servir per explicar revoltes, episodis de mobilització, o bé llargues conteses polítiques que inclouen en el seu si organitzacions polítiques i sindicals. En la literatura sobre moviments socials trobem diverses definicions, segons la perspectiva i l'escola analítica en què treballi cada autor. És ben diferent si s'analitza un moviment a partir de l'organització, els recursos que fa servir —logístics, econòmics, físics— o bé en funció dels resultats/impactes que

⁶⁸ El debat sobre el concepte de moviment social, els seus límits i la manca de precisió va ser objecte d'un fort debat en la literatura especialitzada, que fou recollida i sistematitzada per Diani (1992).

aconsegueix. O, més diferent encara, si s'analitza un moviment a partir de la variable independent de l'estructura (per saber per què sorgeix en un moment o un altre o fins i tot perquè no sorgeix mai) o bé en relació amb les tasques emmarcament i d'interpretació en què s'inscriu —o produeix— un determinat moviment i, finalment, a partir de la seva posició sistèmica i asistèmica envers el poder constituït. De fet, Melucci (1985) opta per interpretar la capacitat del moviment en produir alguna mena de ruptura o canvi en el sistema de relacions socials com a element que diferencia un moviment social d'altres fenòmens col·lectius. Sense deixar de banda aquest plantejament, en el cas de l'independentisme català seguirem dues grans definicions generalistes que tenen a veure amb l'especificitat del moviment que volem estudiar. Una d'elles fa referència a una tipologia centrada en els moviments clàssics —moviment obrer i nacional— definida com

“a formes no institucionals o no convencionals de participació política col·lectiva que intervenen en el procés de transformació social i que es manifesten en protestes, manifestacions o vagues”.⁶⁹

La segona d'elles fa referència a una tipologia més àmplia, dirigida als nous moviments socials com l'ecologisme, l'antimilitarisme, l'antiracisme, el pacifisme, etc., que engloba una perspectiva més àmplia, definida com

“un conjunt d'actors individuals i col·lectius (formals o no formals) que es mobilitzen en relació a un mateix tema, tot i que no sempre es plantegen els mateixos objectius”.⁷⁰

L'independentisme català, doncs, va a cavall de totes dues definicions, atès que si bé forma part d'un moviment clàssic —el nacional— incorpora formes de nou moviment social, més modernes i progressistes, i vinculades a diferents formes, institucionals i no institucionals d'acció política. És a dir, des d'una perspectiva de família de moviments.

Pel que fa a una definició més operativa de l'independentisme català, en primer lloc caldrà situar aquest moviment en el mapa ideològic del pensament polític català. Podríem situar l'independentisme, com ho fa Miquel Caminal (2008) com la tercera pota del catalanisme, per bé que no en seria una definició del tot precisa. I és que més enllà del debat conceptual sobre tipologies de moviment, l'independentisme català s'ha d'entendre com un subconjunt del conjunt anomenat catalanisme/nacionalisme: en forma part d'una complexa interacció amb els altres actors institucionals, socials i culturals, influïent, pressionant, i aportant la pròpia visió sobre les funcions i la direcció d'aquest conjunt divers i plural, que, com hem asenyalat, abraça un ampli ventall

⁶⁹ Citat a Ibarra, Martí i Gomà (2004:17).

⁷⁰ Citat a Ibarra, Martí i Gomà (2004:25).

d'opcions culturals, socials i polítiques⁷¹. Així doncs, cal situar l'independentisme català com una part del nacionalisme català, entès segons la definició de Montserrat Guibernau, com *"l'expressió col·lectiva del sentiment de pertànyer a una nació concreta que reivindica el dret a decidir el seu futur polític, el qual no sempre ha de ser la independència"* (Guibernau, 2001).

Conceptualment, la diferència principal ve donada pel fet que mentre el catalanisme/nacionalisme té a veure amb un atribut relacionat amb la personalitat pròpia de Catalunya sense qüestionar necessàriament la seva pertinença a l'Estat espanyol, el sobiranisme se centra en la reivindicació d'un DEMOS propi que reivindica la possibilitat de decidir el seu encaix jurídic, l'independentisme català, sense deixar de defensar l'existència d'un *demos* propi, aposta clarament per la reivindicació clara i diàfana de la independència política.⁷² En altres paraules, mentre el catalanisme/nacionalisme es relaciona amb qüestions derivades d'una adscripció generalista a la identitat catalana, i el sobiranisme l'emfatitza, l'independentisme esdevé un projecte polític que, tot mantenint aquesta adscripció identitària, defensa la necessitat de construir un estat propi i/o reivindicar l'existència d'un poble sobirà, sense acceptar cap submissió obligada envers instàncies estatals superiors i advoca, de manera general, per constituir-se en un estat propi. És, per tant, un projecte polític que s'articula com un moviment secessionista segons la definició clàssica donada per Buchanan (1991:17).

"La secessió és considerada com una acció col·lectiva per la qual un grup intenta independitzar-se de l'estat en el que es troba integrat, de tal manera que això impliqui la separació de part del territori de l'estat existent".

Traducció pròpia

Què entenem, però, per moviment independentista català? El moviment independentista català és un exemple clar de camp multiorganitzatiu (Oberschall, 1984; Kriesi, 1993; Klandermans, 1997) propi dels moviments nacionalistes que, a causa de la base cultural amb la qual treballen políticament, generen una varietat d'associacions culturals, clubs, editorials, mitjans de comunicació, etc., establint aliats difusos en els camps de la cultura, la religió o l'ensenyament, que constitueixen xarxes polítiques de suport fonamentals per a l'extensió organitzativa del moviment (Maiz, 1997). De fet, segons Tilly (1978: 87):

⁷¹ En el grup de contrast dedicat a aquesta qüestió (veure annexos, apartat entrevistes) es feia referència a la metàfora de les nines russes per explicar les diferents gradacions del catalanisme. Aixà mateix, es va establir un consens segons el qual mentre el catalanisme tendia a mirar Espanya, i el sobiranisme es dirigia a Europa, l'independentisme centrava els seus esforços a Catalunya.

⁷² Es dona la circumstància que el terme sobiranisme és actualment utilitzat per un ventall de col·lectius, partits i plataformes, que tenen en la reivindicació d'un Demos propi el seu principal eix discursiu però que a l'hora es reclamen independentistes. A partir d'aquesta diferenciació entre catalanisme, sobiranisme i independentisme, i de fet producte de la mateixa, en alguns moments parlarem d'independentisme/sobiranisme per referir-nos al cas de la PDD, ja que incorporava membres de tots els sectors.

“els conflictes nacionals són una forma contínua d'acció col·lectiva que requereix un relatiu llinyar d'organització en sentit ampli i, a aquest efecte, els anàlisis comparats mostren que els moviments nacionalistes s'acompanyen d'una gran riquesa de *catness* (es refereix a categories d'individus que operen en el si de xarxes estructurades de relacions socials i polítiques).

Traducció pròpia.

Així doncs, segons la meua opinió, una definició operativa de moviment independentista català hauria d'analitzar-se com

“un espai que aglutina un conjunt d'organitzacions polítiques i socials, una densa xarxa d'entitats culturals, lúdiques i formatives, uns mitjans de comunicació amb diferents suports, i unes elits disposades a elaborar un relat favorable. I cal afegir-hi, unes determinades formes d'acció col·lectiva, uns determinats marcs interpretatius, uns rituals, símbols, i un pòsit ètnico-històric producte de la matriu cultural des d'on treballa”.

(Vilaregut, 2008)

Cal entendre doncs, tota aquesta xarxa política i social temàtica (*issue network*) com un moviment sociopolític que, a través d'una acumulació d'estratègies diverses, múltiples i canviants en el pas del temps —fruit de la pròpia història viscuda— comparteixen una explícita voluntat d'intervenció pública pel que fa a la construcció d'un marc jurídic nacional, propi i deslligat de l'actual estructura estatal. Una xarxa social formada per un conjunt d'actors —individus, grups, organitzacions, comunitats, etc.— que estan vinculats entre els uns i els altres a través d'un conjunt de relacions socials que abracen el conjunt del catalanisme. Com assenyala Mitchell (1969:12):

"les característiques d'aquests llaços com a totalitat poden ser usats per interpretar els comportaments socials de les persones implicades”.

Traducció pròpia.

A un nivell més micro, el problema sorgeix en la identificació de qui forma part del moviment i a partir de quins eixos discursius es pot categoritzar la seva pertinença. La dificultat rau en si es poden considerar independentistes partits o moviments que en el seu ideari diuen “només” que estan a favor del dret a l'autodeterminació sense declarar-se explícitament independentistes, de si l'independentisme és una ideologia, un subsistema o senzillament un objectiu polític, o sobre quina és la diferència fonamental entre independentisme, sobirania i nacionalisme. Per tant, què és independentisme? A què es refereix exactament? És tan sols un moviment que impulsa el canvi jurídic que té la independència com el seu tema principal?

Independència vol dir només la reivindicació d'un Estat català? O més aviat es refereix a la reivindicació del dret a decidir el tipus de relació que es vol amb l'Estat espanyol i amb Europa?

En la història del moviment d'emancipació nacional catalana del segle XX podem veure com s'han utilitzat o etiquetat diferents conceptes per anomenar aquest moviment de reivindicació nacional. A grans trets, separatisme, independentisme i autodeterminisme són els conceptes principals amb el que s'ha conegut aquest espai polític i social que s'han d'incloure, com repetim, dins el que s'entén com a nacionalisme català, per bé que no han estat majoritaris.⁷³ Si fem una mica d'història, veurem que el *separatisme* era el nom que des de principis del segle XX i fins al final del franquisme es denominava a les expressions polítiques catalanes que maldaven per una ruptura total amb el règim jurídic i institucional d'Espanya i era entès, segons Jaume Renyer (2002) *"a partir d'una concepció integral de Catalunya, entesa com un cos social diferenciat que necessita alliberar-se d'Espanya per reviure un passat que es recorda gloriós. El separatisme declara la impossibilitat d'entesa amb Espanya i el fracàs de les fórmules integradores"*.⁷⁴ Les referències d'aquest separatisme són les provinents del romanticisme clàssic (enyorança d'un passat, necessitat de crear mitologia, recuperar la història, etc), empeltades però, d'un radicalisme influït pel cas irlandès (Rubiralta, 2004).

Pel que fa a l'autodeterminisme, aquest concepte recull el cos doctrinal i jurídic del dret a l'autodeterminació dels pobles formulat pel president americà Wilson, i és utilitzat a partir dels anys 70 i 80 per tot el moviment d'emancipació nacional català, però especialment per partits com ERC, Nacionalistes d'Esquerra i BEAN, o moviments i entitats com la Crida a la Solidaritat o el CIEMEN, per citar-ne els més coneguts d'aquella dècada. Segons la definició sobre nacionalisme donada per Guibernau (2001) la reivindicació del dret d'autodeterminació, entès aquest com el dret a decidir el grau de relació amb l'Estat, seria una graduació més del nacionalisme com a sentiment i voluntat d'autogovern per passar a ser un nacionalisme més de tipus jurídic.

Pel que fa al terme *independència*, aquest fou el concepte que impulsaren els sectors ideològicament vinculats a l'esquerra marxista, especialment actius en la lluita antifranquista. Per tant, el seu origen va lligat als plantejaments ideològics hereus del Maig del 68 i, més específicament, a les teories organitzatives clàssiques dels moviments d'alliberament nacional de l'esquerra comunista i revolucionària, per bé que actualment el concepte s'hagi despulat d'aquella retòrica i sigui utilitzat per

⁷³ En l'apartat bibliogràfic dedicat a la literatura independentista es poden veure un recull dels principals autors que han treballat aquest moviment de reivindicació nacional.

⁷⁴ Segons el mateix Renyer, en els darrers quaranta anys s'han produït tres documents que es poden considerar de caire constitucional. Es tracta de la Declaració Catalana de Mèxic (1966) el projecte de la Constitució de l'Havana (1928), el projecte de Constitució de Catalunya Lliure (1991), el projecte d'Estat Lliure d'ERC (2003), i el projecte d'una Constitució catalana elaborat per Solidaritat Catalana. Aquests textos, amb més o menys categories de ruptura, assenyalen els passos d'una transició des de la pròpia legalitat espanyola fins a la sobirania catalana.

sectors i persones, especialment des del nouvingut independentisme lliberal, que res o poc tenen a veure amb les referències descrites.

En definitiva, la meua proposta de definició tindrà en compte el creuament de tres variables: entendrem independentisme com la variant més radical del que anomenem nacionalisme en la definició establerta per Monserrat Guibernau (2001), és a dir, que sí que exigeix la independència; en segon lloc, tenint en compte la polisèmia del concepte independència —associat al dret a l'autodeterminació, sobirania, dret a decidir, secessionisme, etc.— l'entendrem com la voluntat i la reivindicació d'un estat propi. I, finalment, tenint en compte aquesta polisèmia i si afegim que hom pot ser independentista a partir de la incorporació d'un o de diversos projectes polítics i que al mateix temps hi ha moltes estratègies possibles, aplicarem el concepte en qüestió com un objectiu polític no exclusiu d'altres objectius programàtics (transformació de la societat, democràcia participativa, internacionalisme, etc). Malgrat la diferència normativa entre els conceptes independentisme, sobirania, autodeterminisme, o nacionalisme radical l'ús de totes les denominacions per part de la comunitat de referència d'aquests sectors ens indica una coincidència en l'exigència i la voluntat de poder decidir la pròpia condició jurídica. Amb tot, el tret més comú de les organitzacions socials i polítiques que descriurem en el marc del que anomeno moviment independentista, tindran en comú la reivindicació i l'objectiu polític de voler recuperar les llibertats nacionals a través de l'exercici del dret a l'autodeterminació, d'una negociació amb l'Estat espanyol o bé assolint directament la independència per via de la proclamació popular i/o institucional.

Cal precisar que aquesta definició és més pròpia del que anomenem independentisme clàssic, és a dir, el moviment que té uns orígens moderns amb la creació del PSAN —per tant, ideològicament empeltat del moviment polític del Maig del 68 per bé que amb uns orígens ancorats en el separatisme català de principis i mitjans del segle XX— i que s'articula a partir dels anys 80 arran d'una anàlisi molt crítica del desenvolupament de la transició.⁷⁵ A priori, és aquest independentisme d'arrel i intenció rupturista el que impulsa el cicle de mobilització assenyalat a la introducció —2005–2010— per bé que el mateix cicle ha provocat l'aparició de nous actors sociopolítics de caire liberal i/o pragmàtic que no comparteixen les mateixes coordenades ideològiques d'aquest independentisme que anomenem, per convenció, rupturista.⁷⁶

⁷⁵ Els assajos de referència en l'independentisme crítics amb el desenvolupament de la transició són Xirinacs, Miquel López Crespí, Carles Castellanos, Pelai Pagès, Josep Guia. Veure referències en la bibliografia.

⁷⁶ Els fonaments ideològics l'independentisme liberal són lògics i conseqüents amb els principis del liberalisme, especialment pel que fa a John Stuart Mill i la seva visió sobre la nacionalitat. Aquesta és una tendència a l'alça, fomentada per algunes personalitats en l'àmbit periodístic i intel·lectual, assumida per cada vegada més entitats com el loby Centre Català de Negocis, la Fundació Hayek, la Joventuts Nacionalistes de Convergència (JNC) i en menor mesura per l'Associació Catalana de Professionals (ACP).

Sectors del moviment

Una vegada hem definit l'àmbit conceptual del que entenem com a independentisme, el problema sorgeix en la identificació concreta dels actors que formen part d'aquesta xarxa multiorganitzativa del moviment independentista català, que en literatura de moviments socials serien les estructures de mobilització. A l'hora de pensar alguna mena de classificació que serveixi per categoritzar i sistematitzar tota aquesta xarxa independentista cal partir de la característica fonamental de l'independentisme: la d'un moviment format per diferents parts mancat d'una direcció orgànica, que comparteixen objectiu final però no l'estratègia. Entenent com a xarxa *"l'entramat de relacions entre actors polítics i socials que, incloent-hi diversos graus de la radicalitat ideològica i formalització organitzativa, crea amplis espais de mobilització, introdueix nous discursos i diversifica les estratègies participatives, i incideix inevitablement en les polítiques públiques"* (Pélaez, 2004).

Ara bé, cal tenir en compte que la diversitat d'estratègies, de formes d'acció col·lectiva i d'altres aspectes com el discurs i la ideologia que l'acompanya, en dificulta una sistematització operativa. La ideologia, les pràctiques, el repertori d'acció col·lectiva, els discursos, etc., serien classificacions vàlides, per bé que podríem trobar-nos amb repeticions que en dificultarien la sistematització. Hem optat, doncs, per la delimitació dels actors polítics en relació amb la seva funció i posició en el sistema polític. Estem parlant, doncs, d'un bloc on situem els actors polítics i institucionals (bàsicament els partits) i d'un bloc on situarem els actors cívics i socials. Ambdós blocs portaran a un tercer bloc que comprendrà el que anomenem xarxa cultural i lúdica independentista, i que enllaçarà amb un quart bloc sobre els mitjans de comunicació, fonamental per relacionar les altres parts dels moviments.

L'independentisme polític i institucional

En l'àmbit polític i institucional estem parlant de partits polítics com el PSAN, BEAN, Nacionalistes d'Esquerra, ERC, el PI, les candidatures municipalistes que es presenten en el marc de les Candidatures d'Unitat Popular (CUP), el Partit Republicà Català i en les darreres eleccions de novembre de 2010, de Reagrupament i de Solidaritat Catalana per la Independència⁷⁷. Parlem, doncs, de partits que estan registrats com a tals, i que manifesten, presentant-se a eleccions formals, una voluntat de mediació entre els interessos dels ciutadans i les institucions, siguin aquestes locals, autonòmiques i estatals. Atès que aquest assaig pren com a referència cronològica

⁷⁷ Cal assenyalar que l'independentisme català no pogué presentar-se a les primeres eleccions de la transició – any 1977- per la prohibició de les candidatures republicanes i independentistes. A partir de l'any 1979 es presenten els primers partits d'alliberament Nacional com BEAN i NE, sense aconseguir representació parlamentària. L'aposta per participar en unes eleccions dins el marc autonòmic significarà una ruptura amb la part de l'independentisme que optava per la línia d'enfrontament amb el nou ordenament jurídic, i que creà finalment, el Moviment d'alliberament Nacional (MCAN).

l'etapa que va de l'any 2005 al 2010 els dos partits que han mantingut una presència institucional, i els podem situar com a independentistes segons la definició presentada, han estat Esquerra Republicana de Catalunya i les Candidatures d'Unitat Popular⁷⁸. Amb tot, cal aclarir que les dimensions entre l'un i l'altre són prou importants per tenir-les en compte. Mentre que ERC és un partit clarament socialdemòcrata, integrat plenament en el sistema polític i, per tant, es dirigeix a un públic tipus, les CUP són un partit o moviment que se situa en l'àmbit de l'esquerra alternativa.⁷⁹ En ambdós casos, però, la seva funció és desenvolupar política de govern, sigui municipal o autonòmica, és a dir, agregant els interessos dels ciutadans i desenvolupant política pública d'acord amb el propi programa ideològic. Ambdós partits, malgrat que comparteixen l'objectiu nacional d'independència tenen estratègies ideològiques i relacionals diferents, sovint mantenen episodis de confrontació, de vegades es complementen en el suport a campanyes i iniciatives socials, però també, quan competeixen electoralment, especialment en poblacions petites i mitjanes, es donen episodis de suma zero (el que guanya un, ho perd l'altre).

L'independentisme cívic i social

En l'àmbit del que s'anomena com a cívic i social, i més específicament pel que fa a les entitats sociopolítiques amb voluntat d'intervenció en allò públic, tenim tota l'extensa xarxa de casals independentistes, de plataformes d'agitació i construcció nacional com la mateixa PDD, Sobirania i Progrés i la Comissió per la Dignitat, d'entitats temàtiques en defensa de la llengua⁸⁰, la dona, l'ecologisme, la solidaritat, de defensa dels drets col·lectius en l'àmbit internacional com el CIEMEN, de moviments com el Moviment de Defensa de la Terra, de sectors juvenils com Maulets i CAJEL, de sindicats com la IAC, COS, la Intersindical-CSC i el sindicat universitari SEPC⁸¹, i de grups de pressió i lobi com els recents Pragma o Moviment per la Independència⁸². Aquests són els actors que a través d'una relació de confrontació i pacte amb les institucions i partits —afins o contraris— pressionen, influeixen i, en definitiva, construeixen argumentaris i pràctiques favorables a la independència. I ho fan, segons la pròpia tipologia i àmbit

⁷⁸ Cal dir però, que des de 1979 hi ha hagut presència independentista als ajuntaments catalans a través de plataformes independents. Els intents d'articulació d'aquestes candidatures van des de l'AMEI, la coordinadora de batlles i regidors propera a Nacionalistes d'Esquerra i fins a la plataforma Decidim.cat, constituïda l'any 2009.

⁷⁹ Actualment la CUP disposa 47 regidors – sols o amb col·laboració amb plataformes més àmplies.

⁸⁰ En aquest àmbit cal destacar les entitats en defensa de la llengua, un element bàsic de la identitat col·lectiva en l'independentisme. Moviments com la crida a La Solidaritat i entitats com la Coordinadora d'Associacions per la Llengua (CAL) i la Plataforma per la Llengua, a través d'un posicionament polític que anava va més enllà de l'estricta defensa del català, han dotat de contingut polític a la militància lingüística del catalanisme cívic i cultural.

⁸¹ A partir de la desaparició del Bloc d'Estudiants Independentistes (BEI), el sindicalisme estudiantil i universitari no ha aconseguit vertebrar una proposta unificada. Malgrat l'independentisme universitari està orgànicament adscrit a la SEPC, altres sindicats com Estudiants en Acció, la FNEC, i el BEA al País Valencià també assumeixen els postulats independentistes.

⁸² Per manca d'espai hem seleccionat els actors que l'autor creu més coneguts per bé que la llista podria ser molt llarga.

d'intervenció, normalment a través d'actes públics com xerrades, manifestacions, campanyes temàtiques (la recuperació dels papers de Salamanca, per exemple), protestes i un reguitzell de formes clàssiques o innovadores d'acció col·lectiva⁸³. En general, tots aquests actors es complementen, perquè normalment tota associació o entitat se situa davant un eix no cobert, o cobert poc per l'independentisme fins llavors existent. Punt i part mereix l'entitat més potent en aquest àmbit, Òmnium Cultural, amb prop de 20.000 socis que, si bé no forma part de l'independentisme rupturista per la seva vocació transversal, la renovació que ha tingut en els darrers set anys també s'ha d'entendre en el marc d'aquesta sobiranització del catalanisme que argumentàvem a la introducció.

La xarxa cultural i lúdica

Tot moviment sociopolític necessita d'espais lúdics i festius, siguin aquests físics i virtuals, que permetin socialitzar les persones que en formen part. I, evidentment, l'independentisme com a espai d'actuació personal i col·lectiva necessita crear sinergies en el marc d'una determinada xarxa que, com hem assenyalat, en tot nacionalisme és de matriu cultural. I és aquí on rau la importància de les mostres de cultura popular, els castellers, els bastoners, les calçotades i els aplecs, que conjuntament amb dates o diades assenyalades com els 11 de setembre, les diades nacionals de Sant Jordi, o específicament independentistes com les del Pi de les Tres Branques o l'Aplec del Puig a València, i de festivals anuals com Rebrot o l'Acampada Jove conformen uns espais que exerceixen d'autèntics *espais de socialització* de l'independentisme. Roger Buch (2007:33) referint-se a aquests espais lúdics i culturals assenyalava que "*tot i no formar part de la política estricta, estarien directament implicades en la cultura identitària del catalanisme radical*".

L'alta densitat d'aquest espais de consum cultural i lúdic i de socialització són cabdals per reforçar el sentiment de pertinença de l'independentisme a partir d'uns determinats plantejaments teòrics discursius (Vilaregut, 2004). Punt i a part mereix la música, especialment el rock en català, que amb grups amb lletra compromesa i clarament vinculada amb els postulats ideològics de l'independentisme, han estat un autèntic motor del moviment. Els Pets, Obrint Pas, Inadaptats, la Gossa Sorda, Brams, Dijous Pella, La Carrau, etc, i cantautors com Feliu Ventura i Cesc Freixa han estat els dinamitzadors principals, entre molts altres, de l'independentisme català⁸⁴; una densa xarxa cultural de referència catalanocèntrica que, de mica en mica, i especialment aquests darrers anys, s'ha anat obrint a altres àmbits com el cinema, la literatura, els

⁸³ Per una descripció més acurada d'aquest espai cal veure Roger Buch (2007): *L'esquerra Independentista*, avui. Editat per Editorial Columna., Barcelona

⁸⁴ Carles Viñas (2004) en el llibre *Rock per la independència* i Carla Gonzalez (2009) en l'assaig titulat *Llengua musicada* caracteritzen a la perfecció aquest sector, assenyalant la importància d'aquest sector cultural-musical en el triangle entre música-política-militància. També, el num 106 de la revista *enderrock* i el reportatge *Rock per la Independència* (suplement AVUI 20-10-2004).

programes i els reportatges de televisió, etc.⁸⁵ Tot plegat ens porta a incorporar aquestes expressions ludicoculturals i socials com una xarxa col·lectiva fonamental en la subcultura política independentista que, de fet, ha mantingut el moviment independentment en moments de baix reconeixement social i polític. La potencialitat de totes aquestes expressions d'acció col·lectiva, siguin aquestes socials o culturals, que actuen a partir de les definicions proposades sobre què és independentisme, o bé que assumeixen una bona part de l'imaginari sobre el qual se sustenta (llengua, territori, etc.) són cabdals per entendre d'una forma integral l'abast i la fondària d'aquest moviment.

Mitjans de comunicació

En l'àmbit de la ciència política, i especialment en la literatura referent als processos d'homogeneïtzació i secessió nacionals, els mitjans de comunicació són considerats actors polítics de primer ordre⁸⁶. Aquesta és una categorització que pren més rellevància en la societat de la informació actual, on l'arena sociopolítica —aquest espai imaginari on interaccionen valors, idees i es configuren agendes— es desenvolupa més que mai en l'espai mediàtic. I malgrat que la televisió és avui dia el mitjà on es produeix el major grau d'interacció entre el ciutadà i el representant polític institucional, la premsa escrita, i actualment les xarxes telemàtiques —portals, blocs, correus electrònics— són l'altaveu on es produeixen i reproduïxen els continguts que donaran forma als diferents imaginaris. Els mitjans de comunicació són el suport on militants, intel·lectuals i elits poden desenvolupar idees, reflexions, argumentaris i on es donen a conèixer les campanyes, actes, manifestacions, etc., de la resta d'actors del moviment. En el cas de la xarxa sociopolítica de l'independentisme català, podríem dir que ha generat escassos mitjans propis fins a l'era digital. Excepcions destacades serien la revista *Canigó* o *El Llamp*, així com el setmanari *El Temps*, editat significativament a València, que arriba a tot l'àmbit cultural i lingüístic català —els països catalans. En els darrers anys, però, aquest moviment ha agafat molta força en l'activisme digital i en l'ús intensiu de les TIC —blocs, webs, fòrums, llistes de distribució, etc.— han estat un amplificador constant per donar-se a conèixer, ateses les poques facilitats per accedir a la premsa digital⁸⁷. Són mitjans virtuals com *Racó català.cat*, *llibertat.cat*, *pobleviu.cat*, el grup *Nació Digital*, del setmanari *la Directa*, de la blocosfera (especialment la xarxa de blocs sobiranistes), de nombroses publicacions de baixa, mitja o alta tirades, siguin en format revista, pamflet, diari, distribuïts en l'àmbit nacional, provincial, comarcal, local o de barri, etc. De tots aquests mitjans

⁸⁵ La pel·lícula *el coronel Macià* de Joaquim Forn, el programa de Tv3 *Afers Exteriors* de Miquel Calçada, documentals com *Terra Lliure*. Punt final del periodista David Bassa, o novel·les com *Tots els camins porten a Roma* de Ramón Usall, són un exemple de productes culturals relacionats amb l'imaginari independentista.

⁸⁶ En les jornades sobre *Media & Nationalism*, celebrades el juny de 2009 a La universitat de Vic van fer palès aquest vinculació entre mitjans i moviment.

⁸⁷ Per saber més, cal veure Josep Sort (2010): *El moment zen, la independència des de la xarxa*. Autoedició.

d'informació que informen en una visió clarament catalanocèntrica, s'ha de destacar, per la seva rellevància i impacte, el portal Vilaweb, dels periodistes Vivenç Partal i Assumpta Maresme. Amb quinze anys d'existència, Vilaweb no només ha estat la referència en el camp de la comunicació digital sinó que encara és —i, de fet, ho ha estat des del seu naixement— en el camp del sobiranisme—independentisme.⁸⁸ Amb una línia informativa que cobreix totes les formes de participació/incidència política, Vilaweb es va posicionar, informativament parlant i des d'un bon principi —i d'aquí el seu èxit— en un plantejament que tenia el Països Catalans com a subjecte territorial i polític i els drets col·lectius com a base ideològica fundacional. Així es va convertir en la publicació virtual de referència dels i les independentistes catalans. Segons dades de l'OJD, al llarg dels darrers anys les visites mensuals que obté aquest portal basculen entre el milió i el milió i mig de visites mensuals. Si fem cas de les entrades úniques (és el paràmetre més fiable que hi ha per mesurar malgrat sigui a la baixa) observem que només el gener de 2010 Vilaweb va registrar 329.012 entrades úniques. És un mitjà de comunicació que, com tots els actors que anem caracteritzant en aquesta tipologia, és producte i productor d'independentisme (moviment) i al mateix temps d'independència (reivindicació).

3.2.2 Evolució del moviment polític independentista (1968/2010)

Un repàs a l'evolució del moviment independentista català dels darrers 40 anys porta a la conclusió següent: estem parlant d'un moviment emergent, d'un moviment que actualment viu el seu moment més àlgid pel que fa al coneixement i el reconeixement de la seva existència i possibilitat d'aplicació. Un seguit d'indicadors, electorals, d'opinió i capacitat d'entrar en l'agenda pública així ho demostren.

Pel que fa a l'evolució electoral de la referència electoral principal d'aquest espai, ERC, l'evolució els darrers anys ha estat sempre a l'alça, trajectòria que s'ha trencat en les darreres eleccions de novembre de 2010. Aquesta evolució a l'alça arrenca precisament amb les eleccions municipals de maig de 2003 on ERC obté 414.000 vots (el 12,77 %), que li reporten 1.383 regidors i 116 alcaldies. A les eleccions al Parlament de Catalunya, de novembre del mateix any, ERC rep 545.000 vots (23 escons, el 16,44 %) i esdevé la força decisiva per articular un nou govern d'esquerres catalanista. Les següents eleccions a les quals ERC es presenta són les estatals del 14 de març de 2004 on aconseguix 640.000 vots (el 15,89 %), vuit diputats i tres senadors electes, fet que suposa que ERC sigui la quarta força del Congrés i obtingui un grup parlamentari propi i que esdevingui el tercer grup del Senat a través de l'Entesa Catalana de Progrés. Amb les eleccions europees del 13 de juny de 2004, ERC tanca el cicle electoral a l'alça tot doblant els resultats respecte dels anteriors comicis, de manera que passa del 6,06 %

⁸⁸ Per bé que on l'independentisme ha publicat els manifestos i proclames més importants ha estat en el diari referència del nacionalisme-catalanisme, l'AVUI. Això no fa més que confirmar la porositat de les fronteres difuses del catalanisme/sobiranisme/independentisme.

dels vots de 1999 al 12,8 %. ERC es converteix en la cinquena força a les Illes Balears (amb el 2,92 % dels vots) i al País Valencià (amb el 0,91 % dels vots). La següent cita electoral torna a ser les eleccions autonòmiques del Parlament de Catalunya de 2006, on ERC suma 21 escons i 416.355 vots. Malgrat que perd tan sols dos escons, ERC perd 127.969 vots respecte a les anteriors eleccions al Parlament de Catalunya o el que és el mateix, un 23,5 % dels seus votants del 2003⁸⁹. Pel que fa a les enquestes i els sondejos d'opinió que s'han donat a conèixer en relació amb la voluntat d'independència dels catalans, en els darrers anys aquestes han estat prolífiques. Se n'han fet de públiques, com les que encarregades per l'ICPS, el Centre d'Estudis d'Opinió, el CIS, l'UOC; i privades, com les encarregades per diaris com *El Punt*, *La Vanguardia*, *El Periódico* i *l'Avui*, o fins i tot el Centre d'Estudis Sobiranistes. I malgrat la diversitat en l'enfocament, en les respostes, en els biaixos corresponents (digitals, de conjuntura, de formulació de preguntes, directes o indirectes, i de cuina de les dades) i en el sentit i funció de l'enquesta (sovint, les enquestes, més que mostrar l'opinió, la creen) totes aquestes referències en cap cas no han indicat un retrocés en l'adhesió al concepte independència, ans al contrari⁹⁰. El darrer dels indicadors que ens mostrarien aquest augment de l'independentisme a Catalunya ve de la mà del debat públic, fonamental atès el context de la societat de la informació en la qual estem immersos. Una mirada diària i no necessàriament atenta de l'evolució de la societat catalana, reflectida en els mitjans de comunicació sigui en el suport que sigui (paper, diari, ràdio, Internet) mostra com la qüestió de la independència ha entrat, de forma continuada, en l'esfera pública, a favor i en contra, però amb creació d'opinió al fi i al cap. En aquest sentit, cal diferenciar opinió pública d'opinió publicada. En l'àmbit de l'opinió pública, ens referim al debat generat als espais de socialització quotidians com ara bars, mercats, la feina, els familiars i els amics. Aquesta forma de debat, que molts autors signifiquen com el realment important, mesurable a través de l'observació personal subjectiva, és també un element que cal tenir en compte, per bé que és difícil d'operativitzar i que implica uns mitjans que s'escapen a l'abast d'aquesta investigació. Pel que fa a l'àmbit de l'opinió publicada, ens referim a articles d'opinió, editorials i notícies que tenen a veure amb la possibilitat d'independència generades als mitjans de comunicació. En aquest sentit, l'anàlisi dels diaris —en el seu format digital— de *La Vanguardia*, *El Periódico* i *l'Avui* ens revelen tres grans aspectes:

- L'augment exponencial **de les notícies** relacionades amb la independència (període 2005–2010).
- L'augment significatiu **dels articles** relacionats amb la independència (especialment significat a partir del bienni 2008–2010).
- I l'augment moderat però comparativament important respecte de fa 10 anys **de les editorials** relacionades amb la independència.

⁸⁹ www.esquerra.cat

⁹⁰ En l'apartat bibliogràfic es pot veure les principals fonts d'aquestes enquestes. Un treball no actualitzat es pot trobar a Vilaregut (2007): *Independentisme català. Recerca d'indicadors i altres qüestions*. Web de l'ICPS.

Per què s'ha donat aquesta emergència? Un dels que més i millor ha estudiat l'independentisme català, especialment pel que fa al seus inicis i fins la transició, és Fermí Rubiralta (2004). En el llibre *Una història de l'independentisme polític català* repassa els orígens i l'evolució d'aquest espai sociopolític, un treball fonamentat en la seva tesi doctoral on analitzava els nous nacionalismes radicals a l'Estat espanyol —gallec, català i basc— en els períodes que van del 1959 al 1973. Pel que fa al cas català, Rubiralta (1996) assenyala que la formació d'aquest nou nacionalisme tenia a veure amb el context de l'època en què es va desenvolupar el moviment: la resistència al franquisme després de la desfeta del 36, el trencament a finals del 60 del que fins llavors s'anomenava separatisme, i posterior hiperideologisme influït per les ideologies del Maig del 68. En els treballs mencionats Rubiralta assenyala una qüestió que crec rellevant: la principal característica de independentisme català, i causa de la seva persistència fins a avui dia, és que *“al llarg del segle XX aquest s'ha anat adaptant als esquemes ideològics que internacionalment predominaven”* (Rubiralta, 1996). Aquest plantejament d'adaptabilitat pot explicar el perquè de la força d'aquest moviment als inicis del segle XXI, a partir de la hipòtesi que la força i creixement de l'independentisme actual té a veure amb la seva capacitat d'acoblar-se a contextos moderns, tant pel que fa a la tipologia de nacionalisme en la qual s'inscriu —al nivell formal de tipus cívic— la diversitat en les formes d'acció col·lectiva, l'articulació en forma de xarxa, i per molt que sembli el contrari, la manca d'una direcció orgànica unificada. L'evolució i emergència actuals de l'independentisme català, per bé que té uns antecedents ancorats en una determinada tradició del separatisme català en el segle XX, encaixa en la perspectiva teòrica de la reemergència de Guibernau i Keating (1999, 1996) l'adaptabilitat de Rubiralta i del retorn al paradigma clàssic de *cada estat vol una nació i cada nació vol un estat*, apuntada per Serrano (2009). I caldria afegir-hi: per la seva relació competencial però fluida amb el conjunt del catalanisme/nacionalisme.

Amb el benentès que parlem d'un espai, una xarxa, un conglomerat d'actors col·lectius i individuals que practiquen diferents formes de participació política, institucional i social per tal d'avançar en l'objectiu que comparteixen, tot seguit descriurem breument les etapes d'aquest moviment, així com les coordenades principals del mapa ideològic i estratègic.

1968–1980. El naixement de l'independentisme modern

El motiu del perquè de la data del 1968 com a inici del que anomeno *independentisme rupturista* és degut a la influència que va tenir el PSAN en la reformulació teòrica del

moviment a finals dels anys 60.⁹¹ Les característiques principals d'aquesta reformulació van ser:

- A un nivell terminològic, es va passar del separatisme propugnat pel Front Nacional de Catalunya a la utilització del terme independentisme (pel moviment) i independència (per la reivindicació).
- En l'àmbit ideològic, adoptant bona part dels postulats teòrics del Maig de 68 en general, i el marxisme com l'eina concreta d'anàlisi de la realitat que es volia canviar.
- En relació amb l'àmbit territorial d'actuació, es va apostar decididament pels Països Catalans com a marc irrenunciable d'acció política.

L'etapa que comprèn el naixement del PSAN és una etapa caracteritzada per la fi del franquisme, la transició i la recuperació d'unes controlades llibertats democràtiques. L'hiperideologisme i la radicalitat del PSAN i la seva escissió, el PSAN-Provisional, la marginalitat, sigui induïda o conscient a què va ser sotmès el llavors incipient independentisme (eren molt pocs) per al conjunt de l'antifranquisme, les escissions, la poca penetració en el món obrer, i la important repressió rebuda eren les característiques principals de l'independentisme de llavors, que, malgrat que quedà marginat del procés polític preautonòmic i postautonòmic, va posar les bases ideològiques i conceptuals del moviment independentista de la dècada dels 80 i 90, exercint un notable protagonisme en la dècada dels 80 en la conformació de l'anomenat Moviment d'Alliberament Nacional Català (MCAN).⁹²

1980–92: L'independentisme d'agitació

El final de la transició va comportar el que s'anomena *reforma pactada*, és a dir, la recuperació de les llibertats democràtiques de forma gradual i pacífica a canvi de no demanar comptes als que van dirigir el règim franquista i participar en el nou règim democràtic. De totes les reivindicacions fetes per l'Assemblea de Catalunya, la més perjudicada fou la reivindicació nacional, i el gran perdedor, el moviment independentista que el propugnava. Davant d'aquest fet, una part d'aquest independentisme optarà per formar part del nou entramat polític/institucional, sigui d'una forma crítica com NE i BEAN —sense obtenir representació parlamentària— sigui de forma més integrada al sistema com l'ERC dels anys vuitanta.

⁹¹ Per bé que s'ha de tenir en compte que el PSAN és producte del front Nacional de Catalunya (FNC) el qual ja començava a utilitzar el concepte Independentista a finals de la dècada dels 60.

⁹² Per més informació sobre aquesta etapa, vegeu els autors Buch, Rubiralta, Renyer i Vilaregut en la bibliografia.

En aquest context de construcció d'unes estructures sociopolítiques sota el règim de l'autonomia, i liderades pel nacionalisme de CiU, és quan l'altra part de l'independentisme antifranquista opta per la via de la confrontació política amb l'Estat, una lluita en principi social però també amb dosis importants de violència política en forma de propaganda armada. Es va bastir, doncs, un moviment d'alliberament nacional de tall clàssic per exercir de contrapoder a la nova estructura institucional i alhora intentar dinamitzar un moviment que semblava massa tocat com per ser un protagonista rellevant (Vilaregut, 2004). Les accions de violència política desenvolupades per Terra Lliure, la creació del Moviment de Defensa de la Terra i, posteriorment, de Catalunya Lliure, són la punta de llança d'un moviment que sota el gran mirall de l'esquerra abertzale basca aconsegueix un creixement i una implantació territorial, prou rellevant durant l'etapa 83–87, si tenim en compte que anys enrere d'independentisme havia estat bandejat de l'escena política. Es tracta d'una presència al carrer de caràcter fonamentalment agitador, amb manifestacions, accions de protesta i actes públics de tot tipus que comparteix —i competeix— amb l'inici del que s'anomenava independentisme cívic, protagonitzat per la Crida a la Solidaritat.⁹³

Aquest moviment, centrat en la reivindicació de la llengua i la cultura catalanes, atès el seu caràcter innovador pel que fa les accions pacífiques i convencionals que va desenvolupar, va gaudir d'una certa complaença d'una part del catalanisme, que li va donar força suport i popularitat. Això va passar fins que els partits nacionals, especialment CiU, li van donar l'esquena, fet que va coincidir amb un esgotament de la seva praxi i funció. Va decidir autodissoldre's a finals de la dècada dels 80. Al mateix temps, la crisi del autoproclamat MCAN, amb escissions, crisi i declivi organitzatiu, és aprofitada pel govern de l'Estat, el qual, aprofitant la conjuntura de les Olimpíades de 1992, desarticula el moviment amb la denominada "Operació Garzón" (60 detinguts i desmantellament orgànic de Terra Lliure). Malgrat la desfeta real i moral, el relleu generacional, la socialització política de molts activistes, el manteniment del concepte independència —vinculant-lo a posicions ideològiques de l'esquerra més ortodoxa— i la creació del que s'ha anomenat independentisme sociològic, posaren les bases per a una fase posterior de creixement sostingut.

1992–2003. El triomf de la via institucional

En paral·lel a l'inici del declivi de l'anomenat Moviment d'Alliberament Nacional (MCAN), de la desaparició de Nacionalistes d'Esquerra i de l'inici del declivi de la Crida a la Solidaritat, Josep-Lluís Carod-Rovira, en un article titulat *Una necessitat vital. Refundar ERC?* fa la proposta de revitalitzar ERC a tots els sectors i persones

⁹³ Per saber més d'aquest moviment de fonts directes, cal veure: Monné, Enric i Lluïsa Selga (1991): *Història de la Crida a la Solidaritat*. Barcelona, Ed. La Magrana; Jordi Rodri (2003): *L'enemic invisible: Crida a la solidaritat, activisme de carrer (1985-1990)*. Barcelona, Pòrtic.

independentistes.⁹⁴ És l'inici de la *Crida Nacional*, que fins a 1996 suposarà una entrada, en tres etapes, de molts quadres polítics provinents del MCAN, la Crida a la Solidaritat i Nacionalistes d'Esquerra.⁹⁵ L'any 1989, en una accidentada assemblea, Àngel Colom, amb la promesa d'una direcció col·legiada amb Carod-Rovira i Joan Puigcercós, descavalcava de la direcció Joan Hortalà, que havia dirigit el partit fins al moment. A partir de llavors, Colom inicià una gestió personalista centrant-se exclusivament en la idea i el concepte independència, supeditant aquest objectiu a un plantejament ideològic d'esquerres; un plantejament que donarà els seus fruits amb els 12 diputats assolits a les eleccions de 1992 però que finalment suposarà, progressivament, la pèrdua de la majoria i el control del partit. Al congrés de Lleida de 1995, un pacte entre els lideratges interns de Puigcercós i Carod-Rovira, porta Colom a protagonitzar una sonora escissió amb la creació del Partit per la Independència (PI). El PI no sobreviurà a les següents eleccions, en les quals perdrà la seva representació institucional —heretada d'ERC— i, finalment, es dissoldrà. S'iniciava, doncs, una etapa de construcció d'un partit de vocació institucional i social i que, sota la marca Esquerra Nacional, no amagava la seva condició socialdemòcrata i al mateix temps emfatitzava la seva condició independentista. Aquest clar posicionament en el doble eix Esquerra/nacional la possibilitat de tenir un capital polític humà —provinent dels diferents sectors de l'independentisme dels setanta i vuitanta— i el desgast del nacionalisme de CiU, visualitzat en la figura de Jordi Pujol, permetrà la formació del primer tripartit l'any 2003 gràcies als 23 diputats aconseguits per ERC, i una important entrada de nous militants al partit.⁹⁶

Una aposta majoritària per l'opció parlamentària i institucional de bona part de l'independentisme català que no va ser seguida per tot el moviment, per bé que en va obtenir el suport electoral. Al llarg dels 90, una bona part del que va formar part del MCAN va continuar amb la seva particular travessa pel desert, i finalment es va articular amb les Candidatures d'Unitat Popular que, de mica en mica, es va anar consolidant en l'àmbit municipal. Una altra part del moviment que no es va incorporar al projecte d'ERC va preferir vincular-se a altres organitzacions, moviments i entitats de tot tipus que, en paral·lel al seu àmbit temàtic (ONG, culturals, lúdiques, musicals) treballaran amb l'objectiu, explícit o implícit, de socialitzar i augmentar la reivindicació independentista en la seva tasca diària.

Quarta etapa (2003–2010): l'eclosió de l'independentisme

Amb el títol de l'eclosió de l'independentisme ens referim a una efervescència de les expressions independentistes, siguin de tipus social, institucional i parlamentària, culturals, lúdiques i de presència als mitjans de comunicació (que inclou els propis o

⁹⁵ Al diari AVUI en data de 1-11-1986.

⁹⁶ Segons fonts del partit (web d'ERC) el partit va passar de 4000 a 10000 militants en un any.

afins) i que ha desembocat en l'emergència d'aquest moviment descrit al principi d'aquest apartat. Aquesta eclosió parteix dels 23 diputats aconseguits per ERC a les eleccions autonòmiques de 2003, dels 8 diputats a les eleccions generals de 2004, i d'episodis com el desgast de 8 anys de PP, i del linxament mediàtic espanyol envers la figura de Carod Rovira per la mediació amb ETA feta a Perpinyà, entre altres episodis d'anticatalanisme. A partir de l'acció política en el govern d'entesa —anomenant popularment tripartit— es comença a produir el que anomenarem més endavant com a paradoxa d'ERC. El creixement electoral i de militància producte de les expectatives creades, durant la primera i accidentada legislatura (2003–2006) i especialment amb la segona (2006–2010), es produeix, d'una banda, un creixement de les adhesions al concepte independència mostrada en les enquestes d'opinió i per les creixents i múltiples formes d'expressions organitzades que hem vist créixer en els darrers anys, totes elles amb voluntat d'influir en l'estratègia independentista; un creixement de noves iniciatives polítiques i socials que podem copsar en l'eix ideològic de centreesquerra (Plataforma pel Dret de Decidir, Sobirania i Progrés, Consultes Sobiranistes); en l'eix de centredreta (Reagrupament, Cercle d'Estudis Sobiranistes, Solidaritat Catalana, Centre Català de Negocis, Grup Hayek, 10 mil.cat, branca sobiranista de CDC, col·lectiu el Matí a UDC); en la renovació i/o consolidació d'influents entitats professionals que es declaren, implícitament o explícitament favorables a l'autodeterminació catalana (Sobirania i Justícia, Grup de Periodistes Ramón Barnils, Associació Catalana Professionals), en l'esclat de la blocosfera independentista (amb Vilaweb com a buc insígnia) i amb una relativa revifalla i regeneració ideològica de l'independentisme més rupturista i alternatiu (CUP, casals independentistes, CAL) i en l'aparició i conversió a l'independentisme de múltiples personalitats públiques —escriptors, músics, expolítics, artistes, esportistes, comunicadors, etc.— que així ho han manifestat. Totes aquestes mostres d'acció col·lectiva pel sol fet de fer-se presents mediàticament i entenent que totes elles són producte i productors d'independentisme, són els que han ajudat que la reivindicació independentista hagi estat més present que mai a la societat catalana durant el cicle 2005–2010.

Mapa ideològic i estratègic del moviment

Per acabar de tenir un retrat complet i divers del moviment on s'inscriu la Plataforma pel Dret de Decidir, tot seguit presentem les diferents estratègies, les direccions i l'objectiu d'aquest moviment, que es completarà amb una mostra de les formes d'intervenció política de diferents actors del moviment independentista català.

Un objectiu, però quin objectiu?

Segons Turner i Killian (1987), la o les reivindicacions del moviment (el focus) en determinen l'orientació, l'estratègia i fins i tot la tipologia d'acció col·lectiva. Una

mirada general a la història de l'independentisme ens dóna a entendre que la consecució d'un estat propi n'és l'element fonamental, la raó principal de ser d'aquest moviment, el seu *focus*. I, de fet, aquest element estatista ha estat l'*issue* pel qual se'l coneix i reconeix. I si preguntéssim a la militància activa, que al llarg de la història ha militat en alguna organització social i política de l'independentisme, la voluntat d'assolir un estat propi, definit en abstracte, sense concretar-ne el significat, de ben segur que seria la resposta més comuna, més acceptada i més massiva. Això no treu però, que l'assoliment d'un estat, tal com l'entendem avui dia, no sigui la reivindicació política principal d'algunes de les organitzacions polítiques més significades que han transitat per l'independentisme.

Ho podem veure en l'àmbit discursiu, si analitzem, per exemple, els textos del MCAN dels anys 80, on s'apostava per un internacionalisme de tall socialista, o en els textos programàtics de Nacionalistes d'Esquerra, més proclius a defensar el dret de tenir un estat més que no pas una exposició clara i concisa de la reivindicació estatista. I si repassem el cartellisme, la iconografia i els eslògans que ha produït l'independentisme al llarg dels darrers 40 anys, ens adonarem que les referències a la voluntat de llibertat política en abstracte superen els que reclamen un estat propi *strictu sensu*. La mateixa ERC, durant la dècada dels noranta, a l'escalf de la construcció de la Unió Europea, quan aquest organisme pregonava la idea de l'Europa de les Nacions, els textos programàtics d'ERC defensaven "*una independència en el marc de la UE*", que no és altra cosa que propugnar una mena de federalisme europeu. Aquesta manca de concreció de la forma d'organització política que s'hauria de dotar una Catalunya no subjecta a l'Estat espanyol va ser objecte de debat en tres grups de discussió que amb la col·laboració del CIEMEN es va organitzar a la seu de la mateixa entitat el juny de 2007⁹⁷. Es va convocar tot un seguit de persones, totes elles representants de les diferents sensibilitats de l'independentisme per preguntar-los quin era l'objectiu últim de l'independentisme: les respostes van ser múltiples i tan sols una petita part van destacar la consecució d'un estat propi. De fet, més que la reivindicació d'un estat propi, el denominador comú de l'independentisme seria la voluntat d'escollir la seva forma d'organització política, sigui amb una forma estatal clàssica, sigui amb alguna forma d'organització en el marc europeu, o sigui amb alguna fórmula imaginativa (xarxa de municipis paraestats, etc.). És cert, però, que aquesta situació d'indefinió sobre el model organitzatiu d'una Catalunya amb capacitat decisòria podria ser proporcional a la situació de marginalitat social de l'independentisme que, segons hem comentat a l'inici d'aquest apartat, ha canviat molt, i a l'alça, en els darrers anys. És més, producte d'aquesta desmarginalització independentista, de la pèrdua de credibilitat de les opcions d'articulació política amb l'Estat espanyol —amb el paradigmàtic cas del federalisme— i de la presa de consciència que l'Europa que s'està construint no és la de les nacions sinó la dels estats, la reivindicació d'un estat propi

⁹⁷ Les conclusions d'aquest debat es van incloure a Vilaregut (2007): Independentisme català. Recerca d'indicadors i altres qüestions, fruit de la beca d'iniciació a la recerca concedida per l'ICPS. L'informe es pot veure a la web www.icps.cat

torna a formar part de l'agenda, en un lloc relativament central, de totes les expressions organitzades de l'independentisme català.

Dues direccions

A partir de la idea del conglomerat d'actors col·lectius i individuals que comparteixen un objectiu simbòlic d'aconseguir un estat propi, però que forma part d'un subconjunt del nacionalisme català, l'independentisme català es caracteritza per ser un moviment dual a partir d'unes fases i precondicions que en faciliten la mobilització. En aquest sentit, l'independentisme català actua en dues grans direccions, les quals, si bé estan relacionades íntimament, incorporen dues línies d'intervenció clarament formalitzades:

La reivindicació d'un estat (state building), que comporta:

- La demanda d'assolir un estatus jurídic, bé d'estat o bé d'alguna estructura política institucional dependent o en coalició amb una altra supraestructura (per exemple, l'europea).
- L'extensió d'aquesta reivindicació d'estructura jurídica a altres territoris que anteriorment es considera que han format part de l'àmbit institucional, lingüístic o cultural català que denominen Països Catalans (les Illes Balears, el País Valencià, la Catalunya Nord, la Franja de Ponent).

La construcció d'una nació (nation building), que comporta:

- La (re)construcció de la pròpia història (principis fundacionals i evolució segons les orientacions ideològiques) que es combina amb una desafecció envers les institucions espanyoles (amb un component alt de rebuig explícit) i defensa de les pròpies (amb matisos).
- La concepció, la recuperació i la construcció d'un determinat imaginari col·lectiu, social, simbòlic i cultural compost per un conjunt d'atributs en constant evolució. Això es concreta amb una defensa intensiva de la llengua i la cultura pròpies, i l'ús i la pràctica de simbologia i ritualitat específica (estelada, commemoració dates assenyalades, recuperació cultura popular, mites, etc.).

Aquesta doble direccionalitat de l'independentisme català entronca amb la proposta de les fases que comporta tota mobilització nacionalista (Ramón Maíz, 1997) i també amb l'etnosimbolisme d'Smith, segons la qual es deixa sense efecte la clàssica definició entre nacionalisme ètnic i nacionalisme cívic; de fet, investigacions recents ja demostren que tot moviment nacionalista, d'una tendència o altra, està compost per

ambdós atributs, analitzables separadament però que operen sempre en conjunt (Latin i Brubaker, 1996).

Ambdues direccions, però, se sustenten en un discurs, entès com l'argumentari de motius per reivindicar i/o justificar una acció política. Examinarem dos eixos discursius com són l'eix de la protesta i l'eix de la proposta; el fet que progressivament s'ha anat passant de la protesta a la proposta és un indicador rellevant de la dualitat de l'independentisme. I aquest element discursiu ha estat fonamental per a l'evolució del moviment independentista català, sigui per situar-lo en una posició central en la realitat sociocatalana, sigui per allunyar-lo d'aquesta centralitat. Veurem, doncs, com aquest moviment ha combinat i ha adaptat diferents discursos que tenen a veure amb la dualitat direccional del moviment independentista:

Una d'elles, dirigida a la construcció d'estat, per tant, pressionant les elits nacionals i estatals amb un discurs de caràcter maximalista i assistèmic (independència) centrat més en la protesta que en la proposta. En aquest àmbit i direcció de la protesta, l'independentisme català ha mantingut un eix discursiu permanent centrat en la relació que entenen opressiva d'Espanya envers Catalunya. És l'antiespanyolisme que traspua força discursos del moviment, que no ha estat atenuat pels processos de descentralització i polítiques de reconeixement de l'estat, per bé que en l'àmbit del ritual ha disminuït els darrers anys.⁹⁸ Aquest discurs de greuge atàvic és àmpliament compartit per tots els sectors d'aquest moviment, un discurs que ha travessat tota la història moderna de l'independentisme rupturista i fins a l'actualitat, per bé que amb diferents graus d'intensitat. Ho podem veure en els manifestos fundacionals del partit matriu, el PSAN, de les declaracions ideològiques de l'MDT, de la Crida a la Solidaritat, d'ERC, de la CAL, de la PDD, de les editorials de Vilaweb, Racó Català, i de nombrosos articles d'opinió de la *intelligentzia* independentista. Ara bé, des de l'anomenada esquerra Independentista, el discurs de la protesta ha compartit destinatari: no només l'estat, sinó les elits del catalanisme d'esquerra i dreta social, polític i empresarial, han estat objectes d'una forta crítica per la qual entenen com a passivitat i manca de compromís en la ruptura. I, darrerament, fins i tot ERC també ha estat objecte d'aquesta crítica per la seva aposta institucional.

La segona d'elles, dirigida a la construcció nacional i, per tant, promovent i activant actes, campanyes i iniciatives vinculades a difondre i reinterpretar la cultura i la identitat que s'entenen pròpies de l'imaginari popular català. Un discurs i una praxi més centrats en la proposta que no pas en la protesta. En aquest àmbit situem el conjunt d'arguments que les diferents parts i sectors de l'independentisme català ha fet servir per convèncer la població catalana, sigui la més afí, vinculada al sobiranisme, com la susceptible de ser convençuda, vinculada al catalanisme/nacionalisme. En aquest sentit, l'argumentari utilitzat ha combinat l'apel·lació a la recuperació de drets

⁹⁸ De fet, no era difícil sentir càntics com "voti, voti, voti, espanyol el que no voti" en les manifestacions independentistes en la dècada dels 80 i fins noranta.

històrics (nació històrica amb drets susceptibles de ser recuperats), a l'apel·lació ètnica (*iulius sanguinius* català), a l'apel·lació democràtica (dret a l'autodeterminació i a decidir), i a l'apel·lació lliberal/pragmàtica de tipus economicista (sense Espanya viuríem millor). Si bé els arguments històrics i ètnics formen part de l'imaginari de l'independentisme català, en els darrers anys el *mainstream* del discurs s'ha situat en l'argumentari cívic com a eix troncal, per bé que amb elements pragmàtics i democràtics. Amb tot, però, mentre els arguments de tipus pragmàtic són més aviat col·laterals, i més aviat provinents de nous sectors de l'independentisme liberal (i afinant més, de persones concretes que s'han significat) els arguments que situen el discurs en clau de democràcia radical han estat vinculats al que anomenem moviment independentista rupturista.

Ambdues direccions, amb les consegüents implicacions estratègiques que tot seguit assenyalarem, han evolucionat amb la intenció d'adaptar-se a paràmetres moderns, i amb l'objectiu de situar-les en una posició més central en la política catalana. En aquest sentit, continuem amb la hipòtesi sobre la qual caracteritzem el moviment independentista: diferents discursos i estratègies, a voltes distants entre si, de diferents parts del moviment en diferents moments i conjuntures polítiques però que sempre han mantingut relacions de competència i complementarietat.

Tres estratègies

Si convenim que hi ha l'objectiu d'assolir un estat —amb diverses cares, intensitats i reformulacions, si es vol— comú a tot l'independentisme, les estratègies per arribar a aquest objectiu són tan difuses, plurals i en certa manera transversals com ho és el moviment. Cal diferenciar quelcom tan difícil com són les estratègies de les tàctiques; sovint es confonen i es fan difícils de deslligar. I en aquest sentit cal ser reiteratiu: no és el mateix l'Ateneu Independentista de la Torna, més emparentada amb les característiques del moviment per una altra globalització, que el casal Tio Canya de Ciutat Vella, més lligat als paràmetres ideològics, tàctics i estratègics que defensa ERC. I no és el mateix la CAL, clarament situada en l'eix ideològic de l'esquerra independentista, que Òmnium Cultural, de perfil més sobiranista i transversal. I evidentment, i per motius que ja hem assenyalat, no és el mateix ERC que la CUP. Tots aquests actors són independentistes, és a dir, comparteixen un mateix objectiu, però no comparteixen una mateixa estratègia. De fet, la qüestió és que competeixen aferrissadament per "*l'estratègia*" però, com vaig repetint, es complementen perquè es dirigeixen a públics diferents —i, per tant, els mobilitzen.

En tot cas, i pel que fa a les estratègies, cal distingir-ne tres de ben significatives, sovint creuades però que mantenen una relativa autonomia.

1. **D'una banda, l'estratègia de tradició "gramsciana"**. Aquesta estratègia parteix de la diagnosi que fins que no s'aconsegueixi una majoria social favorable a la independència aquesta no serà possible. Es parteix d'una diagnosi realista sobre la societat catalana en relació amb l'adscripció catalana/espanyola. Aquesta és una perspectiva destinada a cercar l'hegemonia social i política a través d'un procés a mig termini i gradual, sobiranitzant espais refractaris o poc proclius a l'objectiu estatista. Es tracta de convèncer més que de vèncer, evitant tota possibilitat de polarització de la societat catalana a l'estil del País Basc, o per evitar un desplaçament en clau lerrouxista de la societat catalana. Per dur a terme aquesta estratègia caldria normalitzar la qüestió nacional al màxim de capes socials, i aconseguir el màxim de competències transferides sense plantejar un conflicte obert amb l'Estat espanyol. De discurs clarament cívic, aquest *independentisme tranquil*, de pluja fina i clara vocació institucional i governamental estaria representat per la direcció de l'ERC dels darrers 15 anys.⁹⁹

2. **De l'altra, l'estratègia de tradició "leninista"**. Aquesta estratègia, centrada en l'assoliment *de posicions* com a mètode per avançar nacionalment, des d'una articulació que potencia l'avantguarda. Es parteix de la base que la majoria social s'aconsegueix arrossegant, per via dels fets consumats, una població que en un principi podria ser-ne reticent però que finalment s'hi avindria. Es tracta de vèncer i llavors convèncer. Defensen que la majoria de processos d'independència s'han donat gràcies a una decisió ferma per part d'unes elits o moviment que s'ha tornat irreversible, i que a Catalunya ja existeix una massa crítica suficient per plantejar un conflicte institucional amb l'Estat espanyol, argument que pren força amb l'oportunitat de la crisi relacional producte del desenvolupament i resultat de l'Estatut i les consultes sobiranistes, amb més de mig milió de vots favorables. I en clau interna, s'argumenta que tota implicació de cogovernació amb les estructures espanyoles (en els àmbits estatal i autonòmic, especialment) representa un cercle viciós que reforça la legitimitat del mateix estat del qual es vol separar. Més pragmàtics i ètnics que cívics, aquest independentisme *impacient* estaria representat electoralment per Reagrupament (escissió d'ERC) i Solidaritat Catalana per la Independència, entre altres entitats, campanyes i plataformes que especialment han sorgit o s'han revitalitzat els darrers cinc anys.

3. **I una tercera estratègia, de tradició autònoma i movimentista**, que entén l'independentisme com una reivindicació més en el marc d'un conjunt de lluites i reivindicacions en clau d'una transformació radical de la societat. Es parteix d'una anàlisi d'arrel marxista en què la qüestió nacional seria una víctima més del sistema capitalista-neoliberal-estatal, empeltat però de referències llibertàries. L'estratègia,

⁹⁹ En aquest sentit, si bé la defensa de l'independentisme cívic ha format part de la majoria de la direcció d'ERC dels últims 15 anys, el principal ideòleg que n'ha articulat el corpus teòric ha estat Josep-Lluís Carod-Rovira (veure llibres en l'apartat bibliogràfic). D'altra banda, un bon treball actualitzat que sintetitza les bases teòriques de l'independentisme institucional i cívic d'ERC el podem trobar a Oriol Illa (2010): *Independentisme català*, entre el símbol i la Institució. Editat per Angle Editorial.

en el marc del concepte d'alliberament nacional-social, planteja uns canvis estructurals del sistema polític —municipalisme, democràcia participativa, autogestió— i de les relacions productives i socials —anticapitalisme. Clarament cívic i situat ideològicament a l'esquerra revolucionària internacional, aquest independentisme rupturista que els darrers anys s'ha vinculat a la praxi política i discursiva del moviment altermundialista estaria representat actualment per les Candidatures d'Unitat Popular (CUP) —l'origen de les quals s'han de situar amb el Moviment d'Alliberament Nacional Català (MCAN)— i amb un seguit de xarxes crítiques interconnectades que actuen segons paràmetres de democràcia radical i de base (Buch i Vilaregut, 2006).

3.2.3 Formes d'intervenció política del moviment

En aquest apartat mostrarem alguns exemples de les diferents maneres d'intervenció —social, institucional, cultural— que ha fet servir l'independentisme català els darrers 10 anys. I, a banda de mostrar, també volem demostrar que aquestes accions han estat, algunes d'elles, complementàries entre els diferents sectors, per bé que altres no tant. Hem seleccionat cinc exemples dels molts que podríem oferir, més que res per qüestions d'espai. Per tant, ens limitarem a descriure què és i què ha fet la Comissió de la Dignitat, les delegacions a l'exterior d'un departament de la Generalitat —adscrit a ERC—, l'entitat Gent de la Terra, organitzadora de la Festa de Llibertat de l'11 de setembre, l'ateneu Independentista la Torna i el casal Despertaferro de Reus i, finalment, la Coordinadora d'Associacions per la Llengua.

a) Comissió de la dignitat

Segons veiem al web de l'entitat, la Comissió de la Dignitat neix el juny de 2002 amb l'objectiu principal d'aconseguir el retorn als propietaris de la documentació (correspondència, llibres, cartells, fotografies i documentació administrativa) que fou arrabassada pel règim franquista. Liderada pel periodista i escriptor Toni Strubell¹⁰⁰, però formada per diferents personalitats de tots els sectors del catalanisme/sobiranisme/independentisme, durant els seus nou anys d'existència, aquesta entitat s'ha significat per una presència constant en els mitjans de comunicació d'àmbit nacional —català—, a través de múltiples accions de caràcter cívic social (actes públics, concentracions, viatges a Salamanca, cartes i articles a premsa, etc.) obtenint una rellevància especial en l'àmbit català, amb el suport de la majoria de forces polítiques i socials del catalanisme polític. La victòria del PSOE a les eleccions de 2003 i la investidura de José Luis Rodríguez Zapatero com a president del

¹⁰⁰ Autor de diferents llibres (veure bibliografia) i Creu de sant Jordi, actualment és diputat pel partit Solidaritat Catalana per la Independència.

govern espanyol amb el suport inicial d'Esquerra Republicana de Catalunya va obrir el camí cap a la satisfacció parcial de les aspiracions de la Comissió. Estem parlant, doncs, d'una iniciativa social de caràcter proactiu, i fortament recolzada per la Conselleria de Cultura del govern de la Generalitat. Aquesta doble complicitat social i institucional va donar fruits el gener de 2006 arran el retorn de bona part dels documents incautats a la Generalitat de Catalunya (malgrat els intents de darrera hora de l'Ajuntament de Salamanca d'impedir-ho per via judicial). Però el nomenament de César Antonio Molina com a ministre de Cultura veurà frustrada la devolució completa dels lligalls, motiu pel qual es convocaren nous actes i manifestacions per pressionar el govern espanyol i català, respectivament, i de diferent manera. Per aquest motiu la Comissió de la Dignitat va organitzar un gran acte al Palau Sant Jordi (Barcelona) el 21 d'octubre del 2007, en el marc de la campanya "*La Nació Catalana diu PROU. volem tots els papers!*". Era un acte més dels prop de 25 actes que al llarg de la seva breu història ha organitzat la Comissió de la Dignitat com a principal estratègia d'incidència. Malgrat l'any 2008 bona part dels papers de Salamanca tornaven a Catalunya i ingressaven a l'Arxiu Nacional, la Comissió de la Dignitat va continuar la seva tasca reivindicativa amb actes de prou rellevància com el recordatori del setantè aniversari de l'afusellament del president Companys en un acte celebrat el 17 d'octubre al castell de Montjuïc que va obtenir una destacada cobertura mediàtica. L'èxit de la comissió de la Dignitat ve donada per l'alt grau de consens en la legitimitat que tenia la reivindicació i pel fet de situar el discurs al voltant del concepte *dignitat*, enllaçant l'actualitat amb el franquisme, visualitzant les seues efectes —encara ara— i situant, de pas, la reivindicació en termes de conflicte nacional català–espanyol.

Estem parlant, doncs, d'una intervenció de l'independentisme en l'àmbit social i simbòlic, amb un mecanisme de pressió que combina l'acció mediàtica, amb campanyes, actes reivindicatius, escrits als diaris, i l'acció institucional, aconseguint el suport de les institucions catalanes. I tal com sol passar—i ha passat, també en aquest cas— la combinació de lideratge cívic i social amb suport institucional sol donar els millors resultats.

b) Delegacions catalanes a l'exterior

D'oficines de promoció comercial i cultural, de casals, d'oficines del COPCA i *maisons de la Catalogne* n'hi ha hagut sempre. De fet, segons veiem en el dossier d'*El Temps* dedicat a la qüestió (setmana del 22 al 28 de gener de 2009) Catalunya és present al món mitjançant una setantena d'oficines —entre oficines sectorials, consorcis, departaments, etc.— que es complementa amb 117 casals i 122 lectorats. Però de delegacions del govern de la Generalitat —que exerceixen *de facto* com a ambaixades de nacions sense estat— es van fer efectives a partir de la legislatura 2006–2010 amb l'impuls i la voluntat del Departament de la Vicepresidència liderat per Josep-Lluís Carod-Rovira. I malgrat la polèmica, en clau nacional i de despesa social en temps de

crisi, i aplicant les disposicions recollides en el nou estatut, els darrers anys s'han obert cinc delegacions/ambaixades al Regne Unit, Alemanya, França, els Estats Units i l'Argentina.

Quines són les funcions d'aquestes delegacions? Segons veiem al web de Vicepresidència,¹⁰¹ les delegacions tenen l'objectiu principal de defensar els interessos econòmics, polítics, culturals i socials de Catalunya. Les delegacions coordinen l'acció exterior de la Generalitat de Catalunya i el conjunt de les polítiques de projecció internacional. La delegació als estats també coordina les relacions de col·laboració amb altres organismes internacionals que siguin d'interès rellevant per a Catalunya i que li permetin obrir-se al món, fer-se més visible, i esdevenir, finalment, un actor internacional encara que oficiós.

A banda dels objectius generals, cada delegació treballa amb objectius específics relacionats amb les potencialitats i relació històrica que ha mantingut amb Catalunya amb l'estat en qüestió. En el cas d'Alemanya es considera un país estratègic ja que és el principal soci comercial de Catalunya. Pel que fa a França, també soci comercial de primer ordre, és l'estat que aporta més turistes i visitants a Catalunya i la delegació promou, a més, la participació de la Generalitat a la UNESCO. Pel que fa a la tria del Regne Unit, no cal gaire justificació: és la cinquena economia del món i la segona d'Europa. La Generalitat és present també a Londres des de l'any 1989 a través de les oficines del COPCA, de l'ICIC i de Turisme de Catalunya, amb qui la delegació comparteix edifici. Pel que fa als EUA, es promou la participació i representació del Govern de Catalunya a les Nacions Unides i a altres organismes internacionals rellevants amb seu als Estats Units o al Canadà. La delegació acull les oficines de l'Institut Ramon Llull, de l'Institut Català de les Indústries Culturals i de Turisme de Catalunya. I a l'Argentina, l'interès rau en els forts lligams amb l'Amèrica del Sud, que ha tingut històricament la cooperació catalana, amb la fortalesa de la comunitat catalana a l'exterior i en les oportunitats comercials d'un continent a l'alça. El desplegament de les delegacions s'ha aturat per motius pressupostaris, producte de l'actual crisi econòmica.

Aquestes delegacions són conseqüència i no causa del creixement de l'independentisme (per la presència d'ERC al govern). Però, precisament, la internacionalització del fet nacional català, amb estructures de quasi-estat són especialment rellevants per a la consecució de l'objectiu independentista, un estat. Es constata, per tant, la importància de l'acció institucional en forma de política pública, també en l'àmbit de l'*state building*.

¹⁰¹ www.gencat.cat/vicepresidencia

c) Festa de la Llibertat de l'11 de setembre

Una de les formes de visualització més clàssiques del nacionalisme/independentisme a Catalunya es manifesta en la celebració de les diades commemoratives del país. Festes populars, la Diada del Pi de les Tres Branques, sant Joan, l'Aplec del Puig, sant Jordi, i com no, l'11 de setembre, són espais on els diferents sectors del nacionalisme/independentisme es fan més visibles. Observant l'evolució dels d'aquests espais en els darrers deu anys podem constatar una evolució envers posicions independentistes pel que fa a les consignes, discursos, simbologia i, fins i tot, pràctiques polítiques desacomplexadament catalanocèntriques dels seus participants i organitzadors.

Des de l'11 de setembre del 2000 diferents entitats de la societat civil catalana celebren la Festa per la Llibertat, un conjunt d'actes, d'una capacitat de convocatòria prou rellevant, que han fet d'aquesta diada festiva una jornada cívica de clara afirmació i reivindicació nacional en clau independentista. Des de les marxes de torxes que il·luminen diverses poblacions el 10 de setembre a la nit fins al concert que aplega milers de persones a l'Arc de Triomf de Barcelona el vespre del dia 11, la Festa per la Llibertat abraça un gran nombre d'iniciatives d'arreu de Catalunya que mostren la diversitat del conjunt del moviment independentista tal com l'he definit al llarg de llibre. Si bé és una iniciativa especialment liderada per Òmnium Cultural l'entitat Gent de la Terra n'és la coorganitzadora.

Els seus principis d'acció i fundacionals són un bon exemple d'una tipologia específica de l'independentisme català. Gent de la Terra és un col·lectiu obert, divers, autoorganitzat i que, segons assenyalen, no depenen ni políticament ni econòmicament de cap institució ni de cap partit. Segons ens indica el mateix web de l'entitat *"sota el nom Gent de la Terra es volen unir esforços, unir tota la gent que ja formi part d'alguna organització o no, gent associada, col·lectius, entitats, etc., que estigui disposada a treballar pel país"*¹⁰².

Gent de la Terra es basa en els principis següents:

- Experiències d'unió i autoorganització (de base individual i associativa).
- Democràcia participativa (estudis i experiències locals i sectorials).
- Defensa i/o promoció de la identitat nacional, la llengua, la cultura i el medi ambient.
- Independència i Països Catalans (promoció i suport de tot nivell com a conceptes i objectius).

¹⁰² www.gentdelaterra.cat

El web incorpora un text, que simbolitza a la perfecció la situació de competència (què no agrada) i crítica entre les diferents parts de l'independentisme català, especialment en el cicle que analitzem:

“Aquesta serà la manera de iniciar noves dinàmiques que superin l'estat de coses paralitzant que ha ofegat la vida social i política del nostre país els darrers anys”.

En el marc de la Festa de la Llibertat, l'entitat Gent de la Terra organitza la Mostra d'Entitats dels Països Catalans, que pretén “*ser una exposició àmplia i explícita de treballs i projectes al voltant de la nació catalana, la seva societat i la recerca de les seves llibertats individuals i col·lectives*”.

A banda del clar i alt component reivindicatiu, la Mostra té els objectius específics següents:

- Portar al carrer, exposar i recolzar experiències d'unió i autoorganització, democràcia participativa i altres experiències destinades a la solidaritat i la millora de la societat en general i la catalana en particular.
- Promoure tota mena de col·lectius que treballin adequadament els àmbits de la identitat nacional, la llengua, la cultura i el medi ambient.
- Promoure i donar cos als conceptes de sobirania i Països Catalans (fer-los creïbles i visibles).
- Traslladar la il·lusió i l'empenta dels expositors als assistents, mitjançant una posada en escena prou encertada.

Una mostra d'entitats amb molta afluència de públic que ha esdevingut fonamental pel que fa a la creació d'un *nation building* català amb referents propis, que s'organitza entre diferents sectors i espais de l'independentisme, llevat del polític institucional, que formen part d'una altra mostra molt interessant: la d'una combinació de dos sectors, cívico-social i cultural, del moviment independentista assenyalat en aquest mateix capítol.

d) Ateneu La Torna/Casal Despertaferro

Com hem vist a l'apartat teòric, una de les parts de l'independentisme català està conformada per tota una xarxa política i social que prové del Moviment Català d'Alliberament Nacional. Hereus de plantejaments ideològics i estratègics de

l'esquerra revolucionària clàssica —comunista, socialista, llibertaria, etc.— aquest sector ha anat incorporant plantejaments sobrevinguts del Maig del 68 —ecologisme, feminisme, antiracisme, antimilitarisme, antirepressió— i del moviment altermundialista, especialment pel que fa al seu vessant més anticapitalista. L'ateneu independentista i popular La Torna i el Casal Despertaferro de Reus són un exponent clar d'aquesta evolució ideològica i estratègica, que incorpora, però, una variant específicament diferencial: la seva acció política es desenvolupa preferentment en un context local, a partir de la seva interacció amb els agents socials del barri o ciutat on s'inscriu —la vila de Gràcia i la ciutat de Reus respectivament.

Pel que a fa a La Torna, el seu web ens indica que va néixer el 1996 com un *“espai de lluita, trobada i compromís de fer fomentar la dissidència, la resistència i la transformació social, integrat per persones que militen a l'esquerra independentista, als moviments socials i al teixit veïnal i ens definim com un espai públic no estatal”*¹⁰³. Especialment durant el període 2000–2010, La Torna s'ha caracteritzat per la realització de campanyes, activitats i iniciatives en l'àmbit dels drets col·lectius, especialment donant suport a moviments de resistència com els palestins, kurds i bascos; en l'àmbit de l'antirepressió, amb la denúncia de vulneració de drets individuals i col·lectius, i denúncia de tortures i pràctiques abusives per part dels diferents estaments judicials i policials; i en l'àmbit de la crítica radical al capitalisme neoliberal i la denúncia dels episodis d'especulació immobiliària al barri. A grans trets, doncs, diríem que l'activitat política i social de La Torna ha tingut tres eixos principals:

- Desenvolupant un projecte que inclou la formació i el debat —xerrades, presentacions, etc.— generant alternatives econòmiques —cooperativa de consum— i oferint un espai de socialització als associats i simpatitzants —bar, classes de ball, espai familiar.
- Fomentant un discurs molt crític envers la política de partits institucional i la conjuntura política —exemple de la llei del civisme i contra l'especulació urbanística al barri— i al mateix temps elaborant un discurs alternatiu propi i relacionat amb la recuperació d'un imaginari alternatiu i popular (amb figures com Ovidi Montllor).
- Treballant en xarxa especialment en el seu vessant local/de barri (districte de Gràcia) principalment amb les entitats més afins ideològicament però també amb el moviment veïnal (com la Federació d'Associacions de Veïns de Gràcia) en campanyes de protesta i proposta.

Una mostra de la interrelació entre aquests eixos és la implicació amb les conegudes festes de Gràcia, on l'Ateneu desenvolupa un programa d'activitats al llarg d'una

¹⁰³ <http://www.ateneulatorna.cat/>

setmana. En el programa de festes de l'any 2010, dedicat a l'actor Pepe Rubianes, es pot veure el caràcter alternatiu, innovador, crític i recuperador d'un imaginari alternatiu i popular que caracteritza La Torna.¹⁰⁴

Pel que fa al Casal Despertaferro de Reus, aquest és un exemple del dinamisme que ha mantingut l'anomenada esquerra independentista més enllà de l'àmbit metropolità. El Casal Despertaferro compta amb prop de 140 socis, agrupant diverses sensibilitats dels diferents sectors de l'independentisme al camp de Tarragona, i si bé no manté una relació orgànica amb la CUP, bona part dels membres en formen part¹⁰⁵. De fet, les entitats que componen el Casal són l'Assemblea de Joves de Reus, el Club Esportiu Despertaferro, el Bou de Reus, Maulets, el SEPC i l'ONG Acció Solidària IGMAN, per bé que està estretament relacionat amb altres casals territorialment propers com el Casal Popular La Bretxa d'Alcover, el Casal Popular la Calderera de Ruidoms, el Casal Popular la Turba de Valls, el Casal Popular la Sageta de Foc de Tarragona, el Col·lectiu Independent del Priorat, l'Associació El Lluert de Montbrí del camp, i el Col·lectiu Independentista del Baix Gaià. El que diferencia parcialment el Casal Despertaferro de Reus d'altres casals, és que més enllà de la seva activitat política (d'organitzar xerrades, presentacions, concerts, recolzar convocatòries relacionades amb drets sexuals, laborals, nacionals, etc.) és la seva funció socialitzadora, a partir de la realització de moltes activitats d'oci i cultura que no fan altra cosa que augmentar el perímetre de la seva influència. En aquest sentit, disposa d'una potent secció esportiva, amb dos equips de futbol sala —masculí i femení— de basquet i d'escacs i bitlles catalanes, i al mateix casal s'hi poden trobar cursos de guitarra, idiomes, balls populars, etc. El casal ha dinamitzat el conjunt de moviments i col·lectius de caràcter alternatiu que han sorgit als darrers deu anys a les comarques tarragonines, i forma part d'un conjunt més ampli aixoplugat, en l'àmbit comunicatiu, pel portat Poble viu.cat.¹⁰⁶ Aquest portal, nascut fa set anys, *“va ser el primer portal que prenia com a referència les comarques del camp de Tarragona”*. Amb una mitjana de 300.000 visites mensuals, aquest portal ha esdevingut la referència de tot un moviment social, ampli, heterogeni, del Camp de Tarragona que, a grans trets, desenvolupa la seva tasca a partir de dos grans eixos:

- Fomentar l'associacionisme crític, promovent activitats que combinen la praxi política i l'activitat ludicoesportiva.
- Fomentar un sentiment de pertinença associat a les comarques tarragonines, amb una cura especial envers el manteniment i la renovació de la cultura popular local i comarcal.
- Vincular la realitat local amb la nacional i global amb un discurs que beu dels moviments alternatius dels anys 1980, 1990 i 2000.

¹⁰⁴ Veure annex 8.3

¹⁰⁵ www.casaldespertaferro.cat

¹⁰⁶ www.pobleviu.cat

e) Coordinadora d'Associacions per la Llengua (CAL)

La Coordinadora d'Associacions per la Llengua Catalana (CAL) és una entitat que actua en forma de grup de pressió envers la defensa de la llengua i la cultura catalanes. Va néixer el 23 d'abril de 1996 i actualment conté 700 associats i un conjunt d'entitats associades o col·laboradores que donen suport a les seves línies ideològiques, estratègiques i organitzatives de l'entitat. La CAL s'organitza a través de la metodologia del treball en xarxa entre associacions i persones a títol individual, i a través de nuclis territorials (actualment amb 21 nuclis locals constituïts arreu dels Països Catalans, per bé que la majoria són del Principat de Catalunya). Com veiem en els objectius, la CAL actua en tres grans direccions:¹⁰⁷

- Garantint un futur digne per a la llengua catalana, tot reivindicant polítiques actives que en promoguin l'ús social i n'afavoreixin la plena normalització. I, paral·lelament, incidint en la presa de consciència de la gent respecte aquest fet.
- Acabant amb la menysvaloració de la cultura catalana i, per tant, presentar-la arreu del món com el que és: una cultura innovadora, integradora i desacomplexada.
- Reclamant el reconeixement de la unitat i l'oficialitat de la llengua catalana a tot el seu territori: de Salses a Guardamar i de Fraga a Maó.

La CAL és una entitat temàtica que té com a objectiu la conscienciació de la població, i segons veiem, en la declaració de principis amb voluntat que *“la gent gaudeixi d'una normalitat catalana, i a la vegada, s'adoni de la seva necessitat. Així doncs, mitjançant un discurs volem fer veure a les persones l'anormalitat —no només cultural i lingüística— en què vivim”*. En l'espai sociopolític de l'independentisme català la CAL és especialment coneguda —i reconeguda— per una activitat intensa a través de campanyes i projectes, de la qual el Correllengua n'és la més coneguda i seguida.

Aquesta iniciativa nascuda l'any 1993 a Mallorca, i inspirada en la Korrika del País Basc, pretén potenciar la llengua catalana i fomentar-ne l'ús social. El 1995 el Correllengua es comença a fer al País Valencià i a partir del 1996 la CAL n'agafa el compromís i la coordinació a la resta dels territoris de parla catalana. La idea del Correllengua és senzilla: a través del pas de la flama —una torxa que esdevé l'element simbòlic i cohesionador de tota aquesta iniciativa— per les diferents poblacions on hi hagi un grup interessat, es fan tota mena d'activitats de caire lúdic, festiu, pedagògic i reivindicatiu en relació amb la llengua i la cultura catalanes, com ara xerrades, taules rodones, programes de ràdio i televisió, música i balls populars, actes gastronòmics, cercaviles, teatre al carrer, concerts. En els darrers anys, junt amb el pas de la torxa i la lectura del manifest —elements comuns de tot el Correllengua— s'incorpora la

¹⁰⁷ <http://www.cal.cat>

dedicatòria a un escriptor català, per tal de fer difusió de la seva obra. L'èxit del Correllengua, d'una durada anual de quatre mesos, es fa evident si tenim en compte que l'any 1996 va començar amb una dotzena de nuclis locals que n'organitzaven actes. L'any 2010 ha comptat amb prop de 400 municipis, amb 600 actes i amb un seguiment de prop de 500.000 persones.¹⁰⁸

Ara bé, a banda del projecte estrella, el Correllengua, al llarg dels seus prop de quinze anys d'existència la CAL també ha desenvolupat altres projectes, iniciatives i campanyes que mostren la seva varietat, intensitat i àmbit d'intervenció diferenciat.¹⁰⁹

Quadre d'impactes

Els cinc casos seleccionats mostren una varietat de les diferents formes d'intervenció que té, actualment, l'independentisme català. Al quadre resum que segueix veurem el caràcter de la iniciativa de cada actor, així com els diferents àmbits d'incidència.

---

¹⁰⁸ Segons xifres donades per la pròpia entitat.

¹⁰⁹ Veure annex 8.3

Taula 10. Iniciativa i àmbits d'incidència

Actor	Iniciativa	Àmbits d'incidència
Comissió de la Dignitat	Mixta social institucional / partits	<ul style="list-style-type: none"> - Confrontació lleu amb l'Estat (recuperació dels <i>papers</i> de Salamanca) - Transversalitat/unitat del catalanisme/nacionalisme/independentisme - Dignitat/autoestima col·lectiva del moviment
Delegacions de la Generalitat (ERC)	Institucional	<ul style="list-style-type: none"> - Creació estructura "quasiestat" - Recerca de recursos/inversions - Internacionalització de Catalunya
Gent de la Terra/Mostra d'Entitats	Social/cívica	<ul style="list-style-type: none"> - Espai de confluència relacional, actors de l'independentisme - Visibilització i reconstrucció de l'imaginari nacional - Dinamització de la societat civil
Ateneu La Torna/Casal Despertaferro	Social/crítica	<ul style="list-style-type: none"> - Dinamització / mobilització crítiques - Innovació teòrica i connexió amb altermundialisme - Recuperació de l'imaginari popular - Espai de socialització vinculat al propi territori
Coordinadora d'Associacions per la Llengua (CAL)	Social lingüística / cultural	<ul style="list-style-type: none"> - Socialització, normalització i dinamització de l'ús del català - Pressió institucional i social en la defensa jurídica del català - Vinculació cultura, llengua i reivindicació política en l'àmbit dels Països Catalans

Capítol 4. El cas d'estudi: la Plataforma pel Dret de Decidir (PDD)

4.1 Història de la PDD

En aquest capítol entrem al moll de l'ós, l'objecte d'estudi. És per tant, el capítol central d'aquesta tesi, en la que aplicarem les tres perspectives teòriques sobre moviments socials que hem de-construït en el capítol 2, i que amb l'ajut dels elements de context de l'agència i l'estructura ens servirà per extreure les principals variables per resoldre la pregunta d'investigació. Així doncs, descriurem la història de la PDD posant l'èmfasi en el naixement i els inicis (primera etapa), amb el creixement i consolidació com a actor relativament rellevant (segona etapa), en el conflicte i les seves conseqüències (tercera etapa) i finalment, en la pèrdua de centralitat en el propi espai sociopolític de l'independentisme-sobiranisme i les expectatives d'una lenta recuperació d'una PDD en fase de reflexió sobre el seu futur (quarta etapa).¹¹⁰ Inclourem els principals aspectes contextuals que s'han anat succeint paral·lelament a l'acció política de la PDD i que entenem que d'alguna manera n'han marcat l'evolució.

El naixement

El naixement de la PDD té un clar precedent, que és el procés de renovació de l'estatut vigent des de la recuperació de la Generalitat i que regulava les funcions de l'autonomia catalana. Un procés que formalment es va encetar en les eleccions al parlament de Catalunya de novembre de 2003 les quals van suposar un punt i a part en la curta vida del parlamentarisme català post-transició¹¹¹. El resultat electoral de novembre de 2003 va propiciar la pujada al govern d'una coalició formada per PSC, ERC i ICV, deixant al fins llavors CiU, partit que havia governat durant 23 anys, a l'oposició. Fruit d'aquest acord de govern, conegut com el Pacte del Tinell, es va iniciar el procés d'elaboració del segon Estatut d'Autonomia d'ençà de la recuperació de les institucions catalanes l'any 1980. Un procés estatutari que va començar formalment el 9 de febrer de 2004 a partir de la constitució de la ponència parlamentària de redacció de l'Estatut. El procés de discussió, concreció i pacte entre les forces polítiques parlamentàries va durar prop de 20 mesos fins a l'aprovació en el Parlament de Catalunya -en sessió del 30 de setembre de 2005- del nou Estatut d'Autonomia de

---

¹¹⁰ Donada la transversalitat i evolució de la PDD, i amb consonància amb la descripció del moviment abans definida, en aquest capítol farem servir conjuntament o per separat, segons s'escaigui, els termes independentisme i sobiranisme.

¹¹¹ Per bé que la idea es va anar configurant a partir de l'any 2000 amb la configuració del grup d'Entesa al senat territorial de l'estat, format pels partits que posteriorment farien coalició (PSC, ERC; ICV).

Catalunya amb un 89% dels diputats favorables (CiU, PSC, ERC, ICV a favor,) i un 11% dels diputats en contra (Partit Popular).

L'aprovació de l'estatut en el parlament català va provocar un seguit de declaracions i anàlisis dels principals diaris de Madrid, tots ells contraris a la configuració del govern català i que en certa manera ja tenien un relat construït a partir de la configuració del primer govern d'Entesa (anomenat mediaticament com a tripartit) l'any 2003 que contenia un pacte entre el PSC-PSOE i un partit independentista, ERC. Una crítica constant dels principals diaris de l'estat que tenia una indissimulada voluntat de desgastar el govern del PSOE a nivell estatal, alimentat per un seguit d'episodis que facilitaven la crítica visceral en clau anticatalana. Entre els mesos d'elaboració de l'estatut i fins a la seva aprovació en referèndum es van produir els següents grans episodis:

El viatge de Carod Rovira a Perpinyà. Dos mesos després de la entrada d'ERC al govern català, Josep-Lluís Carod-Rovira, president d'ERC i conseller en cap de la Generalitat va reunir-se amb membres d'ETA a Perpinyà¹¹². La filtració d'aquesta reunió va provocar una important polèmica que va significar la dimissió com a conseller en cap de Carod-Rovira. La campanya mediatica que es va desfermar va ser aprofitada per ERC per presentar Carod-Rovira a les següents eleccions generals en les que ERC va obtenir els millors resultats de la seva història en obtenir 650.000 vots i vuit diputats.

Eleccions generals. Eleccions a l'Estat espanyol condicionades per l'Atemptat a Madrid de l'11 de març de 2004 i la resposta del govern presidit per José Maria Aznar (atribució de l'atemptat a ETA ocultant les informacions que assenyalaven una branca d'Al Qaeda com a autora) fet que permet la victòria de José Luís Rodríguez Zapatero tres dies més tard. En un miting celebrat a Barcelona durant la campanya electoral, el llavors candidat Rodríguez Zapatero va pronunciar la frase: *"Pasqual, apoyaré el estatuto que salga del Parlamento de Catalunya"*. Aquesta rotunditat mostrava el suport que el procés de l'estatut tenia per part del llavors candidat del PSOE a la presidència del govern, així com la voluntat d'avançar cap una nova configuració en clau plurinacional de l'estat.

Boicot al cava. Declaració del conseller en cap del Govern de la Generalitat, Carod-Rovira, on denunciava les pressions de l'estat per impedir l'oficialitat de la selecció catalana d'hoquei (desembre de 2004) afirmant que *"a partir de llavors no s'entendria que des de Catalunya es pogués donar suport a la candidatura de Madrid al Jocs Olímpics del 2012"*. Tot seguit, des dels mitjans de comunicació de Madrid es va articular una campanya demanat el boicot als productes i empreses catalanes. Mesos

¹¹² El viatge de Carod-Rovira es va produir el desembre de 2003, la filtració i posterior terrabastall mediatic es va produir a finals de gener i principis de febrer de 2004, i d'aquí la inclusió en aquest episodi de context.

més tard, Codorniu i Freixenet van fer públic que les seves vendes al mercat espanyol havien baixat en el primer semestre de 2005 al voltant d'un 4%¹¹³.

El Pla Ibarretxe. L'1 de febrer de 2005, es presentava el Pla Ibarretxe al Congrés dels Diputats espanyol, presentada pel mateix president Basc. Aquest Pla proposava una renovada articulació a través de la fórmula de "lliure associació" entre les quatre províncies que formen la comunitat Autònoma Basca i l'Estat espanyol, atorgant unes competències al País Basc semblants a la d'un Estat independent. Fou rebutjat en el ple del congrés amb 313 vots en contra (PSOE, PP, Coalició Canaria, Chunta Aragonesista), 29 vots a favor (CiU, ERC, PNB, BNG, EA, Nafarroa bai) i dues abstencions (ICV-EUiA).

L'Opà frustrada de Gas Natural a Endesa. El 5 de setembre de 2005 la companyia catalana Gas Natural llançava una oferta pública d'adquisició d'accions a Endesa, rebutjada per la companyia elèctrica que immediatament va anunciar accions defensives¹¹⁴. L'operació aviat es va veure embolicada en una polèmica en què es barrejaven denúncies de favoritisme entre PSOE i la Caixa – principal accionista de Gas Natural- tenyides de fort nacionalisme espanyol i que es van traslladar al camp de la competència entre els principals partits estatals, PSOE-PP.

Amb aquest seguit d'episodis de conjuntura com a teló de fons, l'aprovació de l'estatut català va activar una espiral de declaracions i contradecaracions que tenien la relació Catalunya/Espanya el seu punt de mira, emesos pels principals mitjans de comunicació estatals i àmpliament recollits per la premsa catalana. El periodista Daniel Gómez en el llibre *Insults i disbarats contra l'Estatut de Catalunya (2007)*, fa un repàs de les principals declaracions que polítics, periodistes, escriptors i intel·lectuals de l'Estat Espanyol van realitzar a partir de l'aprovació de l'estatut, que compara amb d'altres processos de millora d'autogovern català com l'estatut de Núria, la mancomunitat de Catalunya i les Bases de Manresa, fent evident la coincidència en la repetició i característiques de les declaracions en cada procés de reforma o millora de l'autogovern que Catalunya ha elaborat al llarg del segle XX.¹¹⁵ Així doncs, la intensitat de les declaracions de les elits espanyoles, certament pujades de to, va anar augmentant progressivament, ben amplificades pels mitjans catalans i espanyols – i especialment els mitjans independentistes pel fet que donaven carta de validesa al seu

¹¹³ Aproximadament nou milions menys de facturació menys per cada empresa.

¹¹⁴ Per la seva banda, Endesa va presentar el 23 de novembre davant els Jutjats de Primera Instància de Madrid una demanda contra Gas Natural i Iberdrola per estimar que l'acord subscrit entre ambdues empreses en el marc de la opa hostil sobre l'elèctrica, i que té per objecte la venda d'actius d'Endesa, 'és nul de ple dret al ser la seva causa il·lícita'.

¹¹⁵ Daniel Gómez Amat (2007): *Insults i disbarats contra l'Estatut de Catalunya*. Editorial Pagès, Lleida.

discurs- i que sens dubte ajudaren a legitimar el procés de mobilització endegat pel conjunt de l'independentisme català¹¹⁶.

Una mostra de la tipologia de declaracions contràries a l'estatut català són les que va pronunciar el president del govern dos dies després de l'aprovació de l'estatut, les del llavors alcalde socialista de la Corunya i president de la Federació Espanyola de Municipis i Províncies, i dels membres de l'executiva nacional del PP Javier Arenas i Aleix Vidal-Quadras:

“Mi posición no es de rechazo frontal ni de asumirlo sin más”

Rodríguez Zapatero. 1/10/05

“Sólo he leído el preámbulo y me ha impactado de tal manera que he parado. Es un desconocimiento absoluto de la realidad de lo que es esta nación, de lo que es España. A mí el preámbulo ya me produce urticaria.”

Francisco Vázquez, alcalde socialista de la Coruña i president de la Federació Espanyola de Municipis i Províncies. 9/10/05

“El Estatuto es como el Plan Ibarretxe pero sin pistola.”

Javier Arenas. 27/10/05

“Es un texto aberrante que abre el camino a la secesión, rompe con el espíritu de la Transición, destruye la cohesión nacional y transforma España en una confederación de naciones inconexas. O acabamos con el Estatuto nacionalista, o el Estatuto nacionalista acaba con todos nosotros.

Aleix Vidal-Quadras. 8/9/05

L'estatut aprovat pel Parlament català van ser també objecte d'atenció de l'estament militar, corona reial inclosa:

“La unidad de España es una preocupación, como es lógico, para los militares. Y es una preocupación porque desde que nosotros ingresamos en la academia hemos vivido por y para España. Y qué duda cabe que existe entre los militares un gran interés para que esta España secular, que tanta gloria y tanta historia acumula, siga siendo patria común e indivisible de todos los españoles.”

Resposta de Félix Sanz Roldán, Cap de l'Estat Major de la Defensa (JEMAD) a una pregunta sobre l'Estatut i davant la possibilitat que Catalunya sigui definida com a Nació. Roda de premsa a Madrid, 2/10/05

Por supuesto que existe malestar, como no podía ser de otra manera, dentro y fuera de las Fuerzas Armadas. Malestar al ver cómo se está

---

¹¹⁶ Altres llibres que van en la mateixa direcció i fruit del mateix context són: “Cornuts i pagar el beure” de Josep Hugué (2004) i “El gran llibre per la independència” de Ferrer i Gironés (2005). Veure referències a la bibliografia.

desmembrando nuestra España. (...) efectivamente estamos `enfadaditos` con el estatuto catalán. (...) España será siempre una única Nación, nos gusta ser españoles y por supuesto seguir siéndolo. Estoy molesto y preocupado Sr. Presidente.

Carta adreçada a Rodríguez Zapatero pel Capità d'Infanteria de la Legió espanyola, Roberto González Calderón, i publicada en el diari Melilla Hoy. 18/1/06

“... es nuestra obligación alertar de las graves consecuencias que podría conllevar la aprobación del Estatuto de Cataluña en los términos en que está planteado (...) Afortunadamente, la Constitución marca una serie de límites infranqueables para cualquier estatuto de autonomía. De ahí mi mensaje de tranquilidad. Pero si esos límites fuesen sobrepasados, lo cual en estos momentos afortunadamente parece impensable, sería de aplicación el artículo 8 de la Constitución¹¹⁷.”

José Mena Aguado, Tinent General i Cap de la Força Terrestre. 6/1/06

“Siempre me he guiado por el servicio a España y a todos los españoles en el marco de nuestra monarquía parlamentaria, promoviendo el respeto a los valores y principios de nuestra Constitución, producto de la voluntad mayoritaria del pueblo español, depositario de la soberanía nacional. (...) Una Constitución asentada en el consenso y en la concordia (...) se fundamenta en la indisoluble unidad de la nación española”.

Juan Carlos I. Discurs a l'Academia General Militar de Zaragoza, 1/10/05

A banda de la política i l'exèrcit, també l'església es va pronunciar:

“Pongo en manos de María Inmaculada a nuestra España, que tiene a la Inmaculada como patrona y cuyo patronazgo une a todos los pueblos de España en una unidad inquebrantable que ciertamente está amenazada.”

Antonio Cañizares, arquebisbe de Toledo i vice-president de la Conferència Episcopal Espanyola. Declaracions públiques sobre l'estatut el 29/10/05

“La realidad histórica de España que fue durante tres siglos de otro orden de magnitud que las demás naciones europeas sigue siendo hoy sentida y apreciada como propia e irrenunciable por la casi totalidad de los españoles y reconocida en su singularidad por la opinión pública de todo el mundo. (...)”

¹¹⁷ L'article 8 de la Constitució espanyola assenyalava que “les Forces Armades, constituïdes per l'Exèrcit de Terra, l'Armada i l'Exèrcit de l'Aire, tenen com a missió garantir la sobirania i independència d'Espanya, defensar la seva integritat territorial i l'ordenament constitucional”.

l'àmbit de Països Catalans, propulsada per la Federació d'Organitzacions per la Llengua Catalana (FOLC), que va desembocar en l'anomenat Tercer Congrés de Cultura Catalana fruit d'un llarg treball forjat durant els anys 1995-2003¹²¹. Com explica un dels membres de la PDD i fundador del FOLC, Carles Castellanos, els treballs van tenir lloc en tres grans fases: una fase preparatòria; una de desplegament; i una darrera fase de difusió i construcció d'iniciatives, entre les quals el mateix FOLC, el Centre de Recerca i Documentació Pau Vila, la recent creada Xarxa d'Entitats cíviques i culturals dels Països Catalans i el Fòrum Català pel Dret a L'autodeterminació (FOCDA) en van ser els promotors. Segons assenyalen els documents a que hem tingut accés, els debats del Tercer Congrés de Cultura Catalana van poder arribar a més de cinc-cents pobles d'arreu dels Països Catalans, comptant amb la participació directa d'unes tres mil persones i amb la col·laboració directe de prop de dues-centes entitats i institucions. Les ponències i també la llista de col·laboradors es van publicar al llibre *Països Catalans Segle XXI*¹²².

A partir de la preocupació de retall estatutari, i amb els resultats del Tercer Congrés de Cultura Catalana com a pòsit teòric, pràctic, i sobretot relacional – el Tercer Congrés aplegava diferents sensibilitats del sobiranisme i l'independentisme que anys enrere s'havien enfrontat per l'estratègia- el 28 de novembre a l'auditori de Barcelona es va celebrar un acte que amb el nom de "Tenim el dret de Decidir", va comptar una participació que va sorprendre als mateixos organitzadors¹²³. El 12 de desembre es celebrava una reunió de valoració sobre l'acte, i una setmana més tard, el 19 de desembre de 2005 naixia oficialment la Plataforma pel Dret de Decidir¹²⁴ com a mecanisme cívic-social que intentés articular una resposta/exigència – llavors encara no quedava clar- envers l'estatut aprovat pel parlament català uns mesos abans. Segons veiem en els primers documents escrits, la PDD es constituïa com:

"Un espai transversal de trobada de més de 700 entitats i persones individuals que lluiten per l'autodeterminació. Es constitueix en un moviment ampli, plural, transversal i cohesionat que aplega diversos sectors de la societat civil dels Països Catalans disposats a treballar per l'assoliment de la plena sobirania".

Per tant, transversalitat, innovació organitzativa i vocació independentista – dissimulada al principi, clarament explícita al final- serien l'ADN d'aquest nou actor que

¹²¹ Una iniciativa que no s'ha de confondre amb el conjunt de iniciatives i actes culturals a favor de la defensa i promoció de la cultura catalana que es van dur a terme el 1975, amb el mateix nom. De fet, la Fundació que gestiona aquell aconteixement, la Fundació Congrés de Cultura Catalana, no reconeixia l'anomenat Tercer Congrés de Cultura Catalana.

¹²² Varis autors (2000): *Països Catalans Segle XXI*. Editorial el Jonc, Lleida, 2000.

¹²³ Molts entrevistats assenyalaven la similitud d'aquest acte amb el que portar a la creació, amb un acte semblant l'any 1981 (18 de Març) de la Crida a la Solidaritat en defensa de la Llengua i Cultura catalana.

¹²⁴ A partir d'ara, combinarem l'utilització del nom complet de plataforma Pel Dret de Decidir amb el seu acrònim PDD o bé Plataforma a seques.

apareixia en l'escena pública de la política catalana fruit d'una iniciativa producte del context polític-institucional.

La primera manifestació

A partir de la constitució de la PDD com a plataforma, la primera acció que es va plantejar va ser la convocatòria d'una manifestació de rebuig al previsible retall de l'estatut al seu pas pel Congrés dels diputats de Madrid, que precisament en aquells moments s'estava debatent en una comissió bilateral Estat-Generalitat. Tot seguit comencen les converses amb un seguit de representants socials així com amb els partits polítics que van votar a favor de l'estatut. Mentre que la ronda consultiva amb les entitats socials té efectes positius -llevat de la significativa negativa d'Òmnium Cultural- cap dels partits consultats – ERC, ICV, PSC, CiU- veia amb bons ulls una manifestació, amb l'argument que podria entorpir les negociacions amb la comissió bilateral de Catalunya-Estat. Una manifestació molt treballada prèviament encara que la decisió definitiva de la convocatòria va estar condicionada pel pacte Mas-Zapatero del 21 de gener on s'anunciava un acord CiU-PSOE per desencallar la negociació. Davant el dubte de si continuar o no amb la convocatòria, aquesta va donar un tomb inesperat quan ERC s'adhereix públicament, amb un comunicat de premsa, a la manifestació. El mateix responsable d'organització d'ERC, Xavier Vendrell, assisteix a la següent reunió de la plataforma aportant recursos econòmics, logístics i d'implicació efectiva de les estructures i xarxa territorial del partit. La data acordada és el 18 de febrer de 2006 amb un lema que de fet serà el gran signe d'identitat de la PDD: *“Som una Nació i Tenim el Dret de decidir”*. A partir de llavors, s'engega la incipient maquinària organitzativa de la PDD, amb el suport d'ERC però amb una dedicació absoluta dels membres fundadors de la PDD. Els preparatius van comptar amb una segona novetat imprevista: L'espai de l'esquerra independentista, liderada orgànicament per la CUP, convocava pel dissabte 11 de febrer, una setmana abans, una altra manifestació amb el lema *Som una Nació, Autodeterminació!*. Les negociacions per intentar integrar ambdues convocatòries no arriben a bon port, encara que es mantenen les relacions cordials. El motiu va ser explicat pel Secretariat Nacional de les CUP -nota de premsa el 13 de febrer- on s'argumentava que:

“Tal i com varem anunciar en un comunicat públic, amb data 22 de gener de 2006, des de la CUP veiem amb preocupació la possible instrumentalització de les mobilitzacions impulsades per aquesta Plataforma cap a posicions en defensa de la integritat de la proposta l'Estatut del Principat sorgida del Parlament de Catalunya. Tot i valorar positivament les mobilitzacions que, des del si de la Plataforma, s'han fet en el sentit de destacar que aquesta campanya és en defensa del dret del poble català a decidir el seu futur, pensem que, degut a l'actual conjuntura política, la lectura pública que es farà d'aquesta campanya serà de suport "a un Estatut sense retallades. És per això que la CUP, en tant que contrària a qualsevol estatut que mantingui els Països Catalans sota la dominació dels Estats espanyol i francès, es veu obligada a anunciar la seva retirada d'aquesta campanya. Confiam en què,

també mirava de cua d'ull al que passava dins ERC, també en procés de debat intern. Una ERC que al mateix temps també mirava de reüll al que passava a l'independentisme, no només, però també de la PDD, en la qual hi participaven alguns dels seus quadres i militància.

Finalment, el 19 d'abril es posa a votació el posicionament oficial de la PDD, on el NO guanya per 10 punts a l'opció del vot Nul que propugnaven, especialment, els sectors propers a l'esquerra independentista.

Taula 11. Percentatge en les votacions de les entitats membres de la PDD sobre el referèndum de l'Estatut

Tipus vot	%
No	40,76
Nul	33,33
Abstenció	1,19
Blanc	2,38
Altres	10,71
Indefinició	11,90
Sí	0,00
Total	100%

Font: elaboració pròpia a partir de l'acta corresponent

Dies abans, el 8 d'abril, la PDD s'havia afegit al gran acte pel No a l'Estatut que la Coordinadora d'Associacions per la Llengua (CAL), també membre de la PDD, va organitzar a l'Auditori, i 15 dies després la PDD aprofitava la celebració del Sant Jordi per donar-se a conèixer, desplegant parades propagandístiques i participant en actes públics en els que argumentava els motius que justificaven el NO. En el manifest fet públic, la PDD explica el seu No a l'estatut de la següent manera¹³¹:

“no només està molt lluny del que fou aprovat inicialment pel Parlament de Catalunya, sinó també perquè no reconeix plenament que “som una nació”, ni que “tenim el dret a decidir”, ni inclou tampoc cap dels plantejaments del Manifest amb què varem convocar la manifestació del 18 de febrer”.

Sense poder atribuir-li una relació causa-efecte, a partir de l'acte de l'auditori i de la diada de Sant Jordi, sorgeixen un seguit de plataformes sectorials en defensa del NO – Sindicalistes pel NO, Economistes pel NO, Arquitectes pel NO¹³²- que tenen però, un

¹³¹ Annex 8.2

¹³² La majoria d'elles, formades per persones properes o integrants d'ERC. Per veure els manifestos corresponents: <http://www.osona.com/arxiuforum/tancats4947.html?accio=veure&id=1434>; <http://llibertats.bloc.cat/post/3399/79567>; <http://www.racocatala.cat/noticia/11058/neix-economistes-pel-no>

contramoviment, la plataforma en defensa del SI a l'estatut, integrada per reconeguts membres del catalanisme polític amb un bon accés a la creació d'opinió pública. La PDD doncs, entrava en campanya per la defensa del NO, i donat el reconeixement mediàtic aconseguit en la manifestació de febrer de 2006, en certa manera exercia de portaveu de tot l'espai sociopolític de l'independentisme. Pel que fa a ERC, després d'un procés on les seccions locals van pressionar per exercir el mecanisme intern que obligava a consultar-les, es passa del Sí crític o abstenció plantejat en un primer moment – especialment pel seu president Josep-Lluís Carod-Rovira- a un NO rotund que demanaven les bases i una part de la direcció en veu baixa. El 16 de juny els portaveus de la PDD encapçalen el meeting polític pel NO a l'Arc de Triomf de Barcelona, que amb el lema *18, NO; 19, Autodeterminació*, va aplegar 3.000 persones (1.000 persones com a màxim segons altres fonts presencials). S'ha de dir que malgrat ser un acte conjunt amb la resta d'entitats i plataformes que van constituir la Plataforma pel NO a L'Estatut, la PDD hi va aportar el disseny, l'organització i la logística. Però els resultats en el referèndum sobre l'estatut no van ser els esperats per la PDD – ni per tot l'espai sociopolític de l'independentisme, i el 18 de juny el SI guanyava àmpliament al NO, malgrat ambdós van perdre davant l'alta abstenció.

Taula 12. Resultats Referèndum Estatut, juny de 2006

vot	%
SI	73'90
NO	20'76
Blanc	5'34
Nul	0'80
Abstenció	51'58
Total	100%

Font: elaboració pròpia a partir de la web gencat.cat/resultatsreferendum

La valoració dels resultats del referèndum va ser analitzada negativament per la PDD (acta 19 de juny) però alhora interpretant que el NO demanat pel Partit Popular al referèndum – per motius ben diferents als propis- havia perjudicat el NO independentista. En tot cas, es conclou que la societat catalana *“no ha donat un Si de futur i il·lusionant, si no un Si per sortir del pas”*.

Més enllà de la valoració estricta dels resultats, el referèndum de l'estatut representava quelcom més que una campanya que no havia donat els resultats esperats. De fet, dos eixos marcaran la línia política de la PDD a partir de llavors: la necessitat d'enfortir-se com a organització, enfortint els llaços amb el territori¹³³; i la

¹³³ En aquest espai sociopolític s'interpreta com a “territori” a les poblacions fora de l'àrea metropolitana.

convicció de no deixar-se arrossegar més per cap defensa explícita i implícita de l'estatut – ni que sigui l'aprovat pel parlament català- per centrar-se en un procés de construcció nacional de voluntat estatista que els duqués a un procés constituent. Per tant, si bé en un primer moment la PDD va esdevenir un plataforma de caràcter reactiu, amb una clara vocació de pressionar per defensar o mantenir l'Estatut que va aprovar el Parlament Català el 30 de setembre de 2005 – encara que fos estratègicament- a partir de l'èxit de la manifestació del 18 febrer de 2006 i la campanya pel No al referèndum, va esdevenir una plataforma de caràcter pro-activa, estructurant-se orgànicament i treballant activament per la socialització del dret de decidir com a inequívoca estratègia de construcció nacional, tot cercant la majoria social. Ara bé, el pas de moviment a entitat no seria fàcil, com ho demostraren els fets posteriors.

En la diada de l'11 de setembre de 2006, la primera que assisteix la PDD com a tal, l'acció política es va desenvolupar en tres direccions: assistint amb bloc propi a la manifestació catalanista/sobiranista/independentista¹³⁴; implicant-se activament en la Mostra d'entitats/Festa de la Llibertat del Passeig de l'Arc de Triomf¹³⁵; i finalment, assistint a un seguit d'actes commemoratius de la diada a diferents llocs del territori (Girona, Sant Pere de Ribes, Blanes, Manresa) en clau d'extensió territorial. En la reunió de valoració de la diada de l'11 de setembre (acta 18 de setembre) es fa una valoració intensa del futur immediat de la PDD. D'aquesta reflexió en sorgeixen tres grans línies d'intervenció:

A) En l'àmbit organitzatiu, implementar i formalitzar les comissions de treball amb caràcter estructural, ja que fins llavors s'havien constituït ad-hoc, en funció de les accions i campanyes (manifestacions, actes, campanya referèndum, No a l'estatut). També es parlava de tenir una marca identificativa, de sistematitzar les adhesions, i en definitiva d'articular-se orgànicament i treballar per garantir la independència econòmica – demanant aportacions a les entitats membres i les adhesions individuals. A nivell organitzatiu es marcava un especial èmfasi en la implantació territorial, formalitzant els nuclis locals que s'havien interessat en la PDD –actualitzant la web i articulant organitzativament la vinculació territori-BCN- i acostant-se pro-activament a les Illes Balears i País Valencià. Un apropament que donarà fruits ben aviat a les Illes, amb la decisió d'adoptar el lema de la PDD “Som una Nació i tenim el dret a Decidir” en la manifestació de la diada del 31 de desembre del mateix any a Palma de Mallorca.

¹³⁴ Com hem explicat en el capítol 3, apartat moviment independentista, per bé que normativament catalanisme-sobiranisme i independentisme són diferents, formen part d'un mateix espai polític. Per tant, la utilització conjunta o separada d'aquestes conceptes en aquest treball tindrà a veure amb el fet concret que s'expliqui.

¹³⁵ En el capítol 3, apartat formes d'intervenció política de l'independentisme, hem assenyalat les característiques de la Festa per la Llibertat.

B) En l'àmbit **estratègic**, es treballava per renovar els objectius de la Plataforma adaptant-los a l'anàlisi post-estatut, en clau de construcció nacional. Els quatre grans eixos serien:

- Eixamplar la base social del sobiranisme-independentisme per convertir la voluntat d'independència en un objectiu àmpliament acceptat per la societat catalana.
- Generar estat d'opinió i donar a conèixer el projecte sobiranista / independentista desvinculat de posicions partidistes (referit als partits polítics).
- Sensibilitzar la població sobre la necessitat de l'exercici del dret de decidir, generant un estat d'opinió favorable al projecte sobiranista/independentista
- Fomentar les sinèrgies amb tots els grups, organitzacions i plataformes amb qui compartien objectius.

C) En l'àmbit de **campanyes i/o activitats**, les propostes foren les següents: fer un seguiment actiu del procés de pau que s'estava donant al País Basc a través de la *Campanya Sí al procés de Pau* a Catalunya; i en col·laboració amb Economistes pel NO, realitzar alguna campanya-activitat per reclamar la sobirania fiscal; i finalment, seguint aquesta línia, definint propostes que vincuessin *"el dia a dia amb el dret a l'autodeterminació"*.

Però més enllà de planificacions estratègiques, l'acció de la PDD es caracteritzava per la informalitat organitzativa i una certa espontaneïtat de les seves propostes, que lluny de significar un handicap es convertia en un revulsiu del dinamisme, expectatives i capacitat de generar il·lusió en l'espai sociopolític de l'independentisme. De fet, foren les accions no previstes – i per tant no planificades amb antelació- les que finalment desembocaven amb èxits, si més no mediàtics, que no feien sinó donar a conèixer més i millor la PDD al conjunt de la societat catalana. En la reunió de principis d'octubre de 2006 (acta del 2 d'octubre) el Casal Independentista de Sants presenta una proposta per tal que la PDD, conjuntament amb la Plataforma Pro-Seleccions Catalanes, realitzés una acció reivindicativa a favor de l'oficialitat de la selecció catalana de futbol. L'acció consistiria en que els assistents al partit Catalunya-Euskadi del 8 d'octubre es traguessin la samarreta just quan els jugadors sortissin al camp a la segona part del partit. Es comptava amb el moderat suport de la directiva del FC Barcelona, i amb un anunci a TV3 de la Plataforma Pro Seleccions Catalanes. La campanya publicitària s'hauria de complementar amb comunicats de premsa i correus electrònics, i amb l'edició de 100.000 fulletons explicant l'iniciativa, els quals es col·locarien a cada seient del Camp Nou. Per això, serien necessaris 100 voluntaris que hauria de posar la PDD. La proposta s'aprovava per unanimitat i l'acció *"Treu-te la samarreta per les seleccions catalanes"* aconseguia un important ressò mediàtic i demostrava, a nivell intern, les

potencialitats del treball en xarxa entre les entitats que conformen l'espai social-cívic independentista.

A finals d'octubre es materialitzen les propostes que es van debatre en la reunió de setembre (acta 30 d'octubre). La PDD acordava crear una Taula de Debat permanent sobre el Dret a l'Autodeterminació i la proposta específica de dues campanyes: Una de caràcter sensibilitzador, reclamant la publicació de les Balances Fiscals; i una de caràcter operatiu, amb la presentació de la campanya "Decideixo Decidir" que tenia com a objectiu transferir jurídicament les competències al Parlament Català, per tal que aquest pogués exercir el dret a l'autodeterminació, amb un procés de recollida de firmes a tot el territori.

L'1 de novembre de 2006 es celebren les eleccions al Parlament català, el resultat del qual comporta la reedició d'un nou tripartit PSC-ERC-ICV, i que porta a la PDD a una reflexió que emfatitza el seu rol d'actor social no partidista amb una voluntat manifesta de pressionar el nou govern. La nota de premsa del 13 de novembre assenyalava que:

"Examinats els resultats electorals del passat 1 de novembre, considerem que la situació política esdevinguda dins el nou Parlament i el govern que en sorgirà no portaran a assolir la demanda del poble català manifestada massivament el passat 18 de febrer. Per tant, continuem prenent com a punt de partida el nostre lema "Som una nació i tenim el dret de decidir", i per aquest motiu continuarem treballant perquè la societat civil faci de motor impulsor i el dret de decidir sigui una realitat."

Una nota de premsa que no amagava la decepció d'una part de l'espai independentista/sobiranista envers la impossibilitat d'un pacte/front nacional entre CiU i ERC, que de fet agreugava el trencament entre les dues grans opcions de referència catalano-cèntrica esdevinguda el 2003 a rel del pacte del govern d'Entesa. En la mateixa nota de premsa es feia saber la convocatòria de la 1era gran assemblea general de la PDD, en la que s'hauria de validar la proposta organitzativa, la renovació ideològica i la proposta de noves línies d'acció. En l'assemblea general del 16 de desembre de 2006, preparada a consciència, tant de contingut com de metodologia, s'aprojava un manifest ideològic-estratègic que comptava – i confirmava- les tres grans línies bàsiques que marcarien l'agenda de la PDD l'any 2007 (acta 16 de desembre 2006):

- 1) D'una banda, els canvis a nivell estatal i internacional en matèria de drets col·lectius (Euskadi, Escòcia, Flandes, etc) feien que la PDD aprovés una línia centrada en la internacionalització de la qüestió catalana, en especial a la capacitat per poder exercir el dret a Decidir.

- 2) L'anàlisi de conjuntura nacional portava a la PDD a voler ser un actor social independent que mitjançant campanyes i activitats arrossegues als partits i govern cap a posicions d'afirmació nacional, malgrat "*pensem que cal crear diàleg amb els partits polítics*". Es volia combinar doncs, el conflicte i la cooperació, segons el cas, amb institucions i partits.
- 3) L'obertura d'una línia de treball envers la nova immigració, i la realització de dues campanyes específiques: una Campanya per la sobirania fiscal que denunciés el dèficit fiscal i la manca d'inversions per part del govern central; i una petició popular per a la transferència als Parlaments dels Països Catalans de la competència de celebració de referèndums.

A nivell d'estructura interna, s'aprojava la conversió de la PDD en una associació amb identitat jurídica i domicili fiscal, entre d'altres motius per aconseguir recursos via subvencions i donacions privades i poder contractar una persona que desenvolupés funcions tècniques. L'acta corresponent que tractava el tema (17 novembre 2006) a tall de prevenir alguna tendència burocratitzadora, defensava combinar la nova situació jurídica amb "*el model de treball actual*". L'establiment de quotes financeres, la formalització de les comissions i grups de treball, i la reiteració de "*la voluntat d'aplegar al seu voltant diverses entitats i col·lectius que treballen als Països Catalans per les temàtiques que ens són pròpies*" són aspectes que es destaquen en el document de les conclusions, i on es percep que la PDD volia ser moviment però necessitava ser entitat. Finalment, l'any acabava amb set recursos d'inscontitucionalitat a l'estatut¹³⁶ presentats pel Partit Popular (16 d'octubre), El defensor del Pueblo (2 de novembre), els governs de les Comunitats Autònomes de Múrcia i La Rioja (16 de novembre) i els governs de les Comunitats Autònomes de València, Aragó i Illes Balears (20 de novembre), aquests darrers amb un significat especial donat que són territoris que l'independentisme català entén com a formant part del propi projecte polític i objecte de reivindicació. Una impugnació de l'estatut que acompanyaran l'acció política de la PDD i que en certa manera faran més fàcil el cicle mobilitzador de l'independentisme.

La consolidació de la PDD

En un panorama polític català que a nivell governamental es preveia de certa estabilitat – amb un pacte renovat de govern tripartit que prometia més gestió i menys agitació- la PDD iniciava un procés de consolidació de les estructures que li permetria afrontar amb garanties dos factors que en determinarien la posterior evolució. D'una

¹³⁶ Per saber de les característiques de cada recurs, cal anar a la pàgina web de l'Institut d'estudis Autònomic: <http://www10.gencat.net/drep/AppJava/cat/ambits/recerca/index.jsp>

banda, el final públic de l'intent de descentralització i/o aposta plurinacional del govern espanyol, fet explícit pels dirigents del PSOE i el mateix president del Govern espanyol¹³⁷; i de l'altre, la no acceptació per part d'algunes elits i bases del sobiranisme-independentisme-catalanisme del pacte d'ERC-PSC-ICV que comportava atorgar la presidència de la Generalitat a José Montilla, exministre d'Indústria del govern espanyol i membre del sector "no prou" catalanista del PSC. Ras i curt, en alguns sectors i persones del nacionalisme/independentisme identitari no es va acabar d'acceptar que per primera vegada a la història un president de la Generalitat no reunís els atributs inherents al català normatiu (naixement, llengua, cultura). Una mostra del decalatge entre el discurs clarament cívic dels líders del sobiranisme/independentisme i la realitat ètnico-culturalista d'una part de les bases.

L'any 2007, com veiem en l'acte corresponent (15 de gener 2007), la PDD començava amb molta energia. A part de fer una valoració positiva de l'assemblea del desembre passat – en termes de quantitat i qualitat, i significativament, de cobertura en premsa escrita, digital i audiovisual – es va preparar un acte en record de la manifestació de febrer de 2006, aprofitant al mateix temps per endegar la recollida de signatures de la campanya "Decideixo decidir". D'altra banda, la participació efectiva de la PDD en la *Campanya Si al Procés de Pau*, treballada des de feia uns mesos, topava amb un doble entrebanc de caràcter substantiu/relacional. Segons allò acordat a la Permanent (acta 19 de novembre 2006) la PDD s'incorporava a la *Campanya Si al Procés de Pau* sempre i quan es vinculés Pau i autodeterminació, és a dir, reconeixent l'existència d'un conflicte nacional, la solució de la qual en facilitaria el procés de pau. La posició d'altres integrants de la campanya i la mateixa presència del PSC en la mateixa, no permetia arribar a un acord satisfactori per la PDD¹³⁸. L'atemptat mortal a la T-4 reivindicada per ETA va portar el PSC a deixar la *Campanya sí al Procés de Pau* – el govern espanyol havia tancat les portes a qualsevol negociació i donava per tancat el procés de negociació – facilitant per això la participació final de la PDD en els actes previstos. En la reunió del 15 de gener de 2006, el CIEMEN, una de les entitats fundadores de la PDD, comunicava a la permanent que ja no podia aportar la persona alliberada que fins llavors havia fet tasques de portaveu, la Mònica Sabata, ni tampoc la logística que fins llavors havia aportat – cessió espais, telèfons, etc-. Això implicava la recerca d'un nou espai i el replantejament de certes inèrcies organitzatives. Finalment però, la PDD es mantenia en la mateixa seu però en un altre espai, amb la mateixa disposició col·laborativa del CIEMEN, però sense l'alliberament de la persona que havia cedit fins llavors¹³⁹.

¹³⁷ www.vilaweb.cat

¹³⁸ De fet, aquesta dicotomia és freqüent en plataformes i campanyes unitàries en la que participen partits polítics, especialment els grans. La presència d'aquests partits garanteix un major impacte mediàtic, però al mateix temps repercuteix en una rebaixa en els plantejaments ideològics.

¹³⁹ La seu de la PDD és a l'Hotel d'entitats del CIEMEN, carrer Rocafort 242 bis de Barcelona.

El 18 de febrer, a les 18'00 hores a la Plaça del Rei de Barcelona es va celebrar l'acte commemoratiu del 1er aniversari de la manifestació del 18 de febrer, amb el mateix lema "*Som una Nació i tenim el dret a Decidir*". El suport d'una trentena de personalitats de l'àmbit intel·lectual i artístic, la presència de representants de tot el catalanisme polític¹⁴⁰, l'assistència d'unes 500 persones – moltes d'elles vingudes de comarques- però sobretot l'amplia cobertura informativa van ser motius per fer-ne una valoració positiva (acta 19 de febrer 2007) pel que significava de reconeixement públic de la condició política de la PDD.

La primavera del 2007 va estar marcada, en primer lloc, per la formalització jurídica de la PDD, que passava a ser una associació legalitzada. Això implicava la inscripció voluntària de persones i entitats en la Plataforma, l'adopció d'una estructura formalitzada (presidència, junta, vocals) i una sèrie de tràmits que en certa manera feien de la PDD, un actor polític i social complex: una entitat formal, amb categoria de federació de segon nivell, que desenvolupava tasques de pressió política i al mateix temps amb voluntat i ànima de ser un moviment social. Ara bé, el procés va presentar alguns problemes com la vinculació orgànica de més persones que entitats, amb el perill que suposava poder passar, d'una plataforma d'entitats a una agrupació de persones. Aquesta complexitat en la definició acompanyarà la PDD al llarg de tot el seu recorregut vital, essent-ne la principal virtut però també el seu principal defecte. En segon lloc, el segon trimestre de l'any els esforços van estar dedicats a la campanya "Decideixo decidir" amb l'objectiu de recollir 50.000 firmes per demanar les competències de la Generalitat en matèria de referèndums. La campanya contemplava un objectiu/desig recollit en la majoria de documents estratègics de la PDD: la voluntat/necessitat de dotar-se d'una àmplia xarxa de nuclis locals arreu dels Països Catalans, que donessin força, des de l'àmbit municipal, a les grans línies d'intervenció de la PDD. I finalment, en la creació d'un grup tècnic de treball – assessorat per especialistes en la qüestió- destinat a elaborar un argumentari que denunciés el dèficit fiscal i demanés la sobirania fiscal, qüestió que començava a tenir presència pública a través d'articles d'opinió.

La primavera de 2007 va significar un augment de la fortalesa interna i reconeixement de la PDD, percebuda almenys pels mateixos membres que actuaven en conseqüència, és a dir, com un actor polític amb voluntat explícita d'incidir en la temàtica nacional. D'acord als nous temps mediàtics, la comissió de comunicació de la PDD va mantenir una important producció en matèria de notes de premsa, intervenint en els aspectes que s'anaven donant en la conjuntura pública i política catalana. En aquest sentit, destaca la nota de premsa feta el 5 de Maig de 2007 en motiu de les eleccions municipals del Principat i autonòmiques de les Illes Balears i País Valencià, on la PDD

¹⁴⁰ Entre d'altres, van assistir-hi els actors, escriptors i intel·lectuals Carme Sansa, Fèlix Martí, Montserrat Carulla, Xavier Serrat, Víctor Alexandre, Èric Bertran, Julià de Jòdar, Arcadi Oliveras. Pel que fa als representants de partits polítics catalans, van assistir-hi Joaquim Forn i Jordi Cuminat (CiU); Anna Simó, Xavier Vendrell, Uriel Beltran i Joan Carretero (ERC), Francesc Matas i Santiago Alegria (ICV-EUIA) i Joan Om (Els Verds/Opció Verda, diputat pel PSC a Madrid).

animava a participar a les eleccions però en clau sobiranista. La part final de la nota de premsa deia el següent:

- Animem la ciutadania a exercir el seu dret de vot per evitar que l'abstenció reforci forces polítiques que serien molt perjudicials per l'autogovern del nostre país.
- Instem la ciutadania que, tot i no sentir-se motivats per participar en aquestes eleccions, exerceixin el seu dret de vot i ho facin en clau sobiranista a través d'opcions que siguin garantia per als interessos del nostre país i que, per tant, defensin el dret de decidir del nostre poble com a nació.
- Instem la ciutadania del País Valencià i de les Illes Balears a fer un gest valent per capgirar la situació que aquests dos territoris pateixen sota el control de partits espanyolistes.
- I encoratgem la ciutadania d'arreu a continuar treballant per la construcció de la nació catalana i per la defensa del seu dret de decidir.

En un clima de certa estabilitat i d'intensitat en el treball intern, la conjuntura política de l'estiu i tardor de 2007 seria la llavor d'una de les més grans manifestacions del catalanisme d'ençà de la transició. Dos fets, de menor i major transcendència, però ambdós importants, feren augmentar socialment la percepció de desigualtat en el tracte, i de discriminació econòmica de l'estat envers Catalunya. D'una banda, l'apagada parcial que va afectar una tercera part de Barcelona durant uns dies, producte de la manca d'inversió en manteniment en la xarxa elèctrica per part de FECSA-ENDESA. De l'altre, el col·lapse ferroviari que va afectar l'entrada sud de la corona metropolitana, quan una mala planificació en l'execució de les obres de L'AVE va provocar que durant setmanes milers de persones patissin retards continuats, trasllats en autobusos, o talls d'intermitents que passaven a ser indefinits. Una situació que va coincidir amb un petit cicle de mobilització molt intensiu, liderat per l'esquerra Independentista – la CUP- provocat per un seguit d'actes públics on es feia palès el rebuig a la monarquia espanyola a través de cremar fotografies en públic del Rei espanyol, Juan Carlos I. A partir de la cremada d'una foto reial feta a Girona i la posterior actuació policial i judicial dels protagonistes de l'acció, es van reproduir les concentracions i cremades borbòniques a Vic, Tarragona, Sabadell, Molins de Rei i el País Valencià, entre d'altres, per donar suport als encausats – majoritàriament membres de la CUP- que van haver de declarar al jutge de Audiència Nacional, Fernando Grande Marlaska. Finalment el jutge va desestimar continuar el procediment judicial, deixant en llibertat sense càrrecs als encausats.

Abans de la gran manifestació que li donaria el moment de major rellevància, la PDD va assistir per segona vegada a la Diada de l'11 de setembre a Barcelona, també col·laborant activament amb la Mostra d'Entitats organitzada per la *Gent de la Terra* i

dies més tard, el 27 de setembre, col·laborant amb L'associació Catalana per a la Defensa dels Drets Humans, ERC, Memorial Democràtic i Xarxa d'entitats dels PPCC, en un homenatge a l'independentista basc Juan Paredes Manot "Txiki", afusellat a Cerdanyola feia 32 anys. El 6 de novembre, la PDD va participar, amb una ponència, en una jornada de debat titulada que pretenia dialogar sobre estratègies comunes entre partits polítics i actors civils del sobiranisme català. El títol fou "*El futur de Catalunya. Un marc comú de reflexió*" i l'acte fou convocat per un Òmnium Cultural que ja es decantava per posicions públiques més desacomplexadament sobiranistes. Dies abans, en el festival de Cultura Viva de Sant Feliu de Llobregat la PDD també havia protagonitzat un debat sobre la mateixa qüestió. Aquell mateix dia, la PDD va obtenir el premi Joan Coromines en defensa de la llengua atorgat per la CAL. Tot plegat no feia sinó enfortir la posició cada vegada més central de la PDD en relació a l'espai sociopolític d'on sorgia, n'era producte, i en certa manera pretenia coordinar, fer de paraigües o fins i tot liderar.

La manifestació de l'1 de desembre de 2007

Davant la situació general de queixa i greuge envers la manca d'inversió en infraestructures que va mostrar-se en els episodis de l'apagada estiuenca d'ENDESA a BCN i el col·lapse ferroviari de RENFE, i aprofitant que cap sector o moviment encapçalava la reivindicació, i en certa manera avançant-se a d'altres agents socials més propers temàticament que ho podrien haver fet – sindicats, per exemple-, la PDD va convocar una segona gran manifestació amb el lema "*Som una nació i diem PROU. Tenim Dret a gestionar les nostres infraestructures*". Aquesta situació va ser aprofitada per la PDD per vincular el Dret a decidir amb el percebut dèficit d'inversió estatal, que la crisi ferroviària i l'apagada no necessitaven explicar. La PDD volia vincular estretament la reivindicació nacional amb la reivindicació social.

La maquinària organitzativa de la PDD es va posar en marxa a la tardor de 2007 (acta octubre 2007) i les comissions de logística, extensió i comunicació s'activaven en pro de l'objectiu, amb una novetat: la inclusió d'una comissió que tractaria específicament la relació amb els partits. I si en la manifestació de Febrer de 2006 les reunions amb partits polítics no van obtenir els resultats esperats, en aquesta manifestació la situació es va revertir: menys el PSC, PP i Ciudadanos-Partit de la Ciutadania, la resta de partits de l'arc parlamentari - ERC, ICV, CiU, van mostrar un especial interès en la presència i suport a la manifestació. Aquesta manifestació tenia però, una prèvia. El 4 d'octubre de 2007 es va fer públic que una plataforma de nova creació, la Plataforma Sobirania i Progrés (a partir d'ara també SiP) formalitzava una aliança estable amb la Plataforma pel Dret de Decidir (PDD) que comportava l'inici d'una sèrie d'accions coordinades. La diferència entre una i l'altra era, bàsicament, que mentre la PDD aplegava entitats i mantenia un cert esperit i caràcter civil no partidista, SiP aplegava

adhesions de persones individuals¹⁴¹, específicament de professions lliberals, i pública i privadament se la vinculava amb ERC.

La PDD, en roda de premsa del 9 de novembre, va convocar per l'1 de desembre a Barcelona “una gran manifestació nacional contra el desgavell de les infraestructures i xarxes viàries que pateix Catalunya i per exigir a l'Estat Espanyol, el dret de decidir sobre el model de país que volem”. Per bé que la convocatòria era feta per la PDD en solitari, la presentació va ser formalitzada per representants d'ambdues plataformes (PDD i SiP), acompanyats de destacats membres de CDC, ERC i CUP, amb el pòsit simbòlic i pràctic en clau nacional que això representava. Ara bé, la incorporació de grans partits i altres agents socials¹⁴², malgrat els beneficis en l'extensió social i accés mediàtic que incorporava, també implicava compartir el protagonisme de la manifestació. En el manifest presentat per l'1-D es pot veure com la PDD apostava decididament per un sobiranisme pragmàtic, vinculat a l'economia i el benestar material. En ressaltaven tres grans exigències¹⁴³:

Exigim el traspàs de la xarxa de transports i d'infraestructures a la Generalitat de Catalunya

Exigim la publicació de les balances fiscals entre Catalunya i l'estat Espanyol

Exigim que la Generalitat de Catalunya recapti i gestioni tots els nostres impostos.

La manifestació de l'1 de desembre va desbordar totes les previsions d'assistència, ja generoses de per si. Dues hores després de l'inici, el recorregut entre plaça Catalunya i l'estació de França de Barcelona continuava col·lapsat amb desenes de milers de persones, amb forta presència de consignes i simbologia independentistes i sobiranistes. Malgrat la disparitat de xifres, (700.000, segons l'organització, i 200.000, segons la policia), la manifestació va superar àmpliament la del 18 de febrer de 2006 per convertir-se en la més multitudinària –des de la transició- pel que fa a la temàtica nacional. L'absència dels principals sindicats –CCOO i UGT- i del PSC, però la presència activa de dos dels partits que formaven part del govern –ERC i ICV- del principal partit de l'oposició –CiU- de l'espai de l'esquerra independentista, representat per les CUP, així com de nombroses elits del catalanisme polític –com els ex-presidents Pujol, Maragall, Barrera, Rigol, etc- i del món de la cultura i l'esport – inclòs el president del Barça, Joan Laporta-, tot plegat donava a la manifestació un caràcter certament paradoxal, en una barreja de pro i anti governamental difícil d'escatir, per bé que la reivindicació del greuge envers l'Estat era un clar element aglutinador. De fet, la

¹⁴¹ Segons la web, més de 22.500 adhesions.

¹⁴² Amb l'excepció dels dos grans sindicats, CCOO i UGT, que no van voler sumar-s'hi pel contingut nacional que s'incorporava al lema.

¹⁴³ Veure manifest complet al annex 8.1

reticència inicial dels principals mitjans a cobrir l'esdeveniment – TV3 va obrir l'informatiu del matí amb un significatiu *“la Plataforma pel Dret de Decidir manté la marxa per les infraestructures tot i el restabliment del servei”*- la convocatòria es va reconvertir en un seguiment massiu – especialment rellevant en el cas dels diaris i blocs digitals- que es va poder confirmar amb la massiva presència de mitjans de comunicació en la roda de premsa que la PDD va celebrar el dia següent. La manifestació doncs, va ser un èxit rotund d'assistència i impacte, posant, ara sí, la PDD al capdavant del moviment cívic sobiranista/independentista a Catalunya.

L'eufòria i satisfacció de la PDD per l'èxit de la manifestació es va posar de manifest en la segona assemblea general del 15 de desembre (que es passava a dir Trobada Nacional) amb l'assistència de més de 45 entitats, amb la significativa presència de grans entitats del catalanisme/sobiranisme com Òmnium Cultural, Obra Cultural Balear i Acció Cultural del País Valencià - que s'incorporaven formalment a la PDD-, així com els partits ERC, CDC i la CUP. Del *Balanç de Situació* presentat i elaborat per la portaveu i cara visible de la PDD, Mònica Sabata, de l'anàlisi de context presentat per la representant de la Intersindical CSC, Blanca Serra, i dels diferents informes presentats per la resta de comissions de la PDD –permanent, comunicació, campanyes- en destaquem els següents eixos (acta 15 desembre 2007):

A) A **nivell general** es destacava la consideració de la PDD com agent social reconegut per l'opinió pública i publicada, que *“conduïx a la classe política cap a posicions nacionalment avançades”*. S'atribuïa doncs, una posició d'avantguarda del sobiranisme creixent (inici de plataformes cíviques com Sobirania i Progrés, o Decidim.cat, que aglutinava els regidors sobiranistes en l'àmbit municipal) i es validava l'estratègia de vincular el Dret a Decidir a qüestions que afectaven la vida quotidiana de la gent (economia, infraestructures, etc). Davant el creixement efectiu -i el previst- del sobiranisme-independentisme sociològic, s'apostava per enfortir encara més l'estructura organitzativa, la transversalitat ideològica al si del catalanisme, l'extensió de la PDD al màxim de nuclis possibles, i l'aposta per *“tenir més presència al món”*. Es reclamava augmentar un grau més el to de la reivindicació de la PDD sense deixar d'inscriure's en el terreny de la radicalitat democràtica: a partir de llavors ja no es tractarà tant *del dret de decidir en abstracte* – com un dret democràtic inalienable- sinó també *d'exercir el dret de decidir* a través de la construcció d'una majoria social disposada. La conclusió era que la manifestació de l'1 de desembre, significava l'inici d'un nou cicle polític, on la PDD representava una nova manera d'exercir la política, alhora que renovava, radicalitzava i adaptava als nous temps, el fons i les formes del catalanisme polític.

B) A **nivell d'anàlisi de conjuntura**, es constata la pèrdua de lideratge econòmic, cultural i la major dependència de Catalunya envers l'estat espanyol – que calia revertir. De fet, la descripció de l'evolució de l'estat Espanyol envers Catalunya ocupava bona part de l'anàlisi de context: negociacions de drets nacionals a l'alça, fortalesa nacionalisme espanyol, contínues referències a la transició i la LOAPA,

bipartidisme crispat del PP i PSOE llevat en la unitat nacional espanyola, crisi del federalisme com a proposta d'encaix, consolidació i capacitat d'impacte de l'aparell mediàtic catalanofòbic construït en l'etapa del govern presidit per José Maria Aznar, i el probable retall a l'estatut producte dels recursos presentats al Tribunal Constitucional. A nivell nacional, es parlava del desconcert estratègic del sobiranisme-nacionalisme institucional; d'una ERC desgastada per l'acció de govern i un gir de CiU cap a posicions més nacionals, que si be presentava formes més desacomplexades caldria veure'n l'abast i fondària; i es destacava com a positiva la recuperació de l'esquerra independentista, a través de les CUP. S'afirmava doncs, el creixement d'un sobiranisme independentista en paral·lel al també creixement de la desafecció política, que caldria veure si ambdós qüestions estaven connectades, i si eren o no una corrent de fons. Finalment, es conclouia amb l'aposta de mantenir el lligam social i nacional que s'havia produït en la manifestació de l'1-D.

c) **Pel que fa a les línies d'intervenció**, es recordava que ja es tenien 30.000 signatures de la campanya *Decideixo Decidir* però donat que en faltaven moltes més es proposava fer una recollida de signatures el mateix dia de les eleccions al parlament espanyol, previstes pel 9 de març següent¹⁴⁴. Altres reivindicacions de caire pragmàtic-econòmic com el sistema de gestió del nou aeroport, la reclamació del corredor mediterrani o la reivindicació d'un sistema de finançament propi, també formaren part del contingut de l'assemblea, per bé que en una posició subordinada. Un altre aspecte fou la reiteració de la importància de treballar decididament amb la nova immigració, acostant les entitats d'immigrants a la PDD a través de la realització d'actes conjunts o d'altres propostes que hauria de treballar una comissió específica. Es partia de la base que la població catalana-nouvinguda era encara hermètica respecte les reivindicacions i cultura política del sobiranisme-catalanisme. Amb la convicció que "*són sectors socials assedegats de contacte i intercanvi*" caldria fer un esforç per acostar-s'hi. Sinó ho fa la PDD, es deia, "*serà l'estat espanyol que utilitzarà la immigració per a negar els drets col·lectius a Catalunya*". Finalment, la comissió de campanya recordava que en algun moment hi hauria la sentència del Tribunal Constitucional sobre el recurs a l'Estatut i que caldria treballar per encapçalar la reacció.

Ara bé, l'èxit aclaparador de la manifestació i l'anàlisi eufòric de la trobada Nacional amagava algunes crítiques a la política comunicativa –manca de control del missatge, excessiu protagonisme d'uns portaveus i no d'altres- que si bé no es manifestaven públicament, si eren objecte de comentaris en off de força membres de la PDD. L'any acabava amb un comunicat de premsa on la PDD donava suport a Acció Cultural del País Valencià en la seva pugna amb el govern valencià pel tancament previst del repetidor del senyal digital de TV3. La PDD qualificava aquesta situació com a "*molt greu*" i condemnava de forma "*enèrgica*" la política del PP valencià de "*censurar la llibertat d'expressió i pluralitat informativa, i perseguir els mitjans de comunicació en català*". La nota acabava amb l'exigència de "*la reobertura del repetidor i la retirada de*

¹⁴⁴ Proposta realitzada des de la coordinadora de la PDD a les comarques gironines.

l'expedient administratiu obert contra l'ACPV", sense descartar organitzar en el futur "alguna acció" per a donar suport a la lluita contra aquest tancament. La PDD doncs, per la seva força i capacitat mobilitzadora exercia ja de paraigües reivindicatiu del sobiranisme-independentisme fins i tot més enllà del Principat.

De la mateixa manera que l'any anterior, la PDD començava l'any 2008 amb renovades energies i encara més expectatives. La Trobada Nacional del desembre portava a desenvolupar les importants línies d'intervenció aprovades, que vist en perspectiva representaven més reptes organitzatius dels que la PDD podia assumir. Però un rerefons de malestar intern subtilment anava creixent, poc visible fora de la PDD però prou explícit en el si de la permanent, que va coincidir amb la renúncia al càrrec per motius de salut del fins llavors president, Jordi Vila d'Abadal, substituït per el representant de la CAL, Pep Ribas. L'any començava amb una iniciativa conjunta entre la PDD, Sobirania i Progrés, i el nou nat Centre d'Estudis Sobiranistes, liderat per dos membres de CiU, Roger Albinyana i el jurista López Tena. Es tractava d'organitzar una conferència del Lehendakari Ibarretxe a Barcelona, que amb el títol "*Ahora más que nunca iniciativa política*" explicaria la proposta de consulta que el lehendakari pretenia fer al País Basc a l'octubre del mateix any. Més enllà de la conferència en si, amb molt èxit de públic i d'impacte als mitjans, l'acte tenia la pretensió d'aplegar (segons nota de premsa) "*el conjunt del sobiranisme català, des de l'interès d'observar els altres processos de sobirania iniciats a Europa en els darrers temps, amb la voluntat d'avançar cap a l'exercici del dret de decidir de la societat catalana*". Era doncs, un acte d'articulació de la societat civil que actuava en clau sobiranista-independentista i en el que significativament no es va fer cap tipus de protocol o tracte preferent envers els representants dels partits polítics presents.

L'estratègia relacional de la PDD continuava. El 26 de gener, representants de la plataforma van assistir a la jornada de formació interna d'ACPV a València on s'establien llaços d'acció conjunta amb aquesta important entitat, de fet una de les més rellevants del valencianisme-català¹⁴⁵. En la reunió de la permanent de Gener (acta de dimarts 28 de Gener de 2008) es feia una valoració positiva d'aquest acte, i tot seguit es posaven les bases de la recollida de signatures del 9 de Març, data que en termes d'oposició Catalunya-Espanya era d'un d'alt valor simbòlic donada la coincidència amb les eleccions estatals al parlament Espanyol. Tres aspectes es van treballar en aquesta reunió: la implementació de la web decideixodecidir.cat¹⁴⁶; la preparació de la roda de premsa conjunta de la PDD i Sobirania i Progrés – co-organitzadora de la campanya- que seria coberta per la majoria de mitjans informatius nacionals i estatals davant mateix del Parlament de Catalunya, amb l'objectiu de presentar la recollida de signatures prèvia a la ILP "*a fi d'instar els diversos òrgans*

¹⁴⁵ Juntament amb l'escola Valenciana-Federació d'Associacions per la Llengua (FEV) i la Intersindical valenciana.

¹⁴⁶ i els problemes detectats de connexió dels usuaris d'internet que empenien com a via d'accés l'empresa estatal, Telefónica Mesos abans, la web oficial de la PDD havia patit atacs informàtics i això portava a interpretacions de tall conspirador, que no es van arribar a demostrar ni confirmar.

legislatius dels Països Catalans perquè reclamin a l'estat respecte la competència de fer referèndums, és a dir consultes populars vinculants". L'últim punt de l'ordre del dia feia referència l'aspecte econòmic/logístic amb l'objectiu que la campanya es pogués autofinçar i que la recollida de signatures fos el més amplia possible, d'acord amb els recursos i la capacitat operativa dels organitzadors, i la voluntat que fos el màxim de descentralitzada possible, abraçant el conjunt dels Països Catalans.

En aquesta direcció es va presentar el KIT9M, que la Plataforma pel Dret de Decidir s'havia encarregat de produir i que posava a disposició de totes les entitats adherides i a la resta d'entitats, grups i associacions col·laboradores, amb un prepagament de 100,00€ com a aportació per al seu cofinançament. El KIT9M contenia

- 200 butlletes de recollida de signatures
- 1 senyera per guarnir la taula
- 1 paquet de bolígrafs
- 1 paquet d'adhesius per reforçar la campanya i decorar el KIT9M
- 1 manual d'instruccions amb telèfons de contacte on poder consultar dubtes i rebre assessorament jurídic en cas que sigui necessari.
- 1 argumentari de campanya per donar raó dels objectius a qui ho demani
- 100 mocadors vermells estampats amb el logo de la campanya "Dd!", que es podien vendre a 2 euros cada un.

Malgrat els llargs i complexos preparatius l'acció del 9 de març va resultar contradictòria, amb valoracions positives, per la capacitat organitzativa i d'implicació territorial, i negatives, pel decomís de taules a determinats pobles i que perjudicava la centralitat a que aspirava la PDD. I és que l'acció política del 9 de Març fou marcada per la resolució de la Junta Electoral de Barcelona -del 3 de Març- que en resposta a la consulta efectuada per alguns ajuntaments, va prohibir la instal·lació de taules per recollir les signatures de la ILP per la coincidència en la celebració de les eleccions generals a les Corts espanyoles. La resolució argumentava que l'activitat projectada a *'reivindicar el dret de l'autodeterminació de Catalunya'* es considerava com a acte de campanya electoral, prohibida el dia d'unes eleccions.

Dos dies després de la resolució, el 6 de Març, la Plataforma pel Dret de Decidir (PDD) va emetre un comunicat en què es refermava en la convocatòria del 9 de març i confirmava la col·locació de 500 taules i més de 3.000 voluntaris, repartits en 238 municipis d'arreu dels Països Catalans. La PDD denunciava *"la interpretació forçada de la Junta Electoral Provincial de Barcelona i les contradiccions entre les diferents*

interpretacions que fan les diferents Junes Electorals Provincials de Girona i Barcelona, la qual cosa ens demostra que no és una acció contrària a la legalitat vigent sinó una interpretació partidista en contra dels drets dels catalans/es". A banda d'assenyalar que era una iniciativa feta des de la més escrupolosa legalitat i que en cap cas es volia fer campanya electoral, s'afirmava que *"no estem en disposició de poder aturar aquesta acció que interpretem entra dins la legalitat vigent"* i presentava un recurs d'al·legació, que no fou acceptat. Davant la situació, la PDD es refermava en l'acció prevista, amb una *"crida a la participació ciutadana perquè el proper diumenge surti al carrer per decidir i recollir el màxim de firmes possibles a favor de la convocatòria de referèndums a Catalunya"*. Tot i això, recomanava als seus associats que les taules no es possessin ni a les proximitats, ni als voltants dels Col·legis Electorals, respectant d'aquesta manera el que disposava la Llei Orgànica Reguladora de les Eleccions Generals. En el conjunt de documents de suport a la campanya (normativa, instàncies, contactes advocats) en trobem un on es mostra el caràcter moderadament confrontatiu de la PDD. En el document s'aconsellava els següents passos pel 9 M.

1. Tirar endavant el desplegament de taules previst per a la recollida de signatures.
2. Tenir una cura especial a evitar cap mena de conflicte en cas d'intervenció de l'autoritat.
3. Allà on sigui possible, cercar la implicació dels Ajuntaments, grups polítics i entitats cíviques per si cal emparar la recollida de signatures en locals privats.
4. En cas que la intervenció de l'autoritat impedeixi del tot l'acció de la PDD, es recomana:
  - A- Retirar-se de l'espai públic.
  - B- Cercar un local tancat, alternatiu.
  - C- Convocar el poble a una 'mocadorada' de protesta davant de l'Ajuntament de la població, a partir de les 8 del vespre.

Dit i fet, al llarg del dia 9 de Març, unitats de la Guàrdia Civil van procedir a retirar les taules, unes 200 segons el comunicat del mateix dia de la Plataforma, i en algunes ocasions van requisar el material i demanar la documentació dels voluntaris. La retirada de les taules va ser força aleatòria, depenent del suport de cada ajuntament a l'acció de la PDD i només circumscrita a l'àrea metropolitana de Barcelona – però no a la ciutat- i a les comarques de l'àrea de Tarragona, en especial els municipis de les Terres de l'Ebre.

Els mesos d'Abril i Maig van tenir un marcat caràcter activista. Per Sant Jordi del mateix any es va continuar la recollida de signatures de la campanya Decideixo Decidir -aprofitant el Kit9- en els nuclis locals on la PDD estava articulada. Es complia el 1er any de campanya i s'estava a punt d'assolir les 50.000 firmes necessàries per la

tramitació. Una campanya que va seguir el 24 de Maig, en el marc del partit de futbol amistós entre les seleccions nacionals de Catalunya i Argentina, on voluntaris de van col·locar diverses taules de recollida de signatures, a la zona lúdica del camp Nou. En la nota de premsa del 22 de Maig, la PDD argumentava que l'objectiu era que *“en el marc d'un esdeveniment esportiu i de país de gran valor simbòlic, les ciutadanes i ciutadans que hi acudeixin puguin contribuir, amb la seva signatura, a que el gran partit democràtic que representa assolir el dret de decidir es pugui guanyar”*. I en coherència amb la política d'aliances, en la mateixa nota la PDD es congratulava d'una *“nova passa cap al ple reconeixement de Catalunya i els Països Catalans en un àmbit tan important com és el de les competicions esportives a nivell internacional”*. I el 5 de Maig, la PDD participava en l'homenatge multitudinari que es va fer la Palau de la Música envers una de les icones recuperades per l'independentisme català, especialment vinculada a la vessant d'intervenció cultural-musical¹⁴⁷, el cantautor Velencià Ovidi Montllor. *L'acte titulat 'L'Ovidi se'n va a Palau'* volia ser, segons els organitzadors, un homenatge a un dels cantants més negligits i oblidats per les institucions públiques del país, i com es recordava en l'acte pels propis organitzadors, tots els homenatges al músic alcoià fetes fins llavors havien sorgit per iniciativa popular.

Dues iniciatives d'aquell estiu mostren la doble cara, proactiva i reactiva, de la PDD. Una mostra d'acció proactiva, en aquest cas emmarcada en el procés de construcció nacional fou la campanya llançada el 26 de juny – segons nota de premsa- de donar a conèixer la cultura i llengua catalana als visitants i estudiants d'Erasmus a Tarragona. La campanya, impulsada pels membres no constituïts de la Plataforma pel Dret de Decidir-Camp de Tarragona representava una clara voluntat d'obertura i transversalitat política, social i ideològica aplicada al nucli territorial en qüestió. A nivell polític es va aconseguir la participació activa de les joventuts d'Esquerra (JERC), les Joventuts d'Esquerra Verda (JEV) i Joventuts Nacionalistes de Catalunya (JNC). A nivell cívic, la Plataforma per la Llengua (PL) Sobirania i Progrés (SiP), Federació Nacional d'Estudiants de Catalunya (FNEC) i Òmnium Cultural en van ser els co-participants. En la roda de premsa emesa es ressaltava que *“malgrat les diferències ideològiques, les entitats, plataformes i joventuts polítiques tarragonines que tenen en comú la defensa del dret a decidir i d'autodeterminació del nostre país, col·laboraran plegades al llarg de l'estiu per explicar als turistes la realitat del lloc on es troben”*. A nivell organitzatiu es destacava la coordinació, la descentralització de les activitats i el fet que les organitzacions *“tenen llibertat de moviments dins de la campanya, sempre tenint present l'objectiu principal: internacionalitzar el fet català aprofitant el turisme de Tarragona i les comarques del Camp”*.

Pel que fa a la posició reactiva, el 12 de juny la PDD va emetre un comunicat ben explícit sobre la possible sentència que hauria d'emetre el Tribunal constitucional envers el recurs de l'estatut presentat pel Partit Popular. Com es veu en el següent

¹⁴⁷ L'acte fou organitzat, especialment, per la discogràfica Propaganda pel Fet, Ateneu La Torna i Vilaweb.

paràgraf, la PDD ja no és que defensés l'Estatut, sinó que de fet apostava per superar-lo, i en certa manera enterrar-lo:

“En relació a les veus que criden a la defensa de l'Estatut, en cas de resolució contrària o restrictiva del Tribunal Constitucional volem deixar clar que no respectem la veu d'aquest Tribunal perquè no té legitimitat sobre el dret de decidir del poble català i que sols prendrem una posició activa en aquesta qüestió per defensar la fi del procés estatutari i l'inici dels processos d'autodeterminació de la nostra nació sobre qualsevol tema que l'afecti. Emplacem tot el teixit social i institucional català a assumir aquest plantejament i a defensar clarament els interessos nacionals i socials del nostre poble”.

La segona gran vessant de la primavera-estiu del 2008 contenia una aposta per la gestió interna, organitzativa i relacional, de la PDD. La condició d'entitat registrada i l'abast, dimensió i rellevància que havia agafat la PDD en el panorama polític català imposava uns ritmes que certifiquen una crisi de creixement que també van patir altres intents d'acció unitària del moviment independentista (Vilaregut:2004). El degoteig constant d'incorporacions individuals i col·lectives, el debat sobre la participació o no de partits polítics – i de quina manera- en el si de la plataforma, l'adequació del sistema de votació, o la renúncia de la presidència, també per motius de salut del fins llavors president interí Josep Ribas, van comportar la introducció de canvis en els estatuts que van ser ratificats en l'assemblea del 29 de Març de 2008 (segons acta del mateix dia), i la convocatòria d'eleccions a una nova junta. En les reunions del 21 d'abril i 2 de Juny es pot veure com els punts de l'ordre del dia dedicats a la gestió de la condició jurídica de la PDD i el sistema d'organització interna guanyava cada vegada més terreny als punts dedicats a l'acció política de caràcter mobilitzador.

Cada vegada més, la PDD era menys moviment i més entitat de pressió, amb el que implicava de complexitat en la gestió de les opinions, corrents, aliances i presumptes ingerències de partits polítics -i corrents internes de partits polítics- que presumptament maldaven per exercir-hi algun tipus d'influència, o bé “cobrar-se” el seu suport. Paral·lelament, un grup de treball intern treballava un document d'organització interna que hauria de reconduir les tensions internes que ja s'intueixen en les actes de les diferents permanents de la PDD, i que tenien una traducció prou rellevant fora de les estructures internes de la PDD. De fet, la dimissió del president Josep Ribas ja va provocar algunes filtracions a la premsa digital sobre les males relacions en la Permanent de la PDD¹⁴⁸. Unes tensions internes que finalment es van

¹⁴⁸ A Naciódigital.cat del 4-6-2008 es fa esment d'unes declaracions del portaveu Gerard Fernández on reconeix l'esforç de Ribas per intentar 'consensuar' diferents posicions dins l'entitat, però descartant que aquest fos el motiu pel qual presentés la dimissió, ja que “són només dos o tres persones les que no estan d'acord amb la línia de la direcció.”

fer explícites a l'assemblea de juny, amb un conflicte amarg que significava un gran punt i a part en l'evolució a l'alça de la PDD.

El conflicte intern

A partir de l'assemblea de juny de 2008, la Plataforma pel Dret de Decidir va patir una important fractura interna que va comportar la convivència, durant 10 mesos, de dues juntes, que representaven dos sectors, que anomenarem com a sector P i sector D, els quals van mantenir un litigi resolt per una sentència judicial¹⁴⁹. I és que paradoxalment, l'èxit social i mediàtic producte de la manifestació de l'1 de desembre de 2007 va derivar en un important conflicte intern de conseqüències fatals per la trajectòria ascendent de la PDD. En el rerefons d'aquestes tensions probablement hi hagué una suma de factors que reproduïxen, entre d'altres aspectes, la competència entre actors del propi moviment independentista descrits en el capítol 3 (apartat definició de moviment independentista). A nivell macro, els quatre grans elements de context en el conflicte van ser:

- Una crisi de creixement propi d'estructures febles com la PDD, agreujat per un disfunció de la pròpia tipologia d'actor polític – a mig camí d'un moviment, una entitat de segon nivell – federació- i un grup de pressió.
- El debat entre els dos grans plantejaments estratègics de l'espai de l'independentisme i el sobiranisme: Vèncer per convèncer o convèncer per vèncer, que implicava una aposta envers l'ampliació del moviment o bé exercir de motor d'un procés d'acceleració nacional.
- Un context polític marcat per la rivalitats amb i entre els partits polítics – i les tendències internes d'un d'ells, ERC- que competien per ser la referència electoral del mateix espai sociopolític que ocupava la PDD – sobiranisme/independentisme.
- Les difícils qüestions personals entre els dirigents de la PDD — extrapolables a tot l'espai independentista— i que finalment van ser determinants, no tant per l'origen del conflicte, sinó per la no-resolució del mateix.

A nivell concret, el conflicte intern va esclatar en l'assemblea del 15 de juny de 2008 a Girona, quan en el transcurs de la mateixa es va decidir incorporar un punt de l'ordre del dia referent a la votació de la nova junta, activitat a priori prevista per realitzar-la en una segona part de l'assemblea, el 29 de juny (acta 2 de juny de 2008). Davant

¹⁴⁹ Per bé que a nivell mediàtic es va anomenar ambdós sectors com a "oficial i crítics", al no ser una nomenclatura de consens entre les dues parts, he optat per referir-me a cada sector a través de les vocals inicials P i D (que senzillament responen a "Plataforma" i "Decidir").

l'intent de dur a terme la votació de la nova junta, una part dels assistents –que anomenarem sector “P”- , entre ells el secretari, van decidir marxar de l'assemblea provocant un relatiu buit de poder agreujat per la dimissió del president un mes abans¹⁵⁰. La resta de socis que van continuar l'assemblea van escollir una nova junta i un nou secretari que representaven l'altre sector – anomenats el sector “D”-, inscrivint, el dilluns següent, la nova junta al registre del Departament de Justícia de la Generalitat de Catalunya. De fet, el 20 de juny, cinc dies després de la controvertida assemblea, la junta de l'anomenat sector “D” de la PDD, es presentà conjuntament en roda de premsa a la seu del Col·legi de Periodistes. Segons veiem en la nota de premsa emesa el mateix dia, la “nova” PDD plantejava *“un full de ruta de cara al futur que enllaça amb la transversalitat i la vocació de ser referent i punt d'encontre per al conjunt plural de sensibilitats polítiques que tenen o poden tenir el dret de decidir del poble català com a horitzó comú”*. Mònica Sabata, una de les portaveus més conegudes de la Plataforma, i membre significat del sector “D”, apuntava que per a la PDD, *“s'obre una etapa en que la Plataforma té la responsabilitat de ser articuladora i catalitzadora, des de la societat civil, de la resposta que es doni a les ingerències de l'Estat Espanyol”*. Pel que fa als reptes de la PDD a partir de llavors, la portaveu aprofundia en la necessitat de *“generar sinèrgies i complicitats amb tots els agents socials i polítics del país receptius a participar del projecte radicalment democràtic de la PDD i amb l'objectiu de fer una aposta seriosa i contundent per la implantació territorial”*.

Per el sector anomenat “P”, la nova junta no era legal i així ho van manifestar públicament en nota de premsa el 16 de juny, -un dia després de l'assemblea- acusant a algunes entitats i persones *“d'ingerències i ànsies de control d'aquells que tenen una relació més directe amb la política”* i assegurant que a la PDD *“no hi ha d'haver partits polítics, ja que estem per pressionar-los i perquè facin un pas més del que estan fent”*. Segons reblava Elisenda Romeu, portaveu i presidenta interina significada del sector “P” en els mesos de conflicte, la PDD *“és una eina molt important que ha de mantenir la seva independència ideològica i econòmica”*. Finalment, es convocava a la segona part de l'assemblea el 29 de juny, quinze dies després, on a banda de declarar il·legal la junta sorgida en l'assemblea del 15 de juny, es va decidir continuar i escollir una junta i presidència interina.

A partir d'aquí, s'inicià un conflicte de legalitat i legitimitat sobre el control efectiu de la Plataforma que prendrà forma jurídica amb la denúncia del sector crític al mateix departament de Justícia de la Generalitat. Més enllà de la disputa política, el sector “P” va fer efectiva una demanda d'anulació dels acords presos en l'assemblea del dia 15 degut a que l'aprovació de la nova junta i estatuts de la PDD no estaven inclosos a l'ordre inicial de l'assemblea. El sector “D” argumentava que els estatuts ja preveien la possible modificació de l'ordre del dia de qualsevol assemblea si ho demanava un 20%

¹⁵⁰ Relatiu perquè davant la dimissió del president, era la vice-presidenta la que assumia les funcions. La qüestió era però, que la vice-presidenta estava molt significada en un sector del conflicte.

dels socis, i que ja havia comunicat prèviament, dos dies abans de l'assemblea, la intenció de fer servir aquest mecanisme. I que en definitiva, el problema no era tècnic sinó de no saber acceptar haver perdut les votacions. El creuaments de declaracions dels dos sectors sobre la il·legitimitat de l'altre sector, foren ben amplificats per la premsa donada la condició d'actor polític rellevant que fins llavors mantenia la PDD¹⁵¹.

De fet, el conflicte de la PDD va estar precedit per un altre conflicte, en aquest cas dins el partit ERC, com ja hem dit la referència electoral de l'independentisme. En un convuls congrés -el 7 de juny, una setmana abans que el celebrat per la PDD- una ERC dividida en quatre candidatures van lluitar aferrissadament per la secretaria i presidència del partit, decidit per un sistema de votació nominal dels seus militants. Més enllà del resultat, l'abans del congrés va escenificar un partit dividit i fragmentat entre les candidatures del sector de Reagrupament del sector anomenat Esquerra Independentista, liderat per Uriel Bertran, el sector liderat per Carod-Rovira i el president del Parlament Ernest Benach, i el sector guanyador, encapçalat per Joan Puigcercós, que n'exerciria el lideratge a partir de llavors. I si l'abans del congrés va ser una radiografia pública de les batalles internes entre sectors, retransmeses al minut i minuciosament detallades per mitjans, tant els favorables com els contraris a l'independentisme, els mesos posteriors al congrés no van aconseguir tancar el procés d'unificació del partit, malgrat la victòria de Puigcercós. De fet, l'escissió del sector reagrupament, liderat per l'exconseller de Governació Joan Carretero, i la lluita i posterior derrota per encapçalar la candidatura electoral del Vicepresident del govern Josep-Lluís Carod Rovira, van fer viure en una inestabilitat permanent a una ERC castigada per la decisió de reeditar el govern tripartit i el que comportava de prioritzar la tasca governamental.

Tornant a la PDD, a rel del conflicte intern que va patir, a partir de l'estiu de 2008 s'entrava en una situació de semi-paràlisi de l'entitat, que provocava perplexitat interna, -particularment als nuclis territorials de fora de l'àrea metropolitana- i descrèdit extern, al conjunt del catalanisme /sobiranisme polític. I malgrat l'estranya convivència de dues juntes, les activitats previstes de l'any van continuar. D'una banda, amb dos actes ben convencionals, organitzats pel sector "D", la primera d'elles una roda de premsa conjunta davant el Tribunal Superior de Justícia de Catalunya del 9 de setembre. Amb un acte força criticat pel sector "P", titulat *"Tu formes part de la nació catalana. Que no decideixin per tu"*, el sector "D" de la Plataforma pel Dret de Decidir va reunir representants del món social i polític per *"denunciar la paralització de l'aplicació de l'Estatut i criticant la previsible retallada que suposarà una sentència adversa del Tribunal Constitucional"*. Hi van fer cap tots els partits polítics que van assistir a la manifestació de l'1-D, a més de representants de la societat civil com Òmnium Cultural, la CAL, els principals sindicats i fins una organització de la patronal

¹⁵¹ Entre la més significada, l'acusació del sector crític sobre el vincle i/o relació amb el projecte de CiU de la 'Casa Gran del Catalanisme', negat un dia després pel sector oficial (declaracions a ACN del 29 i 30 de juny respectivament).

catalana (CECOT). En aquest clima intens de col·laboració sense confrontació, l'11 de novembre, una nota de premsa feta per ERC firmada pel secretari general d'Esquerra Joan Ridao, animava a la Plataforma pel Dret de Decidir (sector "D") a crear un observatori compost per acadèmics, tant nacionals com de l'àmbit internacional, amb l'objectiu d'analitzar de la forma *'més equànime, més neutre i més ajustada possible'* la sentència que pogués emetre el Tribunal Constitucional sobre l'Estatut. ERC, per boca del seu secretari general, argumentava que així *'la societat civil tindria una posició presa al voltant de la sentència i això seria una bona contribució davant del tacticisme que els partits polítics poguessin adoptar davant d'una sentència adversa del TC sobre l'Estatut'*. Una nota de premsa on ERC traslladava a la plataforma la possible resposta del partit a una sentència adversa del TC, donava compte de la col·laboració més o menys oficial entre ERC i la PDD. El sector "D" de la PDD posava en pràctica *"la vocació de ser referent i punt de trobada per al conjunt plural de sensibilitats polítiques que tenen o poden tenir el dret de decidir del poble català com a horitzó comú"* que havia acordat en la impugnada assemblea del 15 de Juny. Una estratègia de punt de trobada que combinava amb accions ben poc convencionals com la que van protagonitzar dos voluntaris de la PDD, també del sector "D", intervenint en una conferència de l'exvicepresident espanyol Alfonso Guerra, a Barcelona el 16 de setembre¹⁵². Els dos joves van parar l'acte amb una pancarta -signada clarament per la Plataforma pel Dret de Decidir-, amb el lema *'Ni Guerra ni el TC decidireu en contra del nostre poble. Prou ingerències'*. Els dos activistes foren desallotjats amb crits per parts dels assistents però aconseguint la corresponent quota mediàtica.

La situació de semi-paràlisi de la PDD, amb un enquistament pronunciat del conflicte, i l'augment de més plataformes i entitats en l'àmbit del sobiranisme, li va fer perdre la capacitat d'iniciativa política que fins llavors havia tingut. Aquest context va provocar que la Plataforma Sobirania i Progrés - plataforma que continuava amb l'aliança amb la PDD, i especialment amb el sector "P"- aprofitant un acte al si de l'Universitat Catalana d'Estiu de Prada s'avancés a tothom i convoqués la manifestació del següent 11 de setembre amb el lema *'Som una nació. Volem un estat propi'*. La novetat era doble: primer, que substituïa la segona part de l'encapçalament *"tenim el dret a Decidir"* pel explícit *Volem un estat propi*, i segon, que emplaçava a totes les entitats de la societat civil a fer un bloc conjunt i separat dels partits polítics. Especialment significativa va ser la declaració de l'actor i portaveu de Sobirania i Progrés, Joel Joan, que va emplaçar a la convocatòria a *'tota aquella gent que estigui farta de la classe política i que hagi decidit dir prou'*. Una frase que mostra l'inici d'un procés de desafecció/io descrèdit de la política institucional que la greu crisi econòmica i els mitjans de comunicació va anar agreujant i alimentant.

¹⁵² L'acció, segons la PDD, era respondre al comentari que va fer Guerra el 6 de Maig de 2006 en un congrés de les Juventuts Socialistes celebrat a Barakaldo, on va assenyalar que *"Al plan Ibarretxe lo cepillamos antes de entrar en la comisión y al otro, el proyecto estatutario catalán, ya lo cepillamos como carpinteros dentro de la comisión"*.

Així, amb la nota de premsa de 6 de setembre de la PDD -sector "P"- es demanava la significació de senyeres a les finestres i balcons el dia 11 de setembre, es recordava la campanya Decideixo Decidir, i es convocava a la manifestació a Barcelona, també en el bloc *'Som una nació. Volem un estat propi*. Però l'anunci de la convocatòria en solitari de Sobirania i Progrés, amb invitació inclosa als dos sectors en conflicte de sumar-s'hi, fou el primer símptoma de la pèrdua de centralitat que a partir de llavors hauria de patir la PDD producte de la divisió interna.

Davant d'aquest escenari de pèrdua de reconeixement intern i extern, les dues parts en conflicte van iniciar un procés de diàleg per intentar resoldre el conflicte i aconseguir una junta de consens. En aquest context, el Departament de Justícia de la Generalitat va propiciar un procés de mediació encapçalat per l'advocat Josep Cruanyes, en el que amb diverses reunions es va formalitzar un document realitzat a partir d'una proposta on s'especificava com s'hauria de concretar el procés de resolució i posterior reconciliació de les dues parts, establint uns principis polítics i organitzatius que haurien de marcar les futures actuacions de la PDD. Pel que fa a l'organització, es va acceptar la creació d'una nova junta per a la unificació, consensuada amb les dues parts. Aquesta junta seria l'encarregada de preparar l'assemblea, que s'hauria de fer durant el primer trimestre del l'any 2009 i on s'hauria d'aprovar la nova direcció de la PDD. Així ho donava a entendre una nota de premsa del 12 de desembre emesa per la junta interina del sector "P", on manifestava que després de reunir-se amb els socis de l'entitat, havien decidit acceptar els acords polítics presos durant el procés de mediació oficial amb l'altre part de la PDD. De fet, anaven sorgint moltes veus que reclamaven la reunificació de la PDD i fins les assemblees comarcals del Vallès Occidental, Girona i Terres de l'Ebre havien realitzat un procés de reunificació intern i local, animant a que a nivell nacional els dos sectors treballassin en el mateix sentit.

En aquest clima de presumpta possibilitat d'entesa, el 18 de desembre naixia la delegació de la PDD del Penedès, i el 20 de Gener finalitzava la campanya de signatures Decideixo Decidir. En un acte molt tens¹⁵³ – per la situació de conflicte- ambdós sectors es van concentrar davant el parlament català el 21 de Gener. Allà, la PDD i Sobirania i Progrés van entregar al president del Parlament les 71.826 signatures recollides al llarg de la campanya, que la comissió de peticions del Parlament hauria d'acordar si instava o no els grups polítics a elaborar una proposició de llei per presentar-la al Congrés espanyol per tal que traspassés a la Generalitat la competència de convocar referèndums, que la Constitució reserva a l'Estat. En l'acte, conduït per representants de SiP com a mesura de consens entre ambdues parts en conflicte, la PDD va demanar al govern que enllestís la llei de consultes populars.

¹⁵³ Dies abans, s'havia fet pública una presumpta oferta d'ERC a la portaveu del sector oficial, Mònica Sabata, per ser cap de llista del partit a les eleccions europees – rebutjada per Sabata- fet que provocar algunes intervencions públiques de l'altre sector en relació a aquest fet.

El recorregut de la demanda feta a través de les firmes de la campanya al si del Parlament català va ser el següent: el 20 de maig de 2009 la petició fou admesa a tràmit complint tots els requisits formals. El 14 de juliol, la Comissió de Peticions del Parlament de Catalunya acordava la compareixença de les entitats peticionàries davant la Comissió designada en el període de sessions següent. El 20 d'octubre, la Comissió de Peticions del Parlament de Catalunya va rebre els representants de la Plataforma pel Dret de Decidir (PDD), Josep Cruanyes i Oriol Munné, i als representants de Sobirania i Progrés (SiP), Elisenda Paluzie i Lluís Pérez, perquè expliquessin la petició popular¹⁵⁴. La resposta de la comissió fou que aquesta demanda ciutadana la inclourien, tal i com demanava la PDD, en la futura llei de consultes populars que finalment s'aprovà un any després.

El 7 de febrer les dues parts de la PDD participen en la primera Conferència de Debat Independentista, que amb el títol *En resposta als atacs de l'Espanya Constitucional, la unitat independentista*, intentava radiografiar els camins per aconseguir la independència a Catalunya. La PDD, per bé que convidada, compartia protagonisme amb d'altres entitats i plataformes que en els darrers temps havien sorgit o revifat a Catalunya, com el Cercle d'Estudis Sobiranistes, Reagrupament, Catalunya Acció, Estat Català, la FNEC –Federació Nacional d'Estudiants de Catalunya– i Deumil.cat, iniciativa que el 7 de Març del mateix any, amb el suport explícit de la PDD, volia portar 10.000 catalans a manifestar-se pel centre de Brussel·les, en una clara voluntat d'internacionalitzar el dret a decidir.

I quan el procés de reconciliació semblava ben encaminat, o almenys amb possibilitats, durant el llarg del mes de febrer de 2009, circumstàncies difícils de precisar amb exactitud van tombar el procés¹⁵⁵. El 12 de febrer es feia pública una notícia¹⁵⁶ producte d'una nota de premsa emesa pel sector "D"¹⁵⁷, anunciant que *"El Departament de Justícia ha notificat que la Junta legal de la PDD és la presidida per Jaume López i que compta com a portaveus amb Xavier Altadill, Mònica Hill i Mònica Sabata. Així doncs, aquesta és l'única junta que està inscrita al registre d'organitzacions del Departament de Justícia de la Generalitat de Catalunya i, per tant, és l'única que pot representar, opinar i garantir els acords polítics ratificats a l'assemblea de Girona"*. La resposta a la nota de premsa no es va fer esperar, i el sector "P" va emetre un comunicat on negava la resolució i *"lamentava 'profundament' que l'altre sector hagués decidit 'trenca la mediació' que s'estava duent a terme a través del Departament de Justícia de la Generalitat. Considerava que amb aquesta actitud 'demonstren molt poc interès per arribar a acords positius i necessaris' per a l'entitat i*

¹⁵⁴ Segons consta en la carta enviada per la PDD als socis (16 novembre de 2009) informant dels resultats de la campanya, la compareixença dels peticionaris no és una pràctica habitual, però la comissió es considerà necessària perquè es tractava de la primera petició amb tant de suport al darrere.

¹⁵⁵ En l'annex 8.1 es pot veure el document de mediació

¹⁵⁶ www.Vilaweb.cat i www.Naciódigital.cat (12-1-09)

¹⁵⁷ Bloc d'Antoni Garcia.

per Catalunya”, i donava per trencat el procés, deixant en mans de la justícia el veredict final.

Finalment, el 14 d’abril es celebrà el judici per resoldre el contenciós legal de la Plataforma, i setmanes més tard, en sentència de 5 de Maig de 2009, la jutgessa Montserrat Carballo de la Cruz, titular del jutjat de primera instància número 2 de Barcelona, donava la raó al sector “P” amb una resolució que anul·lava l’assemblea del 15 de juny de 2008. Segons la magistrada, no s’havien convocat els canvis en l’ordre del dia amb prou antelació, i aquesta mancança tampoc es va compensar amb els vots de les tres quartes parts dels assistents. La sentència anul·lava tots els acords aprovats aquell dia i *“els actes jurídics que se’n poguessin derivar”*. A més, condemnava el sector “D” a pagar les costes processals de la demanda. La sentència no es va recórrer per el sector “D” i aquest va optar per abandonar, majoritàriament, la PDD.

Resolt judicialment el conflicte, l’11 de juliol es celebra una assemblea on el secretari pre-assemblea del 15 de juny de 2008 va exposar la situació legal de la Plataforma pel Dret de Decidir després de la sentència, declarant la il·legalitat de la Junta i estatuts que es van acordar en la controvertida assemblea, com si la citada assemblea no s’hagués celebrat a efectes jurídics. Per tant, la Junta legal era encara la anterior al conflicte, curiosament amb membres d’ambdós sectors. Amb tot, l’abandó d’una bona part dels membres més compromesos i experimentats amb la plataforma (del sector “D”) va fer dubtar, en un primer moment, de la capacitat operativa de la PDD en un futur. Amb el handicap afegit de la poca participació en l’assemblea d’entitats importants com Òmnium Cultural, Obra Cultural Balear i Casal Independentista de Sants, les intervencions dels presents en l’assemblea del 11 de juliol – segons acta – van girar al voltant de la necessitat de continuar, amb l’objectiu de recuperar la capacitat i incidència de la PDD, així com la centralitat aconseguida fins llavors¹⁵⁸. Si bé les conseqüències del conflicte van ser, a nivell pràctic, la semi-paràlisi de les activitats de la PDD durant deu mesos i la convivència ben estranya de dues juntes que es reclamaven depositàries de la legalitat, els motius del conflicte mereixen una atenció especial.

Els eixos del conflicte

En descripció del conflicte hem assenyalat, principalment, els motius tècnics-jurídics del mateix, així com les principals conseqüències. Però ara cal assenyalat-ne els principals motius, que si bé són essencialment polítics, cal afegir-hi una vessant personal important. En les entrevistes, l’anàlisi de premsa i la documentació interna podem entreveure els tres principals eixos del conflicte, situats per ordre d’importància:

¹⁵⁸ Segons observació presencial.

1er eix: Relació societat civil/partits polítics.

Dos dels punts fonamentals del conflicte en termes polítics, directament relacionats entre si, van ser la independència política i econòmica de la plataforma i el grau de permeabilitat envers els partits polítics. La posició de la PDD en relació aquests dos punts determinava el discurs i la tipologia en l'acció col·lectiva, més o menys dirigida cap a posicions que prioritzaven la pressió política, o bé cap a postures que prioritzaven la relació/coordinació amb els partits polítics. De fet, en les declaracions dels dos sectors, sigui en forma pública o privada, la independència política i econòmica de la plataforma era sempre un aspecte reiteratiu, però que no s'entenia de la mateixa manera per manca de precisió terminològica (què volia dir exactament independència econòmica i política?). L'altre aspecte, el grau de permeabilitat intern i extern dels partits va ser un aspecte no resolt dins el PDD. De fet, molts entrevistats han afirmat que la competència entre partits polítics – entre CiU i ERC i entre les diferents corrents internes de cada partit- es van traslladar dins la PDD, provocant no poques tensions dins la PDD. Estratègies ocultes, aliances estranyes, suposats encàrrecs a *homes de palla de partits* i moviments tàctics, més enllà de certs o no, eren percebuts constantment per bona part dels membres actius de la PDD, per bé que degut a la doble militància – institucional i social- de la majoria de membres actius de la PDD fa impossible una clarificació objectiva d'aquesta confusió¹⁵⁹. Carles Riera, director del CIEMEN i fundador de la PDD, situava les dues grans manifestacions organitzades per la PDD com a exemples dels dos models que teòricament es contraposaven: mentre que la del febrer de 2006 el lideratge era de la PDD, i en certa manera arrossegava a un partit –ERC- a donar-li suport, en la manifestació de 2007, el lideratge era compartit entre la PDD i els partits polítics (el mateix president de CiU va enviar una carta a la pròpia militància animant a l'assistència) i l'accés als mitjans també era compartit. Aquests dos models comportaven diferents conseqüències de cara a l'activitat de la PDD:

Model manifestació febrer 2006.

Punts forts: capacitat de condicionar i alterar, amb èxit, una agenda que normalment està controlada pels partits polítics; Protagonisme públic en el disseny i execució de la manifestació per part de la societat civil, que comportava una llibertat discursiva (menys èmfasi victimització Espanya, més èmfasi crítica partits catalans).

Punt febles: èxit puntual, subjecte a una determinada conjuntura (retall Estatut), a una determinada forma d'acció col·lectiva (manifestació que implica baixos costos pel qui participa i alts costos organitzatius) i gràcies a

¹⁵⁹ En aquest sentit, per bé que moltes entrevistes afirmen aquesta ingerència, altres entrevistes a membres de partits –ERC i CiU- i a representants del sector D, la neguen.

la implicació efectiva d'un partit (ERC), que n'aportà bona part de la infraestructura i capital humà.

Model manifestació desembre 2007.

Punts forts: alta transversalitat aconseguida, social i política; capacitat d'influència en la sobiranització del catalanisme; Èxit mobilitzador i rellevant impacte mediàtic i social.

Punt febles: Protagonisme compartit entre societat-partits en l'organització de l'acció, que comportava més dispersió discursiva (declaracions de tots els líders polítics participants); incapacitat de poder el·laborar en exclusiva el missatge de la PDD, condicionat per la política d'equilibris.

Font: Elaboració pròpia

2on eix: Dret a decidir/independentisme

A rel de l'èxit de la manifestació del 1 de desembre de 2007, comença un debat dins la PDD, sobre la superació o no del concepte Dret a Decidir. Ras i curt, passar de l'eufemisme conceptual (la PDD està formada per independentistes i el Dret a decidir és un mitjà) a la verbalització directe sobre si la PDD hauria d'encapçalar un procés mobilitzador per aconseguir un estat propi. Un debat estratègic que es va visualitzar en les declaracions post-conflicte de la PDD, on la disjuntiva Dret a Decidir o independentisme van ser un dels eixos rellevants de discussió. Certament, Dret a Decidir i independència són dues coses diferents, per bé que en un principi el segon estava supeditat estratègicament al primer; tot i així, el canvi formal cap a l'independentisme implicava un canvi de rumb en la pràctica fins llavors de la plataforma, centrada en la socialització del Dret a Decidir, que tal i com va dir el polític Jaume López en una conferència a Òmnium Cultural¹⁶⁰, el concepte *implica participar d'una decisió sense restriccions*, és a dir, que el dret a decidir fa més referència a la democràcia que a la independència, que en queda subordinada. La PDD era ben conscient que la seva existència i èxit es devia a la popularització del Dret a Decidir, però donada la condició d'avantguarda política que pretenia la PDD i en paral·lel a la progressiva sobiranització del catalanisme, la contradicció i discussió estava servida. De fet, la discussió de fons era doble:

- 1) Sobre el paper de la PDD en el presumpte moviment de construcció nacional català, de si socialitzava un concepte més receptiu – i això implicava no utilitzar independència- o n'exercia de locomotora, i llavors si havia d'utilitzar el concepte independència.

¹⁶⁰ Conferència celebrada a Òmnium Cultural el 26-3-2008.

- 2) Aquest fet comportava una diferent interpretació del concepte: Mentre que el dret de Decidir podia incloure ambigüitats envers l'autonomisme; el concepte independència és oposat i incompatible amb posicions ambigües sobre l'autonomisme, en diferents nivells, d'altres actors d'aquest espai.

La posició de la PDD davant el referèndum de l'Estatut -amb una discussió prèvia sobre si s'havia de posicionar o no-, que basculà entre l'abstenció, el vot blanc, el vot nul i el No fou un termòmetre de les diferents concepcions que les entitats i partits tenien de la pròpia PDD. De fet, la PDD, com a plataforma més transversal del sobiranisme-independentisme que era, es va veure immersa en els debats que afectaven – i afecten- aquest espai-sociopolític. Uns debats molt més significats per la conjuntura política del moment, amb una ERC limitada discursiva i pràcticament per la seva aposta institucional de govern i amb corrents internes que qüestionaven obertament l'aposta pel tripartit, i una escissió, Reagrupament Independentista, que recollia aquesta limitació discursiva; una Convergència i Unió que ja li anava bé qualsevol agit-prop que desgastés ERC; i finalment, una sentència del Tribuna Constitucional que no feia sinó agitar encara més l'argumentació favorable a la conversió de la PDD en un grup de pressió clarament independentista.

Tercer eix: Personalismes/manca confiança.

Malgrat el desconcert/desconeixement generalitzat de la militància de base, una bona part de la percepció general del conflicte a la PDD tenia a veure amb el xoc de caràcters entre diferents membres de la junta, personalitzats, mediàticament, amb les cares visible del sector P i amb les cares visible del sector D. En l'enquesta que reproduïm en aquest mateix capítol, a la pregunta *Quina creus que ha estat la causa de la divisió en la PDD?* Els valor més assenyalat després del desconeixement (712 respostes) ha estat les qüestions de personalismes (571 respostes). En aquest sentit, el debat sobre la influència de les qüestions personals en els conflictes polítics té una llarga trajectòria, per bé que sempre és difícil entreveure'n una causalitat clara. Des dels que argumenten que són les discrepàncies polítiques (estratègiques, tàctiques, ideològiques, etc) a les que generen les discrepàncies personals, fins als que argumenten tot el contrari. Què és doncs subsidiari? Quin mètode objectiu podria determinar-ne la causalitat? Aquest és encara un terreny verge i interessant per explorar, per bé que normalment, els protagonistes de les escissions i conflictes assenyalen sempre que les causes són polítiques. En base a les informacions obtingudes i l'estudi del procés, ens aventurem a formular aquesta hipòtesi: en aquest cas, si bé l'origen del conflicte ha estat més polític que personal, la impossibilitat de resoldre'l té a veure amb qüestions personals derivades del conflicte. Ras i curt, i més enllà de diferències de tall estratègic que necessitaven un pòsit de maduració, tal i com

havia anat el desenvolupament del conflicte, el mal estat de les relacions de confiança entre els principals protagonistes del conflicte no va permetre'n la resolució.

En definitiva, l'anàlisi del conflicte en la PDD ens mostra que si bé la manca de confiança entre els principals protagonistes no va permetre la reconducció del conflicte, el rerefons del mateix obeïa a diferències de model relacional i de discurs, fet que en condicionava l'estratègia i la pròpia acció política. La pròpia indefinició de la PDD com a actor polític, la crisi de creixement pròpia d'un moviment jove i sense mecanismes interns més consolidats¹⁶¹, el propi i confús model relacional entre partits i societat civil, i finalment, la reproducció dels debats estratègics de l'independentisme català (vèncer per convèncer o a l'inrevés) al si de la plataforma provocaren aquesta situació. Les conseqüències del conflicte foren la pèrdua de referència en l'espai creixent de l'independentisme català, la pèrdua de capacitat d'influència en l'espai mediàtic, i la pèrdua d'interlocució i reconeixement en el món polític institucional i social del propi espai. La pèrdua de centralitat en definitiva.

La pèrdua de centralitat

La conseqüència negativa més important del conflicte fou la pèrdua de centralitat i legitimitat fins llavors aconseguida a nivell intern, en l'espai sobiranista-independentista català, i extern, en la societat catalana, a través dels mitjans de comunicació. A partir de llavors, el repte era reconstituir la PDD, curar-ne les ferides i recuperar la capacitat d'actor més o menys preferent en l'espai sobiranista-independentista

En l'assemblea del 5 de setembre de 2009 (segons acta del mateix dia) es va escollir una nova junta en una votació en què es van emetre 81 vots, 78 dels quals van ser favorables a la candidatura que es presentava -l'única presentada- i tres abstencions. Segons fonts de la nova junta, la participació representava aproximadament un 75% dels socis amb dret a vot i al corrent de pagament de quotes, ja que molts dels afiliats van deixar de fer la seva aportació mensual durant els mesos del conflicte. Tot i això, alguns dels membres de l'altre sector – el "D"- entre ells el president, van assistir a l'assemblea posant-se a disposició de la nova junta entrant. Fou una assemblea de reconstitució, on a banda d'aprovar els comptes i aprovar un nou organigrama de treball, s'arribà a tres grans conclusions:

- Certificació de la mort de la via estatutària, i per tant, la renúncia a cap defensa implícita o explícita de l'estatut.

¹⁶¹ En aquest sentit és paradigmàtic que una entitat com Òmnium Cultural, que en el mateix moment que la PDD agrupava i patia les tensions entre les diferents parts del nacionalisme-sobiranisme, aquesta entitat no només no es va trencar sinó que s'ha vist clarament reforçada. La diferència aquí, a banda d'altres factors, és la solidesa en l'estructura i trajectòria de l'entitat.

- La necessitat de trobar i aplicar noves estratègies per a la construcció nacional.
- Sense deixar el Dret a Decidir com a eix discursiu i com a marca definitòria, la PDD havia d'enfortir el plantejament netament independentista.

En aquest sentit, es van aprovar tres línies de treball a curt termini, com eren la preparació d'una proposta d'acció i comunicació envers la sempre imminent –i mai feta efectiva- publicació de la sentència de l'estatut; la preparació dels actes de l'11 de setembre, que es van fer amb més dificultats de les previstes; i finalment, la realització d'un acte de “renaixement” de la PDD post conflicte al Paraninfo de la UB, amb representants d'una part important d'entitats i associacions del teixit associatiu, amb l'objectiu de *“prendre una determinació solemne de què hem de fer a partir d'ara, tenint en compte que la via estatutària només ens ha dut a un carreró sense sortida i que per tant és una via morta que en cap cas es pot defensar”*. L'acte, de poc impacte i presència pública, es va celebrar el 8 de setembre amb la conferència del filòsof Josep-Maria Terricabras, la presentació d'un DAFO sobre les possibilitats de la independència, i l'observatori sobre el desplegament de l'estatut presentat per una de les entitats sòcies de la PDD, l'associació Ara Itaca.

Aquesta etapa de recerca de la centralitat perduda, representava una mesurada radicalització de les pràctiques i discursos de la PDD. El debat sobre l'eix en el que havia de gravitar la PDD – independència o Dret a Decidir- es decantava decididament cap a la primera opció, en paral·lel al suposat desplaçament sobiranista-independentista de la societat catalana. Preludi o no d'aquesta radicalització en clau independentista de la societat, fou la co-organització de l'Acte de Sobirania, - organitzat per una entitat amb el mateix nom, formada per membres fundadors de la PDD- que el 27 de Juny de 2009 va convocar una marxa al Parlament de Catalunya des de l'Arc de Triomf per *“plantar-se a la porta del Parlament per demanar els polítics electes que assumeixin responsabilitats i facin un acte de sobirania per construir el camí cap a la independència”*. Una marxa que havia tingut la prèvia dies abans a la plaça Sant Jaume on Representants de la PDD, Sobirania i Progrés, Sobirania i Justícia, i altres membre de l'espai sobiranista/independentista exigien que el Parlament de Catalunya declarés, de manera unilateral, la independència de Catalunya. L'acció del 27 de juny, segons la nota de premsa difosa, tenia dos objectius:

- Visualitzar que el nostre Parlament és el nostre organisme sobirà, i que per tant és des del Parlament que es pot i cal fer un Acte de Sobirania.
- Saber si hi ha en aquest moment parlamentaris que estiguin disposats a treballar per a que el Parlament de Catalunya faci un Acte de Sobirania que ens permeti assolir la independència.

I així es va fer, convocant a representants dels partits polítics un dissabte de juny davant un parlament tancat, per entregar-los un document on es comprometien a declarar la Independència de Catalunya des del Parlament. Tot i la presència d'uns centenars de persones, les cròniques personals¹⁶² del 27 de Juny manifestaven la paradoxa viscuda per l'enfrontament entre membres del mateix moviment independentista –persones i entitats enfront 5 diputats ERC- i el regust amarg que deixà a alguns participants la convocatòria.

La PDD, a l'espera d'un debat estratègic profund que s'adaptés a la seva nova situació – clarificadora per uns, i com a instrument caducat per d'altres- va tornar a repetir l'experiència de bloc unitari civil a la manifestació de l'11 de setembre de 2009. Un bloc format per les entitats i plataformes sorgides en el mateix cicle de reforma estatutari que va assolir unes importants quotes de participació, en part gràcies al mediatitzat clima de desafecció envers els partits polítics institucionals, en part gràcies a la presència de nombroses entitats i personalitats públiques que es van adherir al bloc civil. Joan Laporta, el president del Barça i nou actor públic destacat en el camp de les adhesions independentistes i la triada cívica Òmnium Cultural-Acció Cultural del País Valencià-Obra Cultural Balear, ajudaren a que la manifestació de l'11 de setembre fos de les més importants dels darrers anys per la mateixa data. Dos dies després de l'11 de setembre, una iniciativa que en part naixia de la tasca realitzada per la PDD fins llavors marcarà l'agenda activista de la plataforma al llarg de tot el curs polític que començava.

I és que el 13 de setembre de 2009 es va produir un fet que va acaparar l'atenció mediàtica de la majoria de mitjans de comunicació de Catalunya i en menor mesura de la resta de l'estat i internacionals. Aquell dia, al municipi maresmenc d'Arenys de Munt es va sotmetre a la població la pregunta de *“Està d'acord que la nació catalana esdevingui un estat de dret independent, democràtic i social, integrat en la unió Europea?”*. A banda de la pregunta, rellevant per una claredat expositiva inèdita fins llavors, el fet que s'organitzés des del teixit social del poble i no des de les instàncies oficials – Ajuntament, Generalitat i Estat-, junt amb la oportunitat de la negativa amenaçadora de l'Estat Espanyol i els baixos costos associats¹⁶³ pot explicar la rellevància social que el fenomen va despertar arreu. Durant la setmana prèvia al 13 de setembre la vice-presidenta del Govern estatal va manifestar públicament que la *“ni l'autodeterminació ni la independència no tenien cabuda a la Constitució i que els referèndums són competència de l'estat”*¹⁶⁴. En declaracions després del consell de ministres del 4 de juny, la vicepresidenta anunciava que havia donat ordres a l'advocacia de l'estat per tal que fes els passos necessaris per no permetre-la, però

¹⁶² Segons observació presencial.

¹⁶³ La literatura especialitzada assenyalava la importància del valor dels costos que representa participar en alguna acció. En el cas de les consultes, els costos de participar es podien considerar baixos donada l'alta legitimitat que disposa la democràcia, el costum assentat del vot, la facilitat en el desplaçament, etc.

¹⁶⁴ <http://www.directe.cat/noticia/16298/de-la-vega-adverteix-que-la-consulta-no-es-fara>.

sense concretar que farien els cossos de seguretat davant la celebració de la mateixa. Aquesta incertesa va planejar tota la setmana de la consulta en un difícil equilibri que finalment, gràcies a la implicació del tot el moviment independentista, es va decantar per l'aposta per celebrar la consulta passes el que passes.

L'èxit de la convocatòria amb més d'un 40% de participació, va provocar una onada de noves propostes consultives i va propiciar, de retruc, la tímida tornada a l'escena política de la PDD en el cicle de mobilització que havia ajudat a crear. La Consulta d'Arenys, el seu impacte - mediàtic i dins el propi moviment-, va provocar la necessitat d'articulació organitzativa de tot el moviment independentista-sobiranista, produint un seguit de moviments que no fan sinó confirmar la competència pel lideratge i l'hegemonia, en aquest cas organitzativa, per part de les diferents parts i sectors del moviment. I en aquest cas, hauríem d'afegir-hi, de determinades persones del moviment, de nous actors amb categoria de *early-riders*¹⁶⁵ que sota la hipòtesi de l'oportunitat de la baixa legitimitat de l'estat en aspectes com l'estatut, el dèficit fiscal, etc, empenyien al moviment cap a posicions més decididament rupturistes. La unitat i complementaritat que durant uns dies va mostrar el moviment independentista en la consulta d'arenys es va mostrar ben fràgil i poc duradora, com ho demostraren les pica-baralles per liderar la coordinadora que a nivell nacional hauria d'organitzar i centralitzar les prop de 500 consultes que es van anar realitzant al llarg dels mesos de setembre de 2009 i juliol de 2010. Una pugna que va afectar a la PDD, la qual va afrontar un nou episodi de tensions, aquesta vegada de caràcter extern, però no per això menys tenses.

Les consultes sobiranistes

A finals de setembre de 2009 es feia pública l'estructura d'una Coordinadora Nacional per les Consultes que hauria de coordinar les diferents onades de consultes que es preveia sorgirien aprofitant l'esperit d'Arenys i que ERC havia anunciat un decidit impuls a través dels mil cent regidors integrats en el partit. Avalada per la coordinadora d'alcaldes i regidors pel Dret a Decidir (*decidim.cat*) i liderada per persones reconegudes per la seva trajectòria política, social i mediàtica en l'àmbit de l'independentisme-sobiranisme, l'estructura de la Coordinadora Nacional quedaria impugnada per una sèrie de plataformes i entitats, i entre elles, i de forma significativa la PDD. Es criticava l'excessiu pes donat a l'organigrama tècnic –argumentant que de facto n'exercien el lideratge polític- i per la important presència de partits polítics – a través de la plataforma *Decidim.cat*- o de persones massa vinculades a la política institucional. Una impugnació que va portar a una crisi interna, que tingué una

¹⁶⁵ La figura d'Early Rider fa referència als activistes que encapçalen decididament el cicle de mobilització en què s'inscriu les activitats del moviment.

dimensió pública important.¹⁶⁶ Tot i que l'estructura proposada es va rectificar, la configuració final no va acabar d'agradar a tot els sectors i actors; però en tot cas, la PDD hi va tenir el seu paper, centrant totes els seus esforços organitzatius a partir de llavors, tant pel que fa a la participació de ple dret en la permanent de la Coordinadora Nacional, com en els nuclis on mantenia alguna presència organitzada -o bé segons la residència dels membres més actius.

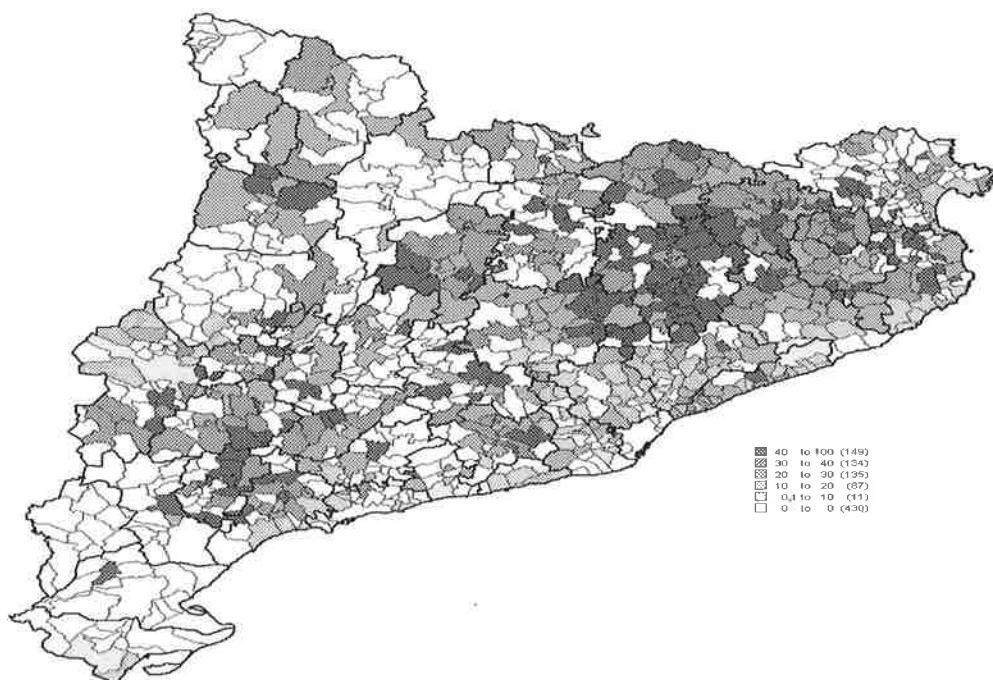
Una decidida implicació en les consultes que es va decidir en les reunions celebrades en el darrer trimestre de l'any 2009 – ara sota el format de juntes obertes- on l'organització, coordinació i seguiment del procés absorbia totes les energies i maldecaps de la nova junta. I és que les relacions amb els nous actors, personals o col·lectius, sorgits o re-apareguts en el cicle que analitzem -2003/2010- no van ser gens fàcils per una plataforma a qui l'espai sociopolític no li reconeixia prou el paper de dinamitzador i lideratge que havia tingut fins llavors, i al que la mateixa PDD tampoc volia renunciar-hi del tot. Tensions derivats de quotes de protagonisme mediàtic entre membres de la coordinadora Nacional, (presumptes) interferències constants per part dels partits polítics, repartiment de feines poc equitatives, i finalment, la separació orgànica d'Osona Decideix – liderada per l'autor de l'article Plataformes Tòxiques, López Tena que a més a més fou la punta de llança de la primera onada-, van provocar un desgast important al si de la PDD.

La primera onada es va realitzar el 13 de desembre de 2009 amb un referèndum conjunt a 167 municipis on gairebé el 30% de l'electorat possible va votar; unes 200.000 persones de les 700.000 persones amb dret de vot, va optar pel si a l'independència de Catalunya (94,71%) front el 3,53% que va optar pel no. Les consultes del 13-D van aconseguir un ressò internacional amb la presència en directe, d'observadors provinents d'altres nacions sense estat com Escòcia, Quebec, Flandes, etc, i el seguiment i cobertura de diaris com, Le Monde, Le Figaro, la BBC, el New York Times, així com del Quebec, Escòcia, Itàlia i Alemanya¹⁶⁷. L'èxit de les consultes del 13-D, per bé que amb resultats més discrets del que s'esperava -menys a Osona, on amb un 41'7 % de participació, la variable organitzativa va ser determinant- va generar un important flux d'anàlisis, declaracions, i càbales sobre el significat de les mateixes. Un impacte mediàtic i social que va continuar, per bé que amb menys intensitat, en la segona onada del 28 de febrer a 77 municipis de Catalunya, en la tercera onada del 25 d'abril, a 80 municipis, i en la quarta onada del 20 de juny amb la participació de 48 municipis. En el següent quadre podem copsar l'abast d'implantació de les consultes:

¹⁶⁶ La publicació de l'article Plataformes tòxiques de López Tena -ara diputat al Parlament de Catalunya per SI- al diari AVUI i les discrepàncies entre el mateix notari -cara visible de la plataforma Osona decideix- i els portaveus de la Coordinadora Nacional de les consultes fetes hores després de la celebració de la primera onada de consultes el 13-D, donà una dimensió pública de les limitacions en matèria de coordinació entre els diferents actors que intentaven liderar el procés de les consultes. També és cert però, que bona part dels quadres que impulsaven les consultes van treballar per evitar aquesta dimensió pública de les desavinences.

¹⁶⁷ El seguiment de la consulta a nivell internacional es pot veure a www.vilaweb/consultes.

Gràfica 9. Mapa de distribució i participació registrada a les quatre onades de les consultes sobre la independència (13D-28F-25A-20J)

En total, a data de 30 de setembre de 2010, fins a 518 municipis van preguntar a prop de tres milions de ciutadans si *“Està d’acord que la nació catalana esdevingui un estat de dret independent, democràtic i social, integrat en la unió Europea”*. Una pregunta que va obtenir els següents resultats:

Resultat	Vots	%
Sí	478.353	93'3
No	22.051	4'3
Blanc	10.461	2'0
Nul	1.587	0'3
Total vots	512.452 vots	
Total participació global	23' % del cens	

Com s'explica l'aparició i relatiu èxit de les consultes? Com s'explica la mobilització d'una forquilla entre 20-40% de la població en una acció reivindicativa que comportava un acte de confrontació envers l'ordenament jurídic constitucional? La literatura de moviments socials ens indica la dificultat d'assolir aquests nivells de mobilització en

escenaris tranquils, és a dir, sense existència de processos de canvis sobtats o revolucionaris, i d'aquí la novetat d'aquesta innovadora mobilització. El psicòleg Jordi Bonet, assenyalava en un article tres punts claus¹⁶⁸: la potencialitat transformadora del mecanisme en clau de moviment; la transformació dels marcs discursius sobiranistes en clau post-indentitaria; i el significat de l'autoorganització ciutadana.

A banda dels aspectes de conjuntura política, des d'un punt de vista organitzatiu i discursiu, la innovació en els mecanismes d'incidència de l'independentisme va ser clau en l'impacte de les consultes. El fet de vincular la seqüència desenvolupada en els anys anteriors *Dret a Decidir + radicalitat democràtica = majoria social* en una coordinada pràctica, va generar, a banda de moltes adhesions, la dificultat en la impugnació teòrica i pràctica, per part dels contraris a la reivindicació. De fet, l'experiència de les primeres consultes – 13/S i especialment 13/D- va generar una dosi d'autoestima al moviment, que a través de la reiteració del mecanisme consultiu veia la possibilitat de consolidar i/o ampliar, la seva comunitat de referència. I finalment, l'èxit es va donar per una combinació de lideratge social i suport institucional i de partit- especialment rellevant en el cas d'ERC, en el marc d'una acció unitària que va aglutinar totes les parts i sectors del moviment independentista, arribant a arrossegar fins i tot a sectors del catalanisme.

I és que més enllà dels resultats i l'experiència en si, la novetat fou que el lideratge de la iniciativa provenia de tota una xarxa social de persones i entitats que es van coordinar per dur a terme l'experiència, amb la *nova* circumstància d'arribar a una xarxa social més enllà del propi moviment. I cal assenyalar que a priori, perquè sense el suport de partits com CDC, ERC, CUP, ICV-EPM's i la llavors associació Reagrupament, tant a nivell d'afavorir la consulta a través dels ajuntaments que governaven, d'estimulació i cessió desinteressada de la militància, com de campanya a favor del Si, sense aquest suport polític institucional i de partit cal dubtar sobre si s'haguessin aconseguit els mateixos resultats. De fet, en un llarg article realitzat conjuntament per qui firma aquesta tesi amb els politòlegs Jordi Muñoz (UAB) i Marc Guinjoan (UPF) sobre el procés organitzatiu de les consultes es va constatar el següent¹⁶⁹:

- D'una banda, la importància que les consultes locals tinguessin el suport institucional i dels partits, en especial ERC. La percepció dels beneficis del suport rebut de l'ajuntament per part de les comissions organitzadores locals fou d'un 6,33 sobre 10 de satisfacció.
- De l'altre, la també importància de l'esforç logístic i personal de les comissions organitzadores locals, amb una particularitat especialment rellevant: En el conjunt

¹⁶⁸ Disponible a www.enfocant.net/jordibonet.

¹⁶⁹ Muñoz, J. Vilaregut, R. I Guinjoan, M. (2010): Les consultes sobre la Independència: Context, organització i participació. Article inclòs en l'Informe sobre l'estat de la democràcia 2010. IGOP i Departament de participació i Relacions Institucionals de la Generalitat de Catalunya.

de les consultes, l'organització de les plataformes impulsores va ser en el 69,6% dels casos una plataforma de nova creació formada per persones a títol individual i totalment voluntàries. També destaca la majoritària utilització de recursos propis – logístics i financers - per la promoció de la consulta, la quantitat i diversitat d'actes de promoció realitzats i l'alta satisfacció de les expectatives assolit.

Punt i a part mereix l'organització d'Osona Decideix, que com hem assenyalat es va desvincular orgànicament de la Coordinadora Nacional – fruit de les desavinences en l'estructura- per bé que n'assumia el format, la pregunta i el dia de convocatòria. Sota la direcció ferma del *early-rider* López Tena, amb el suport de la secció comarcal d'Òmnium Cultural – i amb el també suport explícit de la direcció nacional de l'entitat- s'aconseguí els millors resultats, en nombre de vots relatius i pobles implicats de tot Catalunya. Altres variables com l'origen dels recursos, el percentatge de voluntaris i pressupost per habitant, i el compliment d'expectatives també van ser significativament superiors a la resta d'onades i consultes realitzades (Muñoz, Vilaregut, Guinjoan: 2010).

La sentència del tribunal constitucional

En una enquesta realitzada el 2-11-09 pel diari La Vanguardia – reconegut per la seva capacitat de pressió i influència i a priori no favorable a la independència - s'assenyalava que mentre un 46% dels enquestats no votaria a favor de la independència – per un 35 a favor - el 57 % dels enquestats estava a favor que les consultes sobiranistes es poguessin celebrar. En certa manera, aquesta era una demostració que el recurs discursiu – decidir- i de repertori d'acció col·lectiva – consultes- de l'independentisme s'havia demostrat encertat. La conjuntura política però, ajudava. La sentència del Tribunal Constitucional no només es retardava incomprensiblement, sinó que ell mateix es convertia en un *culebrot*, amb recusacions de magistrats, esgotament de mandats, renovacions que no es feien efectius per manca d'acord entre Partit Popular i PSOE, i fins alguna defunció d'un dels membres del Tribunal Constitucional.

En aquest context, el 26 de novembre de 2009, dotze diaris d'àmbit català ¹⁷⁰ en una iniciativa inèdita en la història de la premsa catalana, van reproduir una editorial conjunta amb el títol de *La dignitat de Catalunya*. En reproduïm els fragments més significatius:

¹⁷⁰ La Vanguardia, El Periódico de Catalunya, Avui, El Punt, Segre, Diari de Tarragona, La Mañana, Diari de Girona, Regió 7, El Nou 9, Diari de Sabadell i Diari de Terrassa.

Després de gairebé tres anys de lenta deliberació i de contínues maniobres tàctiques que han malmès la seva cohesió i han erosionat el seu prestigi, el Tribunal Constitucional pot estar a punt d'emetre sentència sobre l'Estatut de Catalunya, promulgat el 20 de juliol del 2006 pel cap de l'Estat, el rei Joan Carles, amb el següent encapçalament: "Sapigueu: que les Corts Generals han aprovat, els ciutadans de Catalunya han ratificat en referèndum i jo vinc a sancionar la llei orgànica següent". Serà la primera vegada des de la restauració democràtica de 1977 que l'alt tribunal es pronuncia sobre una llei fonamental ratificada pels electors.

Repetim, es tracta d'una situació inèdita en democràcia. Hi ha, no obstant, més motius de preocupació. Dels dotze magistrats que componen el tribunal, només deu podran emetre sentència, ja que un (Pablo Pérez Trepms) està recusat després d'una tèrbola maniobra clarament orientada a modificar els equilibris del debat, i un altre (Roberto García-Calvo) ha mort (...)

La definició de Catalunya com a nació al preàmbul de l'Estatut, amb la consegüent emanació de "símbols nacionals" (¿que potser no reconeix la Constitució, al seu article 2, una Espanya integrada per regions i nacionalitats?); el dret i el deure de conèixer la llengua catalana; l'articulació del Poder Judicial a Catalunya, i les relacions entre l'Estat i la Generalitat són, entre altres, els punts de fricció més evidents del debat(...).

No ens confonguem, el dilema real és avanç o retrocés; acceptació de la maduresa democràtica d'una Espanya plural, o el seu bloqueig. No només estan en joc aquest o aquell article, està en joc la mateixa dinàmica constitucional: l'esperit de 1977, que va fer possible la pacífica Transició. Hi ha motius seriosos per a la preocupació, ja que podria estar madurant una maniobra per transformar la sentència sobre l'Estatut en un verdader tancament amb pany i forrellat institucional (...).

Hi ha preocupació a Catalunya i cal que tot Espanya ho sàpiga. Hi ha alguna cosa més que preocupació. Hi ha un creixent atipament per haver de suportar la mirada irada dels que continuen percebent la identitat catalana (institucions, estructura econòmica, idioma i tradició cultural) com el defecte de fabricació que impedeix a Espanya assolir una somiada i impossible uniformitat. Els catalans paguen els seus impostos (sense privilegi foral); contribueixen amb el seu esforç a la transferència de rendes a l'Espanya més pobre; afronten la internacionalització econòmica sense els quantiosos beneficis de la capitalitat de l'Estat; parlen una llengua amb més pes demogràfic que el de diversos idiomes oficials a la Unió Europea, una llengua que en lloc de ser estimada, resulta sotmesa tantes vegades a l'obsessiu escrutini de l'espanyolisme oficial. I acaten les lleis, per descomptat, sense renunciar a la seva pacífica i provada capacitat d'aguant cívica. Aquests dies, els catalans pensen, sobretot, en la seva dignitat; convé que se sàpiga (...)

Estem en vigílies d'una resolució molt important. Esperem que el Constitucional decideixi atenent les circumstàncies específiques de l'assumpte que té entre mans –que no és sinó la demanda de millora de l'autogovern d'un vell poble europeu–, recordant que no existeix la justícia absoluta, sinó només la justícia del cas concret, raó per la qual la virtut jurídica per excel·lència és la prudència (...)

Que ningú es confongui, ni malinterpreti les inevitables contradiccions de la Catalunya actual. Que ningú erri el diagnòstic, per molts que siguin els problemes, les desafeccions i les contrarietats (...).

No som davant d'una societat feble, postrada i disposada a assistir impassible al deteriorament de la seva dignitat. Si és necessari, la solidaritat catalana tornarà a articular la legítima resposta d'una societat responsable.

Com es pot llegir, l'editorial avisava del malestar que produiria una sentència restrictiva i també la resposta en cas de retallada. Una editorial que si bé va tenir molta repercussió pública, no va significar un element de pressió als magistrats del Tribunal Constitucional. De fet, la sentència es va fer esperar nou mesos més, entre constants rumors, filtracions i un clam generalitzat sobre l'inadmissible retard. Finalment, la negociació feta per la presidenta del Tribunal constitucional María Emília Casas, va permetre l'aprovació de la sentència el 28 de juny de 2010, quatre anys després d'haver-se presentat els recursos contra el text. Es va votar l'estatut en quatre blocs diferents: el preàmbul, els articles inconstitucionals, els articles constitucionals reinterpretats i els articles no tocats. Com a resultat, el constitucional espanyol va anul·lar 14 articles, en va reinterpretar 27, introduint vuit vegades en la sentència, la '*indissoluble unitat d'Espanya*' i deixant sense validesa jurídica el preàmbul de l'estatut i la seva referència a la '*nació*'. A partir del document generat per el grup d'experts designats pel govern de Catalunya reproduïm els principals articles que han estat retallats, reinterpretats o declarats inconstitucionals pel Tribunal Constitucional¹⁷¹.

---

¹⁷¹ El document es pot veure a www.gencat.cat/drep/butlletins.htm

ARTICLES RETALLATS PEL TRIBUNAL CONSTITUCIONAL

1. En l'apartat 1 de l'article 6 del text, en relació a la qüestió de la llengua pròpia i les llengües oficials, queda anul·lada l'expressió "i preferent".

"La llengua pròpia de Catalunya és el català. Com a tal, el català és la llengua d'ús normal i preferent de les Administracions públiques i dels mitjans de comunicació públics de Catalunya, i és també la llengua normalment utilitzada com vehicular i d'aprenentatge en l'ensenyament"

2. L'apartat 4 de l'article 76 sobre les funcions del Consell de Garanties Estatutàries és declarat tot ell inconstitucional:

"Els dictàmens del Consell de Garanties Estatutàries tenen caràcter vinculant amb relació als projectes de llei i les proposicions de llei del Parlament que desenvolupin o afectin a drets reconeguts pel present Estatut."

3. En l'apartat 1 de l'article 78, que es refereix a les funcions i relacions amb altres institucions anàlogues del Síndic de Greuges, queda del tot anul·lada la referència "amb caràcter exclusiu".

"El Síndic de Greuges té la funció de protegir i defensar els drets i les llibertats reconeguts per la Constitució i el present Estatut. A tal finalitat supervisa, amb caràcter exclusiu, l'activitat de l'Administració de la Generalitat, la dels organismes públics o privats vinculats o que depenen de la mateixa, la de les empreses privades que gestionen serveis públics o realitzen activitats d'interès general o universal o activitats equivalents de forma concertada o indirecta i la de les altres persones amb vincle contractual amb l'Administració de la Generalitat i amb les entitats públiques dependents d'ella. També supervisa l'activitat de l'Administració local de Catalunya i la dels organismes públics o privats vinculats"

4. Queda anul·lat en la seva totalitat l'article 97 sencer, en el qual quedava definit el Consell de Justícia de Catalunya

"El Consell de Justícia de Catalunya és l'òrgan|orgue de govern del poder judicial a Catalunya. Actua com a òrgan|orgue desconcentrat del Consell General del Poder Judicial, sense perjudici de les competències d'aquest últim, d'acord amb el previst en la Llei Orgànica del Poder Judicial. "

5. Les resolucions del Consell de Justícia de Catalunya en matèria de nomenaments, autoritzacions, llicències i permisos s'hauran d'adoptar d'acord amb els criteris aprovats en el Consell General del Poder Judicial

6. Queden del tot anul·lada la referència "i amb la participació del Consell de Justícia de Catalunya" dels apartats 5 i 6 de l'article 95 en que parla de les funcions del Tribunal Superior Justícia de Catalunya.

"El President o Presidenta del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya és el representant del poder judicial a Catalunya. És nomenat pel Rei, a proposta del Consell General del Poder Judicial i amb la participació del Consell de Justícia de Catalunya en els termes que determini la Llei Orgànica del Poder Judicial. El President o Presidenta de la Generalitat ordena que es publiqui el seu nomenament en el Diari Oficial de la Generalitat".

6. Els Presidents de Sala del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya són nomenats a proposta del Consell General del Poder Judicial i amb la participació del Consell de Justícia de Catalunya en els termes que determini la Llei Orgànica del Poder Judicial.

7. Anul·lada la referència "pel President o Presidenta del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya, que el presideix, i " de l'apartat 1 de l'article 99, que es refereix a la composició, organització i nivell de funcionament del Consell de Justícia de Catalunya.

"El Consell de Justícia de Catalunya està integrat pel President o Presidenta del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya, que el presideix, i pels membres que es nomenin, d'acord amb el previst per la Llei Orgànica del Poder Judicial, entre Jutges, Magistrats, Fiscals o juristes de prestigi reconegut".

8. Anul·lat tot l'apartat 1 de l'article 100, sobre els actes del Consell de Justícia de Catalunya

"Els actes del Consell de Justícia de Catalunya seran recurribles en alçada davant del Consell General del Poder Judicial, llevat que hagin estat dictats a l'exercici de competències de la Comunitat Autònoma."

9. El TC declara institucional l'incís " o al Consell de Justícia de Catalunya" dels apartats 1 i 2 de l'article 101, sobre les oposicions i concursos en el marc del capítol III:

" La Generalitat proposa el Govern de l'Estat, al Consell General del Poder Judicial o al Consell de Justícia de Catalunya, segons correspongui, la convocatòria d'oposicions i concursos per cobrir les places vacants de Magistrats, Jutges i Fiscals a Catalunya.

10. Anul·lat l'incís "com principis o mínim comú normatiu en normes amb rang de llei, excepte en els supòsits que es determinin d'acord amb la Constitució i el present Estatut" de l'article 111, que aborda l'assumpte de les Competències Compartides.

"En les matèries que l'Estatut atribueix a la Generalitat de forma compartida amb l'Estat, corresponen a la Generalitat la potestat legislativa, la potestat reglamentària i la funció executiva, en el marc de les bases que fixi l'Estat com a principis o mínim comú normatiu en normes amb rang de llei,

excepte en els supòsits que es determinin d'acord amb la Constitució i el present Estatut. A l'exercici d'aquestes competències, la Generalitat pot establir polítiques pròpies. El Parlament ha de desenvolupar i concretar a través d'una llei aquelles previsions bàsiques. "

11. Declarat inconstitucional l'incís "els principis, regles i estàndards mínims que estableixin" de l'apartat 2 de l'article 120, que s'ocupa de les Caixes d'Estalvis.

"Correspon a la Generalitat, en matèria de caixes d'estalvi amb domicili a Catalunya, la competència compartida sobre l'activitat financera, d'acord amb els principis, regles i estàndards mínims que estableixin les bases estatals, que inclou, en tot cas, la regulació de la distribució dels excedents i de l'obra social de les caixes.

12. El TC anul·la l'incís "els principis, regles i estàndards mínims fixats en" de l'apartat 2 de l'article 126, sobre Crèdit, banca, assegurances i mutualitats no integrades al sistema de seguretat social.

"Correspon a la Generalitat la competència compartida sobre l'estructura, l'organització i el funcionament de les entitats de crèdit que no siguin caixes|capses d'estalvi, de les cooperatives de crèdit i de les entitats gestores de plans i fons de pensions i de les entitats físiques i jurídiques que actuen al mercat assegurador a les quals no fa referència l'apartat 1, d'acord amb els principis, regles i estàndards mínims fixats en les bases estatals".

13. Anul·lat l'incís "sempre que duguin a terme un esforç fiscal també similar" de l'apartat 3 de l'article 206, que es refereix a la "Participació en el rendiment dels tributs estatals i mecanismes d'anivellament i solidaritat", dins del capítol de la Hisenda de Catalunya.

"Els recursos financers dels quals disposi la Generalitat podran ajustar-se perquè el sistema estatal de finançament disposi de recursos suficients per garantir l'anivellament i solidaritat a les altres Comunitats Autònomes, a fi que els serveis d'educació, sanitat i altres serveis socials essencials de l'Estat del benestar deixats pels diferents governs autonòmics puguin assolir nivells similars en el conjunt de l'Estat, sempre que duguin a terme un esforç fiscal també similar. En la mateixa forma i si procedeix, la Generalitat rebrà recursos dels mecanismes d'anivellament i solidaritat. Els esmentats nivells seran fixats per l'Estat".

14. És considerat inconstitucional l'incís "pot incloure la capacitat legislativa per establir i regular els tributs propis dels governs locals i de l'apartat 2 de l'article 218, que es refereix a l'autonomia i competències financeres de les hisendes dels Governos Locals.

"La Generalitat té competència, al marc establert per la Constitució i la normativa de l'Estat, en matèria de finançament local. Aquesta competència

pot incloure la capacitat legislativa per establir i regular els tributs propis dels governs locals i inclou la capacitat per fixar els criteris de distribució de les participacions a càrrec del pressupost de la Generalitat. "

La manifestació del 10 de juliol

Finalitzada la quarta gran onada de consultes i amb una valoració positiva pel que fa a l'impacte aconseguit però negativa pel que fa als aspectes de coordinació interna amb alguns membres de la Coordinadora Nacional¹⁷² la PDD es va plantejar els següents passos a seguir. D'una banda, s'acordava implicar-se activament en l'organització de Barcelona Decideix, fet que provocava un cert debat intern, donada la difícil relació amb els membres que lideraven la coordinadora barcelonina i la polèmica sobre les dates finals de celebració de la consulta – abans o després de les eleccions autonòmiques. Una implicació que durant el primer semestre de 2010, i especialment a partir de setembre del mateix any es va intensificar en la preparació de la consulta que finalment s'hauria de celebrar a Barcelona el 12 d'abril de 2011, i on presumiblement es donarà per tancat i amortitzat l'instrument mobilitzador que l'independentisme català ha utilitzat per posar la seva reivindicació en el primer pla de l'actualitat.

La segona gran línia d'acció de la PDD el 2010 fou el seguiment de la possible sentència del Tribunal Constitucional, que fruit de les filtracions aparegudes en premsa, la previsió era d'un retall difícil d'assumir, no ja per l'independentisme, sinó també pel conjunt del catalanisme polític i social. Els contactes amb d'altres actors rellevants, especialment Òmnium Cultural, per organitzar una resposta preventiva en forma de manifestació no van donar resultats positius, però tot i així es decideix organitzar una manifestació en solitari pel 12 de juny a Barcelona. Aquesta fou una decisió que si bé va recollir suports en els sectors més estretament vinculats a la PDD, d'algunes plataformes locals que havien organitzat consultes sobiranistes, i amb el suport, aquest cop explícit de l'esquerra Independentista (CUP, Maulets, Endavant, MDT) despertava força inquietuds sobre la capacitat de mobilització final. De fet, bona mostra d'aquest titubeig van ser els canvis discursius en el manifest. De l'inicial manifest de resposta a una sentència que malgrat el rumors insistents no s'acabava de produir, es va anar derivant en una manifestació que incorporava diferents elements¹⁷³: la denúncia de l'espoli fiscal, la defensa del català, la crisi econòmica, les polítiques d'immigració, la defensa dels drets laborals i l'aprofundiment de la democràcia. Un element afegit, no present al manifest però si en les declaracions públiques dels portaveus, fou l'agraïment i suport a la tasca feta per les consultes

¹⁷² Participació en les reunions amb qualitat d'observador.

¹⁷³ Annex 8.1

durant els darrers 9 mesos. Finalment però, i malgrat els importants dubtes sobre l'assistència, la manifestació del 12 de juny va aconseguir una convocatòria més important del que dies abans s'endevinava. Prop de 50.000 persones segons l'organització (i 5000 segons la Guàrdia Urbana) van desfilar per la Via Laietana de Barcelona fins l'Arc de Triomf, posant de manifest dues coses: que si bé la PDD ja no era el pal de paller de l'independentisme-sobiranisme social, i no tenia la capacitat de mobilització igual o semblant a les dues grans manifestacions per les que era coneguda – 18/F/2006 i 1/D/2007- encara mantenia una certa capacitat organitzativa i d'atracció. Entre mig, la PDD va assistir com a plataforma convidada a la configuració de la Xarxa Mundial de Pobles organitzada per l'entitat CIEMEN i celebrada a Girona el 21 i 22 d'abril.

L'inici de la relativa recuperació de la PDD – en termes de centralitat i reconeixement- va venir però, gràcies a una altra oportunitat que la conjuntura política li va oferir. Una oportunitat que paradoxalment li va donar allò que en altres moments l'havia perjudicat: el sistema competencial entre partits polítics, i la relació poc clara entre política institucional i societat civil. El diumenge 4 de juliol es feia pública la sentència del tribunal Constitucional, on es confirmaven els retalls assenyalats anteriorment. Hores després, el mateix president de la Generalitat anunciava l'adhesió del govern a la manifestació que feia mesos preparava Òmnium Cultural en resposta a la sentència. Aquesta entitat, amb l'ajuda de Pragma -un grup de lobby sorgit del conflicte de la PDD- va ser la que va preparar i organitzar la manifestació. De fet, fou aquest mateix sector – el que hem descrit com “D”- que en virtut de la pròpia estratègia de relació/coordinació amb el conjunt del catalanisme – i això incloïa els partits- que el febrer de 2009 – un any i 4 mesos abans- ja havia convocat a una reunió transversal per preparar una resposta conjunta contra la possible retallada de l'Estatut per part del Tribunal Constitucional. Segons veiem en la nota de premsa del 7 de febrer, a la reunió *“per definir el traçat del full de ruta que es concretarà en primer terme en la presentació d'un manifest, signat per entitats i personalitats del país”* hi van assistir Òmnium Cultural, el Cercle d'Estudis Sobiranistes, la UGT, CDC, ERC, les CUP i EUiA, entre altres col·lectius. El conflicte i la resolució del mateix – el sector “P”, guanyador jurídic del conflicte no apostava per l'estratègia de relació i coordinació estreta amb partits polítics institucionals per no reforçar posicions autonomistes - van deixar en mans d'Òmnium Cultural la iniciativa, que l'entitat va recuperar un any després, treballant en silenci però amb tenacitat.

Un dia després de la declaració governamental de denúncia de la sentència feta pel mateix president de la Generalitat, tot estava apunt; els cartells, el disseny, la data, i suposadament també el lema i la posició en la manifestació, que de fet van ser la causa d'una relativa polèmica que fou àmpliament difosa pels mitjans de comunicació, i de retruc l'oportunitat per la PDD de tenir presència activa en la manifestació. Pel que fa al lema, *Som una Nació, nosaltres decidim*, la inclusió del binomi *Nosaltres Decidim* no era ben vista pel PSC, donada la vinculació del concepte a plantejaments nacionalistes-sobiranistes. Pel que fa a la posició, no es veia clara la tendència introduïda per la PDD

en les darreres manifestacions – 18-F i 1-D- de posar al capdavant a membres de la societat civil enlloc dels representants dels partits polítics, ja que l’anunciada presència del president del govern i del president del Parlament a la manifestació feia qüestionar aquesta tendència. En tot cas, el pacte era obligat i malgrat les tensions i pressions de tot tipus – institucionals i socials- es va adoptar una solució, que per rocambolesca, no deixà de ser la de compromís: encapçalament compartit entre els tots els Presidents de la Generalitat recuperada, acompanyats de membres de la societat civil al voltant d’una senyera gegant. A rel de la polèmica viscuda els dies previs a la convocatòria entre els dos eixos senyera/lema i lideratge institucional/social, i la necessitat de contrarestar el pes de la negociació – formada pels partits que van donar suport a l’estatut més els sindicats majoritaris-, Òmnium Cultural va incorporar a la CUP i la PDD com a membres de la taula de negociació, i per tant també convocants de la manifestació. La PDD veia doncs, com de cop i volta tornava a recuperar una certa centralitat, encara que fos de caràcter intern – en el conjunt del catalanisme- més que no pas de reconeixement extern, ja que la manifestació va estar liderada per Òmnium Cultural, aconseguint una participació multitudinària, que més enllà de les xifres, fou l’expressió nacional, estatal, i internacional, de la conseqüència de la crisi estatutària.

La participació en la convocatòria de la PDD es va complementar en la també participació en l’acte que es va organitzar el 6 de juliol, dos dies després de l’anunci del Tribunal Constitucional, a la plaça de Sant Jaume, on entitats com Acte de sobirania i Gent de la Terra, entre d’altres, van fer un brindis de celebració per *“la propera Independència de Catalunya”*. Dues accions, una de caràcter relacional i de coordinació amb partits i institucions – pròpia de l’estratègia del sector “D”- i una altra de pressió i de caràcter transgressor i para-institucional – pròpia del sector “P”- que en certa manera, i segurament de forma gens conscient, mostraven que la PDD havia superat formalment el conflicte, amb una síntesis encara delicada envers els eixos del conflicte.

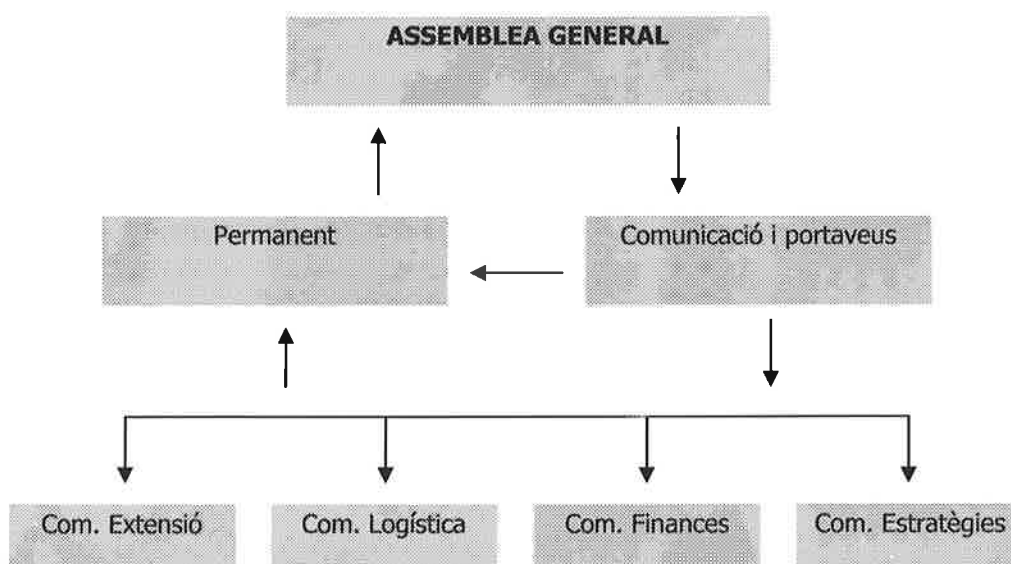
La recuperació de la PDD?

L’activitat de la PDD es tornava a activar en motiu de la celebració de l’11 de setembre de 2010, encara que amb menys intensitat i protagonisme. La participació en el bloc unitari de la manifestació, la tradicional col·laboració amb la Mostra d’entitats de la festa de la Llibertat i la participació en l’acte polític de Sant Boi de Llobregat van ser els principals actes de la PDD. El setembre però, va tenir tres altres línies d’acció. D’una banda, en la col·laboració amb els actes de recordatori del setantè aniversari de l’afusellament del president Companys organitzats per la comissió de la Dignitat el cap de setmana del 16 i 17 d’octubre. De l’altre, en la implicació efectiva en la reorganització de la Coordinadora Nacional sobre les Consultes de la Independència que en l’assemblea del 25 de setembre va rellevar els anteriors membres de la

Estructura

L'estructura de la PDD s'ha dotat del format d'una entitat clàssica, per bé que amb una voluntat d'esdevenir federació de segon nivell, però sense deixar les característiques de moviment, fet que n'ha condicionat una variabilitat organitzativa i de funcionament sotmesa als diferents canvis a partir dels condicionants, externs i interns, de cada moment i fase de la seva evolució. A grans trets però, la Plataforma pel Dret de Decidir estava organitzada en base a la següent estructura:

Figura 1. Estructura de la PDD

Composició i funcions de cada espai.

L'Assemblea general, on tots els socis -les entitats- tenen dret a veu i vot. Allà es discuteixen les línies estratègiques i el calendari de les diferents línies d'intervenció a desenvolupar. S'han celebrat 5 assemblees generals (amb diferents noms) al llarg del període estudiat -setembre 2005- novembre 2010.

Una Permanent, que duu a la pràctica el mandat de l'assemblea i gestiona el dia a dia. Està composta per el President/a, Secretari/a, Tresorer/a, vocals i els representants de les comissions de treball. En una primera fase estava coordinat per un alliberat d'una entitat (CIEMEN) i en una segona fase -fins al conflicte- per un alliberat amb fons propis. A partir de llavors no s'ha disposat de cap més alliberat. S'han realitzat un total de 24 permanents (aproximat).

Unes comissions de treball, que tenien a veure amb les diferents fases que havia passat la PDD. A la primera i segona fase existien les comissions de logística, finances, i extensió, amb un apèndix comunicatiu vinculada a totes les comissions però que depenia de la permanent. A partir de la constitució de la nova junta post-conflicte – tercera i quarta etapa- la PDD es va constituir en base a les comissions d’extensió, comunicació i estratègies, que han funcionat de forma irregular, deixant de funcionar en la darrera etapa post conflicte (2009-2010). En l’etapa de més activitat, les comissions estaven coordinades per una persona responsable i responien davant l’assemblea.

A banda de l’estructura en forma de plataforma formada per diferents actors de la societat civil – entitats, partits, ong’s, empreses, etc- la PDD comptava amb mecanismes de participació individual i voluntari, d’una bossa d’adherits/simpatitzants, i d’una implantació territorial estructurada en delegacions locals i comarcals:

Voluntaris: Són les persones que de manera formalitzada i constant donen suport logístic a les diferents accions i/o activitats de la PDD. La quantitat bascula entre els 20 i 50 persones fixes, més un número indeterminat de suports variables. Les dades que disposem ens mostren una bossa de voluntaris formada per persones integrades que habitualment ja participaven en dinàmiques internes i activitats de la PDD. Molta activitat a fins el juny de 2008, que baixà en picat a partir del conflicte.

Adherits: Estem parlant de tota la gent que forma part de la base de dades informatitzada de la PDD. Estem parlant de persones que s’han adherit a la PDD de manera formal, que ha firmat en algun manifest de suport a les campanyes, o que ha signat la campanya Decideixo Decidir. Aquesta base de dades informatitzada compta amb unes 25.000 persones.

Delegacions locals i comarcals: Formades per nuclis locals d’entitats o persones a nivell individual, amb possibilitat de convertir-se en una delegació comarcal amb, com a mínim, la unió d’un altre nucli local de la mateixa comarca. Una estructura territorial de nuclis consolidats que a partir del conflicte moltes d’elles van desaparèixer o es van reconvertir en nuclis organitzadors de les consultes sobiranistes. Es van constituir fins a 40 nuclis locals¹⁷⁶.

Funcionament intern

El funcionament intern de la PDD, entès com la manera de deliberar, prendre i executar decisions en la plataforma, ha estat marcada per una manca de sistematització formalitzada en la presa de decisions. Per bé que el model de la PDD s’acostava al model normatiu de la democràcia participativa, és a dir, afavorint els

¹⁷⁶ En l’anex 8.1 es pot trobar la llista de poblacions on la PDD es va implantar.

Nº	Descripció	Data	Lloc	Objectiu	Organització	Tipologia
	Decidir					
33	Acte debat sentència TC	07/09/2009	Barcelona	Treball en xarxa/extensió	Convidat	Convencional
34	Marxa 10.000 a Brussel·les	07/02/2009	Brussel·les	Treball en xarxa/extensió	Col·laborador	Convencional
35	Acte de Sobirania	27/06/2009	Barcelona/Parlament	Treball en xarxa/pressió	Col·laborador	Convencional
36	Acte <i>relnaxement</i> PDD	08/09/2009	Barcelona	Extensió missatge	Solitari	Convencional
37	Manifestació 11 de setembre	11/09/2009	Barcelona	Treball en xarxa/extensió	Col·laborador	Convencional
38	1era Onada consultes sobiranistes	13/12/2009	Països Catalans	Treball en xarxa/extensió	Col·laborador	Convencional
39	2ona Onada consultes sobiranistes	20/02/2010	Països Catalans	Treball en xarxa/extensió	Col·laborador	Convencional
40	Jornades Pobles sense estat	22/04/2010	Girona	Treball en xarxa/extensió	Convidat	Convencional
41	3era Onada consultes sobiranistes	25/04/2010	Països Catalans	Treball en xarxa/extensió	Col·laborador	Convencional
42	Manifestació suport consultes	12/06/2010	Barcelona	Extensió missatge	Solitari	Convencional
43	4rt a Onada consultes sobiranistes	20/06/2010	Països Catalans	Treball en xarxa/extensió	Col·laborador	Convencional
44	Acte Brindis per la Independència	06/07/2010	Barcelona	Treball en xarxa/extensió	Col·laborador	Convencional
45	Manifestació "Som Una Nació: Nosaltres Decidim"	10/07/2010	Barcelona	Treball en xarxa/extensió	Col·laborador	Convencional
46	Manifestació 11 de setembre	11/09/2010	Barcelona	Treball en xarxa/extensió	Col·laborador	Convencional

Com hem pogut veure en la graella, les accions de la PDD han tingut com a *leiv motiv*, l'extensió del propi missatge, han estat majoritàriament convencionals, organitzades preferentment en col·laboració (22 activitats en col·laboració, 14 en solitari) i fetes a Barcelona ciutat (24). Un conjunt d'activitats, campanyes i manifestacions que han tingut diferents nivells de rellevància, però que llevat de les consultes sobiranistes no destaquen per una innovació en el repertori d'acció col·lectiva. Finalment, com a mostra quantitativa de l'impacte del repertori d'acció col·lectiva, en el quadre següent hem seleccionat les 5 principals activitats amb més capacitat de convocatòria de la PDD.

Taula 15. Dades quantitatives activitats PDD

	Organització	Guàrdia Urbana	Altres fonts
1. Manifestació 18 febrer 2006	700.000	125000	70.000 ¹⁸¹
2. Manifestació 1 desembre 2007	750.000	200.000	Sense dades
3. Firmes campanya Decideixo Decidir 2008-09	72.000	Sense dades	Sense dades
4. Consultes sobiranistes 2009-10	512.000 vots	Sense dades	Sense dades
5. Manifestació 10 juliol 2010	1.5000.000	1.100.000	74.000 ¹⁸²

Font: elaboració pròpia a partir de la documentació i premsa digital

¹⁸¹ Segons l'entitat sociolingüista Contrastant.

¹⁸² Segons la consultora lynce (sondeig publicat a El País el 14 de juliol de 2010).

4.2.3 Recursos discursius: Discurs principal, discursos secundaris

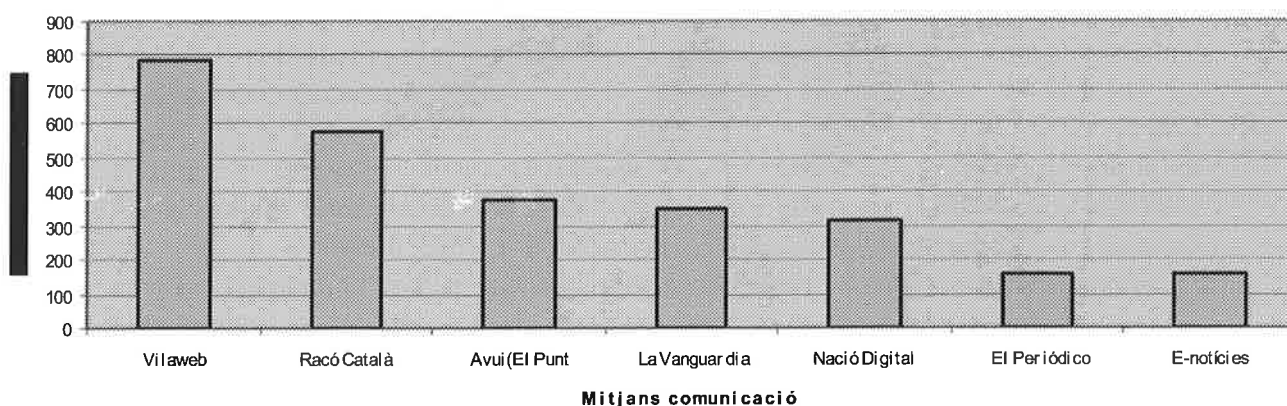
Entrem en aquest punt a partir de la consideració que el discurs és un dels elements centrals de tot el moviment, i més en cara a partir de la rellevància actual de la centralitat dels mitjans de comunicació en la configuració, difusió i mediació dels objectius de tot actor polític. En el cas de la PDD, l'eix discursiu ha estat, per antonomàsia, el Dret de Decidir. N'examínarem la repercussió, el dissecionarem breument, i finalment en buscarem l'origen concret en el marc de la PDD. Un discurs central que s'ha combinat amb altres discursos, clarament secundaris, i extrets de les actes de la pròpia PDD. I són el discursos envers la necessitat d'acostar-se a la nova immigració i la necessitat de la internacionalització del cas català.

Discurs principal: el dret a Decidir

El dret a Decidir ha estat l'element central de la PDD. Una aposta pel Dret a decidir com a part integral d'una estratègia general de la PDD que compartia amb el que anomenem com a independentisme institucional i independentisme civíic-social, i que es resumeix amb una diagnosi àmpliament compartida pel moviment: la necessitat d'assolir una majoria social que comparteixi la voluntat de constituir-se amb un estat.

Una mirada general a l'impacte del concepte Dret de Decidir als mitjans de comunicació digitals a través de les notícies que incloïen el concepte ens mostra els següents resultats¹⁸³:

Gràfica 10. El dret a decidir als mitjans

¹⁸³ El recull s'ha realitzat a través del motor de cerca de cada mitjà de comunicació – digital o en la seva versió digital- del concepte "Dret de Decidir". La recerca es va fer el 25 de setembre de 2010.

Un impacte general que s'ha de complementar amb l'impacte més concret que ha tingut el dret a Decidir. Una manera de mesurar-hi pot ser en relació a l'assumpció del concepte en els agents de representació institucional, els partits polítics. Per veure la relació d'impacte en el sentit PDD-partits, hem comparat els programes electorals de l'any 2003 i l'any 2010 de CiU, ERC i ICV per veure'n la referència o no del concepte Dret a Decidir. L'objectiu era entreveure algun canvi en els partits en els següents eixos: en la incorporació del Dret a Decidir en els programes de 2003 i 2010, i en alguna mena de teorització sobre el Dret a Decidir.

Eixos	CiU	ERC	ICV	PSC
Incorporació Dret a decidir programes electorals programa 2003	No	No	No	No
Teorització o reformulació del dret a Decidir (2006-2010)	Si	Si	Si	No
Incorporació Dret a decidir programes electorals programa 2010	Si	Si	Si	No

El Dret de Decidir. Dissecció del concepte.

El Dret a Decidir s'ha de situar en el marc d'una evolució estratègic-discursiva del moviment independentista català, entès segons els paràmetres assenyalats al capítol 3 (Un moviment que compta amb diferents parts que entre elles mantenen relacions de competència però al mateix temps de complementarietat). En aquests moments el dret a decidir seria un concepte que uneix més que no pas separa, i que s'ha d'entendre com una evolució dels anteriors separatisme i dret a l'autodeterminació, i en paral·lel al concepte de sobirania. Perquè aquesta evolució estratègica-terminològica? Recordem que el Dret a l'autodeterminació té un doble origen, situat en el procés d'independència dels EUA per una banda, i en la concepció moderna de sobirania popular de la revolució francesa de l'altre. El polític Jordi Muñoz, al 3er Congrés de Cultura Catalana (2009) va presentar una ponència titulada *De l'autodeterminació al Dret a Decidir?* on assenyalava que *"el dret a l'autodeterminació no és només un principi complex, sinó que també ha estat interpretat de maneres molt diverses en funció del context històric i, sobretot, dels interessos dels actors que, en cada moment, han tingut la potestat interpretativa real"*. Sota la premissa d'un cert esgotament del concepte, l'autor argumenta la utilitat del Dret a Decidir com a nova eina discursiva afirmant que *"El dret de decidir és una formulació de la mateixa idea que, tanmateix, s'escapa de la rigidesa del principi de l'autodeterminació dels pobles. Primer, perquè es pot aplicar a diverses esferes i qüestions però sobretot perquè*

permet obviar els obstacles que la interpretació dominant de l'autodeterminació posa a la seva aplicabilitat en un cas com el català".¹⁸⁴

En un sentit semblant, el portaveu de la PDD en la primera i segona etapa, Jaume López, en la citada conferència a la seu d'Òmnium Cultural el 26-03-2009 assenyalava les diferències entre Dret a Decidir, Sobirania i Dret a l'Autodeterminació. López separava, a nivell normatiu, els tres conceptes: *Mentre que el dret a l'autodeterminació fa referència a uns drets històrics, la sobirania fa referència a l'existència d'un Demos propi. Un poble que afirma i/o reclama la pròpia sobirania, sigui fiscal o d'un altre tipus, no és exactament un poble que demana la independència – i aquí rau la diferència amb l'independentisme, que sí reclama explícitament la independència*. Aquestes diferències, i la superació de les limitacions o extralimitacions d'un i altre concepte, expliquen en bona mesura, l'aparició del dret a decidir en el panorama nacionalista-sobiranista-independentista català. Com diu Jaume López (2008) amb el Dret de Decidir

“està clar que s'està apel·lant exclusivament i connectant a un principi democràtic (participar d'una decisió). Es reclama participar d'una decisió (sense restriccions). I, igualment (i aquí està la connexió amb el dret a l'autodeterminació) es demana que no hi hagi restriccions en els temes sobre els quals es pot decidir. Naturalment, uns dels temes amb més conseqüències polítiques és, sens dubte, el disseny institucional d'una comunitat, les institucions que la conformen políticament i la seva relació amb altres institucions. El dret de decidir, per tant, se centra en un principi de radicalisme democràtic en un doble sentit: es pot decidir democràticament sobre tot, i a través de la participació de la ciutadania, del poble”.

Ara bé, donat per descomptat que l'adopció d'aquest concepte – Dret de Decidir- té a veure amb una determinada evolució del moviment, però també del sistema polític en què s'inscriu – amb una alta legitimitat del mètode democràtic aconseguit- la tria concreta del dret a decidir– el moment, el lloc, i quina va ser l'argumentació- és una qüestió interessant. De fet, una primera exploració de l'origen ens portava a diferents interpretacions: Com una aportació del feminisme (dret a decidir sobre el propi cos); com una reflexió estratègica d'un independentisme que necessitava obrir-se a d'altres sectors; o com un préstec del nacionalisme basc (dret a decidir de l'Ibarretxe). L'origen concret però, el trobem en l'entrevista a una de les fundadores de la PDD, Blanca Serra, que ens explicava el següent:

“En les primeres reunions, quan encara no era PDD, vam estar parlant molt de com ens podríem anomenar. La dificultat era trobar un nom que acontentés a tota la varietat ideològica dels que ens trobàvem allà: des de persones que veníem de l'independentisme més rupturista fins a membres

¹⁸⁴ www.congresculturacatalana.cat

d'EUiA. I algú, no recordo qui, va suggerir el nom de dret a decidir. Va ser un nom de consens per tots els assistents. Recordo que jo mateixa vaig buscar al diccionari si era més correcte Plataforma pel Dret a Decidir o bé Plataforma pel Dret de Decidir (totes dues eren correctes).”

La informació extreta d'aquesta entrevista ha estat confirmada per d'altres entrevistats presents en la reunió, i per tant, la interpretació més fiable es que el dret a Decidir és més fruit de la transversalitat de la PDD – és a dir, fruit d'un concepte de consens que permetés una major participació d'actors més enllà de l'independentisme rupturista- que d'una estratègia calculada del independentisme català. Un concepte sorgit en el si de l'independentisme però que paradoxalment s'inscriu en els paràmetres oberts i transversals que han regit el catalanisme.

Discursos secundaris

La nova immigració.

L'aposta per la radicalitat democràtica de la PDD amb el Dret de Decidir clarament emmarcada en el nacionalisme cívic -però de matriu ètnica-cultural com tots els nacionalismes- té molt a veure amb la diversa, cultural i políticament configuració de la societat catalana. Segons molts analistes, la immigració – i específicament les tres grans onades migratòries del segle XX- és i ha estat un fenomen cabdal en la configuració de la societat catalana, amb àmplies i variades derivades sociopolítiques i socioidentitàries. La immigració, especialment la d'origen espanyola, tal i com explica el llibre *Aprofitaments polítics de la Immigració*¹⁸⁵ ha estat una qüestió que ha motivat importants debats sobre el com s'ha fet aquesta integració. Les xarxes clientelars, el debat sobre els mecanismes d'ascensor social, d'integració, assimilació o d'adaptació que han mantingut els diferents actors del nacionalisme/catalanisme, tenen un rerefons que no es pot obviar: la vinculació entre el com s'afronten els reptes de la immigració amb la construcció d'un nation i state building en clau de Catalunya/Països Catalans que de fet competeix amb la mateixa construcció nacional per part de l'Estat Espanyol. Un plantejament que té a veure amb com ha encarat, almenys discursivament, l'independentisme català el fenomen de la immigració, i que en els darrers anys, degut a l'aposta per la radicalitat democràtica, s'ha situat en assolir una majoria suficient que decideixi un procés d'emancipació nacional. En aquest sentit, el nacionalisme de l'independentisme català, desconeixem empíricament si per conveniència estratègica o per convicció, ha difós un discurs clarament cívic de caire integrador. Un discurs que ha estat insistentment elaborat per les elits del moviment

¹⁸⁵ Col·lectiu Els Altres Andalusos (2009): *Aprofitaments polítics de la Immigració*. Editorial. Pòrtic, Barcelona.

que més accés regular tenen als mitjans de comunicació (Carod-Rovira, Josep Maria Terricabras, Salvador Cardús, Jordi Porta, Julià de Jódar, etc) envers la necessitat d'un nacionalisme de valors cívics, integrador, progressista i sense deixar de recordar el passat, actuant en clau de futur.

En el cas de la PDD, l'organització d'actes relacionats amb la integració de la nova immigració (gràcies sobretot a la presència del casal argentí de Catalunya i a la feina i implicació activa del seu coordinador) la discussió en diferents assemblees (segons actes) envers les problemàtiques per contactar amb aquesta realitat, fan palesa aquesta voluntat, *estratègica* o no, de nacionalisme cívic de la PDD, entès com a fonamental per poder eixamplar la base social favorable a la independència. Fins a tres actes relacionats amb la immigració s'han realitzat sota el paraigües de la PDD¹⁸⁶ sense comptar amb les consultes sobiranistes, amb la inclusió de la possibilitat de votar als immigrants tinguin o no papers. Ara bé, un dels eixos del conflicte de la PDD, envers la superació del Dret de Decidir per la declaració explícita d'independència, ens dona a entendre el caràcter més estratègic del nacionalisme cívic que no pas d'assumpció normativa i (en el sentit que li dona Jaume López) el que implica. El que hem observat al llarg del cas d'estudi, especialment en la seva vessant d'observador participant en assemblees i converses, ens genera força dubtes de si aquest discurs cívic propugnat oficialment per la PDD i el moviment independentista hagi estat assumit amb la mateixa intensitat per les bases.

La internacionalització de la reivindicació

La internacionalització de la reivindicació independentista ha estat un element rellevant en l'estratègia de l'independentisme català, per bé que colateral en el cas de la PDD. La feina d'ERC en l'àmbit internacional desenvolupat en la seva representació institucional al si de L'Aliança Lliure Europea (ALE) i concretat a nivell governamental en la implantació global de delegacions de la Generalitat de Catalunya en l'etapa 2006-2010, en són bons exemples. En l'àmbit cívic-social, la Crida a la Solidaritat va organitzar, als anys vuitanta, un seguit d'accions i campanyes que tenien com a destinació Europa, com la protagonitzada pel Tren de les Nacions, promogut per la Crida a Solidaritat el 10 d'octubre de 1982 amb l'objectiu de traslladar un grup de catalans per les institucions europees per reclamar-hi el dret a l'autodeterminació de Catalunya i el reconeixement de les llengües minoritzades. I el CIEMEN, una de les entitats més actives i de llarga trajectòria¹⁸⁷ d'aquest espai, ha tingut Europa com a un

¹⁸⁶ Producte indirecte del discurs sobre la Immigració en la PDD es pot veure al llibre de Diego Arcos i Xavier Elias (2010): *Immigració i Sobirania*. Editorial Veunova SCCL, Barcelona. També al bloc <http://immigraciosobirania.blogspot.com>.

¹⁸⁷ El Centre Internacional Escarré per les Minories Ètniques i Nacionals (CIEMEN) va iniciar les seves activitats el 1974, primerament a Itàlia (1975) i després a Catalunya on fou legalitzada (1978). De vocació europeista la seva tasca està abocada al coneixement i al reconeixement dels drets de les minories ètniques i de les nacions. Edita la revista per l'Europa dels Pobles, la web Nationalia i participa en xarxes transnacionals com EURALAT, Xarxa Mundial dels pobles i CONSEU.

eix estratègic des de la seva fundació, i en el darrer cicle, ha ampliat les aliances més enllà d'Europa amb la creació de la Xarxa Mundial dels Pobles.

Segons veiem en les actes consultades, la internacionalització de la reivindicació independentista ha estat també un eix sempre present dins la PDD. Ara bé, un discurs procliu a la necessitat de visibilitzar-se a nivell internacional que no s'ha traduït en accions concretes, llevat d'una carta al president Kosovar felicitant-lo per l'assoliment de la Independència i del decidit suport de la PDD a la Marxa pels 10.000 a Brusel·les¹⁸⁸. Un fallit intent de buscar suports a nivell internacional a través d'un manifest, i la preparació d'un acte a la Seu de les Nacions Unides a Nova York - que en el moment de finalitzar aquesta tesi encara no s'ha concretat- són les altres iniciatives que a nivell internacional va desenvolupar la PDD, que si bé tenia en ment la internacionalització de la reivindicació, aquesta línia estratègica no ha tingut una repercussió especialment rellevant.

4.2.4 Recursos col·lectius: adhesions, entitats sòcies, suports externs

Com a recursos col·lectius cal entendre les adhesions aconseguides en campanyes i manifestacions, així com les entitats sòcies que en les diferents etapes han format part de la PDD i el seu nivell d'implicació, i finalment els diferents suports aliances que ha mantingut la Plataforma al llarg de la seva trajectòria. Tot seguit en fem un breu repàs.

Les adhesions

En el quadre següent podem veure els diferents suports obtinguts (segons documentació i web) en les manifestacions del 18 de febrer de 2006 i 1 de Desembre de 2007. Uns suports i adhesions que s'han d'entendre com a recursos de la PDD, en el sentit que han estat utilitzats en benefici de la plataforma (legitimitat, extensió missatge, etc). Donada l'amplitud de les adhesions hem optat per fer un resum de la tipologia a partir de la classificació en els següents àmbits ¹⁸⁹.

¹⁸⁸ Més informació a la web www.deumil.cat

¹⁸⁹ A l'annex 8.2 es poden trobar la llista d'adhesions per cada manifestació.

Adhesions a les manifestacions

Taula 16. Resum de les adhesions

Ambit	Adhesions
Àmbit sociopolític	287
Àmbit sociocultural	278
Àmbit lúdic/esportiu	109
Partits polítics	74
Empresa (inclòs autònoms)	71
Mitjans de comunicació	68
Àmbit socioeducatiu	21
Institucions (ajuntaments, depts Generalitat)	8
Sindicats	7
Altres Actors	49
Total adhesions úniques (no repetides)	972

El repàs a les adhesions obtingudes per la PDD dona compte de la diversitat de les adhesions, que de fet expliquen la transversalitat i èxit aconseguit en les dues manifestacions. Destaquen la quantitat d'entitats de perfil sociopolític, seguides per les socioculturals i sorprenentment, les lúdico-esportives. Els partits, les empreses, els mitjans de comunicació, les institucions públiques, els sindicats i un conjunt d'actors inclassificables, tanquen la llarga llista d'adhesions, que sumen un total de 972 adhesions no repetides.

Entitats sòcies. Tipologia i nivell d'implicació

En aquest sub-apartat podem veure la quantitat i tipologia les entitats sòcies de la PDD i posar de manifest els diferents nivells d'implicació dels diferents actors que han participat en la PDD. Donada l'especial característica de la PDD - entre moviment, federació de segon nivell i grup de pressió- hem dividit les adhesions en tres parts: pel que fa a la primera etapa (naixement) hem utilitzat la llista de votants sobre la posició al referèndum de l'Estatut; en la segona etapa (consolidació) la llista d'entitats que segons les actes formaven part de la PDD (segons documentació); i en la quarta etapa - s'ha obviat la tercera pel conflicte per la inactivitat- s'ha utilitzat la llista d'entitats membres que estaven a corrent de pagament¹⁹⁰. En el quadre següent podem veure un resum en forma de classificació¹⁹¹:

¹⁹⁰ A l'annex 8.2 es pot veure la llista d'entitats sòcies.

¹⁹¹ Per tal de visualitzar millor la diferència amb les adhesions hem mantingut la mateixa classificació per àmbits temàtics, malgrat les dificultats operatives i espais buits (com és el cas de les administracions públiques, que com a tal no podien fer-se sòcies).

Taula 17. Quadre resum tipologia entitats sòcies

Actors	1era etapa	2ona etapa	4arta etapa	Totals
Àmbit sociopolític	22	32	21	73
Àmbit sociocultural	21	15	11	47
Partits polítics	6	11	2	19
Empreses (inclòs autònoms)	3	2	7	12
Àmbit educatiu	1	4	2	7
Sindicats	2	1	1	3
Àmbit lúdic esportiu	0	1	1	2
Mitjans de comunicació	1	0	1	2
Institucions (ajuntaments, Generalitat)	0	0	0	0
Altres Actors	0	0	3	3
Totals	78	56	48	182

Les dades provenen de la documentació obtinguda en actes i documentació de la PDD, complementada amb les entrevistes de contrast amb promotors de la plataforma. Tot i això, són dades que poden contenir un petit biaix de precisió, que s'ha de tenir en compte (algunes entitats han format part d'alguna fase i no estaven registrades, altres hi participaven nominalment, sense cap presència, etc). Tot i això, el quadre presentat ens assenyalava alguns factors que necessiten d'un comentari general.

D'una banda, es pot veure com el creixement de les entitats sòcies és en el camp de les entitats sociopolítiques i els partits polítics, i es dona especialment en la segona etapa, que és la fase de més consolidació i reconeixement públic de la PDD. És a dir, en la mesura que la PDD es converteix en un actor polític és quan la resta del moviment s'hi acosta per donar-hi suport, influir-hi o be, senzillament, ser-hi present. Un creixement que a partir del greu conflicte intern de la PDD, i pel que fa a les entitats sociopolítiques i partits, torna als nivells de la primera etapa. El repàs concret - a través de la documentació- de quines entitats i partits són les que han estat més variables, és a dir depenent de la capacitat d'impacte de la PDD, ens assenyalava que han estat les entitats i partits amb més estructura i rellevància social les que presenten més variabilitat en el compromés i assistència. En el cas de les entitats socioculturals, curiosament el fenomen és a l'inrevés: forta presència en la primera etapa, que va minvant a mesura que la plataforma va creixent, com si de fet interpretessin que la Plataforma – dominada per agents més polítics- ja no els necessitava o necessitava menys. I el mateix passa amb les empreses (inclòs autònoms): de la moderada presència en la primera fase (3) es passa a 7 socis en la quarta fase, malgrat el conflicte, i probablement producte de la cada vegada onada de mobilització més intensiva, ja més protagonitzada pel moviment que per la PDD. Aquestes dades, que malgrat els biaixos existents confirmen la categoria d'OMS de la PDD al si del moviment es veuen confirmades en el nivell d'implicació de les entitats sòcies, que hem elaborat a partir de les repeticions en la implicació en les diferents etapes de la

Plataforma, per així copsar la tipologia d'entitats que ha liderat la PDD al llarg de la seva trajectòria.

Taula 18. Repeticions dues vegades entitats sòcies per etapes

Típus	Nº
Culturals	6
Lúdiques	0
Educatives	0
Sociopolítiques	16
Partits	6
Empresa	1
Sindicats	3
Institucions	0
Altres	10
Total:	42

Font: elaboració pròpia a partir de la documentació de la PDD

Taula 19. Repeticions tres vegades Entitats sòcies per etapes

Típus	Nº
Culturals	0
Lúdiques	0
Educatives	0
Sociopolítiques	6
Partits	2
Empresa	0
Sindicats	0
Institucions	0
Altres	0
Total	8

Font: elaboració pròpia a partir de la documentació de la PDD

Taula 20. Resum repeticions socis per total d'etapes

Repeticions	Socis
1 vegada	143
2 vegades	42
3 vegades	8

Font: elaboració pròpia a partir de la documentació de la PDD

A partir de la seqüència de quadres es pot veure que el motor principal de la PDD han estat les entitats sociopolítiques, seguida per dos partits polítics, per bé que extraparlamentaris. Les entitats més implicades han estat, per ordre de rellevància: El CIEMEN, la Xarxa Xarxa d'Entitats Cíviques i Culturals dels Països Catalans, la Plataforma per la Llengua, el FOLC, el FOEDA i el Moviment de Defensa de la Terra. Amb tot, cal afegir les següents entitats que malgrat no computin com a rellevants en la classificació presentada, han estat molt rellevants segons els entrevistats. I son:

Sobirania i Progrés, Comissió per la Dignitat, Gent de la Terra, FNEC i el sindicat Intersindical. I com a partits més implicats, Revolta Global i Partit Republicà Català (ambdós extraparlamentaris), per bé que la CUP i ERC han estat els partits amb més presència i impacte dins i fora la PDD.

Els suports externs

La PDD ha comptat amb un important suport de personalitats de diferents àmbits, com de la cultura, l'esport, les arts escèniques, el periodisme i intel·lectuals. La presència en manifestacions, campanyes, actes públics de personalitats conegudes ha estat constant en la curta història de la PDD. Uns suports que podem considerar com a aliances, per diferenciar-lo de les relacions amb els partits polítics, que com hem explicat ha estat un dels principals eixos del conflicte dins la PDD. Pel que fa a la relació amb partits tenim dos nivells de relació. En primer lloc, la dirigida a partits polítics amb representació parlamentària - CIU, ERC, PSC i ICV-EUiA-. I en segon lloc, la relacionada amb el sector conegut com a esquerra Independentista. La diferència és més formal-normativa que substantiva, donat el caràcter extraparlamentari de l'Esquerra Independentista, per bé que ambdues han estat importants per la PDD. Tot seguit descrivim el detall d'aquestes relacions i aliances, que són fonamentals per la supervivència i capacitat d'impacte de tot moviment social.

Les relacions amb els partits polítics

Pel que fa a les relacions amb els partits amb representació parlamentària, segons hem pogut observar (via actes), a excepció del PSC, els contactes amb el catalanisme polític varen ser constants i fluids, especialment en la segona etapa de la PDD. I de fet, en les setmanes prèvies a les dues grans manifestacions organitzades exclusivament per la PDD (febrer 2006 i desembre 2007) la presència d'un representant polític de CiU, ICV, i ERC en les reunions preparatòries era garantida. L'observació presencial i documental d'aquestes reunions i les entrevistes als promotors em porta a fer les següents consideracions:

- Una posició d'incomoditat permanent dels representants polítics, pel clima d'apoliticisme institucional que traspuava la PDD. Amb tot, malgrat el clima poc favorable, i malgrat els partits intervenien poc, les seves opinions, favorables o no a la posició majoritària, influenciaven bastant el desenvolupament dels acords de la PDD.
- ERC ha estat, de bon principi, el partit amb representació parlamentària que ha seguit més a prop l'evolució i activitats de la PDD. De fet, en moments puntuals hi coexistien representants de les diferents sensibilitats d'ERC – que corresponien als

quatre sectors en pugna per la direcció del partit- i que establien diferents aliances creuades a partir dels propis interessos.

- La presència i accés de la PDD als partits és directament proporcional a la seva capacitat d'esdevenir un actor polític rellevant, mesurable a través de la seva capacitat mobilitzadora, la presència als mitjans de comunicació i el seu grau de legitimitat en el moviment independentista.

A grans trets es pot dir que el nivell de relació amb els partits fou, per part de la PDD, de caràcter instrumental, destinat a la recerca de suport per l'activitat però no en l'organització i lideratge de la mateixa, en consonància amb la voluntat de ser un actor socialment independent. I per part dels partits, es podria dir que la relació va estar marcada per una certa obligatorietat formal, marcada pel nivell de rellevància que tenia la PDD, per bé amb algunes temptatives d'instrumentalització -difícils de determinar amb exactitud- en benefici d'objectius relacionats amb la pròpia estratègia com a partit.

La relació amb la CUP

Pel que fa a l'àmbit de la relació de la PDD amb la representació no institucional d'una part del propi espai sociopolític –la CUP- la relació, malgrat constant i distant, va anar de menys a més. De fet la relació va gravitar segons el moment, èxit i participació de les pròpies bases en les activitats proposades per la PDD. Es poden visualitzar doncs, tres grans variables de relació, que n'han determinat el grau de col·laboració:

- 1) Segons si les accions de la PDD s'acostaven a una tipologia més o menys convencional i més o menys conflictiva o de cooperació amb els partits amb representació parlamentària, especialment CiU.
- 2) Segons la pròpia dinàmica interna de la pròpia CUP en relació a la pròpia estratègia dins el conjunt del moviment independentista.
- 3) Segons la capacitat de la PDD de ser un actor polític reconegut i amb capacitat de mobilització

Tres grans variables, que en certa manera representen els tres grans moments de la relació de la PDD amb les CUP.

- *Un moment de coneixement/reconeixement:* Un exemple fou la manifestació de febrer de 2006, on l'esquerra Independentista realitzà una manifestació una

setmana abans amb un motiu més directe (Som una nació: Autodeterminació!) que s'emmarcava en la Campanya Unitària per l'Autodeterminació (CUA). I segons hem vist en la documentació (acta 12 de febrer de 2005) en una de les primeres assemblees de la PDD es posà a debat la possibilitat d'acostament de les dues Plataformes (Campanya Unitària per la Autodeterminació i Plataforma Dret a Decidir). Davant la impossibilitat de fer un acostament orgànic, per la negativa de la CUP, es proposà i s'acceptà per consens d'oferir a la CUA que participes en les Assemblees de la Plataforma pel Dret de Decidir.

- *Un moment de vinculació/col·laboració:* A partir de l'èxit de la manifestació de febrer de 2006, i en paral·lel a la consolidació de la Plataforma, la CUP va entrar en una etapa de col·laboració amb les activitats de la PDD, precisament en la teorització de les accions més disruptives (Decideixo Decidir, manifestacions, etc). La legitimitat aconseguida de la PDD, especialment en els dos eixos propis de l'esquerra Independentista (independència i caràcter movimentista), junt amb la participació efectiva de membres vinculats o provinents d'aquest espai en la PDD estan a l'arrel d'aquest moment de col·laboració¹⁹².
- *Un moment de conflicte/distància:* A partir de la massiva manifestació de l'1 de desembre de 2007 que la CUP es van anar distanciant de la PDD. Les crítiques a l'excessiva transversalitat de la manifestació –especialment degut a la participació de CiU- i la pèrdua de centralitat en la referència estrictament civil estaven a l'arrel de la distància. Una distància covada mesos abans, quan la PDD, junt amb Sobirania i Progrés, havien convidat a parlar al Lehendakari Ibarretxe a Barcelona, i la CUP estava entre els convocants, fet que provocà crítiques internes. La reconciliació parcial de la PDD i les CUP es donarà durant l'organització de les consultes sobiranistes, la manifestació preventiva del 12 de juny i amb les negociacions per la capçalera de la manifestació del 10 de juliol de 2010 organitzades per Òmnium Cultural.

Altres suports

Com s'ha pogut observar en la descripció de la història i el context, la PDD ha obtingut el suport de les diferents elits intel·lectuals, esportives, culturals que n'han ajudat a la legitimitat i amplificació de l'acció política de la PDD. Es tracta de persones conegudes per la seva activitat artística (arts escèniques o plàstiques) com a generadors d'opinió i/o de reconeguda trajectòria professional, acadèmica o social que tenen una funció de reclam mediàtic. Un suport que s'ha donat a través de manifestos, encapçalament de manifestacions, presentació d'actes públics, actuacions gratuïtes, cessió d'obres artístiques, articles de diaris, exercint de pont entre actors, etc. En aquest sentit, cal

¹⁹² Com a membres destacats que són encara referència per l'espai de l'esquerra independentista, podem esmentar a les germanes Blanca i Eva Serra, Carles Castellanos, o l'escriptor Julià de Jódar.

diferenciar els suports estables, dels suports puntuals o subjectes a les grans manifestacions. En l'àmbit dels suports estables, la PDD ha comptat amb unes complicitats que van més enllà de la firma de manifestos o presència en manifestacions: És el cas d'actors com Joel Joan i els components de Teatre de Guerrilla, músics com Joan Reig, Feliu Ventura, Titot, La Carrau, i de creadors d'opinió com Toni Strubell, Héctor López Bofill, Julià de Jódar, August Gil Matamala, Aureli Argemí o Josep Maria Terricabras. Com a suports puntuals la PDD va comptar amb els següents suports i posicionaments públics (favorables):

Suport a manifestos, presentacions, actes públics, etc¹⁹³

Taula 21. Suports per àmbit

Àmbit	Nombre suports
Creadors d'opinió (escriptors, intel·lectuals, articulistes)	62
Arts escèniques (música, teatre, cine, video art)	34
Periodistes (mitjans escrits i audiovisuals i digitals)	12
Acadèmia (professors universitaris i rectors)	12
Sindicalistes	4
Món de l'esport (futbol i dirigents)	4
Empresaris	3
Altres (cuiners, models, etc)	14

Punt i a part mereixen les diferents complicitats creades per l'acció política de la PDD, que si bé no són aliances estrictu sensu, faciliten l'expansió del seu missatge i la creació de xarxa. D'aquestes complicitats en destaquem tres grans blocs:

- L'adhesió a episodis de conjuntura que reclamaven un gest de solidaritat. El cas de Radio 4¹⁹⁴, el cas Franki, la campanya sobre TV3 al país Valencià, o la participació activa a l'homenatge a Ovidi Montllor (15 maig de 2006) creaven aquestes complicitats.
- La bona relació amb alguns periodistes i creadors d'opinió de la ràdio, televisió i premsa escrita catalana, especialment pel que fa als diaris de referència catalano-cèntrica.

¹⁹³ La recopilació s'ha realitzat especialment a partir de les actes (adhesions a manifestacions) i la premsa digital. No són dades exactes, per bé que força aproximades i no repetides.

¹⁹⁴ Davant l'anunci del possible tancament de Ràdio 4, en la seva desconexió en català, es va activar una campanya d'adhesions contràries al tancament; el cas Franky de Terrassa tenia a veure amb la detenció d'un conegut activista de Terrassa, que també va comportar una campanya de suport; el cas del Tancament de les emissores de TV3 al País Valencià ja ha estat explicat en aquest mateix capítol.

- L'adhesió i/o participació amb actes de defensa i suport als drets col·lectius i/o processos d'independència d'altres Nacions sense estat (País Basc, Kosovo, Montenegro, i Escòcia).

4.2.5 Recursos personals: experiència i diagnosi promotors

Amb la descripció dels recursos personals pretenem respondre a les preguntes següents: Qui i com són els promotors de la PDD? Com analitzen l'aparició i trajectòria de la PDD? Per analitzar els recursos personals de què disposava la PDD, utilitzarem dues fonts: la destinada a mesurar l'experiència associativa dels impulsors de la PDD – a través dels itineraris personals-; i l'anàlisi que fan els mateixos promotors de la PDD, sobre la mateixa PDD. En aquest segon cas, la informació s'ha obtingut a partir d'un qüestionari enviat a 40 promotors de la PDD, entenent promotor amb qui s'ha implicat activament amb la PDD -bàsicament, membres de les juntes i persones rellevants- que han contestat les mateixes vuit preguntes.

Experiència promotors (itineraris socials)

A partir del consens generalitzat sobre la importància del capital social que disposen els moviments (Prat, 2008), mostrarem com els promotors PDD disposaven d'una acreditada experiència en el món sociopolític que va resultar fonamental per la pròpia existència de la PDD. A partir del mateix qüestionari enviat via mail a 40 membres significats de la PDD, sigui per la pertinença a la junta, sigui per haver tingut una col·laboració intensiva rellevant, hem pogut copsar els diferents aspectes relacionats amb les característiques sociopolítiques dels que han liderat la plataforma. El criteri de representació ha tingut en compte la participació dels entrevistats en les diferents fases de la PDD, l'equilibri territorial i la pertinença als diferents sectors de l'independentisme/sobiranisme català i de la mateixa plataforma. En el quadre següent podem veure un quadre resum dels itineraris socials i polítics de quaranta membres actius/promotors de la PDD:

Quadre resum

Taula 22. Itineraris socials i polítics de 40 membres actius/promotors de la PDD

Ambit	Entitats
Àmbit sociopolític (95)	Casal Ilatinoamericà Catalunya; Associació Catalana de Professionals (2); Independentistes Països Catalans (3); IMMICAT; Araitaca (2); Casal argenti; Moviment Defensa de la Terra (7); Assemblea Unitat Popular (4); FOLC (6); FOCDA (2); Club FNEC; Sobirania i Progrés (5); Casal Independentista Sants (4); Xarxa social Sants (3); Fundació Randa (3); CIEMEN (7); Jovent Independentista Reolucionari; Gent de la Terra; Acte sobirania (2); Obra Cultural Balear; Socors Català; Av Veïns-Federació Associacions de Veïns (6); Comissió de la Dignitat (3); Front d'Alliberament Català; Amnistia Internacional (2); Ateus de Catalunya; Comitès de Vaga Obrers; Xarxa Renda Bàsica; Xarxa 10.000.cat; Greenpeace; UNESCO.Cat; Escoltes Catalans; SETEM; IGMAN-Acció Solidària; Associació Premsa Catalana; Terra i Llibertat, Fundació CAT-Món; Plataforma Sobirania CDC; Ateneu Molins de Rei; Club Arnau Vilanova; Associació Noves Bases Manresa, GOB, Ateneu Layret, Ateneu de Palma, ACSUR-Las Segovias, SOS Racisme, Greenpeace, CONNAI, Casal Independentista Lleida, Associació catalana drets humans (ACDH), Societat Catalana estudis Jurídics
Àmbit sociocultural (31)	Xarxa d'entitats (4); Associació arrels; Plataforma per la Llengua (2); Veu pròpia (2); Grups Defensa de la Llengua, Acció Cultural País Valencià; Creu Roja; CAL (3); Òmnium Cultural (10); Festa Nacional PPCC Badalona; Amics de la Bressola; Lingua-Món; Joves de Mallorca per la Llengua; Xarxa social St. Pere Torelló, Juristes per la Llengua pròpia
Àmbit lúdic/esportiu (7)	Centre Excursionista Catalunya (2); diversos clubs esportius (5)
Partits polítics (56)	PSUC; Nacionalistes d'Esquerra-ENE (3); ERC-JERC (18); CUP (6); PSAN (4); Partit per la Independència (2); Decidim.Cat; EPM; JEV-ICV-EUIA (4) BEAN (2); FNC (2); CDC-JNC (3); Endavant; Catalunya 2003; Solidaritat Catalana per la Independència; Revolta Global (2); Esquerra Unida País Valencià; Lliga Comunista Revolucionària (2), PSM
Moviments Socials (15)	Pax Christi; Assemblea de Catalunya; La Crida a la solidaritat (4);Aturem la Guerra (3); Moviment estudiantil UAB; Moviment Resistència Global; Insubmissió (2) L'alternativa per Mallorca, Plataforma democràcia i Globalització
Sindicats (20)	Intersindical-CSC (3); IAC; Bloc Estudiants Independentistes, SEPC-CEPC (3); CGT (2); CNT-AIT; Unió de Pagesos; CCOO (4);Sindicats Estudiants UDG, Associació Estudiants Progressistes, Acció Jove, Bloc Revolucionari
Altres Actors (1)	Església
Total	225

A banda de validar la forta densitat associativa dels promotors de la PDD, el quadre presentat ens assenyalava el següent: la forta preeminència de l'associacionisme de caràcter polític, en les dues dimensions socio-polítiques i socio-culturals, i la de pertinença –passada o present- de partits polítics, especialment la vinculada a ERC. Tenint en compte els diferents biaixos que presenta el quadre¹⁹⁵, podem observar que

¹⁹⁵ El primer biaix és el referent a les dades obtingudes, provinents de les entrevistes als promotors: la pregunta referida als itineraris presenta algunes mancances a la baixa degut a la poca exhaustivitat de l'entrevistats en relació al propi itinerari (oblit, poca precisió descriptiva i en els límits temporals, informació no desvetllada, etc). El segon biaix té a veure amb una mancança detectada a posteriori: donat el caràcter difús de l'espai sociopolític de l'independentisme, s'ha observat la necessitat d'haver previst la inclusió d'una pregunta referida a la participació en campanyes o iniciatives d'aquest espai. Això ens hauria permès tenir un mapa més aproximat de la densitat. I el

cada membre promotor de la PDD compta amb un itinerari associatiu que va dels 3 als 10 entitats/partits/sindicats/moviments, amb una mitjana de 6'6 pertinences associatives per persona (PDD inclosa). D'altra banda, les dades obtingudes en la mateixa enquesta referent a edat, gènere, posició sociolaboral i residència, revelen el següent: un biaix de gènere, rellevant quantitativament (8 dones per 32 homes) però no qualitativament (7 de les 8 dones han tingut un paper dirigent força rellevant); una proporcionalitat relativa entre Barcelona i la resta del territori; Una mitjana d'edat de 46'5 anys; un nivell socioeconòmic laboral mitjà-alt caracteritzat per el triangle tercer sector/ funcionariat/professional lliberal¹⁹⁶.

Diagnosi dels promotors

L'objectiu és conèixer com els entrevistats analitzen, a través de preguntes directes i indirectes, el perquè del sorgiment, expansió i capacitat de mobilització de la PDD. En cada pregunta hem organitzat la resposta rebuda a través dels grans blocs que han sorgit producte de l'anàlisi del total de la informació en cada pregunta, filtrats a través d'un sistema de classificació en àmbits temàtics de resposta. Els resultats són els següents:

Dades obtingudes en les entrevistes als promotors de la PDD

Pregunta 1. Com expliques l'aparició, en els darrers anys, de tantes plataformes i entitats en l'espai sociopolític de l'independentisme/sobiranisme?

Per tal d'organitzar la informació rebuda en les 40 entrevistes realitzades, hem organitzat 5 blocs que remetent als 5 grans temes que han sorgit.

- **Moviment Independentista:** es tracta dels conceptes, arguments o respostes directes que tenen a veure amb la trajectòria del moviment independentista (experiència, capital humà acumulat, etc) i la capacitat per innovar, adaptar-se i aprofitar les oportunitats que la conjuntura ofereix.

---

tercer biaix, té a veure amb la diferència entre àmbit sociopolític i sociocultural, que donada la importància de la matriu ètnico-cultural de tot nacionalisme, i específicament del nacionalisme català (especialment la llengua) porta a algunes complexitats de classificació : això és especialment rellevant en el cas d'entitats que treballen en l'àmbit de la llengua i cultura des d'una perspectiva clarament sociopolítica: Òmnium Cultural, la CAL i Plataforma per la Llengua en serien els casos més paradigmàtics.

¹⁹⁶ Veure quadre detallat per entrevistats a l'annex 8.2

- **Desgast model autonòmic:** es tracta dels conceptes, arguments o respostes directes que tenen a veure amb la percepció de desgast/final del model polític sorgit de la transició, de l'autonomia i del possible encaix amb l'estat Espanyol.
- **Sistema partits:** es tracta dels conceptes, arguments o respostes directes que tenen a veure amb les febleses del sistema de partits; incapacitat per liderar un procés independentista, pèrdua monopoli partits, burocratització o interferència. Alguna breu referència a l'oportunitat pel moviment que ERC tingui presència institucional.
- **Conjuntura:** es tracta dels conceptes, arguments o respostes directes que tenen a veure amb els episodis de conjuntura. Bàsicament són els relacionats amb la gestió de govern del PP en l'etapa (1996-2004) i el procés estatutari.
- **Altres:** en aquest apartat hem recollit alguns conceptes que no encaixaven en els altres blocs. I són: els costos relativament baixos de participar en manifestacions, la pujada dels nacionalismes a nivell europeu i l'influència del darrer cicle mobilitzador en clau altermunidalista (antiglobalització, guerra Irak, etc).

Temes	Ítems relacionats
Trajectòria Moviment	24
Desgast model autonòmic	17
Sistema partits	16
Conjuntura	8
Altres	4

Pregunta 2. Com expliques la mobilització que va aconseguir la PDD en les campanyes i manifestacions que ha organitzat?

Per tal d'organitzar la informació rebuda en les 40 entrevistes realitzades, hem organitzat 5 blocs que remetent als 6 grans temes que han sorgit. Els 6 temes estan relacionats amb l'estratègia de la PDD.

- **Oportunitat/conjuntura:** es tracta dels conceptes, arguments o respostes directes que tenen a veure amb la capacitat de la PDD per aprofitar els diferents episodis que afavorien les mobilitzacions (crisi Estatut i crisi infraestructures). S'hi afegeixen els conceptes que impliquen la desafecció als partits polítics com a motiu afavoridor.
- **Iniciativa PDD/societat civil:** es tracta dels conceptes, arguments o respostes directes que tenen a veure amb la iniciativa i lideratge civil-social com a factor rellevant (aplicat a la PDD)

- **Innovació/discurs:** es tracta dels conceptes, arguments o respostes directes que tenen a veure amb la innovació en el discurs del moviment – dret a decidir- i la capacitat per situar-lo a l’agenda política.
- **Desafecció Espanya:** es tracta dels conceptes, arguments o respostes directes que tenen a veure amb la desafecció amb Espanya o percepció que amb l’actual relació s’hi perd (crisi federalisme, autonomisme, manca de resposta, etc)
- **Tranversalitat/unitat:** es tracta dels conceptes, arguments o respostes directes que tenen a veure amb la transversalitat, i unitat de tot el sobiranisme/independnetisme en la PDD com a factor rellevant per entendre les mobilitzacions organitzades.
- **Altres:** en aquest cas, tracta dels conceptes, arguments o respostes directes relacionades amb el suport d’ERC a la primera manifestació, o a la cobertura dels mitjans de comunicació, especialment els de referència catalana

Temes	Ítems relacionats
Oportunitat/conjuntura	18
Iniciativa social/PDD	15
Innovació/discurs	13
Desafecció Espanya	13
Tranversalitat/unitat moviment	9
Altres	2

Pregunta 3. Punts forts a nivell organitzatiu de la PDD

Per tal d’organitzar la informació rebuda en les 40 entrevistes realitzades, hem organitzat 5 blocs que remetent als 6 grans temes que han sorgit. Els 6 temes estan relacionats amb l’estratègia de la PDD.

- **Tranversalitat plataforma:** es tracta dels conceptes, arguments o respostes directes que tenen a veure amb la tipologia de la PDD, especialment pel que fa a la transversalitat, no partidisme, pluralitat i voluntat d’encabir el màxim d’entitats, emmarcades o no dins els paràmetres del independentisme rupturista.
- **Estructura/organització:** es tracta dels conceptes, arguments o respostes directes que tenen a veure amb l’aposta per l’assemblearisme com a mètode de presa de decisions i amb la voluntat d’ implantació territorial i d’afavorir la connexió Barcelona-comarques. Flexibilitat i possibilitat personal de participar i incidir en l’agenda política són els ítems més repetits.

- **Experiència membres:** es tracta dels conceptes, arguments o respostes directes que tenen a veure amb la capacitat dels membres més actius de dur a terme les tasques organitzatives i/o polítiques pròpies de la plataforma. Experiència, capital polític acumulat i constància militant són els principals ítems que han sorgit.
- **Independència/autogestió:** es tracta dels conceptes, arguments o respostes directes que tenen a veure amb la independència orgànica de la PDD – especialment envers els partits- la seva voluntat d'autogestió financera i la capacitat de controlar els moments i les accions a realitzar.
- **Discurs/impacte:** es tracta dels conceptes, arguments o respostes directes que tenen a veure amb la introducció del concepte Dret a Decidir en el discurs independentista i en la capacitat d'impactar mediàtica i socialment en l'agenda política del país.
- **Altres:** en aquest apartat hem recollit alguns conceptes que no encaixaven en els altres blocs. I són: implicació entitats, els lideratges i l'ús d'Internet.

Temes	Ítems relacionats
Transversalitat Plataforma	13
Estructura/Organització	9
Discurs/Impacte	9
Independència/autogestió	7
Experiència membres	8
Altres	2

Pregunta 4. Punts febles a nivell organitzatiu de la PDD

Per tal d'organitzar la informació rebuda en les 25 entrevistes realitzades, hem organitzat 5 blocs que remeten als 4 grans temes que han sorgit.

- **Estructura/organització (feblesa):** es tracta dels conceptes, arguments o respostes directes que tenen a veure amb la feblesa organitzativa interna, especialment pel que fa a la cohesió direcció-bases, en l'articulació Barcelona-comarques, la manca de recursos financers, logístics i humans, i l'aposta per un assemblearisme de nivell fort, que mostrava limitacions en termes d'eficiència i representativitat.
- **Lideratge/personalismes:** es tracta dels conceptes, arguments o respostes directes que tenen a veure amb la manca o excés de lideratges intern, dels personalismes, especialment pel que fa als estils, caràcters i excessos de protagonismes mediàtics.
- **Tàctica i estratègia:** es tracta dels conceptes, arguments o respostes directes que tenen a veure amb la dificultats tàctiques i estratègiques de la plataforma,

especialment pel que fa a la indecisió, ambigüitat i manca de plantejament estratègic a mig i llarg termini, i de mantenir la tensió i presència entre manifestacions.

- **Altres:** en aquest apartat hem recollit alguns conceptes que no encaixaven en els altres blocs. I són: La dificultat de penetrar a sectors com la nova immigració, la manca d'aliança estratègica amb l'esquerra independentista (la CUP) i els nous moviments socials, i la percepció esbiaixada de la pròpia PDD.

Temes	Ítems relacionats
Estructura/organització	39
Personalismes/lideratges	10
Tàctica/estratègia	10
Altres	4

Pregunta 5. Quins creus que han estat els principals impactes/resultats de la PDD?

Per tal d'organitzar la informació rebuda en les 40 entrevistes realitzades, hem organitzat 5 blocs que remeten als 5 grans temes que han sorgit.

- **Introducció Dret a Decidir:** es tracta dels conceptes, arguments o respostes directes que tenen a veure, específicament, amb la introducció, socialització i difusió del concepte Dret a Decidir en l'agenda mediàtica i sociopolítica catalana.
- **Capacitat organitzativa:** es tracta dels conceptes, arguments o respostes directes que tenen a veure amb la capacitat organitzativa de la PDD, bàsicament pel que fa a la convocatòria de les dues manifestacions per la qual se la coneix.
- **Paradigma/sobiranisme:** es tracta dels conceptes, arguments o respostes directes que tenen a veure amb l'impacte de la PDD pel que fa als canvis de paradigma en l'àmbit sobiranista, com trencar la inèrcia de peix al cove del catalanisme polític, la superació de la por a l'enfrontament amb l'estat, la visualització del desgast i crisi del model autonomista, i la possibilitat d'unitat i transversalitat de tot el sobiranisme, inclòs el proper a les CUP's.
- **Actor polític rellevant:** es tracta dels conceptes, arguments o respostes directes que tenen a veure amb la capacitat de la PDD per esdevenir un actor polític independent, reconegut per mitjans de comunicació i entitats de l'espai independentisme/sobiranista. També la capacitat d'arrossegar als partits polítics amb representació parlamentària a escenaris més proclius a la política no convencional i la pròpia capacitat d'interlocució amb aquests partits.

- **Altres:** en aquest apartat hem recollit alguns conceptes que no encaixaven en els altres blocs: Embrió de futures mobilitzacions, obertura línia internacional, acostament a la nova immigració.

Temes	Ítems relacionats
Introducció Dret a decidir	17
Capacitat convocatòria	15
Canvis paradigma sobiranista	12
Actor polític rellevant	9
Altres	0

Pregunta 6. En quin grau consideres – i perquè- que el concepte Dret a Decidir ha estat important per la PDD?

Per tal d'organitzar la informació rebuda en les 40 entrevistes realitzades, hem organitzat 5 blocs que remetent als 5 grans temes que han sorgit. Cal tenir en compte que totes les respostes menys una han estat favorables a ressaltar la importància del dret a decidir. Els 5 temes seleccionats seran doncs, en base a l'argumentació de l'afirmació.

- **Genèric:** es tracta dels conceptes, arguments o respostes directes que tenen a veure amb l'acceptació alta de la importància del Dret a decidir però que no s'argumenten.
- **Renovació discurs:** es tracta dels conceptes, arguments o respostes directes que tenen a veure amb el que ha significat el dret a decidir en la renovació del discurs independentista, entès com una innovació i oportunitat estratègica per avançar nacionalment.
- **Vinculació democràcia:** es tracta dels conceptes, arguments o respostes directes que tenen a veure amb la vinculació independentisme/democràcia que comporta el dret a decidir.
- **Vinculació dignitat/nació:** es tracta dels conceptes, arguments o respostes directes que tenen a veure amb la vinculació del concepte al sentiment de pertinença a una nació, amb un alt component d'afirmació i dignitat.
- **Desacords:** en aquest apartat hem recollit els arguments que relativitzaven la importància o no ho creien rellevant. I són: L'únic No pel que fa a la rellevància del dret a decidir, i les crítiques a la excessiva indefinició del terme i a la consideració que ja és un concepte a superar.

Temes	Ítems relacionats
Genèric/positiu	12
Renovació/discurs/estratègia	12
Vinculació democràcia	8
Puntualitzacions/desacord	5
Vinculació nació/dignitat	4

Pregunta 7. Quines creus que van ser les principals causes del conflicte intern que va tenir la PDD?

Per tal d'organitzar la informació rebuda en les 40 entrevistes realitzades, hem organitzat 5 blocs que remeten als 5 grans temes que han sorgit.

- **Lideratges:** es tracta dels conceptes, arguments o respostes directes que tenen a veure amb els personalismes i els protagonismes dels diferents lideratges de la PDD.
- **Relació/Ingerència partits:** es tracta dels conceptes, arguments o respostes directes que tenen a veure amb el control, voluntat d'ingerència o qualsevol tipus d'interferència i o relació conflictiva amb els partits polítics (bàsicament CiU, ERC i Reagrupament)
- **Diferències model organitzatiu:** es tracta dels conceptes, arguments o respostes directes que tenen a veure amb el model organitzatiu intern de la PDD, sigui per la feblesa estructural, per la manca d'estructuració, crisi de creixement o per la manca de formació política dels membres i base.
- **Diferències Tàctiques/estratègiques:** es tracta dels conceptes, arguments o respostes directes que tenen a veure amb la estratègia general de la PDD pel que fa al binomi socialització dret a decidir versus lideratge moviment independentista de la PDD
- **Inèrcia independentisme:** es tracta dels conceptes, arguments o respostes directes que tenen a veure amb la inèrcia històrica de l'independentisme català pel que fa a la divisió, l'atomització i fragmentació reiterada d'aquest espai.

Temes	Ítems relacionats
Lideratges	22
Ingerència partits	17
Model organitzatiu	16
Diferències estratègiques	10
Inèrcia independentisme	5

Pregunta 8. En el marc de la PDD, em sabries dir quin ha estat el model de relació entre partits polítics i societat civil organitzada?

Per tal d'organitzar la informació rebuda en les 40 entrevistes realitzades, hem organitzat 5 blocs que remeten als 5 grans temes que han sorgit.

- **Control partits:** es tracta dels conceptes, arguments o respostes directes que directament tenen a veure amb la percepció que els partits intenten controlar, dirigir, influir, tutelar, o adoptar dinàmiques paternalistes envers els processos i/o activitats sorgides de la societat civil.
- **Complementarietat:** es tracta dels conceptes, arguments o respostes directes que tenen a veure amb la complementarietat entre plataforma i partits, puntual o estructural, donada la coincidència en els objectius, el compartir militància, o bé producte d'un anàlisi costos/beneficis de la unió puntual o estable.
- **Desconfiança:** es tracta dels conceptes, arguments o respostes directes que tenen a veure amb les relacions de desconfiança mútua entre els partits polítics i la societat civil. Adduint el model de democràcia representativa actual s'utilitzen adjectius com relació complicada, difícil, conflictiva o limitada per les herències del sistema de partits sorgit de la transició.
- **Sense model:** es tracta dels conceptes, arguments o respostes directes que tenen a veure amb la inexistència, o desconeixement d'algun tipus de model de relació.
- **Dependència societat civil:** es tracta dels conceptes, arguments o respostes directes que tenen a veure amb una societat civil dèbil, molt dependent del poder polític-administratiu, en termes de discurs, subvencions, i estratègia.

Temes	Ítems relacionats
Control partits	15
Complementarietat	13
Desconfiança mútua	12
Sense model	11
Dependència de la societat civil	4
Altres	0

Comentaris a les entrevistes.

A banda d'aportar una font d'informació fonamental per entendre les característiques, l'evolució i el mateix conflicte de la Plataforma, els resultats classificats de les 40 entrevistes als promotors de la PDD ens mostren el següent:

- En les dues preguntes relacionades amb el perquè de l'emergència del moviment i de la PDD, els arguments relacionats amb l'estructura destaquen per sobre els relacionats amb l'agència: així, arguments d'estructura com el desgast del model autonòmic (17), el sistema de partits (16), la conjuntura (8), la desafecció d'Espanya (13) són superiors als arguments aplegats d'agència com la trajectòria del moviment (24), la iniciativa civicosocial de la PDD (15), la innovació discursiva (13) i la transversalitat de la PDD (9).
- En les preguntes relacionades amb la feblesa o fortalesa de la PDD, hem vist com les referències a la transversalitat de la PDD (13), l'impacte del discurs del dret a decidir (9), l'experiència dels membres (8) i la independència de la PDD (7) han estat els valors més assenyalats. L'organització interna, per bé que ha obtingut un valor alt (9), ha estat presentada com a valor més alt de les febleses de la PDD (39) i molt per sobre de la resta de febleses: personalismes (10) i tàctica (10).
- En la pregunta relacionada amb l'impacte principal de la PDD, hem vist com les respostes associades a la introducció del dret a decidir en la societat catalana presenten el valor més alt (17), seguit per la capacitat de convocatòria (15), la capacitat de provocar canvis en el si del catalanisme/sobiranisme (12) i en l'autoconsideració d'haver estat un actor polític rellevant (9). Aquests resultats ens porten a la següent conclusió, relacionada amb els motius de l'èxit del concepte *dret a decidir*: un empat entre els que ho han considerat positiu de forma genèrica (12) amb els que han vist un factor de renovació del discurs i l'estratègia (12), seguit pels que entenen l'impacte a partir de la vinculació amb la democràcia, fins que ho vinculen —els que menys— amb una qüestió de dignitat/autoestima en clau nacional (4). D'altra banda, 5 opinions han qüestionat que el dret a decidir hagi estat important per a la PDD.
- En relació amb les causes del conflicte, hem seguit el mateix patró que amb el dret de decidir. Ha estat a partir d'una pregunta sobre les causes del conflicte que hem estirat el fil per parlar del model de relació entre partits i societat civil. En la primera pregunta, els lideratges són la primera causa del conflicte (22), la ingerència dels partits polítics la segona (17) i el model organitzatiu n'és la tercera (16). Finalment, les diferències estratègiques han estat una opció assenyalada 10 vegades i la inèrcia independentista 5 vegades. En la darrera pregunta, relacionada amb el model de relació partits - societat civil, l'intent de control dels partits ha estat el valor més assenyalat (15), lleugerament per sobre dels que entenen que és una relació complementària (13) i dels que ho expliquen a partir de la desconfiança

(12). Els que desconeixen el model són també força elevats (11) i queden a la cua els que entenen que és un model de què la societat civil és molt dependent.

De tot plegat, en podem extreure tres grans aspectes:

- Analitzats quantitativament, els arguments que tenen a veure amb l'agència (moviment independentista i PDD) són destacadament superiors als de l'estructura (estàtica o dinàmica).
- De les variables relacionades amb l'agència, la trajectòria i experiència del moviment, el dret a decidir i la transversalitat han estat les més assenyalades.
- De les variables relacionades amb l'estructura, la relació amb els partits polítics i la desafecció a Espanya/desgast autonòmic han estat les més assenyalades.

4.3 Marcs interpretatius de la comunitat de referència

Entrem en aquest apartat amb la idea d'esbrinar com interpreten la realitat, en termes nacionals, el que anomenem com a *comunitat de referència de la PDD*, que ho és també de l'espai sociopolític del catalanisme/sobiranisme/independentisme: els adherits, simpatitzants i membres no promotors de la PDD que han participat puntualment en alguna activitat promoguda per la PDD (participació a les manifestacions, voluntaris, socis, signatures de la campanya *Decideixo decidir*). L'objectiu, entreveure el nivell d'alineament de marcs entre la PDD i la seva comunitat de referència i veure quins són els principals marcs (frames) que s'hi poden observar. Aquesta tècnica complementarà el relat sobre la pregunta d'investigació, especialment a la tercera part de la pregunta, el perquè de la capacitat de mobilització de la PDD.

La metodologia dels marcs interpretatius (*Frame Analysis*)

L'enquesta, feta expressament per a la tesi,¹⁹⁷ s'ha dut a terme a partir de la teoria metodològica de l'anàlisi de marcs, especialment a través de David A. Snow i col·laboradors,¹⁹⁸ i a partir de la classificació que els autors feien de la diagnosi, pronòstic i motivació. Per ajudar a una millor comprensió del fenomen hem inclòs també les dues parts de què disposava l'enquesta, que en l'àmbit general i concret tenia els objectius següents:

¹⁹⁹ Donada l'extensió i rellevància d'aquest bloc, hem dividit els comentaris en tres parts.

En l'àmbit general:

- Conèixer la tipologia del militant/participant que manté una vinculació efectiva (simpatitzant, adhesió) a la reivindicació independentista.
- Conèixer com interpreta la realitat en termes de diagnosi, pronòstic i motivació envers la relació Catalunya-Espanya.

En l'àmbit més concret:

- Conèixer com interpreta la realitat en termes de construcció nacional, d'identificació conceptual, així com de tipologia del nacionalisme (ètnic, cívic, pragmàtic) en què s'inscriu el participant en alguna activitat de la PDD.
- Comparar els diferents marcs interpretatius d'aquesta participació en relació amb la seva posició territorial, de naixement, d'adscripció ideològica i d'identificació conceptual.
- Comparar els diferents marcs interpretatius d'aquesta participació en relació amb l'activisme/participació en estructures de partit o de moviment sociopolític.

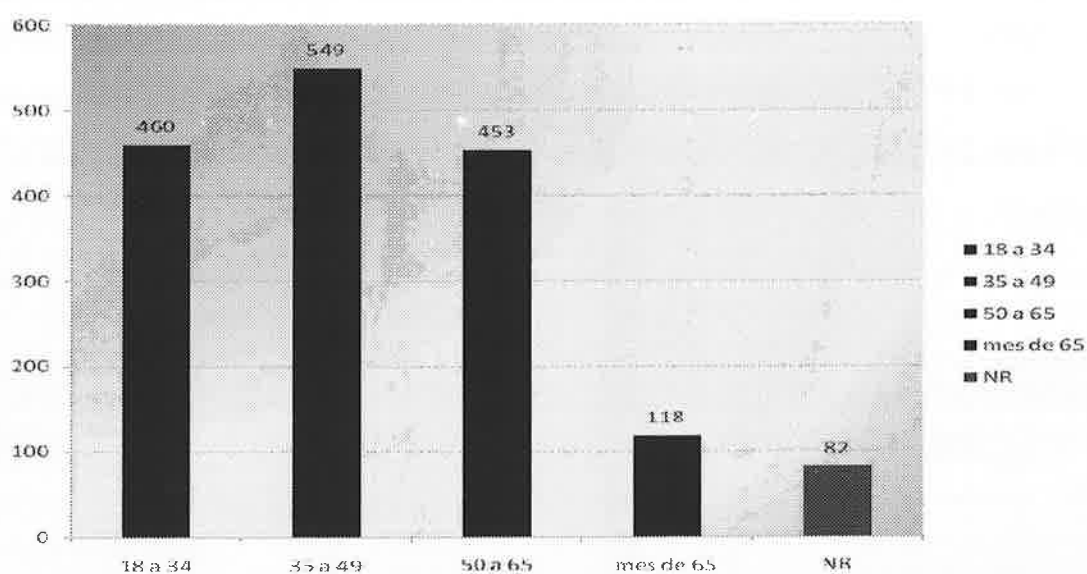
Les dades s'han obtingut a partir d'un qüestionari en línia, enviat entre el juny i el setembre de 2009, a 20.000 persones que van participar en alguna campanya, acte, manifestació o assemblea de la PDD, segons consta en la base de dades. Així, el públic receptor de l'enquesta en línia estava format per un conjunt d'adherits, participants i activistes amb diferents graus d'implicació a la Plataforma. El resultat de l'enviament de l'enquesta va ser molt satisfactori ja que un cop finalitzat el procés es va aconseguir recollir l'opinió de més de 1.500 persones. En tractar-se d'una enquesta electrònica enviada mitjançant un mètode de dispersió, cal tenir en compte que a priori no es van poder determinar criteris de selecció en l'àmbit territorial, de gènere i d'edat, sinó que es van establir a posteriori un cop rebuda la informació sociodemogràfica a través de les enquestes. I a banda del caràcter subjectiu de les preguntes —triades per l'investigador amb algunes aportacions de la PDD— que en condicionava les respostes, cal tenir en compte que la metodologia utilitzada generava un biaix que cal tenir present a l'hora d'interpretar les dades, ja que només l'han pogut respondre les persones alfabetitzades tecnològicament. Finalment, cal destacar que, per accentuar la riquesa de les dades, les diferents preguntes del qüestionari són multiresposta, ja que la immensa majoria de conceptes que hi apareixen no són excloents. Aquest fet ens porta a presentar les dades en valors absoluts per tal de facilitar la lectura dels resultats.

S'han organitzant les dades en tres grans blocs:

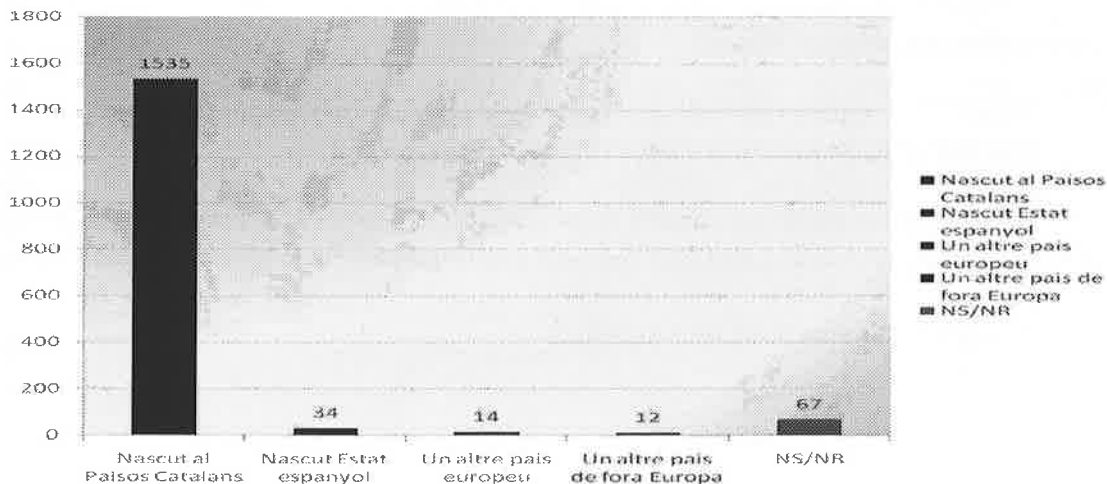
- **Primer bloc:** dades personals dels enquestats (sexe, edat, estudis, lloc de naixement, situació laboral).
- **Segon bloc:** dades relatives a la posició ideològica dels enquestats així com la mateixa situació en relació amb els eixos nacional i social.
- **Tercer bloc:** a partir del quadre assenyalat en el capítol 2, les dades referents al diagnòstic, pronòstic i motivació que els enquestats fan de la situació actual —estiu de 2009— i sobre les preferències en les estratègies que hauria de seguir el moviment per assolir els seus objectius.

4.3.1 Característiques socioeconòmiques

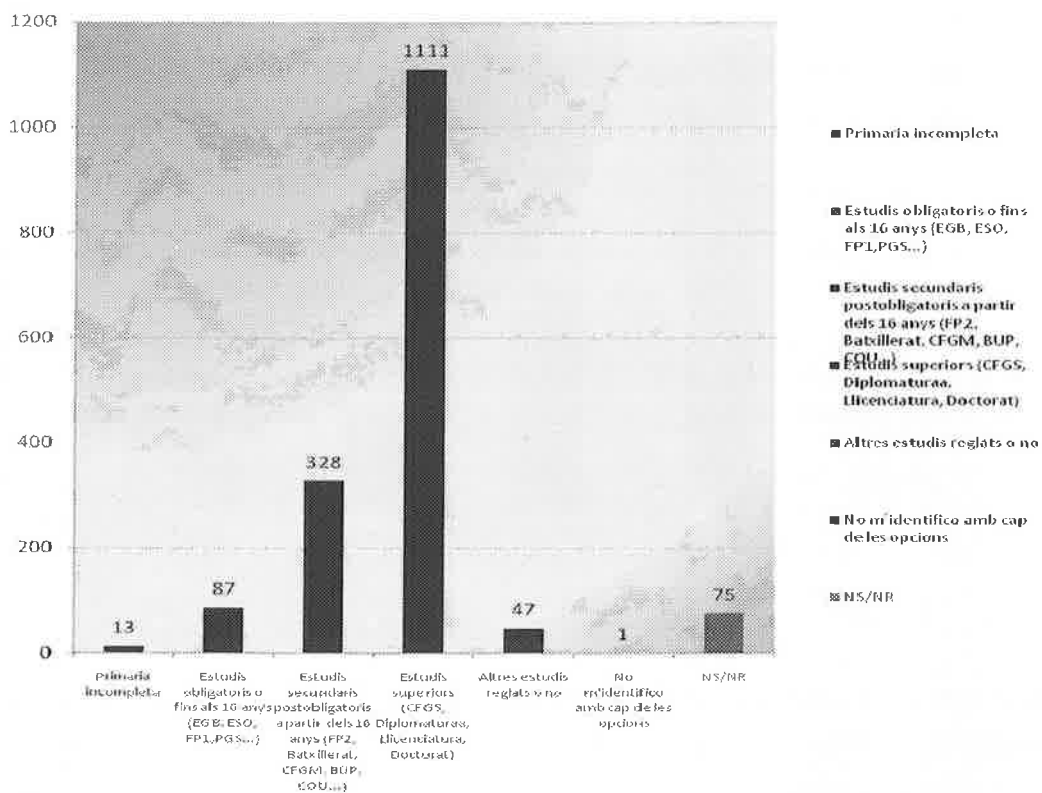
Gràfica enquesta 1.- Edat dels enquestats

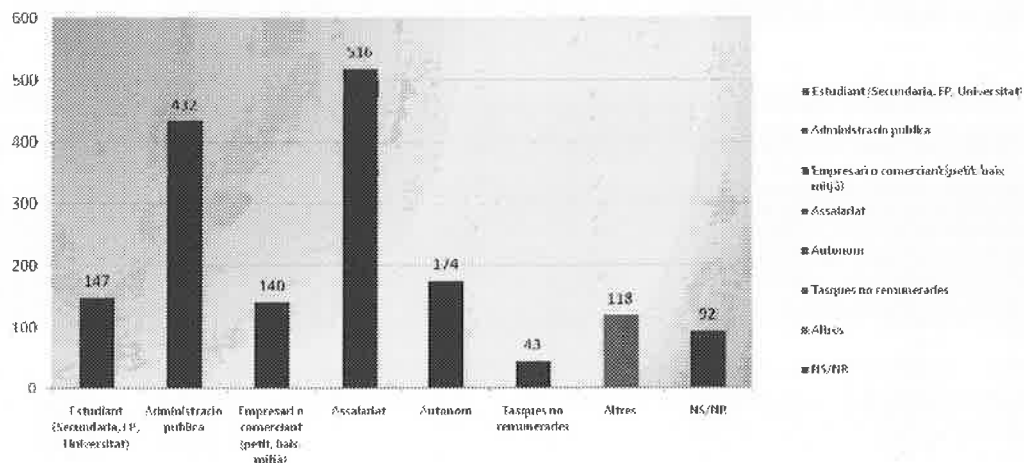
Gràfica enquesta 2. Lloc de naixement dels enquestats

Gràfica enquesta 3. Nivell d'estudis dels enquestats

Gràfica enquesta 4. Situació laboral enquestats

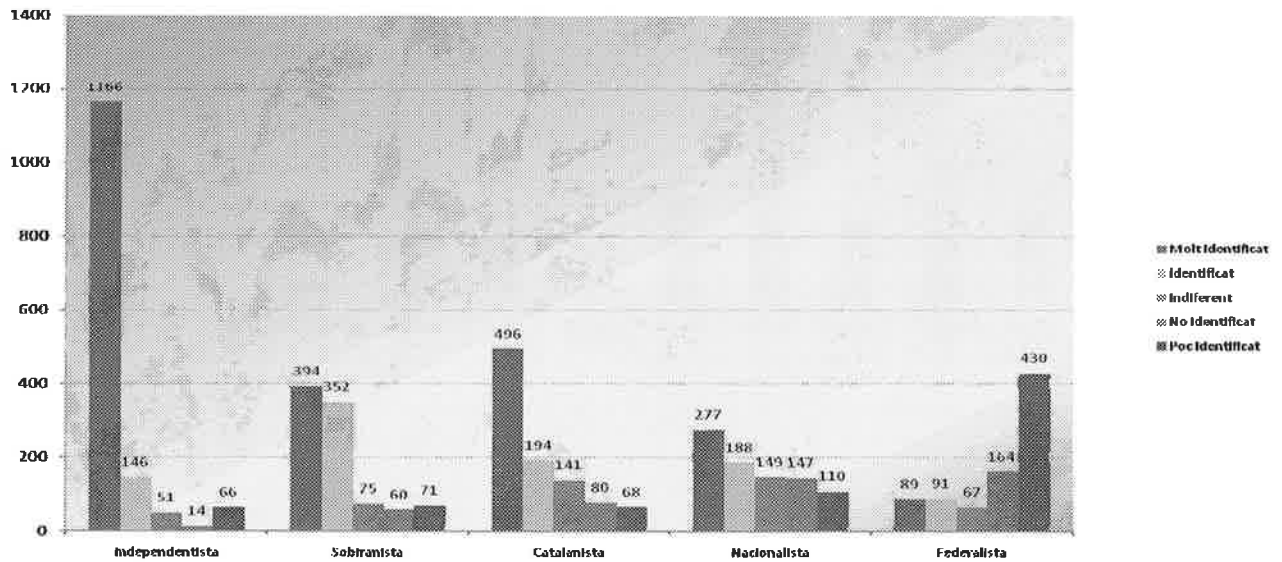
Resum executiu bloc 1

A partir de les dades obtingudes en el primer bloc, podem veure el següent: una poca variació sobre l'edat dels adherits, que cal atribuir, en part, al biaix tecnològic de l'enquesta (gràfica 1); una preeminència total dels nascuts als Països Catalans (gràfica 2); pel que fa al nivell d'estudis veiem que 2 de cada 3 enquestats manifesten tenir estudis superiors (gràfica 4); i finalment, pel que fa a la situació laboral, els assalariats i els funcionaris -516 i 432 respectivament- són els dos sectors que clarament destaquen (gràfica 5).

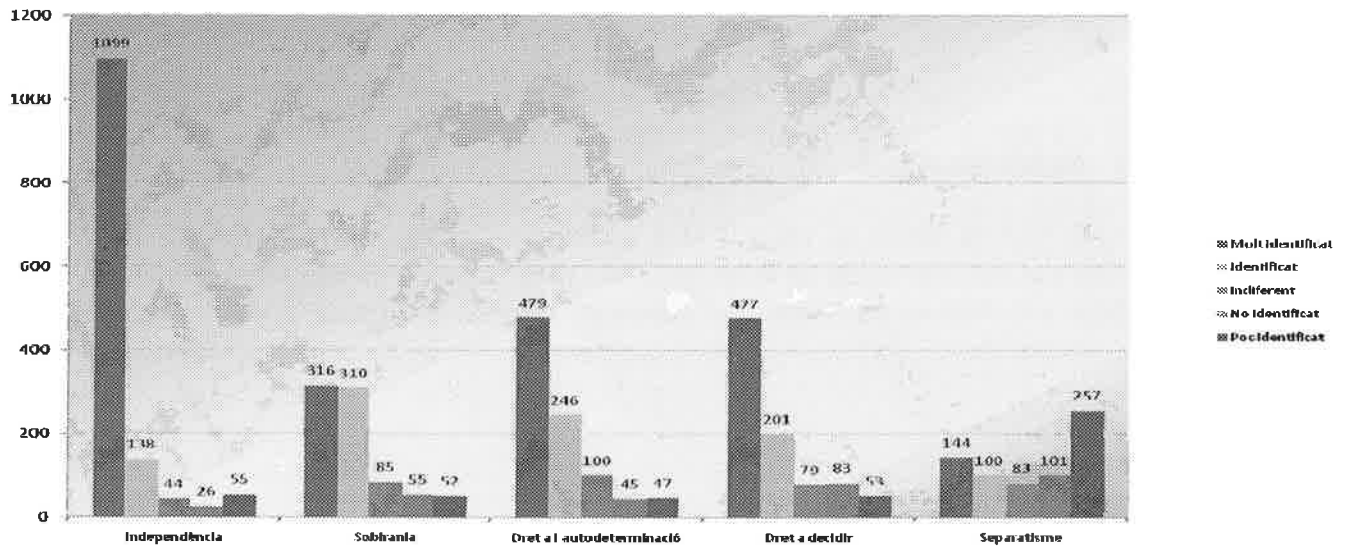
4.3.2 Posició ideològica

El segon bloc de dades va encaminat a desxifrar els plantejaments ideològics dels adherits a la PDD, en relació als eixos nacional i social, així com els motius pels quals es participa a la PDD en particular, i al moviment independentista en general. A partir d'aquest bloc doncs, podrem apuntar el perfil sociopolític de les persones adherides a la PDD.

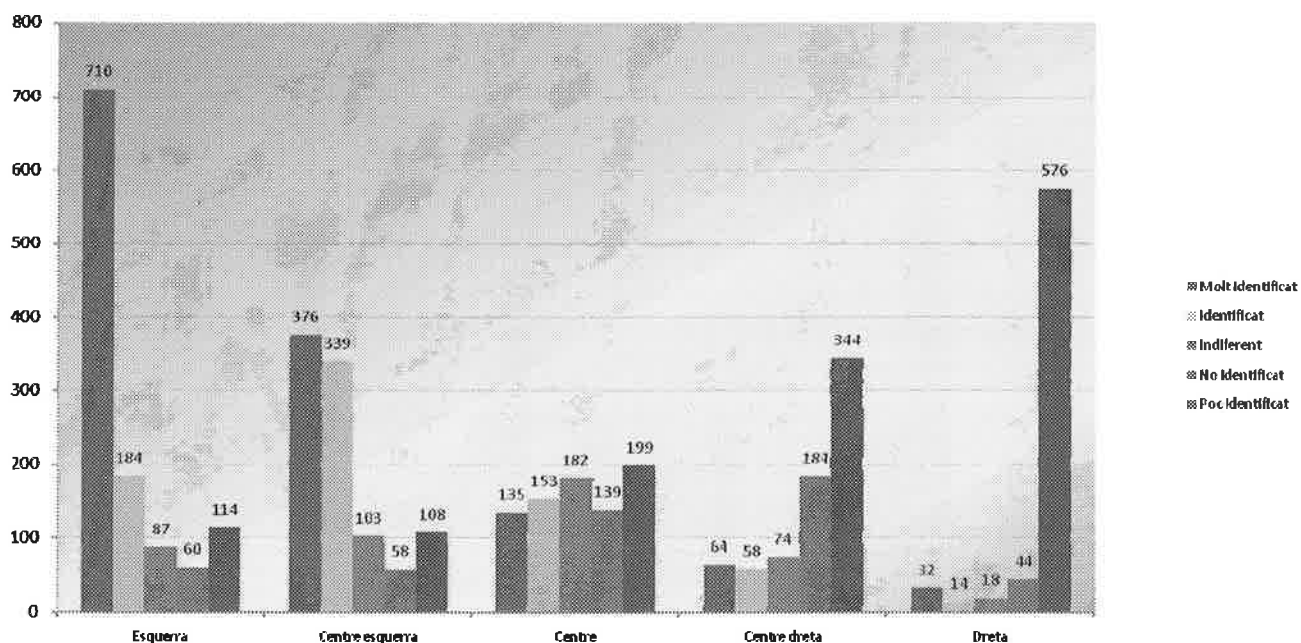
Gràfica enquesta 5.- Definició de la identitat política dels adherits a la PDD des del punt de vista nacional. Pregunta: Amb quin concepte et sents més identificat?

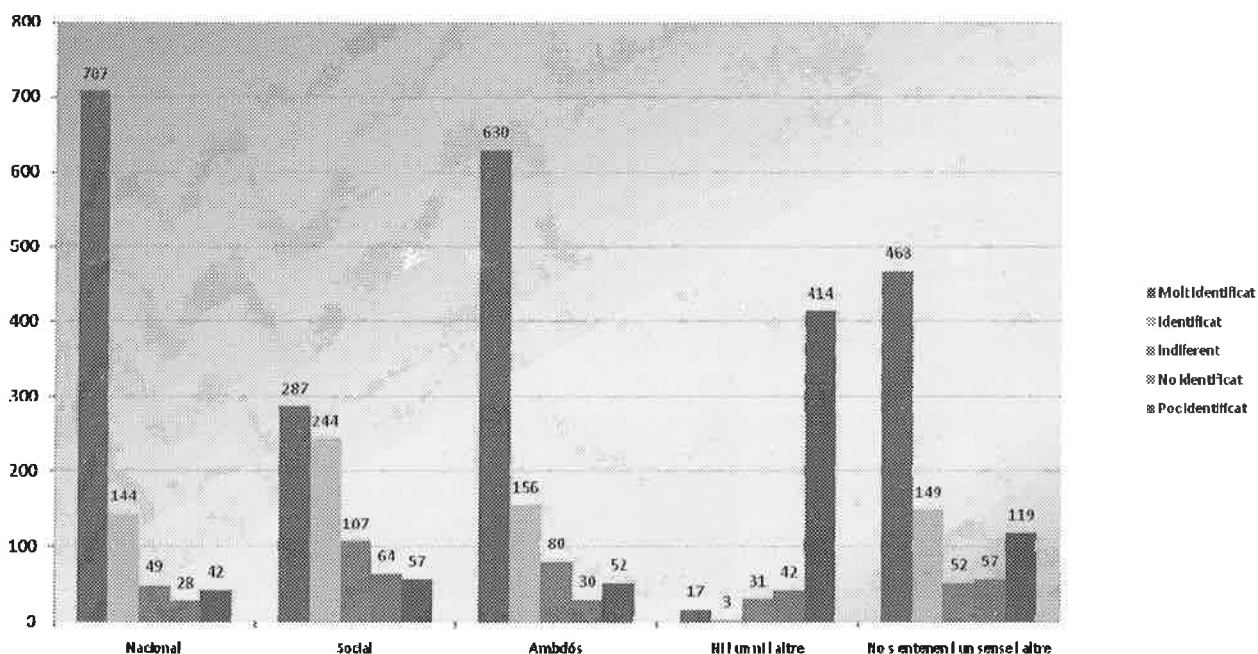
Gràfica enquesta 6.- Preferència sobre l'eix nacional dels adherits a la PDD. Pregunta: Amb quin concepte et sents més còmode?

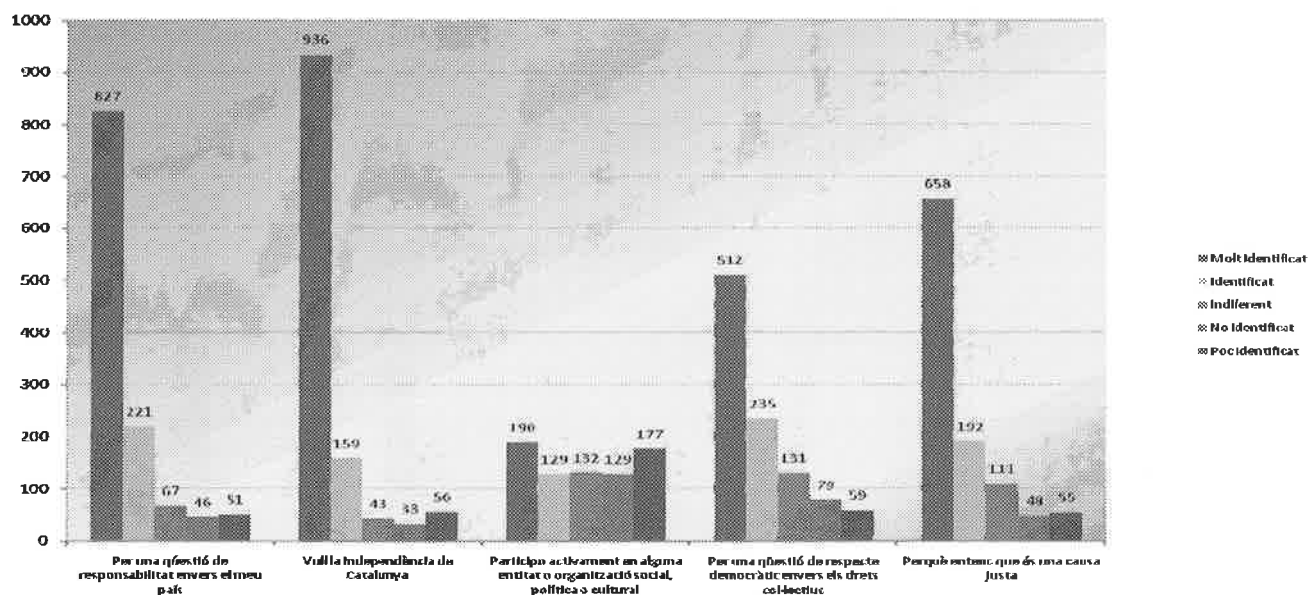
Gràfica enquesta 7.- Definició de la posició en l'eix esquerra-dreta dels adherits a la PDD. Pregunta: En quina posició ideològica et situes?

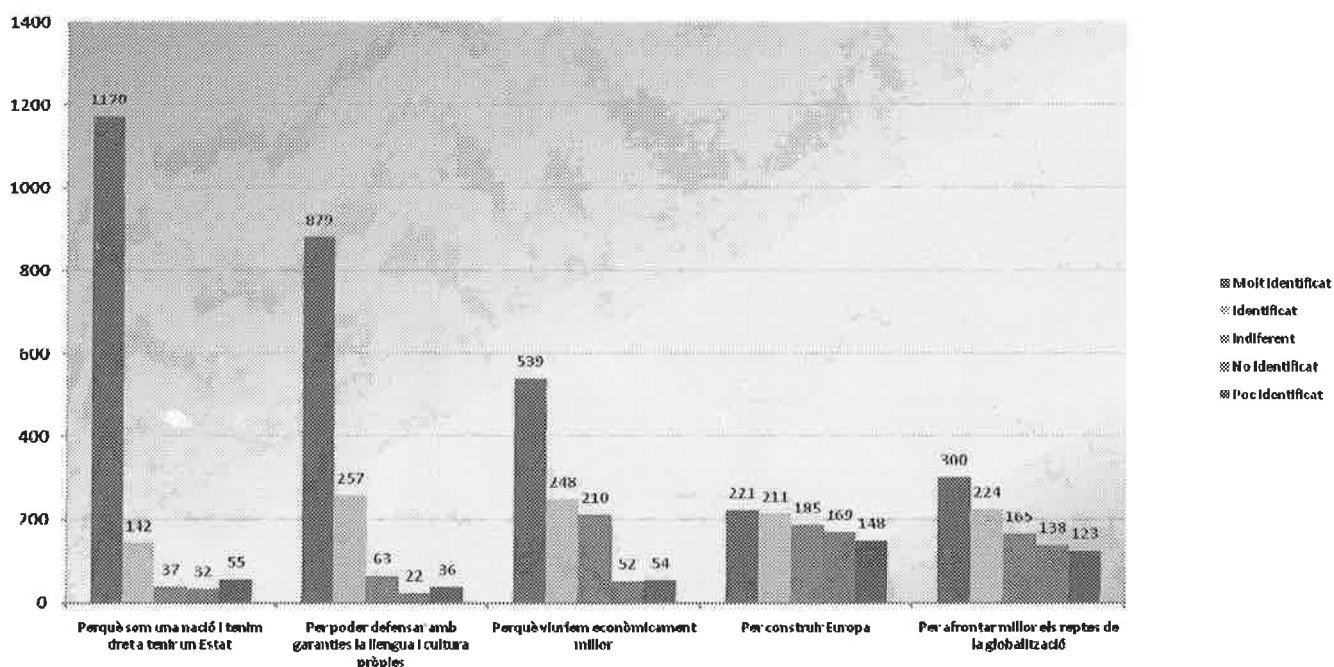
Gràfica enquesta 8. - Posició dels adherits a la PDD en relació a l'eix de divisió nacional i/o social prioritari. Pregunta: Quin dels dos eixos – nacional o social- creus prioritari?

Gràfica enquesta 9.- Motivacions que al·leguen els adherents a la PDD per justificar la seva participació en l'espai independentista/sobiranista. Pregunta: Participo en la PDD perquè...

Gràfica enquesta 10.- Motius que al·leguen els adherents a la PDD per justificar la seva voluntat d'independència. Pregunta: Jo vull una Catalunya independent perquè...

Resum executiu bloc 2

El primer que podem observar a partir de la gràfica 5 és que la immensa majoria d'adherits a la PDD es defineixen com a independentistes, una postura que pràcticament triplica a les persones que se senten molt més còmodes emprant el terme sobiranisme com a definició. A més, aquest terme és el que ha obtingut un volum de respostes més nombrós en relació a la resta d'opcions que permetia la pregunta. Aquest fet és bastant notori, ja que significa que bona part dels enquestats s'han definit únicament com independentistes malgrat poder optar al mateix temps per altres definicions no excloents com catalanisme i nacionalisme. Així mateix, cal tenir en compte que la definició d'independentistes genera molt poc rebuig, ja que només una minoria opta per les opcions de resposta de la indiferència o la poca o la nul·la identificació amb aquest concepte. D'altra banda, les dades de la mateixa gràfica 5 també ens permeten observar com les persones que s'identifiquen amb el concepte *catalanisme* pràcticament doblen les que se senten identificades amb el concepte *nacionalisme*. En aquest darrer cas, el nacionalisme, també cal fer esment que és un concepte que no obté un suport rellevant, ja que les persones que consideren que els defineix poc o gens supera les 250, mentre que les que l'adopten amb normalitat sumen 465. Finalment, cal destacar que el concepte que genera una menor adscripció és el federalisme, el qual, entre els que mostren una nul·la i poca identificació gairebé arriben a les 600 persones d'un total de 841 respostes.

Respecte al concepte que millor defineix l'opció política pel que fa al projecte nacional dels adherits a la PDD —veure gràfica 6—, el primer que crida l'atenció és que el terme que aglutina més adeptes de forma clarament majoritària és la independència, recollint gairebé 1.100 persones que s'hi senten molt identificats. D'altra banda, la mateixa gràfica 6 ens mostra com els conceptes de *dret a l'autodeterminació* i el *dret de decidir* també reben un suport notable. Alhora, les respostes que obtenen aquest dos conceptes són molt similars, fet que ens indueix a pensar que probablement els adherits a la PDD els interpreten com a sinònims. Aquests dos conceptes són seguits de prop pel terme *sobiranisme*. Finalment, el concepte que genera més rebuig —i que de fet esdevé l'únic que obté més mostres contràries que no pas favorables— és el separatisme, un terme històric que amb el pas del temps ha quedat fora d'ús.

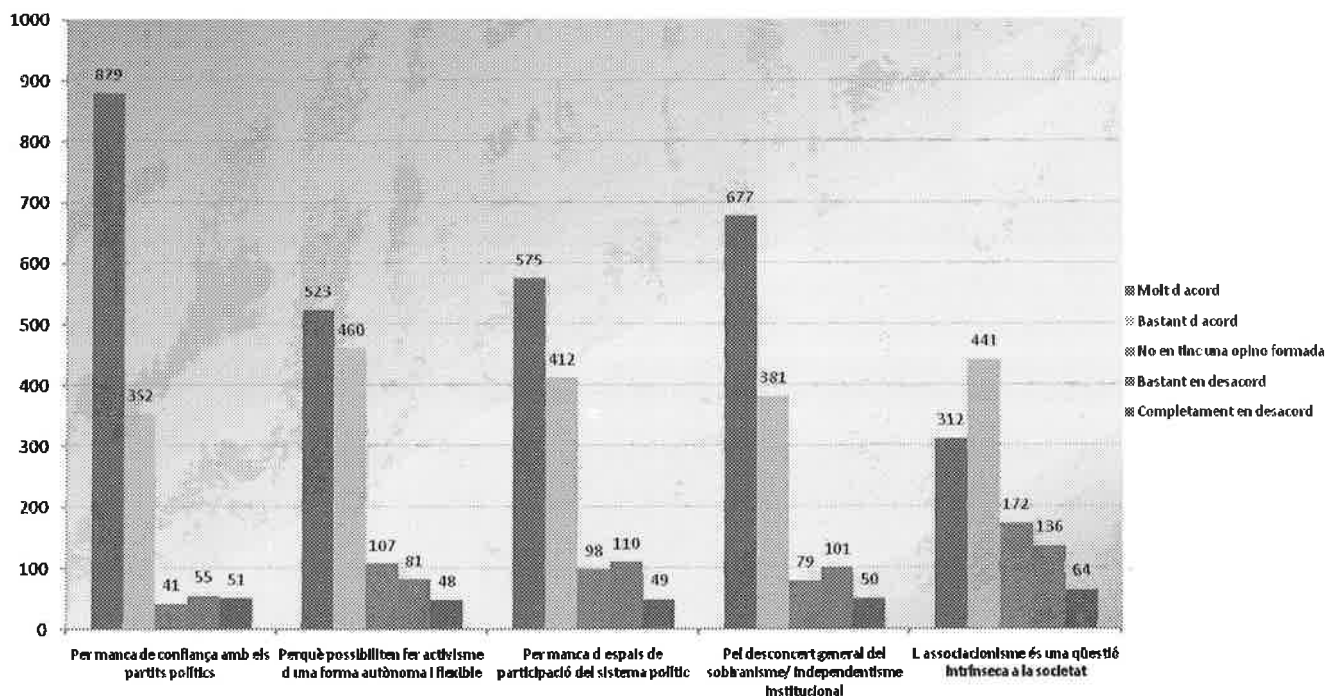
En relació al posicionament dels adherits i participants a la PDD en l'eix esquerra-dreta —veure gràfica 7—, el primer que cal constatar és que la immensa majoria dels enquestats es posicionen ideològicament en un àmbit clarament situat a l'esquerra, seguit a distància pels que s'ubiquen al centre esquerra. Aquestes dues postures són les que generen menys rebuig entre els enquestats de la PDD, alhora que les posicions de dreta i centre dreta són les que en generen més, a part de ser les que recullen menys persones que s'hi identifiquen. Pel que fa al debat sobre quin ha de ser l'eix sociopolític prioritari a nivell estratègic —el social o el nacional—, ens trobem davant d'una preeminència envers la prioritització nacional abans que el social —veure gràfica 8.

Ara bé, tant els partidaris de prioritzar l'eix nacional com els que creuen que aquest ha d'avançar en paral·lel assoleixen uns resultats molt similars, fet que reflecteix el mateix debat estratègic que es va generar en l'àmbit purament polític. Així mateix, cal tenir en compte que el nombre d'adherits a la PDD que consideren que no s'entén l'eix nacional sense el social també és notable, malgrat que bona part dels que opten per aquesta opció també han respost positivament sobre la prioritització d'ambdós eixos. Pel que fa a les motivacions per considerar-se independentista, en les gràfiques 9 i 10 mostren un parell de dimensions: una participació en activitats de la PDD motivada per un desig d'independència com a principal motiu, que es complementa amb un sentit de responsabilitat i compromís personal. D'altra banda, els arguments vinculats a la voluntat de tenir un estat i la necessitat de construir una nació (state-building i nation building) són els arguments principals per justificar la voluntat d'independència dels enquestats. En canvi, cal posar de relleu que les respostes vinculades en la governança multinivell —participar en la construcció d'Europa i afrontar millor els reptes de la globalització—, són les opcions que reben menys adeptes. De fet, mentre en el camp de la globalització les respostes que manifesten aquesta identificació són majoritàries —malgrat no assolir una diferència tant marcada com en d'altres qüestions—, en el cas de la construcció europea podríem parlar d'empat tècnic entre els que s'identifiquen amb aquesta opció i els que s'hi senten poc o gens identificats.

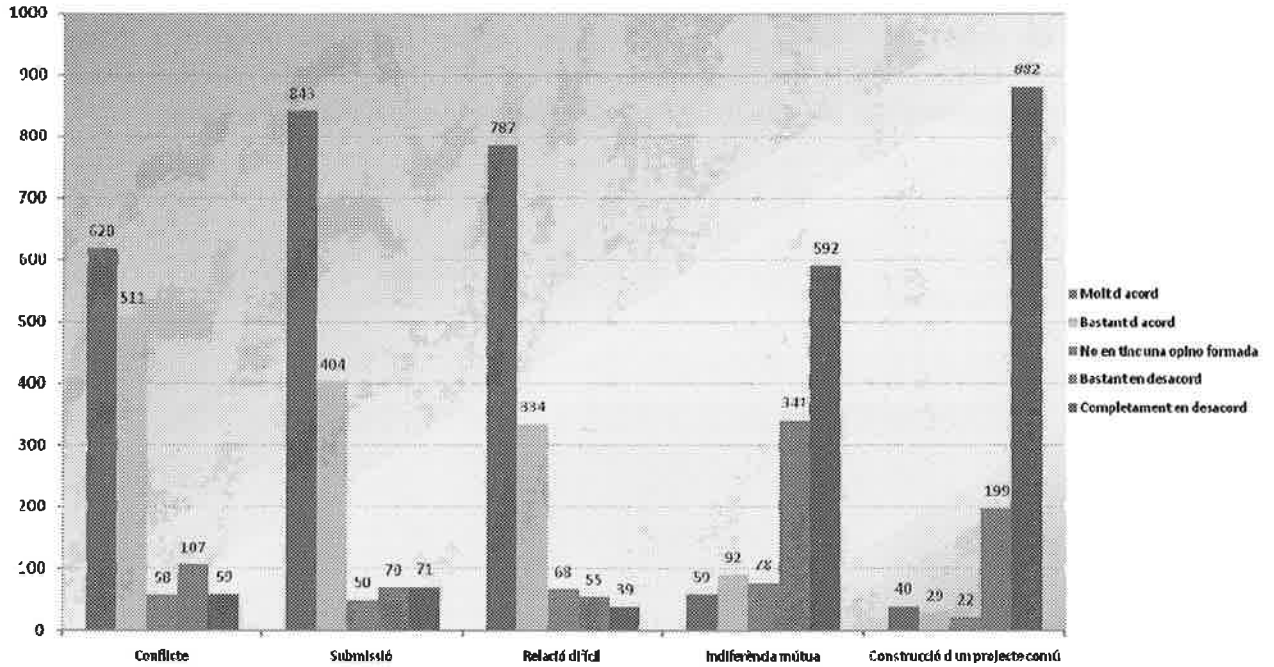
4.3.3 Diagnòstic, pronòstic i motivació

Dades de diagnòstic: en la primera part del tercer bloc, les preguntes estan relacionades envers el perquè de l'aparició de la PDD, l'estat de les relacions entre Catalunya i Espanya i de la situació de l'independentisme que en fan els adherits.

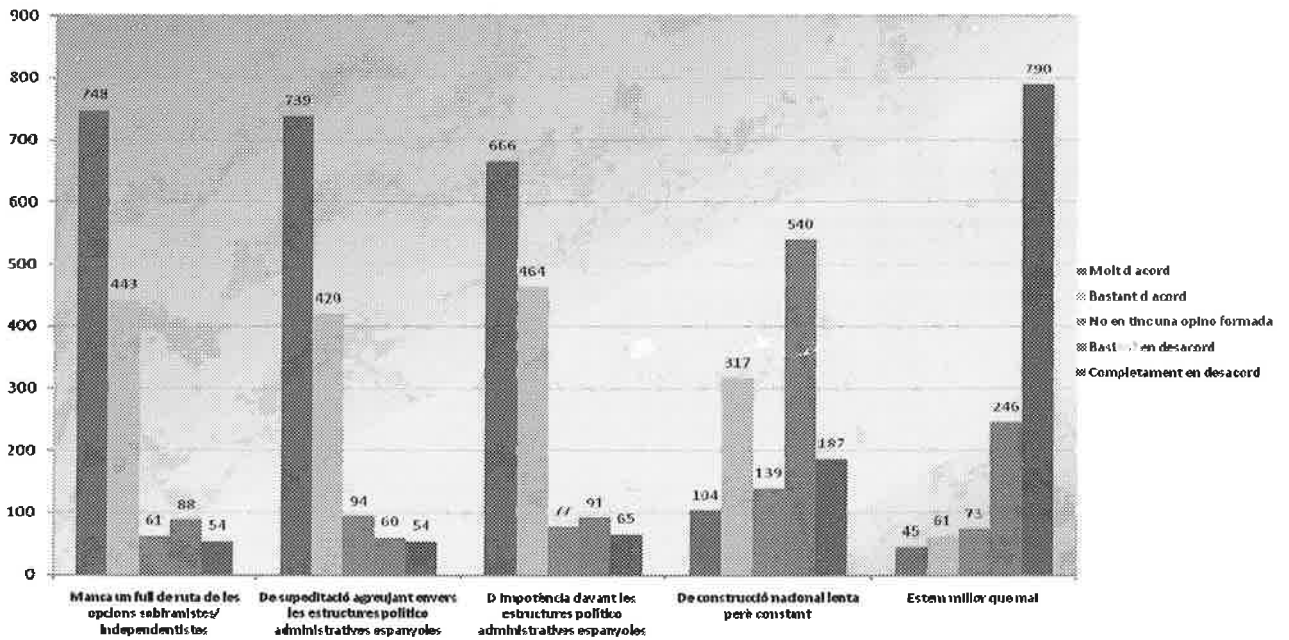
Gràfica enquesta 11. Diagnòstic del perquè de l'aparició de plataformes com la PDD. Pregunta: Com s'explica l'aparició de tantes plataformes i entitats en l'espai independentista/sobiranista?

Gràfica enquesta 12.- Diagnosi de les relacions Catalunya-Espanya dels adherents a la PDD. Pregunta: com definiries la relació de Catalunya envers L'estat Espanyol?

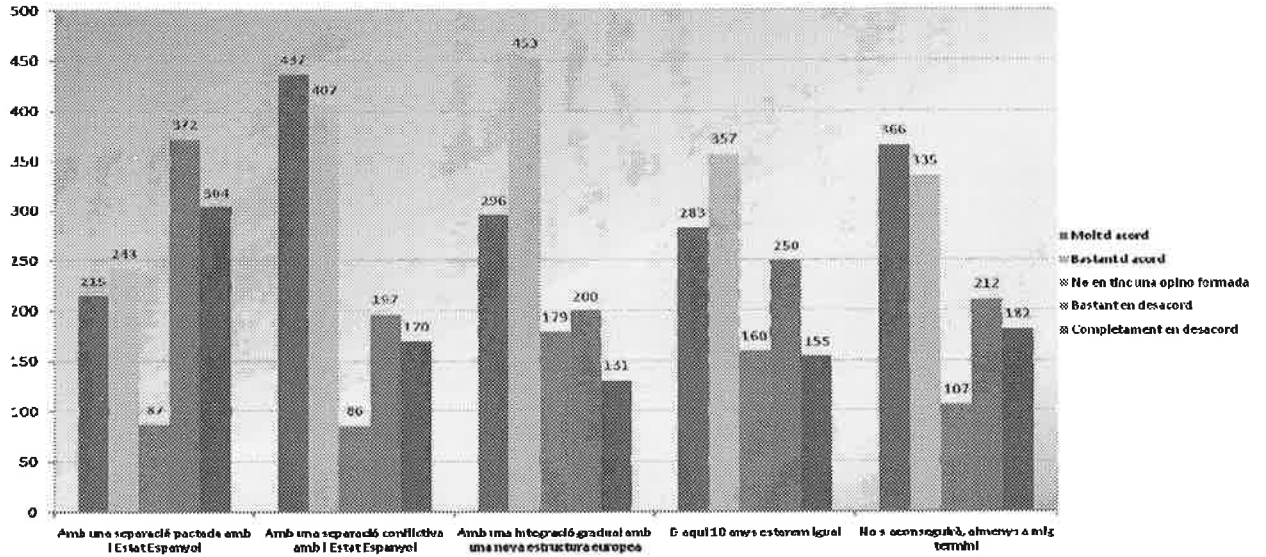

Gràfica enquesta 13.- Diagnosi sobre la situació de l'independentisme. Pregunta: com definiries la situació actual de l'espai polític del sobiranisme/independentisme?

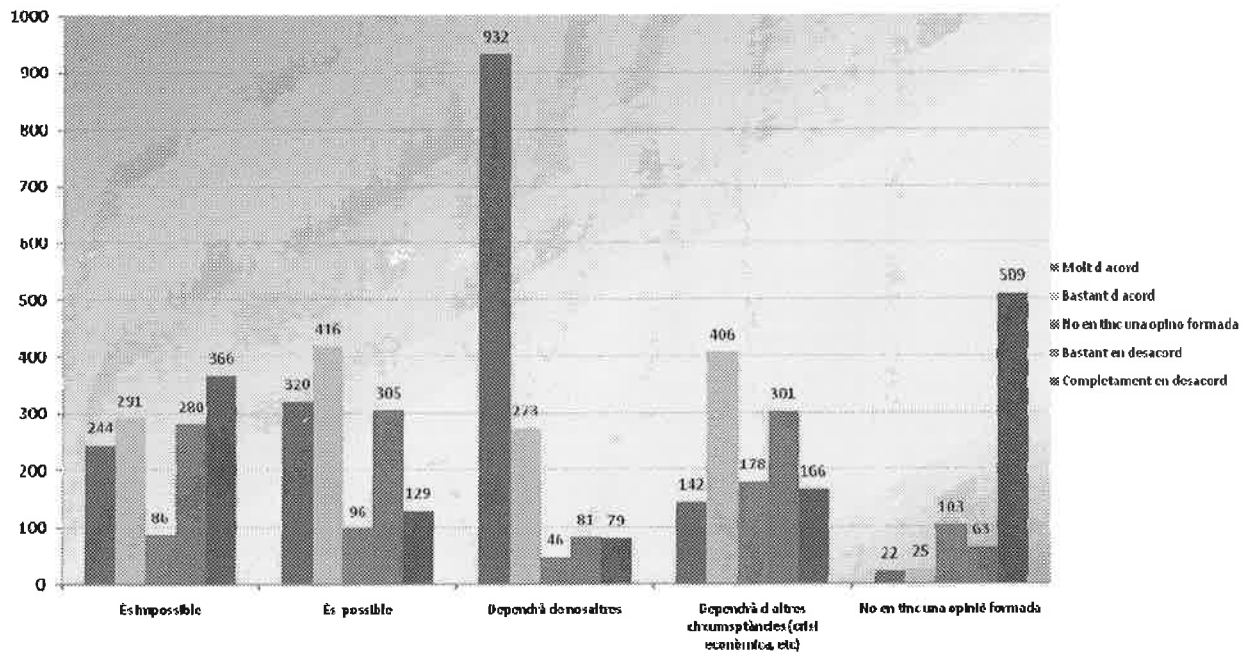

Dades de pronòstic: en la segona part del tercer bloc, les preguntes estan relacionades envers la possibilitat d'aconseguir la independència, a nivell procedimental i temporal, i sobre les millors estratègies per assolir-ho.

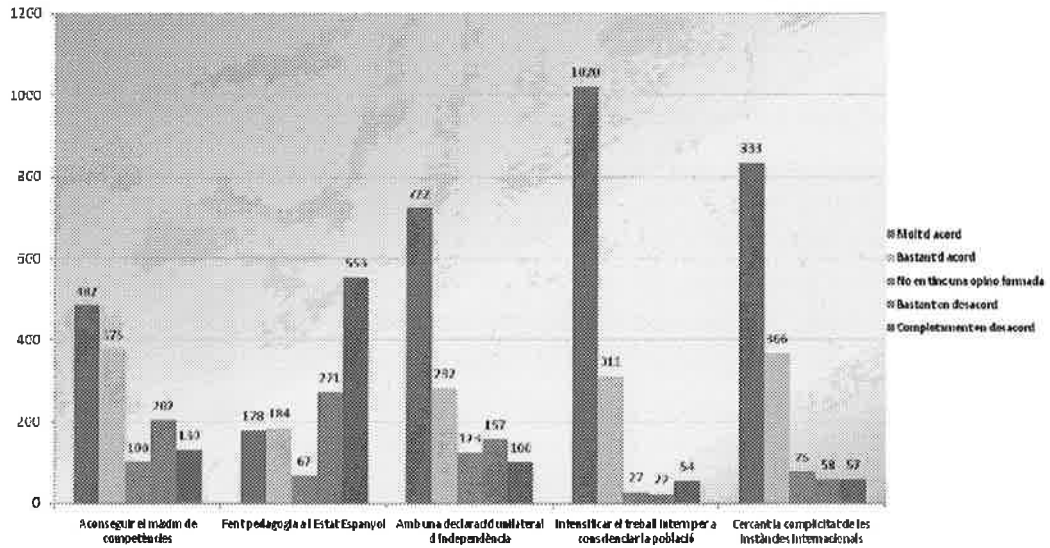
Gràfica enquesta 14.- Pronòstic general sobre la possibilitat d'independència dels adherits a la PDD. Pregunta: Creus que la independència s'aconseguirà.....

Gràfica enquesta 15.- Pronòstic dels adherits a la PDD en relació a les possibilitats de construir un estat propi a curt termini. Pregunta: Què en penses de la possibilitat d'aconseguir la independència a curt termini?

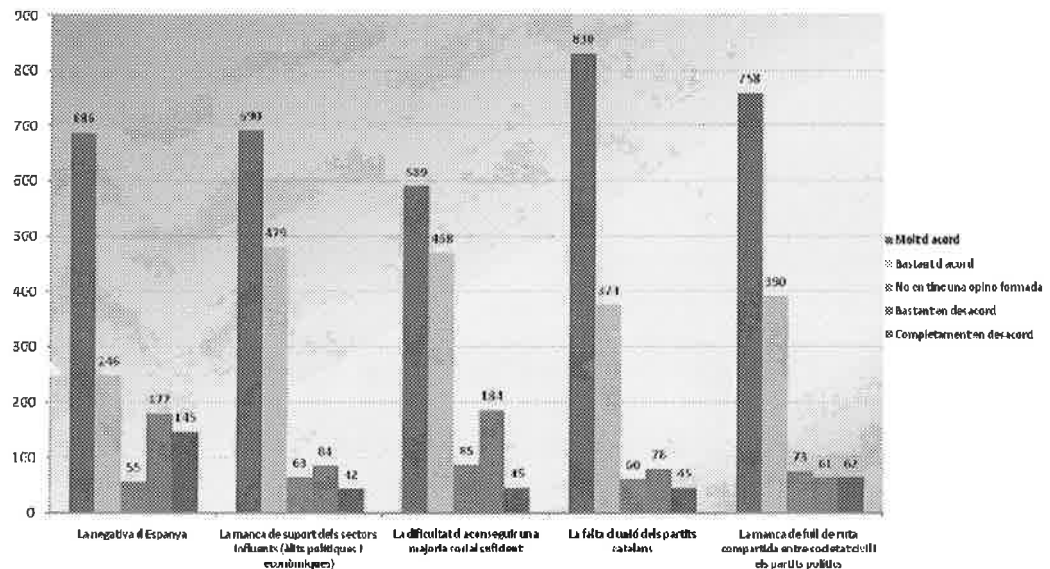
Gràfica enquesta 16.- Pronòstic sobre les estratègies per aconseguir la independència dels adherits a la PDD. Pregunta: Quina creus que és la millor estratègia per avançar cap a la

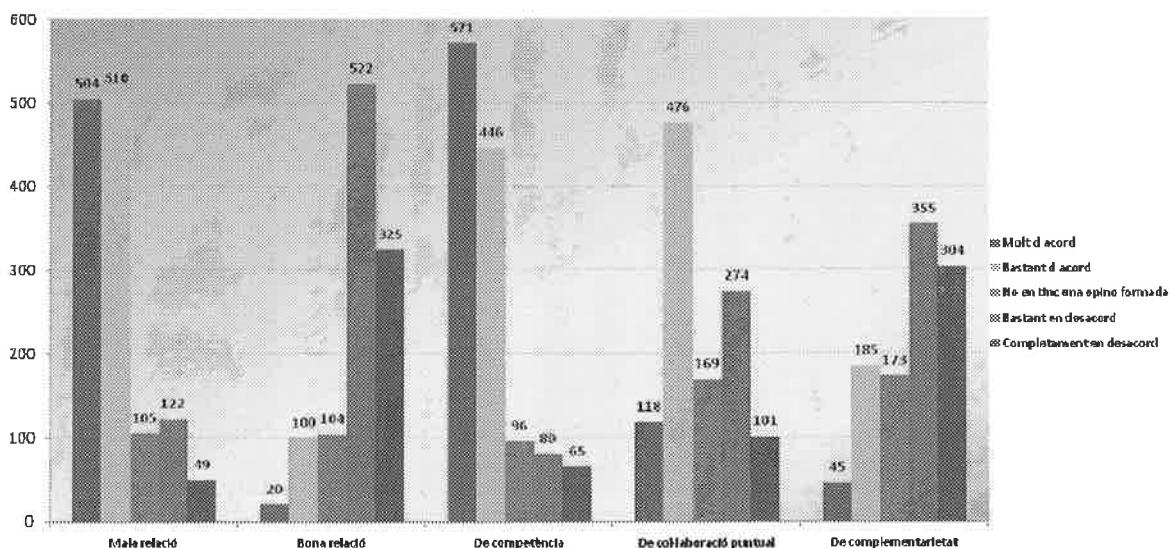
independència?

Dades de motivació: En la tercera part del tercer bloc, les preguntes han anat dirigides a entreveure les relacions entre les diferents parts de l'independentisme, i del perquè del conflicte intern de la PDD

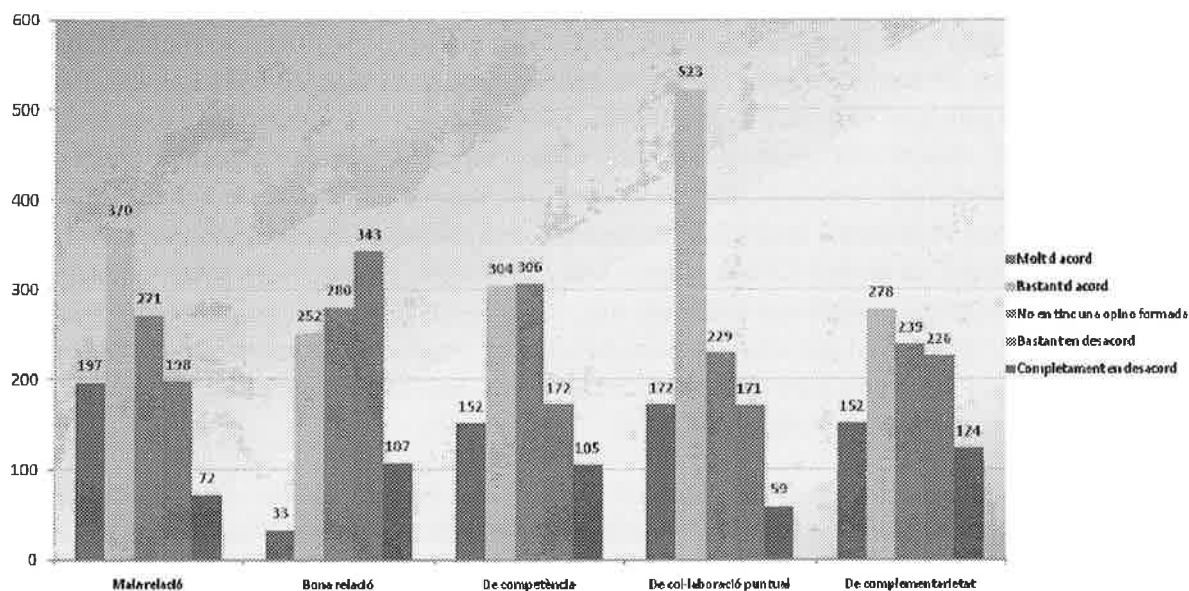
Gràfica enquesta 17.- Sobre els principals problemes relacionats amb el progrés de l'independentisme dels adherits a la PDD Pregunta: Quin creus que és el principal handicap per la independència?

Gràfica enquesta 18.- Sobre les relacions entre partits polítics de l'àmbit nacional català. Pregunta: Com definiríes la relació entre els partits polítics catalanistes/sobiranistes?

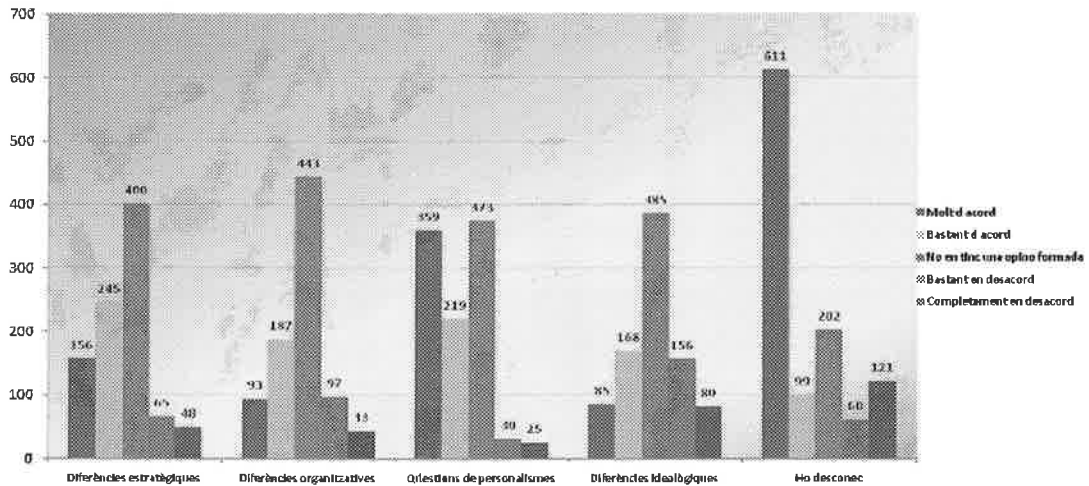

Gràfica enquesta 19.- Sobre les relacions entre partits polítics i societat civil (sobiranista) dels adheritats a la PDD. Pregunta: Com definiríes la relació entre els partits polítics catalanistes/sobiranistes i les plataformes i entitats de la societat civil?

Gràfica enquesta 20.- Sobre el conflicte de la PDD. Pregunta: Quin creus que ha estat el principal motiu del conflicte intern?

Resum executiu bloc 3¹⁹⁹

Comentaris a la primera part del tercer bloc:

Preguntats pel perquè de l'aparició de plataformes com la PDD la gràfica 11, destaca la manca de confiança amb els partits polítics– 879 molt d'acord i 352 bastant d'acord– com la principal afirmació dels adherits. La resta de valors – possibilitat d'un activisme flexible, desconcert general del sobiranisme-independentisme i manca d'espais de participació del sistema polític– mantenen una acceptació similar, al voltant de les mil respostes favorables. La gràfica destaca pel poc rebuig de les diferents possibilitats en la resposta. La gràfica 12 ens mostra una contundència destacable sobre el diagnòstic de les relacions Catalunya Espanya. Així, els adherits a la PDD creuen majoritàriament que ens trobem en una situació de submissió, de conflicte i de relació difícil, alhora que rebutgen la lectura que defensa la indiferència mútua i sobretot la construcció d'un projecte comú amb la resta de l'estat.

En la pregunta sobre la situació actual de l'espai polític del sobiranisme / independentisme la gràfica 13 presenta uns resultats prou significatius. D'una banda, amb resultats prou similars en tres de les cinc afirmacions assenyalades: la manca de full de ruta del sobiranisme, la supeditació agreujant a les estructures político-administratives espanyoles, i la impotència envers les mateixes estructures assoleixen valors d'entre 1100 i 1200 respostes afirmatives – sumats els *molt d'acord i bastant d'acord*-. Aquesta contundència afirmativa més el rebuig majoritari dels valors afirmatius a les dues proposicions restants – construcció lenta però constant i estem

millor que mai- fan palès la posició pessimista sobre la situació actual. Una posició que contrasta amb les dades provinents d'enquestes i sondejos assenyalats en el capítol 2 – apartat emergència moviment independentista- que precisament constaten un augment important de les adhesions independentistes.

Comentari a la segona part del tercer bloc

La primera i segona gràfica d'aquesta part –14 i 15- a la pregunta sobre el Pronòstic general sobre la possibilitat d'independència, ressalta la poca variabilitat en les respostes, arribant a ser un punt contradictòries. El pessimisme dels valors *No s'aconseguirà, almenys a curt termini i d'aquí 10 anys estarem igual*, obté semblants valors positius – per bé que a la baixa- a la resposta de amb *una integració europea i amb una separació conflictiva amb l'estat espanyol*. El valor que presenta un major rebuig és el de amb *una separació pactada amb l'estat espanyol*. La mateixa pregunta, però amb un nivell més alt de concreció, la percepció des adherits mostren clarament que el treball intern i la complicitat en les instàncies internacionals són les principals oportunitats de què disposa l'independentisme segons els adherits a la PDD. Per contra, es confia molt menys en les dues estratègies històriques del catalanisme polític, la pedagogia la política gradual d'aconseguir més competències a l'estat. En la primera i segona gràfica d'aquesta part s'observa un pessimisme envers la possibilitat d'independència, que en certa manera es reproduïx en les percepcions dels adherits a la PDD sobre la viabilitat de la independència a curt termini. Així, malgrat que la gràfica 14 mostra com les persones que creuen que és possible construir un estat propi a curt termini són majoria —736 persones que és possible o bastant possible—, hi ha un nombre important d'enquestats que no creuen en aquesta possibilitat. D'aquesta manera, 535 dels adherits a la PDD creuen que en els propers anys serà impossible o bastant improbable construir un estat propi. Ara bé, malgrat aquesta notable divisió entre optimistes i pessimistes, la mateixa gràfica ens mostra com els adherits a la PDD sí que són capaços de bastir un important consens sobre el fet que assolir la independència depèn bàsicament dels propis independentistes.

En aquest sentit, la gràfica 16 ens mostra clarament com la immensa majoria advoca per l'estratègia de la construcció d'una majoria social favorable a la independència, ja que la majoria dels enquestats manifesten que la millor manera d'assolir *l'objectiu* és intensificant el treball en el si del país per conscienciar a la població de la necessitat de dotar-se d'un estat propi. Com a complement a aquesta estratègia majoritària, els adherits a la PDD també manifesten un important acord envers la necessitat de cercar complicitats de les instàncies internacionals. D'altra banda, la mateixa gràfica 16 també ens mostra que els partidaris d'una declaració unilateral d'independència també recullen un suport important, malgrat restar a una distància notable dels que advoquen per la construcció d'una majoria social. L'alternativa d'assumir el màxim nombre de competències recull un nombre molt inferior de posicionaments positius,

mentre que la necessitat de fer pedagogia a l'Estat espanyol es descarta unànimement com a estratègia vàlida pels adherits a la PDD en ser l'única opció on les respostes de desacord superen les positives.

Comentari a la tercera part del tercer bloc

En la gràfica 17, preguntats sobre els principals problemes relacionats amb el progrés de l'independentisme, els adherits a la PDD manifesten majoritàriament que els principals esculls del moviment són la manca d'unió dels partits polítics catalans, de suport dels sectors influents del país —elits polítiques i econòmiques— i d'un full de ruta compartit entre societat civil i les formacions polítiques. Aquestes tres opcions encapçalen el rànquing de *handicaps* identificats pels enquestats com a principals frens de l'independentisme, seguit a molt poca distància per les persones que veuen un escull en les dificultats de construir una majoria social favorable a la independència i en darrer terme la pròpia oposició de l'Estat espanyol.

Preguntats sobre com veuen les relacions entre els partits polítics de l'àmbit sobiranista —veure gràfica 18—, les respostes obtingudes destaquen la contundència d'assenyalar que *la mala relació i la competència* són els dos valors més assenyalats pels enquestats. Una percepció negativa sobre les relacions que es complementa amb el rebuig als valors *Bona relació i complementarietat*. Preguntats sobre com veuen les relacions entre els partits polítics i les entitats independentistes —veure gràfica 19—, la majoria dels enquestats creuen que aquestes no són bones. Però malgrat això, la immensa majoria dels adherits a la PDD defineixen la relació com de col·laboració puntual. Així mateix, les alternatives de la competència i la complementarietat també obtenen un nivell de respostes notable, fet que posa de manifest que no hi ha consens sobre com han d'interactuar entre si, els diferents actors independentistes.

Finalment, la gràfica 20 ens mostra les respostes envers els motius principals del conflicte intern assenyalen clarament que el valor *Questions personals*, supera àmpliament als conceptes *Diferències estratègiques, diferències organitzatives i diferències ideològiques*. Amb tot, el valor més destacat és, significativament, el de *Ho desconec*, que obté prop de 712 valors de suport, en una pregunta que de fet és la que menys respostes ha obtingut.

Comentaris als tres blocs

Les dades obtingudes en els tres blocs ens ofereixen una mostra prou definida de la comunitat de referència de la PDD, que de fet també ho són també de l'independentisme en particular i probablement del sobiranisme/catalanisme en general (en el moment de fer l'enquesta). Són un conjunt de marcs interpretatius

centrats en la posició ideològica i en la definició del diagnòstic, pronòstic i motivació d'aquest s'implicats i adherits, del que en destaquem els següents aspectes:

a) La majoria d'adherits a la PDD es defineixen com independentistes i d'esquerra, encara que també veiem com la posició ideològica en clau dreta/esquerra queda parcialment supeditada a l'avenç nacional. A nivell general ens trobem davant d'uns paràmetres cognitius clarament situats en una posició favorable a la possibilitat de construcció d'un estat propi, justificats en el fet que Catalunya sigui una nació.

b) En el si de la PDD es reproduïx el doble debat creuet sobre quina estratègia ha de seguir l'independentisme: per un cantó, la prioritització de l'eix nacional per damunt del social o l'assumpció que ambdós són indissociables; i per l'altre, sobre si s'ha de proclamar unilateralment la independència o si prèviament cal treballar per construir una majoria social que li doni suport.

c) Es detecta un escenari de crisi de confiança envers el sistema de partits/institucional sobre la concepció que no respon a les demandes de l'espai sociopolític que hem definit com a independentista-sobiranista. Així, es parteix d'un diagnòstic basat en la supeditació a un règim estatal, centralista i limitador de l'autogovern de Catalunya, que porta a la necessitat d'implicar-se personal i col·lectivament per tal de superar aquest marc jurídic.

d) El marc cognitiu dels adherits a la PDD també es divideix entre els optimistes i els pessimistes en relació a la viabilitat de la independència en els propers deu anys. Malgrat això, la majoria coincideix que l'èxit dependrà del propi moviment independentista, de les seves capacitats i grau d'implicació personal i col·lectiva.

e) Malgrat hi ha acord en la identificació dels esculls que dificulten el progrés de l'independentisme, es percep un escenari de desconfiança envers el sistema de partits tradicionals fruit de la seva desunió i de la manca d'un full de ruta compartit amb la pròpia societat civil. En aquest punt, malgrat el consens en el diagnòstic, no existeix un punt de trobada sobre *el com* de la relació entre partits i entitats de la societat civil.

f) L'origen del creixement de la PDD l'hem de buscar en factors endògens. Només una minoria justifica el seu independentisme emparant-se en la necessitat de poder participar en primera persona en la governança multinivell derivada del procés de la globalització.

4.4 Conclusions del cas d'estudi: els impactes de la PDD

En aquest apartat final, extreurem les principals conclusions de l'anàlisi integral i intensiu que al llarg del capítol hem realitzat sobre la PDD, fet a partir de les tres principals teories sobre l'estudi en moviment socials: l'estructura d'oportunitat política (apartat història PDD), les estructures de mobilització (Teoria de Mobilització Recursos), i els marcs de significació i interpretació de la realitat (apartat marcs interpretatius de la comunitat referència). La dissecció conclusiva d'aquests tres apartats ens portarà a veure els principals impactes de l'acció política de la PDD, a partir d'una classificació en impactes substantius, simbòlics i relacionals. Ambdós subapartats ens ajudaran a extreure les variables més concretes, que en clau d'agència i estructura han motivat l'aparició, trajectòria i capacitat de mobilització de la PDD, que desenvoluparem en el proper capítol.

Conclusions del cas d'estudi

Les conclusions del cas d'estudi les hem organitzat de la següent manera: en relació amb les fases i elements de context de la PDD; en relació a les fases i elements de context, en relació amb les estructures de mobilització, i en relació amb els marcs interpretatius de la comunitat de referència.

En relació amb les fases i elements de context de la PDD...

Ens hem de remetre a la història d'una PDD que neix a l'escalf del procés estatutari i la temuda retallada que es preveia a partir de l'aprovació al Parlament de Catalunya el setembre de 2005. A partir de llavors, davant la temuda retallada en la comissió bilateral Estat-Catalunya i amb una considerable reacció en clau de centralisme espanyol de bona part de les elits i mitjans de comunicació estatals, es va articulant una plataforma formada per diferents membres i sectors de l'independentisme que anomenem com a *rupturista*. De fet, una de les primeres activitats de la Plataforma pel Dret a Decidir va ser organitzar la manifestació del 18 de febrer de l'any 2006, que amb el lema "*Som una nació i tenim el dret a decidir*", va superar totes les previsions d'assistència, amb les adhesions de 700 entitats, 58 ajuntaments i més de 4.000 persones a títol individual. A partir de llavors, en un clima de certa eufòria la PDD va començar una tasca d'extensió i coneixement de la plataforma, fent actes públics de presentació per diversos llocs dels Països Catalans, creant plataformes de suport per tot el territori català —23 municipis segons dades de la web— i preparant altres iniciatives com una recollida de signatures per a reclamar, via iniciativa parlamentària, la possibilitat jurídica del dret de decidir. El desembre de 2007, aprofitant la percepció general de maltractament que rebia Catalunya del govern espanyol en el tema d'infraestructures (apagada de l'estiu de Barcelona, situació de l'aeroport del Prat i situació de trens de rodalies de RENFE), la PDD va organitzar una massiva manifestació de l'1 de desembre de 2007, que va reunir, per primera vegada en una manifestació, una part de l'independentisme rupturista (més concretament, el referent electoral

d'aquest espai, les Candidatures d'Unitat Popular) i la major part del catalanisme polític, des de CiU fins a alguns membres del PSC, com l'expresident Maragall, i per descomptat ERC i IC-Verds, entre molts agents de la societat civil (exceptuant, significativament, els sindicats CCOO i UGT).

Arran d'aquella reeixida manifestació van començar a sorgir algunes discrepàncies entre entitats i socis de la Plataforma. Aquestes discrepàncies, aparegudes després de la manifestació de l'1 de desembre, van crear la necessitat de definir, no tant els objectius finals (treballar en pro de la socialització del dret de decidir com a eufemisme per avançar en la construcció en clau estatal) com la tàctica i l'estratègia per aconseguir aquests objectius. A partir d'aquesta necessitat de redefinició estratègica, es va convocar una assemblea el juny de 2008, que va acabar impugnada per un sector i que va derivar en un conflicte intern que va incloure un procés de mediació judicial resolt amb una resolució judicial favorable a una de les dues parts en litigi. Aquest conflicte va provocar a la PDD la pèrdua de centralitat i referència aconseguides fins llavors.

La crisi va durar un any, el necessari per al sorgiment de nous actors de l'independentisme/sobiranisme que anaven apareixent arran de la creixent crisi de relació i model, producte de la impugnació de la sentència, així com dels constants atacs anticatalans d'una part de la premsa espanyola, articulada com a contramoviment. A partir de 2009, la PDD entra en una fase de recuperació interna, amb el manteniment i renovat compromís dels membres del sector que encapçalava el nou president, l'advocat Josep Cruanyes, intentant recuperar el reconeixement en l'espai sociopolític i sobiranista-independentista. Aquesta recuperació es va concretant amb el decidit suport a les quatre onades de consultes sobiranistes (11 S, 13 D, 20 F, 29 J) i l'organització en solitari d'una manifestació, el 12 de juny de 2010, en suport a les consultes, que va obtenir una notable convocatòria, en relació amb les expectatives. Una prudent distància —per manca de coincidència estratègica i de tipologia en el lideratge— amb les noves institucions creades en l'espai sobiranista-independentista —Coordinadora Nacional de les Consultes per la Independència, encarregada de coordinar les consultes— va ser contrarestada pel constant treball de base en les consultes sobiranistes. Això, sumat al protagonisme de la PDD en el cicle mobilitzador, li va comportar un renovat reconeixement d'Òmnium Cultural, que va incloure la PDD en l'organització —i negociació amb els partits polítics— en la massiva manifestació del 10 de juliol de 2010.

A partir d'aquest breu resum, podem categoritzar la història de la PDD a partir de les següents fases relacionades amb els principals factors de conjuntura política.

1a fase. És el període que comprèn els inicis fundacionals —juliol-octubre de 2005— i fins a l'estiu de 2006, amb l'obertura del procés estatutari com a teló de fons i amb un clima hostil dels mitjans de comunicació estatals. És el moment del despertar de la PDD, marcat per l'impacte de la manifestació de febrer de 2006, i pel condicionament

de l'acció política envers l'agenda institucional —aprovació de l'Estatut, primera retallada— però consolidat i gràcies a l'oportunitat de celebració del referèndum sobre l'Estatut el juny de 2006.

2a fase. És el període que va de l'11 de setembre de 2006 fins al conflicte intern de juny de 2008. L'organització i convocatòria de la transversal i multitudinària manifestació de l'1 de desembre de 2007 i la mateixa novetat fan de la PDD un actor rellevant en un escenari polític català cada vegada més marcat per una desafecció als partits polítics. La defensa de l'Estatut, malgrat la impugnació en set recursos al Tribunal Constitucional, ja no és el marc central d'actuació de la Plataforma, i sí la construcció nacional a través de la introducció del dret a decidir en l'agenda pública com a estratègia d'ampliar la base social favorable. És la fase de creixement i consolidació de la PDD i on es registra la major activitat, volum de socis, reconeixement extern i capacitat d'impacte.

3a fase. És el període de relativa inactivitat de la PDD, producte del conflicte intern, que comprèn des del juny de 2008 i fins a l'11 de juliol de 2009, data en què es fa l'assemblea que confirma la nova junta. Aquesta és la fase de paràlisi, marcada per una divisió especialment crua i el trencament de relacions personals entre dirigents, que no permet una major consolidació de la PDD i alhora significa la pèrdua de referència en l'espai sobiranista-independentista que fins llavors havia aconseguit. Continuen algunes activitats però la Plataforma va perdent la capacitat d'interlocució i reconeixement dins i fora del mateix espai sociopolític, que opta per concentrar-se en un altre instrument de mobilització, les anomenades *consultes sobiranistes*.

4a fase. És el període postconflicte, que comprèn des de l'assemblea del 5 de setembre de 2009 amb l'aprovació de la nova junta, i fins a l'actualitat (novembre de 2010, data de tancament de l'anàlisi intensiva del cas d'estudi). En aquesta etapa la PDD va intentar revitalitzar una estructura bàsica a partir d'uns eixos de treball ben definits i mantenint una activitat notable però poc visible, especialment pel que fa al suport logístic a l'organització de les consultes sobiranistes que es van desenvolupar al llarg de 2009 i 2010, i en la inclusió a darrera hora en la coorganització de la gran manifestació del 10 de juliol. Amb tot, malgrat la voluntat de mantenir la marca dret a decidir, el discurs, cada vegada més independentista, i la voluntat de tornar a aglutinar un espai sociopolític per preparar un nou cicle, són senyals que la identitat i àmbit d'actuació de la PDD es tornen a situar exclusivament en l'espai sociopolític de l'independentisme i la independència.

En relació amb les estructures de mobilització, podem veure que...

La PDD és un actor polític que malgrat presentar característiques de moviment i grup de pressió, s'organitza a la manera d'una federació de segon nivell, que intenta exercir de paraigua d'un bon nombre d'entitats, per bé que a la pràctica s'organitza amb una

estructura pròpia d'una entitat de tall clàssic, amb una junta, unes comissions temàtiques i una borsa de voluntaris que hi participen puntualment. En l'àmbit d'infraestructura, personal i material, la PDD ha utilitzat, majoritàriament, les facilitats logístiques de les entitats més implicades que provenen del moviment on més concretament s'inscriu la PDD, l'independentisme català. De fet, el major capital de la PDD ha estat les diferents persones i entitats que des de diferents espais i sectors del moviment independentista li han donat forma, contingut i capacitat operativa. En aquest sentit, cal destacar que:

A) La PDD s'ha configurat per xarxes d'activistes del moviment independentista que de forma més activa o menys han col·laborat amb la Plataforma, i que s'han pogut readaptar a circumstàncies canviants, modificant continguts discursius i estructures reticulars.

B) El nucli de la PDD el formava un nucli d'activistes que disposen d'una llarga i múltiple experiència activista, provinents de les diferents parts i sectors de l'independentisme català, però també del catalanisme/sobiranisme.²⁰⁰

C) La PDD ha disposat "d'institucions estables" de l'independentisme com ara els casals, ateneus independentistes, entitats de llarga trajectòria (com el CIEMEN), de plataformes de nova creació, però també d'altres estructures actives en el manteniment i reproducció del catalanisme/sobiranisme com Òmnium Cultural.

Pel que fa al finançament, malgrat que s'apostava per l'autogestió financera, amb quotes de les entitats i persones, l'organització de les dues grans manifestacions es van dur a terme gràcies a altres aportacions econòmiques i logístiques més enllà de la PDD. De fet, en l'apartat d'aliances i suports externs és on la PDD ha mostrat la seva doble cara. D'una banda, exercint una desitjada independència política amb les relacions sempre complexes amb els partits amb representació parlamentària, i amb l'interlocutor polític de l'esquerra independentista, la CUP. De l'altra, aconseguint un seguit de suports amb diferents personalitats d'àmbits tan diversos com la cultura, l'esport, i especialment de la creació d'opinió. En l'àmbit del repertori, ha combinat les formes clàssiques de protesta com la manifestació, amb d'altres de més innovadores com la campanya decideixo decidir i les consultes sobiranistes. Si bé el principal camp d'acció política de la PDD és la mobilització de la mateixa comunitat de referència (independentisme-sobiranisme), l'aposta principal pel recurs discursiu del dret a decidir, i secundàries com la internacionalització i la immigració, ens indiquen que l'objectiu era arribar més enllà de la mateixa comunitat, i que almenys discursivament, la PDD s'emmarcava en el marc conceptual d'un nacionalisme integrador i de caràcter cívic. Per tot plegat, la configuració de la PDD presenta les següents característiques.

Taula 23. Configuració de la PDD

Característiques	Plataforma pel Dret de Decidir
1. Orientació envers el poder polític	Més pressionar-lo que canviar-lo
2. Relacions amb partits/institucions	Més complementaria que conflictiva
3. Organització	Combinació entre formalitzada i horitzontal, potenciant la xarxa comunitària. Poc formal.
4. Interessos	Més indeterminats que determinats
5. Mitjans de representació	Bàsicament convencionals
6. Tipus d'acció col·lectiva	Agregar interessos/objectius amb una identitat col·lectiva
7. Estratègia	A mig camí entre la cooperació i el conflicte
8. Objectiu finals	Bàsicament A-sistèmics (la independència)

Font: elaboració pròpia a partir del quadre proposat per Ibarra i Martí (2002)

En relació als marcs interpretatius de la comunitat de referència...

En el comentari general de l'apartat corresponent, hem assenyalat les conclusions més rellevants de les dades obtingudes en els tres blocs de l'enquesta, unes dades obtingudes en una enquesta feta l'estiu del 2009, és a dir, a partir de la pèrdua de centralitat de la PDD —producte del conflicte—, i un mes abans de l'inici de les quatre onades de consultes, de la sentència del Tribunal Constitucional i de la multitudinària manifestació del 10 de juliol; és a dir, en el moment de més baixa mobilització de l'independentisme en el cicle que analitzem, 2005-2010. Tot i això, tant el diagnòstic o pronòstic, com la motivació de les persones enquestades ens mostren una alta desafecció envers la possibilitat d'encaix amb l'Estat espanyol i una clara voluntat d'avançar cap a un estat propi. Les estratègies per avançar cap a aquest objectiu passen per la combinació d'un fort activisme del moviment, la necessitat d'aconseguir una majoria social, i finalment una ruptura amb l'estat de forma unilateral. Amb tot, si bé la transversalitat i la unitat d'acció entre les diferents parts del moviment és essencial, es constata que la mala relació entre sectors i persones del moviment n'és un dels principals handicaps. Els principals ítems dels resultats de les enquestes a la comunitat de referència entronquen amb l'anàlisi dels promotors de la PDD, en el sentit de crítica a l'autonomia i els partits polítics que hi aposten, una voluntat d'independència i uns problemes relacionals entre partit i moviment. Aquestes conclusions, sistematitzades a partir de la metodologia de marcs inspirada per Snow i Benford, i sistematitzada per Viejo (2008) sobre el diagnòstic, pronòstic i motivació dels enquestats, donen els següents resultats:

Taula 24. Quadre resum a partir dels marcs de diagnòstic, pronòstic i motivació dels adherits a la PDD

Tasca central	Variable principal	Variable secundària
MARC DE DIAGNÒSTIC	El problema: Crisi del model relacional amb l'estat, sense possibilitats d'encaix amb el model autonòmic actual	El tema: Alta desafecció Espanya
		La problematització: La voluntat/necessitat de la independència
MARC DE PRONÒSTIC	Solució: Separació Estat espanyol	Estratègies: Ruptura, fort activisme, majoria social
MARC DE MOTIVACIÓ	Protagonistes: El moviment sobiranista/independentista	Handicap principal: Dificultats relacionals entre sectors i persones del moviment; crisi de confiança partits polítics
	L'acció col·lectiva: Transversalitat entre actors polítics, socials i institucionals	Recepta: Construcció nació, unitat d'acció.

Font: elaboració pròpia a partir de Viejo (2008)

Els impactes de la PDD

Com hem assenyalat en el capítol 2, la dimensió dels impactes té molt a veure amb l'anàlisi de les polítiques públiques, però que recentment ha estat utilitzat des de la perspectiva de l'estudi de l'acció col·lectiva com a mètode per esbrinar els diferents *outputs* que generen els moviments socials. Aquest model, desenvolupat en primera instància al llibre *Creadores de Democràcia radical: movimientos sociales y redes públicas* (Ibarra, Martí, Gomà: 2002), l'aplicarem instrumentalment per esbrinar els impactes de la PDD en l'arena sociopolítica, i desxifrar millor les variables més rellevants. Definirem tres tipus d'impactes -substantius, simbòlics i relacionals- que es poden sintetitzar en el quadre següent:

Taula 25. Tipologia impactes

Tipus	Descripció
Substantius	Vinculats a la capacitat de generar iniciatives amb capacitat d'incidir o condicionar polítiques públiques.
Relacionals	Vinculats a la creació de xarxa en l'àmbit del moviment independentista/sobiranista
Simbòlics	Vinculats a la capacitat de fer arribar la reivindicació a sectors, tant els que es consideren afins (sobiranisme) com els més allunyats (catalanisme)

Font: elaboració pròpia

A partir d'aquesta tipologia i segons les dades obtingudes al llarg en aquest mateix capítol, tot seguit assenyalarem els següents impactes de l'acció política de la PDD en el cicle que analitzem (2005-2010):

Taula 26. Impactes de l'acció política de la PDD (2005-2010)

Dimensió	Acció
Dimensió substantiva referents a la capacitat de generar iniciatives amb capacitat d'incidir o condicionar polítiques.	<p>Campanya de signatures pel Dret de Decidir: es van aconseguir les signatures i presentat mocions a ajuntaments però sense efectes legislatius.</p> <p>Indirectament, provocant la llei de consultes populars (impulsada per ERC)</p> <p>Provocant la inclusió del Dret de Decidir en el programa electoral de tres partits amb representació parlamentària (ERC, CIU, ICV)</p>
Dimensió relacional referent a la capacitat d'articular processos, de posar en contacte diferents actors del moviment (en aquest cas del sobiranisme / independentisme)	<p>Alta quantitat i diversitat d'actors en la manifestació del 18 de febrer</p> <p>Altíssima quantitat i diversitat en la manifestació de l'1 de desembre</p> <p>Altíssima diversitat entre la militància i les adhesions col·lectives a la PDD.</p> <p>Com a element impulsor i dinamitzador del cicle sobiranista/independentista (suport campanyes)</p> <p>Pèrdua de lideratge i prestigi en el món sobiranista i dels mitjans de comunicació a causa del conflicte intern i la competència en el mateix espai.</p>
Dimensió simbòlica capacitat de generar canvis en els sistemes de valors, en les percepcions, opinions, actituds i conductes socials	<p>Gran capacitat de convocatòria de dues grans manifestacions organitzades en solitari.</p> <p>Introducció i socialització del concepte dret de decidir en l'agenda política, mediàtica i social</p> <p>Indirectament, provocant les quatre onades de les consultes sobiranistes</p>

Per acabar, i amb l'objectiu d'una millor selecció de les variables caldrà veure quines d'aquestes dimensions i els respectius impactes han tingut més rellevància en l'acció política de la PDD al llarg del període 2005-2010. Ho veiem en la següent taula:

Taula 27. Quadre resum d'impactes segons rellevància

Impacte	RELLEVANCIA
IMPACTE ALT	<ul style="list-style-type: none"> - Sobre la transversalitat aconseguida en moments puntuals (primera i sefona fase) -Sobre la capacitat d'introduir el concepte Dret de decidir a l'agenda dels partits polític i l'agenda mediàtica i social (sobre la població en general- coneixement- , sobre els mitjans de comunicació –reconeixement, i sobre els partits polítics – aplicació programa electoral).
IMPACTE MITJÀ	<ul style="list-style-type: none"> -Sobre l'espai socio-polític del sobiranisme-independentisme (exercint de motor inicial, dinamització i suport consultes) -Sobre la capacitat organitzativa i de convocatòria (manifestacions)
IMPACTE BAIX	<ul style="list-style-type: none"> - Sobre la capacitat de condicionar polítiques públiques (firmes campanya Decideixo decidir, llei de consultes, presentacions de mocions declaratives a ajuntaments) - Sobre la capacitat de la PDD de mantenirse com a actor reconegut (a conseqüència del conflicte i la pèrdua de centralitat)

Capítol 5. L'anàlisi de les dades

Introducció

En aquest primer apartat del capítol, l'objectiu és, en primer lloc, seleccionar i interpretar les variables a partir del cas d'estudi descrit en el capítol 4. La selecció, interpretació i justificació de les variables ens portarà a un relat que ens ajudarà a la operacionalització de les variables amb una doble classificació, en agència i estructura, i a partir de la pregunta d'investigació. Donat que hi han diferències destacables entre les diferents EOP's que han intervingut en el cas de la PDD, he optat per dividir el concepte d'EOP en dos grans apartats: L'estructura d'oportunitat política (EOP) i la conjuntura d'oportunitat política (COP) (Ibarra, 2005) que en coherència amb la perspectiva en què realitzem aquesta tesi, anomenarem, respectivament, estàtica i dinàmica. I mentre la primera ens serveix per analitzar l'oportunitat política estructural, és a dir, els elements estàtics del propi sistema polític que afavoreixen al moviment, la segona ens pot explicar els episodis dinàmics de conjuntura, també política, que afavoreixen el sorgiment concret del moviment, allò que els fa o ajuda a sorgir, despertar o mobilitzar. Finalment, apuntarem la dinàmica del moviment a través d'un factor, el relacional, que creiem complementa les diferents perspectives teòriques utilitzades.

5.1 Selecció de les variables

La selecció de les variables ha estat extret a partir de la descripció del cas d'estudi elaborades deductivament a partir de les eines interpretatives desenvolupades en el marc teòric. Les variables seleccionades, que tot seguit descriurem i interpretarem, són les següents:

- El procés estatutari: Obertura i contramoviment
- La resposta estatal: impugnació i sentència
- L'independentisme institucional: La paradoxa d'ERC
- Desafecció als partits polítics
- Independentisme català: Capital social i articulació en xarxa
- Els principals impactes de la PDD: Transversalitat i Dret a decidir
- Alienació de marcs: Ruptura Espanya i Independència

5.1.1 El procés estatutari: Obertura i contramoviment

“Oye, que pasa ahí fuera? Nada, los catalanes que se han cabreado por lo del Estatut”.

Fragment d'una conversa escoltada durant la manifestació del 18 de febrer de 2006, en un bar de la Gran Via

Descripció:

Una mirada retrospectiva al període temporal des d'on situem aquesta tesi -2005-2010- ens indicaria clarament que el cicle emergent protagonitzat per la PDD i l'independentisme català va lligat a l'obertura i desenvolupament del nou Estatut d'autonomia. Les dades obtingudes en el capítol 4 ens assenyalen que el naixement estricte de la PDD és fruit del debat estatutari, i de la necessitat posterior de defensar el text aprovat pel Parlament de Catalunya el 30 de setembre de 2005. L'organització i capacitat de convocatòria de la manifestació del 18 de febrer de l'any 2006, més enllà de les motivacions personals de cada assistent, estava clarament marcada i condicionada pel context estatutari, amb un primer retall anunciat en la comissió bilateral Estat-Generalitat i més endavant pel pacte Mas-zapatero. Amb tot, si bé es cert que l'obertura del procés estatutari va ser el desencadenant efectiu de l'articulació de la PDD i l'inici d'un cicle de mobilització en clau independentista, en el si de la societat catalana ja existia una demanda prou rellevant sobre la conveniència d'avançar en l'autogovern. O això ens indica el procés participatiu de l'estatut.

El procés participatiu de l'estatut

A principis de l'any 2004, la recent creada Direcció General de Participació Ciutadana de la Generalitat de Catalunya va endegar un procés consultiu-participatiu per escoltar les aportacions de la ciutadania envers l'estatut. Segons veiem en l'informe final es va arribar a contactar directament amb unes 110.000 persones, amb aproximadament 400 associacions o institucions de la societat catalana, que es van celebrar uns 200 actes en territori, que es van recollir documents amb les aportacions d'un 75 entitats, i que 12.000 ciutadans i ciutadanes van fer arribar les seves opinions o aportacions a títol individual.

Un repàs a les entitats i institucions que van intervenir en el procés endegat per la Direcció General de Participació Ciutadana ens fa adonar de la següent paradoxa: mentre que destaca una minsa presència d'associacions i entitats que podríem incloure en el moviment independentista (CIEMEN, Plataforma per la Llengua, Comissió 11 de setembre), les aportacions fetes per la bona part de la resta d'associacions i institucions destaquen per ser reivindicacions en clau de nation-building i state building que podrien ser perfectament assumides pel moviment independentista. De fet, en l'apartat de conclusions, l'informe detalla els tres grans estrells del procés, dos d'ells

que de fet connecten amb els àmbits propis d'intervenció de l'independentisme català definit en el capítol 2:

- En primer lloc, que la qüestió de la definició de Catalunya i el reforç de la identitat pròpia ha estat una preocupació molt estesa que segons els autors de l'informe s'ha materialitzat en el debat sobre el concepte de nació i el dret a l'autodeterminació.

- En segon lloc, que la ciutadania reclama als governants compromisos concrets en relació a drets que han de garantir el seu benestar en el sentit més ampli de la paraula (cohesió social, la sostenibilitat, l'accés a la vivenda, l'ignitat de las persones grans, la igualtat d'oportunitats, gènere, etc).

- En tercer lloc, es reclama la necessitat d'arribar el més lluny possible en matèria de competències, incorporant nous temes com la immigració i la societat del coneixement així la ordenació territorial, la presència formal en les institucions de la Unió Europea i un nou model de finançament.
(L'informe es pot consultar a www.gencat.net/nouestatut)

Un procés participatiu que conté certs paral·lelismes amb tot el procés general estatutari. A partir d'una relativa indiferència de la societat civil envers el nou estatut, l'oportunitat d'una intervenció en el seu procés i desenvolupament va significar una major implicació dels actors polítics que en clau nacional-independentista pretenien influir en els continguts de l'estatut. La participació individual a través dels mecanismes establerts – web, bus estatut, demandes per escrit, entrevistes- ens mostren una clara orientació independentista en les preferències, que sumades a les demandes del teixit social en matèria d'aprofundiment de l'autogovern – amb una clara tendència a favor del dret a l'autodeterminació- expliquen, en part, la reacció en clau de mobilització davant la impugnació i primer retall de l'estatut català.

D'altra banda, un altre factor ha estat fonamental en l'aparició i desenvolupament de l'acció política de la PDD. És tracta de l'aparició d'un contramoviment, és a dir, un moviment de resposta – en sentit contrari a les demandes que efectua un altre moviment- dinamitzat pel conglomerat mediàtic vinculat a postures recentralitzadores i unitarites del nacionalisme espanyol. Com hem vist en la síntesi de declaracions presentades en el mateix capítol 4, les declaracions contraries al procés estatutari – procedimentals, de contingut i resultats- foren especialment cruentes a partir de l'aprovació de l'estatut del 30 de setembre de 2005, amb un argumentari de clar signe anticatalà generada per mitjans sensibles a posicions de la dreta sociològica espanyola – COPE, el Mundo, La Razón, entre d'altres. Un contramoviment doncs, que va articular un seguit de fortes crítiques alimentades a través de tertúlies, articles d'opinió, programes o editorials que han estat constants al llarg de la història del catalanisme polític (Gómez, 2007) però que es van fer especialment intenses en l'etapa 2005-2006 i en menor mesura, però igualment constants, en l'etapa 2006-2010.

Campanyes de boicot als productes catalans, anàlisis crítiques envers polítiques públiques desenvolupades pel govern de la generalitat – especialment envers lleis destinades a potenciar processos de nation building català- o aspectes de la conjuntura política interna que derivaven en desqualificacions o insults – d’especial virulència envers el vice-president del govern Carod-Rovira a partir de la reunió de Perpinyà amb la cúpula d’ETA- o declaracions de portaveus significats de l’espai polític, social o cultural espanyol, van provocar un ambient re-centralitzador i contrari a qualsevol moviment que reconegués la plurinacionalitat de l’estat que ha repercutit en el propi àmbit polític institucional estatal. El contramoviment va ser efectiu en tant en quan va facilitar la primera retallada de l’estatut, duta a terme en les negociacions bilaterals Estat-Catalunya, en la presentació d’impugnacions a l’Estatut i posteriorment en el llarg procés deliberatiu del Tribunal Constitucional.

És en aquest context d’obertura estatutaria i sorgiment d’un contramoviment, que s’explica la manifestació del 18 de febrer. A partir de llavors, i amb una segona oportunitat derivada del debat sobre el referèndum que la PDD que es va articulant com a actor polític que pretén incidir en el debat polític, arrossegant el debat social cap a principis que tenien la independència com a horitzó, amb l’element discursiu del Dret a Decidir com a principal eina, i amb la estratègia d’anar ampliant una majoria social favorable que pogués permetre l’articulació efectiva d’aquest dret.

Conclusió

L’obertura de l’estatut, el seu desenvolupament negociador i referèndum, així com la intensitat del contramoviment del nacionalisme espanyol, van ser elements claus per activar un moviment independentista que en primera instància es va articular organitzativament a través d’una plataforma de nova creació, la PDD.

5.1.2 La resposta estatal: Impugnació i sentència

“L’Espanya que la sentència dibuixa no deixa més marge que reclamar la independència”

Ferran Mascarell, historiador i polític
Diari AVUI 11-7-2010

Descripció:

Si bé l’obertura del procés estatutari ha estat un element important a l’hora d’activar un moviment a partir de l’articulació d’una plataforma, el desenvolupament de la PDD – i el mateix estatut- va estar marcat per la impugnació del mateix amb set recursos d’insconstitucionalitat, presentats per Partit Popular, el Defensor del Pueblo, i de cinc Comunitats Autònomes (Múrcia, Aragó, La Rioja, València i les Illes Balears), que no

feien sinó de legitimar els arguments favorables a la mobilització proposada per la PDD. A partir de la impugnació doncs, comença una llarga espera sobre una resolució que haurà de jutjar el Tribunal Constitucional de l'Estat espanyol, amb una sentència que com hem vist en el capítol quart, ha estat valorada com a força restrictiva pel que fa a les aspiracions de més autogovern de Catalunya. Tot plegat, una crisi de legitimitats constituïdes entre la Generalitat i l'òrgan judicial que precisament s'encarrega d'interpretar el grau de desenvolupament de l'Estat de les Autonomies (Tribunal Constitucional). Una impugnació i sentència que a nivell concret s'ha d'emmarcar en la resposta de les institucions espanyoles al procés d'el·laboració del nou estatut –pressionat per el contramoviment mediàtic- i que a nivell general s'ha de situar en el marc dels estats que integren realitats nacionals, que en matèria de regulació de conflictes ètnics assenyalen tres grans tendències segons Maiz (1997): les polítiques de supressió, d'assimilació i d'acomodació.

- Les polítiques de supressió tracten, directament, d'eliminar la diferència interna amb l'objectiu d'unificar un territori i aconseguir un Estat “nacionalitzador” o etnocràtic.
- En l'assimilació, les polítiques que promouen la devaluació i reducció de drets col·lectius, s'acompanyen simultàniament del subministrament d'incentius negatius i positius per a l'abandó de les identitats col·lectives tradicionals.
- Finalment, les polítiques d'acomodació i/o integració, van encaminades a la construcció d'una identitat comuna merament “cívica” i no ètnica-cultural que possibiliti un diàleg constant i subjecte a pactes entre elits polítiques.

El cas de l'estat espanyol s'ha de situar a cavall de les polítiques d'assimilació i d'acomodació/integració, una interacció que des d'una perspectiva generosa ve determinada per la conjuntura política estatal (especialment relacionada amb la competència entre els dos grans partits polítics) però que des d'una perspectiva menys generosa ve determinada per un pòsit centralista, unitari i poc procliu a assumir la realitat plurinacional de l'estat espanyol. Una resposta estatal que s'ha donat des de la triple perspectiva mediàtica, jurídica i política – per aquest ordre- que ha estat recollida i amplificada pels mitjans de comunicació catalans, fent augmentar el sentiment de greuge i desafecció envers les estructures político-mediàtiques de l'estat espanyol i l'element que ha ajudat a que les grans manifestacions del desembre de 2007 i juliol de 2010 tinguessin més impacte. Un estat però, que no ha recorregut a cap forma de repressió policial o coerció directe.

El cas de les anomenades consultes sobiranistes és un bon exemple de la resposta estatal davant un episodi que li qüestionava l'hegemonia simbòlica.

El cas de les consultes sobiranistes²⁰¹

Bona part de l'èxit social, mediàtic i de participació de la consulta del 13 de setembre a Arenys de Munt i de les següents onades de consultes té a veure amb la resposta estatal, també en l'aspecte mediàtic, judicial i polític. Una resposta que cal dividir en la resposta conjuntural, centrada en el fet concret de les consultes, i la resposta estructural, producte i símptoma d'un determinat moment de les relacions entre l'estat i Catalunya. Pel que fa al primer cas, la conjuntura va estar condicionada per dos elements que es van retroalimentar mútuament. D'una banda el recolzament institucional de l'ajuntament d'Arenys de Munt, que revestia a la consulta d'una presumpta legalitat i normalitat, disfressant que la consulta es situava en els marges de la política convencional. De fet, segons assenyala un dels promotors el suport institucional aconseguit va ser més producte d'una calculada estratègia que no pas de la pròpia voluntat de la institució²⁰². La moció presentada per la CUP i el MAPA (Moviment Arenyenc per l'Autodeterminació) buscava precisament l'efecte mediàtic, fonamental per l'expansió de la proposta. Aquesta mateixa moció i la confusió i ambigüitat legal que se'n desprenia motivà un recurs de l'advocacia de l'estat envers la consulta, alimentat per declaracions intimidadores realitzades per la mateixa vicepresidenta del govern estatal que no va fer sinó augmentar-ne el ressò i la implicació dels votants. Un ressò augmentat exponencialment per la convocatòria d'una manifestació feta per el partit d'Extrema Dreta Falange Espanyola el mateix dia celebració de la consulta i al mateix Arenys de Munt. L'aprovació del permís de la manifestació per part del departament d'Interior de la Generalitat de Catalunya, i l'anunciada assistència de prop de 300 autocars de Falange –finalment hi va assistir un autocar amb 70 persones- va provocar que la consulta d'Arenys fos, durant una setmana, precisament la setmana anterior a la celebració de la consulta, al bell mig de l'agenda pública.

Arrel del ressò aconseguit a Arenys i de la difícil aplicació de les sancions de l'advocacia, en les següentys onades de consultes l'estat va canviar d'estratègia, optant per no publicitar les consultes amb un silenci polític total. Abans però, en la primera onada de consultes bona part dels ajuntaments que mitjançant mocions van donar suport a les consultes del propi poble van rebre una notificació avisant de les conseqüències en qualsevol tipus d'implicació, que finalment no es van fer efectives. En la segona, tercera i quarta onada de consultes més enllà del silenci polític no es va produir cap resposta estatal que en condicionés, favorable o desfavorable, el desenvolupament de les mateixes²⁰³.

²⁰² Ximenis, Josep Manel (2010). D'Arenys de Munt al cel. L'inici de les consultes independentistes. Editorial El CIM. Barcelona

²⁰³ Extret de l'article de Vilaregut, Muñoz i Guinjoan (2010) Les consultes sobiranistes: context, organització i participació. Inclòs a l'informe per l'estat de la democràcia 2010. Previst de publicar el febrer de 2011..

En el cas del cicle de mobilització de 2005-2010, la resposta estatal s'ha de situar en dos àmbits, també relacionats, com són l'espai social-mediàtic i l'espai polític-institucional, que a mesura que creixien en intensitat també retroalimentaven les adhesions a l'organització i participació en les mobilitzacions proposades per la PDD i l'independentisme català. Però és durant el procés d'impugnació estatutari que es produeixen dos situacions entrelaçades: d'una banda, la divisió i relatiu enfrontament entre les elits estatals i autonòmiques que es manifesta en la crisi del Tribunal Constitucional incapaç de renovar-se degut a la manca d'entesa dels dos principals partits estatals i dictar sentència en un termini curt, i en el mateix retall de la sentència; i en les declaracions institucionals del Govern de la Generalitat reclamant una sentència ràpida i favorable. Aquest marc de conflicte va provocar un augment de la desafecció envers l'estat espanyol, un pòsit que el moviment independentista va aprofitar per canalitzar a través de campanyes i iniciatives – consultes, manifestacions, etc. En aquest sentit, més que en l'activació del moviment, la resposta estatal va ajudar al creixement i desenvolupament de la PDD en la mesura que legitimava els arguments del moviment – ruptura Espanya, necessitat d'independència- que la sentència de Juny de 2010 va acabar de validar, portant a la gran manifestació de juliol de 2010.

Conclusió

Les diferents respostes jurídiques de l'estat davant el procés estatutari endegat pel Parlament Català i la crisi de legitimitats que això va produir entre ambdós institucions –estatal i catalana- van estimular la mobilització promoguda per la PDD en particular, i de tot el cicle de mobilització independentista en general.

5.1.3 L'independentisme al govern: La paradoxa d'ERC

“ERC ha de decidir si vol ser un partit de govern o continuar a la marginalitat de la trinxera”

Declaracions de Josep Lluís Carod-Rovira
després del referèndum de l'Estatut, juny de 2006

Descripció

L'estabilitat o inestabilitat de les alineacions entre elits, que traduït al cas català seria la competència per la referència electoral de l'espai nacionalista de CiU i ERC, ha estat un altre factor important per entendre el perquè del creixement de la mobilització

---

independentista en el cycle estudiat. Seguint l'esquema proposat pels autors que han treballat la EOP – especialment Tarrow-, aquesta seria una variable clarament emmarcada en aquesta perspectiva. Però la especificitat del moviment independentista català – família de moviments, articulació en xarxa, manca d'avantguarda orgànica, competència per l'hegemonia en l'estratègia, etc- i el fet que una de les seves parts més importants, Esquerra Republicana de Catalunya, en el període que analitzem hagi estat situat en una funció i posició institucional, situa aquesta variable en una posició que pot ser al mateix temps d'estructura i agència.

I és que la condició de soci de govern d'un partit com ERC, que segons estatuts²⁰⁴ es declara independentista, ha afectat en dos sentits oposats, però ambdós favorables, a l'acció política de la PDD i per extensió del moviment sociopolític de l'independentisme. D'una banda, l'aposta institucional, associada al fet de tenir responsabilitats de govern, va posar límits al discurs i pràctica política d'ERC, que va veure com una part de la militància del partit s'organitzava en corrents crítiques disconformes amb la reedició del segon tripartit. Com assenyala la cita del seu ex-president i cara més visible de l'ERC dels darrers 15 anys, Josep-Lluís Carod Rovira, en el rerefons tenim la discussió sobre el paper i funció d'ERC en el si del sistema multipartidista fluid del sistema polític català i envers el seu posicionament i relació envers l'espai sociopolític d'on prové i té el seu electorat -l'independentisme català. La discussió envers el vot, primer favorable, llavors d'abstenció i finalment negatiu sobre el referèndum de l'estatut, fou una bona mostra de les dificultats internes d'una ERC supeditada, en aquell cas, a la voluntat del conjunt del moviment del que prové i pertany. Com a dificultat afegida, la disputa pública en les pugnes internes pel control del partit entre els dos principals líders –Carod-Rovira i Puigcercós-, que s'han viscut durant el cycle que analitzem i que van esclatar al congrés del partit de Juny de 2008. Una situació de divisió interna producte de l'aposta institucional com a partit de govern, de la prioritització de l'eix social al nacional – amb voluntat de convertir-se en la referència d'esquerres a Catalunya, substituint a mig termini el PSC- que li va provocar, a nivell concret una escissió – la de Reagrupament-, i a nivell general el deixar un buit al si de l'espai sociopolític de l'independentisme que van aprofitat un conjunt de noves plataformes, entitats i agrupacions polítiques que van aprofitar el forat deixat per una ERC en tasquest de govern i que com hem vist li ha provocat la pèrdua d'una part del monopoli del propi espai sociopolític, almenys pel que fa a la referència electoral, que fins el 2006 mantenia.

D'altra banda, el suport favorable d'ERC a les manifestacions, campanyes i actes impulsats per la PDD ha estat constant, de vegades només formalment, d'altres amb implicació logística i d'estructura de partit. Les dues manifestacions liderades per la PDD van comptar amb una aposta clara com a partit amb una implicació efectiva de la direcció. Però també a les consultes sobiranistes, amb declaracions dels principals dirigents favorables i la implicació activista d'una militància acostumada a la doble

²⁰⁴ L'any 1993 ERC inclou en els estatuts la formalització com a partit independentista.

participació institucional-social i convencional-noconvencional.²⁰⁵ De fet, en bona part dels municipis on les consultes van aconseguir el suport institucional local es constata la presència d'ERC al consistori (Muñoz, Vilaregut, Guinjoan 2010). Un suport que es va traduir en una forta activació de la militància local en l'organització de les consultes, fonamental en alguns municipis, menys destacada en d'altres. ERC com a partit no només va donar suport explícit a les consultes sobiranistes, també ho va fer, en aquest cas explícita o implícitament, a la majoria d'iniciatives que han aparegut en l'àmbit sociopolític de l'independentisme durant l'etapa 2003-2005-2010, fossin o no liderades per la PDD. D'altra banda, també a través de l'acció de govern, ERC ha dinamitzat la mobilització independentista, elaborant política pública catalano-cèntrica, com la creació de noves delegacions del govern de la Generalitat a Berlín, París o Buenos Aires que a la pràctica exerceixen d'ambaixades "sense estat", l'impuls dels Plans d'Entorn, la llei de consultes populars o la llei del cinema per posar alguns exemples. Aquesta perspectiva favorable a la institucionalització de l'independentisme – en el sentit d'assumir el poder i governar- ha estat una característica de l'executiva que ha liderat l'ERC dels darrers 7 anys. En aquest sentit, un exemple de la importància que una part del moviment – partit amb vocació institucional- estigui situat en tasques de govern, és la política de subvencions a la xarxa social-cívica, realitzada a partir dels paràmetres que caracteritzen el partit que les impulsa, en aquest cas la referència catalano-cèntrica en les activitats demanades pels que volen accedir a la subvenció. En la resolució numero VCP/762/2008, del DOGC de 6 de març de 2008 es feien públiques els destinataris de les subvencions atorgades pel Departament de la Vicepresidència de la generalitat – encapçalat per Josep-Lluís Carod-Rovira. En la resolució es pot veure com el criteri d'adjudicació es centra en les *iniciatives adreçades a difondre i prestigiar la llengua catalana, la cultura i la identitat pròpies dins el seu àmbit lingüístic*. Entre les entitats i associacions beneficiàries trobem algunes de les entitats i associacions que actuen a partir dels paràmetres de l'independentisme segons l'hem definit en el capítol 3, i fins a 10 de les entitats que formen part de la PDD de forma activa²⁰⁶.

La paradoxa d'ERC és que essent actor i productor d'aquest cicle de mobilització en clau independentista, s'hagi vist perjudicada la seva posició de lideratge polític, d'hegemonia ideològica i d'exclusivitat en la referència electoral.²⁰⁷ Segons anàlisis del

²⁰⁵ Cal afegir que en el marc de la citada competència amb ERC per l'espai nacional, cal esmentar els dos partits amb representació parlamentària que han donat suport a les consultes. D'una banda, la condició d'oposició de CiU al govern tripartit va comportar que la federació adoptés un discurs mesuradament favorable a les activitats que la PDD i el moviment han realitzat en aquest cicle (manifestacions, consultes, campanyes, etc) que va facilitar una major adhesió de les pròpies bases. En el cas de les consultes, donat que es situen en el marc normatiu del que entenem com a democràcia participativa, això va facilitar el suport moderat d'ICV-EUiA, especialment a través de les candidatures municipals associades, les EPM (Entesa pel Progrés Municipal) algunes d'elles amb una notable implicació.

²⁰⁶ Per motius d'abast i control metodològic i orientació de la tesi, no s'ha entrat a fons a analitzar l'impacte de la política de subvencions duta a terme pels departaments de la Generalitat gestionats per ERC en relació a la xarxa sociopolítica de l'independentisme-sobiranisme. En tot cas, una mirada superficial a resolucions del DOGC n'assenyala la rellevància i un aspecte a investigar en futures recerques.

²⁰⁷ En les eleccions autonòmiques de 28 de novembre de 2008 ERC va patir una important davallada electoral, perdent 11 diputats i 200.000 vots. Es confirma doncs, la paradoxa d'ERC i les raons que aquí s'apuntaven.

propi partit, l'aposta per la configuració del segon tripartit, i el que significava en termes de construcció nacional però no ètnico-nacionalista – per exemple, donant la presidència de la Generalitat a José Montilla- no va ser entesa per bona part de la bossa de votants obtinguts en les dues anteriors eleccions, els anys 2003 i 2006. Altres elements com la construcció d'un relat desfavorable a ERC i el govern d'entesa per part del principal partit de l'oposició – CiU- i de grups de comunicació, especialment del Grup Godó – propietaris de La Vanguardia, Rac 1, i 8tv- i els propis errors de tàctica i estratègia – com no donar suport a la ILP per la Independència presentada pels promotors de les consultes el juny de 2010- probablement siguin també factors importants que han ajudat a la pèrdua del monopoli i relativa referència en l'espai social independentista²⁰⁸.

Conclusió

El fet que ERC apostés per formar part del govern en l'etapa 2003-2010 va facilitar normalitzar el concepte independència a través la presència governamental, així com la implementació de polítiques de nation-building i subvencions a la xarxa sociopolítica independentista; però aquesta posició institucional va provocar que altres actors polítics lideressin l'espai teòric i pràctic de la reivindicació independentista – entre ells i de forma significativa la PDD.

5.1.4 Desafecció dels partits polítics

“No només és que hi ha vida més enllà de la política institucional, sinó que probablement hi hagi molta política real allò on aparentment només existeix vida ordinària”.

Joan Subirats, a l'article *Política atípica* del diari El País del 28 de febrer de 2008

Descripció

En el capítol 3 hem assenyalat els elements sistèmics de context que han marcat l'acció política de la PDD. Hem descrit la reemergència de les nacions sense estat, la descentralització estatal, el paradigma de la governança, el sistema català de pluripartidisme fluid, l'augment del descrèdit i/o desafecció de la política i l'augment

²⁰⁸ En un apunt al bloc personal (<http://blocs.esquerra.cat/puigcercos/bloc/a-disposar>) el president i candidat Joan Puigcerçós apuntava a tres grans factors de davallada: *la greu divisió interna manifestada en el darrer Congrés Nacional, que ha estat una irresponsabilitat per part de tots; la decisió de fer president José Montilla, que ha causat un fort rebuig en una part important del nostre electorat; i la prioritització de la tasca governamental que ha eclipsat l'èpica nacional que precisament ens va portar al Govern.* D'altra banda, en el llibre *Carpe Diem* (veure referència a l'apartat bibliogràfic) del cap de premsa d'ERC Sergi Sol, es pot veure, oficiosament, com s'ha analitzat, internament, el perquè de la davallada d'ERC.

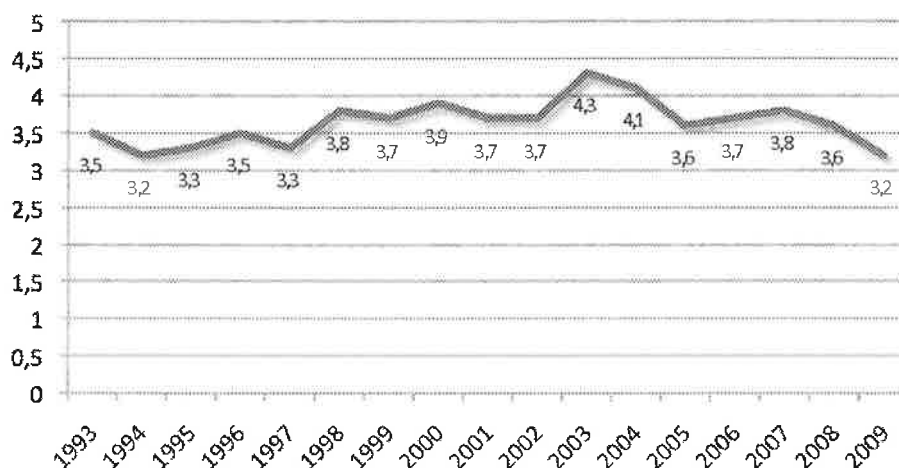
en la participació política no convencional. Des d'un punt de vista integral, totes aquestes variables han influït en el desenvolupament de l'acció política de la PDD, i totes elles s'han d'integrar en la operacionalització final de les variables. Sense un règim de democràcia lliberal no hauria estat possible una descentralització autonòmica i no hi hauria un sistema multipartidista fluid que ha permès una combinació entre partits polítics que sovint han competit en un marc de doble cleavage catalanisme/nacionalisme dreta/esquerra; sense la cada vegada més implantació d'un sistema de govern en xarxa o governança no existirien les oportunitats de l'anomenada societat civil per intervenir en la política; i en menor mesura, sense una oportunitat Europea i un conjunt d'institucions supra estatals hauria estat més difícil la reemergència de les nacions sense estat, tal i com s'està produint els darrers 20-30 anys. Ara bé, de totes aquestes variables, el descrèdit i desafecció envers el sistema de partits ha estat la que repetidament ha sortit en l'anàlisi de la història de la PDD, de les entrevistes als promotors i en l'enquesta a la comunitat de referència²⁰⁹.

Així, si tenim en compte que tal i com assenyala Torcal i Montero (2006) es constata "el sentiment subjectiu d'imptència, cinisme i falta de confiança en el procés polític, els polítics i les institucions democràtiques, però sense qüestionar el règim polític" i per tant la consistència d'un sistema democràtic que és valorat majoritàriament com al millor sistema possible (acceptació d'un 90% segons enquesta del CIS 2010) cal plantejar-se si aquesta desafecció és en relació al funcionament dels i entre partits polítics més que no pas a la participació política en termes que descriu la literatura especialitzada (que abraçaria des del vot electoral fins a l'opinió en algun afer públic, passant per la implicació en associacions, sindicats o partits, i fins el simple fet de llegir un diari generalista)²¹⁰. La gràfica següent confirma la baixa valoració en que compten actualment els partits polítics, amb un descens progressiu d'un punt porcentual en el període 2003-2009.

²⁰⁹ En aquest sentit, destaca la pregunta sobre com s'explica l'aparició de tantes plataformes i entitats en l'espai independentista/sobiranista – gràfica 11- destaca clarament la manca de confiança amb els partits polítics– 879 molt d'acord i 352 bastant d'acord- com la principal afirmació dels adherits.

²¹⁰ Una crisi de partits polítics que igualment que l'abstenció, afecta també a totes les democràcies occidentals per bé que de diferent manera (Mair, 2005; Dalton i Wattenberg, 2002).

Gràfica 21. Valoració mitjana anual dels partits per la societat catalana. Puntuació de 0 a 10.

Font: Informe sobre l'estat de la democràcia 2010, a partir de dades dels sondeigs d'opinió de l'ICPS.

Una situació que ens porta precisament a la desafecció (capítol 3) en l'apartat dels elements de l'estructura: la crisi dels partits polítics com a mediadors dels interessos i voluntats de la ciutadania. Els partits doncs, per bé que mantenen la seva característica legal i constituïda de representació, han perdut una certa capacitat de representativitat, confiança i connexió amb la societat. Com assenyala Mariona Ferrer (2008) perquè els partits duguin a terme la seva tasca de representativitat els caldria una vinculació ferma amb la societat, fonamental per tal que els partits puguin dur a terme la seva funció d'agregació de creences polítiques diferents, d'orientació del comportament polític i d'estabilització del sistema polític.

Així, segons les entrevistes i enquestes realitzades, es pot deduir que la desafecció i crisi dels partits polítics ha repercutit favorablement en la trajectòria de la PDD. Una desafecció i crisi que ha repercutit en la participació en plataformes i iniciatives promogudes des de l'àmbit privat (associacions, entitats) una tendència que s'ha fet especialment traduïble al cas de la PDD. Una desafecció al sistema de partits que si bé no era percebuda als inicis de la PDD, per bé que existia, s'ha fet especialment intensa i pública en paral·lel a la consolidació i creixement de la Plataforma, augmentant en intensitat en el període 2008-2009, essent probablement un factor rellevant en la mobilització de Juliol de 2010²¹¹. De fet, la constància, densitat d'actors i la pluralitat en les formes de participació política del moviment independentista – que hem vist en l'apartat 3- fa que el mateix moviment aprofiti totes les oportunitats, que en forma de febleses i forteses ofereix el sistema. I el que és més important, la desafecció al sistema democràtic representatiu, portaria a les persones que en algun moment han participat d'un projecte polític, sovint d'una perspectiva més aviat instrumental, a

²¹¹ No disposem de dades actualitzades sobre aquest indicador de l'any 2010.

integrar-se en estructures més flexibles, que permeten una militància no lligada a processos de decisió verticals com ho poden ser els sindicats i partits. Un indicador podria ser la participació política d'aquest moviment en el cicle que analitzem, en espais que podríem titllar de política no convencional, com podrien ser les mateixes manifestacions, les consultes, eines digitals, l'agitació social – amb crema de fotos del rei incloses-, tot tipus de campanyes, iniciatives, etc. Això explicaria, en part, la irrupció de tantes plataformes, entitats, campanyes en el cicle que analitzem (2005-2010) que serien liderades per militants i activistes que, o bé haurien format part d'algun partit polític, o bé compten amb una llarga trajectòria en l'àmbit cívic-social i volen seguir intervenint en l'escena pública política.

Conclusió

El descrèdit de la política convencional i de partits ha provocat una estimulació en la participació política no convencional (manifestacions, campanyes, recollida signatures, etc) que complementen les formes de participació convencionals (vot, militància a partits i sindicats, etc). Aquest fet ha repercutit clarament en la participació en plataformes i iniciatives promogudes des de l'àmbit privat (associacions, entitats) una tendència que s'ha fet especialment visible en l'espai sociopolític de l'independentisme català i particularment en el cas de la PDD.

5.1.5 Independentisme català: Capital social i articulació en xarxa

"No et limites a contemplar aquestes hores que ara vénen, baixa al carrer i participa. No podran res davant d'un poble unit, alegre i combatiu"

Vicent Andrés Estellés²¹²

En aquesta variable partim de dues constatacions que s'entrellacen, observades a partir del cas d'estudi, però que contenen una dimensió teòrica i empírica rellevant. A partir de l'estudi dels recursos personals i col·lectius de la PDD hem constatat que la construcció, manteniment i acció política de la PDD és degut a l'aposta d'unes quantes entitats i l'experiència activista dels militants, la majoria d'ells pertanyents a l'independentista català tal i com l'hem definit en el capítol 3. Això ens permet identificar clarament la PDD com una Organització d'un Moviment social (OMS) d'un moviment, l'Independentisme català, que es caracteritza per la seva densitat, i amb un model organitzatiu difús, sense avantguarda orgànica i articulats en xarxa.

²¹² Aquests versos del poeta han estat popularitzats pel grup de rock valencià Obrint Pas en la cançó "Un poble en moviment", convertint-se en himne oficiós d'una part important de l'independentisme català.

El capital social del moviment

Tota història, i també la història del moviment independentista és la història dels militants i activistes que l'han conformat, moldejat, estructurat, impulsat i defensat. És la història per tant, de persones que s'han organitzat a través d'associacions, moviments socials i partits polítics per tal d'incidir políticament en els temes en què volen intervenir públicament, i al mateix temps consumint mitjans de comunicació i cultura de referència catalano-cèntrica. Estem parlant doncs, del capital social que disposa tot moviment, de la quantitat i qualitat d'activistes que disposa (experiència, capacitat i tenacitat) que en el cas del moviment independentista català és un factor explicatiu de primer ordre per entendre'n la seva tenaç persistència. Putnam (1993), en una redefinició de capital social en la seva obra principal -producte de les crítiques rebudes sobre el concepte- aprofundeix que el capital social fa referència a aquells aspectes de les societats, com les xarxes, les normes i la confiança que faciliten l'acció col·lectiva, mitjançant la existència d'expectatives de cooperació dels individus pel benefici mutu i en la persecució de bens públics. Com diu el mateix Putnam:

“Amb el capital social ens referim a les formes d'organització social, com són la confiança, les regles i les xarxes que poden millorar l'eficàcia d'una societat fent més fàcils les accions coordinades”,

Putnam (1993: 214).

En una mateixa línia, Boix (2000) assegura que el capital social es refereix al sorgiment i existència d'unes actituds i expectatives de cooperació entre els membres d'una determinada societat que es fan visibles en les relacions de cadascun dels individus amb les seves xarxes. Una importància de la capacitat relacional que és especialment rellevant en els moviments de reivindicació nacional, per la dificultat d'assolir l'objectiu estatista (que sovint passa de generació en generació) i per la força mobilitzadora que posseeix tota identitat, sigui nacional o d'altres tipus. En el capítol 2 i 3 hem observat la importància del teixit associatiu català – especialment actiu en l'apartat cultural- i en el capítol 4, hem pogut veure com els itineraris observats dels militants de la PDD – extrapolables a tot el moviment- estan caracteritzats per una alta diversitat, mobilitat i multiplicitat de militàncies, sovint en diferents sectors i parts al mateix temps – en partits, i en associacions culturals, cíviques o socials, participant en campanyes o iniciatives que presumiblement tenen major impacte, consumint mitjans de comunicació i cultura de referència catalano/cèntrica. Es fa difícil definir quantitativament la densitat del capital social del moviment independentista – objecte que per si mateix mereixeria una altre tesi doctoral-, per bé que disposem de tres referències d'urgència que ens donen pistes per copsar aquesta alta densitat.

- D'una banda, el llibre editat pel col·lectiu Terra i Llibertat²¹³ que a través d'una fitxa comentada sobre 100 entitats que en l'àmbit dels Països Catalans mostren la riquesa i vitalitat d'una xarxa sociopolítica que treballen, parcial o totalment, segons els paràmetres ideològics del moviment independentista català definit en el capítol 3.
- De l'altre, dels prop de 170 casals independentistes, ateneus, centres socials, associacions culturals, bars, cafès i tavernes que també al llarg dels Països Catalans actuen seguint els paràmetres de l'espai sociopolític de l'esquerra Independentista²¹⁴. A això, se'ls ha de sumar els casals i espais de socialització vinculats a les JERC -Joventuts d'ERC- que els darrers anys han comptat amb uns 15 locals de socialització política, anomenats Tio canya²¹⁵.
- I finalment, les xarxes locals que any rere any s'activen per organitzar el Correllengua. Les dades estimades dels darrers 5 anys²¹⁶, ens mostren que cada any s'organitzen entre 250 i 400 correllengües locals al Principat – i entre 70 i 100 al País Valencià.

L'articulació en xarxa

Un repàs a l'evolució de l'independentisme català a partir de la transició ens porta a entendre aquest moviment sociopolític com un espai articulats en xarxa, conformat per un conjunt d'actors polítics i socials que comparteixen un mateix objectiu (la independència de Catalunya) però amb una varietat de formes d'intervenció en l'esfera pública i política, segons la seva composició, experiència i situació en el sistema polític (un partit governa o vol fer-ho, una associació pressiona o desenvolupa una tasca amb una finalitat concreta, un mitjà de comunicació informa com i del que creu convenient, un grup de música o un casal assumeix una determinada funció, un intel·lectual crea opinió, etc). En el cas de l'independentisme català però, aquest conjunt d'actors institucionals (partits), civils (entitats, associacions, plataformes, etc) i de comunicació, mantenen entre ells unes relacions de competència pel que fa a l'estratègia i l'hegemonia, per bé que puntualment es complementen – a través de campanyes unitàries i degut a l'especialització temàtica - però molt sovint també els atomitza i fragmenta. La difusió d'aquesta xarxa reticular, amb presència de nodes que exerceixen moments d'atracció/contracció i les connexions i relacions, també de

²¹³ Col·lectiu Terra i Llibertat (2000): 100 entitats dels Països Catalans. Barcelona, Edicions 62.

²¹⁴ Llistat facilitat per Anna Gabriel i Quim Arrufat, regidors de la CUP de Súria i Vilanova respectivament, i membres del Consell Nacional de la CUP en l'etapa (2004-2008). Veure annex 8.3

²¹⁵ Llistat facilitat per les JERC, Annex 8.3

²¹⁶ Dades facilitades pel membre de la CAL Jordi Fexas (també membre de la PDD i entrevistat). Cal assenyalar la dificultat que té la CAL d'obtenir dades fiables, ja que asseguren que no tenen relació directe amb prop del 30% dels correllengües que s'organitzen. Ens han donat, per tant, un resultat aproximat, que asseguren és a la baixa.

competència amb el catalanisme polític genera una alta complexitat per establir les frontisses reals d'aquesta xarxa.

I com hem vist en l'apartat d'impactes, precisament en l'aspecte relacional vinculada a la xarxa és on la PDD mostrava dues diferents cares: per la part negativa tenim el greu conflicte que la PDD va patir durant un any, que li va significar la pèrdua de centralitat política, i on es van reproduir els grans debats presents en un espai molt marcat pel nivell de relació amb els partits polítics amb representació parlamentària (especialment ERC). En la part positiva, el treball conjunt entre les diferents parts del moviment li va comportar importants beneficis: va aconseguir molts suports i facilitats, racionalitzar de recursos i generar vincles, i en alguns moments liderar el propi espai polític de referència. En l'apartat de repertori d'acció col·lectiva, si una conclusió podem treure és que les accions i campanyes amb més impactes són les que han combinat el lideratge de la PDD amb el suport dels partits polítics. El cas de les consultes sobiranistes i de les dues manifestacions liderades per la PDD, el grau d'implicació dels partits polítics, especialment ERC, va ser directament proporcional a la capacitat d'impacte. Així, si bé la manca d'unitat orgànica és el que fa singular el moviment independentista català²¹⁷, perjudicant-lo en alguns aspectes – amb escissions, fragmentacions, etc-, la unió decidida en iniciatives, campanyes – sovint de caràcter reactiu- i eines de mobilització – com les consultes- genera espais de concentració d'energies, i per tant de potencialitat operativa, que afavoreix l'impacte que de tant en tant aconsegueix l'independentisme català. En el darrer cicle, la PDD ha estat el gran exemple d'aquesta potencialitat concentrada.

Conclusió

La densitat del capital social de l'independentisme català i un model d'articulació en xarxa caracteritzat per una competència entre sectors, connectats a través d'iniciatives, campanyes i eines, ha afavorit l'articulació de la PDD, n'ha condicionat la seva evolució – en positiu i negatiu- i especialment la seva capacitat de mobilització. Aquests factors també ajuden a explicar el cicle d'agitació protagonitzat per l'independentisme català a través de les consultes i altres iniciatives que han sorgit en cicle que analitzem (2005-10).

²¹⁷ Per acabar d'explicar millor el que vull dir, podem agafar l'exemple Basc i escocès. En el cas Basc, l'esquerra Abertzale ha liderat l'independentisme al País Basc des de la transició i fins ara. Allà, existeix una estructura orgànica i piramidal liderat per una avantguarda que marca una estratègia seguida pel conjunt d'organitzacions, entitats i plataformes de tot tipus que formen part del moviment, es consideri l'estratègia encertada o no, signifiqui anar al precipici o els porti a l'èxit més absolut. En el cas Escocès, existeix una clara distinció entre la representació institucional, liderat per l'SNP, i la xarxa social cívica independentista: cadascú treballa en el seu àmbit i respectant la posició i funcions de cada sector. El cas de l'independentisme català és un entre mig dels dos casos: no hi ha direcció orgànica unificada, però cada sector – institucional i social- s'interfereixen constantment per l'hegemonia estratègica.

5.1.6 Els principals impactes de la PDD: Transversalitat i Dret de Decidir

“Si vivim junts tenim que decidir junts”

President Govern Estat
Rodríguez Zapatero

“Si vivim junts tenim que poder decidir si volem viure junts”.

President Govern Basc
Juan José Ibarretxe²¹⁸

La perspectiva teòrica en què hem enquadrat el moviment independentista català parteix de la idea de la família de moviments i camp multiorganitzatiu de la qual la PDD en seria formalment una organització més. Però les dades obtingudes en el capítol 4, ens indica que a banda d’una OMS, la PDD seria l’eina de mobilització que en un moment donat, i des d’una perspectiva clarament instrumental, fa servir l’independentisme català en relació a les oportunitats que li ofereix una determinada conjuntura política. De fet, la perspectiva de la TMR assenyala el recursos del moviment, l’organització del moviment en aquest cas, com l’eix central de l’anàlisi d’una determinada mobilització o cicle. Però no tots els recursos han estat rellevants en el cas de la PDD, i de fet alguns probablement hagin restat més que sumat. Més que amb *el com s’organitza*, aquesta variable es centra en els impactes del moviment com una variable explicativa per respondre la pregunta d’investigació. En concret, la suma dels recursos organitzatius, col·lectius, personals, de repertori i discursius d’aquesta plataforma s’haurien de traduir en uns resultats que han fet de la Plataforma un instrument útil pel moviment. I com hem vist en el quadre d’impactes del capítol 4, el dos impactes més destacables de la PDD han estat la transversalitat aconseguida i l’aportació discursiva del Dret de Decidir.

Transversalitat

La PDD no es pot deslligar de la pertinença a un moviment, l’independentisme català, que l’ha dotat de la majoria de recursos col·lectius i personals que ha disposat la Plataforma, un moviment que com hem vist actua de forma reticular activant-se conjuntament a través de campanyes, iniciatives i eines com la PDD. En aquest sentit, especialment en la primera i segona etapa, la PDD va ser una plataforma amb una alta diversitat temàtica, territorial i sectorial, i aquesta va ser, sens dubte, la seva principal força. Les entrevistes als promotors assenyalen la transversalitat aconseguida com un dels motius que expliquen la capacitat de mobilització demostrada. Una transversalitat que es pot copsar a partir de diferents indicadors, com són les adhesions, la implicació

²¹⁸ Diàleg entre el president Rodríguez Zapatero i el Lehendakari Ibarretxe, en la defensa del tractat de Lliure associació (Pla Ibarretxe) presentat – i revocat- l’1 de febrer de 2005 al Congrés dels diputats (segons premsa).

de les entitats sòcies, en el repertori d'acció col·lectiva i en l'itinerari associatiu dels seus promotors.

En el terreny de les adhesions la implicació de les entitats sòcies observada en el capítol 4 hem vist com s'hi barrejaven diferents tipologies d'actors socials: entitats sociopolítiques, socioculturals, lúdiques, partits polítics, entitats prestadores de serveis, associacions de tercer nivell, temàtiques, lobis, empreses, sindicats, persones a nivell individual, i fins i tot institucions (ajuntaments). En el quadre de l'apartat de recursos del capítol 4, hem vist la quantitat d'adhesions que va aconseguir la PDD, més de 700 en el cas de la manifestació de febrer de 2006, i fins a 250 noves adhesions en la manifestació de desembre de 2007. Pel que fa a les entitats sòcies de la PDD en un segon quadre del mateix apartat hem pogut veure la estreta vinculació en les diferents etapes de la PDD d'un conjunt prou significatiu, i representatiu de les diferents parts del moviment independentista català tal i com l'hem caracteritzat en el capítol 3. Una transversalitat aconseguida, no només en l'àmbit de les adhesions i les entitats sòcies sinó també en el repertori d'acció col·lectiva. En el quadre corresponent (capítol 4, apartat recursos), hem vist que la PDD va realitzar fins a 22 accions de treball en xarxa, per 15 accions només en solitari, i si fem un repàs de les grans accions en que ha participat la PDD, podem veure que les liderades per la PDD amb el suport de partits polítics i xarxa associativa han estat les de més rellevància. En l'àmbit de l'itinerari associatiu del promotors, si bé hem assenyalat (capítol 4) l'alta densitat associativa dels promotors de la PDD, el quadre presentat del mateix capítol ens assenyalava el següent: la forta preeminència de l'associacionisme de caràcter polític, en les dues dimensions socio-polítiques i socio-culturals, i la pertinença –passada o present- dels entrevistats a partits polítics, especialment a ERC²¹⁹, però també l'alta pertinença a una de les entitats paraigues del catalanisme/sobiranista, Òmnium Cultural. Tenint en compte els diferents biaixos que presenta el quadre hem vist que cada membre promotor de la PDD comptava amb un itinerari associatiu que va dels 3 als 10 entitats/partits/sindicats/moviments, amb una mitjana de 6'6 pertinences associatives per persona (PDD inclosa), on la majoria d'aquestes tenen, en la reivindicació nacional, un eix troncal.

El Dret de Decidir

Ho hem vist en l'anàlisi dels promotors de la PDD i ho hem vist en l'apartat de les conclusions del cas d'estudi: la tria, socialització i difusió del concepte del Dret de Decidir ha estat el principal actiu de la Plataforma, la seva raó de ser i el seu principal èxit. En el cas de la PDD doncs, no podem parlar d'una innovació en el camp del repertori d'acció col·lectiva (especialment pel que fa al principal i clàssic repertori dels moviments, les manifestacions) però sí que podem parlar d'una forta innovació

²¹⁹ En aquests sentit, és molt rellevant que de les 40 persones entrevistades, fins a 18 d'elles formin o han format part d'ERC, i que fins a 10 persones siguin sòcies d'Òmnium Cultural.

discursiva en el propi espai de l'independentisme-sobiranisme, assumit fins i tot pel catalanisme-nacionalisme de CiU. De fet, el cicle de mobilització protagonitzat per la PDD, amb l'eix dret de decidir com a punta de llança, va generar, directa o indirectament, les quatre onades de consultes sobiranistes, que de fet han estat una de les iniciatives amb més impacte social i mediàtic del moviment independentista/sobiranista al llarg dels darrers 30 anys. En el mateix capítol hem vist l'impacte del concepte als mitjans de comunicació digitals així com la idea del Dret Decidir ha estat incorporat, per primera vegada, en tres del partits amb representació parlamentària que formen part del catalanisme polític (CiU, ERC, ICV)²²⁰. A partir d'observar com els diaris de referència catalanocèntrica són els que han donat una major cobertura a les activitats i notícies que incloïen el Dret a Decidir (amb Vilaweb al capdavant) es pot entreveure el gran impacte que ha tingut el concepte en el període 2006 i fins ara. Perquè s'ha donat doncs, aquest èxit del dret a Decidir? La interpretació està raonada a partir de tres qüestions:

- **La consistència del Dret de Decidir:** El Dret de decidir situa en un doble eix la reivindicació nacional i la voluntat estatista (independentista). I la situa en paràmetres d'aprofundiment democràtic, difícilment rebatible des de posicions ambigües o contràries al moviment. Un centralitat democràtica en la reivindicació que suposa eixamplar la política d'aliances i ofereix l'oportunitat d'ampliar la base envers altres sectors no proclius a l'eix nacional, o que l'accepten en paral·lel a l'eix social. Això explica l'àmplia transversalitat aconseguida per la PDD pel que fa a les adhesions i suports obtinguts, més enllà del propi espai independentista.

- **L'adaptabilitat del Dret de Decidir.** El Dret de Decidir s'adapta millor a la multiplicitat d'identitats que componen la societat global-local d'avui en dia²²¹. L'èmfasi que suposa la reivindicació d'un futur compartit amb tots els residents a Catalunya, més que en la reivindicació del passat (en base a un iulis sanguinis propi o en la reivindicació de drets històrics heretats), trenca l'adscripció de base cultural per situar la reivindicació en una adscripció estrictament política. La necessitat, i/o evidència de fer partícips a la *nova i vella* immigració²²²— que junts constitueixen més de la meitat de la població a Catalunya— en la construcció d'un projecte nacional probablement estigui a la base d'aquesta aposta cívica, per bé que amb un caràcter més aviat estratègic²²³.

²²⁰ En aquest sentit, cal destacar que la fundació Irla, vinculada a ERC, va dedicar una edició sencera de la revista Eines al Dret de Decidir; que un dels membres destacats de CiU, Francesc Homs, va publicar un llibre amb el mateix nom; i que el secretari general d'ICV Joan Herrera va centrar el discurs en l'àmbit nacional del seu partit al voltant de l'eix Dret de Decidir.

²²¹ Investigacions recents, han analitzat que el discurs catalanista ha experimentat en les últimes dècades importants modificacions en la seva estructura interna que han facilitat la mobilització de la ciutadania (Santarén, 2009).

²²² Utilitzant els conceptes de nova i vella immigració, assumeixo els plantejaments historiogràfics que situen tres grans onades migratòries al llarg del segle XX, durant els anys 20-30, 60-80, i 2000-10 respectivament.

²²³ Com ja hem dit en més d'una ocasió, l'observació de les assemblees de la PDD en concret i de l'independentisme català en general, m'indiquen que l'aposta pel nacionalisme cívic expressat a través del Dret de Decidir, té unes

- **L'ambigüitat del Dret de Decidir.** La manera final de fer efectiva aquesta aspiració encara està per concretar: va des de la proclamació unilateral d'independència proclamada pel parlament de Catalunya, fins a la celebració d'un referèndum constituent, passant per alguna fórmula o procés gradual en el marc de la construcció europea. El Dret de Decidir, per la seva novetat, incorpora un recorregut conceptual que de fet és una de les claus que expliquen l'èxit mobilitzador de la PDD. Ara bé: no concreta, i per tant, és susceptible de ser utilitzat per diferents opcions del catalanisme, que el poden reelaborar o reinterpretar en funció de la pròpia tradició, idiosincràsia o interessos estratègics (Cardús, 2009).

Conclusió

Podem concloure que a nivell d'impactes, la transversalitat aconseguida en les adhesions, entitats sòcies i membres de l'espai sociopolític del independentisme-sobiranisme, així com la creació i difusió del concepte de Dret de Decidir, han estat fonamentals per la trajectòria i capacitat de mobilització de la PDD.

5.1.7 Alineament de marcs: Ruptura Espanya i necessitat independència

“Ja no ens alimenten les motlles, ja volem el pa sencer”

Ovidi Montllor, cantautor i icona de referència de l'independentisme

A grans trets, la teoria de marcs aplicada a la PDD ens ha servit per comprovar, empíricament, el següent: el compromís i l'activisme d'un conjunt d'individus agrupats sota la forma d'entitat, plataforma, moviment social o partit polític impulsen canvis de mentalitat, valors i actituds en una determinada societat. D'aquesta manera, a partir dels recursos disponibles —humans, econòmics, materials, comunicatius, etc— i a través de diverses formes de participació política – institucional, social, etc- serà la coincidència en la interpretació del realitat del moviment i la societat en la que estan immersos el que finalment provocarà els canvis en la direcció volguda pel mateix moviment impulsor. En l'apartat 3 del capítol 4, hem mostrat una enquesta envers els marcs interpretatius dels adherits en alguna activitat promoguda per la PDD (la comunitat de referència). La interpretació de la realitat dels adherits de la PDD, que explica en certa manera la seva participació política, tenia els següents eixos:

---

connotacions més aviat estratègiques que no de convicció cívica real. En aquest sentit, discurs oficial i voluntat real sovint no mantenen una relació proporcional.

- Uns paràmetres cognitius clarament situats en una posició de construcció d'estat propi, on la posició ideològica en clau dreta/esquerra queda parcialment supeditada a l'avenç nacional.
- La consciència plenament assumida d'estar supeditats a un règim polític estatal, centralista i limitador de l'autogovern de Catalunya, que porta a la voluntat i/o necessitat d'implicar-se personal i col·lectivament per tal de superar aquest marc jurídic.
- Un escenari de crisi de confiança envers el sistema de partits/institucional sobre la concepció que no respon a les demandes de l'espai sociopolític que hem definit com a independentista-sobiranista.

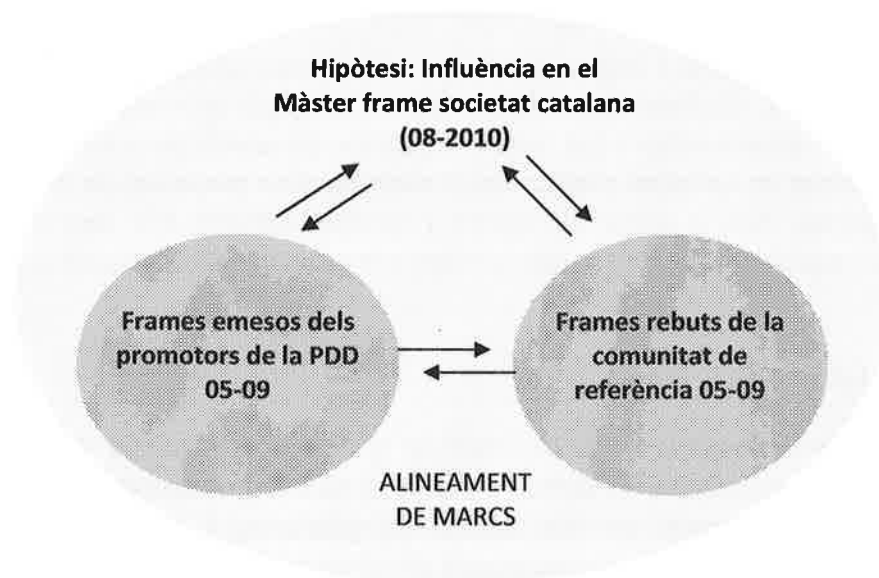
L'alineament de marcs entre la PDD/moviment independentista i l'espai polític on s'aixopluga— el catalanisme— ens indica una sobiranització d'aquest espai sociopolític en clau d'independentisme, és a dir, segons paràmetres discursius que ha utilitzat l'independentisme rupturista al llarg de la seva evolució, especialment des de la transició i fins ara. Aquest alineament s'ha donat en relació a tres grans eixos:

- En relació a unes determinades audiències que disposen d'unes bases culturals comunes en les que poden ressonar els discursos enunciats pels emissors i filtrats per les pràctiques mediàtiques.
- En relació a l'existència de discursos competitius entre sí, procedents de diferents emissors.
- En relació a les pràctiques mediàtiques que estructuraven l'opinió pública i publicada, amb una clara ascendència en les elits del catalanisme.

Segons les dades de l'enquesta, que s'han de relacionar envers la evolució de la PDD i el propi reconeixement dins el moviment, constaten un alineament de marcs entre la PDD i la comunitat de referència, primer amb un procés d'amplificació de marcs (*frame amplification*), és a dir, d'enfortiment, clarificació i reforçament d'un conjunt de marcs propis de l'independentisme català — Som una Nació, desafecció Espanya, necessitat d'independència— que va superant les històriques i fins llavors estàtiques circumstàncies adverses pròpies de l'independentisme actual —atomització, poca capacitat mobilització, situació minoritària al si de catalanisme-nacionalisme, manca de suports de grans mitjans de comunicació, desprestigi de les elits, manca de visibilització— gràcies a les oportunitats que li ofereix el procés estatutari i el conjunt d'elements assenyalats en les altres variables. A partir d'aquí assistim a un procés d'extensió de marcs (*frame extension*), amb una estratègia discursiva destinada a ampliar el propi marc a altres sectors que li podrien donar suport, ajudat per una reformulació i/o adequació d'un marc central —independència— a un altre de més

flexible i amb altes dosis de legitimació i profunditat que li permet més aliances i complicitats -Dret de Decidir. En aquest sentit, la mobilització creixent de la PDD es va poder donar gràcies a una coincidència entre els marcs que construïen els impulsors de la PDD amb els marcs de la comunitat de referència -l'espai sociopolític de l'independentisme-sobiranisme-, arribant també, a altres sectors de la societat catalana en general.²²⁴ La seqüència dibuixada seria aquesta:

Uns *frames* independentista-sobiranista llargament construïts a partir de l'oportunitat aprofitada, dels propis recursos i de la crisi de relacions de Catalunya amb l'estat espanyol que la crisi i xoc de legitimitats de l'estatut va fer palès. De fet, com hem assenyalat en el capítol 4, les manifestacions i campanyes promogudes o participades per la PDD en el mar del cycle promogut per l'independentisme català han anat *in crescendo* d'ençà de la primera manifestació del 18 de febrer de 2006. Per tant, *el frame* que propugnava la PDD ha estat cada vegada més acceptat, s'ha fet més realitat a mesura que l'oportunitat política s'obria cada vegada més i més, esclatant finalment gràcies a la sentència restrictiva de l'estatut per part del Tribunal Constitucional, per bé que a causa del conflicte intern no ha estat aprofitada per la PDD i si per l'espai catalanista-sobiranista que representa Òmnium Cultural.

Conclusió

La capacitat d'alinejar els marcs de la PDD, que ho són també del moviment independentista català, envers la pròpia comunitat de referència (catalanisme-

²²⁴ Una coincidència entre frames entre PDD/moviment i comunitat de referència del que quedaria avaluar-ne l'impacte amb la resta de societat catalana no directament afí a la comunitat independentista. Un anàlisi que s'hauria de comprovar a partir dels marcs emesos pels mitjans de comunicació i que queda fora de l'abast d'aquesta tesi doctoral.

sobiranisme-independentisme) ha estat clau per entendre la capacitat de mobilització apareguda durant el cicle 2005-2010. Aquests marcs han estat vinculats a la ruptura amb Espanya i la necessitat d'Independència.

5.2 El relat i l'operacionalització

A partir de la descripció i interpretació de les variables seleccionades passem a operacionalitzar-les. I ho farem, en primera instància, a partir d'un relat que relacioni les variables ja assenyalades i tot seguit assajarem un parell de sistemes per tal d'operacionalitzar les variables analitzades, a partir de dues propostes de classificació complementàries. Així, a partir del relat i l'operacionalització ens serà més fàcil extreure les conclusions que ens ajudin a resoldre la pregunta d'investigació principal i secundàries.

5.2.1 El relat

Segons hem pogut observar en la descripció de la història i el context de la PDD, el naixement d'aquesta plataforma és fruit d'una estructura d'oportunitat dinàmica, com fou el procés d'elaboració del nou Estatut de Catalunya, i el xoc de legalitats constituïdes que representava, acompanyada per un seguit d'oportunitats estructurals estàtiques favorables com la reemergència de les nacions sense estat, la reacció estatal centralista visualitzada amb l'escàs reconeixement de la plurinacionalitat de l'Estat espanyol, la política de descentralització en clau autonòmica i la configuració d'un sistema polític català a partir d'un multipartidisme fluid, un doble eix nacional/social i un paradigma creixent del govern en xarxa (o governança), acompanyat per un element també estàtic relacionat amb l'agència com és el moviment independentista català (amb els orígens, trajectòria, parts i sectors ja definits)²²⁵.

L'origen concret de la PDD ho diu tot: una reunió de quatre entitats en seu parlamentària per presentar esmenes al procés estatutari on el mateix president del Parlament els suggereix que s'organitzin com a plataforma. Ara bé, a partir de l'oportunitat específica generada —dinàmica, de l'obertura del procés estatutari— i sota el lideratge d'entitats de llarga trajectòria en l'espai sociopolític de l'independentisme que havien treballat plegades en una iniciativa de coordinació i reflexió en l'àmbit de Països Catalans²²⁶ —és a dir, la variable *moviment* com a

²²⁵ Es fa difícil escatir si aquests factors són estàtics o dinàmics. L'anticatalanisme i la manca de reconeixement de la plurinacionalitat de l'estat espanyol és un factor estructural o és més aviat conjuntural? En aquests sentit ens inclinem a entendre aquestes variables com a essencialment estàtiques però amb un component dinàmic pel que fa a la seva intensitat.

²²⁶ I que va desembocar en l'anomenat Tercer Congrés de Cultura Catalana de 1999-2000, assenyalat en el capítol 4, subapartat inicis de la PDD.

estàtica—, la Plataforma comença a estructurar-se per articular una defensa i resposta als atacs que rebia l'Estatut català, especialment els externs —provinents de l'Estat— i també interns —amb el PP com a principal actor contrari i amb menor mesura del mateix PSC, a partir de les esmenes presentades el dia següent de l'aprovació del Parlament català.

Les constants declaracions en contra de l'estatut per part de les elits de l'estat — política, exèrcit, església— i d'un potent contramoviment mediàtic, l'amenaça de retallades en la negociació amb l'Estat espanyol, el pacte de Mas-Zapatero i el suport fonamental d'ERC, van provocar que la primera manifestació de la PDD —18 de febrer de 2006— obtingués un èxit inesperat d'una PDD encara poc articulada. En aquell moment, la PDD no sabia que la tria del lema "*Som una nació i tenim el dret a decidir*" seria una de les aportacions discursives més interessants i amb més impacte dels darrers 30 anys. Aquí podem veure com les variables vinculades a les oportunitats dinàmiques de mica en mica es van complementant amb la variable estàtica vinculada a l'agència, el moviment independentista, i el manteniment de les variables estàtiques de l'estructura (què anomenarem com a *variables sistèmiques*). La incorporació de cada vegada més membres a la PDD (membres de la xarxa sociopolítica i sociocultural, ERC, membres provinents d'altres espais com ICV-EUiA, etc.) va ser fonamental per a l'organització de la manifestació i, de fet, l'alta assistència provocà un efecte dominó en la implicació de persones i entitats del moviment sociopolític de l'independentisme català a la PDD. El moviment acabava de descobrir una eina amb moltes possibilitats per avançar en els objectius de reivindicació nacional i la implicació de la xarxa sociopolítica i cultural de l'independentisme s'hi va abocar en massa. Aquesta implicació ja es va notar en la campanya pel referèndum sobre l'Estatut, una petita oportunitat conjuntural i dinàmica que la PDD aprofita per exercir de portaveu de tot el moviment, encapçalant el *no* rotund que no fou sinó l'expressió majoritària d'un sector que té en la ruptura amb l'Estat, en la crítica amb el procés de la transició i en la necessitat/voluntat d'una independència a curt termini, uns marcs discursius mantinguts al llarg dels anys.

Paradoxalment, la contundent derrota del *no* en el referèndum no va perjudicar la contínua expansió de la Plataforma, ans al contrari. Va ser una oportunitat dinàmica presumptament desfavorable que no afectà el creixement de la PDD, fet que demostrava un corrent de fons vinculat al llargament covat procés de desafecció amb l'Estat. De fet, en aquest moment la PDD —ja com a organització del moviment reconeguda— deixa de banda l'oportunitat dinàmica que concretament la va fer néixer —l'obertura de l'Estatut— i a partir de llavors es deixa tota la defensa de l'Estatut i aprofita el paper de rellevància mediàtic i social adquirit per intentar construir una estratègia de construcció nacional per aconseguir l'objectiu final d'un estat propi. Aquest creixement i consolidació va ser producte d'una combinació entre els recursos de la mateixa PDD —organitzatius, personals, discursius, de repertori, etc.—, que de fet són propis del moviment que l'aixopluga, l'independentisme català, amb unes oportunitats d'estructura estàtica i sistèmica que es mantenen. La fase d'aparició de la

PDD, doncs, està caracteritzada per un naixement concret a causa del desenvolupament del procés estatutari però a partir de la descoberta d'un espai sociopolític orfe de referents —una part del moviment, ERC, desenvolupava tasques de govern i per tant sense poder prendre posicions maximalistes, però que al mateix moment vigilava els moviments de la Plataforma— la PDD aposta per intentar articular-lo i exercir-ne la referència discursiva i pràctica amb iniciatives que ja corresponen a la fase de consolidació.

Al llarg del segon semestre de 2006 i primer semestre de 2007, la intensitat en les reunions i assemblees, la quantitat d'iniciatives engegades —entre elles la campanya *Decideixo decidir*, d'un esforç logístic i organitzatiu prou destacat—, la conversió formal en entitat i la producció en notes de premsa i comunicats confirma el que ja hem apuntat en la fase de naixement: el moviment sociopolític de l'independentisme veia en la PDD, i especialment en el concepte *dret de decidir*, l'eina adequada per fer-se visible i avançar en els propis objectius, i de retruc retallar els límits interns amb el catalanisme-nacionalisme. És a dir, que les variables d'agència del moviment —especialment el capital social dels seus militants— han estat determinants per al creixement i consolidació de la PDD. Ara bé, oportunitats dinàmiques com la primera retallada de l'Estatut —acceptada pels principals partits del catalanisme—, la continuació de la campanya mediàtica del contramoviment en clau centralista i anticatalana, que cal recordar que fou iniciada en l'etapa del PP en el govern —1996-2004—, i una nova oportunitat dinàmica —la impugnació de l'Estatut al Tribunal Constitucional del PP i el defensor del poble— ajudaven a la legitimació d'una PDD que maldava per convertir-se en un actor polític rellevant. En aquesta segona fase, doncs, en l'àmbit general es veu clarament com una combinació de factors d'estructura i agència, variables i estàtics, provocaven l'acció política de la PDD. En l'àmbit més concret, és partir d'aquesta obertura en l'oportunitat i la cada vegada més forta implicació de l'agència —el moviment independentista— que es pot copsar com la PDD va eixamplant i revertint les oportunitats en benefici dels objectius de *nation-building* i *state-building*, propis d'un moviment dual i d'insistència com l'independentisme català.

La centralitat de la PDD en l'espai sociopolític del sobiranisme-independentisme fa un pas endavant gràcies a la multitudinària manifestació de l'1 de desembre de 2007, a partir d'una petita/gran oportunitat sorgida gràcies a la crisi de les infraestructures de l'estiu i tardor de 2007. Lligant el discurs que l'havia popularitzat —dret de decidir— amb una problemàtica relacionada directament amb la mobilitat urbana, la PDD encertà de ple en la convocatòria, arrossegant altres partits que s'ubiquen en el marc del catalanisme-sobiranisme-independentisme com CiU, ERC i ICV, amb el handicap d'haver de compartir protagonisme polític. De mica en mica la PDD s'adaptava als marcs predominants de la societat catalana —sentiment de discriminació de l'Estat espanyol— i contribuïa a l'extensió, coneixement i reconeixement de la reivindicació independentista, a través de l'ambigüitat conceptual del dret de decidir, en el sentit de vincular-lo a un *frame* de democràcia. A més a més, com que la PDD era un actor

reconegut en el mateix espai sociopolític d'on sorgia i n'era expressió, aquest fet li repercutia en una interlocució reconeguda en mitjans de comunicació i partits polítics amb representació parlamentària. En aquest moment s'acaba la segona fase, caracteritzada per una centralitat difícil d'imaginar en la seva fundació, i començava una tercera fase marcada per un conflicte que en certa manera li tallarà l'evolució a l'alça.

I és que paradoxalment, en el moment de més fortaleza interna i externa, i probablement producte del fort creixement en poc temps, un conflicte intern motivat per un desacord conceptual i estratègic —dret de decidir o independència, eixamplar la base social favorable o exercir de motor d'un procés—, de model relacional envers el grau de coordinació i relació amb els partits polítics i de diferències personals en la junta, va provocar la paràlisi de la Plataforma durant prop d'un any. Aquest conflicte es va resoldre per la via judicial ja que el deteriorament de les relacions personals entre un i altre sector van impedir-ne una més que possible resolució que no significués un trencament de la Plataforma, condició intrínseca o no d'un moviment que atesa l'eterna competència entre sectors —institucionals, socials, culturals, etc.— per l'hegemonia estratègica i ideològica, ha estat sempre permeable a escissions traumàtiques. La conseqüència del conflicte va ser la pèrdua de centralitat, ben aprofitada per altres plataformes i entitats sorgides durant el cicle de mobilització intensiu que va del 2005 al 2010, algunes creades i/o alimentades per partits polítics, especialment ERC. De fet, la relació amb un dels nous actors que sorgiren en el cicle 2005-2010, l'entitat Sobirania i Progrés (SiP), n'és una bona mostra: de l'estreta coordinació dels inicis, amb l'elaboració conjunta amb la campanya *Decideixo decidir*, es passa a una convocatòria en exclusiva de SiP a la manifestació de l'11 de setembre, i a la qual la PDD es va afegir a posteriori. El nivell quantitatiu i qualitatiu en les implicacions de les entitats sòcies en les diferents etapes, la disminució de les aliances i suports, i la tipologia del repertori d'acció col·lectiva, són bona mostra del peatge del conflicte per a la PDD. Per tant, cal assenyalar que les variables d'agència, relacionades amb els recursos del moviment i la mateixa pertinença, en aquest cas perjudicaven la PDD. De la mateixa manera, una altra variable d'agència va condicionar l'evolució de la PDD, de vegades afavorint-la, de vegades perjudicant-la. Es tracta de la variable relacionada amb el declivi en la direcció politicoestratègica de la referència electoral de l'independentisme, Esquerra Republicana de Catalunya, confirmada les darreres eleccions de 28 de novembre de 2010, amb la pèrdua d'11 escons dels 21 que posseïa. Les cruentes divisions internes, el pas de partit èpic a un partit de gestió, l'aplicació pràctica de l'estratègia que prioritzava l'eix social davant el nacional amb la configuració d'una coalició d'esquerres abans que un front nacional, són elements que no van ser assumits per bona part dels votants d'ERC i del moviment independentista català. I per acabar-ho d'adobar, s'hi ha d'afegir la reedició del segon govern de coalició amb PSC i ICV, que significava donar la presidència de la Generalitat a José Montilla, exministre d'Indústria, membre de l'ala més favorable a la coalició PSC-PSOE i representant de l'ascens social de la segona onada migratòria a Catalunya: la matriu ètnica que compon qualsevol moviment nacionalista —per molt discurs cívic que

incorpori, com és el cas català— no va pair que ERC fes possible aquesta presidència, que, combinada amb el convuls congrés d'ERC del primer semestre de 2008, va esquarterar el monopoli de la històrica referència electoral de l'espai sociopolític de l'independentisme.

A partir de juny de 2009, entrem en la quarta fase, amb una PDD que inicia el lent procés de recuperació de la centralitat perduda, malgrat ser conscient que el mateix moviment que li havia atorgat confiança en el bienni 2006-2008, ara la hi retirava, almenys parcialment. L'eina que en un moment donat va fer servir el moviment independentista per avançar en els seus objectius, s'havia rovellat pel conflicte, i fruit d'això s'intentava substituir per altres actors i repertoris del moviment que s'organitzen per rellevar, complementar i/o liderar aquest espai. Ras i curt, semblant als processos de selecció natural, o millor encara, de dinàmiques de mercat, el moviment selecciona les campanyes o iniciatives que més possibilitats d'impactes tenen, els dóna suport i s'hi adapta. Aquesta situació de paràlisi de la PDD mostra un aspecte rellevant pel que fa al difícil debat sobre agència i estructura. Una observació acurada de l'any del conflicte intern —2008-2009— ens mostra el manteniment i obertura de les diferents EOP —dinàmiques i estàtiques— que si bé no va aprofitar la PDD sí que ho van fer altres actors del moviment sociopolític independentista. És a dir, que una part d'un moviment pot obrir un conjunt d'EOP i un altra part aprofitar-se'n, per bé que tot va a parar al mateix moviment entès a partir de la definició defensada en el capítol 3 (camp multiorganitzatiu). Així, amb un conjunt d'EOP favorables, estàtiques i dinàmiques, i amb una percepció que la PDD quedava amortitzada pel conjunt d'un moviment independentista cada vegada més a l'alça i amb una entrada de nous actors i estratègies —pragmàtiques, lliberals, economicistes, ètniques, etc.—, el moviment opta per un nou i inesperat recurs mobilitzador, les anomenades consultes sobiranistes, desenvolupades en quatre onades (entre setembre de 2009 i juny de 2010 per bé que la previsió és acabar amb una gran consulta a Barcelona l'abril de 2011). Unes consultes que no es poden entendre sense la tasca mobilitzadora duta a terme prèviament per la PDD, especialment pel que fa a situar l'objectiu d'independència en paràmetres de radicalitat democràtica a partir de la socialització extensiva del dret de decidir. Malgrat no ser ja un actor preferent en el cada vegada més fragmentat mapa polític i social de l'independentisme/sobiranisme català — l'escissió de reagrupament al si d'ERC; l'aparició de plataformes com Sobirania i Progrés, Sobirania i Justícia i Decidim.cat; les iniciatives i campanyes com 10.000 a Brussel·les; la persistent Comissió de la Dignitat; l'activitat propagandística digital; la convivència i competència entre antics i nous partidaris de la independència en l'àmbit de l'opinió pública i publicada, etc.—, la PDD va continuar amb la seva implicació activa en aquest espai, ara a través de les consultes sobiranistes, d'impacte i rellevància ja esmentades en el capítol 4. Aquesta profusió de noves plataformes i iniciatives en l'espai de l'independentisme/sobiranisme va ser essencialment alimentada per la crisi permanent de legitimitats institucionals del desencaix de Catalunya amb l'Estat espanyol, visualitzat amb diferents episodis de conjuntura —retall de l'Estatut, dèficit fiscal, crisi ferroviària, gestió aeroportuària, OPA frustrada de Gas Natural, etc.—, però

amb un element afegit: es tracta del descrèdit de la política, que fou alimentat per un seguit d'indicadors (enquestes, sondejos d'opinió, editorials de grups de comunicació, etc.) i que com hem explicat en la variable corresponent, es veu complementat amb l'augment del que anomenem com a *participació no convencional i concretada* amb una desafecció envers la política institucional i de partits.

Així, el que es pot veure durant el cicle de mobilització del període 2005-2010, protagonitzat en primera instància per la PDD, és que el moviment independentista català va aconseguir no només aprofitar i controlar les diferents EOP assenyalades, sinó que va posar-les al servei dels mateixos objectius de *nation-building* i *state-building*. Aquest capgirament de la majoria d'EOP s'ha pogut constatar en l'enquesta a la comunitat de referència, destinada a entreveure els marcs interpretatius dels adherits a la PDD. I per bé que s'han d'entendre en clau evolutiva i de pòsit acumulat en relació amb la sensació de greuge i desafecció envers l'Estat espanyol, els resultats mostren una alta desafecció envers Espanya, una preferència envers el concepte *independència* —d'una pluralitat de conceptes relacionats com *nacionalisme*, *catalanisme*, *sobiranisme*— i una clara consciència sobre que la possibilitat d'independència depen de la implicació efectiva de les persones que en formen part, per activa o per passiva, del moviment i les seves organitzacions. Les dades observades de l'enquesta, tractades comparativament amb altres enquestes i sondejos d'opinió més generalistes (CEO, CIS, mitjans de comunicació, etc.), mostren una contundència i radicalitat en els plantejaments independentistes certament rellevants. Evidentment aquests resultats no es poden atribuir únicament gràcies a l'acció política de la PDD per dos motius: en primer lloc, perquè la PDD va conviure amb altres actors que també desenvolupaven tasques d'agitació en clau independentista, i, en segon lloc, perquè cal suposar, plausiblement, que els adherits de la PDD formen part de la comunitat de referència del catalanisme/sobiranisme/independentisme, i per tant susceptibles a uns posicionaments proclius al que defensava la PDD. Ara bé, la teoria de marcs ens assenjala que l'existència de greuges s'ha de vehicular a través d'un discurs i un moviment que els impulsi, els doni forma, adapti i en la mesura possible acosti als mateixos objectius del moviment. I això ho va vehicular l'acció política de la PDD, per bé que com hem vist gràcies a la pertinença a un moviment que disposava d'un determinat pòsit discursiu i vivencial, i a l'aprofitament d'unes determinades oportunitats estàtiques i dinàmiques, aquestes darreres augmentades per un seguit d'esdeveniments que ja hem descrit al capítol 4.

Aquest alineament de marcs entre moviment i comunitat de referència va esclatar davant l'última oportunitat que la conjuntura va oferir, que si bé a priori és dinàmica, és producte directe d'una de clarament estàtica, el centralisme i/o escàs reconeixement de la pluralitat interna de l'Estat espanyol. El 28 de juny de 2010 el Tribunal Constitucional feia pública una retallada de l'Estatut, que malgrat prevista, fou d'un abast i contundència —o almenys aquesta fou la interpretació i percepció generals— i d'unes conseqüències que el temps s'encarregarà de valorar-ne l'abast i impacte en el catalanisme polític. Amb tot, el rebuig emocional pel contingut de la

sentència es va visualitzar amb la massiva manifestació del 10 de juliol —la segona en importància en la història de Catalunya— amb l'assistència oficialment difosa d'un milió i mig de catalans (la xifra real és molt menor a la difosa oficialment, per bé que ha quedat fixada i utilitzada sense contemplacions en l'agenda mediàtica, social i política catalana—). Aquesta manifestació va fer més visible que mai una crisi d'encaix i de relació amb l'Estat espanyol, que es va poder veure en declaracions a premsa d'una part dels partits polítics amb representació parlamentària —especialment ERC, ICV i CiU— en l'anàlisi d'intel·lectuals i opinadors en premsa escrita i especialment, en bona part de la societat catalana (en enquestes a diaris). Si aquesta crisi és més o menys presumpta o relativa ho veurem en els propers anys, a partir de seguir l'evolució de les diferents EOP que s'han donat en aquest cicle, així com l'evolució del mateix moviment. A partir d'aquí, la PDD i el conjunt de la xarxa independentista, la rupturista i l'apareguda al llarg del cicle, restaren en un relatiu *standby*, a l'espera de la convocatòria de les eleccions al Parlament de Catalunya, finalment esdevingudes el novembre de 2010. De fet, una de les conseqüències del cicle mobilitzador de la PDD i l'independentisme en l'etapa 2005-2010 va ser provocar una major oferta electoral, amb dos partits nous —Reagrupament i Solidaritat Catalana per la Independència— disposats a articular electoralment aquest suposat creixement, en competència i detriment de la referència electoral fins llavors, ERC.

Fet el relat, en clau analítica la seqüència resumida que explicaria l'aparició, trajectòria i capacitat de mobilització de la PDD seria la següent:

Causalitat aparició PDD:

Elements estàtics d'estructura i d'agència
+
Sorgiment d'una variable dinàmica de conjuntura

Causalitat trajectòria PDD:

Manteniment variables estàtiques d'estructura
+
Augment de variables dinàmiques de conjuntura
+
Activació de més variables relacionades amb l'agència

Causalitat capacitat mobilització PDD:

Consolidació de variables relacionades amb l'Agència
+
Manteniment variables estàtiques d'estructura
+
Augment d'intensitat de les variables dinàmiques de conjuntura

5.2.2 L'operacionalització de les variables

Ara bé, després d'un relat més o menys aclaridor, la pregunta és: com es poden operacionalitzar les variables seleccionades i explicades amb el relat? Com es poden combinar d'una manera que concreti la resposta a la pregunta d'investigació i faciliti les altres preguntes relacionades que aquesta tesi pretén apuntar? El repte que se'ns presenta no és fàcil. De fet, presenta un alt risc metodològic —i fins epistemològic— que cal assumir, en pro de l'objectiu d'obtenir una classificació que faciliti les respostes a les preguntes d'investigació. Partim d'un problema detectat en el relat sobre la difícil categorització separada de les variables d'agència i estructura, que no faciliten una classificació dinàmica. Ras i curt, es tracta de com combinar variables d'agència i estructura que de per si són estàtiques, amb un plantejament dinàmic inspirat en la *Dinàmica de la contesa política* de Mc Adam, Tarrow i Tilly (2005). Ho hem resolt, doncs, amb una doble operacionalització. D'una banda, separant les variables d'agència, d'estructura d'oportunitat política (EOP) i de conjuntura d'oportunitat política (COP), i de l'altra, agrupant totes les variables estàtiques i dinàmiques, i situant-les en relació amb la pregunta principal de la investigació.

Quadre primer: variables dividides entre agència i estructura

Dimensions	Variable principal	Variables relacionades
EOP Estàtiques	Governança	Contramoviment (anticatalanisme)
	Descentralització autonòmica	
	Pluripartidisme fluid	Augment participació no-convencional
	Re-emergència nacions sense estat	Desafecció partits
EOP Dinàmiques	Procés estatutari	Obertura i referèndum
	Resposta estatal	Impugnació i sentència Tribunal Constitucional
	Independentisme institucional (ERC)	Govern Generalitat
Agència	Moviment Independentista	Capital social, articulació xarxa
	Independentisme institucional (ERC)	Govern Generalitat
	Recursos/impactes PDD	Transversalitat, Dret a Decidir
	Alineació de marcs	Coincidència entre frames emesos i rebuts (ruptura i independència)

Font: elaboració pròpia

Com veiem, el quadre ens assenjala les principals variables d'agència i estructura per bé que algunes podrien pertànyer a l'agència i l'estructura al mateix temps. Altres

variables que a priori serien dinàmiques, com l'anticatalanisme del contramoviment o la desafecció, estan incloses en les variables estàtiques. Al mateix temps, la distinció entre variables d'agència i estructura no facilita una lectura dinàmica del cicle de mobilitzador de la PDD, ni tampoc la resolució de la pregunta d'investigació que guia aquesta tesi. En aquest sentit, en el quadre següent mostrem una classificació de les variables, precisament a partir de les tres qüestions que planteja la pregunta d'investigació: el perquè de l'aparició, trajectòria i capacitat de mobilització de la PDD.

Quadre segon: variables dividides en relació a la pregunta d'investigació

SUB PREGUNTES	Variables principals	Variables relacionades	Elements de context	
Aparició PDD	Procés estatutari (obertura i desenvolupament)	- Contramoviment (anticatalanisme)	Moviment independentista	
	Resposta estatal	- Referèndum	Descentralització autonòmica Pluripartidisme fluid Governança Re-emergència nacions sense estat	
	Anticatalanisme	-Negociació bilateral Estat-Generalitat		
Trajectòria PDD	Impugnació Estatut	- PP i Defensor del Pueblo	Descentralització autonòmica	
	ERC al govern	- Impuls polítiques construcció nacional	Multipartidisme	
	Recursos/impactes PDD		Governança	
	Moviment independentista		- Pèrdua lideratge espai independentista	Desafecció partits
			- Transversalitat	Re-emergència nacions sense estat
			-Dret a decidir	
- Capital social				
		-Articulació en xarxa		
		-Competència entre actors		
Capacitat Mobilització PDD	Impugnació Estatut	Crisi Ferroviària	Pluripartidisme fluid	
	Desafecció partits	Pacte Mas-Zapatero	Governança	
	Sentència Tribunal Constitucional	Repertori combinat societat civil-partits	Re-emergència nacions sense estat	
	Moviment Independentista			
	Alineació de marcs amb comunitat referència	Ruptura Espanya Necessitat Independència	Crisi model descentralització autonòmica	

Font: elaboració pròpia

5.3 La dinàmica del moviment: El factor relacional

El relat, i sobretot l'operacionalització de les variables, ens han mostrat que el debat sobre estructura i agència queda parcialment vinculat a un factor relacional que el fa especialment vulnerable en casos d'aproximació d'una mobilització analitzada des d'un punt de vista micro, integral i intensiu com és el cas que hem tractat. Moltes variables que teòricament estan situades en l'agència i l'estructura mostren aspectes dinàmics que la poden situar, indistintament en un cantó o altre. Aquesta dificultat operativa ens ha portat a distingir les variables en dinàmiques i estàtiques, prescindint, almenys operacionalment, de la distinció clàssica i excessivament estàtica de l'agència i l'estructura. El que anomenem com a *dinàmica del moviment* —de l'independentista català— i el factor relacional que se'n deriva ens pot ajudar a reforçar aquest caràcter dinàmic, que és el que apuntarem succintament, i més com a perspectiva de futur, en aquest breu apartat.

Partim de la reflexió que McAdam, Tarrow i Tilly a *Dinàmica de la contesa política* (2010: 215) assenyalen envers la rellevància del factor relacional en bona part d'episodis de contesa política:

“Una observació meticulosa dels episodis de la contesa política sempre acaba per dir quelcom que qualsevol dels dirigents implicats en la lluita política – siguin líders sindicals, de moviments o de partits, reconeix en privat: que tant les representacions públiques de les identitats polítiques com altres formes de participació política funcionen gracies a una coordinació intensa, a la improvisació contingent, a les maniobres tàctiques, a les respostes a senyals dels altres participants a les reinterpretacions sobre el terreny del que és possible desitjable o eficaç o per mitjà d'una concatenació de resultats inesperats que provoquen a noves improvisacions. Les interaccions entre uns actors amb límits, estructures internes i identitats canviant resulta que deixen entreveure el que altres analistes denominen com a moviments socials, guerres, vagues rebel·lions o campanyes electorals” .

Traducció pròpia.

Cal recordar que McAdam, Tarrow i Tilly assenyalen que la contesa política està a l'arrel de processos històrics tan complexos com la democratització de règims, les onades de protestes, les revolucions, o la creació i manteniment i de nous estats —i la desaparició d'altres. Dit d'una altra manera, que no es poden entendre fenòmens de canvi o ruptura sense una mirada més profunda, plural, dimensional i seqüencial d'aquests fenòmens i que incorpori la interrelació entre la política convencional i no convencional. Aquesta perspectiva més àmplia ens indica que no es poden analitzar el què, el perquè i el com dels moviments socials sense afegir-hi una perspectiva dinàmica que vagi més enllà del cicle protagonitzat pel moviment en qüestió. Seguint, doncs, la proposta de McAdam, Tarrow i Tilly hi hem inclòs, tangencialment, la dinàmica relacional per entendre més i millor el fenomen de la PDD en concret, i del

cicle de mobilització independentista en general, que com hem vist està íntimament relacionat amb l'esdevenir, a l'alça i la baixa, de la Plataforma objecte d'estudi. De fet, com hem vist en l'operacionalització i el relat, les variables estructurals —les dinàmiques i les estàtiques— mantenen una relació clarament dinàmica, i es condicionen les unes a les altres pel que fa a la intensitat i capacitat d'impacte. De fet, la variació d'una d'elles —en intensitat, disminució o fins i tot desaparició— segurament determinaria l'evolució de totes, i provocaria correlacions de difícil subjecció teòrica. Si realitzem l'exercici de preguntar-nos sobre *el que hauria pogut passar si...* ens ofereix una perspectiva interessant: què hauria passat en la manifestació del 18 de febrer de 2006 sense els atacs mediàtics del contramoviment o sense el pacte Mas-Zapatero? I si la mateixa PDD no hagués aprofitat l'oportunitat de la crisi ferroviària per convocar la manifestació que li va donar una forta rellevància, o si l'haguessin convocat els agents que per temàtica —sindicats, plataforma en defensa d'un transport públic— l'havien d'haver convocat? Què hauria passat si la PDD no hagués tingut el conflicte intern o s'hagués pogut resoldre sense trencament? Hagués mantingut la PDD la centralitat en el moviment independentista i en l'escenari polític català? S'haguessin produït les consultes, i si és així, de quina manera? I què hauria passat si ERC —una part del moviment— no hagués estat involucrada en tasques de govern, o si a mig mandat hagués deixat el govern? I si la sentència del Tribunal Constitucional no hagués tardat quatre anys a produir-se o si no hagués estat tan restrictiva? Aquest factor relacional aplicat a l'objecte d'estudi de cas dona resultats prou interessants per tenir-los en compte de cara a validar algun tipus de model teòric d'aplicació empírica. Aplicarem doncs aquesta mirada relacional a tot allò assenyalat fins ara, i a partir d'una perspectiva macro, meso i micro.

En l'àmbit macro, el factor relacional ha estat fonamental en les variacions entre les oportunitats estàtiques i dinàmiques, especialment pel que fa al seu impacte. Pel que fa a les variacions en la intensitat de les oportunitats dinàmiques i estàtiques, les quals mantenen una relació causal que les fa difícils de subjectar teòricament: quant a la intensitat, a la baixa, del procés de descentralització autonòmica iniciat a partir de la LOAPA, aquest és un factor de primer ordre en relació amb la legitimitat d'aquest procés: la percepció —sustentada per un seguit de treballs acadèmics de reconeguda solvència— del dèficit fiscal acumulat català, i les expectatives no acomplertes d'un procés de reconeixement de la plurinacionalitat de l'Estat en clau federal del president del govern espanyol Rodríguez Zapatero a l'inici de la legislatura de 2004, són ben rellevants. Aquesta variable, a priori més estàtica que dinàmica, està relacionada directament amb el procés d'elaboració del nou Estatut, l'evolució del qual —elaboració, negociació, primer retall, aprovació per referèndum, impugnació i finalment sentència restrictiva del Tribunal Constitucional— ha estat clarament dinàmica. Una segona conseqüència de l'Estatut i del retrocés en l'avanç d'un estat plurinacional ha estat la revifalla de l'anticatalanisme mediàtic del conglomerat mediàtic que actua en paràmetres uninacionals —espanyol— que ens porta, altra

vegada, a una relació poc clara en la consideració de variable dinàmica o estàtica. Així, pel que fa a la resposta de l'Estat repetim la fórmula de caràcter estàtic —al llarg del segle xx sempre ha existit un rerefons antiplurinacional en cada reformulació de l'encaix Catalunya-Espanya i sempre hi ha hagut un retall en clau juridicopolítica de l'Estat— però que en el darrer cas, ha adoptat una intensitat dinàmica. El mateix passa amb el paradigma de la governança o govern en xarxa, entès com una obertura a altres actors polítics i socials en la intervenció en l'elaboració i gestió de polítiques públiques, que si bé és un fenomen de caràcter estàtic, l'evolució a l'alça d'aquest paradigma li confereix una dimensió de caràcter dinàmic. El fenomen de la desafecció també es situa en aquest bloc, per bé que una de les seves possibles conseqüències —sense atrevir-nos a establir una relació causa-efecte— s'ha copsat amb l'augment de la participació no convencional (protestes, associacionisme alternatiu, boicots, etc.). Finalment, el sistema pluripartidista fluid de què s'ha dotat el sistema polític català si bé és una variable més clarament estàtica, també es va modificar mínimament amb l'entrada institucional parlamentària del partit Ciutadans-Partit de la Ciutadania en les eleccions de 2006, que de fet s'ha ampliat amb l'entrada de Solidaritat Catalana per la Independència en les eleccions autonòmiques de novembre de 2010.

En l'àmbit meso, les relacions entre els diferents actors del sistema política català, i específicament de l'espai sociopolític de l'independentisme català són d'una especial rellevància per entendre el cicle analitzat i els resultats obtinguts. En les entrevistes i les enquestes hem pogut copsar la dificultat de conèixer quin és exactament el model relacional entre els actors de la societat civil i els partits polítics. Es tracta d'una situació de poca claredat en els processos i funcions de cada actor polític, que junt amb la dinàmica difusa i de competència entre les diferents parts i sectors del moviment independentista van ser un dels motius del conflicte intern de la PDD, que com també hem vist afectà la dinàmica del cicle, protagonitzat fins llavors per la PDD. Va ser una dinàmica relacional poc clara que s'accentuà per dos grans motius. D'una banda, per una conjuntura política determinada pel canvi de govern que es produí l'any 2003, amb la substitució del partit-federació CiU) que havia governat durant 23 anys per una coalició de tres partits (PSC-ERC-ICV) situats en l'àmbit ideològic del centre esquerra. I si bé aquesta substitució provocà diferents canvis en la societat catalana en general i en el que anomenem com a *catalanisme* en particular (de noves adhesions, de perspectiva en les polítiques públiques, etc.), on aquests canvis tingueren més impacte fou en l'espai estricte del nacionalisme català, fruit de l'aposta d'ERC pel govern d'entesa, descartant el pacte amb CiU, i que va comportar una crisi relacional en ambdós partits i en la base social d'adscripció únicament catalana. Bona part de l'elit (intel·lectual, mediàtica, etc.) d'aquest nacionalisme-catalanisme de referència catalanocèntrica, així com la nova base social que ERC aconseguí en les eleccions de 2003, no van acceptar l'aposta pel govern d'entesa, fet que s'agreujà en la

reedició del govern d'entesa de l'any 2006.²²⁷ De fet, la posició de CiU en l'oposició i la d'ERC al govern va facilitar l'expansió i reconeixement de la PDD com a actor sociopolític en general, i de l'independentisme català en particular, amb un model relacional que en aquest cas va resultar clau per la capacitat de mobilització: convocatòria i protagonisme social que disposava del suport logístic i mediàtic dels partits ERC i CiU. La manifestació del 10 de febrer de 2006, la de l'1 de desembre de 2007, les consultes sobiranistes i la gran manifestació del 10 de juliol de 2010 —liderada per Òmnium— són exemples de l'èxit d'aquest model. D'altra banda, no cal oblidar el factor relacional de la PDD amb altres actors d'aquest espai, com les candidatures d'Unitat Popular —catalitzador electoral de l'anomenada *esquerra independentista*—; la relació amb les elits intel·lectuals, culturals, musicals, periodístiques, sindicals, etc; la relació amb altres nacions sense estat —especialment el País Basc—, i la voluntat relacional amb actors i institucions internacionals, per bé que aquesta línia d'intervenció no fou prou desenvolupada.

En l'àmbit micro, és a dir, en el si de la PDD, el factor relacional també fou determinant. I és que d'acord amb Laraña (1999: 119) determinats processos d'acció col·lectiva són més producte de les interaccions entre els membres d'un moviment i entre aquests i les organitzacions que la componen que no pas producte d'un context social que les produeix. Aquestes relacions en el cas de la PDD tingueren efectes positius i negatius. D'una banda, i pel que fa al cantó positiu, la pertinença de la PDD a un moviment de llarga trajectòria, que disposa d'un dens capital social relacional i articulats en xarxa fou fonamental per la rapidesa en la formalització i constitució com a plataforma, la capacitat operativa i la flexibilitat organitzativa. La influència teòrica i pràctica de la FOLC pel que fa al naixement de la PDD n'és una bona mostra, i la capacitat relacional de la PDD amb altres actors del mateix moviment, l'intent d'articulació territorial i els suports obtinguts amb diferents elits culturals i esportives van ajudar al creixement. Pel cantó negatiu, si bé l'origen del conflicte intern fou de caràcter polític, el deteriorament de les relacions entre persones, sectors i estratègies de la PDD i el moviment van fer impossible una resolució pactada i consensuada del conflicte. No resulta fàcil distingir què va ser el més important en el conflicte de la PDD, però si ens atenem al procés de mediació, veurem que si bé les diferències polítiques estaven en via de resoldre's finalment va pesar més la impossibilitat de tornar a treballar plegats a causa de la virulència de la fase conflictual, amb moltes i dures declaracions entre els sectors.²²⁸ Les entrevistes personals fetes a membres d'un

²²⁷ Assumeixo la relativa simplicitat d'aquest plantejament, que s'hauria d'augmentar amb un anàlisi més ric i complex del que l'espai i abast d'aquesta tesi em permet. En tot cas, per veure més arguments sobre els motius contraris al pacte d'ERC caldria sistematitzar els articles publicats al diari AVUI al llarg del mateix cicle.

²²⁸ De fet, els conflictes i manca d'entesa entre activistes experimentats i polítics professionals —junts o per separat— no ha estat exclusiu de la PDD. Al llarg del cicle 2003-2010 la discrepància, el dissens i l'escissió ha estat una constant en els sectors i actors de l'espai sociopolític d'un independentisme sobiranisme, que porta una llarga trajectòria en aquest àmbit²²⁸. No es pot dir que l'escissió formi part de l'ADN independentista català —l'espai de l'extrema esquerra o bé l'ecologisme a Catalunya tenen també una acreditada trajectòria d'escissions i

i altre sector mostren un clar deteriorament, inclús mesos després de la resolució judicial, que certament dificultarien el treball conjunt. En aquest sentit, les tensions de l'espai sociopolític del nacionalisme català es tradueixen en bona part dins la PDD, producte de la transversalitat de la Plataforma i a partir de la constatació de la múltiple militància dels membres promotors de la PDD (en partits, entitats, etc.). La relació dinàmica també es donà entre els diferents discursos existents en la PDD. A partir del consens sobre la utilitat del concepte *dret de decidir*, de mica en mica, paral·lelament a la visualització de la crisi de l'Estatut i la legitimació i socialització del l'opció independentista en el si de la societat catalana —gràcies al procés d'alineament de marcs— els sectors que reivindicaven que la PDD exercís del motor del moviment independentista es feren cada vegada més explícits. Així, en el si de la PDD convisqueren, relacionalment, conceptes com *el discurs del dret a decidir*, *el dret a l'autodeterminació*, *la reivindicació estricta d'un demos propi* (sobiranisme) i *la reivindicació d'un estat* (independentisme). Això significava, de retruc, la convivència relacional entre diferents discursos de base cívica, ètnica, i en la darrera etapa, pragmaticeconomicista i fins lliberals.

---

enfrentaments- però tantes escissions, i amb tanta facilitat, són simptomàtiques d'alguna particularitat que necessitaria d'un major aprofundiment que s'escapa a l'abast i objectius d'aquesta investigació. Amb tot, segons Carles Castellanos (entrevista) aquesta és una característica pròpia dels moviments emergents com a procés inherent a la recerca d'aquelles propostes fins que no aconsegueixen l'arrelament i la viabilitat social.

Capítol 6. Les conclusions

Introducció

Arribat el final d'aquesta investigació queda fer una síntesi dels resultats en forma de conclusions. Per una millor comprensió en la lectura, he optat per la classificació següent: en primer lloc respondrem la pregunta d'investigació que ha guiat aquesta tesi, i tot seguit les quatre preguntes relacionades. Tot seguit aportarem un element que a banda d'aprofundir en la hipòtesi general, connecta les tres grans teories sobre moviments socials i al mateix temps clarifica el debat sobre l'agència i l'estructura. Es tracta de la memòria del moviment, que ja hem avançat en la introducció, i que explicarem i justificarem en l'apartat corresponent. En les aportacions inclourem les reflexions relacionades amb l'ús de les tres grans perspectives teòriques sota les quals hem analitzat el cas d'estudi, incloent-hi les possibles línies de recerca futures que es podrien seguir a partir d'aquesta investigació.

6.1 Les preguntes d'investigació

Pregunta principal d'investigació: *com s'explica l'aparició, trajectòria i capacitat de mobilització de la Plataforma pel Dret de Decidir?*

La PDD és fruit d'un context sociopolític determinat, marcat per una voluntat d'aprofundiment de l'autogovern de Catalunya a través de la redacció d'un nou Estatut, i d'una crisi de model d'encaix o relació entre Catalunya i l'Estat espanyol. Davant la pregunta específica sobre el perquè de l'aparició, trajectòria i capacitat de mobilització de la Plataforma pel Dret de Decidir la resposta és que si bé l'aparició concreta de la PDD és fruit del procés estatutari, la seva aparició, trajectòria i capacitat de mobilització es deuen al procés de mobilització intensiu protagonitzat pel moviment independentista català en el cicle 2005-2010, que s'ha d'emmarcar, però, en un cicle més llarg que comença a partir d'una transició que no va satisfer les expectatives generades, en clau nacional, d'aquest moviment. Així, menys l'aparició estricta de la PDD, i de fet parcialment, la trajectòria i capacitat de mobilització de la PDD és fruit directe del moviment independentista del què sorgeix i forma part.

Al llarg del relat hem vist com és a partir de l'obertura i desenvolupament de l'Estatut que la PDD adquireix el rol de nou actor polític, gràcies a un procés estatutari que l'acompanyarà al llarg de la seva existència, utilitzant-lo com a oportunitat per avançar amb els mateixos objectius de construcció nacional. Gràcies a l'acció col·lectiva de la PDD, la comunitat de referència en primer lloc, i de la societat catalana per extensió, han conegut —i s'hi han adherit parcialment— una controvèrsia poc acceptada socialment fins llavors —la relació conflictual Catalunya-Espanya— que ha desembocat

en un qüestionament obert d'aquesta relació i encaix. Aquesta situació s'ha desenvolupat gràcies a oportunitats dinàmiques com el complicat procés estatutari; dinàmiques i estàtiques com el descrèdit de la política, l'anticatalanisme i centralisme latents d'una part de l'Estat i del contramoviment mediàtic que l'ha impulsat; la resposta jurídica en clau restrictiva del Tribunal Constitucional, i d'unes oportunitats estàtiques inherents al sistema polític català (pluripartidisme, descentralització autonòmica, governança). Tot plegat ho va aprofitar el moviment independentista català, i especialment el de tendència més rupturista, per iniciar un cicle de mobilització amb consultes, manifestacions, entre d'altres iniciatives i campanyes, i on la PDD ha significat una eina més. L'objectiu del cicle de mobilització, vincular aquesta crisi relacional Catalunya-Estat amb la necessitat/possibilitat d'independència. Ras i curt, si bé el sorgiment concret de la PDD ha estat condicionat pel factor institucional —obertura del procés de l'Estatut— l'aparició, trajectòria i capacitat de mobilització han estat totalment condicionades pel mateix moviment al qual la PDD pertany, que també inclou la substitució per una eina de mobilització més eficaç, les consultes sobiranistes. Es tracta d'un moviment independentista amb les seves parts i sectors, història, característiques, recursos, aliances, competències, i amb la novetat que una part del moviment, la referència electoral de l'independentisme (ERC), estigués implicat en tasques de govern.

Pel que fa a les quatre preguntes secundàries que plantejàvem en aquesta tesi, les principals conclusions que hem arribat són:

Pregunta relacionada 1: *quins són els factors més rellevants de l'estructura (sistema polític) que han condicionat l'acció política de la PDD?*

La PDD és un actor sociopolític que conté elements de moviment i grup de pressió però que s'articula com una entitat de tall clàssic. El perquè d'aquesta barreja d'elements és producte de la mateixa capacitat d'adaptació a un sistema polític constantment en canvi, caracteritzat per una constant implementació del model de govern en xarxa i un sistema de pluripartidisme fluid amb un doble eix (nacional/social). Aquest sistema polític és un subsistema polític diferenciat de l'estatal, producte d'una descentralització administrativa que l'ha dotat d'institucions pròpies d'autogovern i en un context de reemergència de les nacions sense estat en un marc europeu. Es tracta d'uns factors concentrats en el sistema polític català que si bé en termes generals han afavorit la PDD, en el cas del conflicte la van perjudicar. Concretament es tracta del debat sobre la relació entre societat civil i partits polítics en el si de les democràcies pluralistes que en el cas de l'independentisme català, ha estat un aspecte prou rellevant. Els dos models de relació envers els partits polítics i la PDD —col·laboració/confrontació, dependència/independència— i les tensions en aquest cicle del sobiranisme-independentisme traslladades directament a la PDD per una manca de separació entre actors polítics i socials, és també una característica, en

aquest cas no afavoridora, de la permeabilitat, manca de clarificació entre actors i en certa manera *difusió* del sistema política català.

Si bé són els factors estàtics de l'estructura en què la PDD ha dut a terme la seva acció política —i permanents al llarg de la seva existència—, els factors més rellevants han estat els dinàmics: la intensitat del procés de descrèdit i/o desafecció política envers el sistema de partits en la darrera part del cicle analitzat —2007-2008—, l'obertura d'un procés tan rellevant com és la redacció d'un nou estatut, la celebració d'un referèndum —en certa manera viscut com una oportunitat per iniciar un procés constituent— i una resposta estatal (impugnació, anticatalanisme del contramoviment, sentència del Tribunal Constitucional), que si bé es podria categoritzar com a permanent —i per tant, estàtica— en el cas català ha tingut un dinamisme en la seva intensitat que li ha donat una especial categoria. Per ordre de rellevància, els principals factors de l'estructura més afavoridors per a l'acció política de la PDD han estat l'obertura de l'Estatut, la resposta estatal, amb contramoviment inclòs, i el procés de desafecció envers el sistema de partits polítics.

Pregunta relacionada 2: *quins són els factors més rellevants de l'agència (del moviment) que han condicionat l'acció política de la PDD?*

La PDD forma part d'un moviment més ampli, l'independentisme català, que alhora s'ha d'analitzar com un subconjunt de l'espai del catalanisme/nacionalisme. I si bé normativament cal diferenciar-lo d'un catalanisme/nacionalisme que en termes generals reivindica un *Demos* propi però no qüestiona la pertinença a l'Estat, l'independentisme centra la seva reivindicació en la voluntat d'obtenir un estat propi des d'una perspectiva rupturista. Com hem comentat abastament, una definició més concreta d'aquest subconjunt independentista ens porta davant d'un espai molt ampli i divers integrat per múltiples organitzacions polítiques, socials, econòmiques i culturals, que van des d'entitats ludicofestives a mitjans de comunicació i líders d'opinió —encarregats d'elaborar un relat favorable a la possibilitat de la independència— passant per l'acció dels partits polítics. A aquesta multiplicitat d'actors, cal afegir-hi una gran diversitat de formes d'acció col·lectiva i de símbols etnicohistòricsculturals que contribueixen a accentuar la complexitat i diversitat orgànica del moviment.

La PDD, doncs, és fruit del moviment independentista i no es pot deslligar i entendre sense aquesta pertinença. N'és producte directe i eina funcional al servei de l'objectiu final d'un moviment que té en la manca d'avantguarda orgànica i la competència entre les parts i sectors que la componen, un element clarament definitori. Tenim, doncs, dos elements d'agència que si bé formen part d'un tot, s'han d'analitzar per separat. D'una banda, tenim una PDD que al mateix temps que és producte i productor d'independentisme —i de moviment independentista— ha aportat un element organitzatiu en l'articulació d'un model en xarxa —amb la pluralitat i transversalitat aconseguides— així com un clar i fonamental element d'innovació discursiva amb el

dret de decidir. De l'altra, un moviment amb una llarga trajectòria que ha aportat una sèrie de recursos personals, teòrics i pràctics que han estat vitals per al creixement i desenvolupament de la PDD: clarament, s'ha vist com l'experiència i trajectòria dels promotors han determinat, per bé o per mal, la trajectòria de la Plataforma així com la capacitat de connectar els discursos històrics del moviment (desafecció d'Espanya, necessitat d'independència) al conjunt de la comunitat de referència, sigui la més afí com la relacionada amb el catalanisme polític. Per tant, tenint en compte que la mateixa pertinença al moviment ha estat el principal factor d'agència, el recurs discursiu del dret a decidir, la transversalitat aconseguida en moments puntuals, la seva capacitat d'alinejar marcs i el capital humà del moviment han estat els factors concrets d'agència més rellevants.

Pregunta relacionada 3: *què ha significat per a l'estructura i l'agència el cas de la Plataforma pel Dret de Decidir?*

Pel que fa l'estructura, el cas de la PDD ha significat visualitzar la difícil concreció del model existent a Catalunya sobre la relació entre partits polítics i societat civil, que afecta l'espai sociopolític de l'independentisme però que una mirada general, i no especialment acurada, afecta d'altres espais de societat i partits que mantenen entre si una forta coincidència ideològica. El paper d'ERC en tot aquest cicle, afavorint la PDD però al mateix temps intentant controlar-la quan podia o bé creant i estimulant altres plataformes —que també es feien grans i s'escapaven del seu control inicial— ha estat un clar exemple de difícil concreció del model existent entre partits i societat civil a Catalunya. De fet, en el cas estudiat s'ha fet evident una certa difusió entre els límits entre partits polítics i institucions, una relació partits/societat condicionada per una relació de dependència deguda a l'important poder dels primers envers els segons, i que pot derivar o enfortir vincles clientelars en funció d'interessos estratègics. Aquesta situació ha portat actors de la societat civil a una reacció en clau d'atribució excessiva de la representació popular, que han reclamat un paper polític que arribava a qüestionar —i fins a voler substituir— el factor de legitimació representativa dels partits —atribuït legalment a partir d'unes eleccions. Feta aquesta apreciació, el cas de la PDD també representa una major obertura i democratització dels canals d'expressió i participació en relació amb l'àgora pública mitjançant mecanismes i estratègies de cooperació i conflicte amb les institucions i partits, generant uns processos que enforteixen una democràcia més participativa i participada, al mateix temps que exercint un paper d'*accountability* del procés polític.

En l'àmbit de l'agència, i més concretament el relacionat amb el moviment independentista, la PDD ha aportat una experiència de transversalitat, unitat i complementarietat entre les diferents parts i sectors de moviment, que si bé van quedar tapats per l'amargor del conflicte, de segur que quedaran fixats en l'ADN del moviment, i reelaborats en posteriors moments i etapes del moviment. Ara bé, la principal aportació de la PDD al moviment haurà estat la conceptualització teòrica d'un concepte, *el dret de decidir*, que reactualitza altres estratègies discursives —com el

dret a l'autodeterminació— i el situa en una clau estrictament relacionada amb l'exercici dels drets democràtics inherents a tot sistema pluralista. Es tracta d'una conceptualització que de fet és producte d'una teorització que amb l'objectiu de la necessària majoria social per aconseguir un estat propi, ha situat aquesta estratègia discursiva en clau postidentitària.

Finalment, el cas de la PDD i l'independentisme català en el darrer cicle mobilitzador, podria tenir efectes mirall en l'àmbit d'altres moviments independentistes com el basc, així com l'enfortiment de la internacionalització de la reivindicació, especialment en l'àmbit europeu.

Pregunta relacionada 4: *quina relació es pot establir entre el cas d'estudi de la PDD i l'emergència de l'independentisme a Catalunya?*

Encara que l'aparició, trajectòria i capacitat mobilitzadora de la PDD és fruit de la pertinença al moviment independentista català, i per tant imputables al mateix moviment, s'haurien d'analitzar amb més profunditat els factors estructurals/estàtics que han acompanyat la història del moviment, que en primera instància se situen a l'inici de l'estat de les autonomies, però que podrien tenir un abast històric més ampli. Així, factors conjunturals del darrer cicle com la presència d'ERC al govern i el procés estatutari serien factors inexistents en aquesta mirada longitudinal i factors com el control i construcció de l'autonomia catalana dels diferents governs de CiU i les dinàmiques estatals (competència PP-PSOE, conflicte basc, etc.) guanyarien en importància. Altres factors d'agència serien també rellevants, com l'evolució relacional de les diferents parts del moviment independentista català d'ençà de la transició, els discursos generats i les pràctiques en el repertori d'acció col·lectiva. Per explicar l'actual emergència de l'independentisme català caldria, doncs, resseguir el pòsit cultural, polític, social i relacional d'aquest moviment, especialment des de la transició fins ara mateix, i incloure'l en un disseny de recerca vinculat a les diferents onades mobilitzadores. Malgrat que s'haurien de seleccionar altres variables d'estructura, les relacionades amb l'agència serien perfectament aplicables en una perspectiva general. Dit això, sí que podem apuntar que tot i la centralitat del procés estatutari en el cicle de mobilització protagonitzat per l'independentisme, una anàlisi detallada de la micromobilització d'una part del moviment —la PDD— que hem dut a terme, ens indica que és el moviment, els seus recursos personals i col·lectius, les seves relacions difuses i complexes i la seva capacitat de mobilització, d'adaptació a contextos canviants i aprofitament de les oportunitats, el que millor explica aquest mateix cicle. És a dir, que a partir del cas d'estudi de la PDD es pot explicar bona part del perquè de l'emergència concreta del moviment independentista en el darrer subcicle, però amb una anàlisi més detallada que tingués en compte el període 1980-2005, a partir del mateix model proposat per la *dinàmica de la contesa política*, ens donaria més elements explicatius.

6.2 La memòria del moviment

Al llarg de l'anàlisi de les variables hem vist que algunes fan referència a l'agència i d'altres a l'estructura, i que n'hi ha d'estàtiques i de variables. I mentre que les estàtiques són importants però no rellevants, les dinàmiques han estat fonamentals. Hem vist també una variable estàtica i permanent, que és el moviment independentista català tal com l'hem definit en el capítol 3. L'afirmació que basteix aquest apartat parteix de la següent afirmació: si bé les EOP, dinàmiques i estàtiques, han estat rellevants, l'element central ha estat el moviment, que recordem ha aprofitat les oportunitats per adaptar-les als seus objectius. De fet, la hipòtesi és la següent: les oportunitats dinàmiques poden canviar, però el que no canvia és la persistència d'un moviment que s'adapta (en repertori, en discurs, en flexibilitat organitzativa, etc.) a unes oportunitats generades però que en essència manté un *continuum* al llarg del temps i es converteix en variable independent. L'independentisme català és un moviment de llarga trajectòria que s'ha relacionat amb el context i l'estructura aprofitant les oportunitats segons la conveniència. Dit d'una altra manera, les oportunitats poden ser unes o les altres però és el moviment que les selecciona, aprofita, descarta o, fins i tot, en crea d'altres.

D'aquesta capacitat adaptativa en dic **la memòria del moviment**, de la memòria acumulada del moviment, per ser més precisos, que en l'àmbit de la literatura especialitzada vindria a ser una extensió-variació del *symbolic-package* dels moviments teoritzada per la branca culturalista en l'estudi de l'acció col·lectiva (Laraña, 1994).²²⁹ Aquesta memòria, en el cas de l'independentisme català s'ha d'entendre com un procés d'acumulació d'experiències, anàlisis, avanços i retrocessos amb l'objectiu, de discursos i pràctiques canviants, de competència per l'estratègia amb les diferents parts que conformen aquest moviment, i també d'escissions i fragmentacions que han portat a nous aprenentatges. Es tracta d'una memòria travessada, com hem vist, pel factor relacional, és a dir, per un conjunt de relacions entre persones, discursos, estratègies i experiències sempre vinculades. Aquesta memòria independentista ha tingut dos *frames* principals: la reivindicació d'un estat, com a *master frame* del moviment, i la reiteració constant, al conjunt del catalanisme polític, de la impossibilitat d'un encaix amb Espanya.

En la introducció hem assenyalat que una de les conseqüències d'aquest cicle ha estat que el disseny institucional de l'estat de les autonomies, especialment pel que fa a l'aplicació en el català, s'ha vist fortament qüestionat. En el cas de la PDD, en les entrevistes dutes a terme als promotors, gran part d'ells amb una llarga trajectòria en l'independentisme, hem pogut veure com les respostes que tenien a veure amb la caducitat del model autonòmic heretat de la transició i de l'impossible encaix amb l'Estat espanyol són les més esmentades per entendre l'ascens de la PDD i

²²⁹ Laraña i Gusfeld (1994) fan un repàs conceptual sobre la utilització de termes associats a la memòria, concepte que té amb el psicòleg Barlet (1932) el primer gran teoritzador de la importància de la memòria col·lectiva en els individus.

l'emergència actual de l'independentisme. De fet, l'independentisme rupturista que hem vist està al darrere de la constitució de la PDD, ha mantingut un permanent discurs crític amb el procés autonòmic sorgit de la transició (Vilaregut, 2004 i 2007) i ha estat una de les claus, al meu entendre, de la PDD i del mateix cicle de mobilització.

Una anàlisi no necessàriament acurada dels textos emesos per la PDD ens permet veure com aquest discurs crític envers el procés de descentralització ha format part de l'ADN de la Plataforma. De fet, en el document polític de constitució de la PDD s'inclou, de forma destacada, aquesta crítica. Aquest discurs crític amb l'autonomia i els seus defensors i gestors —catalans i espanyols— s'ha anat reforçant dins la PDD en paral·lel a l'augment de l'adhesió independentista, i ha agafat un pes més rellevant que no el dret de decidir i l'estratègia associada. Ara bé, aquesta crítica no és nova ni fruit de l'oportunitat estatutària. Un repàs de la història del moviment independentista català ens mostra una constant i reiterada crítica envers un procés de la transició esdevinguda en el període 1971-1982 i per extensió al procés autonòmic sorgit de la transició, un discurs mantingut al llarg de 30 anys per la majoria d'actors socials, cívics i institucionals del moviment²³⁰. En el primer manifest de la PDD llegit a la manifestació del 18 de febrer de 2006, es feia menció al moviment general en l'Assemblea de Catalunya, autèntica referència d'un independentisme que a partir de la dissolució de l'Assemblea es fa fraccionar en tres grans parts: els partidaris del sí crític amb la nova autonomia i en participar amb les institucions creades —els uns continuant amb les sigles històriques d'ERC, els altres agrupats amb les sigles de Nacionalistes d'Esquerra, i els altres amb les sigles del BEAN de Xirinachs—; els partidaris de la intervenció en el camp civicosocial de la llengua i la cultura, recuperant i generant espais de referència catalanocèntrica, i, finalment, els partidaris d'una opció més clarament rupturista amb el nou sistema jurídic institucional, a través d'un moviment d'alliberament nacional que incloïa un aparell de propaganda armada.²³¹ Malgrat les diferències en l'estratègia, tots aquests sectors compartien la frustració i sensació d'engany pel desenvolupament de la transició espanyola, almenys pel que fa a la possibilitat del reconeixement jurídic i polític de la màxima aspiració d'autogovern, la constitució d'un estat. La no-realització del tercer punt del programa de l'Assemblea de Catalunya en la transició — el restabliment provisional de l'Estatut de 1932 com a via per exercir el dret a l'autodeterminació— ha estat un greuge constantment recordat pel moviment independentista, però que també s'ha donat a altres moviments nacionals sense estat²³².

Ara bé, de tots els sectors de l'independentisme assenyalats en el capítol 3, ha estat l'espai conegut com *l'Esquerra Independentista* el que ha mantingut, amb la mateixa

²³⁰ Hi ha un debat sobre els límits cronològics del procés de la Transició: 1975-1978; 1975-1980 o la que hem triat, tenint en compte la definició cronològica del moviment independentista que utilitzem, la que va des de la constitució de l'Assemblea de Catalunya i fins l'aprovació de la LOAPA.

²³¹ Vilaregut, R. (2004): *La Temptació armada a Catalunya*. Barcelona, editorial Columna.

²³² Per conèixer a fons el procés de l'assemblea de Catalunya cal veure Batista i Playà (1991). Veure referència a la bibliografia

intensitat, el discurs crític envers la transició, un discurs crític amb la transició, sempre present encara que sovint ocult, que també afectava les relacions amb els partits amb representació parlamentària que no volen, o no poden, trencar amb el procés autonòmic. Aquesta situació va ser especialment visible històricament pel que fa a CiU, però també amb ERC a partir de l'entrada al govern d'entesa.

Com hem pogut concloure a partir del cas estudiat, el desenvolupament del procés estatutari ha visualitzat una crisi relacional entre les elits estatals i catalanes, que l'ha aprofitada un moviment independentista —i l'eina de què s'ha dotat, la PDD— per posar en el debat públic la seva reivindicació. Aquesta situació i/o percepció de crisi, augmentada en intensitat els darrers anys, ha legitimat els *frames* principals de l'independentisme —no és possible l'encaix amb l'Estat i necessitat-voluntat d'independència— i ha pres rellevància en el si de la societat catalana, precisament a partir de la visualització empírica d'aquesta dificultat d'encaix Catalunya-Espanya, que ha fet palès el procés estatutari.

La memòria. Una memòria viva, acumulada i preexistent que en el cas de l'independentisme ha aflorat en el moment que s'ha presentat l'oportunitat. La **memòria viva** del moviment, si volem filar més prim. Com assenyala Viejo (2008):

“D'acord amb les tesis de l'anàlisi de marcs, podem concloure que un marc interpretatiu que reuneixi totes les característiques esmentades i les faci funcionar en un context determinat disposarà de capacitat mobilitzadora. Tal com hem assenyalat anteriorment, la clau última de l'èxit mobilitzador rau en l'encert de l'estructuració interna del marc cognitiu i la seva ressonància en el background cultural o marc mestre d'aquella societat en què es produeix. No hem d'oblidar, que els marcs interpretatius no operen en un buit cultural, sinó en formacions històrico-concretes fruit de llargs processos de sedimentació de significats”.

Traducció pròpia

I és que en l'àmbit concret, si bé, el concepte de *memòria del moviment* sorgeix a partir de l'anàlisi de les dades i del debat sobre agència i estructura, és gràcies a la metodologia de marcs que hem pogut arribar fins aquí. Aquesta és una perspectiva que no invalida les oportunitats estàtiques i dinàmiques, ni tampoc la teoria de mobilització de recursos; més aviat la complementa, li dóna un embolcall que no ho explica tot però que explica una mica més. Aprofundirem més en l'argumentació. Cal partir de la base següent: un marc interpretatiu existeix o està culturalment disponible en la mesura que hi hagi un grup, organització o col·lectiu que l'activi. I com hem vist en el cas d'estudi, un moviment —en aquest cas la PDD, una organització d'un moviment (OMS)— s'ha activat atesa l'existència d'unes EOP que l'han fet emergir. Tarrow ens diria que ha estat l'EOP corresponent que l'ha aprofitada un moviment que tenia una sèrie de recursos disponibles però que és l'EOP la condició necessària per al sorgiment i expansió. Però a la vista de l'alta capacitat mobilitzadora aconseguida per

la PDD, ens adonem que amb l'EOP i la TMR no n'hi ha prou per explicar el perquè dels impactes aconseguits. En termes teòrics, cal un conector entre la teoria de l'EOP, la TMR i de la dels marcs interpretatius. En termes substantius, cal la preexistència d'un pòsit social i discursiu que activi aquesta demanda i la situï al bell mig de l'agenda política.

En els darrers 4-8 anys, la bibliografia sobre i del moviment independentista ha augmentat exponencialment, amb iniciatives d'un gran abast i difusió, com la celebració del centenari de l'estelada, que a través d'una campanya iniciada per dues persones, va aconseguir posar 100 banderes estelades a 100 cims emblemàtics de Catalunya/Països Catalans, iniciativa acompanyada per la implicació de la majoria del teixit sociopolític de l'independentisme i l'aprovació de vuitanta-i-cinc mocions a ajuntaments a favor que l'estelada fos present en l'Onze de Setembre de 2010, entre una multitud d'actes i xerrades commemoratives. L'èxit de la iniciativa té molt a veure amb la recuperació —i utilització en clau política— de la memòria del moviment.

I de fet, una hipòtesi plausible a confirmar en posteriors estudis és que aquest pòsit de memòria viva l'ha creat tota la xarxa social i política de l'independentisme, en especial la xarxa cultural i lúdica —en un sentit ampli— i l'independentisme social, cívic i extraparlamentari. L'acte d'homenatge a Ovidi Montllor al Palau de la Música el maig de 2008 fou clarament un record de la generació d'independentistes que van viure la transició, que no han oblidat Ovidi Montllor i el que representava, i que han sabut transmetre la reivindicació a la següent generació d'independentistes. De fet, en l'escenari es van aplegar dues generacions de músics: els que havien treballat amb Ovidi i els joves que a través de la reinterpretació de les seves cançons havien recollit la riquesa de la seva producció cultural i política.

Al llarg de la història del moviment, l'independentisme polític institucional ha estat subjecte a les dinàmiques inherents a la recerca o tinença de poder institucional, que n'ha condicionat el discurs, l'estratègia i matís d'alguns eixos que són part i fonament de l'independentisme. Però pot haver estat l'independentisme social, la xarxa social d'ateneus, casals, els moviments culturals, lúdics i sociopolítics els que han mantingut el discurs, la praxi i, en definitiva, la memòria. Una de les mancances del moviment estudiantil és l'alta mobilitat dels participants, condicionada per l'itinerari escolar que no els permet mantenir i fixar la memòria. A d'altres moviments contemporanis, com l'Okupació, també els costa fixar la pròpia memòria, pels canvis en la seva militància, la repressió sistemàtica i el poc traspàs entre generacions. I això probablement els condiona a repetir-se, a no tenir en compte errors i discursos passats d'aprenentatge. Manca memòria, una memòria que sí que tenen els moviments de reivindicació nacional, a través del traspàs, de generació en generació, del greuge inicial. Durant la investigació que vaig dur a terme sobre el moviment independentista del País Basc, havia d'assistir a força conferències de membres del moviment. Sovint, molt sovint, i fos el tema que fos, o bé es començava amb una referència a la lluita duta a terme anys abans, en l'antifranquisme o durant la transició, o bé en parlaven en algun

moment. Aquesta referència incloïa la pròpia anàlisi política i oficial —del moviment— de la realitat viscuda en el moment concret. A la pregunta de per què constantment feien referència a fets del passat, la resposta de l'entrevistat Tasio Erquizia, membre històric del moviment basc, fou determinant: “*para que no se pierda la memoria*”.²³³

Ron Eyerman en l'article “La praxis cultural de los movimientos sociales” (1998) explora el paper de la potent significació de la cultura a l'hora de construir uns marcs cognitius favorables per a la mobilització del moviment. I com hem vist al llarg d'aquesta investigació, la matriu etnicocultural i lingüística de l'independentisme català és densa, és extensa, té una clara vinculació amb el conjunt del catalanisme polític i treballa en les dues direccions des d'on actua el conjunt del moviment polític (*nation-building* i *state-building*).

La proposta de memòria del moviment com a element a tenir en compte a l'hora d'explicar processos massius d'acció col·lectiva no és res de nou; més aviat és posar un nom nou a processos que s'han donat al llarg de la història del catalanisme. La idea de memòria del moviment —independentista— com a complement explicatiu, en primer terme, a l'èxit mobilitzador de la PDD però extrapolable al creixement de l'objectiu independentista en general, va en la línia treballada per l'historiador Josep Termes al conjunt de la seva obra. En l'acció sociopolítica i lúdica de tota una xarxa d'entitats, grups de pressió, oferta cultural i lúdica catalanocèntrica que de la transició fins ara han anat desenvolupant les activitats des d'una perspectiva catalano-cèntrica segurament tenim la base d'aquest creixement independentista actual, i de la seva capacitat d'impacte. Josep Termes, en el llibre (nou) resum d'història del catalanisme (2009: 80) parlant de l'articulació del catalanisme de principi del segle xx, conclou així:

“El catalanisme creix en la política per l'acció dels partits, però es desenvolupa socialment gràcies a l'acció de les entitats de tota mena, culturals, de lleure, recreatives esportives i excursionistes, musicals d'arts escèniques, museístiques i en defensa de la llengua”.

Si canviem *catalanisme* per *independentisme*, a partir de la unitat analítica defensada en el capítol 3, la definició de Termes pren una major rellevància. Amb tot, per explicar l'esgotament del model relacional amb Espanya, caldria afegir-hi altres factors com el context geopolític actual —la crisi dels estats nació, les noves eines de comunicació, els efectes de la globalització econòmica i social, etc.—, la consolidació d'un sistema polític autònom propi, la governança, la desafecció o l'augment exponencial dels mitjans de comunicació. Aquests són elements que faciliten, ajuden, són oportunitats ben aprofitades per un moviment però, que ha estat ell mateix que ha creat, mantingut i alimentat la memòria.

²³³Entrevista inclosa al llibre no publicat de Ricard Vilaregut i Daniel Gómez (2006): *L'esquerra Abertzale*, un moviment en transició.

6.3 Aportacions de la investigació

En la introducció hem assenyalat que donada la impossibilitat de fer una investigació que pretengui explicar el perquè de la emergència de l'independentisme a Catalunya, hem pres l'opció de realitzar un estudi de cas d'una mostra que creiem prou representativa d'un moviment i d'un determinat context polític. Així, en el cas d'estudi que hem presentat hem afegit una perspectiva poc treballada en l'estudi dels moviments socials. Perque més que veure com les EOP's determinen l'acció dels moviments, hem observat com un moviment – a través de la seva OMS corresponent, la PDD- ha anat modificant les EOP's disponibles a favor dels propis objectius. I ho ha fet gràcies al que anomeno com a memòria del moviment. La memòria acumulada i viva d'un moviment que el converteix en una variable permanent i estàtica en tot el cicle i que com hem assenyalat anteriorment actua com a variable independent. En l'apartat d'aportacions doncs, podem assenyalat que:

En el cas de la PDD es constata que la teoria d'EOP no explica el perquè del sorgiment dels moviments socials, però sí que explica les característiques de l'oportunitat generada. Si bé en pot explicar una part del *com s'organitza el moviment* a partir de l'oportunitat generada, altres recursos com els personals, col·lectius i de repertori, no es veuen afectats per l'EOP i són dependents de l'agència. D'altra banda, per explicar el sorgiment d'un moviment a partir de la teoria d'EOP, s'ha d'especificar que és contextual i què és oportunitat, i diferenciar-lo de si és dinàmic o estàtic. Pel que fa el creixement del moviment en qüestió, el paper de l'EOP es manté però serà la tipologia de moviment la que en determinarà el desenvolupament. Això reforça el caràcter dinàmic de la relació entre estructura i agència, amb una particularitat, segons la tipologia de moviment que s'analitzi: en el cas d'un moviment nacionalista, amb o sense estat (amb un component ètnic-cultural que reivindiqui una identitat, un greuge històric) les variables relacionades amb l'agència prenen més rellevància i fins poden superar la rellevància reconeguda de les variables de les diferents EOP's. El mateix passa amb els moviment-família en el moment que poden disposar d'actors propis en tasques de poder com ha estat el cas d'ERC en el cicle analitzat. La teoria de l'EOP doncs, té més força explicativa en moviments espontanis, nous o "liquids" o en episodis de protesta que en moviments de llarga trajectòria.

L'objectiu del treball de de McAdam, Tarrow i Tilly (2005) era trobar algunes connexions que enllacessin les tres grans perspectives clàssiques de l'estudi dels moviments socials que precisament hem utilitzat en el cas que presentem (estructura d'oportunitat política, mobilització de recursos, i marcs interpretatius), amb la perspectiva relacional per la qual apostem. Així, *episodis, processos i mecanismes*, són els elements que segons els autors es poden trobar en la llarga llista de casos triats en tota *dinàmica de la contesa política*. En el cas que presentem, una connexió entre les diferents teories sobre moviments socials desenvolupades en el marc teòric, ha estat, per bé que poc aprofundida, la connexió relacional. El factor relacional, tal i com

l'hem apuntat en el capítol 5, podria passar a ser, d'un factor a tenir en compte en tot estudi de moviments socials, a convertir-se en una categoria analítica per si mateix.

Això ens porta a analitzar els moviments socials des d'una perspectiva més diacrònica, és a dir, més enllà d'un determinat cicle de mobilització: abraçant diverses etapes del moviment des de la seva creació; i relacional, relligat amb els diferents actors del moviment on s'inscriu aquest moviment, el catalanisme/nacionalisme. En el primer cas, una perspectiva diacrònica del moviment independentista català ens pot donar com a referència el procés de transició que va desembocar en l'estat de les Autonomies. La crítica a aquest procés ha estat constant en el moviment independentista, que s'ha fet visible gràcies a l'oportunitat del procés estatutari. En el segon cas, el factor relacional entre les diferents variables estàtiques de l'estructura política, entre les diferents variables dinàmiques de la conjuntura política, i entre les diferents variables d'agència pot afectar l'evolució a l'alça o a la baixa del cicle de mobilització.

La capacitat d'un moviment per incidir en els valors centrals d'una determinada societat, anirà molt lligat a la seva habilitat estratègica i ús de recursos, a un bon aprofitament de les oportunitats polítiques favorables, i a un procés d'alineament de marcs cognitius/interpretatius del propi espai sociopolític. Pel que fa a l'èxit de la mobilització del moviment en qüestió, la metodologia dels marcs interpretatius serveix per comprovar el grau de connexió entre els discursos emesos per la PDD i els rebuts de la comunitat de referència. Un anàlisi més complert ens portaria a analitzar els discursos emesos pels mitjans de comunicació, tant els propis com els afins, i això significaria que la connexió no és només gràcies a la tasca emmarcadora del moviment sinó també al context informatiu. Els marcs interpretatius es converteixen en una variable d'agència i estructura al mateix temps.

A partir de la descripció de les variables d'agència i estructura en el cas d'estudi, podem concloure que s'han d'introduir – i seleccionar- les variables més aplicables a l'hora d'entendre l'acció dels moviments i relacionar-les empíricament al cas que s'estudia. Al mateix temps, el control de la casuística i la perspectiva relacional són factors imprescindibles per l'anàlisi. A partir del cas de la PDD, hem vist com a més oportunitats de conjuntura favorable, el repertori d'acció col·lectiva perd la força que guanya la capacitat d'innovació discursiva, que pren especial rellevància en el context comunicatiu-informatiu on ens situem. Si bé les variables d'agència (moviment) i d'estructura (sistema polític) són més fàcils de detectar i analitzar, el paper de la cultura popular, o de cicle de protesta nacional i internacional, presenten importants problemes d'operativitat analítica però al mateix temps encaixen millor en la perspectiva diacrònica i de cicle.

Per bé que els elements de estructura/conjuntura internacional de ben segur han afectat – i afecten i afectaran- al cicle mobilitzador de l'independentisme català, no s'han trobat factors clars i operacionalitzables en la investigació empírica. En tot cas,

en el cas català es constata la preeminència de factors explicatius de caràcter endogen als factors de caràcter exogen. D'acord amb la hipòtesi de Kriesi (1999) els estats oberts, descentralitzats i amb polítiques que incentivin la participació generen més oportunitats per l'acció dels moviments socials. En el cas català, la governança, el sistema pluripartidisme fluid – que de fet una conseqüència del cicle és l'extensió del mateix- i el procés de descentralització autonòmica han estat variables permanents que han acompanyat l'acció política de la PDD. Els estudis sobre anàlisis comparats de nacionalismes conclouen que la conjuntura internacional favorable, la crisi de l'Estat nació, les onades de democratització, o bé el suport directe d'un altre Estat veí, són elements que faciliten el desenvolupament dels moviments en nacions sense estat. Són variables fixes que s'han de tenir en compte per bé que cada cas una s'hauria de validar, empíricament, i des d'una perspectiva micro, amb les característiques del moviment que impulsa la reivindicació.

6.4 Línies de recerca futures

El desenvolupament, conclusions i aportacions d'aquesta investigació ens poden permetre ampliar un conjunt de línies de recerca que tot seguit passem a asenyalar:

- Donat que en aquesta investigació hem analitzat les diferents relacions en l'EOP i l'agència en el cicle mobilitzador independentista, es tractaria de veure com evoluciona la mateixa mobilització els propers anys a partir dels canvis en les EOP – una d'elles, ERC al govern, ja ha canviat- i els canvis en el repertori i discursos del moviment, així com el paper de la PDD en el nou cicle. Es tractaria per tant, aplicar la plantilla del model realitzat en aquesta tesi d'aquí a 4 anys per determinar quines variables es mantenen i quines no.
- Caracteritzar amb més precisió les diferents parts del moviment independentista català, focalitzant les relacions entre societat civil i partits polítics amb representació parlamentària i les relacions entre la xarxa política i social, i la xarxa cultural-lúdica. Finalment, relacionant millor les connexions discursives i d'acció política conjunta entre l'independentisme-sobiranisme-catalanisme.
- La centralitat dels processos informatius actuals, que afecta a les dimensions deliberativa (producció discursiva dels actors), participativa (intervenció dels actors en l'esdeveniment de protesta) i decisional (decisiones adoptades en cada esdeveniment de les quals segueixen noves interaccions), ens porta a entendre que el registre mediàtic dels esdeveniments de protesta constitueix, a més d'un registre empíric, un registre directe de la pròpia construcció social de la mobilització. Cal una línia de recerca que vinculi aquest registre amb un cicle concret i general de les mobilitzacions d'un moviment.

- Vinculat a l'Event Protest Analysis, analitzar els canvis de repertori del moviment independentista des dels seus inicis – que s'haurien de determinar- amb l'objectiu de copsar el vincle entre els possibles desenvolupaments cíclics de les mobilitzacions i els canvis en l'estructura d'oportunitats polítiques. Això ajudaria a identificar els diferents nivells d'autonomia que manatenen les variables seleccionades en un llarg període -20, 30, 40 anys- i es podria donar una resposta més acurada a l'increment i relació de la reivindicació i adhesió independentista en la societat catalana²³⁴.
- En relació als estudis sobre nacionalisme, i amb el debat sobre EOP i agència que hem desenvolupat en aquesta tesi, caldria posar en relació comparativa el cas de l'independentisme català amb d'altres moviments i processos per veure'n les possibles casuístiques relacionals sobre els factors endògens i exògens de cada sistema polític on es produeix una mobilització nacionalista.

---

²³⁴ Aquesta línia de recerca està extreta del programa d'investigació desenvolupada pel company i membre de l'equip de moviments socials de l'IGOP, el doctor Raimundo Viejo.

Capítol 7. Bibliografia i fonts consultades

7.1 Sobre moviments socials

Alfama, E; i Miró, I. (coords.) (2005). Dones en moviment. Una anàlisi de gènere de la lluita de defensa de l'Ebre. Barcelona, Ed. Icaria

Barlett (1932). Remembering: A Study in Experimental and social Psychology. Cambridge University Press

Bateson, Gregory (1972): Steps to an Ecology of the Mind. New York, Ballantine.

Benford, Robert D. (1987): Framing activity, meaning, and social movement participation: the nuclear disarmament movement. Ph.D. Thesis. University of Texas, Austin.

Berger, P; i Luckman T. (1976): La Construcción Social de la Realidad. Editorial Paidós, Madrid.

Blumer J; Turner R; and Jillian, L. (1957): Collective Behaviour. Dins J.B Gitller review of sociology. Analysis Of Decade. New York.

Calle, Á. (2005): Nuevos Movimientos Globales. Madrid, Editorial Popular.

Casademunt, A; Alfama, E; Coll, G; Cruz, H; Martí M.(2006): Per una nova cultura del territori? Mobilitzacions i conflictes territorials. Barcelona, Institut de Govern i Polítiques Públiques.

Casquete, J. (1998): Política, cultura y movimientos sociales. Bilbao, Ed. Bakeaz.

Cohen, J; i Arato, A. (1992): Civil Society and Political Theory. MIT Pres

Coll, G; Cruells, M. (2007). Entre l'impacte i la pèrdua d'autonomia.Estratègies dels moviments socials enfront de les institucions públiques. Els casos del moviment ecologista, feminista i lèsbic-gaitranssexual. Barcelona, Institut de Govern i Polítiques Públiques (inèdit).

Dalton, R. (1994) : The Green Rainbow New Haven. Yale U. Press

Della Porta, D. (1995): Social movements, political violence, and the state. A comparative analysis of Italy and Germany. Cambridge, ed. Press.

Della Porta, D; Kriesi, H; Rucht, D. (1999): Social Movements in a Globalizing World. Londres, ed Macmillan.

- Diani, M. (1996). "Linking mobilization frames and political opportunities: insights from regional populism in Italy", *American Sociological Review*
- Diani, M; Eyerman, R.(1992): *Studying Collective Action*. Sage, Londres.
- Diani, M. (2004): *Framing Processes and Political Opportunities*. ECPR paper
- Dijkt, T. (1997): *Text and Context. Exploration in the Semantics and Pragmatics*. Londres, Longman.
- Eisinger, Peter K. (1973): "The Conditions of Protest Behaviour in American Cities", *American Political Science Review*
- Eyerman, R (1988): *Studying Collective Action*. Londres, Sage
- Eder K. (1996): "The Modern Politics of Nature", en Eder, K (Ed.): *The Social Construction of Nature*. Sage, Londres.
- Gamson, W. (1988): *Political Discourse and Collective Action*. JAI Press, Greenwich
- Gamson, W. (1990): *The Strategy of Social Protest*, Wadsworth, Belmont (2^a ed.).
- Gamson, W. (1992): *Talking Politics*. New York: Cambridge Univ. Press
- Gamson, W; Meyer DS. (1996): *The framing of political opportunity*.
- Giddens, A. (1994): *The Consequences of Modernity*. Cambridge.
- Godàs X. (2004): *El concepte de nous moviments socials: una revisió crítica*. Nous Horitzons, Barcelona
- Gurr, Ted (1970): *Why Man Rebel*. Princetons University
- Keanne, J. (1992) *Democracia y Sociedad Civil*. Madrid, Alianza Editorial.
- Kerbo H. (1982): *Movements of Crisis and Movements of 'Affluence': A Critique of Deprivation and Resource Mobilization Theories of Social Movements*. The University of North Carolina Press
- Kitschelt, J; Herbert P. (1986): "Political Opportunity Structures and Political Protest", *British Journal of Political Science*
- Klandermans B. (1992): "The Social Construction of Protest and Multiorganizational Fields". Yale University Press, New Haven/Londres.
- Klandermans B. (1997): *The Social Psychology of Protest*. Oxford, Blackwel

- Kriesi, Hanspeter (1992): "El contexto político de los nuevos movimientos sociales en Europa Occidental", en Jorge Benedicto i Fernando Reinares (Eds.): Las transformaciones de lo político, Alianza Editorial, Madrid.
- Kriesi, Hanspeter (1996): "The Organizational Structure of New Social Movements in a Political Context", in Doug McAdam, John D. McCarthy i Mayer N. Zald (Eds): Comparative Perspectives on Social Movements: Political Opportunities, Mobilizing Structures, and Cultural Framings, Cambridge University Press, Cambridge
- Ibarra, P; i Tejerina, B. (1998): Movimientos sociales, transformaciones políticas y cambio cultural. Madrid, ed.Trotta.
- Ibarra, P. (2000): Los estudios sobre los movimientos sociales: estado de la cuestión. Publicado a Revista Española de Ciencia Política. Vol 1 Num 2.
- Ibarra, P. (2005): Manual de sociedad civil y Movimientos sociales. Editorial Síntesis, Madrid.
- Ibarra, P; Martí S; Goma R; (2002): Creadores de democracia radical. Movimientos sociales y redes públicas. Barcelona, Editorial Icaria.
- Ibarra, P. y Martí S. (2003): Los movimientos antiglobalización, en Movimientos sociales: cambio y participación. Madrid, UNED
- Inglehart, R. (1997): Modernization and Postmodernization, Princeton University Press.
- Jerez, M (1997): Los grupos de presión. En Manual de Ciencia Política. Madrid. Trotta.
- Javaloy, F; Rodriguez, A; i Espelt, E; (2001): Comportamiento colectivo y movimientos sociales. Un enfoque psicosocial. Madrid, Prentice-Hall
- Jenkins & Klandermans (1995): The Politics of Social Protest. Minneapolis, Minnesota U. P.
- Jonson H; and Nakes, J. (2005): Frames of protest. Social movements and the framing perspective. Oxford Published
- Koopmans, Ruud i Dieter Rucht (2002): "Protest Event Analysis", en Bert Klandermans i Suzanne Staggenborg (Eds.): Methods of Social Movement Research, University of Minnesota Press, Minneapolis
- Kornauser, W. (1995): The politics of Mass Society. University of Michigan Press
- Laclau, E. y Mouffe, Ch. (1987): Hegemonía y estrategia socialista. Hacia una radicalización de la democracia. Madrid, Siglo XXI.

- Lakoff, G. (2006). *No pienses en un elefante*, Madrid: Editorial Complutense
- March, J. i Olsen, (1989): *Rediscovering Institutions. The Organizational Basis of Politics*. New York: Free Press.
- McAdam, Doug, Sidney Tarrow i Charles Tilly (1996): "To Map Contentious Politics". *Mobilization: An International Journal*.
- Mc Adam, D. McCarthy, J.D. Zald, M.N. (1999): *Movimientos sociales, Perspectivas comparadas*. Madrid, Istmo.
- McAdam, Tarrow i Tilly (2001): *Dynamics of contention*. Cambridge University press. Edició en castellà (2005) amb el nom de *Dinàmica de la contienda política*. Editorial Hacer, Barcelona
- Laraña, E. (1999): *La Construcción de los movimientos sociales*. Alianza Editorial, Madrid.
- Melucci A. (1994): *¿Que hay de nuevo en los nuevos movimientos sociales?*. a Laraña E. y Gusfield J. (eds.)
- Melucci A. (1985): *The Symbolic challenge of contemporary movements" a Social Research*, n. 52.
- Miró, I. (2010): *Tesis per un municipalisme autogestionari*. Dins Alemany, Serra i Ubassart (2010): *Construint municipi des dels moviments socials*. Icaria editorial, Barcelona
- Mouffe, Ch.(2005): *On the political*. Londres, Routledge.
- Mouffe, Ch. (1999): *El retorno de lo político: comunidad, ciudadanía, pluralismo, democracia radical*. Barcelona, Paidós.
- Offe, K (1996): *The Varieties of Transition: the East European and East German experience*. Cambridge Press.
- Oberschall, A. (1973).: *Social Conflict and Social Movements*. Prentice Hall
- Olson, M. (1965): *The Logic of Collective Action*. Harvard, University Press.
- Pares, M. (coord.) Gener B. Criz, H. Martí M. (2009): *La participació ciutadana en la gestió de l'aigua*. Barcelona. Generalitat de Catalunya i Escola d'Administració Pública de Catalunya
- Pélaez LL. (2004). *Moviments socials a la Barcelona del tombant de segle*. Barcelona, Fundació Nous Horitzons.

- Pizzorno, A. (1994): Identidad e interés. Zona Abierta, nº 69. Madrid
- Prat, E. (2004): Els moviments socials a la Catalunya contemporània. Barcelona, Universitat de Barcelona.
- Rivas, A. (1998): El análisis de marcos: una metodología para el estudio de los movimientos sociales, en Movimientos sociales, transformaciones políticas y cambio cultural. Madrid. Trotta.
- Riechman, J; i Fernandez Buey F. (1994): Redes que dan libertad. Una introducción a los nuevos movimientos sociales. Barcelona, ed. Paidós
- Rootes, C.A. (1992): 'The New Politics and the New Social Movements: accounting for British exceptionalism'. European Journal of Political Research num 10.
- Rucht, D. (1996): "The Impact of National Contexts on Social Movement Structures", in Doug McAdam, John D. McCarthy i Mayer N. Zald (Eds): Comparative Perspectives on Social Movements: Political Opportunities, Mobilizing Structures, and Cultural Framings, Cambridge University Press, Cambridge
- Rucht, D; i Neidhart, F. (2002): "Towards a 'Movement Society'? On the possibilities of institutionalizing social movements", Social Movement Studies.
- San Martin, J. (2009). Catalunya, paradís de la societat civil? Explicacions i conseqüències de la participació en associacions. Tesi doctoral per publicar (UAB)
- Smelser, F. (1962): Theory of Collective Behaviour. Englewood Cliffs, NJ. Prentice Hall
- Snow, David A., E. Burke Rochford, Steven K. Worden, Robert Benford (1986): "Frame Alignment Processes, Micromobilization and Movement Participation", American Sociological Review, 51: 464-481.
- Snow, David A. and Robert D Benford (1988): "Ideology, Frame Resonance and Participant mobilization", en Bert Klandermans, Hanspeter Kriesi y Sidney Tarrow (Eds.): From Structure to Action. Comparing Social Movement Research Across Cultures. Greenwich: JAI Press.
- Snow, David A. and Robert D. Benford (1992): "Master frames and cycles of protest", en Aldon Morris i Carol Mueller (Eds.): Frontiers in Social Movement Theory, New Haven/Londres: Yale University Press.
- Tarrow, S. (1991): Ciclos de protesta, en revista Zona Abierta.
- Tarrow, S. (1996): "States and Opportunities", in Doug McAdam, John D. McCarthy i Mayer N. Zald (Eds): Comparative Perspectives on Social Movements: Political

- Opportunities, Mobilizing Structures, and Cultural Framings, Cambridge University Press, Cambridge.
- Tarrow, S. (1997): *El poder en movimiento. Los movimientos sociales, la acción colectiva y la política*. Alianza Editorial, Madrid
- Taylor, V. (1989): 'Social Movement Continuity: The Women's Movement in Abeyance.' *American Sociological Review*
- Tejerina, B. (1998) "Los movimientos sociales y la acción colectiva. De la producción simbólica al cambio de valores. Dins Ibarra i Tejerina: *Movimientos sociales, transformaciones políticas y cambio cultural*. Madrid. Trotta
- Touraine, A. (1990): *Movimientos Sociales hoy*. Barcelona. Editorial Hacer.
- Tilly, Ch. (1978): *From Mobilization to Revolution*. McGraw-Hill, New York.
- Tilly, Ch. (1984): "Social Movements and National Politics", in Charles Bright and Susan Harding (eds.): *Statemaking and Social Movements: Essays in History and Theory*, University of Michigan Pres.
- Turner, R. i Killian, M. (1972): *Collective Behavior*. Englewood Cliffs, N. J., Prentice-Hall
- Van Dijk, T (1998): *Ideologia. Una aproximació multidisciplinaria*. Barcelona. GEDISA
- Viejo, R. (2007): *Estat, nació i sobirania*. Ponència seminari CIDOB. Barcelona
- Viejo, R. (2008): *Frame Anàlisi. Enquadrament teòric, operacionalización empírica, línies d'investigació*. Barcelona, octubre de 2008
- Viejo, R. (2010): *Principis de la ciutat. Tres paradigmes normatius i la política contenciosa*, Fundació Nous Horitzons, Barcelona.
- Viejo, R. (2008): "Pensar en la política del movimiento", *Ágora*, en prensa.
- Vilaregut, R. i González, R (2006): "El ciclo de movilizaciones (2000-2005) y su valoración", en Elena Grau i Pedro Ibarra (Eds.): *La red en la encrucijada*. Barcelona: Icaria Editorial
- Wallerstein, I. (2006): *Análisis de sistemas-mundo. Una introducción*. Madrid : Siglo XXI Editores

7.2 Sobre nacionalisme

- Alesina, A; i Spolaore, E. (2003): *The Size of Nations*. Cambridge, MIT Press.
- Balcells, A (1992): *Història del nacionalisme català. Dels orígens al nostre temps*. Generalitat de Catalunya, Barcelona.
- Beck, U (1998): *¿Qué es la globalización? Falacias del globalismo, respuestas a la globalización*. Barcelona, ed Paidós.
- Benedict, A. (1993): *Comunidades imaginadas: Reflexiones sobre el origen y la difusión del nacionalismo*. Mèxic, FCE.
- Billig, M. (1995): *Nacionalisme Banal*. Editorial Afers, València.
- Blas, E. (1984): *Nacionalismo e ideologías políticas contemporáneas*. Madrid, Alianza.
- Boix, C. (2001): *L'obertura catalana*. Barcelona, Fundació Centre d'estudis Temes Contemporanis Generalitat.
- Buchanan, A. (1991): *Secession: The Morality of Political Divorce From Fort Sumter to Lithuania and Quebec*. Cambridge Press.
- Brubaker R. (1996): *Nationalism Reframed*. Cambridge, CUP
- Caminal, M. (2001): *Federalisme y plurinacionalitat. Una aportació al debat sobre el federalisme, el nacionalisme l'autodeterminació i la democràcia*. Barcelona. Projecte d'investigació presentat al concurs de càtedra de la Universidad de Barcelona.
- Caminal, M. (1998): *Nacionalisme i partits nacionals a Catalunya*. Barcelona. Editorial Empúries.
- Casasas, J; Termes, J. (1997): *El futur del catalanisme*. Proa, Barcelona.
- Castells, M. (1997). *La era de la información. Economía, sociedad y cultura. El poder de la identidad*. Madrid, Alianza Editorial.
- Castells, M. (2002). *L'Era de la Informació, Vol. I: La Societat Xarxa*. Mèxic, Districte Federal: Segle XXI Editors.
- Colomer, JM. (2006): *Grans imperis, petites nacions*. Barcelona, editorial Proa
- Colomines, A. (2001): *Política, cultura i nacionalisme*. Barcelona, Revista Afers
- Colomines, A./ Termes, J. (2003): *Patriotes i resistents. Història del primer catalanisme*. Ed. Base, Barcelona.

- Díez Medrano, J. (1999): Naciones divididas, clase política y nacionalismo en el País vasco y Cataluña. Madrid, CIS
- Enric Martínez-Herrera (2002): From nation-building to building identification with political communities: Consequences of political decentralisation in Spain, the Basque Country, Catalonia and Galicia, 1978-2001”, publicat a la revista *European Journal of Political Research* num 41
- Gellner, E. (1998): Naciones y Nacionalismo. Madrid. Alianza Editorial.
- Geertz, C. (1988): Interpretación de las culturas. Madrid, Gedisa.
- Giddens, A. (1993): Consecuencias de la Modernidad. Madrid. Alianza Editorial.
- Greenfeld, L. (2005): Nacionalismo. Centro de estudios políticos constitucionales, Madrid.
- Guibernau, M. (1997). Nacionalismes. Barcelona, editorial Proa.
- Guibernau, M. (1999). Nations without States. Cambridge, Polity Press.
- Guibernau, M. (2001). «Globalization and the Nation-state», a Guibernau, Montserrat I Hutchinson, John (eds.) *Understanding Nationalism*. Cambridge, Polity Press.
- Guibernau, M. (2002): Nacionalisme Català. Franquisme, transició i democràcia. Barcelona. Editorial Pòrtic.
- Habermas J. (2004): Tiempo de transiciones. Trotta, Madrid.
- Hobsbawm, E.J. (1990): Nations and Nationalism since 1780. Cambridge University Press
- Hroch, Miroslav. (1985). Social Preconditions of National Revival in Europe. Cambridge University Press
- Ibarra, P. (2005): Nacionalismo, razón y pasión. Barcelona, Editorial Ariel.
- Keating, M. (1996): Naciones contra el estado. El nacionalismo de Cataluña, Québec y Escocia. Barcelona, Ariel Ciencia Política.
- Kymlicka, W. (1996): Ciudadanía multicultural: una teoría liberal de los derechos de las minorías. Barcelona, ed. Paidós
- Laiz, C (1994): La lucha final. Los partidos de la izquierda radical. Madrid, Libros de la Catarata

- Letamedia, F. (1997): *Juego de espejos. Conflictos nacionales centro/periferia*. Madrid. Trotta.
- Linz, J. i Stephan, A. (1978): *The Breakdown of Democratic Regimes*. Baltimore: Johns Hopkins University Press. Edició en castellà per Alianza Editorial
- Linz, J. i Stephan, A. (1996): *Problems of democratic transition and consolidation: Southern Europe, South America, and Post-Communist Europe*. Baltimore: Johns Hopkins University Press.
- López, J. coord. (2010): *Noves estatalitats i processos de sobirania*. Editat pel Centre d'estudis de Temes Contemporanis, Generalitat de Catalunya.
- Llobera, J. (1999): *Recent Theories of Nationalism*, Work paper n° 164, Barcelona.
- Llorens, R. (2005): *Catalunya des de l'esquerra*; Ed. Afers, Sueca.
- Maiz R. (1997) "Nacionalismo y movilización política: un análisis pluridimensional de la construcción de las naciones". en Máiz, R. *Nacionalismo y movilización ZONA ABIERTA*, 79, Madrid.
- Maiz, R. (2000): *Nacionalismo, Federalismo y acomodación en estados multinacionales, en Identidad y autogobierno en sociedades multiculturales*. Barcelona. Ariel.
- Maiz, R. (2001): *El lugar de la nación en la teoría de la democracia y el nacionalismo liberal*. Revista Española de Ciencia política n° 3
- Mata, J.M. (1995): *El nacionalismo vasco radical. Discurso, Organización y expresiones*. Bilbao. Servicio editorial de la UPV-EHU.
- McGarry, J. & O'Leary, B. (1993) *The Politics of ethnic conflict regulations*. London, Routledge
- Mira, J.F (1990): *Cultures, llengües, nacions*. Ed. La Magrana, Barcelona.
- Mira, J.F (2005): *Crítica de la nació pura. Sobre els símbols, les fronteres i altres assajos impetuosos*. València, ed 3i4.
- Nairn, T. (1979): *Los nuevos nacionalismos en Europa*. Barcelona. Península.
- Moreno, L. (1995): *Escocia, Nación y Razón*. Madrid, CSIC.
- Nordlinger, E. (1972): *Conflict regulation in divided societies*. Harvard.
- Resina, R. (2005): *El post-nacionalisme en el mapa global*. Barcelona, Angle Editorial

- Rubert de Ventós, X. (1994): Nacionalismos: el laberinto de la identidad. Ed. Espasa-Calpe, Madrid.
- Sarasa, S. (1998) en el prefaci de la Societat Civil Catalana a: La Societat Catalana, Giner, S. Institut d'Estadística de Catalunya (IDESCAT)
- Sartori, G. (1980): Partidos y sistemas de partidos. Madrid. Alianza Editorial.
- Serrano (2009): Ciutadania i Identitat Nacional en els processos de devolution a la Gran Bretanya i a França. Institut d'Estudis Autònòmics. Barcelona.
- Sizek, S. (1998): Estudios Culturales. Reflexiones sobre el multiculturalismo. Buenos Aires, ed. Paidós
- Sizek, S. (2003): Ideología. Un mapa de la cuestión. Buenos Aires, ed. Fondo de Cultura Económica
- Shils, E. (1957): "Primordial, personal, sacred and civil ties". In: British Journal of Sociology, N°8,UK.
- Smith, A.D. (1976): Las teorías del Nacionalismo. Barcelona. Editorial Península.
- Smith, A.D (2002): La nació en la història. Ed. Afers i Universitat de València, València.
- Solé Tura (1967): Catalanisme i burgesia. Edicions 62, Barcelona.
- Tamir, Y. (1993): Liberal Nationalism. New Jersey, Princeton University Press.
- Termes, J (1974): El nacionalisme català. Problemes d'interpretació. Ponència Col·loqui Historiadors. Barcelona.
- Termes, J. (1999): Les arrels populars del catalanisme. Ed. Empúries, Barcelona.
- Termes, J. (2009): (nou) resum d'història del catalanisme. Barcelona, Editorial Pòrtic
- Virolo, M. (1995): For love of country. Ed. Claredon Press, Oxford.

7.3 Sobre sistema polític

- Anduiza E; De Maya, S. (2005) La qualitat en la participació: Una proposta d'indicadors. Col·lecció Finestra Oberta. Barcelona, Ed. Fundació Bofill.
- Anduiza E, i Bosch, A. (2004): Comportamiento político y electoral. Barcelona, editorial Ariel.

- Almond, G y Verba, S. (1970): La Cultura Cívica. Estudio sobre la participación política democrática en cinco naciones. Madrid. Eurámerica.
- Barber, B. (1984). Strong Democracy: Participatory Politics for a New Age. Berkeley, University of California Press.
- Beck U. (1998) World Risk Society. Cambridge, Polity Pres
- Blanco, I; Gomà, R. (coords.) (2002): Gobiernos locales y redes participativas. Barcelona, ed. Ariel.
- Blanco i Mas (2007): La desafecció política a Catalunya. Una mirada qualitativa. Informes breus de la Fundació Jaume Bofill
- Brugué, Q. i Gomà, R. (coords.) (1998): Gobierno local y políticas públicas. Ariel. Barcelona.
- Casademunt, A. i altres (1996): Nous actors, noves cultures? L'evolució de les polítiques ambientals a Catalunya. Barcelona, IEC
- Brugué, Q. (2008). "Transversalidad: del concepto a la práctica, de las ideas a los resultados". Zaragoza, Fundación Kaleidos.red.
- Castellà (2010): Participació ciutadana: una eina per fer polítiques públiques més eficients i eficaces? Dins Pares coord (2010): Informe sobre l'estat de la democràcia
- Dahl, R.A. (1982): Dilemas of pluralist Democracy. Yale. Yale University Press.
- Duverger, M. (1981): Los partidos políticos. México. Fondo de Cultura Económico.
- Diaz, L; Pares, M; Pomeroy, M. (2006) "Guía práctica para la evaluación de procesos participativos" Observatorio Internacional de Democracia Participativa, Ajuntament de Barcelona
- Held, D. (1987): Models of Democracy. Polity Press and Stanford University Press.
- Font, J. (Coordinador) (2001): Ciudadanos y decisiones públicas. Barcelona, Ed. Ariel.
- Innerarity, D. (2002): La transformación de la política, Península, Barcelona, 2002
- Jorba, L.; Martí, J; Parés, M. (2007). La qualitat en la participació: orientacions per l'avaluació participada. Col.lecció finestra oberta, Fundació Jaume Bofill.
- Jerez, M (1997): Los grupos de presión. Manual de Ciencia Política. Madrid. Trotta

- Jordana (2000): Instituciones y capital social: ¿qué explica qué?. A Revista de Ciencia Política, Vol num 1.
- Kurcheimer (2004). Teoría y sociología críticas de los partidos políticos. Kurt Lenk Franz Neumann editors.
- Martí M, Viejo R, Vilaregut, R. (2010): Participación ciudadana en la esfera pública: enfoques teórico-normativos y modelos de democracia. Dins Marc parès (Coord): Informe sobre l'estat de la democràcia 2010. Generalitat de Catalunya
- Macpherson C.B (1994:) La democràcia liberal y su época. Madrid, Alianza Editorial.
- Negri, A; Hardt E (2000): Imperio. Madrid, Ed Paidós
- Negri, A. (2005): Multitud. Madrid, Ed Paidós
- Pannebianco, A. (1990): Modelos de Partido. Madrid. Alianza Editorial.
- Pares, M.; Castellà, C.; Jorba, L. (2007) "Alguns criteris i recomanacions per millorar la qualitat dels processos participatius". Innovació Democràtica. Direcció General de Participació, Generalitat de Catalunya.
- Putnam Robert D. (1993). Making democracy work: civic traditions in modern Italy. Princeton University press.
- Requejo F. (2009) Camins de democràcia. De l'autonomia a la Independència. Editorial L'Avenç. Barcelona, 2010.
- Resendo, P. (2010). Actores: asociaciones, partidos i mitjans de comunicació. Dins Marc Parès (Coord): Informe sobre l'estat de la democràcia 2010. Generalitat de Catalunya, IGOP.
- Rhodes, R.A.W.(1997): Understanding Governance: Policy networks, Governance, reflexivity and Accountability. Londres, Open University Press.
- Sartori, G. (1980): Partidos y sistemas de partidos. Madrid. Alianza Editorial.
- Sartori, G. (1992): Elementos de teoría política. Madrid. Alianza Editorial.
- Subirats, J i Mota (2000): El quinto elemento: el capital social de las Comunidades Autónomas. Su impacto sobre el funcionamiento del sistema político autonómico. Revista Española de Ciencia Política. Vol. 1. Núm. 2.
- Subirats, J; i Goma, R. (2000): Xarxes i polítiques públiques. Mimeo.

- Subirats, Parès i Blanco (2010): Calidad democràtica y redes de gobernanza: evaluar la participación desde el análisis de las políticas públicas (dins Participación y calidad democrática (2010). Ariel, Madrid
- Torcal, M.(2008): “La desafecció política a Catalunya: un fet diferencial?”, en Eva Anduiza (Dir.): Informe sobre l'estat de la democràcia a Catalunya 2007, Editorial Mediterrània/Fundació Jaume Bofill, Barcelona.
- Vallès, J.M. (2003): Ciència Política, una introducció. Barcelona, Editorial Ariel
- Vallès, J.M. coord (2008). Actituds polítiques i comportament electoral a Catalunya: Materials per a un debat social. Generalitat de Catalunya, Departament de Participació Ciutadana

7.4 Sobre independentisme català

- Alexandre, V. (1999): Jo no sóc espanyol. Barcelona, Ed Proa
- Argemí, A. (1993): Sobirania o submissió. Barcelona, ed Mediterrània.
- Balcells, A. (1992): Història del Nacionalisme Català. Barcelona, editat pel Departament de publicacions de la Generalitat de Catalunya.
- Bassa, D. (1994): L'operació garzón: Un balanç de Barcelona 92. Barcelona. Ed. Llibres de l'índex
- Bassa, D; Benitez, C; Castellanos, C.; Soler R. (1994): Independentisme Català (1979-1994). Llibres de l'Índex, Barcelona.
- Batista A; i Playà, J. (1991): La gran conspiració, Crònica de l'Assemblea de Catalunya. Barcelona, Ed. Empúries.
- Boix, C. (2002): L'obertura catalana. Barcelona, Centre d'Estudis Contemporanis, Generalitat de Catalunya.
- Branchadell, A. (2001): La hipòtesi de la Independència. Barcelona, Ed. Empúries.
- Buch, R. (1988): PSAN, El partit Socialista d'Alliberament Nacional (1974-80). Barcelona, editado por el Institut de Ciències Polítiques i Socials (ICPS).
- Buch, R. (2007): L'esquerra independentista, avui. Barcelona, Editorial Columna.
- Buch, Roger (2008): D'on beu avui el catalanisme democràtic? Escola d'Estiu de l'UPEC. Publicat a la revista de l'UPEC num 9

- Cardús, S. (2010): El camí de la Independència. Barcelona, ed La Campana.
- Carod-Rovira, J (2004). Saltar la paret. Barcelona, Ed. Columna
- Carod-Rovira, J (2008). 2014. Barcelona, Ed. L'arquer.
- Castellanos, C. (2003): Reviure els dies. Records d'un temps silenciats. Lleida. Pagès Editors.
- Colomines A. (2007): "Catalanisme polític, nacionalisme i independentisme" a Renyer, J./Pujol, E. (Dir.). Pensament polític als Països Catalans, 1714-2014. Ed. Pòrtic, Barcelona.
- Col·lectiu Els Altres Andalusos (2009): Aprofitaments polítics de la Immigració. Editorial Pòrtic, Barcelona
- Col·lectiu Terra i Llibertat (2000): 100 entitats dels Països Catalans. Barcelona, Edicions 62
- Cruells, M. (1975): El separatisme català durant la guerra civil. Barcelona, Editorial DOPESA.
- Deulonder, X. (2005): Història de L'MDT. Barcelona. Ed. Llibres de l'Índex
- Díaz, D. (1996). L'oposició catalanista al franquisme. Ed. Abadia Montserrat.
- Ferrer i Gironés, F. (2005): El gran llibre per la Independència. Ed. Columna. Barcelona
- Fontana, J. (2005): La construcció de la identitat. Reflexions sobre el passat i sobre el present. Barcelona, Ed. Base.
- Gómez, D. (2007). Insults i disbarats contra l'Estatut de Catalunya. Editorial Pagès, Lleida
- Gonzalez, C. (2009): Llengua musicada. Documenta balear. Palma.
- González, A. (2006): La nació imaginada. Els fonaments dels Països Catalans (1931-1939). Ed Afers, València.
- Gordillo, S. (2007): nació.cat. Barcelona, Ed. Mina
- Huguet, J. (2004): Cornuts i pagar el beure. Barcelona, Ed. Angle.
- Institut de Ciències Polítiques de Catalunya (ICPS) (2000): Diccionari dels Partits Polítics de Catalunya. Editat per Enciclopèdia Catalana, S.A.

- Illa O. (2009): *Independentisme català: entre el símbol i la Institució*. Editat per Angle Editorial. Barcelona.
- López Bofill, H. (2004): *La independència i la realitat*. Barcelona, ed. Moll
- López Bofill, H. (2005): *La democràcia cuirassada*. Barcelona, ed l'Esfera dels Llibres.
- Lopez Tena A. (2007): *Catalunya sota Espanya*. Barcelona, Editorial la Magrana
- Manent, J i Thomàs, A (2010): *La temptació independentista*. Lleida, Pagès editors.
- Marín, E. Alquézar, R. Morales, M. (2001): *Esquerra Republicana de Catalunya, 70 anys d'Història (1931-2001)*. Barcelona. Ed. Columna.
- Meroño, P (2001): *Història del sindicalisme nacional als Països Catalans (1958-1989)*. Tarragona
- Monné, E. I Selga, LL. (1991): *Història de la Crida a la Solidaritat*. Barcelona. Ed. Campana.
- Muñoz, J; Vilaregut, R; Guinjoan, M. (2011): *Les consultes sobre la Independència: Context, organització i participació*. Article inclòs en l'Informe sobre l'estat de la democràcia 2010. IGOP i Departament de Participació i Relacions Institucionals de la Generalitat de Catalunya.
- Renyer, J. (2002): *L'Estat contra els Pobles*. Tarragona, Arola Editors.
- Renyer, J. (1994): *Catalunya Qüestió d'estat. 25 anys d'independentisme català*. Tarragona, Edicions el Mèdol.
- Ridao, J. (2005): *Així es va fer l'estatut. De l'estatut del Parlament a l'Estatut de la Moncloa*. Barcelona, ed. Mediterrània.
- Rubert de Ventós, X. (1999): *Catalunya: de la identitat a la independència*. Barcelona, Editorial Empúries
- Rodri J. (2003): *L'enemic invisible: Crida a la solidaritat, activisme de carrer (1985-1990)*. Barcelona, Pòrtic.
- Rubiralta, F. (1996): *El nuevo nacionalismo radical. Los casos gallego, catalán y vasco*. Donosti, Ed. Tercera Prensa
- Rubiralta, F.(2004): *Una història de l'independentisme polític català*. Lleida, Pagès editors
- Serra, E. (2003): *"Independentisme i nacionalisme d'esquerres"*, dins Bru de Sala i Drópez (coordinadors) *Exili interior, represa i transició*, Barcelona.

- Sol, S. (2010). Carpe Diem. En el punt de mira. Barcelona, Ed. Llibres de l'índex.
- Sort J. (2010): El moment zen, la independència des de la xarxa. Auto edició
- Tresserras, M; Estradé A. (1990): Catalunya Independent? Anàlisi de l'enquesta sobre la identitat nacional i la voluntat d'independència dels catalans. Fundació Jaume Bofill, Barcelona.
- Ucelay Da Cal, E. (1983): El Nacionalisme radical català i la resistència a la Dictadura de Primo de Rivera 1923-1931. Tesi Doctoral, Universitat de Barcelona
- Varis autors (2000): Països Catalans Segle XXI. Editorial el Jonc, Lleida, 2000
- Vilaregut, R. (2004): Terra Lliure. La Temptació armada a Catalunya. Barcelona. Editorial Columna.
- Vilaregut, R; i Buch, R. (2006). Independentisme català al tombant de segle. Ponència publicada al 1er congrés d'història de Reus. Publicat pel Centre de lectura de Reus
- Vilaregut, R. (2007): Breve Guía del Independentismo catalán. Editorial Gakoa, Donostia.
- Vilaregut, R. (2007): L'independentisme català. Situació actual i proposta d'indicadors. Beca atorgada per ICPS.
- Vilaregut, R. (2008): L'independentisme català en la transició. Capítol publicat dins el col·leccionable sobre la transició a Catalunya. Edicions 62, Barcelona.
- Vilaregut, R. (2008): Transformacions i estratègies nacionals en l'era global. La Plataforma pel Dret a Decidir. Ponència presentada al 1er Congrés Ciència política crítica de Bilbao. Publicacions de la UPV-EHU.
- Vilaregut, R; i Martí J (2010). Independentisme català i basc. Una proposta comparativa. Ponència a les primeres jornades Internacionals Euskadi-Catalunya. Facultat d'interpretació UPV-EHU de Vitòria.
- Vilaregut, R. (2010). Activistes per la independència. Qui són i què pensen. Article publicat a la revista Eines.
- Viñas C. (2004): Rock per la independència. Barcelona, Ed. Columna
- Ximenis, J.M. (2010): D'Arenys de Munt al cel. L'inici de les consultes independentistes. Editorial El CIM. Barcelona
- Xirinacs, Lluís M. (1994): La Traïció dels líders, Vol II. Llibres del Segle, Girona

7.5 Altres fonts

Revistes

Revista El temps, Agost 2004

Revista El temps, Desembre de 2010.

Revista Enderrock, num 106

Suplement paper AVUI 20-10-2004. Rock per la Independència

Revista Mobilization Volum 8, nº 1 (2003)

Revista Idees Fundació Irla, tardor 2008

Revista Idees Fundació Irla, Hivern 2008

Revista Idees Fundació Irla, primavera 2010

Centres de recerca

Institut Ciències Polítiques i Socials (ICPS) : Sondejors d'opinió periode 2005-2010

Centre d'Estudis d'Opinió (CEO): Baròmetres d'Opinió Política (2005-2010): estudis num304,346,358,363,367,375,391,400,404,412,419,447,466,485,499,518,544,555, 581,600,612

Centro Investigaciones Sociológicas (CIS):

Universitat Oberta de Catalunya (UOC): Estudi diagnòstic percepcions Catalunya-Espanya (2010)

Universitat Oberta de Catalunya (UOC): Llengua i identitat a Catalunya (2008)

Centre d'Estudis Sobiranes: Suport Social a la Independència (1991-2008). Perfils sociològics.

Principals web's consultades

www.tenimeldretdedecidir.cat

www.sobiraniaiprogres.cat

www.vilaweb.cat

www.naciodigital.cat

www.directe.cat

www.racocatala.cat

www.llibertat.cat

www.avui.cat

www.lavanguardia.com

www.elperiòdico.cat

www.gencat.cat

www.esquerra.cat

www.gentdelaterra.cat

www.ateneulatorna.cat

www.pobleviu.cat

www.comissiodignitat.cat

www.cal.cat

www.xbs.cat

www.omnium.cat

Ús intensiu de les pàgines web relacionades amb el moviment independentista (blocs, llistes distribució, xats, etc)

Capítol 8. Annexos

8.1 Entrevistes²³⁵

- 1) **EP. Jaume López.** Soci i portaveu de la PDD (segona etapa).
- 2) **EP. Diego Arcos.** Soci fundador de la PDD i membre junta segona etapa.
- 3) **EP. Oriol Munné Rama.** Secretari junta primera etapa i vocal segona.
- 4) **EP. Jordi Fàbrega.** Portaveu Decidim.cat i interlocutor amb PDD
- 5) **EP. Carles Castellanos.** Membre junta PDD segona etapa.
- 6) **EP. Toni Trobat.** Tècnic alliberat PDD
- 7) **EP. Eric Herrera.** Delegat territorial PDD a Osona.
- 8) **EP. Elisenda Romeu.** Fundadora, presidenta junta tercera etapa i secretaria actual
- 9) **EM. Oriol Ampuero.** Membre fundador PDD i actualment vocal.
- 10) **EP. Pau Juvillà.** Interlocutor CUP Nacional a la PDD.
- 11) **EP. David Cid.** Interlocució d'ICV.
- 12) **EP. Blanca Serra.** Soci fundadora PDD i vocal junta en totes les etapes.
- 13) **EM. Carles Rojas.** Tresorer de la PDD, segona i tercera etapa.
- 14) **EP. Eduard López.** Interlocutor d'ERC a la PDD.
- 15) **EP. Gerard Fernandez.** Portaveu PDD segona etapa.
- 16) **EP. Enric Fontanals.** Vocal junta PDD primera i segona etapa.
- 17) **EP. Carles Riera.** Fundador i actual vocal PDD.
- 18) **EP. Lluís Rabell.** Responsable finances PDD (primera i segona etapa)
- 19) **EP. Pere Alberola.** Membre junta quarta etapa
- 20) **EM. Nuria Breu.** Sòcia fundadora PDD i membre junta tercera etapa.
- 21) **EM. Carme Forcadell.** Membre junta segona, tercera i quarta etapa.
- 22) **EM. Lluís Perez.** Interlocutor PDD amb Sobirania i Progrés.
- 23) **EM. Josep M Farré i Juan.** Vocal de dues juntes d'associacions vinculades a la PDD.
- 24) **EP. Rafel Castellanos.** Membre junta segona, tercera i quarta etapa.
- 25) **EM. Serni Ribó.** Soci fundador i vocal tercera etapa.
- 26) **EM. Roser Valls Gaitano.** Interlocutora PDD a Sobirania i Progrés segona i tercera etapa.
- 27) **EM. Ricard Font i Hereu.** Soci de la PDD i interlocutor amb CDC
- 28) **EP. Francesc Dalmases.** Col·laborador de la PDD

²³⁵ Estan ordenats per ordre d'entrevista. Els acrònims EP i EM es refereixen a la tipologia d'entrevista. En el cas d'EP la entrevista va ser personal (gravada). En el cas de l'EM, l'entrevista va ser via mail i per telèfon.

- 29) **EP. Jordi Fexas.** Membre Junta de la PDD
- 30) **EP. Víctor Tarradellas.** Soci actiu de la PDD
- 31) **EM. Albert Botran.** Membre actiu de la primera etapa de la PDD.
- 32) **EP. Josep Cruanyes.** President PDD quarta etapa i mediador en el conflicte.
- 33) **EP. Roger Buch.** Interlocutor Òmnium a la PDD
- 34) **EM. Ernest Espinós.** Representant territorial PDD a Sabadell
- 35) **EP. Mònica Sabata.** Portaveu i cara visible de la primera, segona i tercera etapa de la PDD
- 36) **EP. Jordi Vila d'Abadal.** Primer president de la PDD.
- 37) **EP. Uriel Bertran.** Interlocutor d'ERC i Consultes sobiranistes a la PDD.
- 38) **EM. Àngels Folch.** Membre actual Junta PDD.
- 39) **EM. Joan Fradera.** Membre primera i segona junta PDD
- 40) **EM. Julià de Jòdar.** Col·laborador PDD.

Grup de Contrast de la PDD (personal)

Nom	Pertinença
Mònica Sabata	Ex-portaveu i fundadora PDD
Rafel Castellanos	Ex membre junta PDD
Oriol Ampuero	Membre actual junta PDD
Blanca Serra	Fundadora PDD
Carme Forcadell	Secretaria PDD
Jaume López	Ex portaveu PDD

Grup de contrast observadors externs de la PDD (personal)

Nom	Pertinença
Muriel Casals	Presidenta Òmnium Cultural
Pere Puges	Arquitecte i membre PSC
Josep Pera	Regidor CIU Ajuntament Badalona
David Fernández	Membre Ateneu Independentista La Torna
Josep M Cervelló	Regidor ERC St. Boi Llobregat
Salvador Cot	Periodista, director de Nació Digital.cat

Entrevistes complementàries (mail i personal)

Nombre	Entidad
Oriol Jonqueres	Eurodiputat d'ERC
Francesc Codina	Fundador PSAN i NE
Sergi Sol	Cap de premsa d'ERC
Fermí Rubiralta	Historiador i polític
Ivan Serrano	Doctor en Ciències polítiques
Raimundo Viejo	Doctor en Ciències polítiques
Roger Buch	Doctor en Ciències polítiques

8.2 Documents relacionats amb el cas d'estudi

A) Text de presentació Plataforma pel Dret de Decidir

Què és la Plataforma?

És un espai transversal de trobada de més de 700 entitats i persones individuals que lluiten per l'autodeterminació. Es constitueix en un moviment ampli, plural, transversal i cohesionat que aplega diversos sectors de la societat civil dels Països Catalans disposats a treballar per l'assoliment de la plena sobirania.

Els seus principals trets són els de l'autoorganització i l'autofinançament.

Objectius principals

- Eixamplar la base del sobiranisme i convertir-lo en un objectiu àmpliament acceptat.
- Generar estat d'opinió i donar a conèixer el projecte sobiranista desvinculat de posicions partidistes.
- Sensibilitzar la població en general sobre la necessitat de l'exercici del dret de decidir. Generar, així, un estat d'opinió favorable al dret a l'autodeterminació.
- Fomentar les sinèrgies amb tots els grups, organitzacions i plataformes amb qui compartim objectius.

Com s'organitza?

La Plataforma és un moviment assembleari. L'assemblea és l'òrgan on es prenen decisions. Pel treball del dia a dia, la Plataforma s'organitza en comissions (organització, extensió, comunicació, economia i recerca de recursos, etc.). Alhora, disposa d'una permanent (formada per persones de cadascuna de les comissions), la qual és la responsable de la coordinació i la marxa general dels objectius de la Plataforma.

Com es financia?

La Plataforma es finança a través de les quotes de les entitats que en formen part i de les quotes individuals dels seus socis. El moviment genera també alguns productes (la litografia del Joan Brossa, mocadors, banderes, etc) i bons d'ajut que faciliten la generació d'activitats i campanyes autofinançades.

Quines campanyes duu a terme?

En l'actualitat, la principal campanya duu el nom de *Decideixo decidir*. Es tracta de recollir el màxim nombre de signatures, sota la fórmula legal d'una petició popular, per demanar als Parlaments dels Països Catalans que tramitin una iniciativa de llei per la qual es reclami al Parlament espanyol que els traspassi la competència per convocar referèndums. La via legal per aconseguir que aquesta competència passi a mans de la Generalitat és a través de l'aprovació d'una llei orgànica al Congrés dels Diputats segons la qual s'estableixi la transferència (tal com preveu l'art. 150 de la Constitució Espanyola).

La campanya parteix d'un exercici de radicalitat democràtica i reclama el dret de tots els catalans i catalanes a poder decidir sobre qualsevol qüestió que afecti el nostre país.

A part d'aquesta campanya, la PDD promou la sensibilització sobre temes que són cabdals pel futur del nostre país: les infraestructures, l'autofinançament, la immigració, l'ús social de la llengua i especialment sobre la necessitat d'exercir el dret a l'autodeterminació. Ho fa a través de xerrades i reunions arreu del territori que, a més a més, impulsen el creixement territorial.

La PDD està treballant per donar una resposta immediata a la sentència del TC.

La PDD col·labora amb els Deu Mil a Brussel·les perquè el dia 7 de març hi hagi milers de persones reclamant el dret a l'autodeterminació.

Com pots col·laborar?

Qualsevol persona interessada pot col·laborar amb la Plataforma. Us proposem algunes possibilitats:

- Crear un grup local a la vostra població per poder articular la xarxa de país..
- Fer-te voluntari.
- Fer un donatiu econòmic al compte corrent 21003084852200396681

Per a més informació, Secretaria tècnica PDD:

BARCELONA

C/ Rocafort 242 bis, 1r

08029 Barcelona

info@tenimeldretdedecidir.cat

<http://www.tenimeldretdedecidir.cat>

B) Manifest plataforma manifestació 18 de Febrer de 2006

Les entitats i els moviments socials sotasignats, procedents d'una àmplia pluralitat de sectors socials i polítics catalans, volem intervenir en la conjuntura política oberta amb la reforma de l'Estatut i demostrar alhora la nostra preocupació pel clima hostil creat des de diversos cercles antidemocràtics en contra de les legítimes aspiracions polítiques i democràtiques del nostre país. Tot recordant la lluita de l'Assemblea de Catalunya en favor del restabliment de l'Estatut d'Autonomia com a mitjà per exercir el dret a l'autodeterminació, i rememorant també que fa vint-i-cinc anys la nació catalana sortí al carrer davant de l'ofensiva contra l'expressió de la seva identitat, ara veiem necessari tornar-nos a manifestar sota el lema "Som una nació i tenim el dret de decidir!".

Els convocants estem convençuts i convençudes que cal exercir aquest dret per tal de garantir que les polítiques que es duen a terme estiguin d'acord amb les aspiracions i les necessitats del poble català i per tal d'afavorir el progrés social en drets de ciutadania i immigració, drets socials i laborals, llengua i cultura, medi ambient, polítiques de gènere, habitatge, tecnologies de la comunicació, educació, salut i seguretat, entre d'altres.

Així mateix, afirmem que cap veritable autogovern és possible sense sobirania fiscal i tributària i sense inversions i infraestructures, relacions internacionals i cooperació. Perquè som una nació i defensem la nostra identitat, com qualsevol poble hem de tenir el dret a poder decidir lliurement quin és el nostre futur. Per tant, el que nosaltres decidim, ningú no ho ha de retallar. Per la llibertat i la democràcia, us cridem a tots i totes a sortir al carrer per manifestar-nos dient: "Som una nació i tenim el dret de decidir!"

18 de febrer de 2006

C) Manifest de la plataforma de rebuig al referèndum

**Perquè som una nació i tenim el dret de decidir,
Per dignitat,
Rebutgem aquest Estatut: votem no.**

La Plataforma Pel Dret de Decidir va fer públic, amb data de 24 d'abril de 2006, la seva voluntat de dur a terme una campanya activa de rebuig al sí a l'actual proposta d'Estatut d'autonomia, assumint i donant suport a totes les opcions de vot que expressessin aquest rebuig, ja fos el vot no, el vot nul compromès o el vot en blanc, recollint el sentir de les diferents entitats i moviments socials que la conformen.

Des d'aleshores s'han esdevingut alguns canvis que han portat a reconsiderar aquesta posició. El pol sobiranista s'ha anat decantant cada vegada més per un vot negatiu. Primer van ser els líders d'opinió, pensadors i mitjans de comunicació que no entenien que no s'apostés per un plantejament més efectiu, després la mateixa societat civil que també reclamava poder dir les coses clarament, i ERC que impulsada per les seves bases també s'ha decantat pel NO. Finalment, altres entitats de sectors diversos de la nostra societat, com el sindical o l'estudiantil, també han apostat pel NO.

Tenint en compte que les opcions de vot nul o blanc requereixen d'una conscienciació i un nivell de pedagogia i explicitació superiors a una opció negativa i, en conseqüència necessiten d'instruments de comunicació potents, i que hi havia coincidència a considerar que la força de la Plataforma quedava limitada al no pronunciar-se més enllà d'un rebuig genèric sense especificar una opció de vot.

Considerant que aquestes circumstàncies d'indefinició de referents no partidistes, com el que suposa la Plataforma, fins i tot podien contribuir a un abstencionisme que jutgem negatiu.

Cercant, doncs, fer front i superar aquests problemes, i amb el convenciment que els defensors del no haurien fet el mateix, les entitats adherides a la Plataforma que es van pronunciar en favor d'un vot nul compromès, o el vot en blanc

han arribat a l'acord d'acceptar que la Plataforma en el seu conjunt expressi públicament el seu posicionament en favor del NO, tot respectant la diversitat de postures que ja foren expressades en assemblees anteriors.

Per tant, aquest posicionament de la Plataforma no presuposa, en absolut, que no hi hagi entitats al seu si que puguin seguir mantenint la seva prioritat per un altre tipus de vot, però que donen suport a una opció unitària de la Plataforma concretada en la defensa d'un vot negatiu en aquest referèndum.

19 de maig de 2006

D) Manifest Plataforma manifestació desembre de 2007

SOM UNA NACIÓ I DIEM PROU!

Tenim el dret de decidir sobre les nostres infraestructures

Davant la reiterada fallida de les infraestructures viàries i de transport a Catalunya dependents de l'Estat Espanyol, la Plataforma pel Dret de Decidir i les entitats adherides a la mobilització considerem que:

- És l'hora que s'acabi el maltractament sistemàtic i continuat a la societat catalana. El menyspreu i el passotisme amb que la ministra espanyola Magdalena Álvarez tracta una qüestió importantíssima per al benestar dels catalans i catalanes ha de tenir com a resposta la mobilització popular.

- Els catalans i catalanes tenim el dret de decidir quin model nacional d'infraestructures i de mobilitat volem. Cal trencar la dependència, que significa ineficàcia i menyspreu cap a les necessitats i les decisions de la ciutadania del nostre país, pensada i al servei dels interessos centralistes de l'Estat Espanyol. El dèficit inversor, un sistema de finançament injust i l'espoli fiscal són, en aquest sentit, els principals elements que ens porten al carreró sense sortida d'uns serveis i unes xarxes públiques d'ínfima qualitat. Volem decidir i gestionar les nostres infraestructures.

- La definició d'aquest model de xarxa d'infraestructures ha de ser autocentrat. S'ha de fer des de la proximitat, des de Catalunya. Els darrers 15 anys el servei de rodalies de la Regió Metropolitana de Barcelona ha passat de 64 a 115 milions d'usuaris sense modificar la infraestructura ferroviària, que s'ha degradat. Les inversions previstes des del 92 per a les rodalies de l'àrea metropolitana de Barcelona s'han destinat pràcticament de manera exclusiva a un macroprojecte ambientalment agressiu i que no ens connectarà ni amb Europa ni amb l'Eix Mediterrani, el TAV. No s'han potenciat, adequat ni modernitzat les línies de Regionals existents per crear una veritable malla ferroviària de qualitat a tot el país.

- Tenim una xarxa viària, especialment la secundària, deficient i més d'un terç dels peatges de tot l'Estat.

- Les infraestructures aeroportuàries, peça clau per al desenvolupament nacional en el context global, han d'estar gestionades des del territori i no al servei, de nou, d'un sistema centralitzat al servei d'un únic aeroport de primera, Barajas.

- El model de mobilitat i la xarxa viària i d'infraestructures que reivindiquem ha d'estar al servei i a l'interès general de les ciutadanes i els ciutadans de tota Catalunya i amb criteris d'equilibri territorial. La societat es mereix un servei de transports públics de persones i de mercaderies de qualitat i de proximitat.

En aquest sentit des de la societat civil catalana reclamem:

- La solució immediata, per dignitat nacional, del desgavell de les infraestructures actualment en execució i la prioritització de les inversions i els recursos per al bon funcionament de les rodalies de RENFE.

- Un nou sistema de finançament per a Catalunya just i transparent que permeti conèixer les balances fiscals i gestionar adequadament les infraestructures; de manera immediata, el compliment dels compromisos en matèria d'inversió de l'Estat a Catalunya.

- La capacitat de decidir des de casa nostra sobre qualsevol planificació, licitació, prioritització i execució de l'obra pública i de la xarxa de transports i infraestructures en general que ens afecti, sempre des d'una perspectiva nacionalment autocentrada i ambientalment sostenible.

- Exigim que es prioritzi la seguretat de les persones treballadores i usuàries, com també que se satisfacin les pèrdues econòmiques particulars i empresarials ocasionades pel desgavell de Rodalies i s'agilitin els mecanismes d'informació, de reclamació i de devolucions a les persones afectades.

- En definitiva, el dret de decidir el model de país que volem construir, i les condicions per exercir-lo.

Per totes aquestes raons i, de manera especial:

EXIGIM EL TRASPÀS DE LA XARXA DE TRANSPORTS I D'INFRAESTRUCTURES A LA GENERALITAT DE CATALUNYA

EXIGIM LA PUBLICACIÓ DE LES BALANCES FISCALS ENTRE CATALUNYA I L'ESTAT ESPANYOL

EXIGIM QUE LA GENERALITAT DE CATALUNYA RECAPTI I GESTIONI TOTS ELS NOSTRES IMPOSTOS

PDD, 1 de desembre de 2007

E) Bases polítiques de la Plataforma pel Dret de Decidir²³⁶

a) El marc polític de la PDD

La PDD neix com a eina de vertebració política de la societat civil en el moment de la crisi terminal del sistema autonomista. Es va crear per reivindicar el dret de decidir, que implica el dret a l'autodeterminació. El terme "dret de decidir" també ha permès estendre-ho a altres contextos a tots els àmbits de la vida econòmica, social, cultural, etc. però el marc polític es defineix per la reivindicació del dret a l'autodeterminació, que ara s'hauria de concretar en un objectiu: crear les condicions per fer possible l'exercici del dret a l'autodeterminació.

Evidentment, els objectius de la PDD van més enllà dels Estatuts d'autonomia. Per tant, no és funció de la PDD defensar els Estatuts d'Autonomia, perquè ha quedat demostrat que els Estatuts no resoldran els problemes de la societat catalana. La funció de la PDD hauria de ser posar en evidència les mancances de l'estat de les autonomies. El fet de no acceptar el marc autonòmic no impedeix, però, que la PDD denunciï, com ha fet, els dèficits concrets que es troben en el sistema actual: l'espòli fiscal, la falta de poder de decisió sobre les infraestructures o sobre la política respecte als nouvinguts, els atacs a la nostra llengua, la restricció de les llibertats, la repressió de la dissidència, etc. O la denúncia de la il·legimitat del Tribunal Constitucional per emetre una sentència sobre l'Estatut.

L'objectiu de la PDD és crear les condicions perquè sigui possible l'exercici del dret a l'autodeterminació. El fet de no declarar-se explícitament independentista no impedeix, però, que la PDD doni suport a totes les iniciatives que estan a favor d'un poder polític català no subordinat, inclosa la independència. La PDD ha de deixar la porta oberta a aquells sectors que estan a favor de l'exercici del dret a l'autodeterminació i no consideren la independència com l'única solució possible.

b) Els principis polítics de la PDD

El principal principi polític de la PDD és la **radicalitat democràtica**. Això vol dir portar a la pràctica la democràcia a tots els nivells i amb la màxima exigència,

La democràcia s'ha de traduir en una organització que faciliti la **participació** sense limitacions i eviti l'oportunisme personal o de grups de pressió. La política de comunicació ha d'estar al servei de la PDD i, per tant, dels seus òrgans representatius.

L'objectiu de la PDD ha de ser estendre's tant socialment com territorialment amb l'objectiu d'aconseguir una àmplia base social.

L'estructura organitzativa (assemblea, nuclis territorials, comissions de treball, junta permanent, organ consultiu) ha de reflectir la pluralitat, l'àmplia base social i la dimensió nacional del moviment.

La PDD ha de ser independent dels partits polítics i de les Institucions. Això exigeix l'autofinançament i la independència econòmica. La diversificació de la procedència dels ajuts i la limitació de les quantitats poden ser una garantia d'independència. És important assegurar el finançament per a l'èxit de la PDD.

c) La relació amb els partits polítics

La PDD és un agent polític que actua en el camp de la política no institucional.

²³⁶ Document polític sorgit de l'assemblea de 15 de desembre de 2007

La PDD és independent dels partits polítics. La independència respecte als partits polítics és essencial perquè és la garantia per aconseguir un suport social ampli i, per tant, una garantia per a la seva continuïtat.

Els partits polítics no poden ser socis de la PDD. La PDD ha de tenir el seu propi ritme, el seu propi programa i les seves iniciatives, tot i que a l'hora de treballar ho pot fer amb tothom que estigui d'acord amb els seus plantejaments.

La força de la PDD és la seva capacitat d'aplegar sectors socials diversos i no tenir els condicionants de la política institucional. La PDD pot actuar amb més llibertat que els partits polítics, sempre que es mantingui independent dels partits i que no vulgui ser un partit més.

d) Alguns apunts per a una estratègia

L'estratègia de la PDD s'ha d'articular en funció de l'objectiu de crear les condicions per fer possible l'exercici del dret a l'autodeterminació.

Es tracta essencialment de portar a terme una intensa activitat de propaganda, pedagogia i conscienciació per fer veure la necessitat d'un referèndum d'autodeterminació que doni sortida a les aspiracions del poble català. Es tracta de fer evident la frustració que comporta l'acceptació del marc polític espanyol (i francès).

Algunes actuacions podrien ser les següents:

- 1.- Cloenda de la campanya "Decideixo decidir". Presentació de les signatures al Parlament de Catalunya. Pressió als diferents parlaments i internacionalització de la nostra demanda.
- 2.- Sentència del Tribunal Constitucional espanyol. Denunciem la il·legimitat d'aquest tribunal sense defensar l'Estatut, tot plantejant el dret de fer referèndums vinculants sense limitació.
- 3.- Reclamar les transferències d'infraestructures. Es tracta de fer evident que les deficiències en infraestructures estan lligades al dèficit fiscal crònic.
- 4.- Iniciar una campanya per la sobirania fiscal. Es tracta de denunciar les limitacions del sistema de finançament.
- 5.- Començar a preparar la difusió internacional del dret de decidir. S'han de buscar complicitats internacionals per poder explotar políticament el referèndum d'autodeterminació.
- 6.- Donar suport a les iniciatives polítiques de les entitats que donen suport a la PDD (llengua, immigració, etc)
- 7.- Estendre la PDD a tots els Països Catalans. S'han de crear nuclis locals a tantes comarques com sigui possible.

F) Text de campanya de recollida de signatures pel Dret de Decidir del 9 de Març de 2008

L'acció de recollida de signatures prevista per al dia 9 de març, dia d'eleccions generals a l'estat espanyol i d'eleccions municipals i cantonals a l'estat francès, s'emmarca en la campanya "**Decideixo decidir**", promoguda per la **Plataforma pel Dret de Decidir** i la **Plataforma Sobirania i Progrés**, a fi d'instar els diversos òrgans legislatius dels Països Catalans que reclamin la competència de fer referèndums, és a dir consultes populars vinculants.

La decisió dels ciutadans i ciutadanes del nostre país de sortir al carrer dient que volem decidir el nostre futur amb llibertat s'emmarca en l'exercici de la radicalitat democràtica exigible a qualsevol govern que s'autodefineixi com a demòcrata. La democràcia ha de permetre exercir el dret a convocar referèndums, inclòs el dret de convocar un referèndum d'autodeterminació per decidir sobre la nostra sobirania nacional.

Les mobilitzacions del 18-F de 2006 i 1-D de 2007 pel dret de decidir de la nostra nació i sobre les infraestructures han estat un primer pas d'expressió col·lectiva d'aquesta voluntat.

La recollida de signatures que es farà arreu del país anirà acompanyada de la venda de mocadors vermells amb l'anagrama "**Dd!**" que, a més de simbolitzar la unió del poble davant l'impediment actual que no ens deixa exercir els nostres drets, servirà per autofinançar la campanya.

La nostra acció és plantejada de manera autoorganitzada i lliure, al marge de l'acció electoral i dels partits polítics; es tracta de refermar un cop més que **SOM UNA NACIÓ I TENIM EL DRET DE DECIDIR**.

G) Document de mediació en el conflicte de la PDD

Els socis/es i entitats sòcies de la Plataforma pel Dret de Decidir (PDD) que signem aquest escrit i que representem més del 10% dels socis de l'entitat constatem:

- Que el moment polític que viu actualment el nostre país, retallada estatutària, incompliment d'aquest, recursos al tribunal constitucional, caos en infraestructures, crisi galopant, etc. demana que la societat civil treballi amb il·lusió i de forma conjunta, cosa que la PDD ha sabut, els darrers anys, canalitzar àmpliament.
- Que la dimensió de la PDD transcendeix la seva dimensió estrictament jurídica. Milers de voluntaris, adherits, manifestants també són la PDD.
- Que el conflicte intern que viu la nostra entitat i que es va posar clarament de manifest en la darrera assemblea del dia 15 de juny de 2008 continua vigent a febrer de 2009.
- Que el present conflicte impedeix que la PDD desenvolupi les seves activitats amb l'energia que la situació política demana.
- Que les assemblees locals o comarcals del Vallès Occidental, Girona i Terres de l'Ebre han avalat plenament un procés de reunificació i han animat els dos sectors a treballar en aquest sentit.
- Que els dos sectors han fet esforços per a resoldre el conflicte d'una manera negociada a través d'un procés de mediació oficial tutelat per la Generalitat de Catalunya.
- Que aquest procés de mediació oficial ha tingut els seus fruits: els dos sectors han avalat un document polític conjunt, gràcies a la bona tasca realitzada per persones de tots dos sectors.
- Que aquest procés de mediació oficial no ha estat del tot positiu perquè es va interrompre per una de les parts quan es debatia convocar una assemblea conjunta per a renovar els càrrecs de junta i aconseguir una junta capaç de superar el conflicte intern i dirigir la PDD amb normalitat.
- Que no s'ha convocat cap assemblea legal des del darrer 15 de juny degut a la situació conflicte, i per tant la PDD no ha pogut decidir a partir d'un debat dins la seva assemblea les accions que ha de prendre respecte a la situació política actual.
- Que s'estan produint moviments aglutinadors en el teixit associatiu que poden acabar per suplantar la tasca de punt de trobada, debat i mobilització que ha fet la PDD en els darrers anys.
- Que la primera junta de la PDD que es va triar el 19 de febrer de 2007 acaba el seu mandat el febrer de 2009. (En el pressupòsit que l'assemblea del 15 de juny passat no té validesa legal degut a irregularitats.)
Que la segona junta de la PDD que es va triar
- el 15 de juny de 2007 s'ha de renovar el primer quadrimestre del 2009 (En el
- pressupòsit que l'assemblea del 15 de juny passat si que tingui validesa legal.)

És per això que manifestem:

- Que la PDD només té sentit si és una PDD unida, plural, respectuosa, aglutinadora, etc.
- Que la resolució del conflicte no passa per la victòria d'un sector o d'un altre, sinó pel treball diari de tots els membres de la PDD.

I en aquest sentit demanem a totes dues juntes, que d'acord amb els estatuts de la PDD (article 10.2 dels estatuts inicials, o article 13 dels estatuts que es van entrar al registre amb posterioritat al 15 de juny), independentment quins siguin els legals:

- Que totes dues juntes convoquin una assemblea per a la renovació de càrrecs de junta. Volem una junta cohesionada amb capacitat de treball i que deixi endarrere els conflictes actuals.

- Que l'assemblea es realitzi un dissabte al matí en un termini màxim de 30 dies a partir de la presentació d'aquesta sol·licitud a la seu social de la PDD per aconseguir el màxim de participació de tots els socis de la nostra entitat.
- Que realitzin aquesta convocatòria tots els membres de les dues juntes conjuntament, evitar d'aquesta manera una nova disputa sobre qui ostenta la presidència. També volem comprovar a través d'aquest acte quins membres de totes dues juntes defensen el treball conjunt i unitari de la PDD.
- Que l'ordre del dia de l'assemblea sigui: Presentació de les candidatures de junta

per part de les mateixes candidatures (15min per candidatura); Votació secreta per a la renovació de la junta i recompte obert dels vots; Cessament de la/es junta/es anterior/s i presa de possessió de la nova junta; Debat i aprovació, si s'escau, del document polític aprovat pels dos sectors durant la mediació oficial; Lectura i aprovació de l'acta.; Precs i preguntes.

- Que aquest escrit es faci arribar a tots els socis juntament amb la convocatòria d'assemblea.
- I animem tots els membres de la PDD, entitats i persones, a superar les actuals disputes amb la valentia, rigor i honestedat que el moment polític requereix.

Còpia per a la Junta presidida per la senyora Elisenda Romeu

Còpia per a la Junta presidida pel senyor Jaume López

H) Manifest PDD manifestació 12 de juny de 2010

AUTODETERMINACIÓ ÉS DEMOCRÀCIA

El determini de decidir sobre el nostre futur com a país és cada cop més patent. Ho estem demostrant organitzant-nos i votant en les consultes populars sobre la independència de la nació catalana.

La voluntat de reconstruir la nació, trencant els lligams de dependència i submissió amb els estats espanyol i francès està essent portada a l'escenari i a l'agenda de l'acció política d'una manera clara i indefugible. Cap força política dins o fora dels parlaments dels Països Catalans pot defugir, d'ara en endavant, el fet que la via autonomista estatutària és morta i que el procés d'autodeterminació del poble català, en el seu camí cap a l'alliberament, ja ha començat.

L'aspiració de l'Assemblea de Catalunya de recuperar "les llibertats de l'Estatut de 1932 com a via per arribar al ple exercici del dret d'autodeterminació", encara no s'ha realitzat, tot i que aquest punt va unir la majoria de les forces polítiques, sindicals, veïnals, culturals i socials d'aleshores.

L'exercici del dret d'autodeterminació és la via radicalment democràtica indispensable per tenir eines suficients per abordar, des de les nostres necessitats i amb les nostres pròpies solucions, els principals reptes que tenim:

Cal acabar amb l'espoli fiscal que patim. Sense sobirania fiscal estem condemnats a un robatori permanent i a haver de pidolar a l'Estat, que ens espolia més de 22.000 milions d'euros l'any, 60 milions d'euros diaris només al Principat. Cada any surten cap a Madrid 3.000 euros de la butxaca de cada habitant de Catalunya, sigui quin sigui el seu origen, i ja no tornen. Sense sobirania fiscal qualsevol política seriosa per encarar la crisi, donar suport i no caritat als treballadors, incentivar les empreses i millorar les infraestructures del país, és impossible. L'economia catalana s'està dessagnant per culpa del dèficit fiscal i de la manca d'instruments econòmics, legals i laborals propis. La submissió a l'Estat espanyol és un negoci ruïnós insostenible.

Cal dur a terme unes polítiques justes per a les classes treballadores: jubilacions, pensions, beques d'estudi i dret a la feina; en definitiva, dotar-se d'un marc laboral i de benestar social propi. Només al Principat de Catalunya gairebé 700.000 persones (més d'un 17% de la població activa i gairebé un 40% entre els joves) estan sense feina i la xifra no para de créixer.

Cal que puguem dissenyar polítiques pròpies i no estar sotmesos a les del govern espanyol, que ara vol fer pagar la crisi als treballadors i pensionistes i retallar, encara més, unes inversions més que necessàries pel nostre país.

Cal poder decidir també sobre les polítiques d'immigració que més ens convinguin a tots. Només així podrem ser autènticament solidaris sense que la paraula solidaritat signifiqui una perversa versió de l'espoliació.

Cal dissenyar polítiques energètiques i d'infraestructures portuàries, connexions ferroviàries, aèries i viàries. Els episodis d'Ascó, de la MAT, del parany del fals traspàs del servei de rodalia de RENFE i de la negativa estatal a traspassar-nos els aeroports demostren aquesta subordinació.

Cal promoure decididament la llengua i la cultura catalana a fi que siguin una eina de cohesió social i de comunicació dels vells i nous catalans, sense amenaces empresarials ni boicots al mercat cultural i audiovisual dels Països Catalans. En definitiva, hem de garantir a tothom el dret de poder viure plenament en català.

Cal tenir una veu pròpia al món en el terreny polític, econòmic, lingüístic, cultural, espiritual, sindical i esportiu que ens permeti incidir-hi com a poble lliure, orgullós del nostre passat, amb autoestima pel nostre present i ambició cara al futur.

Cal un aprofundiment de la democràcia i la transparència, obrint vies de participació popular i perseguint les conductes corruptes.

L'EXERCICI DEL DRET A L'AUTODETERMINACIÓ ÉS UN DRET RADICALMENT DEMOCRÀTIC I UNA NECESSITAT INAJORNABLE PER GARANTIR TOTS AQUESTS DRETS I DEURES PER L'AUTODETERMINACIÓ, LA DEMOCRÀCIA, EL TREBALL I LA SOLIDARITAT Omplim Barcelona el 12 de Juny!!

ADHESIONS A:

Plataforma pel Dret de Decidir

www.tenimeldretdedecidir.org

info@tenimeldretdedecidir.org

Tel. 93 410 31 55 (de dilluns a dijous de 16.00 h a 20.00 h i dilluns i dimecres de 08.30 h a 11.30 h)

I) Llistat entitats sòcies PDD

1era etapa (Votants referèndum estatut)

Amics de la Llengua Catalana	Comissió de la Dignitat	La Xarxa
Arrels PPCC	Confederació Intersindical CSC	MDT
ASP	CUP	Moliners TV
Associació Cultural del Montserrat	Demà Sobirania	Neotronic
Associació Festa Nacional dels PPCC Badalona	Els altres andalusos	Noves Bases de Manresa
Associació Nous Catalans	Els Verds-Opció Verda Cat.	Per l'Estatut que ens cal
Associació Per la Llengua	En Lluita	Plataforma ciutadana de Mollerussa
Ateneu de Cultura	Entitat Plataforama Local Sabadell	Plataforma per la Llengua
Contemporània	ERC	Plataforma Republicana de Catalunya
Bloc de Progrés Jaume I Camp de Tarragona	Espai Gallec	ProSeleccions Catalanes
CAL	Espai País Valencià	Revolta Global
CAOC	Estatut Ja	Roca Farreras
Casal Argentí de Barcelona	EUiA	Rojos/roges d'EUiA
Casal Lambda	FERC	Sant Pol Art
Catalunya 2014	FOCDA	COAC
CG Arquitectes SL	Fundació Catalunya Empresa Oberta	Convenció Nacional per la Independència
CIEMEN	Fundació Layret	Associació Catalana Pro senyera més gran del Món
Club Arnau Vilanova	Fundació Societat i Cultura	FAVB
Club Fnec	Gent de la Terra	CCSI
Col·lectiu 1714	Germanies	Girona Independentista i republicana
Col·lectiu Fins Quan?	Gratanúvols del Montseny	Lliga Anticolonial
Colla Castellera Nyeros de la Plana	Independents per Mollet	Lliga Internacionalista
Comissió Abat Escarré	Intersindical Alternativa Cat.	
	IPECC	
	La Crida del s. XXI	

2ona etapa (Socis constituïts)

Catalunya 2014	Revolta Global	Associació Catalana Professionals (ACP)
Centre d'Estudis Joan Bardina,	Acció Cultural del País Valencià (ACPV)	ADAC
Fundació Cultura (FUSIC)		

Ara Independència
Ara Itaca
Arrels Països Catalans
Assemblea Paguesa
Associació Constantí Illobat
Associació Cultural Debats
Associació Festa Nacional dels
PPCC de Badalona
Associació per a les Noves Bases
de Manresa
Cordinadora Associacions per la
Llengua
CAOC
Casal Independentista de Sants,
Convergència Democràtica
Catalunya
Centre Internaccional Escarré
per les Minories Ètniques i
Nacionals (CIEMEN)
Feeració Nacional Estudiants
Catalunya (FNEC)
Col·lectiu 1714

Comitè Català de Solidaritat
internacionalista
CUP Sabadell
CUP Nacional
El Singlò-Espai Gremial Valencià
Els Verds-Esquerra Ecologista
Esquerra Republicana de
Catalunya
Espai País Valencià
Espluga Viva
Estudiants en Acció
Esquerra Unida i Alternativa
(EUiA)
Federació d'entitats de la
Mediterrània
Fòrum Català pel Dret a
l'Autodeterminació (FOCDA)
Fundació Cultura
Fundació Randa
Fundació Via Fora
Gent de la Terra
GER, entitat cultural i esportiva
Germanies

Grup Blanquerna
Grup L'Enzina
Intersindical-CSC
IPECC
Joventuts Nacionalistes de
Catalunya (JNC)
Moviment Defensa de la Terra
(MDT)
Obra Cultural Balear
Òmnium Cultural
Plataforma per la Llengua
Plataforma pro seleccions
Partit Republicà Català (PRC)
Secretariat d'entitats de Sants,
Hostafrancs i Bordeta
Sobirania i Progrés (SiP)
Sobirania i República
Som 10 milions
Unitat Nacional Catalana (UNC)
Unió de Pagesos (UP)
Xarxa d'Entitats Cíviques i
Culturals dels Països Catalans

4arta etapa (Socis constituïts i a corrent de pagament)

A.V. Poble sec Olesa de
Montserrat
ACAPSAlt Empordà Decideix
Amics i Amigues Universitat
Catalana de Prada
Araitaca
ASSOCIACIÓ CULTURAL
CATALANA COBLA COSTA
DAURADA
Associació de Museòlegs de
Catalunya
ASSOCIACIÓ MUSICAL
THERMALENCA
ATENEU BISBALENC
Ateneu Sobiranista Català
Bloc Sobiranista Català
Càstor Bayo SL
Club de Bitlles Els Xatos de Rubí
COORDINADORA SARDANISTA
DE L'HOSPITALET

Didac segura SA
Fedració de Cooperatives de
Treball de Catalunya
FOTOESPAI B.C.I. – Escola de
Fotografia
FUNDACIÓ MANUEL DE
PEDROLO
FUNDACIÓ RANDA-LLUÍS M.
XIRINACS
Garcia Llobet SL
GONG per la defensa dels drets
humans
Grup de Lleure "La Clau"
IAEDEN
JOVES AMB EMPENTA(JAE)-
GRUP EMPENTA
La Xarxa
Llinars del Vallès decideix
Lo Pallars Decideix
Otxoa joiers

Partit Republicà Català
PAS
Plataforma per la Llengua
Sabadell RÀDIO ALTIPLÀ
Sahara Horta
Sant Fruitós Decideix
Santa Coloma de Queralt
Decideix
Santpedor Decideix
Taula Entitats Cíviques
Arbúcies Decideix
Techno Bytes
Informàtica Teresa MO
Unió Excursionista de Catalunya
de Mataró
vargas i amich assessors sl
Vic Bitlles

J) Adhesions a manifestacions organitzades per la Plataforma

Manifestació 18 de febrer de 2006

A RumBaCat	Associació Catalana Pro Senyera Més Gran del Món
A.C. TRAM / C.A.T. Centre Artesà Tradicionàriu	Associació Catalano-Lituana (CT-LT)
AAEET Ràdio	Associació Catalònia Acord
Acció Cultural Es Viver	Associació Catclàssics
Acció Escolta de Catalunya	Associació Cultural bullangues
Acció per la Llengua a Mediona (ALM)	Associació Cultural Baix Gaià
Acció Solidària Igman	Associació Cultural Benvingut Oliver
Acord Municipal	Associació Cultural Catalonia
Acord Municipal per Abrera	Associació Cultural del Montserrat
Agrupació de Pessebristes de Montcada i Reixac	Associació Cultural dels Pirineus
Agrupació Electoral Veïns de Sant Mori (Alt Empordà)	Associació Cultural El Replà
Agrupació Excursionista "Catalunya"	Associació Cultural Embruiç
Agrupació Folklorica Molins de Rei	Associació Cultural Finestra de Can Baró
Agrupació per l'Entesa Nacionalista i la Unitat dels Catalans	Associació Cultural Grallers d'Agramunt
Agrupació Sardanista d'Arbúcies	Associació Cultural i Esportiva Jonquerena (ACEJ)
Agrupació Sardanista Farmers	Associació cultural i recreativa col·lectiu 1714
Agrupación Cultural Catalana de Mendoza (A.C.C.)	Associació Cultural Illacrua
Agrupament Escolta i Guia Ben Enllà	Associació Cultural La Verema de Cerdanyola del Vallès
Agrupament Escolta i Guia Berenguer El Gran	Associació Cultural l'Argelaga de Xilxes
Agrupament Escolta i Guia Coll de les Savines	Associació Cultural L'Ateneu.org
Agrupament Escolta i Guia Mossèn Puig i Moliner	Associació Cultural Montònc de Font-rubí
Agrupament Escolta l'Espiga	Associació Cultural Nous Temps
Aigua Films	Associació Cultural Ona Sarrià
Aire Industrial	Associació Cultural Rebombori Digital
Aire Nou de Bao	Associació Cultural Soldevila
Aixeca't	Associació Cultural La Vella Ombra
aixotoca.com	Associació d'Amics del Ferrocarril de Barcelona
Ajuda Evangèlica dels Països Catalans	Associació d'Agermanament Occitano-Català (CAOC)
Alternativa Baix Gaià	Associació d'Amics Borregos de Vilanova
Alternativa Solidària - Plenty	Associació d'Amics de la Bressola
Amics de Cerdanya	Associació d'Amics de Pere Tarrés
Amics de Josep Cañas	Associació d'Amics de Portbou
Amics de Josep Sunyol	Associació de Cantants i Intèrprets Professionals en Llengua Catalana (ACIC)
Amics de la Ciutat	Associació de Crítics i Comentaristes Musicals en Llengua Catalana
Amics de la Llengua Catalana	Associació de Dones Ecofeministes
Amics de la Sardana del Pla de Santa Maria	Associació de Dones Marinada de Fullea
Amics De Sant Antoni Abat de Castellbisbal	Associació de Dones no Estandard
Amics dels Gegants de Figueres	Associació de Festes de la Plaça Nova
Amics dels Monuments Colomencs	Associació de Joves Escriptors en Llengua Catalana
Amics d'En dr. Cat	Associació de Juristes en Defensa de la Llengua Pròpia
APPEC	Associació de Places de la Ciutat del Teatre
Arc iris Simat	Associació de Practicants de Psicoestètica Muñoz Espinalt
Arenys.Org	Associació de Professionals de Circ de Catalunya, APCC
ARPIOTS Grup de defensa del patrimoni històric i natural de Sant Climent	Associació de Professorat de Religió de Catalunya (Centres Públics) (APRC)
Arpuba, S.L.	Associació de Protecció d'Animals de l'Anoia (APAN)
Arrels Països Catalans	Associació de Recerca en Micologia (BEMF)
Asociación "El pueblo contra la monarquía"	Associació de Taxistes de Catalunya
Assemblea Nord-Catalana	Associació de Treballadors/es Familiars de Catalunya
Assemblea Pagesa de Catalunya	Associació de Veïnes i Veïns de Can Serra (Polinyà)
Associació Amics de la Història del Carlisme de Catalunya	Associació de Veïns Associats
Associació Amics de la Unesco de Manresa	Associació de Veïns de l'Ametlla de Merola
Associació Amics de l'Arquitectura Popular	Associació de Veïns de L'Espelt
Associació Benèfic Instructiva "Ateneu Domingo Fins" de Montcada i Reixac	Associació de Veïns del barri de La Punxa de Palafrugell
Associació Boventó	Associació de Veïns Falguera de Sant Feliu de Llobregat
Associació Calella-Marxa	Associació de Veïns i Amics de Cal Pons (Puig Reig)
Associació Catalana de Brigadistes a Nicaragua (ACBN)	Associació de Veïns i d'Amics del Barri de Laforja (Barcelona)
Associació Catalana de Compositors	
Associació Catalana de Professionals (ACP)	
Associació Catalana d'Intèrprets de Música Clàssica	

Associació de Veïns i Veïnes de Can Peguera
 (Barcelona)
 Associació de Veïns i Veïnes de la Sagrada Família
 Associació de Veïns Podium Ceretanum de Puigcerdà
 Associació de voluntaris de Lliçà de Vall
 Associació d'Estudiants del Masnou
 Associació d'Historiadors/es dels Països Catalans
 Associació d'Informadors Turístics d'Osona
 Associació Diomira
 Associació E. l'Esquix
 Associació e-kre@
 Associació Els4CATs Montreal, Québec
 Associació en Defensa de l'Etiquetatge en Català
 (ADEC)
 Associació en defensa del Patrimoni de Badalona
 Associació Esportiva Olímpikària
 Associació Esportiva Ullastrell "Grup de Muntanya"
 Associació Familiar Alba Bescanonina
 Associació famílies nombroses de mollet del vallés
 Associació Fotogràfica de Gràcia Robert de la Riba
 Associació Icestock Catalunya
 Associació Impuls-Art
 Associació Indrets del Record
 Associació Internacional per a la Defensa de les
 Llengües i Cultures Amenacades (A.I.D.L.C.M.)
 (Delegació catalana)
 Associació Josep Narcís Roca i Farreras
 Associació Juvenil Ball de Diables Lucifers de Tortosa
 Associació Juvenil Bluebeat
 Associació Juvenil El Trabuc
 Associació Juvenil l'Armari, Col·lectiu de Joves per
 l'Alliberament Sexual
 Associació Juvenil Penya Cloro
 Associació Juvenil Gats de Nit El Vilosell
 Associació Lluís Companys Batzordea (País Basc)
 Associació Memorial 1714
 Associació Més Lluny
 Associació Nous Catalans
 Associació Opinió Emergent
 Associació Patriòtica Catalunya 1640
 Associació per a la difusió de les Arts Escèniques
 Revista
 Associació per a la intervenció socioeducativa Dulac
 Associació per la Llengua i la Cultura s. XXI
 Associació per les Noves Bases de Manresa
 Associació Picalsud -Pobles i Cultures del Sud-
 Associació Protectora d'Animals de l'Anoia
 Associació Ressonància
 Associació Revista d'Igualada
 Associació Socio-Cultural "La Primera Brotada" de Sant
 Mori (Alt Empordà)
 Associació Catalana d'Empreses d'Hostesses i
 Promotores de Vendes (ACEHPV)
 ATC Libertad (Asociación Transexuales, Intersexual de
 Catalunya)
 Ateneu 24 de Juny
 Ateneu d'Acció Cultural - ADAC
 Ateneu de Cultura Contemporània Catalunya-Europa
 Ateneu la Pólvora de Mojà
 Ateneu Popular de Calonge
 Ateneu Popular Garriguenc
 Ateneu Popular Plana d'Urgell (APU)
 Ateneu, Associació Ludicocultural de Ribes de Freser
 ATTAC-Mallorca
 Aula d'Extensió Universitària per a la Gent Gran de les
 Corts Oest
 Automàtica Electrònica i Control, S.L.
 Avalot, Joves de la UGT de Catalunya
 Avirams Manolita S.L.
 avuielruc
 Ball de Diables de Mollet del Vallès
 Ball de Diables de Pratdip
 Banya Arlequinada (grup d'animació CE Sabadell)
 Barcelona Producciones
 Barcelonisme.com "El portal de l'afició blaugrana"
 Barrinar cap a la sostenibilitat
 Bastoners de la Llacuna
 bastoners de l'Aleixar
 Bastoners de Molins de Rei
 Bellpuig Cobla
 Bloc de Progrés Jaume I - Camp de Tarragona
 Bloc de Progrés Jaume I de Vinaròs
 Bloc d'Estudiants Nacionalistes (BEN)
 Bloc Jove de La Vall d'Albaida
 Blog Stop Espaniolismo
 Brea, Grup d'Opinió i Recerca
 Breizhcat, Cercle Bretó de Catalunya
 Bury1000.com
 C.B.E. Ritme
 C.E.CIM - Bellpuig
 Caliu (Catalan GNU/Linux Users, Associació d'Usuaris
 de GNU/Linux en Llengua Catalana)
 Candidatura Unitària i Popular d'Arbúcies (CUPA)
 Casa de Andalucía de Sant Boi
 Casa del Poble de Blanes
 Casa Nostra de Baden-Wettingen (Grup Montseny,
 Suïssa)
 Casal Argentí a Barcelona
 Casal Bac de Roda
 Casal Català " Emilio Bacardí Moreau" - Santiago de
 Cuba (Cuba)
 Casal Català " Familia Gener i Guiteras" - Matanzas
 (Cuba)
 Casal Català " Panchito Freixes" - Holguín (Cuba)
 Casal Català "Josep Miró i Argenter" - Cienfuegos
 (Cuba)
 Casal Català "LA DESPERTA"
 Casal Català de la Península de Yucatan
 Casal Català de Tolosa de Llenguadoc
 Casal Català de Vancouver
 Casal Català de Dublín
 Casal de Catalunya de Buenos Aires
 Casal dels Països Catalans de La Plata (Argentina)
 Casal Jaume I de Fraga
 Casal Jaume I de la Vall d'Albaida
 Casal Lambda (Associació catalana pro igualtat de les
 persones homosexuals)
 Casal popular Bullangués
 Casino cultural i recreatiu de Constantí
 Castellans de Barcelona
 Castellans de Sabadell
 Castellans de Sant Cugat
 Castellans de Sants
 CataBach.com
 Catalan Broadcasting Society, Inc.
 Catalans pel Concert
 Catalunya 2014
 Catklassic
 Centre Català de Lausana (Suïssa)
 Centre Cultural Català - Casal Jaume I
 Centre d'Estudis Colombins
 Centre de Cultura Catalana d'Andorra
 Centre de Formació AULA, 7
 Centre de Recuperació d'Animals Marins (CRAM)
 Centre d'Esplai "L'AGRUPA"
 Centre d'Esplai Flor de Neu

Centre d'Estudis Beguetans	Colla Sardanista Renaixença Catalana
Centre d'Estudis de la Terra Alta	Colla sardanista Rosa de Reus
Centre d'Estudis Joan Bardina	Colla Sardanista Sa Palomera de Blanes
Centre d'Informació, Recerca i Ensenyament de Noves Professions (CIRENP)	Colònies Jordi Turull
Centre d'intervenció psicològica, anàlisi i integració social (CIPAIS)	Columna Macià-Companys MOD-1936
Centre Excursionista Avinyó	Comissió Abat Escarré
Centre Excursionista de Catalunya	Comissió de Festes de Collsuspina
Centre Excursionista de Terrassa	Comissió de Festes de Sant Antoni Abat de Taradell
Centre Excursionista de Vacarisses	Comissió de la Dignitat
Centre Excursionista Empordanès	Comissió Organitzadora del Correllengua de CALAF i l'ALTA SEGARRA
Centre Excursionista Jonquerenc	Comissió Països Catalans, Roda de Ter
Centre Excursionista Molins de Rei	Comissió Premi de Poesia Josep Fàbregas i Capell
Centre Excursionista PUIGCASTELLAR	Comitè Català de Solidaritat Internacionalista
Centre Internacional Escarré per a les Minories Ètniques i les Nacions (CIEMEN)	Comitè de Catalunya del Partit Obrer Socialista Internacionalista
Centre Obrer de Cervera	Comitè de Solidaritat amb els Pobles Indígenes d'Amèrica
Centre Social de Sants	Consell de Joventut de Riuprimer
CEPA Ecologistes de Catalunya	Consell Nacional Català
CEPA Son Canals	Construcciones Odeon,S.A.
Cercle Cultural de Montcada i Reixac	Construccions Deu
Cercle de defensa i difusió de la llengua i cultura catalanes - Enllaç	Consum Català, Associació Catalana de Consumidors
Cercle d'Estudis La Fraternitat del Vallès	Contrapunt (Associació UNESCO de la Garriga)
CG Arquitectes SL	Coordinadora d'Associacions per la Llengua(CAL)- Arbúcies
Chobenalla Aragonesista	Coordinadora d'Associacions per la Llengua catalana (CAL)
Cicloturistes de Collserola	Coordinadora de Casals Tio Canya
Circ Cric	Coordinadora Obrera Sindical (COS)
Círcol Catòlic de Badalona	Coordinadora per la Llengua de Roses
Ciudadans del Ges	Cor Audite
Club Atlètic Vic	Cor l'Aixa
club ciclista cunit	Coral d'Avui d'Agramunt
Club d'atletisme ESBUFECs	Coral de Lliçà de Vall
Club de Bitlles La Pubitlla de la Plana	Coral Espígol
Club d'Escacs Montgrí	Coral infantil Blauet d'Olot
Club d'Opinió Arnau de Vilanova	Coral Laetare
Club Escacs Almacelles	Cordada associació excursionista i ecologista
Club Escacs ARCA-Almacelles	Corredoria d'assegurances Canyameres
Club Esportiu Besanó	Crisi Perpètua, companyia de comèdies
Club Esportiu Ind's Folls d'Igualada	Crommia
Club Estic de la Plana de Vic	CSF Brainstormers
Club Excursionista de Gràcia	Culturalnord
Club FNEC (Associació d'Antics Membres de la FNEC)	Curling Puigcerdà
Club Hípic Mas del Ros	CyberCat
Club Tennis Taula Calella	ddV.Cat diari digital de la Valldigna (País Valencià)
Club Voleibol Costamar	De tot i més, tot l'humor en català!
Club Voleibol Olot	Demà Sobirania
Club Patí Manresa Font dels Capellans	Diari de Vic
Col·lectiu i 'Eina Llinars del Vallès	Diari Mataró
Col·lectiu "Fins quan"?	Edicions Els 2 Pins Canet de Mar
Col·lectiu a les Trinxeres	Edicions Lavínia
Col·lectiu Cultural Camí Ral, de Vallbona d'Anoia	Edualter (Educató Alternativa)
Col·lectiu Cultural les Rieres Montgat	Eines de Mallorca S.L.
Col·lectiu Cultural les Rieres Tiana	El 3 - Portal de Notícies de Sants Montjuïc
Col·lectiu Independentista de La Valldigna (CIV)	El Barrank
Col·lectiu les Llambordes	El Guaitador
Col·lectiu Per l'Estatut que ens cal	El Teu Mon Mágic
Col·lectiu Ronda	Els Altres Andalusos
Col·lectiu Serrella	Els Amics de Brunyola
Colla Castellera Nyerros de la Plana	Els Angelets de la Terra
Colla de diables La Vella de Gràcia	Els Defis
Colla del drac Apcoaleus de vallirana	Els uns i els altres
Colla del Drac Apocaleus de Vallirana	Els Verds Esquerra Ecologista de Catalunya
Colla gegantera de l'escola Jungfrau de Badalona	Els Verds Opció Verda de Catalunya
Colla Jove Xiquets de Tarragona	Empordà Custom Grup de Calonge (Baix Empordà)
Colla Jove Xiquets de Tarragona	Empordà Motonàutic Club
Colla Klandestina - Camp de Morvedre	

En lluita
 EnCaRa
 ENTESA pel Progrés Municipal (EPM)
 Eric Bono Inmobiliària Construcció S.L.
 ERPV Marina Baixa
 ERPV-Alacantí
 ERPV-Simat
 ERPV-Vall d'Albaida
 Esbart Ciutat Comtal
 ESCAMPADAGrup (Joves de Sant Boi de Lluçanès)
 Escampillem
 Escola Comte Gifré
 Escola de Ballet "Eulàlia Blasi"
 Escola Proa
 Escoltes Catalans
 Espaço Galego dos Países Catalans
 Espai Catalunya Topalekua
 Espai País Valencià (Barcelona)
 Espazos Radiofónicos Galegos en Catalunya
 Espeleo Club Osona
 Esplai Sant Jordi
 Espluga Viva - Centre d'activitats excursionistes,
 escoltes i culturals d'Esplugues
 Esquerra Catalana de Progrés
 Esquerra Nacionalista de Molins de Rei
 Esquerra Republicana de Catalunya (ERC)
 Esquerra Unida i Alternativa (EUiA)
 Esquerra Unida i Alternativa de les Terres de l'Ebre
 Esquerra Unida i Alternativa de Salt, Gironès (EUiA)
 Esquerra Unida i Alternativa de Vic (EUiA-Vic)
 Esquerra Unida i Alternativa del Baix Camp
 Estat Català
 Estudi - EO
 Estudi Gràfic Eloi Figuerola
 Eurotribune.net
 Exèrcit del Fènix
 Federació Catalana de Ciclisme
 Federació Catalana de Rem
 Federació Catalana d'Entitats Corals
 Federació Catalana d'Organitzacions No
 Governamentals pels Drets Humans
 Federació Catalunya-Nord per a la defensa de la
 llengua i la cultura catalanes
 Federació d'Ateneus de Catalunya
 Federació de Diables i Dimonis de Catalunya
 Federació de Treballadors i Treballadores de Catalunya
 Federació d'Ecologistes en Acció de Catalunya
 Federació d'Ensenyants de Religió de Catalunya
 (FERC)
 Federació d'Entitats Excursionistes de Catalunya
 (FEEC)
 Federació Nacional d'Estudiants de Catalunya (FNEC)
 Federació Sardanista de les comarques de Lleida
 Fermento
 Fes-Ho-Cat
 Festa Nacional dels Països Catalans (Badalona)
 Fil Harmònic Escola de Música
 Fit Sport Consulting S.L.
 Focu Boig "Teatre Independent"
 Foment Sardanista Vendrellenc
 Formes Gràfiques Valls, sa
 Fòrum Català pel Dret a l'Autodeterminació
 Fòrum Cívic Mataró
 Fòrum Europa de les Cultures, Capítol dels Països
 Catalans
 Fòrum Família Educació Societat (FES)
 Fòrum Faustí Llaverias de Puig Reig
 Fòrum Republicà del Ges
 Fòrum Solidari - Ripollet
 Fòrum Terrassenc "Nova Expressivitat"
 Foto Buch
 Freecatalonia.com
 Freecatalonia.org
 Front d'Alliberament Gai de Catalunya (FAGC)
 Fundació Casal Jaume I de la Safor-Valldigna (Gandia)
 Fundació Catalunya
 Fundació Catalunya Empresa Oberta
 Fundació Cultura
 Fundació d'Estudis Històrics de Catalunya
 Fundació Fauna
 Fundació Humanitària Dr. Trueta
 Fundació Independència i Progrés (Manresa)
 Fundació Ineval
 Fundació Jordi Cases i Llebot
 Fundació La Mirada
 Fundació Layret
 Fundació Pere Ardiaca
 Fundació Pere Tarrés
 Fundació Randa. Lluís Maria Xirinacs
 Fundació Roca i Galès
 FUSIC (Fundació Societat i Cultura)
 Futbol Club Veterans del Palafrugell
 Futurcatalà
 Gabinet Pérez-Meca d'Assessorament i Gestió, S.L.
 Galiza Nova Barcelona
 Galiza Nova Ourense
 Gent de la Terra
 Gent de Santa Coloma de Gramenet
 Gent del Masnou
 Germanor Catalana - Camagüey (Cuba)
 Girona Independentista i Republicana (GIR)
 Gironit.com
 GMPP, S.L.
 Gog i Maçog
 GràciaNet, Xarxa Ciutadana de la Vila de Gràcia
 Gran Orient de Catalunya
 Gratanúvols del Montseny
 Gremi Local de Perruquers de Senyores de Girona, Salt
 i Sarrià
 Grup Cultural de la Dona de Sant Quirze del Vallès,
 CATERINA ALBERT
 Grup d'Activitats Audiovisuals (GAV)
 Grup de Lleure "La CLau"
 Grup de Teatre i Espectacles "ONACSEB"
 Grup de teatre La K-mama de Calafell
 Grup d'Independents de Collbató (GIC)
 grup ecologista Cànem
 Grup Ecologista de la Vall del Ges
 Grup Ecologista del Nucli Antic de Barcelona
 Grup Excursionista Serralada
 Grup Independentista del Berguedà
 Grup Konan d'Oló
 Grup msn seguidors d'Obrint Pas
 Grup Nació Digital
 Grup Xicket 2006
 guai.com
 gumets.net
 Hook School Club Boxa Manlleu
 horabaixa teatre
 Ibercalafell (Equip de Reconstrucció Històrica de
 Calafell)
 Ideacom
 Ideal Hogar
 Ideas Rívis, S.L.
 Impremta Daví - Vic
 Independents per Mollet (IxM)

Inédita Multimedia, S.L.	La Xarxa (Agrupació de Mollet del Vallès), Associació per la promoció dels espectacles infantils i juvenils
Inici.com	La Xarxa d'entitats cíviques i culturals dels Països Catalans pels drets i les llibertats nacionals
Institució Alt Empordanesa per a la Defensa i Estudi de la Natura (IAEDEN)	La Xarxa de Begues
Institució Cultural de la Franja de Ponent	La Font, alimentació i ecologia
Institut Català de Paleoecologia Humana i Evolució Social	L'Àgora Literària dels Països Catalans
Institut de Projectió Exterior de la Cultura Catalana (IPECC)	lallacunaonline, comunitat virtual de la llacuna
Institut d'Estudis Ceretans	Les Arts Unides (CLAU SCCL)
Institut d'Estudis Penedesencs	L'Heràldica Catalana
Instructa Advocats Associats	Llengua Nacional
Intersindical Alternativa de Catalunya (IAC)	Llibreria Catalana
Intersindical CSC	Llibreria Els Nou Rals
Inversiones Abuin 2, S.L.	Llibreria Pla de la Calma - Cardedeu
Iratzarri Bizkaia - Els joves d'ARALAR (Euskal Herria)	Lliga Anticolonial
Ixent, Revista digital	Llista de debat "Problemes de Divorciats"
JERC Alt Camp	Lluïsos de Gràcia
JERC Alta Segarra	Lobby per la Independència
JERC Altafulla	Mag-Photo
JERC Arenys de Mar	Martí & Blanco
JERC Bages	Marxa Mundial de Dones
JERC Banyoles	Màtria. En harmonia amb la Terra
JERC Constantí	MésOsona
JERC Eivissa i Formentera	metal club barcelona
JERC Federació de Barcelona - El Jovent Independentista	Mèu-mèu (Joventuts de la Lliga Anticolonial)
JERC Garraf	Microart
JERC Guíxols	Microlan, Sistemes Informatics, S.L.
JERC Linyola	Mijac-Divina Pastora de Vic
JERC Osona-Ripollès-Lluçanès	Minyons Escoltes Guies Sant Jordi de Catalunya (MEGSJC)
JERC Palamós	Mola TV S.L.
JERC Reus Jovent Independentista	Molí XXI, Centre de Lleure Alternatiu
JERC Ripoll	Moliners Televisió Digital Catalana, moliners.com
JERC Roda de Ter	Moviment Arenyenc per a l'Autodeterminació
JERC Sabadell	Moviment de Cultura Popular "El Sotrac"
JERC Sant Cugat	Moviment de Defensa de la Terra (MDT)
JERC Terres de l'Ebre	Moviment Laic i Progressista
JERC Vic	Muixeranga La construcció de la Safor
JERPV	Museu de Curiositats Marineres Roig Toquès
JERPV Vall D'Albaida	Museu Etnogràfic de Ripoll
Jocs infantils d'arreu del món	Músics per la Pau
jocs.org	NATURA, entitat de medi ambient
Jovent Alternatiu de Bescanó (JAB)	Neotronic, S.A.
Joventut Comunista (CJC)	Nessie School of languages
Joventuts d'Esquerra Republicana de Catalunya (JERC)	Nunca Mais de Catalunya
Joventuts d'Esquerra Republicana del País Valencià (JERP-V-JERC)	Òmnium Cultural Catalunya Nord
Joves amb empena (JAE) - Grup Empenta	Paretux
Joves de Tarragona	Pels Pobles de la Safor
Joves EUiA	Penya "El Caganer" (Bages)
Joves per la Terra de Llagostera	Penya de Rugby La Llaganya de Vilanova i la Geltrú-Garraf
Juristes en Defensa de la Llengua Pròpia	Penya Joan Santamaria – Agrupació per al Foment de la Cultura Catalana
Justícia i Pau	Penya Llevantinista Tòtil de Picanya (l'Horta) País Valencià
L'Enroc, grallers d'Esparreguera	Picap, S.L.
L6 Acció Prollengües	PiPcat.com
La Bressola	Plataforma Animalista de Manlleu "Amics dels Braus"
La Crida del s. XXI	Plataforma Ciutadana de Mollerussa
La Garnatxa, col·lectiu alellenc per a la preservació del territori	Plataforma cívica Salvem l'Empordà
La Miranda	Plataforma Estatut Ja
La Nostra Terra	Plataforma pels drets lingüístics i culturals dels usuaris de la Llengua de Signes Catalana LSC ara!
La Passió d'Esparreguera	Plataforma per la Llengua
La Revistona	Plataforma per la Llengua - Maresme
La Tortora	Plataforma pro-seleccions Esportives Catalanes
La Transbesònica de Teatre	Plataforma Republicana de Catalunya (PRC)
La Xaramita Cana	Plataforma Salvem la Vall del Rigat

Plataforma veïnal i de comerciants de Barcelona	Tallers Barberà, S.A.
PLOWSHARE	Teatre de Guerrilla
Pol Viatges	Teatremp, Grup de Teatre
Policlínica Dental Garbí	Tecnopiscines Catalunya, S.L.
Portal TOT	Televisió Comtal de Barcelona
Porxus&Boixes	Teresa MO [taller-estudi de disseny figurinista]
Pragma General d'Edicions, S.L.	Terra i Llibertat
Progat Catalunya	Thalassia Estudis Ambientals, S.L.
Qadar Produccions Culturals	The COMPANYYS
Quòniam Samarretaires	Torre Regina, plataforma ciutadana en defensa del patrimoni i la cultura aleixerenca
Racó Català	Traditeca't, S.L. (Traditeca, la botiga de les tradicions)
Ràdio Altiplà	Traduït
Ràpid Elèctric, SL	Trinxaires "Bastoners de Santa Eulàlia de Ronçana"
ReCau, Recursos per l'Educació en el Lleure	Trisomat, S.L.
Resistència Friki Raconaire	Trivium, gestió cultural
Rètols Vinaixa, S.L.L.	tv-games
Revista EBEN INTERIORS	Unescocat (Centre UNESCO de Catalunya)
Revista RESSÒ (Santa Coloma de Farners)	Unió de Joves (Joventuts d'Unió Democràtica de Catalunya)
Revolta Global	Unió de Músics de Catalunya
Revolució Ecologista	Unió de Pagesos de Maresme
Ria Vilagarcia, S.L.	Unió Excursionista de Catalunya (UEC)
Rojos/es d'EUJA	Unitat Municipal 9 (UM9)
Rolde Aragonés de Barzelona	Unitat Nacional Catalana
RugbyCatala.org	Universitat de Lleida
Sabor de Gracia	Universitat de Vic
Sac Xiroi	URISONCAT 1899 S.L.
samarrako.com	Via Fora
Sant Pol Art	Viatgers del Món - Ong per al Desenvolupament
Sants 3 Ràdio (103,2 FM)	Vidrieria Massana, S.L.
SantSadurni.es	Vilaweb
Sardigna Nazione Indipendentzia	Vilaweb Sant Andreu de Palomar
Scottish National Party	Vilaweb Vic
Secció Sindical CGT de Televisió de Catalunya	Vilaweb Vilassar de Mar
Secretariat d'Entitats de Sants, Hostafrancs i la Bordeta (Comissió Executiva)	Viure A Menorca
Servei d'Informació al Viatger	Voluntaris per la llengua de Moià
Societat Catalana de Ciència Ficció i Fantasia	Web de Sant Andreu de Palomar (WEB STAP)
Societat de Beneficència de Naturals de Catalunya (SBNC) - L'Havana (Cuba)	Web Lluís Companys, en homenatge la victòria
Societat de Beneficència de Naturals de Catalunya (SBNC)-Delegació a Catalunya - Ripollet	WebTeam SBD
Societat Obrera de Tivissa	Wiccac (Webmàsters Independents en Català de Cultura i Àmbits Cívics)
Software Català	www.classicat.net
Som 10 Milions	www.manresa.ca - El portal dels Manresans i Manresanes
Sonotech-Osona, S.L.	www.tac822.net
Sui Generis Teatre	X44tt
Tal.Com.Es	Xics de Granollers
Taller d'Art Josep Jané i Olivé	

Manifestació 1 de desembre de 2007**Entitats Cíviques, Socials i Culturals**

ACCAT-Conèixer Catalunya
 Acció Cultural del País Valencià (ACPV)
 Agència del Cens Nacional Català
 Ajuntament de Cubelles
 Ajuntament de Moià
 Ajuntament de Sabadell
 Amics de Josep Sunyol
 Amics de la Llengua Catalana
 Amics del Terrall
 Amics de la Ciutat
 Angelets de la Terra (Perpinyà-Catalunya Nord)
 Ara, independència
 ARAITACA
 Arrels Països Catalans
 Assemblea Pagesa
 Associació Catalano-lituana
 Associació Catalana de Brigadistes a Nicaragua
 Associació Catalana de Professionals (ACP)
 Associació Catalana de Talladors d'Arbres
 Associació Cultural Bullangues
 Associació Ciutadana Barcelona 2020
 Associació Els Verds-Esquerra Ecologista
 Associació d'Estudiants Progressistes (AEP)
 Associació de Veïns de l'Esquerra de l'Eixample
 Associació de Veïns i Veïnes de La Font d'en Fargues
 (Horta-Guinardó)
 Associació per a la Promoció del Transport Públic
 Associació Lluís Companys-Batzordea
 Associació Josep Roca Farreras
 Associació Voltor
 Ateneu Mulei (Molins de Rei)
 Avalot-Joves de la Unió General de Treballadors
 (UGT) de Catalunya
 Brigades Independentistes de Duesaigües (BID)
 Casal Antoni Sala i Pont (Badalona)
 Casal Argentí de Barcelona
 Casal Cultural Tio Canya (Reus)
 Casal Jaume I d'Elx
 Casal Jaume I d'Oliva
 Casal Jaume I de Perpinyà
 Casal L'Ocell Negre (Lleida)
 Casal Independentista de Sants Jaume Compte
 Casal Independentista Bac de Roda de Ter (Osona)
 Casal La Gallineta
 Catalunya 1640
 Catalunya 2014
 CBE-Ritme (Tortosa)
 Centre Excursionista de Vallirana
 Centre d'Estudis Colomins
 Centre Internacional Escarré per a les Minories
 Ètniques i les Nacions (CIEMEN)
 Centre Social de Sants (Associació de Veïns de Sants)
 Cercle d'Agermanament Occitano-Català (CAOC)
 Cercle d'Estudis Sobiranesistes (CES)
 Club FNEC
 Club d'Opinió Arnau de Vilanova
 Col·lectiu Cultural Tiana
 Col·lectiu Cultural Les Rieres
 Comissió de Festes de Santa Maria (Formentera)
 Comissió de la Dignitat
 Comissió de Veïns de La Bordeta
 Comitè Català de Solidaritat Internacionalista (CCSI)
 Consell Nacional Català (CNC)
 Consell Nacional de la Joventut de Catalunya (CNJC)
 Consell de la Joventut de Barcelona (CJB)
 Consum Català-Associació Catalana de Consumidors
 Coordinadora d'Associacions per la Llengua (CAL)
 Coordinadora Afectats N340
 Dignitat Nacional
 Dones Ecofeministes
 Dones no estàndards
 Dones Progressistes
 Els Altres Andalusos
 En Lluita
 Enllaç
 Entesa de Catalunya per la República
 Entitat Natura (Argentona)
 Escoltes Catalans
 Espai Jove-Intersindical CSC
 Espai País Valencià
 Espai L'Agrupada
 Espazo Galego dos Països Catalans
 EstatPropi.cat
 Estelada 2014
 Estudiants en Acció
 Factoria de la Rebel·lió
 Federació d'Associacions de Veïns de Sabadell
 Federació Catalana de Col·lectius d'Immigrants de
 Catalunya
 Federació Catalana de CB
 Federació d'Ensenyants de Catalunya
 Federació d'Organitzacions per la Llengua Catalana
 (FOLC)
 Federació LLULL
 Federació Nacional d'Estudiants de Catalunya (FNEC)
 Foment de Recerques
 Free Catalonia
 Fòrum Català pel Dret a l'Autodeterminació (FOCDA)
 Fòrum Faustí Llaverias
 Front d'Alliberament Gai de Catalunya (FAGC)
 Fundació d'Estudis Històrics de Catalunya
 Fundació Dr. Trueta
 Fundació Societat i Cultura (FUSIC)
 Fundació RANDA
 Gent de Gramenet
 Gent de la Terra
 Gent de Santa Coloma
 Germanies
 GER-Entitat Cultural i Esportiva (Sant Pere de Ribes)
 GOAC-HOAC
 Grup Blanquerna (Mallorca)
 Grup de Defensa de la Llengua (Cerdanya)
 Grup de Periodistes Ramon Barnils
 Grup Sardanista Estel
 Grup Hayek
 IAEDEN-Salvem l'Empordà
 IGMAN-Acció Solidària
 IMMI.CAT
 Iniciativa Ciutadana
 Institut Europeu de Programes d'Immersió
 Institut de Projectió Exterior de la Cultura Catalana
 (IPECC)

Intersindical Alternativa de Catalunya (IAC)
 Intersindical-CSC
 Joventut Independentista de Catalunya (JICAT)
 Joves de Campos
 Joves d'Acció Cultural del País Valencià (ACPV)
 La Greda
 Lliga Anticolonial
 L'Opinió
 Moviment Civil dels Països Catalans
 Moviment Laic i Progressista (MLP)
 Noves Bases de Manresa
 Obra Cultural Balear (OCB)
 Omnium Cultural
 Opinió Emergent
 Indrets del Record
 Plataforma LSC, ara!
 Plataforma per la Llengua
 Plataforma per la Sobirania
 Plataforma pro-seleccions esportives catalanes
 Plataforma Sobirania i República
 Ràdio Canet

Revolta Global
 Sabadell Cruïlla
 Sa Sargantana-Associació d'estudiants illencs al Principat de Catalunya
 Sants-Tres Ràdio
 Secretariat d'Entitats de Sants, Hostafrancs i La Bordeta
 Sindicat d'Estudiants dels Països Catalans (SEPC)
 Sindicalistes per la Sobirania
 Sobirania i Progrés
 STEI-Intersindical de les Illes Balears
 Unió de Pagesos-Maresme
 Universitaris Progressistes (Alacant)
 USTECC
 Vilafranca republicana
 WICCAT
 Xarxa Argent-Cat
 Xarxa de Blocs Sobiranistes
 Xarxa d'Entitats Cíviques i Culturals dels Països Catalans

Formacions polítiques adherides

Alternativa Esquerra Unida-Verds (Mallorca)
 Alternativa Jove-Joves d'EUiA
 Alternativa per Castellbisbal
 Bloc Nacionalista Valencià
 Bloc Jove-Organització juvenil del Bloc Nacionalista Valencià
 Bloc per Mallorca
 Bloc Olesà
 Candidatura d'Unitat Popular (CUP)
 Convergència Democràtica de Catalunya (CDC)
 Col·lectiu de Joves Comunistes (CJC)-Joventut Comunista
 Els Verds de Mallorca
 Els Verds de Menorca
 Els Verds-Opció Verda
 Entesa de Progrés Municipal (EPM)
 Entesa Nacionalista i Ecologista d'Eivissa i Formentera (ENE)
 Entesa per Mallorca
 Entesa per Sabadell
 Esquerra Republicana de Catalunya (ERC)
 Esquerra Unida (EU)- Mallorca
 Esquerra Unida i Alternativa (EUiA)
 Estat Català
 Federació de l'Esquerra Nacionalista de les Illes Balears

Independents del Brull
 Iniciativa per Catalunya Verds (ICV)
 Iniciativa del Poble Valencià (IPV)
 Joventut Nacionalista de Catalunya (JNC)
 Joventuts d'Esquerra Republicana de Catalunya (JERC)
 Joves d'ENE (Eivissa i Formentera)
 Joves d'Esquerra Nacionalista-PSM (Mallorca)
 Joves d'Esquerra Nacionalista-PSM (Menorca)
 Joves d'Esquerra Verda (JEV-JIC)
 Joves del Bloc per Mallorca
 Moviment de Defensa de la Terra (MDT)
 Nacionalistes d'Esquerra-Esquerra Unida del País Valencià
 Partit Republicà Català (PRC)
 Partit Socialista d'Alliberament Nacional dels Països Catalans (PSAN)
 Partit Socialista de Mallorca (PSM)-Entesa Nacionalista de Mallorca
 Partit Socialista de Menorca (PSM)-Entesa Nacionalista de Menorca
 UM9-Candidatura d'Unitat Popular (CUP) (Sant Pere de Ribes)
 Unió Democràtica de Catalunya (UDC)
 Unió de Joves (Joves d'UDC)
 Unitat Nacional Catalana (UNC)

K) Implantació territorial PDD

Implantació territorial PDD: Nuclis constituïts²³⁷

Girona

Arbúcies, Banyoles, Blanes, Figueres, Garrotxa, Girona, La Bisbal de l'Empordà, Sta Coloma Farners, Torroella de Montgrí, Olot, Palamós, Puigcerdà

Barcelona

Barcelona, Badalona, Cornellà, Castellbisbal, El Vendrell, Igualada, La Garriga, L'Hospitalet, Manresa, Martorell, Matadepera, Mataró, Molins de Rei, St. Boi Llobregat, Sabadell, St. Cugat, St Pere de Ribes, Santa Coloma, Terrassa, Vic, Vilanova, Vilafranca.

Lleida

Lleida, La Segarra, La Seu d'Urgell

Tarragona

no hi ha constància documental per bé que existia un grup coordinat

Catalunya Nord

Perpinyà

Illes Balears

no hi ha constància documental per bé que l'entitat Obra d'Acció Cultural Balear n'exercia de promotor de les activitats

Andorra

Andorra la Vella

País Valencià

no hi ha constància documental per bé que l'entitat Acció Cultural del País Valencià n'exercia de promotor de les activitats.

---

²³⁷ Per ordre alfabètic.

L) Itineraris associatius promotors PDD²³⁸

Num	Vinculació PDD	Edat	Sexe	Domicili	Professió	Itineraris ²³⁹
1	Secretari Junta	29 anys	Home	BCN	Advocat	Araitaca, ACP, Omnium Cultural
2	Vocal Junta	54 anys	Home	BCN	Tercer Sector	Casal Ilatinoamericà Catalunya, Casal argenti, ERC, IMMICAT
3	Tresorer PDD	31 anys	Home	BCN	Director financer	Club FNEC, Sobirania i Progrés
4	Soci actiu	59 anys	Home	Badalona	Escriptor	Esquerra Independentista (col·laborador CUP)
5	Interlocutor d'ERC a la PDD	41 anys	Home	Arenys de Munt	Geògraf, alliberat ERC (vice-president)	CSPC, IPC, MDT, AUP Òmnium Cultural, ERC
6	Interlocutor ICV a la PDD	30 anys	Home	BCN	Biòleg, alliberat ICV	ICV-EUIA
7	Vocal junta i fundadora PDD	61 anys	Dona	BCN	Historiadora	PSAN, IPC, MDT, AUP, CUP, FOLC, Xarxa d'Entitats Cíviques i Culturals, Intersindical-CSC, associació Arrels-Paisos Catalans
8	Vocal junta	34 anys	Home	BCN	Tercer sector	La Crida, CAL, Veu Pròpia, CIEMEN
9	Portaveu PDD	36 anys	Home	BCN	Tercer Sector	MDT, Casal Independentista Sants, CUP, JIR, AUP, Intersindical, CAL, Av Veïns Partit per la Independència (PI), Fundació Randa, CIEMEN, Gent de la Terra, Acte de Sobirania
10	Vocal Junta	56 anys	Home	BCN	Empresari	
11	Interlocutor EPM-Decidim.Cat a la PDD	41 anys	Home	St Pere Torelló (Osona)	Càrrec electe (alcalde)	Decidim.cat. MDT, ERC-JERC. EPM-ICV. Associat a totes les entitats del poble
12	Vocal Junta	61 anys	Home	BCN	Professor universitat	PSAN, PSAN-P, IPC, MDT, CUP, FOCD
13	Secretariat PDD (alliberat)	31 anys	Home	Palma Mallorca	Tercer Sector	BEI, CEPC, Joves de Mallorca per la Llengua, GOB, Alternativa per mallorca, JEN-PSM, Ateneu layret, Ateneu Palma, Plataforma democràcia i globalització, CIEMEN, Obra Cultural balear Centre Excursionista de Catalunya, Socors català, associació de veïns, Plataforma per la Llengua, La Xarxa d'Entitats, Comissió de la Dignitat, FOLC, FAC, Nacionalistes d'Esquerra i ERC
14	Presidenta i actual secretaria	56 anys	Dona	Girona	Mestre (assessora LIC)	
15	Vocal i fundador PDD	56 anys	Home	BCN	Gerent cooperativa	La Crida, AUP, CIEMEN,
16	Interlocutor CUP a la PDD	36 anys	Home	Lleida	Biòleg	CEPC, CGT, CUP (direcció nacional)
17	Vocal junta	33 anys	Home	País Valencià	Periodista	Acció Cultural del País Valencià, EUPV, Unió de Pagesos, CCOO, moviment estudiantil UAB, Aturem la Guerra, MRG.
18	Responsable finances PDD	63 anys	Home	BCN	Sindicalista	CNT, LCR, ICV-EUIA, Revolta Global, IAC, AV Veïns esquerra Eixample
19	Vocal i representant Sobirania i Progrés a la PDD	37 anys	Dona	Badalona	Gestora cultural	Festa nacional dels PPCC, SiP, ERC, Amics de la Bressola, CIEMEN, i diversos clubs esportius.
20	Vocal junta	63 anys	Dona	BCN	Infermera	Pax Christi, Assemblea de Catalunya; BEAN, ERC, PI, CDC, Fundació Randa, Acte de Sobirania

²³⁸ Nota: La relació d'itineraris no coincideix amb l'ordre de la llista d'entrevistats

²³⁹ Per un millor seguiment dels acrònims que mostrem en el quadre, cal veure la taula 20

21	Vocal Junta	59 anys	Home	BCN	Geògraf	FNC, PSAN, BEAN, GDL, La Crida, la Xarxa d'Entitats, Centre Excursionista de Catalunya, ERC, FOLC
22	Secretaria Junta	46 anys	Dona	Sant Cugat	Mestre	Plataforma per la Llengua, Òmnium Cultural, ERC, Creu Roja
23	Vocal junta	38 anys	Home	Esplugues Llobregat	Tercer Sector	Sobirania i Progrés. Endavant (OSAN), Veu Prpia, CAL, CEPC, Amnistia Internacional, Ateus de Catalunya, Xarxa Renda Bàsica, JERC, ERC, Sobirania i Progrés, Intersindical – CSC.
24	Soci actiu	74 anys	Home	Sabadell	Empresari (jubilat)	10 mil.cat, Sobirania i progrés, Catalunya 2003
25	Vocal junta i soci fundador	36 anys	Home	BCN	Enginyer, Investigador Universitat	Plataforma ARAITACA, òmnium cultural, clubs natació (llobregat, molins de rei, UAB)
26	President	84 anys	Home	BCN	Metge (jubilat)	Església (ex monjo montserrat), Club Arnau Vilanova, Associació Noves Bases Manresa, Xarxa d'entitats, FOLC
27	Interlocutor CDC a la PDD	39 anys	Home	Seu d'Urgell	Advocat	Consell d'estudiants de la UdG, Joventut Nacionalista de Catalunya, Amnistia Internacional, Greenpeace, Òmnium Cultural, Convergència Democràtica de Catalunya.
28	Representant d'Òmnium a la PDD	40 anys	Home	BCN	Polítolèg	BEI, Objeció consciència; Plataforma Llengua, Òmnium Cultural, UNESCO Catalunya, Escoltes Catalans, Setem
29	Soci actiu	67 anys	Home	Sabadell	Jubilat	Moviment Sindical CCOO-CGT i Moviment Veinal (diferents càrrecs AV i FAV)
30	Soci actiu	41 anys	Home	BCN	Periodista	La Crida, CIEMEN, Assemblea per a la Unitat Popular, Casal Independentista de Sants, IGMAN-Acció Solidària, APPEC, Terra i Llibertat, Fundació Randa, Fundació CATmón.
31	Vocal junta	44 anys	Home	BCN	Empresari	NE, ENE, MDT, ERC, Centre Social Sants, Secretariat entitats sants-Hostafrancs, Cal, Òmnium Cultural, Casal Independentista Sants.
32	Soci actiu	48 anys	Home	Reus	Empresari	Fundació Catalunya-Món. Plataforma per la Sobirania de CDC.
33	Soci actiu	29 anys	Home	Molins de Rei	Estudiant de doctorat	CUP, MDT, Ateneu de Molins de Rei.
34	President i actual vocal	61 anys	Home	BCN	Advocat	Comissió de la Dignitat, ERC
35	Portaveu i fundadora PDD	38 anys	Dona	La Garriga	Tercer sector	CIEMEN, FOCDA, Linguamón.
36	President i portaveu	40 anys	Home	BCN	Professor Universitat	ACP, PDD, Òmnium Cultural
37	Interlocutor ERC a la PDD i portaveu Coordinadora Nacional consultes Independència	34 anys	Home	Badalona	Càrrec electe (diputat parlament)	Moviment Insubmissió, JERC, ERC, Solidaritat Catalana
38	Vocal junta	58 anys	Dona	Terrassa	Mestre Primària	Òmnium, Lliga dels Drets dels Pobles
39	Representant territorial PDD osona	29 anys	Home	Vic	Músic Professional	JERC, ERC, activista múltiples campanyes
40	Vocal junta	63 anys	Home	Barcelona	Professor	Comitès de Vaga Obrers, LCR, Revolta Global, CCOO, Òmnium Cultural, Av Veïns, Aturem la Guerra

Font: elaboració pròpia

8.3 Documents relacionats amb el moviment independentista

A) Xarxa Casals independentistes

Alcanar	Casal Aixumara
Alcover	Casal Popular la Bretxa
Aldaia	Ateneu d'Aldaia
Arbúcies	Ateneu l'Arboç
Artés	Ateneu Popular la Falç
Atzeneta del Maestrat	Casal Popular Atzeneta del Maestrat
Badalona	Casal Carme Claramunt
Badalona	Casal Antoni Sala i Pont
Balaguer	Casal Pere III
Banyoles	Ateneu 1714
Barberà del Vallès	Ateneu de Barberà
Barcelona (Eixample)	Ateneu Popular Layret
Barcelona (l'Eixample)	Casal Independentista de l'Eixample
Barcelona (Poblenou)	Ateneu Popular Octubre
Barcelona (Sant Gervasi de Cassoles)	Casal Popular Manuel de Pedrolo
Barcelona (Sants)	Casal Independentista de Sants Jaume Compte
Barcelona (Vila de Gràcia)	Ateneu La Torna
Barcelona (Vila de Gràcia)	Ateneu Independentista La Barraqueta
Beniarriès	Ateneu de Beniarriès
Benissa	Casal Popular de Benissa
Berga	Casal Panxo
Bordils	Ateneu Popular La Pioixa
Burjassot	Ca'Bassot
Calaceit	Lo Casal de Calaceit
Calafell	Ateneu la sala de baix
Caldes de Montbuí	Casal Popular Llamborda
Caldes de Montbuí	Ateneu Molí d'en Ral
Capellades	Societat la Lliga
Carcaixent	Ateneu Popular la Força
Cardedeu	Casal Popular Escorrelots
Castelló de la Plana	Casal Popular de Castelló
Castelló de Rugat	Ateneu Popular Arrels
Cerdanyola del Vallès	Casal Popular la Clau
Corbera de Llobregat	Ateneu Corberenc
Eivissa	Ateneu Popular d'Eivissa
El Vendrell	Ateneu la Trinxera
Figueres	Casal la Volta
Girona	Casal Independentista el Forn
Girona	Ateneu 24 de juny
Godella	Ateneu Popular la Cantarella

Gramenet de Besós	Local Social Krida
Granollers	Casal l'Esquerda
La Bisbal d'Empordà	Casal Estel Roig
La Seu d'Urgell	Casal Popular de l'Alt Urgell
Les Borges Blanques	Ateneu Popular Garriguenc
L'Hospitalet de Llobregat	Casal Popular Independentista de l'Hospitalet
Lleida	Casal Independentista l'Ocell Negre
Manlleu	Casal Popular Boira Baixa
Manresa	Casal Popular La Fadulla
Martorell	Centre Social la Vila
Mataró	Casal Popular Fèlix Cucurull
Molins de Rei	Ateneu Mulei
Mollerussa	Casal Popular l'Arreu
Montbrió del Camp	Casal el Lluert de Montbrió
Montcada i Reixac	Casal Popular el Brot
Novelda	Casal Popular Valls del Vinalopó
Olot	Ateneu 217
Olvan	Ateneu Popular Olvanès
Reus	Casal Despertaferro!
Ribes	GER
Riudoms	Casal Popular la Calderera
Sabadell	Casal Independentista Can Capablanca
Salitja, Sant Dalmau...	Casal Independentista de Salitja
Sallent	Ateneu Popular Rocaus
Sant Boi de Llobregat	Casal Cultural Popular el Baluard
Sant Celoni	Casal Popular Quico Sabaté
Sant Cugat del Vallès	Casal Popular la Guitza
Sant Hilari Sacalm	Casal Popular el Trabuc
Sant Joan de les Abadesses	Casal Independentista i Popular l'Espurna
Sant Llorenç de Morunys	Casal Popular l'Estaca
Sant Martí Sarroca	Ateneu Popular Suïcidi Revolucionari
Santa Coloma de Farners	La Segra de 1640
Santa Maria de Palautordera	Ateneu Popular l'Esbarzer
Sitges	Ateneu Popular de Sitges
Solsona	Casal Popular La Fura
Tarragona	Casal Popular Sageta de Foc
Tona	Casal Independentista La Traca
València (Benimaclet)	Centre Social Terra
València (Carme)	El Racó de la Corbella
València (Carme)	Ca Revolta
València (Carme)	Ateneu Popular del Carme
Vall de Lord	Casal Popular l'Estaca
Valls	Casal Popular La Turba
Vic	Casal Independentista Manel Viusà
Vilafranca del Penedès	Ateneu Popular X
Vilafranca del Penedès	Casal Independentista el Cep

Vilafranca del Penedès	Associació Cultural La Fornal
Vilanova i la Geltrú	Ateneu Vilanoví
Vinaròs	Casal Popular del Sènia
Barcelona	Casal Popular Tres Voltes Rebel

Centres Okupats

Canals	CSA La Lloca
Barcelona (Eixample)	Ateneu Popular de l'Eixample
Barcelona (El Clot)	Casal Popular la Forja del Clot
Barcelona (Horta)	Casal Popular la Torxa
Barcelona (Les Corts)	Ateneu Popular Les Corts
Barcelona (Sants)	Can Vies
Barcelona (Vila de Gràcia)	Casal Popular de Gràcia
Cardedeu	Casino Popular Okupat
Lleida	CSO La Maranya
Manresa	Ateneu Popular La Sèquia
Mataró	Casal Popular Les Vinyes
Sabadell	Ateneu Popular l'Esclèbxa
Vic	CSA La Torratxa
Vilafranca del Penedès	CPO el Taller
València	Centre Social Terra

Assoc. Culturals

Beniarrès	Col·lectiu el Rogle
Cardona	Associació Cultural 18 de setembre
Gramenet de Besós	AC Aramateix
Masnou	AC Xalupa del Masnou
Mont-roig del Camp	BROT de Mont-roig
Olot	Col·lectiu la Greda
Vilafranca del Penedès	La Torxa - Zitzània Cultural
Vilanova i la Geltrú	AC Desperta!
Vilassar de Mar	AC Bullangues
Vinaròs	Associació Cultural Aplec del Sènia
Barcelona	La Ciutat Invisible
Barcelona	Associació Ítaca
Tavernes, cafès	
Barcelona (Sants)	Terra d'Escudella
Capellades	Jaç Roig
Esparraguera	Taverna l'Esparracat
Gramenet de Besós	AC Aramateix
Lleida	Taberna la Falcata
Lleida	Taverna Catalana "Les Forques 1642"
Manresa	Cafè l'Havana

Mataró	Taverna Atzucac
Reus	Taverna del Carrasclet
Sant Cugat del Vallès	Terra Dolça
Terrassa	L'Estapera
Granollers	Anònims
Molins de Rei	La Bodegueta
Barcelona (Sants)	Teteria Malea
Ateneus	
Barcelona	Casal Lambda
Barcelona (Poble Sec)	Ateneu Rebel
Barcelona (Sants)	Espai Obert
Barcelona (Vallcarca)	Ateneu Popular de Vallcarca
Barcelona (Vila de Gràcia)	Ateneu Roig
Inca	Ateneu llibertari Gabriel Buades
La Bisbal d'Empordà	Ateneu Llibertari ?
Sabadell	Ateneu llibertari de Sabadell
Tarragona	Ateneu Llibertari Gabriel Alomà
Palamós	Casal Independentista Josep Fàbrega i Pou
Barcelona	Ateneu Popular l'Eixample
Altres	
Barcelona (Nou Barris)	Casal independentista La Forca
Cardedeu	Casal Popular la Traca
Mollet del Vallès	Casal Popular i Independentista La Gallineta
Pineda de Mar	Casal Independentista el Solc
Sant Joan de Vilatorrada	Casal Independentista el Càntir
Taradell	Casal Independentista el Gurri
Terrassa	Casal Independentista Can Pingàs
Torrent	Ateneu Cultural Casino
Vall del Ges	Casal La Desperta
Vic	1714 Seguem Cadenes
Vilassar de Mar	Casal Popular Bullangues
Capellades	Ateneu
Casals vinculats a les JERC	
Ciutat Vella (BCN)	Casal Tio Canya (JERC)
Reus	Casal Tio Canya (JERC)
Mollet	Casal Tio Canya (JERC)
Pineda	Casal Tio Canya (JERC)
Alcanar	Casal Tio Canya (JERC)
Girona	Casal Tio Canya (JERC)
Berga	Casal Tio Canya (JERC)
Sant Andreu (BCN)	Casal Tio Canya (JERC)
Sabadell	Casal Tio Canya (JERC)

B) Cartell festes de gràcia 2010 Ateneu Independentista la Torna

RUBIANES [Gràcies, Pepe]

Dissabte 15

- 13.00 L'hora del vermut | Anita Miltoff (punk/flock)
- 22.00 Brincadeira (Batucada)
- 22.30 Rebelmadiag Sound (Funk / Soul /reggae)
- 00.00 Chaqlala (rock Bereber)
- 01'30 Rebelmadiag Sound

Diumenge 16

- 13.00 L'hora del vermut | The Oldians (ska/jazz)
- 14.00 Dinar popular d'aborígens graciencs (resistència indígena local)
- 17.00 Soweto (jamaican 60)
- 21.00 Taller de salsa
- 22.00 Arangu (funk / latino)
- 00.00 Raspa (salsa / latino)

Dilluns 17

- 18.00 Vila de Gràcia Volei Beach 3×3 Champions
- 22.00 The Black Beltones (funk)
- 00.00 The Slingshots (funk)

Dimarts 18

- 21.00 Sopar Zapatista
- 22.00 Hiper Karaoke Mediterrani (GretaestJits)

Dimecres 19

- 13.00 Els Amics de les arts (folk/pop electrònic)
- 18.00 Taller de Circ (abstenir-se polítics)
- 19.30h Concurs de monologs 'Pepe Rubianes' (first edition!)
- 21.30 Xavi Castillo
- 23.00 Tirantlofunk (funk)
- 00.30 Dj Max (superèxits)

Dijous 20

- 13.00 Animalanima
- 22.00 Gatoelqiman & kdö (hip hop)
- 23.00 Rapsodes (hip hop)
- 00.00 Marco Fonktana (hip hop)

Divendres 21

17h 4ta edició de la Gimkana del Porró (especial diàlisi post-festa)

C) Projectes Coordinadora Associacions per la Llengua (CAL)

- **Projecte Xerrem:** en col·laboració amb centres públics i/o entitats d'àmbit social i - centres cívics, biblioteques, seus de sindicats, AMPA d'escoles, entitats culturals o comunitàries, centres de formació - que decideixen col·laborar de manera voluntària amb la CAL per al foment de l'ús social del català a través de l'organització de grups de conversa.
- **Cultura Viva:** diada festiva per fomentar la coneixença i la interrelació entre joves d'arreu dels Països Catalans i presentar novetats culturals, populars, musicals i gastronòmiques en el marc d'una perspectiva catalano/cèntrica.
- **Premi Joan Coromines:** reconeix, amb el premi Joan Coromines, a persones o col·lectius que han destacat pel seu compromís en la normalització de la llengua, cultura i nació catalanes.
- **Campanya Per una Justícia en català:** A partir d'una prohibició de l'ús del català al Registre Civil pel Jutjat d'instrucció número 3 de Santa Coloma de Farners, la CAL va endegar una campanya de protesta – manifestació, denúncia pública, escrits als diaris- que acaba amb un manifest del jutges de pau de les Comarques Gironines on es denunciava la situació i instava a les autoritats jurídiques a resoldre el buit legal que permetia una determinada interpretació de la Llei del Registre Civil de 1957 – llavors vigent.
- **Campanya Jo també el denuncio:** arran de les paraules del monarca espanyol, Juan Carlos I de Borbón, el 23 d'abril de 2001 durant el discurs de lliurament del Premio Cervantes: "*Nunca fue la nuestra lengua de imposición, sino de encuentro; a nadie se le obligó nunca a hablar en castellano: fueron los pueblos más diversos quienes hicieron suyos, por voluntad libérrima, el idioma de Cervantes*", la CAL va engegar la campanya "Jo també el denuncio" per posar en evidència a nivell social el relat de la història que s'intentava imposar des de determinats poders de l'Estat espanyol inclosa la monarquia.
- **Campanya lingüística:** Al 2003, en el 5è aniversari de la llei 1/1998 de política lingüística que obligava a retolar els establiments comercials també en català la CAL, va iniciar una campanya de denúncies dels comerços que incomplien la llei, i trametre-les al Departament de Comerç, Consum i Turisme de la Generalitat de Catalunya.
- **Campanya Radio Vic en Català:** de protesta arran la compra de Ràdio Vic per part d'Onda Rambla i la conseqüent emissió en castellà de la programació de l'emissora osonenca. duta a terme amb per la coordinadora local, aconseguí l'objectiu de parar la compra de Ràdio Vic.
- **Acte polític, Per un futur sense límits** Amb aquesta campanya (març-abril 2006), la CAL va fer el seu primer acte polític-públic no relacionat directament amb la llengua. El motiu fou les reformes estatutàries del Principat, del País Valencià i de Ses Illes, on la CAL va exposar la visió crítica de l'entitat envers el debat estatutari, donant suport al NO. La campanya es va dividir en 10 actes territorials ó al llarg del mes de març, amb un acte central realitzat el 8 d'abril amb molta influència i impacte.

- **Campanya, A la Universitat en català:** Tenint en compte l'adequació de la política lingüística de les universitats de Catalunya al nou estatut d'autonomia, la CAL va realitzar una campanya, conjuntament amb la plataforma Estudiants per Catalunya (UPC) i la Plataforma Universitària pel Català (UPF) on proposava un conjunt de mesures per "superar l'actual procés de declivi de l'ús del català a l'ensenyament superior"

